

ELŐTERJESZTÉS

Komló Város Önkormányzat Képviselő-testületének

2015. szeptember 10-én

tartandó ülésére

Az előterjesztés tárgya: Komló város integrált településfejlesztési stratégiájának és településfejlesztési koncepciójának elfogadása

Iktatószám: 1465/2015. Melléklet: 5 db

A napirend előterjesztője: Polics József polgármester

Az előterjesztést készítette: Horváth László irodavezető

Az előterjesztést véleményező bizottságok a hatáskör megjelölésével:

Bizottság	Hatáskör
Gazdasági és településfejlesztési bizottság	SZMSZ 1. sz. melléklet II/C. 3. és 22.

Meghívott:

A határozatot kapja:

Egyéb megjegyzés:

.....

Tisztelt Képviselő-testület!

Komló Város Önkormányzat Képviselő-testülete először a 2015. január 22-i ülésén tárgyalta a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának és Településfejlesztési Konceptiójának kidolgozásáról szóló előterjesztést. Akkor jóváhagyta a Belügyminisztériummal kötött megállapodást a jelzett stratégiai dokumentumok pályázat keretében - önkormányzati forrás biztosítása nélkül - történő elkészítése érdekében, továbbá tájékozódott a dokumentumok készítésének menetéről és elfogadta az ehhez kapcsolódó partnerségi tervet.

A 2015. május 7-i ülésen a képviselő-testület elé került az addig elkészült – fenti dokumentumok készítéséhez szükséges – megalapozó vizsgálat munkaanyaga és a Településfejlesztési Konceptió tervezete. A képviselő- testület a megalapozó vizsgálatot a tervezés alapjának megfelelőnek tartotta, a Településfejlesztési Konceptió fejlesztési irányait elfogadta, a koncepció tervezetét pedig államigazgatási véleményezésre alkalmasnak találta.

A döntést követően a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet előírásainak megfelelően a megalapozó vizsgálat, a Településfejlesztési Konceptió tervezetét, valamivel később pedig a koncepció alapján elkészült Integrált Fejlesztési Stratégia tervezetét is véleményezésre megküldtük az érintett államigazgatási szervek és önkormányzatok részére. A beérkezett vélemények figyelembevételével a szakértői csoport a dokumentumokat szükség szerint átdolgozta, kiegészítette. A dokumentumok véleményeztetéséről szóló tervezői beszámolót az előterjesztés 1. sz. melléklete tartalmazza.

Az átdolgozott, kiegészített dokumentum tervezeteket értékelésre meg kellett küldeni a Belügyminisztériumnak. A minisztérium szakemberei által készített összefoglaló értékelésben foglalt észrevételeket és az azokra adott tervezői válaszokat tartalmazza az előterjesztés 2. sz. melléklete. A minisztériumi ellenőrzést követően véglegesedett a megalapozó vizsgálat, a településfejlesztési stratégia és koncepció, mely dokumentumok önkormányzatunk szakemberei általi áttekintést követően augusztus első hetében ismételt a Belügyminisztériumhoz kerültek jóváhagyásra. A minisztérium a dokumentumokat a napokban szakmai szempontból elfogadta, ezt követően sor kerülhet az Integrált Településfejlesztési Stratégia és Településfejlesztési Konceptió önkormányzat által történő elfogadására. A szakmai szempontból véglegesített anyagok jelen előterjesztés 3., 4. és 5.sz. mellékleteit képezik.

Tekintve, hogy a 2014-2020-as ciklusra vonatkozó pályázatok kiírására várhatóan ez év őszétől folyamatosan sor kerül, feltételrendszerükhöz szükséges lehet alkalmazkodni a stratégia esetleges későbbi módosításával.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést az érintett bizottság állásfoglalása figyelembe vételével tárgyalja meg és a határozati javaslatot fogadja el.

Határozati javaslat:

Komló Város Önkormányzat Képviselő-testülete – a polgármester előterjesztésében, valamint a gazdasági és településfejlesztési bizottság állásfoglalása figyelembevételével – megtárgyalta Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának és Településfejlesztési Konceptiójának elfogadása tárgyú előterjesztést és az alábbi határozatot hozza:

A Képviselő-testület tájékozódott a tárgyi dokumentumok készítésének, véglegesítésének menetéről, az előterjesztés 3., 4. és 5.sz. melléklete szerinti dokumentumokat megismerte.

A Képviselő-testület a Komló város hosszú- és középtávú fejlesztését szolgáló Településfejlesztési Konceptiót és Integrált Településfejlesztési Stratégiát elfogadja.

Felkéri a polgármestert, hogy az ide vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően a koncepció és stratégia honlapon történő megjelentetéséről gondoskodjon, valamint a koncepció elfogadásáról és megjelentetéséről az eljárásban részt vettek és az állami főépítést értesítse.

A képviselő-testület felhatalmazza a polgármestert, hogy a konkrét pályázati kiírások társadalmi egyeztetése során megismert feltételekhez történő alkalmazkodás érdekében az integrált településfejlesztési stratégia szükséges módosításának előkészítéséről folyamatosan gondoskodjon.

Határidő: értelem szerint
Felelős: Polics József polgármester

Komló, 2015. szeptember 1.

Polics József
polgármester

BESZÁMOLÓ

KOMLÓ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK ÉS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK ÁLLAMIGAZGATÁSI VÉLEMÉNYEZTETÉSÉRŐL

A véleményezési eljárásban a törvényes határidőn belül 13 állásfoglalás érkezett.

Megküldött állásfoglalásukban nem emelnek kifogást,

- Országos Atomenergia Hivatal
- Nemzeti Közlekedési Hatóság Út- és Hídügyi Főosztály Engedélyezési és Forgalm szabályozási Osztály
- Baranya Megyei Kormányhivatal Földművelési és Erdőgazdálkodási Főosztály Erdészeti Osztály
- Baranya Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogysztóvédelmi Főosztály Bányászati Osztály
- Baranya Megyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály Közegészségügyi Osztály
- Baranya Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Baranya Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály Növény- és Talajvédelmi Osztály
- Baranya Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogysztóvédelmi Főosztály Útügyi Osztály

A véleményezési határidőig nem válaszoltak, egyetértőknek tekintendők

- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság,
- Honvédelmi Minisztérium

Észrevételt tesznek

Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Kéri kicserélni a megalapozó vizsgálat 1.18 fejezetében a polgéri védelmi osztályba sorolás kifejezést katasztrófavédelmi osztályba sorolás kifejezésre.

Kicseréljük

Baranya Megyei Kormányhivatal Pécsi Járási Hivatal

Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály

Kéri a megalapozó vizsgálat 1.14.3 Az épített örökség fejezet részletezését.

Kéri a koncepció 4.3 fejezetét kiegészíteni.

Kéri a Forster Központ adatszolgáltatását a megalapozó vizsgálat mellékletbe helyezni. Egyben felhívja a figyelmet hogy az adatszolgáltatásban lévő lista 2016. január elsejével változni fog.

Kéri a megalapozó vizsgálat 1.7.2 „A települési identitást erősítő tényezők” fejezetet kiegészíteni az Engel Adolf-kastély, valamint a régi temetőnél lévő Árpád-kori templomrom szerepével.

Kéri a régészeti lelőhelyek számát javítani és a lelőhelyeket tartalmazó táblázatot a mellékletbe helyezni.

Az észrevételek szerint kiegészítjük.

Baranya Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényszéki Felügyeleti Főosztály Építésügyi Osztály

Kéri a megalapozó vizsgálat területrendezési tervekkel való összefüggések fejezet kiegészítését.

Kéri az „Építmények vizsgálata” és az „Épített környezet értékei fejezet kiegészítését.

Kiegészítjük.

Hiányolja a SWOT analízisek szöveges kiértékelését.

A helyzetelemző rész eredménye az analízis. Egyébként magáért beszél, nem igényel plusz szöveges magyarázatot.

A koncepcióból hiányolja a város vizuális arculatával foglalkozó elemeket.

A koncepció szerint 15 év alatt elérendő célokat túl soknak, nem megvalósíthatónak gondolja.

A két vélemény egymást kioltja, ugyanis egyrészt a város sok és alapvető problémája mellett kényszerűen háttérbe szorul a vizuális arculata, másrészt pedig jól látja a véleményező, hogy a megjelölt célok elérése sem biztos, több cél már végképp nem érhető el. De azt is látni kell, hogy a célok köre azért szélesebb a megvalósíthatónál, hogy ezek közül bármelyik megvalósítására lesz lehetőség, azt a koncepció már tartalmazza.

Hiányolja az örökségvédelmi hatástanulmányt.

Az érvényes jogszabály szerint nem kell készíteni (39/2015. (III.11.) Korm. rendelet 80. §)

Kifogásolja, hogy a koncepció és a stratégia céljai megegyeznek

Szerintünk ez a jó, persze a célok teljessége nem változik át megvalósuló projektekké

Baranya Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és természetvédelmi Főosztály

Kéri javítani: 3 komposztáló üzem üzemel

a 102/1996. (VI.12.) Korm. rendeletet a 98/2004. (VI.15) Korm. rendelet

Javítjuk

Javasolja az egykori települési hulladéklerakó rekultivációjának a II. ütemét beütemezni.

Baranya Megyei Közgyűlés Elnöke

A véleménye szerint a „dokumentum színvonalas, kellően szerteágazó, a társadalmi gazdasági és területi összefüggéseket feltáró anyag. A megalapozó vizsgálatok széles spektrumon és

kellő mélységben tárják fel Komló adottságait, lehetőségeit, jó alapot teremtve a koncepció és a stratégia kidolgozásához. A Településfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott jövőkép kellően ambiciózus. A kidolgozott célrendszer logikus és mértéktartó, illeszkedik a várost érintő területi stratégiák hierarchiarendszeréhez”

A megalapozó anyagban megfontolásra javasolja a térbeli társadalmi rétegződés, és az önkormányzati tulajdoni kataszter bemutatását.

Javasolja hangsúlyozni a közműfejlesztési igényt

Az anyagot kiegészítjük

Hiányolja az örökségvédelmi hatástanulmányt

Az érvényes jogszabály szerint nem kell készíteni (39/2015. (III.11.) Korm. rendelet 80. §)

Az ITS 3.7 fejezetében kifogásolja, hogy nincs minden projektemhez indikatív költség rendelkezve

A projektek előkészítettsége nem mindenütt teljes, ez akkor válik majd teljessé amikor véglegesednek a pályázati lehetőségek

Javasolja kiegészíteni az anyagot a tervezett fejlesztések esetleges szegregációs hatásának vizsgálatával

Javasolja az 5.2-2 táblázatban az adottságot mindenütt megjelölni.

Kiegészítjük

Beszámolót összeállította: Csaba Gyula

TERRA STUDIO KFT.

1034 Budapest, Szomolnok utca 14.

ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSRE ADOTT TERVEZŐI VÁLASZ

a DAOP-6.2.1/13/K-2014-0002; DDOP-; ÉMOP-; ÉAOP-; KDOP-; KMOP-; NYDOP-6.2.1/K-13-2014-0002 azonosítószámú „Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban (fővárosi kerületekben) – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása” című projektek keretében

Azonosítók:

Település neve: Komló

Településfejlesztési dokumentum fajtája: MV; TK, ITS

A. AZ ÉRTÉKÉLÉS LEGFONTOSABB POZITÍV MEGÁLLAPÍTÁSAI

Azonosító	BM értékelés	Tervezői válasz
A	Mindhárom fázist dicséri.	N.R.
A	Kiemelendő • kiemeli a területrendezési terveknek való megfelelés vizsgálatát, • az energia fejezetet, • a SWOT analízis szerepe az ITS megalapozásában, • hogy nem törekszik az egész település akcióterületekkel való lefedésére, • antiszegregációs program minősége.	N.R.

B. A DOKUMENTUM FORMAI, SZERKESZTÉSI SZÍNVONALA

Azonosító	BM értékelés	Tervezői válasz
B	Az anyagok rengeteg információt tartalmaznak, amit az ábrák és grafikonok segítségével tesz jól áttekinthetővé.	N.R.
B	A dokumentumok igényesen szerkesztettek, világosak, érthetőek.	N.R.
B	Az ITS-ben megismétlődnek a megalapozó vizsgálat elemei, amelyek az anyag jobb megértését szolgálják.	N.R.

Összefoglaló értékelésre adott tervezői válasz – KOMLÓ

C. A DOKUMENTUM FELTÉTELENÜL JAVÍTÁST IGÉNYLŐ ELEMINEK AZONOSÍTÁSA

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT		
Azonosító	BM értékelés	Tervezői válasz
C1.	A megalapozó vizsgálat tartalmi követelményeit tartalmazó jogszabályban meghatározott vizsgálati fejezetek némelyike nem szerepel a dokumentumban, bár annak egyes elemei más alfejezetben részben benne vannak. Ezek: 1.14.1.4 Funkció vizsgálat, 1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata, 1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése, 1.14.5 Az építmények vizsgálata, 1.14.6 Az épített környezet értékei fejezetek a kormányrendelet értelmében elhagyhatók, vagy összevonhatók, de ennek indoklása szükséges.	Éltünk a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 5. § nyújtotta lehetőséggel, amit a bevezetőbe iktatott bekezdésben indokolunk. Ettől függetlenül a dokumentumot kiegészítjük, azaz: A funkció vizsgálatot pótoljuk: 1.14.1.4. fejezet (114. old) Telekstruktúra vizsgálatot kiegészítettük: 1.14.2. fejezet (116. old.) Geodéziai felmérés nem áll rendelkezésre, de a hiteles földhivatali térképet mellékeljük. (Melléklet 4.5. fejezet 213. old.) Az építmények vizsgálatát pótoljuk: 1.14.5. (117. old.) Az épített értékek fejezetet kiegészítettük, bár Komló szegény ezekben az értékekben: 1.14.6. fejezet (118. old.)
C2	A Megalapozó vizsgálat 1.5.2 fejezete csak ismerteti az IVS (2010) vonatkozó megállapodásait, de azokat nem értékeli.	A fejezetet kiegészítettük, a vonatkozó táblázatot a melléklet tartalmazza (4.3. fejezet; 203-205. old.).

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA		
Azonosító	BM értékelés	Tervezői válasz
C3	Az ITS tartalmaz becsült költséget az egyes projektekhez, azonban a projektek becsült ráfordításigénye és a mozgósítható források közötti hozzávetőleges egyensúlyt nem mutatták ki.	A 3.7. fejezetet kiegészítettük (41-44. old.)

Összefoglaló értékelésre adott tervezői válasz – KOMLÓ

D. EGYÉB, AZ ÉRTÉKELT DOKUMENTUM MINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSÁRA IRÁNYULÓ JAVASLATOK

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT		
Azonosító	BM értékelés	Tervezői válasz
D1.	A Megalapozó vizsgálat egyes fejezeteinél célszerű lenne további képi megjelenést is alkalmazni (1.1., 1.14., 1.17 fejezetek)	Az 1.1 fejezetben 9 magyarázó ábra van. Úgy látjuk, hogy ez kellő mennyiség az áttekinthetőség biztosítására. Az 1.14. és az 1.17. fejezetbe 3-3 új ábrát iktattunk be.
D2	A Helyzetelemzés kiegészítéseként javasolt a hasonlóknak tekintett városokkal való összehasonlítás fontosságára utalni.	Az 1.1.2 fejezetet kiegészítettük a hasonlóknak tekintett városokkal való gazdasági-társadalmi összehasonlítással (20-22. old.)
D3	A megalapozó anyag nem tartalmaz állásfoglalást a rendezési tervek alkalmazására vonatkozóan a stratégia megvalósíthatósága szempontjából.	A stratégia a megalapozó vizsgálat készítése idején még nem ismert, tehát az ITS megvalósíthatóságára vonatkozóan nem tartalmazhat magállapítást, de az általános szempontok alapján a várható problémákra felhívjuk a figyelmet.

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA		
Azonosító	BM értékelés	Tervezői válasz
D1.	Javasolt, hogy az ITS bővüljön ki a beavatkozások ütemezését befolyásoló tényezőik bemutatásával	A 3.6 fejezetet kiegészítettük (40-41. old).
D2	Az anyag több ponton is nagyon helyesen utal a magánbefektetőkkel való strukturált együttműködési lehetőségek fontosságára, ugyanakkor az anyag komplexebbé tehető, ha ezen együttműködési lehetőségek összefoglaló jellegű bemutatása is megtörténik az anyagban.	A 7.1.5 fejezetben megtörténik a magánbefektetőkkel való együttműködési lehetőségek rövid bemutatása is
D3	Javasolt, hogy a stratégia monitoring fejezete térjen ki a megvalósítás közben szükséges humán erőforrás szükségletekre.	A 7.5.1 fejezetet kiegészítettük a szükséges humán erőforrás szükséglettel.
D4	Az ITS egyes részeiben célszerű lett volna nem csak számozottak, hanem szöveges meghatározás beírása (pl. 2.2-1, 2.1-2 táblázat)	Kicsérítettük a táblázatokban az azonosítókat.

Összefoglaló értékelésre adott tervezői válasz – KOMLÓ

E. ÁLLAMIGAZGATÁSI ÉSZREVÉTELEK

Az államigazgatási szervek által kért módosításokat, kiegészítéseket az értékelésre benyújtott anyag tartalmazta, azóta újabb vélemény nem érkezett

KOMLÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

I. kötet: Megalapozó vizsgálat

Projekt azonosító: DDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Dél-Dunántúli Operatív Program - Fenntartható településfejlesztés
a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák
kidolgozása”

Készítette:
Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Megalapozó vizsgálat Komló Fejlesztési Koncepciójához és Integrált
Településfejlesztési Stratégiájának teljes körű felülvizsgálatához és
átdolgozásához

Készítették: Terra Stúdió Kft., Pécsépterv Stúdió Kft., Pagony Kft., Pro Urbe Kft., KÉSZ Közmű Kft.

projektvezető

megyei koordinátor

vezető településtervező

társadalompolitikai szakértő

gazdaságfejlesztő szakértő

tájrendezési és zöldfelületi szaktervező

közlekedési szaktervező

közmű szaktervező

antiszegregációs szakértő

műemléki szakértő

Dulicz László és Kukely György

Könczey Gábor és Hohl Zsófia

Csaba Gyula

Hohl Zsófia és Rácz Andrea

Borbély Marcell és Kukely György

Vincze Attila és Herczeg Ágnes

Szálka Miklós és Herczeg Zoltán

Bíró Attila és Hanczár Emőke

Herczeg Béla

Pap Zsuzsa

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	14
1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	17
1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	18
1.1.1 A település szerepe az országos településhálózatban	18
1.1.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatban	20
1.1.3 A település vonzáskörzete.....	22
1.1.4 A település dinamikája	28
1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	28
1.2.1 EU 2020 stratégia	28
1.2.2 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)	29
1.2.3 Baranya megye Területfejlesztési Konceptiója és Programja	32
1.2.4 Pécs MJV Városfejlesztési Konceptiója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája ...	33
1.2.5 A Komlói kistérségi fejlesztési koncepció	34
1.2.6 A Komlói járás fejlesztési programja (2014-2020).....	34
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	36
1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései	36
1.3.2 Komló az Országos Területrendezési Tervben	37
1.3.3 Komló a megyei területrendezési tervben	42
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai.....	47
1.4.1 Pécs.....	47
1.4.2 Hosszúhetény	47
1.4.3 Magyaregregy.....	47
1.4.4 Kisvaszar	47
1.4.5 Mecsekpölöske	48
1.4.6 Magyarszék.....	48
1.4.7 Mánfa	48
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	49
1.5.1 Településfejlesztési koncepció	49
1.5.2 Az Integrált Városfejlesztési Stratégia [2010] vonatkozó megállapításai	49
1.5.3 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	51
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	52

1.6.1	A hatályban lévő településrendezési eszközök	52
1.6.2	A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	52
1.6.2.1	A hatályos településszerkezeti terv megállapításai.....	52
1.6.2.2	A hatályos településszerkezeti terv tervezett/megvalósult elemei	54
1.7	A település társadalma.....	55
1.7.1	Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség.....	55
1.7.1.1	Demográfia, népesség.....	55
1.7.1.2	Háztartás, család.....	58
1.7.1.3	Nemzetiségek	59
1.7.1.4	Iskolai végzettség.....	60
1.7.1.5	Foglalkoztatottság	61
1.7.1.6	Jövedelmi viszonyok	63
1.7.1.7	Életminőség	66
1.7.2	Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	67
1.7.3	Települési identitást erősítő tényezők	67
1.8	A település humán infrastruktúrája	69
1.8.1	Humán közszolgáltatások.....	69
1.8.1.1	Egészségügy.....	76
1.8.2	Esélyegyenlőség biztosítása	84
1.9	A település gazdasága	86
1.9.1	A település gazdasági súlya, szerepköre	86
1.9.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	88
1.9.2.1	Mezőgazdaság, bányászat	88
1.9.2.2	Ipar.....	88
1.9.2.3	Turizmus, vendéglátás.....	89
1.9.2.4	Szolgáltatások.....	91
1.9.3	A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése	91
1.9.4	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.).....	92
1.9.4.1	A település külső elérhetősége, helyzete és kapcsolatai a térségben	92
1.9.4.2	Munkaerő képzettsége.....	92
1.9.4.3	K+F helyzete	93
1.9.5	Ingatlanpiaci viszonyok.....	93
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	95

1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	95
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	96
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	97
1.10.4	Foglalkoztatáspolitiká.....	97
1.10.5	Lakás- és helyiséggazdálkodás.....	98
1.10.6	Intézményfenntartás	99
1.10.7	Energiagazdálkodás	99
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások	100
1.12	A táji és természeti adottságok vizsgálata	101
1.12.1	Természeti adottságok	101
1.12.1.1	Geológia és domborzat.....	101
1.12.1.2	Talaj	101
1.12.1.3	Vízrajz	101
1.12.1.4	Klíma	101
1.12.1.5	Élővilág.....	102
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet.....	102
1.12.2.1	Tájtörténeti vizsgálat.....	102
1.12.2.2	Tájhasználat értékelése	103
1.12.3	Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek:.....	103
1.12.3.1	Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek	103
1.12.3.2	Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék	104
1.12.3.3	Ökológiai hálózat	105
1.12.4	Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése.....	106
1.13	Zöldfelületi rendszer vizsgálata	107
1.13.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei	107
1.13.1.1	Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek.....	107
1.13.1.2	Zöldfelületi ellátottság értékelése.....	110
1.13.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	110
1.14	Az épített környezet vizsgálata.....	111
1.14.1	Területfelhasználás vizsgálata	111
1.14.1.1	A település szerkezete.....	111
1.14.1.2	A területek megoszlása ingatlan-nyilvántartási adatok alapján.....	111
1.14.1.3	Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	112

1.14.1.4	Funkció vizsgálat.....	114
1.14.1.5	Alulhasznosított barnamezős területek	115
1.14.1.6	Konfliktussal terhelt terület.....	116
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata	116
1.14.3	Az önkormányzati tulajdoni kataszter	117
1.14.4	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	117
1.14.5	Az építmények vizsgálata (beépítési karakter).....	117
1.14.6	Az épített környezet értékei	118
1.14.7	Az épített környezet konfliktusai, problémái	119
1.15	Közlekedés	120
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	120
1.15.2	Közúti közlekedés	122
1.15.3	Közüti közlekedés	126
1.15.3.1	Közúti	126
1.15.3.2	Kötöttpályás.....	128
1.15.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	129
1.15.5	Parkolás	129
1.16	Közművesítés.....	130
1.16.1	Víziközművek	131
1.16.1.1	Vízgazdálkodás és vízellátás	131
1.16.1.2	Szennyvízelvezetés.	133
1.16.1.3	Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés	134
1.16.2	Energiaközművek	135
1.16.2.1	Energiagazdálkodás és energiaellátás	135
1.16.2.1.1.	Villamosenergia ellátás	135
1.16.2.1.2.	Földgázellátás	136
1.16.2.1.3.	Távhőellátás	137
1.16.2.1.4.	Egyéb energiaellátás.....	138
1.16.2.2	Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei	138
1.16.2.3	Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése	143
1.16.3	Elektronikus hírközlés.....	144
1.16.3.1	Vezetékes hírközlés	144
1.16.3.2	Vezeték nélküli hírközlés	145
1.17	Környezetvédelem (és településüzemeltetés)	147

1.17.1	Talaj	147
1.17.2	Felszíni és a felszín alatti vizek.....	148
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme	149
1.17.4	Zaj- és rezgésterhelés	150
1.17.5	Sugárzás védelem	150
1.17.6	Hulladékkezelés	150
1.17.7	Vizuális környezetterhelés.....	151
1.17.8	Árvízvédelem	152
1.17.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	152
1.18	Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők) 153	
1.18.1	Építésföldtani korlátok	153
1.18.1.1	Alábányászott területek, barlangok és pincék területei.....	153
	A Bányakapitányság nyilvántartásába szereplő felhagyott bányatérsegek:	153
1.18.1.2	Csúszás-, süllyedésveszélyes területek.....	153
1.18.1.3	Földrengés veszélyeztetett területei.....	154
1.18.2	Vízrajzi veszélyeztetettség.....	154
1.18.2.1	Árvízveszélyes területek	155
1.18.2.2	Belvízveszélyes területek.....	155
1.18.2.3	Mélyfekvésű területek.....	155
1.18.2.4	Árvíz- és belvízvédelem	155
1.18.3	Egyéb	156
1.18.3.1	Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)	156
1.18.3.2	Egyéb tevékenységből adódó korlátozások	156
1.19	Ásványi nyersanyag lelőhely.....	157
1.20	Városi klíma	157
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	158
2.1	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése.....	159
2.1.1	Településhálózat.....	159
2.1.2	Társadalom	159
2.1.3	Gazdaság.....	160
2.1.4	Táji és természeti adottságok, zöldfelületek, környezetvédelem	161
2.1.5	Épített környezet	162
2.1.6	Közlekedés.....	163
3	HELYZETÉRTÉKELOŐ MUNKARÉSZ	166

3.1	A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	167
3.1.1	A folyamatok értékelése.....	167
3.1.2	A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	167
3.1.2.1	A településhálózat SWOT-analízise	167
3.1.2.2	A társadalom SWOT-analízise.....	168
3.1.2.3	A gazdaság SWOT-analízise	168
3.1.2.4	táji- és természeti adottságok SWOT-analízise, a település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	169
3.1.2.5	A zöldfelületek SWOT-analízise, a település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése.....	169
3.1.2.6	Az épített környezet SWOT-analízise	170
3.1.2.7	A közlekedés SWOT-analízise	170
3.1.2.8	A közművek SWOT-analízise.....	171
3.1.2.9	A környezetvédelem SWOT-analízise, a település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése.....	171
3.1.2.10	Összefoglaló SWOT-analízis.....	172
3.1.2.11	Kockázatok.....	174
3.1.3	A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	175
3.2	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	176
3.2.1	A lehatárolt településrészek helyzetének rövid bemutatása	178
3.2.1.1	Sikonda	178
3.2.1.2	Nyugati városrész (Dávidföld, Mecsekfalú, Kökönyös, Körtvélyes).....	179
3.2.1.3	Déli városrész.....	181
3.2.1.4	Belváros	182
3.2.1.5	Altáró	183
3.2.1.6	Északi városrész (Somág, Kenderföld, Szilvás).....	185
3.2.1.7	Keleti városrész (Gesztenyész, Zobák akna, Anna akna).....	186
3.2.1.8	Zobák pusztja.....	187
3.2.1.9	Mecsekjánosi	188
3.2.1.10	Kisbattyán.....	189
3.2.1.11	Külterület.....	190
3.2.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	190
4	MELLÉKLETEK.....	198
4.1	A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	199

4.2	A település társadalma.....	200
4.3	Hatályos településfejlesztési döntések	203
4.4	Az épített környezet	206
4.5	Komló alaptérkép	212

Ábrajegyzék

1.1-1. ábra: Funkcionális térségek Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 109.).....	18
1.1-2. ábra: Városhálózati struktúra Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 142.).....	19
1.1-3. ábra: A városi ranggal rendelkező települések és az aprófalvak elhelyezkedése a Dél-Dunántúli Régióban (Adatok forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.).....	20
1.1-4. ábra: Komló közlekedési elérhetőségei	23
1.1-5. ábra: Komló autóbuzsos elérhetősége a járás településeiről	24
1.1-6. ábra: Komló igazgatási vonzáskörzete	25
1.1-7. ábra: A Komlóra naponta ingázó foglalkoztatottak aránya	26
1.1-8. ábra: Komló közmű-agglomerációi	27
1.1-9. ábra: Komló komplex vonzáskörzete	28
1.3-1. ábra: Komló az OTTrt Országos Szerkezeti Tervlapján (Forrás: OTTrt).....	37
1.3-2. ábra: Országos ökológiai hálózat övezete (Forrás: OTTrt)	38
1.3-3. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete (Forrás: OTTrt)	39
1.3-4. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete.....	40
1.3-5. ábra: Országos vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: OTTrt).....	41
1.3-6. ábra: Komló térségi területfelhasználási egységei (Forrás: Baranya MTrT Térségi Szerkezeti Terv, 2012).....	42
1.3-7. ábra: Ásványi nyersanyag- gazdálkodási terület övezete (Forrás: Baranya MTrT)	45
1.3-8. ábra: Földtani veszélyforrás területének övezete (Forrás: Baranya MTrT)	46
1.7-1. ábra: A népsűrűség alakulása Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, fő/km ²	55
1.7-2. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos népességnövekedés a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, ‰.....	56
1.7-3. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos természetes szaporodási ráta a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, ‰.....	57
1.7-4. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos vándorlási egyenleg a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, ‰.....	57
1.7-5. ábra: 100 gyermekkorúra jutó időskorú az állandó népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2013, fő.....	58
1.7-6. ábra: A cigány nemzetiségűek aránya a népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, ‰.....	59
1.7-7. ábra: A német nemzetiségűek aránya a népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, ‰.....	60
1.7-8. ábra: A nemzetiségek 10% feletti jelenléte a Dél-Dunántúlon, ill. a komlói járás településein, 2011	60
1.7-9. ábra: A 17 éven felüliek között a legalább érettségivel rendelkezők aránya a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, ‰	61
1.7-10. ábra: A foglalkoztatottak aránya a teljes népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, ‰.....	62

1.7-11. ábra: A nyilvántartott álláskereső aránya a 15-64 éves korúakon belül a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, %	62
1.7-12. ábra: A nyilvántartott álláskereső arányának változása 2009-2014 között, 2009=100%	63
1.7-13. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, 2007-2012, Ft.....	64
1.7-14. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma, 2007-2012, fő	65
1.7-15. ábra: Egy állandó lakosra jutó befizetett személyi jövedelemadó a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2013, Ft.....	65
1.7-16. ábra: A komfortos és összkomfortos lakások együttes aránya a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, %.....	66
1.8-1. ábra: 3-5 évesek száma az állandó népességből (fő) Komlón Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis	71
1.8-2. ábra: Óvodai férőhelyek száma Komlón (gyógypedagógiai neveléssel együtt) Forrás: TelR.....	72
1.8-3. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma Komlón (fő) Forrás: TelR.....	72
1.8-4. ábra: Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) Komlón (fő) Forrás: TelR.....	73
1.8-5. ábra: 6-14 évesek száma az állandó népességből (fő) Komlón Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis	74
1.8-6. ábra: Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő) Komlón Forrás: KSH	74
1.8-7. ábra: Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő) Komló Forrás: TelR	75
1.8-8. ábra: Az elbocsájtott betegek száma a kórházban (fő) Komlón Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis	77
1.8-9. ábra: A kórházban ténylegesen teljesített ápolási napok száma (nap) Komlón Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis.....	77
1.8-10. ábra: A támogatásban részesülők számának (fő) alakulása Komlón a főbb rendszeres önkormányzati segélyezési kategóriákban. Forrás: Komló Város Önkormányzata	79
1.8-11. ábra: Az önkormányzati támogatásra felhasznált összeg (ezer Ft) Komlón Forrás: Komló Város Önkormányzata	79
1.8-12. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma (fő) Forrás: TelR	81
1.9-1. ábra: Működő vállalkozások aránya térségenként és méretkategóriánként (az összes százalékában), 2013.	87
1.9-2. ábra: 10 fő feletti foglalkoztatottal rendelkező regisztrált vállalkozások aránya (‰), 2013.....	87
1.9-3. ábra: Működő vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként, 2013.	88
1.9-4. ábra: A Dél-Dunántúl turisztikai magterületei (barackszínnel jelölve a Mecsek turisztikai régió).	89
1.9-5. ábra: Egy (kereskedelmi és egyéb) szálláshelyre jutó eltöltött vendégéjszakák száma (db/év), 2013.....	89
1.9-6. ábra: Összes vendég számának változása (2000=100%).	90
1.9-7. ábra: Összes vendégéjszakák számának változása (2000=100%).	90
1.9-8. ábra: 1000 főre jutó regisztrált vállalkozások száma (db), 2013	91
1.9-9. ábra: Az ingázási egyenleg alakulása Komlón és térségében	92
1.9-10. ábra: Lakóingatlanok átlagos négyzetméterenkénti átlagárak a Dél-Dunántúlon, 2013. Forrás: http://www.ingatlanet.hu/statisztika	94
1.10-1. ábra: Egy állandó lakosra jutó befizetett személyi jövedelemadó (Ft), 2013	95

1.10-2. ábra: A helyi önkormányzat saját folyó bevételei a tárgyévi bevételből (%) 2011	96
1.12-1 ábra : Natura 2000-es védettség által érintett területek (sárga: Kül. Természetmegőrzési Ter.; zöld: Kül. Madárvédelmi Ter.)	105
1.12-2 ábra: Országos Ökológiai Hálózat övezete (Forrás: OTTrT) -	105
1.14-1 ábra: A város szerkezeti karaktere	111
1.14-2 ábra: Komló belterületi szerkezeti tervlapja	112
1.14-3 ábra: Komló külterületi szerkezeti tervlapja	113
1.14-4 ábra: A város funkcionális egységei	114
1.14-5 ábra: Komló barnamezős területei	115
1.14-6 ábra: A város telekstruktúra jellemzői	116
1.14-7 ábra: A város régészeti lelőhelyei, a műemlékei és a helyi védelem alatt álló területei	119
1.14-8 ábra: Komló probléma térképe	120
1.15-1 ábra: - Komló járás közlekedési hálózata (Forrás: utadat.hu).....	121
1.15-2 ábra: Komló település közlekedési hálózata (Forrás: openstreetmap.hu)	123
1.15-3 ábra: Járási településekre vonatkozó közutak hossza (Forrás: KSH, 2013).....	124
1.15-4 ábra: Személyi sérüléssel járó közúti balesetek száma 1000 főre vetítve (Forrás: KSH, 2013)	125
1.15-5 ábra: Évente forgalomba helyezett gépjárművek száma (Forrás: KSH, 2013)	125
1.15-6 ábra: Komló helyi autóbusz hálózata	128
1.16-1 ábra: Vízellátottság fejlődése 2000-2014 között (Forrás: KSH)	131
1.16-2 ábra: Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)	132
1.16-3 ábra: Regionális vízellátó hálózat (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)	132
1.16-4 ábra: Szennyvízelvezetés fejlődése 2000-2014 között (Forrás: KSH).....	133
1.16-5 ábra: Szennyvíz okozta terhelés 2000-2014 között (Forrás: KSH).....	133
1.16-6 ábra: Regionális szennyvízelvezetés (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012) ..	134
1.16-7 ábra: Villamosenergia ellátottság változása 2000-2014 között (Forrás: KSH)	135
1.16-8 ábra: Villamosenergia-ellátás, energiahálózatok és alépítmények (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012)	136
1.16-9 ábra: Földgáz ellátottság fejlődése 2000-2014 között (Forrás: KSH)	136
1.16-10 ábra: Gázvezeték hálózat (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012).....	137
1.16-11 ábra: Távhőellátottság alakulása 2000-2014 között (Forrás: KSH)	137
1.16-12 ábra: A szél energiája Magyarországon (Forrás: Dr. Tar Károly Debreceni Egyetem Meteorológiai Tanszék & Magyar Szélenergia Társaság).....	139
1.16-13 ábra: Az évi átlagos szélességek [m/s] és az uralkodó szélirányok Magyarországon (2000-2009) (Forrás: www.met.hu)	139
1.16-14 ábra: A globálsugárzás (MJ/m ²) átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009) (Forrás: www.met.hu)	140
1.16-15 ábra: Az évi átlagos napfénytartam (óra) Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján (Forrás: www.met.hu)	140
1.16-16 ábra: Vízimunkálatok Magyarország területén, 1921 (Kogutowicz két ábrája alapján szerk. Hajdú Zoltán) (Forrás: Magyar Tudomány A Magyar Tudományos Akadémia lapja 1999. augusztus Tudomány és politika a magyar századokban/A magyarországi vízi energia hasznosításának száz éve)	141
1.16-17 ábra: Megújuló energiaforrások hasznosítására javasolt területek (Forrás: Pylon Kft.).....	142

1.16-18 ábra: Magyarország 50 C-nál melegebb hévíz feltárására alkalmas területe (Forrás: dr. Barótfi István Környezettechnika (Mezőgazda Kiadó) Geotermikus energia – Magyarország 50 °C-nál melegebb hévíz feltárásának területei).....	142
1.16-19 ábra: Magyarország geotermikus energiahordozó hasznosítási lehetősége – A Pannon-medencének és régiójának geotermikus hőtésképe (Forrás: PannErgy, Portfolio.hu)	143
1.16-20 ábra: Magyarországon geotermikus energia hasznosítási lehetőség a felhagyott CH meddő kutak – Magyarország CH meddő kútjainak területi megoszlása (Forrás: Pylon Kft. (Szerkesztette 2001-ben))	143
1.16-21 ábra: Távbeszélő fővonalellátottság alakulása 2000-2014 között (Forrás: KSH)	144
1.16-22 ábra: Kábeltelevíziós hálózatiellátottság alakulása 2000-2014 között (Forrás: KSH)	145
1.16-23 ábra: Adótornyok (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012).....	146
1.17-1 ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek övezete (Forrás: OTTrT) –.....	147
1.17-2 ábra: Nitrátérzékeny területnek minősülő terület (Forrás: Teir)	147
1.17-3 ábra: Ásványi nyersanyag gazdálkodási terület övezetét (Forrás: BmTrT Pestterv-2011).....	148
1.17-4 ábra: Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: OTTrT) - Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: BmTrT Pestterv-2011)	148
1.18-1 ábra: Magyarország földrengés-veszélyeztetettsége (Forrás: http://mkweb.uni-pannon.hu/tudastar/ff/10-vesz/images/001.png).....	154
1.18-2. ábra: Magyarország belvíz által veszélyeztetett területei (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)	154
1.18-3. ábra: Tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározók (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012).....	155
2.1-1. ábra: Sematikus probléma térkép.....	162
2.1-2. ábra: Komló probléma térképe	163
3.1-1. ábra: Komló település fejlesztési- és rendezési tervi kapcsolatai	175
3.2-1. ábra: A Városrészek térképi lehatárolása (Forrás: Önkormányzat)	177
3.2-2. ábra: Komló városrészeinek népességmegoszlása (Forrás: Népszámlálás, 2011).....	178
4.1-1. ábra: Az OFTK célrendszere (Forrás: OFTK).....	199
4.5-1. ábra: Komló alaptérképe.....	212

Táblázatok:

1.8-1. táblázat: A komlói óvodák főbb adatai, 2013 (Forrás: Komló Város Önkormányzata).....	70
1.8-2. táblázat: Tervezett komlói óvodai létszámbővítések.....	70
1.8-3. táblázat: Komlói sportklubok	83
1.8-4. táblázat: Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémák és megoldási elképzelések Komlón (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	85
1.12-1. táblázat: Helyi védett természetvédelmi területek	104
1.13-1. táblázat: Komló növényzet fedettsége	107
1.13-2. táblázat: Komló közparkjai	108
1.14-1. táblázat: Az önkormányzati ingatlanok főbb jellemzői	117
1.15-1. táblázat: Különböző szintű térségi központok elérhetősége	122
1.15-2. táblázat: Járási települések elérése Komlóról gépjárművel.....	124
1.15-3. táblázat: Komló elérhetősége a járás településeiről helyközi autóbusz járáttal	127
1.15-4. táblázat: Komló elérhetősége a járás településeiről vasúttal	129
1.16-1. táblázat: Városrészenként az alacsony komfortfokozatú lakások számának, arányának változása 2001-2011 között	130
4.2-1. táblázat: A népesség főbb demográfiai jellemzőinek alakulása Komlón és térségében, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis).....	200
4.2-2. táblázat: A népesség iskolai végzettségének alakulása Komlón és térségében % (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011).....	201
4.2-3. táblázat: A nyilvántartott álláskereső a munkavállalási korú népességhez viszonyítva, 2014 (Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat).....	201
4.2-4. táblázat: Egy lakosra jutó befizetett SZJA (Ft) és annak változása (%) (Forrás: TelR)	202
4.3-1. táblázat: Nyilvántartott régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek katasztere	206
4.3-2. táblázat: Országosan védett műemlékek.....	207

A 2007-2013-as programozási időszakban a magyarországi városok nagyjából kétharmada készítette el a 2007-ben megjelenő, majd 2009-ben felülvizsgált, a várospolitikáért felelős minisztérium által kiadott Városfejlesztési Kézikönyv útmutatásai alapján az Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS).

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiák felülvizsgálata, az azóta eltelt nagyjából 5-7 év után több szempontból is aktuálissá vált, illetve különösen fontos a stratégia elkészítése ott, ahol ilyen dokumentum még nem áll rendelkezésre.

A fentiek figyelembe vételével a Belügyminisztérium 2014 júniusában közbeszerzési eljárást írt ki a járasszékhely városok IVS-nek felülvizsgálatára, valamint bizonyos esetekben a Városfejlesztési Koncepció elkészítésére. A Dél-Dunántúli Régióban az eljárást a Terra Studio Kft. nyerte meg. A nyertes ajánlattevő szakemberek bevonásával a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet tartalmi követelményeinek megfelelően 2014 decemberében megkezdte a munkát.

A megalapozó vizsgálat követte a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) mellékletében foglaltakat, így helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészt tartalmaz.

A részletesebb és bővebb helyzetfeltáró munkarész fogja át Komló város térségi kapcsolatait, a különféle tervekben, koncepciókban való megjelenését, a területrendezési tervekkel kapcsolatos magállapításokat, a szomszédos településekkel terveinek a vizsgált településre vonatkozó észrevételeit és a hatályos fejlesztési dokumentumokat. Részletes elemzések készültek a település társadalmáról, a gazdaságra vonatkozó fejezetben pedig kitértünk a gazdasági szerkezet jellemzőire és annak változására. Az önkormányzati gazdálkodás és a településüzemeltetési szolgáltatások vizsgálatánál törekedtünk azokra a tényezőkre felhívni a figyelmet, amelyek az önkormányzati kompetenciában és tevékenységben a településfejlesztésre, hangsúlyozottan a gazdaságfejlesztésre vonatkoznak. A táji, települési adottságokban és a zöldfelületet kezelésében történt változásokat regisztráltuk.

Alapos elemzésnek vettük alá az épített környezetet, támaszkodva a rendelkezésre álló dokumentumokra és a változásokra, az elmozdulásokra fókuszáltunk, kijelölve azokat a főbb megállapításokat, amelyek a település fejlesztésében a 2004-ben készült IVS-hez viszonyítva a napjainkig lezajlottak.

Részletes elemzéseket és áttekintést végeztünk a város közlekedési hálózatával kapcsolatban. A leggyakrabban jelentkező problémákat és azok összefüggéseit vizsgálatuk, kitérve a Város által elért eredményekre.

A környezeti, katasztrófavédelmi összefüggéseket külön ismertettük. A városi tér a környezet vonatkozásában jelentős értékeket mutat, így külön hangsúlyt adtunk ezen tényező bemutatásának.

A helyzetelemző és értékelő munkarészben nagy hangsúlyt helyeztünk az összefoglalást jelentő SWOT elemzésre, amelyet kiegészítettünk egy rövid kockázatelemzéssel, így a fejlesztés kereteihez olyan információkat kínálhatunk, amik a gondolkodás kereteiként is számba vehetők. A településrészeket egyenként értékeltük, itt a társadalmi, demográfiai paraméterek mellett a településszerkezeti elemeket is összefoglaltuk kijelölve a problémapontokat, felhívva a figyelmet a szükséges vagy kívánatos beavatkozásokra.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 1. melléklete tartalmazza a megalapozó vizsgálat részletes tartalmi követelményeit. A rendelet 5. § szerint a tartalom elemei összevonhatók, átcsoportosíthatók, indokolt esetben egyes elemei elhagyhatók, illetve azokat a település méretének, sajátosságainak, a településhálózatban betöltött szerepének, valamint az adott témakörnek megfelelő részletezettséggel kell kidolgozni. A településfejlesztési koncepció illetve az integrált településfejlesztési stratégia megalapozó vizsgálata a rendeletben meghatározott tartalmi követelményektől ennek megfelelően néhány pontban eltér, mivel a stratégia megalapozásához nem szükséges bizonyos, a stratégia szempontjából kevésbé releváns fejezetek részletes kidolgozása. Így a rendelet szerinti I.14.1.4., I.14.2., I.14.4. és I.14.5. és I.14.6 pontok további bontása és részletezése nem minden esetben történt meg.

A város terv-ellátottsága kedvezőnek mondható. Folyamatosan készülnek elemzések a különféle funkciókra. Ezeket az anyagokat a felméréshez felhasználtuk, megismertük.

Elemzési szemléletünk volt, hogy a város és térségére is kitékintettünk, bemutatva azokat településeket, amelyek szoros kapcsolatban vannak a várossal, annak szolgáltatásait használják.

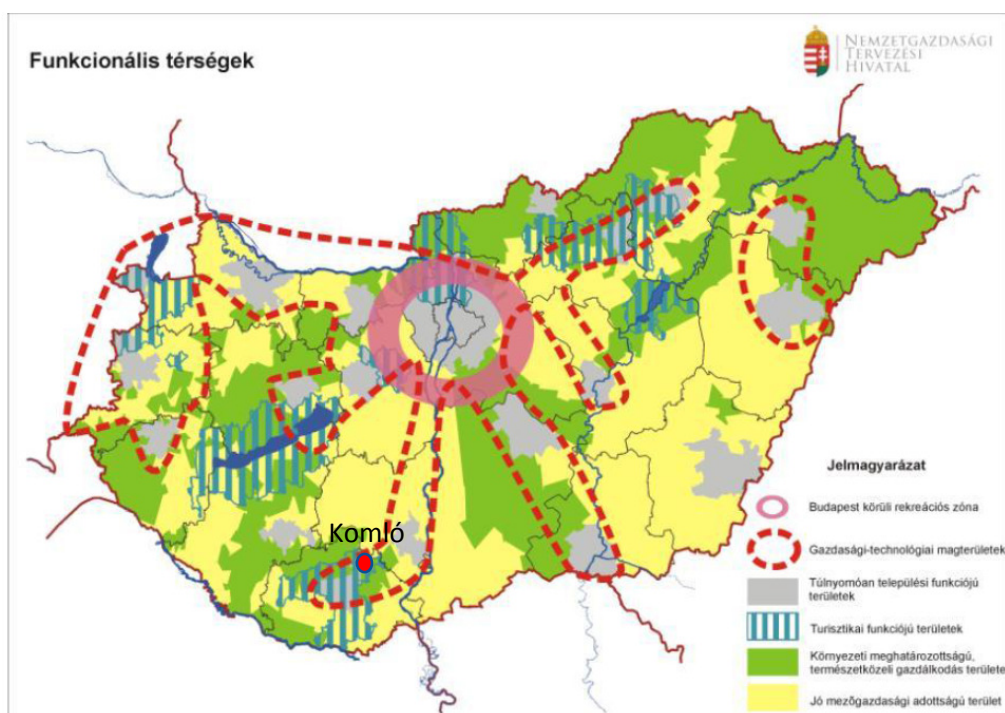
Hasonlóan elemzési szempont és szemléletmód volt, hogy az Európai Unió 2014-2020 tervezési időszak célrendszerére, valamint az Országos Fejlesztési- és Területfejlesztési Koncepció 2014-2020, illetve Baranya megye Területfejlesztési Koncepciója 2014-2020 dokumentumok iránymutatásait is kövessük, hogy a város fejlesztései – éppen a helyzetfeltárás segítségével – ezekhez jól illeszkedjenek.

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

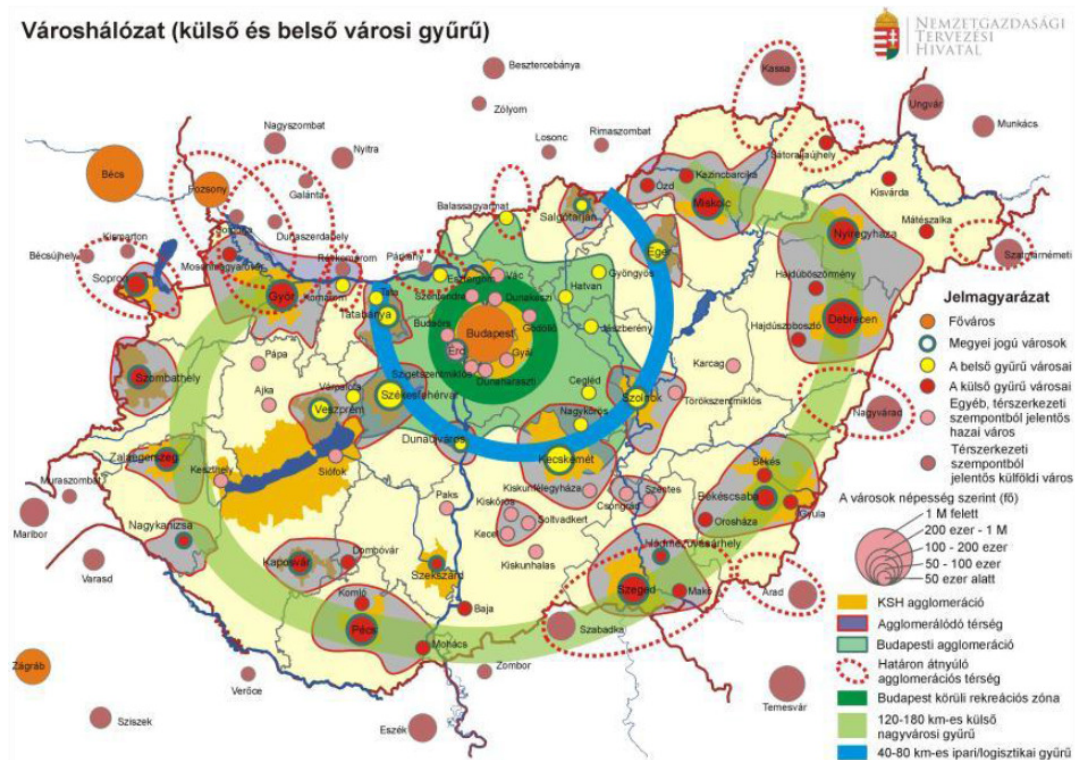
1.1.1 A település szerepe az országos településhálózatban

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció (OFTK; elfogadva az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával) értelmében a városstratégiák célja a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózatok kialakulása, valamint a kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése. Mindezek szem előtt tartásával az OFTK olyan funkcionális térségeket határoz meg, amelyek a jövőben egy-egy, nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladatot fognak ellátni, integrálódva a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba.

1.1-1. ábra: Funkcionális térségek Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 109.)

A városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében is jelentős szerepet játszanak. A térségi szemlélet érdekében az OFTK kijelölte a növekedés elsődleges színtereit és hálózatait. Ezeket olyan városok alkotják, amelyek kiemelkedő telephelyi lehetőségeik, jelenlévő és potenciális befektetőik, vállalataik, térségi beágyazódottságuk révén a növekedés dinamikus térségeiként jelennek meg a hazai településszerkezetben.

1.1-2. ábra: Városhálózati struktúra Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 142.)

Komló és szűkebb térsége az OFTK szerint egyrészt környezeti meghatározottságú, turisztikai funkciójú terület, ami a környező települések gazdasági életében a mai napig jelentős szerepet játszik, másrészt a külső (nagyvárosi) gyűrűben helyezkedik el, és Pécs agglomeráció környezetébe tartozik.

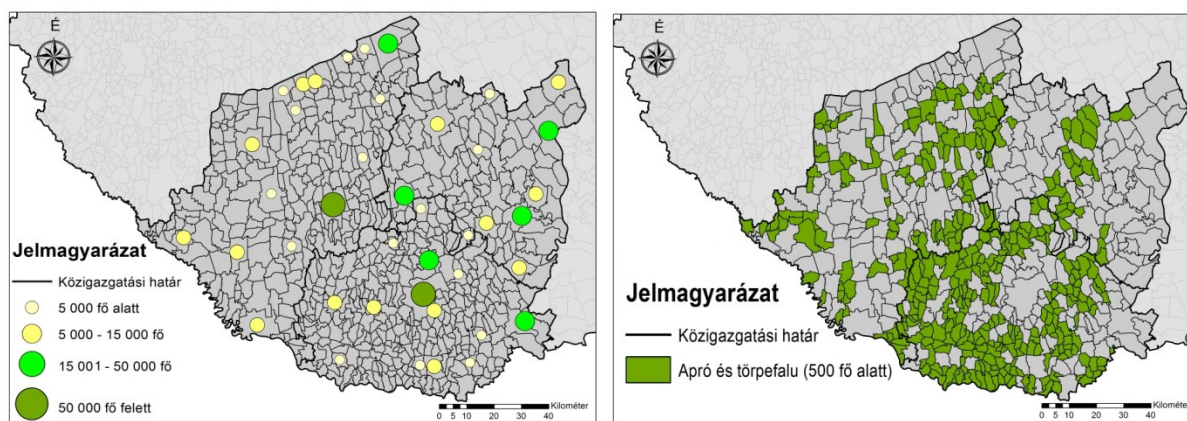
1.1.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatban

Komló a Dél-dunántúli Régióban, Baranya megyében fekszik. A régió településszerkezete kedvezőtlen, arra egyrészt a városhálózat fejletlensége, másrészt az aprófalvak - és kistelepülések nagy aránya jellemző.

A Dél-dunántúli Régiót 656 település alkotja, amelyből 41 városi jogállású (6,25%). A városi népesség az ország összes régióját tekintve Észak-Magyarország után ebben a régióban a legalacsonyabb, a lakosság mindössze 58,3 %-a él városokban. A régió társadalmi-gazdasági életében, a lakossági szolgáltatások biztosításában meghatározó jelentősége van a megyékben központi szerepet betöltő nagyvárosoknak (Pécs, Szekszárd, Kaposvár)

A régió városhálózatának gerincét a tizenegy 10-30 ezer fő közötti lakosságú város adja. A régióban a tízezer főnél kisebb népességű városok (27 db) ellátó intézményrendszere erősen hiányos, a nem mindennapos szolgáltatásokat az ott élők kénytelenek másutt igénybe venni. E városok saját települési infrastruktúrájának kiépítettsége is elmarad a nagyobb városok színvonalától. Mindezek mellett a térségben még jelenleg is vannak városhiányos területek, ilyenek Baranya megye középső részének vidékei, a Zselicség, az Ormánság vagy a Somogyi dombvidék.

A városhiányos területek nagyrészt megegyeznek az aprófalvas területekkel. A régió településhálózatának körülbelül 55 %-át aprófalvak alkotják, ezekben él a lakosság 10 %-a. Az falvak közül 361 számít aprófalvnak, vagyis itt az 500 főt sem éri el a lakosság száma. Az aprófalvas településszerkezetet rendszerint kedvezőtlen gazdaságföldrajzi környezetben találjuk. A kimondottan aprófalvas Baranyában a községek közel 70 %-a 500 lakos alatti falu (Tolnában valamivel 30 %, Somogyban 50 % alatt).

1.1-3. ábra: A városi ranggal rendelkező települések és az aprófalvak elhelyezkedése a Dél-dunántúli Régióban (Adatok forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

Ahhoz, hogy Komlót el tudjuk helyezni egy társadalmi-gazdasági vizsgálatban, néhány hasonló karakterű és népességnagyságú várossal vetettük össze.

A demográfiai válság jelei valamennyi mutató tekintetében tetten érhetők. A vizsgálatba vont négy város közül Komlón kétszer-háromszor gyorsabban fogy a népesség, mint a másik három településen. A városban 2010 és 2013 között 5,6 %-kal csökkent a lakosság száma. Hasonlóan kedvezőtlen a népesség korösszetétele, a 65 év felettiiek száma több mint kétszerese a fiatalokénak, az öregedési index 212 %. A lakásépítések volumenét tekintve némileg kedvezőbb a kép, fajlagosan csak Várpalotán épült több lakás a vizsgált települések közül.

Az infrastrukturális ellátottság tekintetében Komló adatai átlagosnak mondhatók, az internetellátottság és a csatornázottság mutatói sem mutatnak kirívóan alacsony vagy magas értéket.

A humán közszolgáltatások ellátottságának mutatóit nézve szintén a kedvezőtlen demográfiai helyzetre következtethetünk. Az óvodák kihasználtsága Komlón alig haladja meg a 70 %-ot, míg Oroszlányban vagy Várpalotán 90 % feletti az érték. Szintén érdekes, hogy a baranyai város középiskoláinak csupán 20 %-a bejáró, míg Várpalotán vagy Ajkán ugyanez az érték a 40-50 % körüli. Utóbbi elsősorban Pécs közelségével és elszívó hatásával magyarázható. Az egészségügyi ellátás adatai némileg kedvezőbb képet mutatnak és a három másik város adataihoz viszonyítva nem kirívó a különbség. Míg Komlón egy házi- és gyermekorvosra valamivel kevesebb, mint 1500 lakos jut, addig Várpalotán vagy Ajkán az érték messze meghaladja az 1500 főt. A kórházi ágyellátottság Ajkán messzemenően a legkedvezőbb, Komlón Várpalotához hasonlóan 8 ágy jut 1000 emberre.

A Nemzeti Foglalkoztatottsági Szolgálat adatai szerint 2014 decemberében a munkavállalási korú lakosság 5,1 % keresett állást a városban. Az adat rosszabb, mint Várpalota Oroszlány vagy Ajka vonatkozó értéke.

A lakosság anyagi helyzetét vizsgálva kijelenthető, hogy a vizsgált települések közül Komlón a legszerényebbek az emberek anyagi lehetőségei. 2013-ban 1000 főre Komlón 262 gépkocsi jutott, kevesebb, mint a többi településen. Az egy lakosra jutó nettó jövedelem összege (513 ezer Ft) alig kétharmada a három másik település hasonló értékének. Szintén az anyagi-foglalkoztatási helyzet kedvezőtlen helyzetére utal, hogy Komlón ezer lakosra alig 400 adófizető jut, míg Ajkán majdnem 500 az érték. Ennél is nagyobb különbségeket tapasztalunk az idegenforgalmi adó tekintetében. Míg Komlón egy főre 13300 Ft jut addig Ajkán az érték 48000 Ft, Oroszlányban pedig 90400 Ft.

Mutató	Idő(szak)	Komló	Oroszlány	Ajka	Várpalota
Természetes szaporodás (%)	2010-2013	-5,6 %	-2,7 %	-1,2 %	-1,8 %
Öregedési index (%)	2013	212,4 %	164,6 %	218,1 %	163 %
Épített lakások aránya a teljes lakásállomány %-ában	2013	0,03 %	0,01 %	0,02 %	0,05 %
Legalább 30 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma (fő)	2013	54 %	41 %	58 %	69 %
Közcatornahálózatba bekötött lakások aránya (%)	2013	94,7 %	94,6 %	99,6 %	96,8 %
Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma (fő)	2013	0,74	0,93	0,84	0,91
Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)	2013	20,2	26,6	38,7	48,3
Egy házi- és gyermekorvosra jutó lakosok (fő)	2013	1493	1296	1599	1547
Ezer lakosra jutó működő kórházi ágyak száma (db)	2013	7,7	3,9	14,7	8,3
Nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási kórúak %-ában	2014.12.	5,1 %	3,89 %	3,05 %	4,37 %
1000 lakosra jutó személygépkocsik száma (db)	2013	262	311	329	279

Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó (Ft)	2011	13300	90400	48000	20100
Ezer lakosra jutó adófizetők száma (fő)	2013	403	451	489	470
Egy főre jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)	2013	513455	825293	754386	764100

1.1-4. ábra: Komló és néhány hasonló méretű város összehasonlítása néhány társadalmi-gazdasági mutató

1.1.3 A település vonzáskörzete

A városi, illetve járásközponti rang jellemzője a környező településekkel való kapcsolat erőssége. Az erős kapcsolatban lévő környező települések alkotják a város vonzáskörzetét.

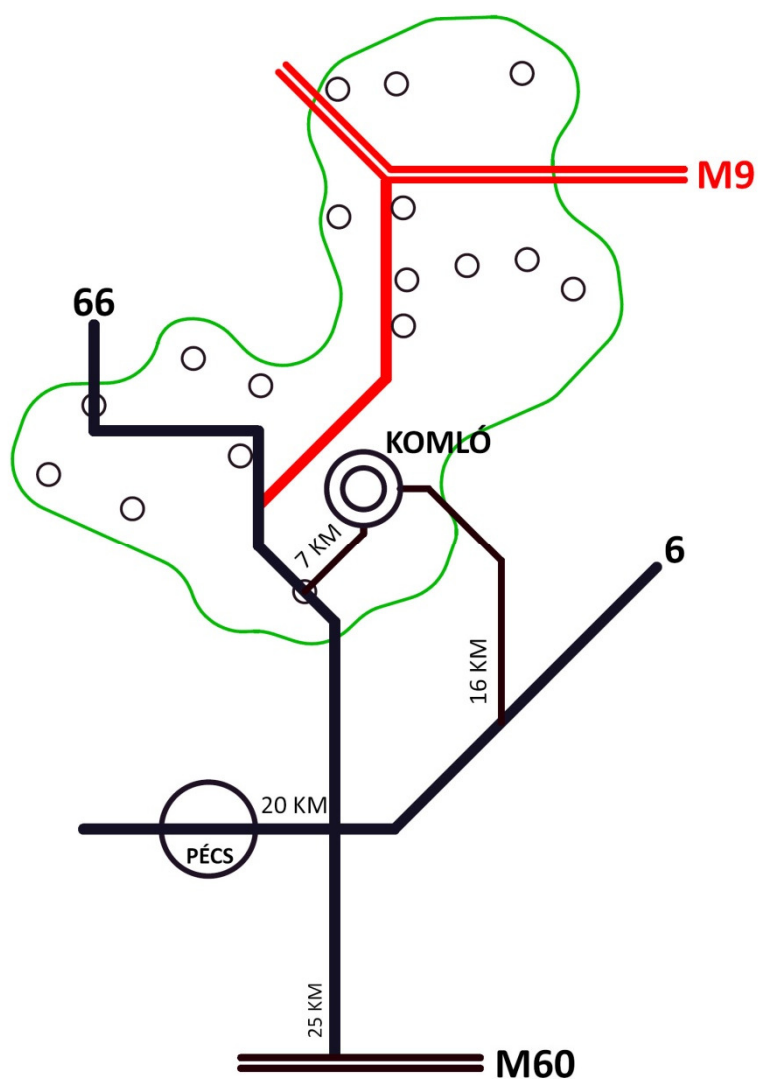
A település vonzáskörzetének megismerésére 4 témában vizsgáltuk meg a város kapcsolatát a környező településekkel, a közlekedési kapcsolatokat, a közmű kapcsolatokat, az igazgatási kapcsolatokat és a munkaerő ingázása tekintetében. Végül ezeket a vizsgálatokat egyesítettük. Ennek alapján beszélünk elsődleges, vagy másodlagos vonzáskörzetről.

Közlekedés

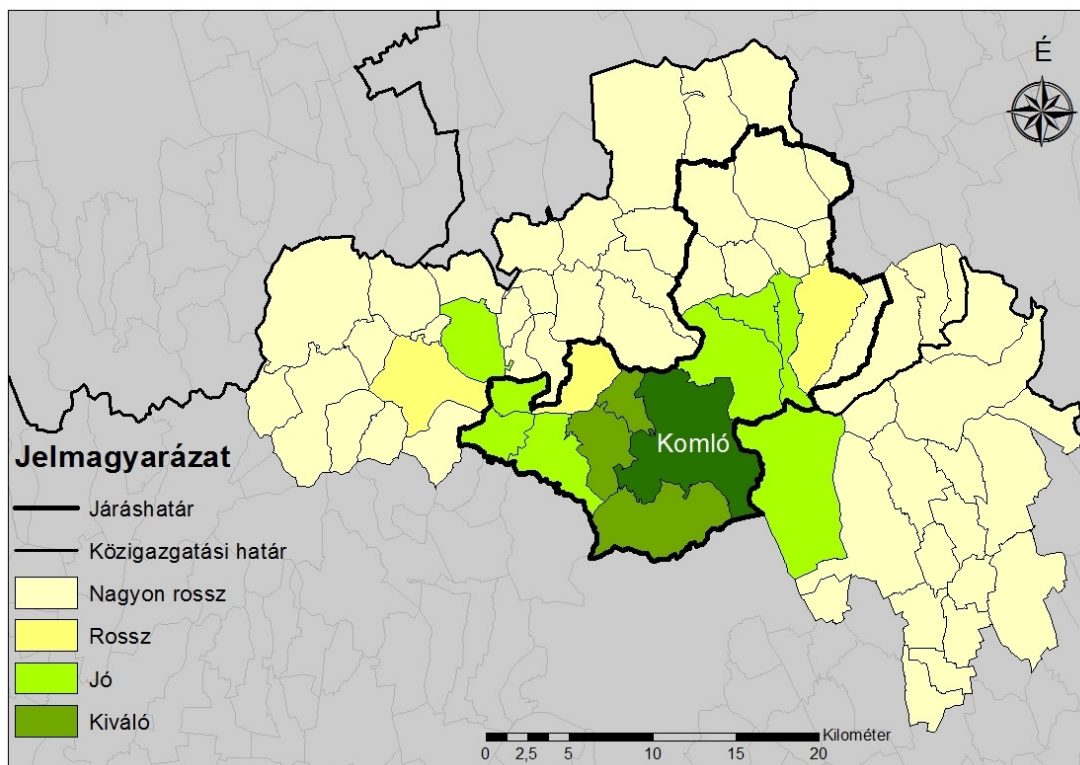
A városok vonzáskörzetét erősen befolyásolja, hogy milyen az elérhetőségük más településekről.

Komló és térsége közlekedési árnyékhelyzetben van. Főút nem érinti a települést, a 66-os út 7 km-re, a 6-os út 16 km-re érhető el a városból. Az M6-os – távolsága miatt nem segít a város elérhetőségében. A járás északi részéről főleg a Szászvár-Bikal vonal környékéről nehéz elérni Komlót.

A bánya kiszolgálására épült vasúti szárnyvonal kihasználtsága személyszállításban és áruszállításban csekély. Személyszállításban a távolsági buszok teljesen átvették a szerepét, tömegárut pedig, aminek vasúton gazdaságos a szállítása, a szénbánya bezárása óta csak a kőszállítás képviseli, ami pedig nem tudja kitölteni a vasút kapacitását.

1.1-5. ábra: Komló közlekedési elérhetőségei

1.1-6. ábra: Komló autóbuszos elérhetősége a járás településeiről

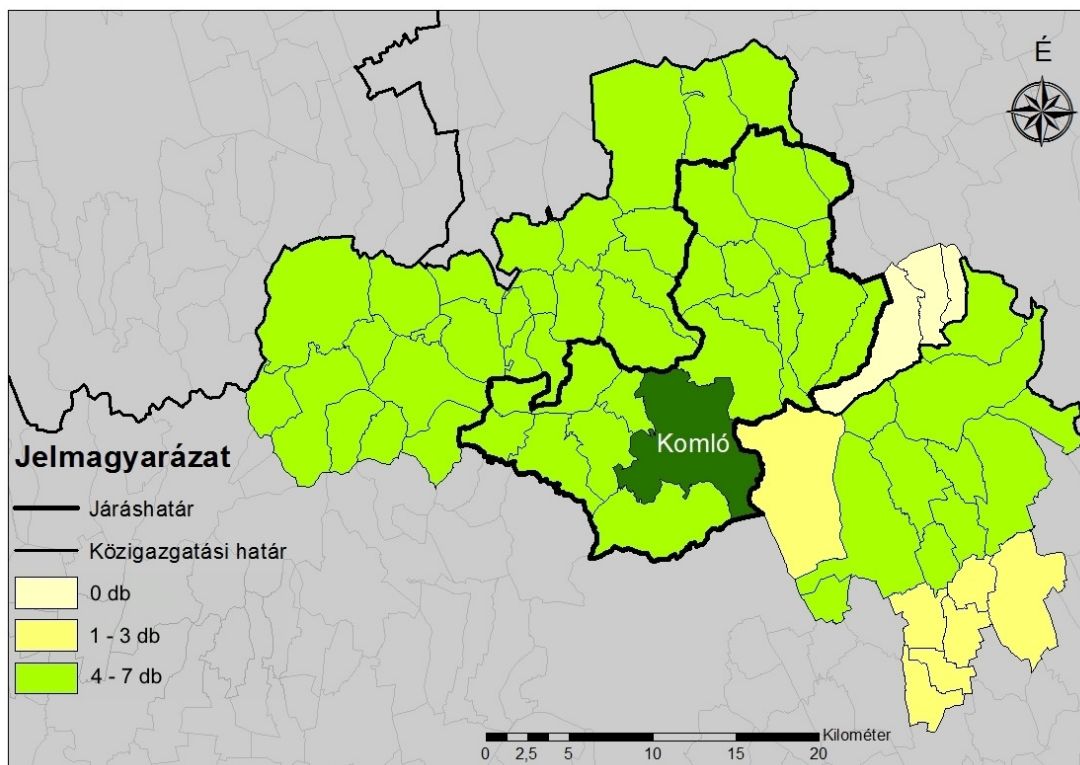
A térképről látható, hogy Mánfa, Magyarcsanak, és Mecsekpölöske rendelkezik kiváló kapcsolattal, Oroszló, Bodolyabér, Magyarhertelend, Magyarereggy, Kárász, Vékény és a más járáshoz tartozó Hosszúhetény kapcsolata megfelelő, de a járáshoz tartozó további 10 település elérése 25 és 60 perc közé esik.

Igazgatás

A főbb igazgatási funkciók közül 7 olyat választottunk ki, amelyek fontos szerepet töltenek be a lakosság mindennapi életében:

- tankerület,
- körzeti földhivatal,
- munkaügyi központ kirendeltsége,
- városi gyámhivatal,
- városi bíróság,
- kistérségi ÁNTSZ,
- rendőrkapitányság,

A térképből látszik, hogy a járás településeinek ellátása ilyen szempontból azonosan jó, de az is látszik, hogy 5 igazgatási fajtával Komló a sádsi, és 2-5 igazgatással a pécsváradi járást is lefedi.

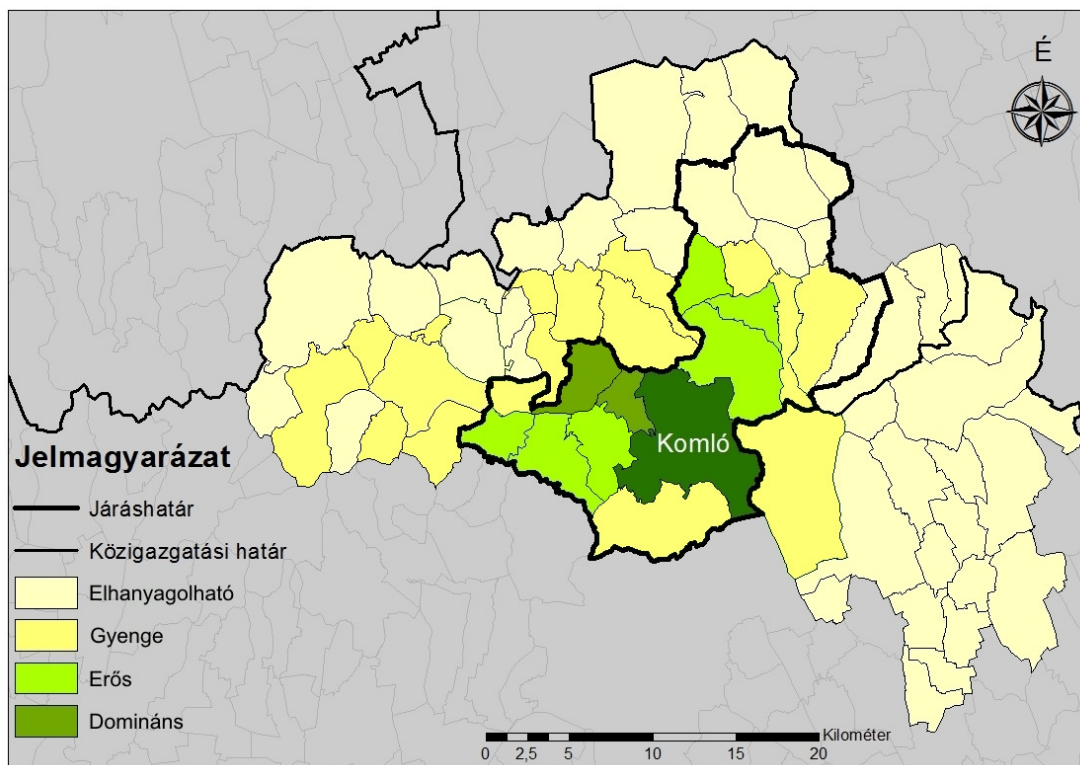

1.1-7. ábra: Komló igazgatási vonzáskörzete

Foglalkoztatás

Komló a bányabezárások előtt, gazdasági szerepénél fogva jelentős foglalkoztatási központként is funkcionált. Jelenleg azonban a város maga is foglalkoztatási gondokkal küszködik, így csak mintegy 500 fő ingázik Komlóra a járásból.

Láthatóan ebből a szempontból a jó közlekedési kapcsolat igen fontos, mert domináns, vagy erős ingázási arányú települések azonosak a jó közlekedési kapcsolattal rendelkezőkkel.

1.1-8. ábra: A Komlóra naponta ingázó foglalkoztatottak aránya

Kereskedelem

Komló széleskörű kínálatot biztosít a helyi és környékbeli lakosságnak, az alapszintű ellátáson felül is. Megtalálható sok kiskereskedelmi funkció, szaküzletek, heti kétszeri piac, bankfiókok.

Oktatás, közművelődés

Óvoda minden településen van, így a város járásközponti szerepköre ezen a téren nem érvényesül erőteljesen.

Komló tankerületi központ, és mint ilyen, hozzá tartozik 20 környező település összes állami fenntartású iskolája. A városban 6 általános iskolai feladat-ellátási hely – köztük egy művészeti képzést nyújtót, egy gyógypedagógiai ellátást biztosító és egy egyházi fenntartású iskola - működik. A járásban ezen kívül két iskolaközpont van. Az iskola nélküli településekről iskolabusz szállítja a gyerekeket. A városban 3 középfokú iskolai feladat-ellátási hely működik, közülük 1 gimnázium. Két kollégium a távolabbi településen lakó gyerekeknek biztosít otthont.

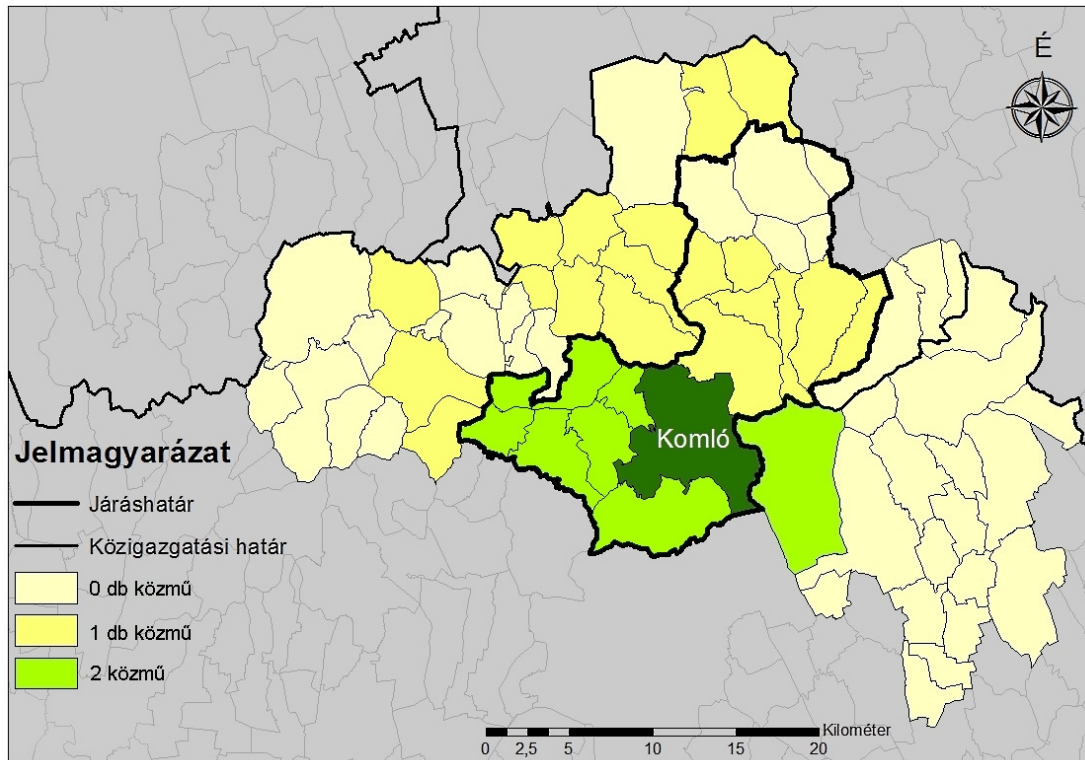
A térségben Komló kulturális centrumnak tekinthető, hiszen a kulturális központjában sokrétű programok várják a környékelieket (komoly- és népzene, mozi, kortárs képzőművészet), és muzeális gyűjteménye is van.

Egészségügy

Az alapfokú egészségügyi ellátással majdnem minden környékbeli település rendelkezik, van háziorvosa és gyógyszerháza. Komló egészségügyi intézményeivel, a kórházzal, a járóbeteg-szakrendelővel valamint a mentőállomással széleskörű közép fokú ellátási szintet képvisel.

Közműellátás

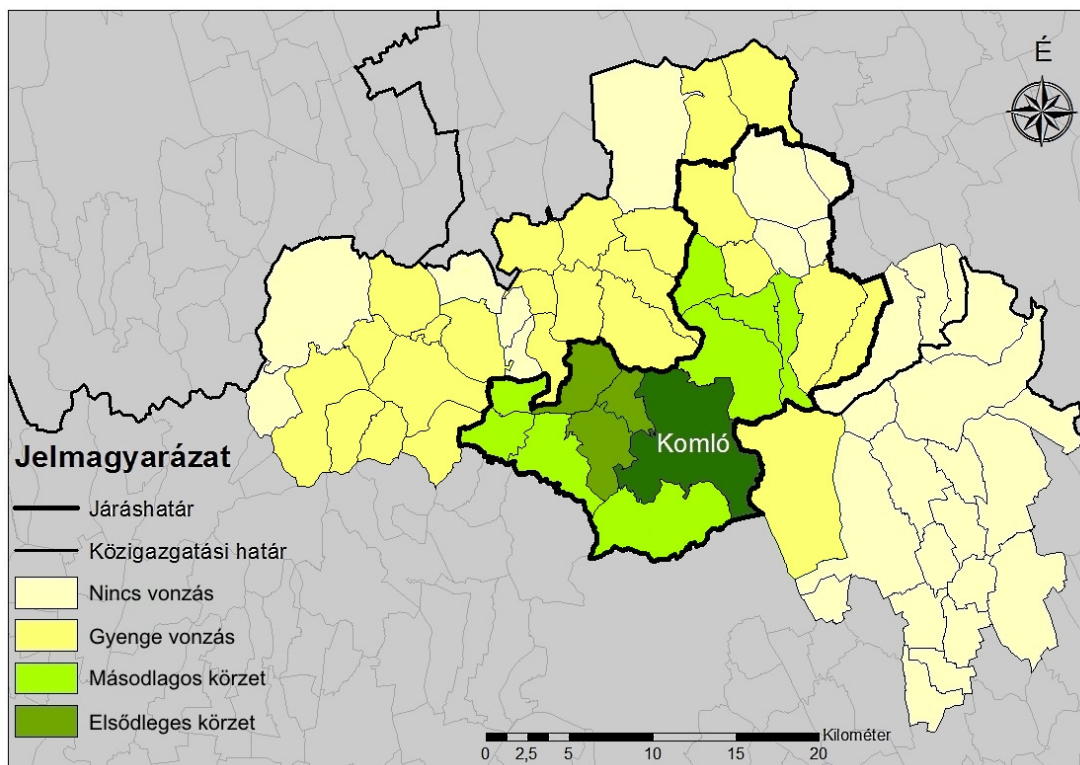
Komló városa közműellátási szempontból is központi szerepet játszik, a vízellátást, szennyvízelvezetést és -tisztítást biztosít a járás déli településeinek.

1.1-9. ábra: Komló közmű-agglomerációi

Funkcionális vonzáskörzet

A Komló környékén található települések különböző mértékben kapcsolódnak a városhoz. A szorosan vett vonzáskörzetbe 3 település tartozik, amelyek majd minden szempontból Komlóhoz integrálódnak. Ezen kívül a járás további 8 települése alkot egy gyengébben vonzott övet, a további északi települések csak igazgatási szempontból kapcsolódnak a városhoz. De ebből a szempontból viszont a sásdi és a pécsvárad járás több települése Komlóhoz kapcsolódik.

1.1-10. ábra: Komló komplex vonzáskörzete

1.1.4 A település dinamikája

Az 1950-85 évek között dinamikusán fejlődő város a bányá bezárással, a ruházati és cipőipar rendszerváltozás utáni összeomlásával bénult állapotba került. A gazdaság leépülésével együtt a társadalom elszegényedett, elöregedett és a fiatalok elvándorlása egyre nagyobb méreteket öltött. Az elmúlt 20-25 év során a gazdaság lassan kezd talpra állni, de a népesség fogyása és öregedése nem állt meg. Míg korábban maga is foglalkoztatási központ volt, most Pécs segít a város foglalkoztatási helyzetének konszolidálásában. A krízis a városkörnyéken, illetve a járás településein még súlyosabb és a helyzet javulása is nehezebben érhető el.

Összességében a város vonzása az utóbbi időszakban csökkent és közben nőtt a Pécsre való ráutaltsága.

1.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítésének kereteit számos fejlesztéspolitikai dokumentum meghatározza, melyekhez igazodni, illeszkedni szükséges.

1.2.1 EU 2020 stratégia

Az „Európa 2020” az Európai Unió 2010-ben útnak indított, 10 évre szóló növekedési és foglalkoztatási stratégiája. Célja, hogy az EU gazdasága **intelligens, fenntartható és inkluzív** legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, melyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken.

Magyarország számára a legfontosabb fejlesztéspolitikai célkitűzés az ország gazdasági teljesítményének (GDP), valamint a foglalkoztatás szintjének, minőségének növelése, amelyek révén az életminőség és az életkörülmények érdemi javulása érhető el. Mindehhez kapcsolódva a Nemzeti Reform Program vállalásai a következők:

- a 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelését;
- a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelését;
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedését a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra történő növelését; a 10 százalékos energia megtakarítás elérését;
- a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelését a 30-34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentését a 18-24 éves népességen belül;
- a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának 450 000 fővel való csökkentését, amely 5 százalékpontos csökkentést jelent.

1.2.2 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

Az OFTK – felszámolva az ágazati (Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió) és a területi (Országos Területfejlesztési Konceptió) fejlesztés dualitását - a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban ***Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz***, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

AZ OFTK az alábbi - Komló készülő stratégiájában is meghatározó - főbb területpolitikai irányokat és teendőket határozza meg:

- hálózati szemlélettel működő, valamint települési adottságokat és lehetőségeket egyaránt figyelembe vevő területi tervezési folyamat kialakítása, amely decentralizált térszerkezet kialakulását és hálózatos térszerkezetet eredményez.
- városhálózati megközelítés, a térszerkezet funkcionális fejlesztése (részletesebben ld 1.1.1 fejezet)
- a város-vidék együttműködése, a kölcsönös előnyökön nyugvó, együttműködéseken alapuló kapcsolatrendszer kialakítása
- hatékonyan és fenntarthatóan működő gazdasági térszerkezet megvalósítása az adott térség valós potenciáljainak, igényeinek és kitörési lehetőségeinek felismerésével
- periférikus térségek felzárkóztatása a helyi adottságaik figyelembe vételével
- hátrányos helyzetű – különös tekintettel a leromlott városrészekben koncentrálódó – társadalmi csoportok szociális, oktatási és lakhatási helyzetének javítása, fejlesztése

Komlót a dokumentum a **leszakadó ipari válságtérségek**, rozsdaovezetek közé sorolja. Ezekre a területekre jellemző a használaton kívül került, vagy alulhasznosított, általában leromlott fizikai állapotban lévő, esetenként műemlékvédelem alatt álló volt ipari épületek és/vagy környezetszennyezéssel terhelt egykori iparterületek, gazdasági területek, illetve használaton kívüli honvédségi területek. Többnyire nagymértékű és strukturális munkanélküliség sújtja ezeket a térségeket, a korábban meghatározó gazdasági, ágazati szerkezet pedig valószínűleg már hosszú távon sem állítható vissza, vagy fejleszthető a kívánatos mértékben. Az egykori ipari övezetek fejlesztéspolitikai feladatait az OFTK a következőkben határozza meg:

- A gazdasági szerkezetváltás, újraiparosítás elősegítése.
- Környezetbarát technológiák preferálása, bevezetése. Helyi energetikai rendszerek, intelligens hálózatok, ipari ökoszisztémák és autonóm ellátási rendszerek fejlesztése.
- A korábbi környezetkárosítások felszámolása, kármentesítés, tájrehabilitáció.
- A foglalkoztatás támogatása, a felnőttképzések, az átképzések és az oktatás fejlesztése.
- A környezeti nevelés bevezetése, szélesebb körű alkalmazása.
- A térségi elérhetőség javítása, a meglévő infrastruktúra megújítása, a térségi szerepkör erősítése és ahol releváns, ott a határon átnyúló kapcsolatok javítása.
- A leszakadó rétegek felemelése, erősebb szociális háló, mentálhigiénés szolgáltatások kiépítése, fejlesztése.
- Ipari örökségvédelem, az arra alapuló további fejlesztések (pl. turisztikai, kulturális célú), és a fenntartható környezetgazdálkodás és környezeti kármentesítés támogatása.

Komló esetében szót kell ejteni az **aprófalvakról** is, hiszen a járástelepüléseinek jelentős része 500 főnél kisebb lélekszámú aprófal. Társadalmuk kiemelten sérülékeny, többségüket rendkívül kedvezőtlen demográfiai és társadalmi folyamatok jellemzik, amely a gazdasági teljesítményükre is negatív hatással van. A demográfiai és a társadalmi problémák halmozottan jelentkeznek azon aprófalvak esetében, amelyek térszerkezeti, településhálózati szempontból és gazdaságilag is perifériális térségben, a gazdasági centrumoktól távol találhatók. Számos aprófal küzd közlekedési, elérhetőségi nehézségekkel, s ez a munkába és az iskolába járást is ellehetetleníti. A társadalmi és infrastrukturális problémák következtében e térség települései különösen ki vannak téve a klímaváltozás negatív hatásainak.

Az aprófalvak esetében az OFTK a következő, főbb fejlesztéspolitikai feladatokat határozza meg, amelyet Komló esetében is szem előtt kell tartani:

- A napi munkába járás, ingázás igényeihez maximálisan illeszkedő akadálymentes és fenntartható közösségi közlekedés fejlesztése, a hiányzó térségi kapcsolatok kiépítése különösen a zsáktelepülések, határ menti települések esetében.
- Az aprófalvak gazdasági létalapját biztosító gazdasági tevékenységek fejlesztése. Helyi, autonóm ellátási, energetikai rendszerek kialakítása.
- A szociális és önellátó gazdaság kialakulásának, tartós és fenntartható működésének ösztönzése.
- A helyi népesség szociális, egészségügyi, adminisztrációs igényeinek minél kevesebb utazással történő kielégítése, rendszeres mobil szolgáltató rendszerek kiépítésének támogatása.

- A klímaváltozás elleni védekezés elősegítése az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésével és az agrárium átalakításával (pl. szárazságtűrő, a helyi ökoszisztémába illeszkedő növények elterjesztése).
- A helyben élő tehetséges fiatalok mentorálása. Hosszú távú programmal szükséges őket segíteni taníttatásuk és elhelyezkedésük során. Helyben maradást és letelepedést segítő programokkal az értelmiség helyben tartásának segítése.
- Helyi közösségek kialakulásának, fejlesztési programjaik közös kidolgozásának segítése, a kultúrához való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása, kulturális örökség megőrzése.
- Az aprófalvak falusi turizmushoz, öko- és aktív turizmushoz kapcsolódó infrastruktúrájának és a kapcsolódó szolgáltatások kínálatának térségileg összehangolt fejlesztése.
- Az aprófalvas térségekben található nagyszámú üresen álló ingatlan felmérése, koncepció kidolgozása a hasznosításukra.

Komlót az OFTK Pécs várostérségébe pozicionálja. Az OFTK megyei szinten a következő fejlesztési irányokat határozza meg Baranya megyére:

- A kedvező mező- és agrárgazdálkodásban rejlő potenciál jobb kihasználása.
- A rugalmasan reagálni képes szak- és felnőttképzési rendszer fejlesztése.
- A foglalkoztatottak létszámának és arányának növelése, a képzetlen vagy alacsonyan képzett munkaerő foglalkoztatásának segítése a munkaigényes mezőgazdasági kultúrák és az erre épülő feldolgozó-ipar kialakításával, fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.
- A megye közlekedési zártságának oldása, a megyén áthaladó TEN-T közlekedési korridorok valamint ezek csomópontjai és a kapcsolódó hálózat fejlesztése, különös tekintettel a horvátországi, illetve bosznia-hercegovinai összeköttetésekre.
- Intermodális közlekedési csomópont és logisztikai központ kiépítése a pécsi agglomerációban, a pécsi befektetési és tudásövezet fejlesztése. A megyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése és a megye városainak képessé tétele az innováció befogadására.
- A helyi természeti, környezeti és gazdasági erőforrásokon alapuló komplex önfenntartó fejlesztési programok megvalósítása.
- Turisztikai fejlesztések: világörökségi helyszín/helyszínek, bor, kulturális, gyógy- és termálturizmus. Az építészeti értékek védelme, az épített örökség megőrzése.
- A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, a K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén.

1.2.3 Baranya megye Területfejlesztési Konceptiója és Programja

A koncepció célja, hogy kijelölje Baranya megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyekre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni.

A megye jövőképe „Baranya megye 2030-ra élhető, az erőforrásaival fenntarthatóan gazdálkodó térségi csomóponttá válik, elsősorban értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági szerkezettel, javuló gazdasági mutatókkal, ahol növekszik a foglalkoztatás és megkezdődik a társadalmi felzárkózás.” A jövőképben megfogalmazott célállapot alapját egy a megye belső erőforrásaira építő, de kifelé is nyitott, a megye és tágabb környezete számára is térségszervező erővel bíró gazdaság kiépítése és megerősítése jelenti. A három átfogó cél elérését a célrendszer részeként meghatározott 7 stratégiai cél és Baranya megye sajátos térszerkezetéhez illeszkedő 4 területi célkitűzés szolgálja. A stratégiai célok egyfajta fókuszaltságot adnak az átfogó célok eléréséhez vezető út kijelölésében, körvonalazva egyben a megye értékválasztásának tengelyeit.

Komlót a megyei koncepció a termelési szerkezet-átalakítás és gazdasági szemléletváltás térségeként definiálja (2. területi cél). Komló és szűkebb környezete esetében kihasználható adottságot jelent a bányászati-ipari örökség, az ipari hagyományok, több jelentős, és stabil pozíciót elért vállalkozás, valamint a munkaerő jelenléte. A térség szabad vállalkozási zónává minősítése is segítheti azt a folyamatot, amelynek keretében szükséges komplex, Komló és tágabb környezetét érintő problémákat együtt kezelni képes kitörési és fejlesztési program kidolgozása és megvalósítása, mely akár a megyehatáron túlnyúlva segítheti Baranya, Tolna és Somogy megyék közös belső perifériájának vitalizálását.

Baranya megye Területfejlesztési Programja középtávon értelmezett programdokumentum, mely 7-10 éves időtávban fogalmazza meg a megye terület- és vidékfejlesztéshez kapcsolódó vállalásait, határozza meg a koncepcióban megfogalmazott célok megvalósulását elősegítő intézkedéseket. A program területi jellegénél fogva kiemelt szerepet szán a komplex térségi fejlesztéseknek, az együttműködésben megvalósítandó programoknak, kiemelt projekteknek. Ilyen komplex program Komló és térségének ipari megújítása is (elhagyott bányai ipari létesítmények újrahasznosítása; új ipari-szolgáltató tevékenységek megtelepedése; tiszta szén technológiával történő kitermeléssel kapcsolatos fejlesztések). Az alábbiakban a megyei programon belül idézzük azokat a prioritásokat, tervezett intézkedéseket és ahhoz tervezett tevékenységeket (beavatkozási területeket), amelyekben konkrétan pl. területi fókuszban nevesítve megjelenik Komló városa:

- II. prioritás: (Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében)
 - 2.1. intézkedés: Vállalkozások versenyképességének javítása, termelő és szolgáltató kapacitásaik bővítése: Az intézkedés célja a vállalkozások foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése.
 - 2.2. intézkedés: Kutatási-fejlesztési és innovációs tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések: Az intézkedés célja a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek vállalati versenyképességhez való hozzájárulásának az erősítése, ennek érdekében a kutatási infrastruktúra fejlesztése, a vállalkozások innováció-tudatosságának növelése (ezáltal a K+F+I tevékenységek erősítése), a vállalkozások és a kutatóhelyek kapcsolatának kiépítése, szorosabbá fűzése. A K+F+I tevékenység esetében az

- egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokra kell összpontosítani.
- 2.4. intézkedés: Befektetés-ösztönzést szolgáló akciók megvalósítása: Az intézkedés célja a Baranya megyébe érkező külső források növelése, kapcsolódva az üzleti infrastruktúrafejlesztések (pl. ipari parkok, Szabad Vállalkozási Zónák) hasznosításához. Célként fogalmazható meg új vállalkozások létrejöttének segítése és a meglévő vállalkozások hatékonyságának erősítése tanácsadási és visszatérítendő pénzügyi konstrukciók alkalmazásával, valamint a munkaerő képzettségének és a gazdasági szféra igényeinek összehangolása.
 - IV. prioritás: Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében
 - 4.1. intézkedés: Településfejlesztési akciók megvalósítása: Az intézkedés célja a megye települései vonzerejének és népességmegtartó erejének a növelése, ennek érdekében a városok elsősorban foglalkoztató, szolgáltató, valamint a lakó, közösségi és rekreációs funkcióinak a megszilárdítása, illetve az attraktív, a mindennapok során élhető települési környezet kialakítása. A falvak esetében cél a helyi gazdasági (helyi piaci), lakó és közösségi funkciók megerősítése, a vonzó vidéki lakókörnyezet biztosítása. Az intézkedéshez kapcsolódó fejlesztések tervezett eredményeképpen csökkenek a társadalmi különbségek, aktivizálódnak, megerősödnek a helyi közösségek, továbbá erősödik a helyi identitás.

1.2.4 Pécs MJV Városfejlesztési Konceptiója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Pécs MJV Városfejlesztési Konceptiója 2030-ra az alábbi, fenntartható városról szóló jövőképet fogalmazta meg: „Fenntartható fejlődésű városnak a belső motivációk által generált fejlődésre és önmaga fenntartására képes várost tekintjük, amely belső erőforrásainak hatékony hasznosítása révén, egyedi döntésű működési támogatások nélkül képes pozitív jövedelemáram létrehozására és fenntartására, a külső kockázatok kezelésére, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodásra, az alapvetően független működésre.” A cél elérése érdekében fontos, hogy a város szűkebb környezetében és nagytérégi tekintetben is megerősítse kapcsolatrendszerét, és képes legyen azt aktivizálni a gazdasági és innovációs szférában. A közelebbi kapcsolatrendszerben a környező települések, megyei szinten elsősorban Komló, Bóly és Mohács térsége jelentik a legoperatívabban fejlesztendő kapcsolati szintet. A regionális léptékű hazai kapcsolatrendszerben a Pécs- Komló logisztikai- gazdaságfejlesztési zóna jelentősége is felértékelődik.

Az **Integrált Településfejlesztési Stratégia** konkrétan nem nevezi meg Komlót, de Pécs gazdasági alapjainak újjáépítéséhez elengedhetetlen a térségi együttműködés. Ezen a téren számolni kell a város és városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakításával, erősítésével, valamint Komló természeti erőforrásaiban (szén, megújuló energiaforrások) rejlő potenciáljával és a hasznosítási lehetőségek feltárásával.

1.2.5 A Komlói kistérségi fejlesztési koncepció

A komlói kistérség fejlesztési koncepciója 2005-ben készült. A kiemelt fejlesztési területeket Komlóra az alábbiak szerint határozta meg:

1. Belváros rehabilitáció.
 - Ezen belül a fűtőmű kitelepítése, a vasúti pályaudvar és autóbusz pályaudvar áthelyezése a Zrínyi tér vonalába, a kőrakodó áthelyezése az északi elkerülő út Ipari út csatlakozásához, átfogó közterület rendezés a Kossuth utca, Templom tér, Újváros, Pécsi út által határolt területen.
2. Turizmusfejlesztés
 - Kistérségi összefogással szelíd és termál turizmus fejlesztés, Gadány bekapcsolása a turizmusba.
3. Ipari park
 - Altárói terület Zrínyi tér felé való kicsatlakozása, termál kutak hasznosítása.
4. Körtvélyesi oldal
 - Magas életminőséget biztosító lakóterület és gazdasági területfejlesztés
5. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése
 - Béta oldali kijárat a kőbányához, hosszúhetényi elkerülő, M-9 és becsatlakozó, M-65, északi elkerülő, nyugati elkerülő.
6. Kiemelt közszolgáltatások fejlesztése
 - Közüzemi infrastruktúra tervszerű, ütemezett felújítása.
7. Béta Ipari Park
8. Intézményrendszer
 - A 40-50 ezer főre kiépített rendszeren belül a hangsúlyok áthelyezése és racionalizálása.
9. Lakásgazdálkodás
 - A privatizáció után önkormányzati tulajdonban megmaradt rossz helyen lévő, és rossz állagú lakások felújítása.
10. Tömbházak rekonstrukciója (lakótelepek)
11. Informatika fejlesztése
12. Térségi kapcsolatok fejlesztése (Kistérség, Pécs)

1.2.6 A Komlói járás fejlesztési programja (2014-2020)

A Komlói járás fejlesztési elképzelései alapján az alábbi fő prioritások és beavatkozási területek azonosíthatók:

- I. A helyi erőforrásokon alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével
- II. Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében
- III. A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése

- IV. Az elérhetőbb települések, elérhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében
- V. A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése
- VI. Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása

Projektcsomagok:

- A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével (TOP 1.4. intézkedés)
- Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés (TOP 2.1. intézkedés)
- Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés (TOP 2.2. intézkedés)
- Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP 3.1. intézkedés)
- A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása (TOP 3.2. intézkedés)
- Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (TOP 4.1. intézkedés)
- A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP 4.2. intézkedés)
- A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása (TOP 4.3. intézkedés)
- Leromlott városi területek rehabilitációja (TOP 4.4. intézkedés)
- A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP 6.3. intézkedés)
- A helyi identitás és kohézió erősítése (TOP 6.4. intézkedés)

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Országos Területrendezési Terv (a továbbiakban: OTTrT) áll, amelyet az országgyűlés a 2003. évi XXXVI. törvénnyel hagyott jóvá és 2008-ban, valamint 2013-ban módosított (a módosító jogszabályok: 2008. évi L. tv. és 2013. évi CCXXIX. törvény). Az OTTrT határozza meg az ország egyes térségeinek térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, ill. erőforrások védelmére. Az OTTrT az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

A térségi, illetve megyei területrendezési tervek hivatottak a térségi területfelhasználási kategóriák és övezetek kijelölésére, az országos területfelhasználási kategóriák, övezetek figyelembe vételével, azok pontosításával.

Komló város Baranya megyében található, amely megyére vonatkozó területrendezési tervet Baranya Megye Közgyűlése a 9/2005. (V. 12.) számú rendelettel fogadott el és a 14/2012 (VI. 1.) számú rendelettel módosított. A területrendezési intézkedéseket és ajánlásokat – amelyek többek között a településrendezés számára iránymutatást tartalmaznak a megyei területrendezési terv elhatározásainak érvényre juttatása érdekében – határozattal fogadta el a Közgyűlés.

A fentiek alapján az OTTrT több övezet vonatkozásában is eltér a megyei tervtől. A hatályos OTTrT-hez igazodó megyei területrendezési terv elkészültéig az OTTrT-ben előírtakat kell alapul venni.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet szerint a településrendezési tervekben igazolni kell a tervezett fejlesztések területi terveknek való megfeleléseit.

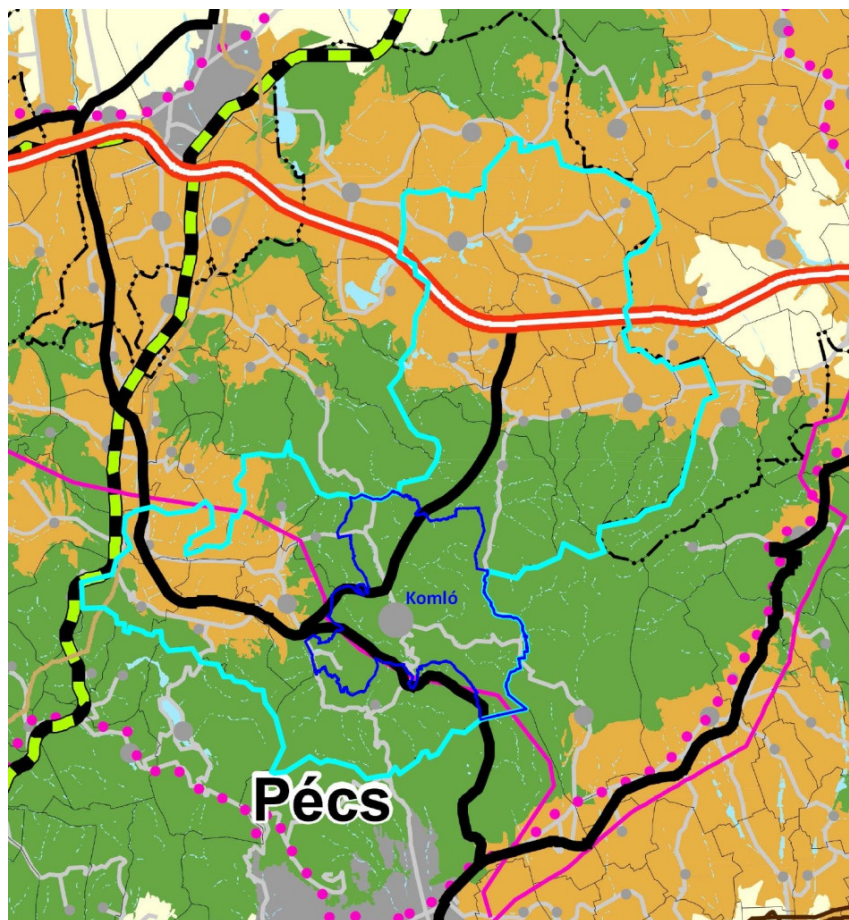
A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 2003. évi XXVI. tv. 6. § (3) bekezdése szerint „az országos területfelhasználási kategóriákra vonatkozó szabályoknak a kiemelt térség vagy a megye területére vetítve, a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási szabályoknak a település közigazgatási területére vetítve kell teljesülniük”. Fenti előírás következtében településrendezési terv készítés esetén az összhangot a területfelhasználási kategóriák és a megyei övezetek tekintetében a vonatkozó megyei területrendezési tervvel, az országos övezetek tekintetében az OTTrT-vel is kell biztosítani.

A 2003. évi XXVI. tv. szerint a településrendezési tervek készítése során:

- 9. § (6) b: az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatoknak a település közigazgatási területére vetített hossza legfeljebb $\pm 5\%$ -kal térhet el a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek szerkezeti tervében megállapított nyomvonalváltozattól, kivéve, ha a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat alapján lefolytatott területrendezési hatósági eljárás szerint nagyobb eltérés indokolt.

- 9. § (5) b: az országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatoknak a tervezési területre vetített hossza legfeljebb $\pm 10\%$ -kal térhet el az ország szerkezeti tervében megállapított nyomvonalváltozattól, kivéve, ha a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat alapján lefolytatott területrendezési hatósági eljárás szerint nagyobb eltérés indokolt.
- 12/A. § (4): településrendezési eszközök készítésénél a hatályos kiemelt térségi és megyei területrendezési terv térségi övezeteinek lehatárolásához képest a térségi övezetek területének a település közigazgatási területére eső része legfeljebb $\pm 5\%$ -kal változhat.

1.3.2 Komló az Országos Területrendezési Tervben

1.3-1. ábra: Komló az OTrT Országos Szerkezeti Tervlapján (Forrás: OTrT)

Erdőgazdálkodási térség

Komló szinte teljes területét ebbe a térségbe sorolja kissé elnagyolva. A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Vízgazdálkodási térség

Az OTrT a település területén vízgazdálkodási térségként szerepelteti a közigazgatási területet érintő állandó vízfolyásokat és jelentősebb árkokat, valamint a síkondai tavakat. A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Települési térség

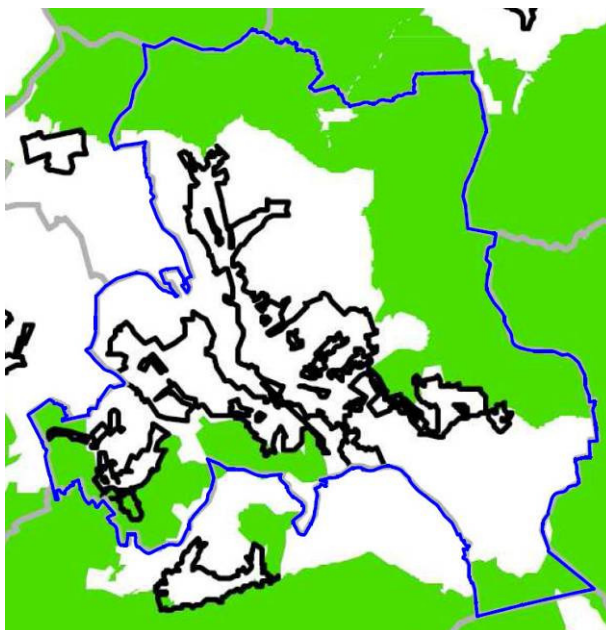
Az ország szerkezeti terve csak Komló központi belterületét jelöli települési térségként, a különálló belterületi részeket, mint Kisbattyán vagy Sikonda nem. A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Építmények által igénybe vett térség

Az OTrT szerkezeti tervén olyan nyomvonalas elemeket jelöl, mint a meglévő és tervezett utak – az M-9 autópálya és bekötő főútja a 66-os útra is rákötve, és a korábban M65-nek nevezett autópálya nyomvonalon új főút, továbbá a 400 kV-os átviteli hálózat távvezetéke. A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Az országos övezetek közül Komló területét a következő övezetek érintik:

Országos ökológiai hálózat övezete

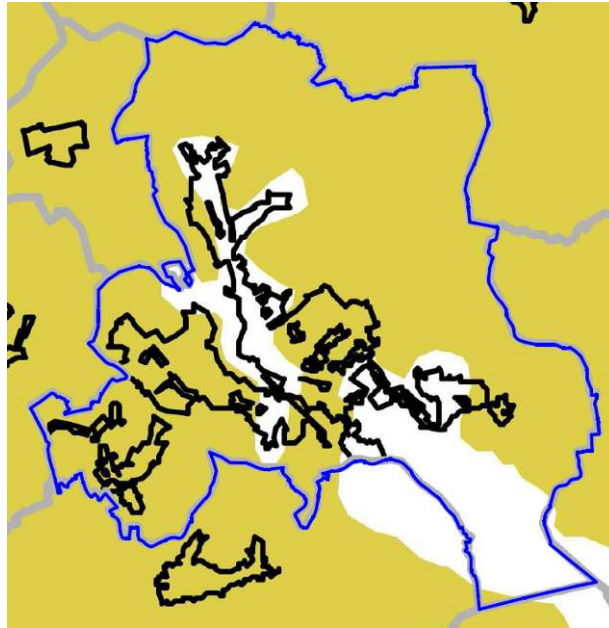
1.3-2. ábra: Országos ökológiai hálózat övezete (Forrás: OTrT)

Az OTrT-ben jelölt országos ökológiai hálózatot a megyei terv eltérően részletezi, így azt figyelmen kívül hagyjuk, és nem ábrázoljuk a magterület övezetét, az ökológiai folyosó övezetét külön. Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

1.3-3. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete (Forrás: OTTrT)

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

Az érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

A pontosított területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

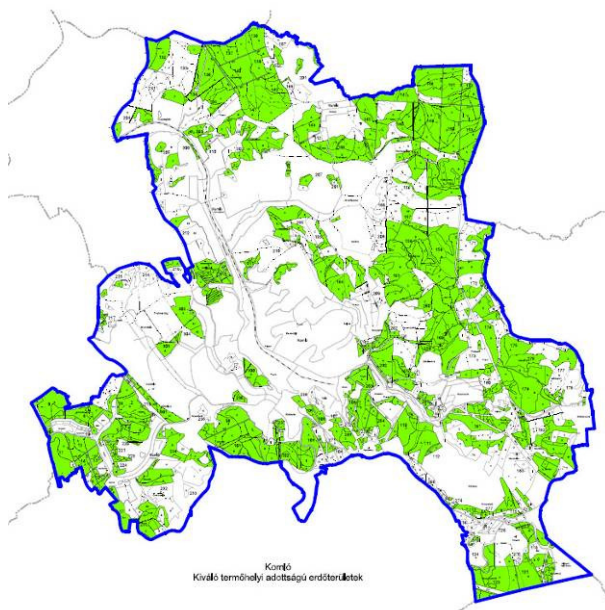
A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

A hatályos településszerkezeti terv az OTTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

1.3-4. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében is eltér az országos és a megyei terv, itt azonban az illetékes államigazgatási szerv adatszolgáltatásként megküldte az övezet pontos lehatárolását, így ez alapján kerül jelölésre az övezete.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.

A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

Országos vízminőség-védelmi terület övezete

1.3-5. ábra: Országos vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: OTrT)

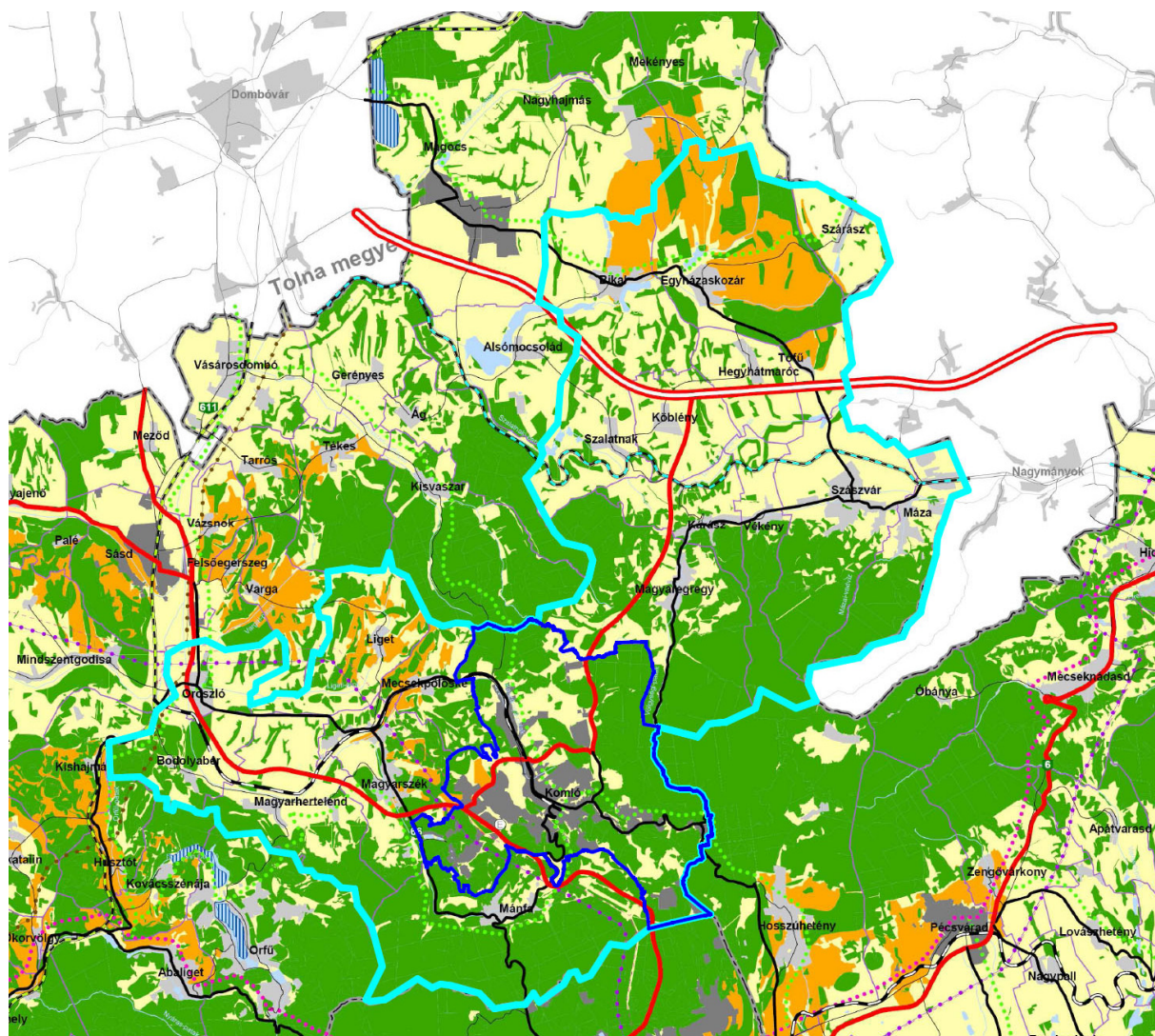
Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédellemmel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.

Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

A hatályos településszerkezeti terv az OTrT vonatkozó előírásaival összhangban van.

1.3.3 Komló a megyei területrendezési tervben

1.3-6. ábra: Komló térségi területfelhasználási egységei (Forrás: Baranya MTrT Térségi Szerkezeti Terv, 2012)

A megyei TrT Térségi Szerkezeti Terve hatféle térségi területfelhasználási egységet különböztet meg, ezek közül Komló területén mind a hatféle megjelenik.

Mezőgazdasági térség

A város közigazgatási területén túlnyomó részt elaprózva találhatók kis mezőgazdasági térségek, egy-egy nagyobb folt a Dávidföldtől északra és a Mecsekjánosítól keletre található. Ezen területek hasznosítása nem csupán nagyparcellás szántókra korlátozódik, jelentős területen jelen vannak a régi zártkertek is.

Mezőgazdasági térség 927,4 ha (19,92 %).

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki.

A hatályos településszerkezeti terv a mezőgazdasági térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervétől a megengedett határértéken belül tér el.

Erdőgazdálkodási térség

Komlón külterületének legnagyobb része erdőgazdálkodási térség. Ezen területek a valóságban is intenzíven beerdősültek.

Erdőgazdálkodási térség 27711,31 ha (58,24 %).

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A hatályos településszerkezeti terv az erdőgazdálkodási térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervétől a megengedett határértéken belül tér el.

Vegyes területfelhasználású térség

Komlón két kisebb, egykori zártkerti területen jelenik meg vegyes területfelhasználású térség Mecsekfalú két oldalán. Ezek jellemzően lazább tagolású kertek.

Vegyes területfelhasználású térség 45,37 ha (0,97 %).

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető.

A hatályos településszerkezeti terv a vegyes területfelhasználású térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervével összhangban van.

Vízgazdálkodási térség

A külterületen több terület is a vízgazdálkodási térség besorolás alá esik. A két nagyobb egybefüggő vízfelületet a Sikondai tavak alkotják. Jelölve vannak még kisebb vízfolyások, a Kaszánya-patak és a Völgységi-patak medrei és parti sávjai.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A hatályos településszerkezeti terv a vegyes területfelhasználású térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervével összhangban van.

Települési térség

Komló városias térségbe tartozik, melyből a legnagyobb terület a városközponti belterülete. A domborzati viszonyok adta tagoltságnak köszönhetően a települési térség szerteágazó, melybe beletartoznak az olyan különálló belterületi részek, mint Kisbattyán vagy Sikonda, valamint egyéb beépítésre szánt területek.

Városias települési térség 965,88 ha (20,75 %).

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható.

A hatályos településszerkezeti terv a települési térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervével összhangban van.

Építmények által igénybe vett térség

A *műszaki infrastruktúra* területe tartozik ebbe a kategóriába, köztük a közlekedési- és a közműhálózatok elemei.

Közlekedési hálózatok:

- Közúti közlekedés: térségi jelentőségű főút (66. sz. főút) és annak tervezett települést elkerülő szakasza. Új főúti kapcsolt Köblény térsége (M9) – Komló térsége (66. sz. főút) között. A Komló – Mánfa, a Komló keleti elkerülő út és a Komló – Mecsekpölöske – Magyarszék mellékutak.
- Vasúti mellékvonal: Mindszentgodisa – Komló.
- Térségi kerékpárút-hálózat: Vásárosdombó – Hosszúhetény Dél-dunántúli kerékpárút és Komló - Abaliget

Közműhálózatok:

- Kiserőmű;
- 400 kV-os átviteli hálózat távvezetéke, valamint a térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat eleme.

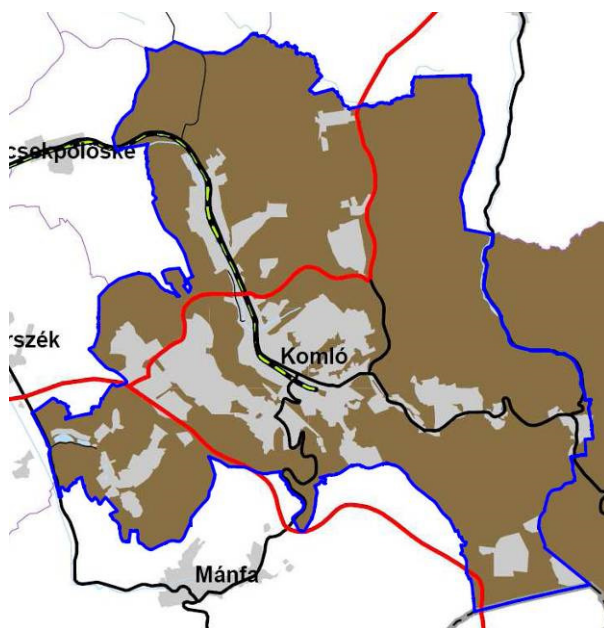
A települési területfelhasználási egységek kijelölése során az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A hatályos településszerkezeti terv az építmények által igénybe vett térség vonatkozásában a megye szerkezeti tervével összhangban van.

A megyei övezetek közül Komló területét a következő övezetek érintik:

Azok az övezetek, melyeket az OTrT megszüntetett, vagy szakhatóság lehatárolása alapján történik a kijelölésük, nem kerülnek bemutatásra.

Ásványi nyersanyag- gazdálkodási terület övezete

1.3-7. ábra: Ásványi nyersanyag- gazdálkodási terület övezete (Forrás: Baranya MTrT)

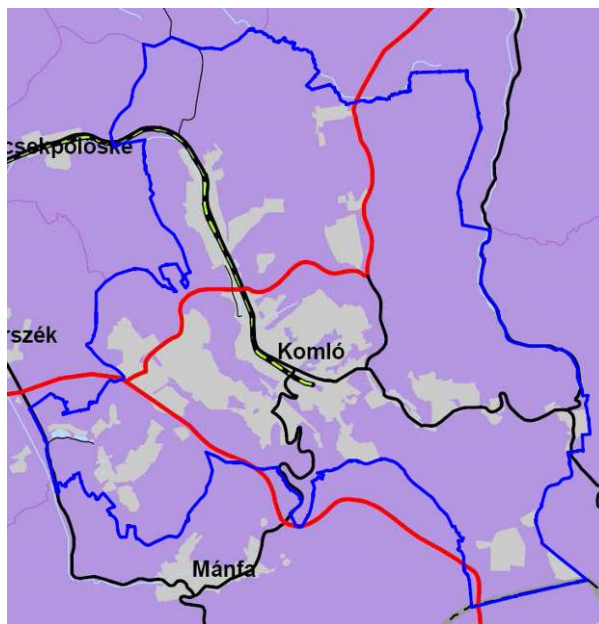
A Bm TRT az érintett települések közigazgatási területét jelöli részletes belső területi lehatárolás nélkül.

Az ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

A településrendezési eszközökben a kijelölt területen csak olyan területfelhasználási egység, építési övezet vagy övezet jelölhető ki, amely az ásványi nyersanyagvagyon távlati kitermelését nem lehetetleníti el.

A hatályos településszerkezeti terv nem tartalmazza az övezet tényleges kiterjedésének megfelelő lehatárolását.

Földtani veszélyforrás területének övezete

1.3-8. ábra: Földtani veszélyforrás területének övezete (Forrás: Baranya MTrT)

A Bm TRT az érintett települések közigazgatási területét jelöli részletes belső területi lehatárolás nélkül.

A földtani veszélyforrás területének övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

Az övezet területén új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a bányafelügyelet a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.

A hatályos településszerkezeti terv nem tartalmazza az övezet tényleges kiterjedésének megfelelő lehatárolását.

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK - AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ - VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Komló települést hét Baranya megyei település határolja.

1.4.1 Pécs

A településszerkezeti tervét az 550/2003.(XI. 27.) határozattal hagyta jóvá és azóta 11-szer módosította.

Pécs Komlóhoz csatlakozó részét ugyancsak a bezárt bányák jellemzik, amelyek közül a Vasas melletti külfejtést újra művelésbe vették. Komló szempontjából fontos, hogy a szerkezeti terv egy 200 hektáros tervezett iparterület jelöl az M60 autópálya mellett.

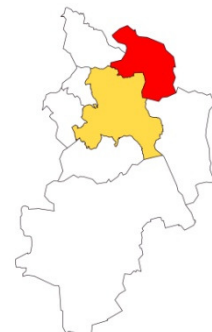
1.4.2 Hosszúhetény

A településrendezési terv 2003-ban készült, amelyet a község képviselőtestülete 16/2003. (XII.1.) számú rendelettel fogatott el és azóta többször módosított. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

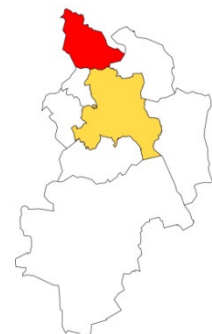
1.4.3 Magyaregregy

Magyaregregy településrendezési tervét 2001-ben készítette a Hübner Tervező Kft., amelyet a község képviselőtestülete 6/2001. (XI.5.) számú rendelettel fogatott el. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

1.4.4 Kísvaszar

A településrendezési tervet 2005-ben készítette Stadler József, amelyet a község képviselőtestülete 3/2005. (II.25.) számú rendelettel fogatott el. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

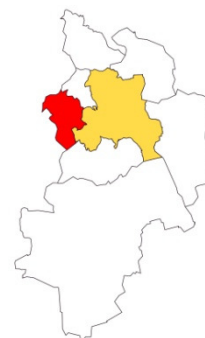
1.4.5 Mecsekpölöske

Mecsekpölöske településrendezési tervét 2006-ban készítette az A. D. & U. Kft. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

1.4.6 Magyarszék

Mecsekpölöske településrendezési tervét 2006-ban készítette az A.D.&U. Kft., amelyet a község képviselőtestülete 4/2006. (VII.4.) számú rendelettel fogatott el. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

1.4.7 Mánfa

Mánfa településrendezési tervét 2006-ban készítette a Hübner Tervező Kft. A terv nem tartalmaz Komló települést befolyásoló megállapításokat.

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1 Településfejlesztési koncepció

Komló városnak nincs hatályos településfejlesztési koncepciója. A kistérségre készült fejlesztési koncepció 2005-ben, ez érinti Komlót is. Részletesen az 1.2.5 fejezet mutatja be.

1.5.2 Az Integrált Városfejlesztési Stratégia [2010] vonatkozó megállapításai

Jövőkép: 15-20 év múlva Komló egy modern, mégis hangulatos, pezsgő kulturális és sportélettel rendelkező, gazdasági potenciáljának és nívós szolgáltatásainak köszönhetően lakosainak az európai életszínvonalat biztosítani képes vidéki kisváros lesz, amely egyúttal eredményesen betölti a kistérség szellemi, ipai, kereskedelmi és idegenforgalmi központjának szerepét, ezzel húzóerőt gyakorolva a kistérség lakosainak életminőségére.

A jövőképen alapulva átfogó hosszú távú célnak tekinti

- a minőségi élet fenntartható feltételeinek megteremtését,
- és a kistérség oktatási-, kulturális-, művészeti-, gazdasági-, és sportcentrumává válását

Három tematikus célt és hozzájuk tartozó alcélokat fogalmaz meg

- a gazdaság versenyképességének növelése, ezen belül
 - a tőkevonzó képesség javítása,
 - a periférikus közlekedési helyzet csökkentése,
- a társadalmi kohézió és az identitás megerősítése, népesség megtartása, ezen belül
 - munkahelyteremtés,
 - az elvándorlási folyamat megállítása,
 - az ifjúság helyben maradásának elősegítése, tudatos ifjúsági koncepció megvalósítása,
 - magas színvonalú oktatási rendszer kialakítása,
 - perifériális településrészek speciális problémáinak megoldása,
 - szolgáltatások fejlesztésének elősegítése, közszolgáltatások színvonalának emelése
 - a társadalmi élet aktivizálása,
 - a közbiztonság javítása,
- a helyi természeti és épített örökség megőrzése és fenntartható fejlődésének elősegítése, ezen belül
 - a természeti területek védelme,
 - a környezeti ártalmak csökkentése,
 - a barnamezős területek rehabilitálása,
 - építészeti emlékek megőrzése

Területi célok:

- Sikonda: turisztikai központ kialakítása
- Nyugati városrész: élhető lakókörnyezet kialakítása, lakóhelyteremtés
- Déli városrész: élhető lakókörnyezet kialakítása
- Belváros: modern, szolgáltató és szabadidős városközpont kialakítása
- Altáró: gazdaságfejlesztés
- Északi városrész: élhető lakókörnyezet kialakítása
- Keleti városrész: élhető lakókörnyezet kialakítása
- Zobákpuszt: élhető lakókörnyezet kialakítása
- Mecsekjánosi: élhető lakókörnyezet kialakítása
- Kisbattyán: élhető lakókörnyezet kialakítása
- Külterület: rossz lakóépületek felszámolása, a lakók belterületre telepítésének elősegítése

A 2009-2015 során fejlesztendő akcióterületnek a belvárost jelöli meg, ahol a fejlesztést 3 ütemre bontja:

- a város kulturális intézményhálózatának és programkínálatának fejlesztése 2009-2010
- a városközpont funkcióbővítő rehabilitációja 2011-2012
- a városközpont funkciómódosító fejlesztései 2014-2015

A belváros fejlesztése és rehabilitációja a város által már régóta dédelgetett elképzelés. Az ezalatt a címszó alatt összeállított projektcsomagnak csak az első üteme valósult meg. Az a része, amely a vasút Zrínyi térig való visszahúzásával függött össze nem tudott elindulni. Erre a sorsra jutott az új buszpályaudvar és értelemszerűen a vasút és a buszpályaudvar felszabadult helyének a városközponti funkciókra való hasznosulása. De ezzel összefüggésben az Altárói út Zrínyi téri kikötése is várat magára. Ugyancsak nem valósult meg a Fűtőerőmű kitelepítésének a szándéka sem, illetve a helyének a belvárosba kapcsolása.

Sikeresen elindult a Sport utcai és a Kazinczy utcai szegregátumok felszámolása.

Kialakításra került Dávidföldön 15 telek, a további tervezett telkek helyére inkább egy napelem park került kijelölésre.

Megvalósult az altárói iparterületnek a Park utcai kikötése, de nem valósult meg Mecsekjánosiban a teherpályaudvar kialakítása és ezzel összefüggésben a vasúti kőrakodónak az áthelyezése.

A Sikondán tervezett közterület fejlesztéseknek csak egy része valósult meg.

A célok összességében ma is érvényesek, de sokszor általános jellegűek, inkább egy fejlesztési koncepció céljainak felelnek meg. A célrendszer és az akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések meghatározása során érezhetően még nem tudták helyesen értelmezni a 2008-as válság várható hatásait - egy dinamikus fejlődés víziója volt a szemük előtt - és ezért végül is a fejlesztések jelentős része nem valósult. A tervezett, de meg nem valósult fejlesztések közül több, ma is betervezhető, de van olyan, ami még ma is csak egy hosszútávú fejlesztési cél lehet.

(Az IVS-ben meghatározott városi célok elérésének vizsgálatáról és a településen megvalósult (funkcióbővítő és szociális célú) városrehabilitációs projektek hatásainak értékeléséről készült táblázat a mellékletben szerepel.)

1.5.3 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Aktuálisan nincs érvényben lévő településfejlesztési, vagy településrendezési szerződés.

1.6 A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

- Jogsabályi háttér: Komló város Településszerkezeti Tervét a Képviselőtestület a 177/2010 (XII. 17.) határozattal hagyta jóvá, ezt módosította a 185/2012 (XII. 14.) és a 147/213 (IX. 26) határozat. Egy módosítás jelenleg is folyamatban van.
- Jogsabályi háttér: Komló Város Helyi Építési Szabályzatát a Képviselőtestület 28/2012 (XI. 15) rendelettel hagyta jóvá és módosította a 28/2013 (IX. 27.) rendelettel. Módosítása jelenleg is folyamatban van.

A szabályozási tervek és a vonatkozó (beépített) módosítások megtalálhatóak a város honlapján (<http://www.komlo.evesterseg.hu/koncepcioik/rendezesiterv>). A módosítások folyamatosan átvezetésre kerülnek a város térinformatikai rendszerében.

Amennyiben a megjelenő fejlesztési igények nem voltak összhangban az érvényes településrendezési eszközökkel, a város a magasabb rendű tervek figyelembevétele mellett módosította a Településszerkezeti Tervét, vagy Helyi Építési szabályzatát.

A rendezési terv módosítása a korábban keletkezett indítványok alapján ezévbén is folyamatban van. Ez a módosítás az utolsó, amelynél még az érvényben lévő terv módosítható. 2016. január 1-től e tervek még 2018-ig használhatók, de módosítani már ezen időszakban nem lehet. 2016 és 2018 között új településrendezési terv készítendő a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben foglalt tartalmi követelmények, fogalmak és jelölési rendszerek figyelembe vételével. Ha a készítendő ITS be olyan projektek kerülnek be, amelyek az érvényes településrendezési terv módosítását igénylik, akkor a projekt végrehajthatósága érdekében a módosítás mielőbb le kell, hogy fusson.

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

1.6.2.1 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai

A településszerkezeti terv – összhangban az országos és megyei területrendezési tervekkel – hosszú távra meghatározza Komló fejlődésének térbeli irányait, lehetőségeit, korlátait, kialakítja a településszerkezet fejlesztésének újabb elemeit.

Lakóterületek

A *nagyvárosias* lakóterület sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, jellemzően 12,5 m-es építménymagasságot meghaladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. (telepszerű, többszintes lakótelepek, Körtvélyes, Kökönyös, Kenderföld, Szilvás)

A *kisvárosias* lakóterület sűrű beépítésű, utcafrontra épülő zárt sorú, vagy zárt sorúsodó földszintes lakóépületek elhelyezésére szolgál. (Újtelep)

A *kertvárosias* lakóterületek elsősorban laza beépítésű, szabadonálló összefüggő nagy kertes, jellemzően 6,0 m –es építménymagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. (Dávidföld, Somág, Gesztenyés)

A *falusias* lakóterület legfeljebb 4,5 m-es építménymagasságú lakóépületek, a mező- és erdőgazdasági építmények, továbbá a helyi lakosság ellátását szolgáló, nem zavaró hatású

kereskedelmi-, szolgáltató- és kézműipari építmények elhelyezésére szolgál. (Mecsekfalu, Mecsekjánosi, Kisbattyán)

Központrendszer, az intézményellátás

A *településközpont vegyes terület* több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, lakó és olyan helyi települési szintű igazgatási-, kereskedelmi-, szolgáltató-, vendéglátó-, szálláshely szolgáltató-, egyházi-, oktatási-, egészségügyi-, szociális- épületek, valamint sportlétesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek alapvetően nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra. (Kossuth Lajos utca, Berek utca térsége).

A *központi vegyes terület* több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, elsősorban központi igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató gazdasági épületek elhelyezésére szolgál. Ez esetünkben többségében az oktatási és egyéb intézmények területét jelenti.

Üdülőtérület

Az üdülőtérület, Komló esetében a sikondai területen található

A gazdasági területek

A *kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület* elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. (Altáró központ felőli része, Sport-völgy, Közüzemi völgy és más lakóterület, vagy városközpont közelében lévő gazdasági területek)

Az *ipari gazdasági terület* olyan gazdasági célú ipari létesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek más beépítésre nem szánt területen nem helyezhetők el. (Altáró területe)

Különleges területek (turizmus, sport, rekreációs stb.)

A *különleges terület*be azok a területek tartoznak, amelyek a rajtuk elhelyezendő építmények különlegessége miatt (helyhez kötöttek, jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre, vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek) és más beépítésre szánt terület-felhasználás területektől eltérnek. (hulladékkezelő és lerakó területek, szennyvíz telep, bányaterületek, zöldfelület jellegű különleges területek, sport, temető, közlekedési- és közműépítmények területei, kórház területe).

Közlekedési terület

A *közlekedési és közműelhelyezésre szolgáló terület* az országos és helyi közutak, a kerékpárutak, a gépjármű várakozóhelyek (parkolók), a járdák és a gyalogutak, mindezek csomópontjai, (ezek többségükben közterületen helyezkednek el) vízelvezetési rendszere és környezetvédelmi létesítményei, a közforgalmú vasutak, továbbá a közművek és a hírközlés építményeinek elhelyezésére szolgál.

Zöldterület

A *zöldterület*ként lehatárolt területek a közösségi használatra szánt parkok, kertek, játszóterek.

Erdőterület

Az *erdőterületeken* az erdő rendeltetésének (védelmi, gazdasági, egészségügyi-szociális, turisztikai) megfelelő építmények helyezhetők el az OTÉK 28. §(3)-(4) bekezdésében foglalt korlátozások szerint.

Mezőgazdasági terület

A *mezőgazdasági területen* a növénytermesztés, az állattenyésztés és a halászat, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és –tárolás, valamint turisztikai hasznosítás építményei helyezhetők. Komlón kevés ide sorolható terület van. Ennek a területfelhasználási kategóriának egy sajátos fajtája a kertes mezőgazdasági terület, a kiskertek, régi nevükön zártkertek, amiből Komlón sok van.

Vízgazdálkodási terület

A területfelhasználási egységbe tavak vízfolyások, valamint vízművek és kutak területei tartoznak. A területen építményeket elhelyezni csak a *vízgazdálkodási* szempontok figyelembevételével – külön jogszabályban foglaltak szerint – lehet.

Természetközeli terület

A *természetközeli* területek a város mocsár és nádas művelési ágban nyilvántartott területei. A természetközeli területeken épületet elhelyezni nem lehet.

1.6.2.2 A hatályos településszerkezeti terv tervezett/megvalósult elemei

Komló Város településszerkezeti terve 2010-ban készült, ezért tervezett elemei korlátozott mértékben valósultak meg.

Tervezett/megvalósult területi elemek:

- Kertvárosias lakóterület: Dávidföld és a tervezett elkerülő út között, folyamatosan, de lassú ütemben épül ki. Ma már egy kicsit nagynak tűnik a tervezett fejlesztés.
- Központi vegyes terület: A városközpont déli fejlesztése a hőerőmű helyén, nem valósult meg. Ugyancsak a városközpont bővítésére szolgálna a keleti irányban üzemi területek funkcióváltásával, csak részben valósult meg. Zobák akna déli részén, volt bányászati terület új funkcióra való hasznosításával. Nem valósult meg.
- Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület: A Kossuth Lajos utca és a vasút között, a Városház tértől a Tompa Mihály útig. Megvalósult. Körtevényes déli részén. Részben felhasználásra került.
- Ipari terület: Kossuth-akna és Béta-akna területe. Funkcióváltás nem jött létre.
- Üdülő terület: Sikonda déli részén. Nem jött létre.
- Különleges terület: A Közüzemi völgyben MotoCross pálya. Megvalósult.

Közlekedéshálózati fejlesztési elemei:

- Nyugati és keleti tehermentesítő út. Nem valósult meg.
- Országos hálózat tervezett eleme az 66-os út elkerülő szakaszai, és az M9-hez való csatlakozás. Egyik sem valósult meg.

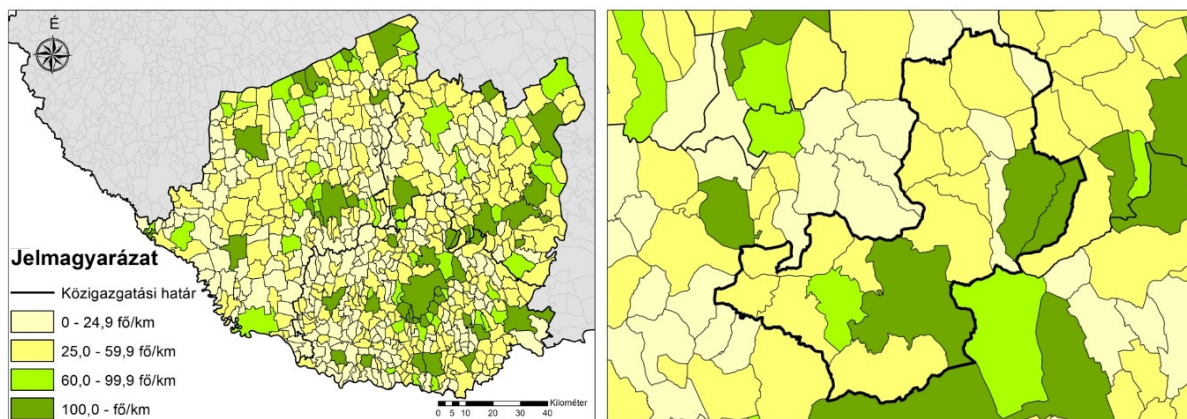
1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1 Demográfia, népesesség

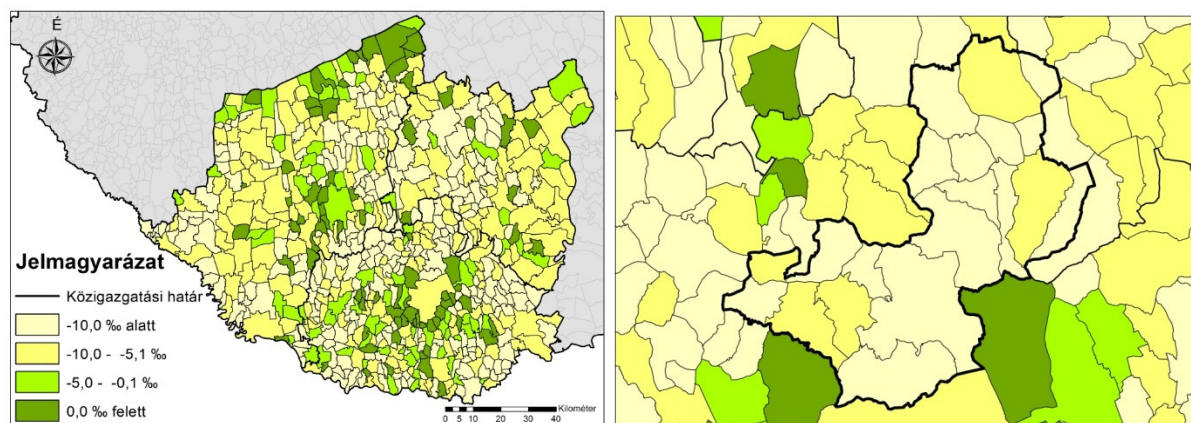
Komló Baranya megye második legnépesebb városa. 2013. január 1-jén 23 889 fő élt a településen, amely Baranya megye lakosságának 6,4 %-át teszi ki. **Népsűrűségét** tekintve (513,2 fő/km²) a sűrűn lakott járásközpontok közé tartozik, messze meghaladja mind a megye (64,6 fő/km²), mind pedig a komlói járás (118,9 fő/km²) átlagát.

A komlói járás legtöbb települését közepes, 25 és 60 fő/km² közötti népsűrűség jellemzi. Komlóhoz hasonló, 100 fő/km²-t elérő népességgkoncentrációval csak Szászvár (112,5 fő/km²) és Máza (113,5 fő/km²) jellemezhető.

1.7-1. ábra: A népsűrűség alakulása Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, fő/km²
Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés.

Az ország demográfiai trendje, vagyis a **lakosságszám** csökkenése összességében mind Komlóra, mind a járásra, s tágabb térségére jellemző. A komlói járás 20 települése közül mindegyik esetében a népesség csökkenése figyelhető meg a 2001-2013 közötti időszak átlagában. Komló a lakónépesség változásának tekintetében a baranyai járásközpontok átlagát is meghaladja, népessége a 2001-2013-as időszakban átlagosan 10,4 %-kal csökkent évente. A járás települései abszolút számban a 2001 és 2013 közötti időszakban összesen mintegy 5500 főnyi lakosságot veszítettek el.

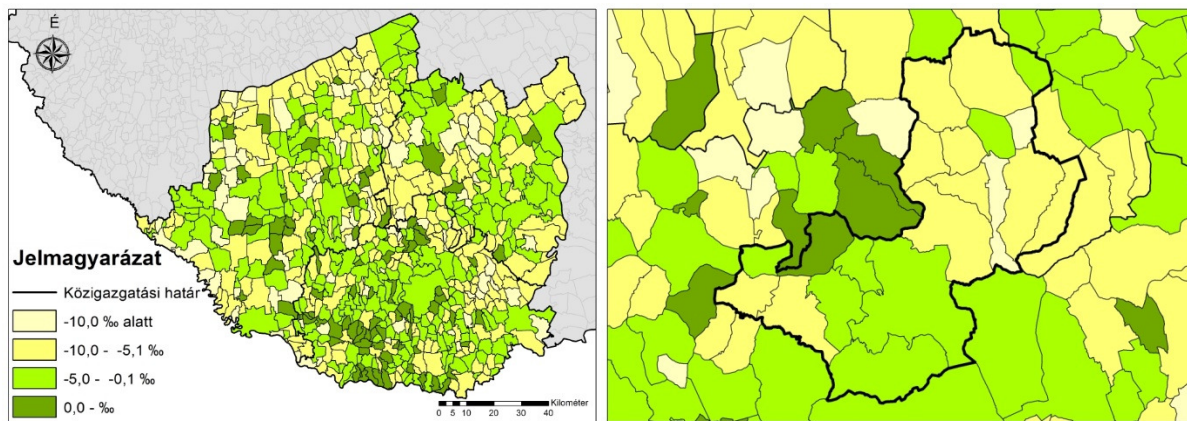
1.7-2. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos népességnövekedés a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, ‰

Adatok forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés.

A lakosságszám változását két tényező befolyásolja: egyrészt a természetes szaporodás vagy fogyás, másrészt pedig a vándorlási egyenleg.

A természetes szaporodás/fogyás az **élveszületések** és a halálozások számának különbségét mutatja. A születések abszolút számának tekintetében Komlón 2001 és 2011 között egyértelmű csökkenés rajzolódik ki: 2001-ben 230, 2013-ban csak 141 élveszületés volt a településen. A járás településeit összegezve kis fluktuáció mutatható ki ugyan a születések számában, de a tendencia, akár csak Baranya megye egészének esetében, egyértelműen csökkenő. Ha a születések számát ezer főre vetítve vizsgáljuk, Komlón 2001-hez képest 2013-ban szintén csökkenés tapasztalható. (Mellékletek 4.7-1.)

A születésekkel ellentétben az ezer főre jutó **halálozások** számában egyértelmű növekedés rajzolódik ki. A halálozási arányszám értéke Komlón 2013-ban megegyezett a járással, azonban mind a megyei, mind pedig az országos átlagot meghaladta, s a város a többi Baranya megyei járásközponttal összehasonlítva a középmezőnyben található e tekintetben. (Mellékletek 4.7-1.) Az élveszületések és a halálozások számának alakulását **összevetve** megállapítható, hogy Komlón 2001 és 2013 között a halálozások száma – változó mértékben – minden évben meghaladta a születések számát, amelynek eredményeképpen a városra a természetes fogyás a jellemző (2013-ban 8,58 ‰, mely a 2001-2013-as időszak 5 ‰-es évi átlagát is jócskán meghaladja). A természetes fogyás évi átlaga a megyei és a regionális átlagnál is nagyobb. A járás egészét vizsgálva számos települést találunk, melyek átlagos természetes fogyása a vizsgált időszakban a komlónál nagyobb mértékű (pl.: Tófü 10,9 ‰, Vékény 13,2 ‰), ugyanakkor csak egyetlen település van a járásban, melyet természetes szaporodás jellemez (Liget 1,3 ‰).

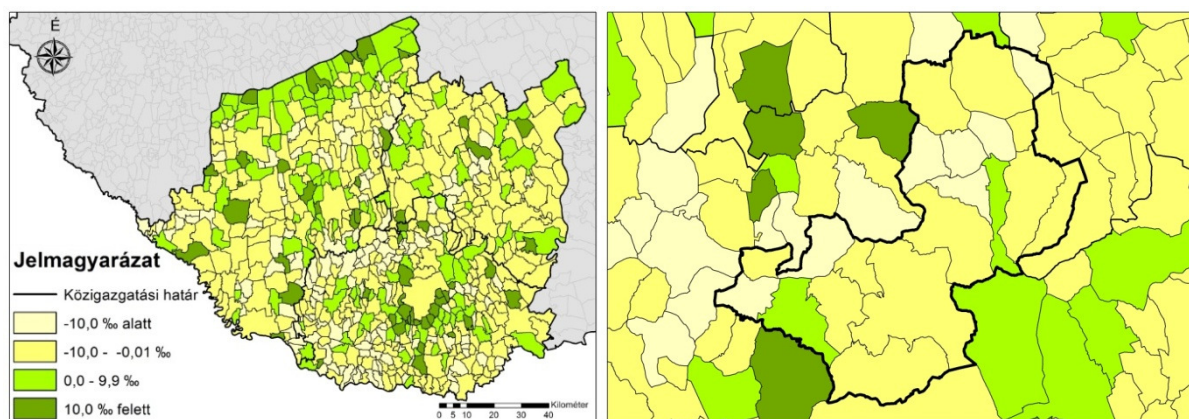
1.7-3. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos természetes szaporodási ráta a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, ‰

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés.

A település lakosságának tényleges szaporodását (vagy fogyását) a természetes szaporodáson kívül a vándorlási egyenleg befolyásolja. A vándorlási egyenleg a településre beköltözők és a kiköltözők különbségét jelenti. Komló az **odavándorlások abszolút számának** tekintetében évről évre ingadozást mutat (minimum: 2009-ben 769 fő, maximum: 2002-ben 1206 fő). 2013-ban a Komlóra beköltözők 1000 főre vetített száma (46,42) nem érte el sem a járási, sem a megyei, sem a dél-dunántúli átlagot, a többi baranyai járásközpontéval és az országgéval viszont közel azonos volt.

A városból történő **elvándorlásban** szintén ingadozás tapasztalható (minimum: 2009-ben 953 fő, maximum: 2006-ban 1286 fő). Mindennek ellenére Komló 2013-ban az 1000 főre jutó elvándorlások számát tekintve (43) kedvezőbb értéket produkált a járás, Baranya megye, a Dél-Dunántúl, s a teljes ország átlagánál is. (Mellékletek 4.7-1.)

Ha az odavándorlást és az elvándorlást összevetjük, akkor megállapítható, hogy Komlón a **vándorlási egyenleg** alakulása a kis aktívumot mutató 2002-es és 2013-as év kivételével minden vizsgálati évben negatív. 2001 és 2013 között a vándorlási egyenleg évi átlaga -5,5 ‰. A járásban egyes települések vándorlási egyenlege a 2001-2013-as időszakra átlagolva pozitív (Vékény 2,8 ‰, Magyarhertelend 0,2 ‰), ugyanakkor olyan településeket is találunk, melyeket -10 ‰-et meghaladó vándorlási veszteség jellemez (Szárázs -40,6 ‰, Hegyhátmáróc -23,1 ‰, Köblény -15,6 ‰, Szalatnak -14,0 ‰, Kárász -10,0 ‰, Liget -18,6 ‰, Bodolyabér -10,7 ‰).

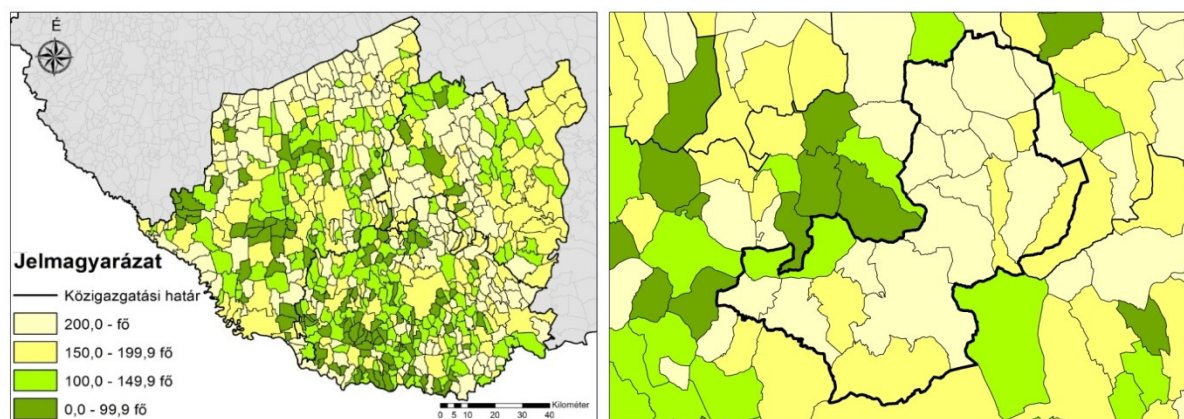
1.7-4. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos vándorlási egyenleg a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, ‰

Adatok forrása: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés.

A vizsgált időszak alatt a város lakosságának **nemi arányát** a stabilitás, ugyanakkor jelentősebb nőtöbbség jellemezte. 2011-ben a nők a város lakosságának 53,2 %-át, a férfiak pedig a 46,8%-át tették ki.

A népesség **korösszetételét** tekintve általánosságban megállapítható, hogy az országos és megyei trendekhez hasonlóan Komló városának és térségének a lakosságát is az elöregedés is jellemezte. Ennek eredményeképpen 2013. január 1-jén az állandó népesség 12,8 %-át alkották a 14 év alatti fiatalok és 27,2 %-át a 60 évnél idősebbek. Mindkét érték kedvezőtlenebb (a fiatalok esetében alacsonyabb, az idős korosztály esetében magasabb) az országos, a regionális, a megyei átlagnál, a járásával pedig közel megegyeznek.

Az idős népesség számarányának növekedése és a fiatalok arányának csökkenése következtében Komló **öregedési indexe** is magas mind országos, mind megyei összehasonlításban, a járási átlaggal viszont megegyezik. Komlón 2013-ban 100 gyermekkorúra 212 időskorú jutott. A komlói járás átlaga (213) nagyobb különbségeket fed el, egyaránt vannak fiatalosabb (pl.: Oroszló (125), Liget (115)) és nagyon elöregedett (pl.: Bikal (321), Szárász (700)) korszerkezetű települések.

1.7-5. ábra: 100 gyermekkorúra jutó időskorú az állandó népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2013, fő

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját szerkesztés.

Összességében megállapítható, hogy Komlón évről évre csökken a lakosság létszáma. Ez a csökkenés mind a természetes fogyásra, mind a negatív vándorlási egyenlegre visszavezethető. Korszerkezetére az öregedés jellemző, amely a fiatal lakosság arányának csökkenésével, valamint az idős népesség számának növekedésével magyarázható. Az öregedési index értéke az országos átlagot meghaladja. Komló kedvezőtlen korösszetételű, demográfiai problémákkal küzdő járásközpont.

1.7.1.2 Háztartás, család

Komlón összesen 11 070 háztartást regisztráltak a 2011-es népszámlálás során. A háztartások 61,5%-a (6825) családháztartást alkot, azaz egy vagy több családot foglal magába. A családháztartások szinte kizárólag (99,3%-ban) egy családból állnak.

Az egy családos háztartások 76,7%-át házaspárok, illetve élettársi kapcsolatban élők alkotják, a fennmaradó 23,3% (1577 háztartás) gyermekekből, s őket egyedül nevelő szülőkből áll. A komlói háztartások 38,5%-a nem alkot családháztartást. A nem családháztartások túlnyomó része (92,9%-a) egyyszemélyes, azaz egyedül élő személy alkotja.

A vizsgált területi egységekben közel hasonlóak a háztartási jellemzők. A legszembetűnőbb különbség a családháztartások esetében figyelhető meg: míg országos átlagban a családháztartások összes háztartáson belüli aránya 64,9%, addig Komlón csak 61,7% (a komlói járásban 64,3%). Komlón az országos, megyei, és regionális adatokhoz képest magas az egyszemélyes háztartások aránya az összes háztartáson belül (35,7%), tehát sok az egyedül élő ember.

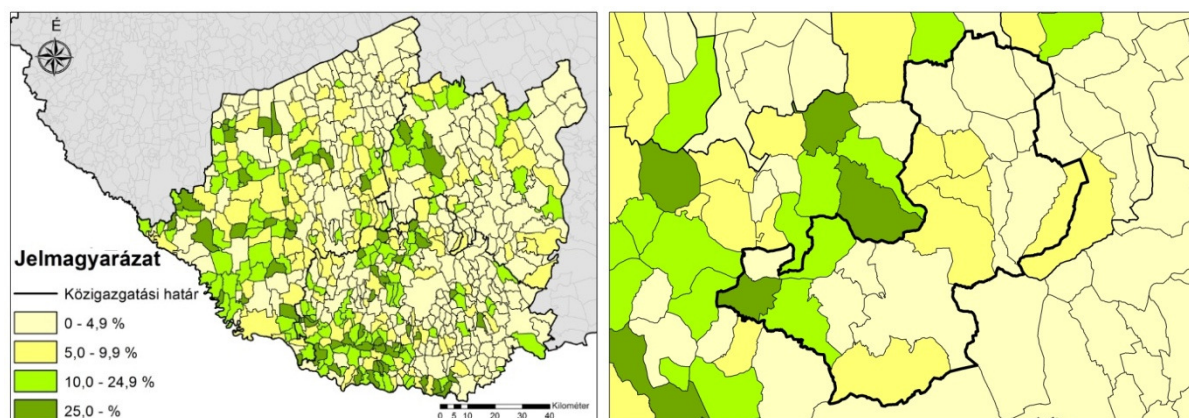
Komlón 2011-ben száz háztartásra 77 foglalkoztatott jutott. Ez az adat mind az országos (95), mind a dél-dunántúli (90), mind a baranyai (88) átlagtól elmarad. A teljes komlói járás átlaga (79 foglalkoztatott/100 háztartás) valamivel kedvezőbb a város értékénél, azonban a baranyai járásokkal összehasonlítva így is a legkedvezőtlenebb.

Komlón alacsonyabb a családháztartások aránya, mint az összehasonlításban szereplő nagyobb terület egységekben (ország, régió, megye), amely kedvezőtlen tendenciát jelent, hiszen több az egyedül élő ember. Szintén negatívum a háztartásokra jutó alacsony foglalkoztatottsági arány, amely elmarad mind az országos, mind a megye, mind a járási átlagtól.

1.7.1.3 Nemzetiségek

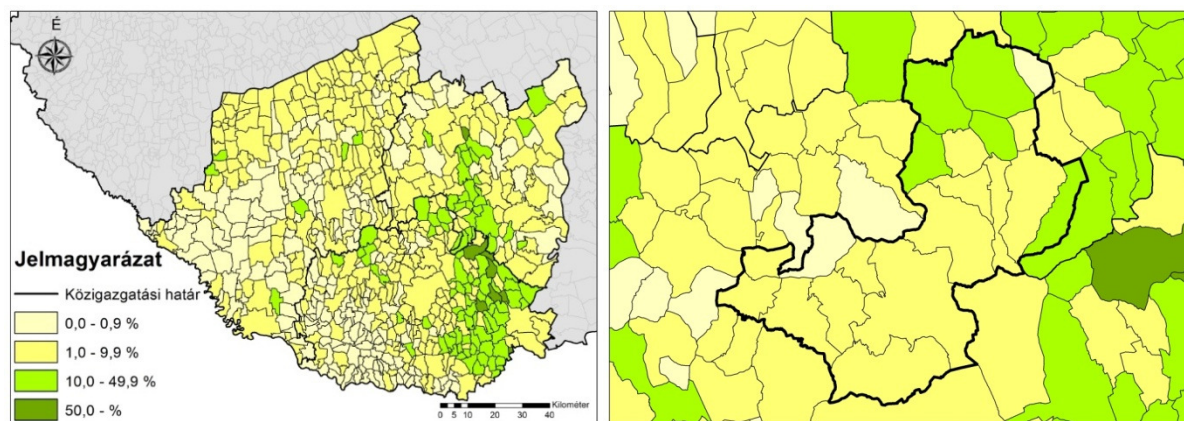
Komlón a 2011-es népszámlálás során a népesség 8,6%-a (2015 fő) vallotta magát a nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségekben használt nyelv legalább egyike alapján valamely hazai nemzetiséghez tartozónak, amely elmarad a járási (10%), és a megyei (13,7) átlagtól is. Komlón a hazai nemzetiséghez tartozók 56,8%-a cigány, 33,4%-a német volt a legutóbbi népszámlálás adatai alapján.

A nemzetiségi kötődésűek számát a település teljes lakosságához viszonyítva Komlón a lakosság 4,7%-a a cigány, 2,8%-a a német nemzetiséghez tartozik. Ennek a két nemzetiségnek a jelenléte dominál a járás többi településeinél is, bár arányuk jelentős eltéréseket mutat (Bodolyabéren a cigányok aránya a 30%-ot is eléri, a járás északi részén a németek aránya 10 és 20% közötti).

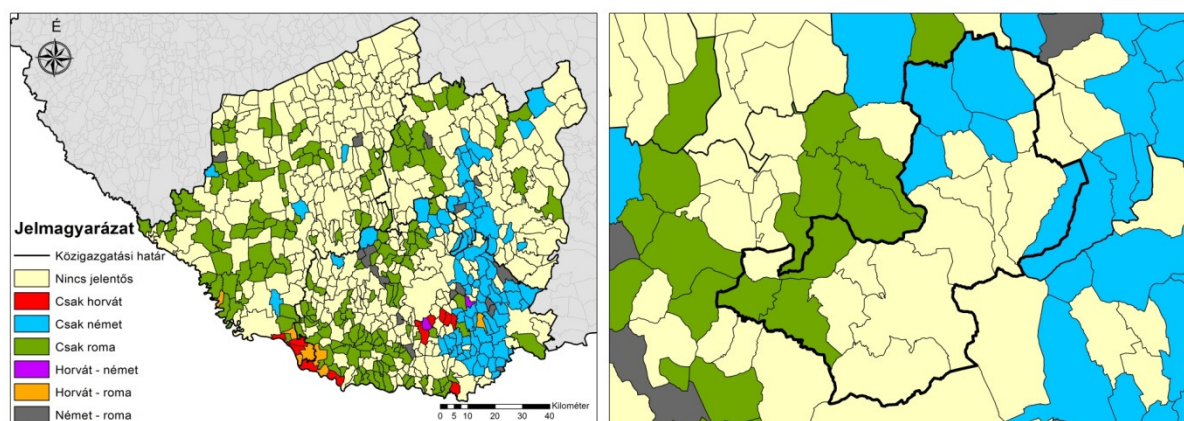
1.7-6. ábra: A cigány nemzetiségűek aránya a népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, %

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011., saját szerkesztés

1.7-7. ábra: A német nemzetiségűek aránya a népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, %

Forrás: KSH, Népszámlálás, 2011., saját szerkesztés

1.7-8. ábra: A nemzetiségek 10% feletti jelenléte a Dél-Dunántúlon, ill. a komlói járás településeiben, 2011

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011., saját szerkesztés

A fent említett két nemzetiség mellett bolgár, görög, horvát, lengyel, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és ukrán nemzetiségűek élnek még a járás területén, de arányuk a teljes népességhez viszonyítva minimális.

Komlón a magyar mellett három jelentősebb nemzetiség, a horvát, a cigány és a német van jelen nagyobb arányban. A járás egészét vizsgálva a településeken belüli nemzetiségi arányok változatos képet mutatnak.

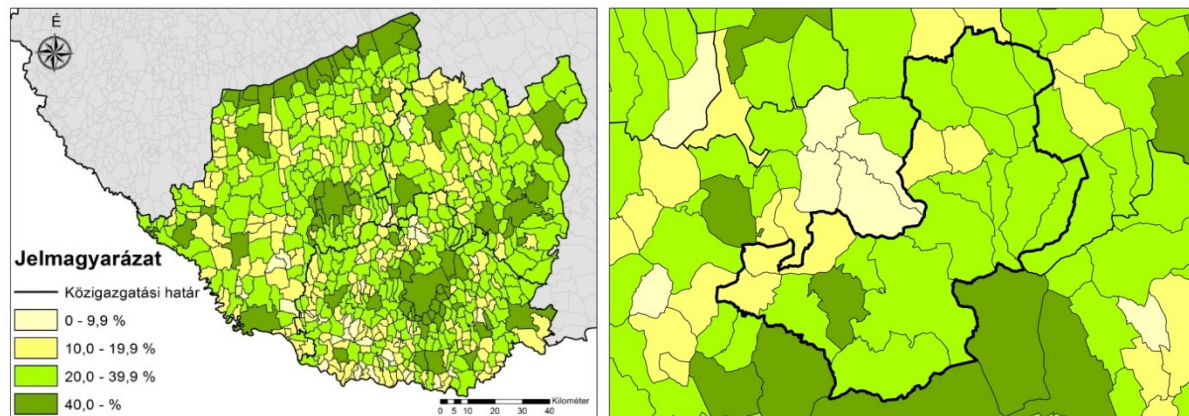
1.7.1.4 Iskolai végzettség

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján Komló lakosságának képzettségi, végzettségi mutatói – a 10 év feletti népességen belül az általános iskola első osztályát el nem végzettek kivételével – minden tekintetben kedvezőbbek a járási adatoknál. Az érettségivel és felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva a város adatai azonban a megyei, regionális és országos mutatóktól elmaradnak.

A járás egészét tekintve a települések között nagy különbségek rajzolódnak ki. Egyes települések képzettségi mutatói kedvezőbbek is Komlóénál (pl. Kárászon és Magyarszéken magasabb az érettségivel és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya is); ugyanakkor Bodolyabér,

Egyházaskozár, Hegyhátmáróc, Köblény, Liget, Oroszló, Szalatnak, Tófű, Vékény mutatói minden vizsgálati szempont szerint kedvezőtlenebbek.

Régiós kitekintés esetében látványosan kirajzolódnak azok a települések, melyeken nagyobb számban élnek magasabb végzettségűek. Komló ebből a szempontból nem képez egyértelműen „szigetet”, mind a járásban, mind pedig tágabb körzetében találhatók hasonló képzettségi színvonalú települések.

1.7-9. ábra: A 17 éven felüliek között a legalább érettségivel rendelkezők aránya a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, %

Forrás: KSH, Népszámlálás, 2011., saját szerkesztés

Ha a végzettséget a nemek közötti megoszlás alapján is megvizsgáljuk, akkor látszik, hogy a járástérség és Komló trendjei megegyeznek. Az általános iskola első évfolyamát sem elvégzettek között nőttöbblet jelentkezik, ugyanakkor az általános iskolai végzettséggel, érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezőket vizsgálva mind a járásban, mind Komlón kedvezőbb mutatókkal rendelkeznek a nők férfiaknál (Komlón 2011-ben felsőfokú végzettséggel 708 férfi és 1138 nő rendelkezett).

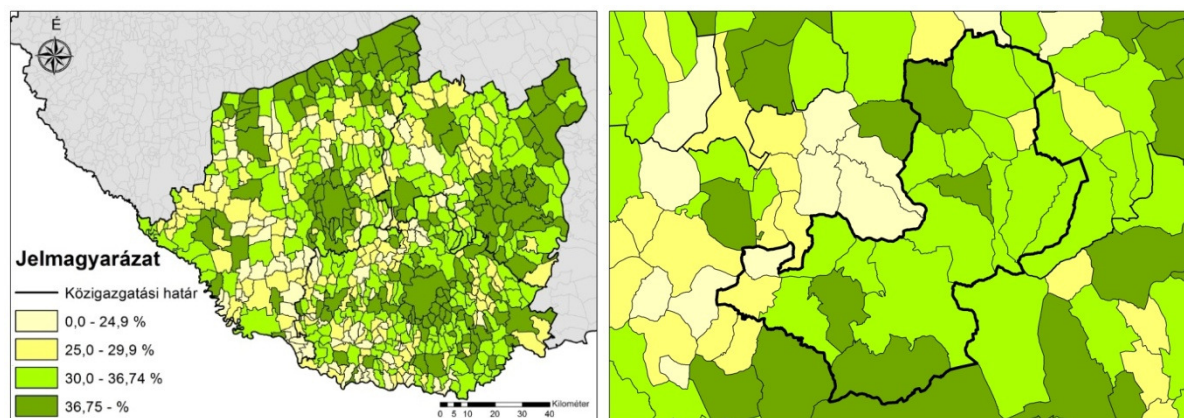
Komló iskolai végzettségi mutatói kedvezőbbek ugyan a járási adatoknál, azonban a megyei és országos értékektől elmaradnak. A nemek közötti megosztottság tekintetében a magasabban képzettek esetében rajzolódik ki városi szinten nagyobb eltérések a nők javára. A járás többi települése változatos képet mutat a képzettség terén.

1.7.1.5 Foglalkoztatottság

Az ország népessége gazdaságilag aktív (foglalkoztatott és munkanélküli), valamint gazdaságilag nem aktív (inaktív kereső, eltartott) népességből tevődik össze. A gazdaságilag aktív népesség aránya a 2011-es népszámlálási adatok alapján, országos szinten 10 százalékponttal nőtt 2001 hasonló adataihoz képest, míg a gazdaságilag nem aktív népesség ugyanezen időszak alatt 10 százalékponttal csökkent a teljes népességhez viszonyítva. Ez a tendencia érvényes mind a Dél-dunántúli Régióra, mind Baranya megyére, mind pedig a komlói járásra. Megyei szinten a változás az országosnál szerényebb, 5 százalékpontos, Komlón 6,9 százalékpontos.

A **foglalkoztatottak** számának változását vizsgálva megállapítható, hogy Komlón közel 200 fővel több foglalkoztatottat regisztráltak a 2011-es népszámláláskor (8498 fő), mint tíz évvel korábban (8291 fő). Baranya megyében a foglalkoztatottak száma 10 év alatt több mint 5000 fővel nőtt. 2011-ben Komlón 8498 fő volt foglalkoztatott, amely a teljes népesség 34,8%-át teszi ki. Ez az érték

alacsonyabb a megyei (36,7%) és az országos átlagnál (39,7%) is, a járási átlaggal pedig megegyezik. A foglalkoztatottság tekintetében nagyobb különbségek is felfedezhetők Komlón és a járás többi települése között. A foglalkoztatottak aránya Bikalon például közel 10 százalékponttal magasabb, mint Komlón, Oroszlón és Tófűn pedig csaknem ugyanennyivel alacsonyabb.

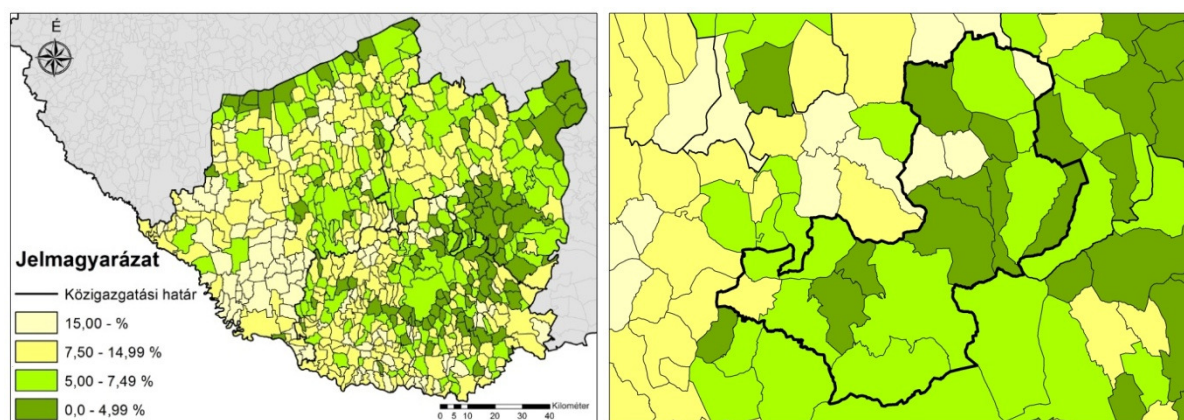
1.7-10. ábra: A foglalkoztatottak aránya a teljes népességből a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, %

Forrás: KSH, Népszámlálás, 2011., saját szerkesztés

A foglalkoztatottak nemek közötti megoszlását is vizsgálva megállapítható, hogy nagyobb hányadukat a férfiak teszik ki (51,5%). Ez a tendencia érvényes országos és régiós szinten is. A járás területének átlagában az egyenlőtlenség 1,5 százalékponttal nagyobb a nők hátrányára (47 % szemben a férfiak 53%-ával).

A **munkanélküliségi** adatok 2001 és 2011 között jelentősen emelkedtek mind országos, mind térségi szinten, s ez alól Komló és járástérsége sem képezett kivételt. A 2011-es népszámláláskor a városban 1912 főt tartottak nyilván munkanélküliként, amely a lakosság 7,8%-át tette ki (ugyanaz az arány 2001-ben csak 5,2% volt). A munkanélküliek között 52,4% a nők aránya.

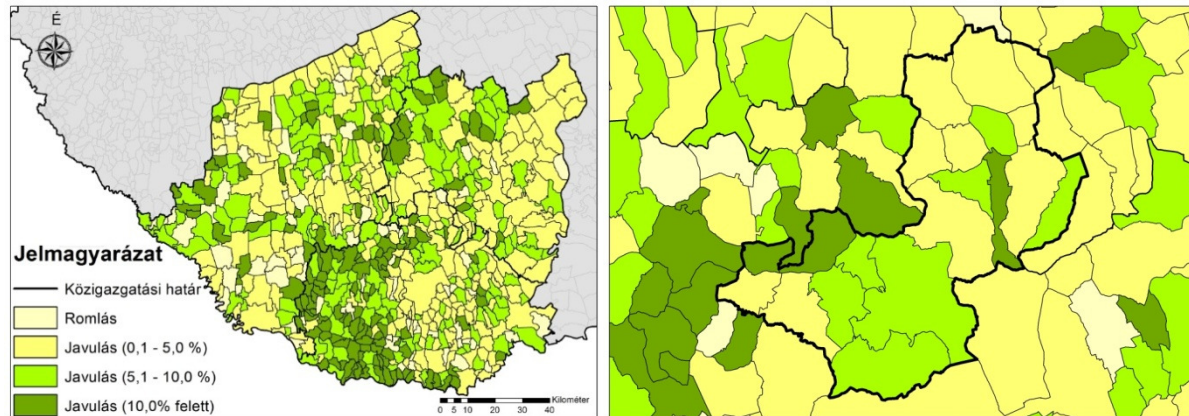
A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint 2014-ben Komlón 918 fő **nyilvántartott álláskereső** volt, amely a munkavállalási korú népesség 5,1%-át tette ki (Mellékletek 4.2-3). Ez az arány alacsonyabb a nagy különbségeket elfedő járási átlagnál.

1.7-11. ábra: A nyilvántartott álláskereső aránya a 15-64 éves korúakon belül a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, %

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, saját szerkesztés

Az 5,1%-os arányszám 7,7 százalékponttal kevesebb az öt évvel korábnál. A nyilvántartott állás keresők munkaképes korú lakossághoz viszonyított száma alapján Komlónál kedvezőbb helyzetben volt 2014-ben a járáson belül Mecsekpölöske, Magyarszék, Magyaregregy, Vékény, Kárász, Hegyhátmárc, Bikal és Máza, azonban Köblény, Szalatnak és Száráz településeken a regisztrált állás keresők arány a 15%-ot is meghaladta. 2009 és 2014 között a nyilvántartott állás keresők arányában a járás valamennyi településén javulás tapasztalható.

1.7-12. ábra: A nyilvántartott állás keresők arányának változása 2009-2014 között, 2009=100%

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat

Komlón csak minden ötödik nyilvántartott állás kereső számít **tartós munkanélkülinek**, vagyis több mint 365 napja nem rendelkezik állással. Ez az arány kedvezőbb a járási átlagnál.

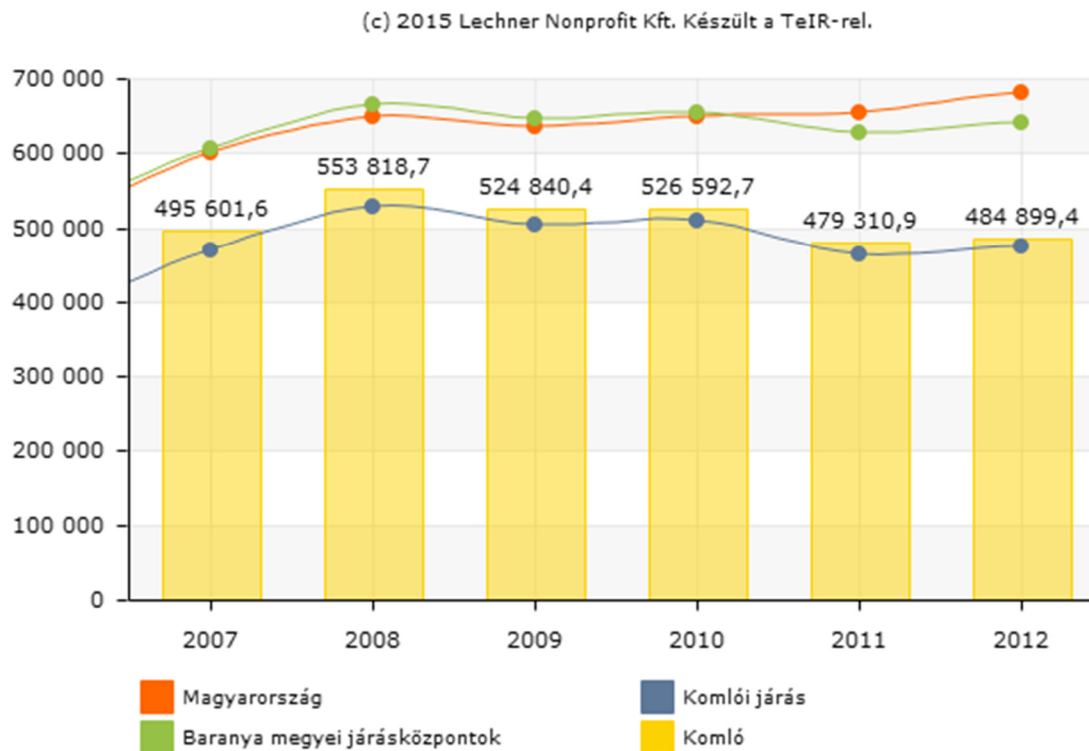
Az **intaktív keresők** aránya Komlón csökkent, 2001-ben a lakosság 37,4%-át (10117 fő), 2011-ben 35,2%-át (8590 fő) tették ki az inaktív keresők. Az abszolút értékeket vizsgálva az inaktívak száma – a település népességszámával összhangban – jelentősen csökkent. A mutató tekintetében a nők abszolút felülreprezentáltak (2011-ben 60,1%).

Az **eltartottak** össznépességen belüli aránya 10 év alatt 4,7 százalékponttal csökkent Komlón, ennek hatására 2011-ben 5394 eltartott személyt tartottak nyilván (a teljes lakosság 22,1%-át). Az eltartottak csökkenő arányának hátterében a csökkenő születésszám is tetten érhető.

Komló a foglalkoztatottság tekintetében nincs egyértelműen kedvezőbb helyzetben, mint a járás többi települése, egyes községek kedvezőbb mutatókkal rendelkeznek. A 2011-es népszámlálási adatok alapján a teljes népesség 34,8%-a foglalkoztatott, a munkanélküliek aránya 7,8% volt. 2009 és 2014 között a nyilvántartott állás keresők számában pozitív változás tapasztalható.

1.7.1.6 Jövedelmi viszonyok

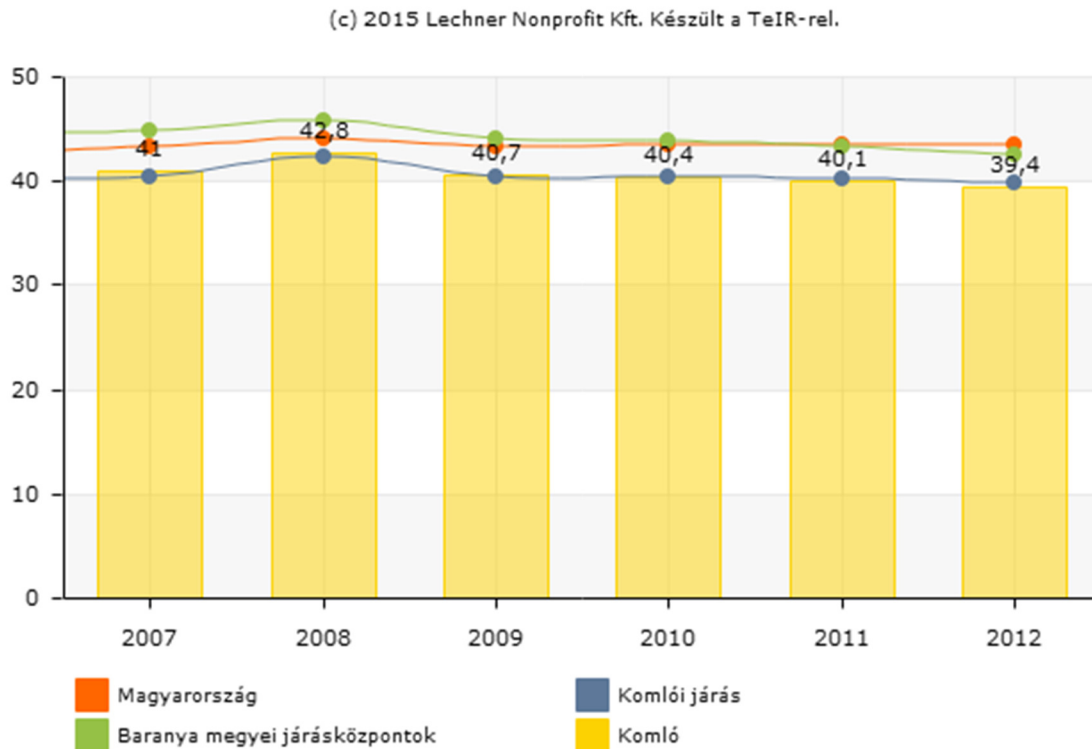
Komlón 2012-ben 2,2%-kal volt alacsonyabb az egy főre jutó nettó jövedelem, mint 2007-ben, s 12,5%-kal mint a dinamikus növekedést mutató 2008-as évben. 2012-ben a város lakossága személyenként nettó 484 899 forint jövedelmet realizálhatott. A jövedelemszint a teljes vizsgált időszak alatt alacsonyabb volt mind az ország, mind a megyei járásközpontok átlagnál, s körülbelül megegyezett a járási értékkel.

1.7-13. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, 2007-2012, Ft
Forrás: Lechner Nonprofit Kft.

A járás települései a nettó jövedelem szempontjából sem alkotnak homogén egységet. Komlóéhoz hasonló jövedelemszinttel rendelkezik még néhány település (Mánfa, Magyarszék, Szászvár, Kárász), s kiemelkedik a járásból Bikal, ahol az egy lakosra jutó jövedelem 2012-ben 584 900 Ft volt. A járásban a legalacsonyabb nettó belföldi jövedelemmel rendelkező települések Szárász, Bodolyabér és Oroszló, melyek a járás peremén helyezkednek el.

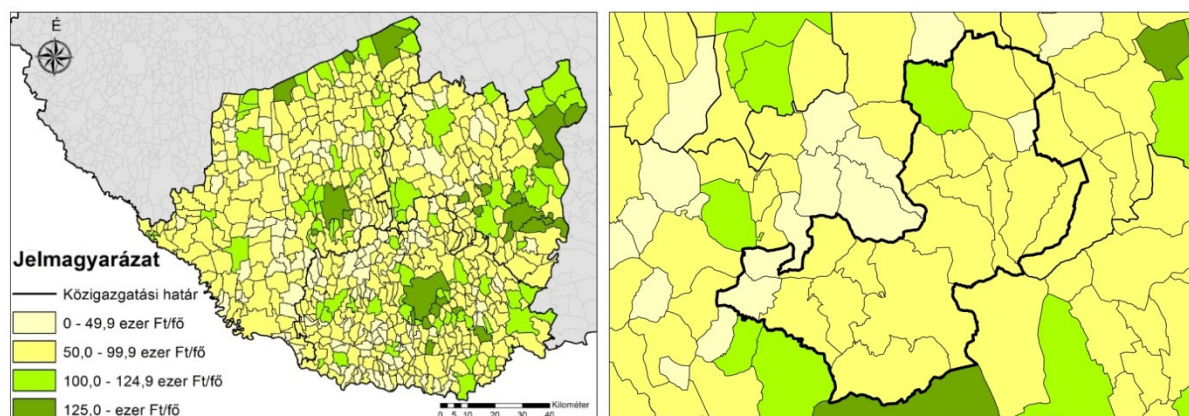
A száz lakosra jutó adófizetők számában 2007-2012 között kisebb fluktuáció volt, a 2012-es érték 1,6 százalékponttal alacsonyabb a 2007-esnél. Komlón 2012-ben a lakosok kevesebb, mint 40%-a fizetett adót, ez az arány alacsonyabb mind az ország, mind a többi baranyai járásközpont átlagánál.

1.7-14. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma, 2007-2012, fő
Forrás: Lechner Nonprofit Kft.

A járási egészében e mutató települések közötti különbségei alapvetően az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem térbeli mintázatát követik. Az adófizetők 100 lakosra vetített számát tekintve több járási település jelentősen megelőzi Komlót, így például Bikal (44,9), Kárász (45,2), Mánfa (44,9).

Az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó (SZJA) Komlón 2013-ban 83 022 forint volt, ez 7,8%-kal alacsonyabb, mint 2007-ben (Mellékletek 4.2-4. táblázat). A komlói lakosok által befizetett egy főre jutó SZJA átlagosan több mint 48 000 forinttal maradt el az országos átlagtól 2013-ban. A járás települései között e mutató tekintetében is nagy különbségek vannak. Az egy főre jutó SZJA csak Bicalon volt 100 000 és 125 000 forint közötti, míg a járás 16 településen az 50 000 és 100 000 forint közötti, Oroszlón, Bodolyabéren és Tófűn pedig az 50 000 forintot sem érte el.

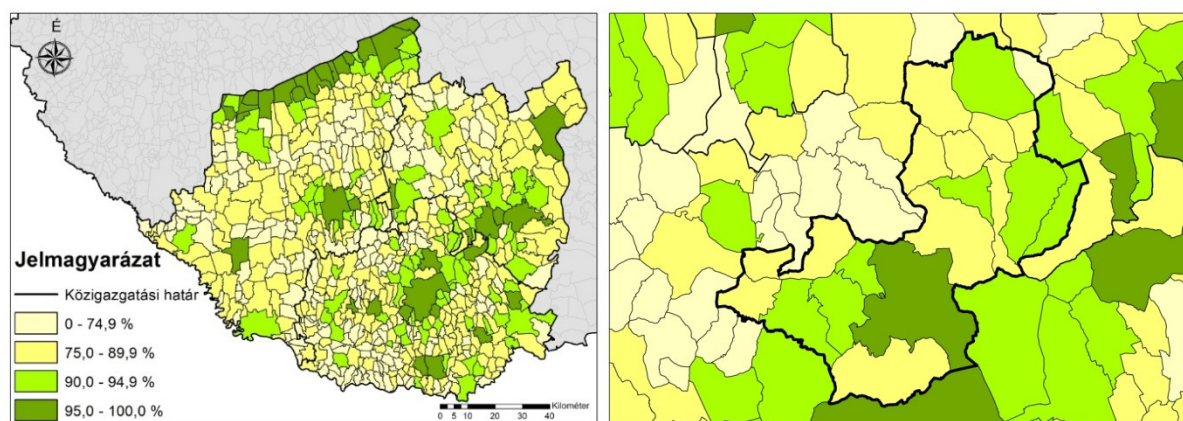
1.7-15. ábra: Egy állandó lakosra jutó befizetett személyi jövedelemadó a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2013, Ft
Forrás: TeIR T-STAR, saját szerkesztés

Összességében elmondható, hogy Komlón a járás többi településével összehasonlítva nem minden esetben kedvezőbbek a munkavállalói feltételek és a jövedelmi viszonyok, a település pozíciója országos és regionális összehasonlításban is kedvezőtlen.

1.7.1.7 Életminőség

Komlón 2001 óta 5,7%-al csökkent a **lakásállomány**, 2013-ban 11265 db lakóingatlant tartottak nyilván a városban. Mindez több tényezőtől adódik: Komló népessége csökkent, így az elhagyott ingatlanok száma gyarapodott, valamint a megszűnő lakásállományt pótló újlakás építések üteme elmaradt a lakáskivonások mértékétől. Az ország, a régió és a megye lakásállományát a vizsgált időszakban növekedés jellemezte. Komlón az építési kedv 2004 óta folyamatosan csökkent, 2013-ban az új lakások aránya a teljes lakásállomány mindössze 0,3 ezreléke volt. A 100 lakott lakásra jutó lakók száma Komlón 2013-ban 223 fő volt, amellyel a közepes **laksűrűségű** települések közé tartozik a járásban.

A komlói lakások **komfortfokozata** a regionális átlagot meghaladja, de a megyeitől elmarad. A lakások 95,5%-a komfortos és összkomfortos. A járás többi településén azonban nem ennyire kedvező a helyzet, Komlón kívül egy településen sem teszik ki a komfortos és összkomfortos lakások a lakásállomány 95%-át. 7 településen arányuk 90 és 95 %, további 11 településen 75 és 90% közötti, egyedül Szárászon nem éri el a 75%-ot.

1.7-16. ábra: A komfortos és összkomfortos lakások együttes aránya a Dél-Dunántúlon, ill. Komlón és térségében, 2011, %

Forrás: KSH, Népszámlálás, 2011., saját szerkesztés

Komlón a **4 és több szobás** lakások aránya a városban mindössze 6,6%, amely sokkal elmarad az országos átlagtól (20%). A teljes lakásállományon belül a legmagasabb a kétszobás lakások aránya (54,45%)

Komlón a lakások **közműellátottsága** megfelelő színvonalú. Hálózati vízvezetékkel szinte az összes lakás rendelkezik, a közcsontra hálózatra a lakások 94,7%-a bekapcsolt, 45%-uk távfűtésű. A komlói járásban szintén a lakások közel 90%-a kapcsolódott a csatornahálózathoz, ez az érték országos és megyei összehasonlításban is magas.

Komló lakásállományában az utóbbi években nem figyelhető meg jelentős változás. A lakóegységek átlagos szobaszáma alacsony, a lakások komfortfokozata és közműellátottsága kielégítő színvonalú.

1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A helyi népességi adatok alapján, a város belterületén két szegregációs gócpont került beazonosításra, továbbá jelentősnek lehet ítélni a KSH adatszolgáltatása alapján a külterületi, szegregációba hajló körülmények között élő népesség nagyságát. E negatív társadalmi jelenség összefüggéseinek vizsgálata szükséges ahhoz, hogy az integrált településfejlesztési stratégiában az antiszegregációs program sikeresen tudjon reagálni a társadalmi leszakadási folyamatok fékezésére, megállítására, a folyamat negatív hatásainak visszaszorítására.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

Komló identitását a bányászat és a bányászvárosi múlt adja. Mindez azonban a bányák bezárásával a bányák megszűnésével elkezdett halványulni, különösen, hogy a fiatalok többségének a bányászathoz ma már kevés kötődése van. Komlónak ezért az elkövetkezendő időszakban fontos feladata lesz a saját identitásának újragondolása, és ennek erősítése – annak ellenére, hogy időről-időre hallani a bányászat újra felfuttatásának lehetőségéről a városban.

Az új városkép kialakításába a civil szféra és a közvélemény is eredményesen bevonható. A városimázzsal való azonosulást segíti, ha abban megjelennek olyan elemek, melyek a civil szervezetek tevékenységének tárgyát képezik, vagyis a kultúra, a sport, a természetvédelem, a Mecsek, valamint a fiatalos gondolkodásmód, a gyorsaság, az újítások.

A települési honlap információi szerint (http://komlo.ekisterseg.hu/index.php?akt_menu=3425) számos civil szervezet, pl. Civil Fórum működik Komlón, amelyek tevékenysége jelentősen hozzájárul többek között a városbeli kulturális és sportprogramok szervezéséhez is, számos nagy hagyománnyal bíró városi rendezvénynek és szabadidős programnak civilek a szervezői. Ugyanakkor a jövőben a civil szervezetek döntéshozatali részvételére is hatványozottan szükséges lenne az új identitás széleskörű elfogadottsága érdekében. Célszerű lenne ebbe a folyamatba Közösségek Házát is bevonni, mivel ez az a helyszín, ahol a civilek találkozhatnak, tevékenységüket szervezik, tapasztalatokat cserélhetnek.

A város identitásképző építészeti, kulturális örökségei közül kiemelkedik a bányászat, ennek építészeti emlékei a városban, valamint a bányász múlthoz kapcsolódó identitás. A bányarendszer, mára bezárt, betömedékelése, lezárása teljes mértékben megtörtént. Ennek idegenforgalmi hasznosítása ennek következtében nem lehetséges. De emblematikusnak tekinthetők a szocializmust, a szocialista múltat felelevenítő falfestmények, térplasztikák, műemlékek melyek mára lepusztult állapotba kerültek a városban. Ezek felmérése és ehhez kapcsolódóan – de más helyi identitáselemhez kapcsolódóan is – tematikus útvonalak kijelölése szintén lehetőség lehet a város számára, mellyel a helyiek kapcsolódását segítheti egy-egy jellemző komlói tulajdonsághoz kapcsolódóan. Ehhez a város emlékeit, jellemző – helyieket is érdeklő tulajdonságait – érdemes helyi civil szervezetek támogatásával és segítségével felmérni.

Az identitás megerősítését segítheti a meglévő épített értékek köztudatban tartása, a fennmaradt emlékek megóvása, ahol lehet hasznosításuk. Fontos tudni, hogy Komlónak római kori és Árpád-kori emléke is van. 2011-től pedig védett műemlék a Jánosi-pusztán lévő Engel Adolf kastély, a gazdasági épületeivel és parkjával.

Komló város honlapja naprakész információt nyújt a város lakosainak, valamint alapvető adatokat adva mutatja be a várost az érdeklődőknek. A település széles körben kommunikált városi szlogennel, vagy imázsfilmmel nem rendelkezik, így a városmarketing terén további beavatkozások szükségesek. A városmarketing esetén fontos, hogy a helyiek felé is közvetítse a város értékeit, melyek hitelesek és elfogadhatóak az itt élők számára is.

1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1 Humán közszolgáltatások

A városban élő emberek életminőségét jelentős mértékben meghatározza az elérhető humán közszolgáltatások (oktatás, szociális ellátás, egészségügy, kultúra, sport, stb.) és azok minősége.

1.8.1.1 Köznevelés

Komlón a születések számának csökkenő tendenciája meghatározó szempont az egyes kapacitások jövőbeli tervezésekor. Emellett figyelembe kell venni a születésszámok magas fluktuációját is (2000 és 2013 között az évi születésszám maximuma 252 (2005), minimuma ennek alig több mint fele, 141 (2013) volt), mely nagy ingadozást jelenthet a köznevelési férőhelyek iránti igényben.

Komlón a köznevelés több képzési szintje megtalálható az óvodától a középiskoláig. Járásközponti szerepkörének megfelelően egyes oktatási intézményeinek nemcsak a városban, hanem a járás többi településén felmerülő igényeket is ki kell elégítenie.

Jogsabályi háttér

Az utóbbi években a köznevelés jogi szabályozásában számos változás történt, emiatt érdemes megvizsgálni, hogy a város köznevelési intézményei hogyan tudtak ezen átalakulásoknak megfelelni. A köznevelést a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény szabályozza.

Az óvodai nevelésről a települési önkormányzat köteles gondoskodni. A jelenleg hatályos szabályozás szerint az ötödik életévüket betöltött gyerekek napi négy órát kötelesek az óvodai nevelésben részt venni. Ez a szabályozás 2015 szeptemberétől úgy módosul, hogy a gyermekek három éves kortól legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesznek részt. Ez a változás jelentős férőhelynövelést igényelhet.

Az általános iskolák fenntartása 2013 óta állami feladat, az iskolák működtetéséért a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) felelős. A köznevelési feladatok ellátásának egysége a járási tankerület lett, melynek illetékességi területe megegyezik az adott járás közigazgatási területével.

Óvodai nevelés

Komlón kilenc óvoda (feladat-ellátási hely) működik. Az óvodákban összesen 29 csoportban 725 férőhely található, amely összevetve az érintett 3-5 éves korú lakosok létszámával (610 fő) elegendő, sőt, az óvodai férőhelyek egy része évek óta kihasználhatatlan. Figyelembe véve azonban a születésszám nagyarányú fluktuációját és a város járásközponti szerepkörét, a szabad helyek biztosítják a megbízható feladatellátást. Azonban ezek mértéke túlzó. Ennek kezelésére a kezdeményezésre került az óvodai férőhelyek számának csökkentése, egyes feladat-ellátási helyeken csoportok összevonása, megszüntetése.

Az óvodákba összesen 627 gyerek jár, a legmagasabb létszámú óvodában 111 fő, míg a legalacsonyabb létszámúakban 26-26 fő a tanulói létszám. A gyermekek 27%-a (171 fő) az adott óvoda ellátási körzetén kívül él. Az ellátási körzeten kívüli gyermekek létszáma a Belvárosi Óvodában a legmagasabb, az oda beírt gyerekek 45%-a más körzetből érkezett. Öt óvodába összesen 26 sajátos nevelési igényű gyermek jár, arányuk a Hunyadi Utcai Óvodában a legmagasabb, ahol a gyermekek

közel tizedét teszik ki – ebben az intézményben az óvodapedagógusok fele rendelkezik fejlesztő óvodapedagógusi szakvizsgával, emellett gyógypedagógus, pszichológus és logopédus szakember is foglalkozik a gyerekekkel.

Intézmény (feladat-ellátási hely) neve	Férőhely-szám	Létszám	Osztályterem száma
Gesztenyési	25	25	1 + tornaszoba
Mecsekjánosi	25	25	1
Hunyadi	75	59	3
Szilvási	100	76	4 + tornaszoba
Felsőszilvási	75	55	3 + tornaszoba
Belvárosi	75	71	3
Komló Városi	75	73	3
Körtvélyesi	150	131	6
Kökönyösi	125	109	5

1.8-1. táblázat: A komlói óvodák főbb adatai, 2013 (Forrás: Komló Város Önkormányzata)

A csökkenő tendenciát mutató gyermekszám ellenére az óvodai férőhelyek száma az utóbbi években növekedett Komlón, emiatt csökkent a kihasználtság, 2013-ban 70%-os volt. Ez az arány az országos, megyei és járási átlagnál is alacsonyabb, a gyerekszám fluktuációja miatt szükség van a tartalékkapacitásra az akadálytalan feladatellátás biztosítása érdekében, azonban ennek mértéke Komló esetében túlzó. Az utóbbi években végbement férőhely-növekedés elégségességének értékelése a 2015 szeptemberétől hatályba lépő törvénymódosítást követően vizsgálható, hiszen a három éves kortól kötelező óvodai nevelés jelentősen növeli az óvodások létszámát.

Erre való felkészülés érdekében a védőnői szolgálat által biztosított adatokat is felhasználva az önkormányzat tárgyalta és a jövőben is tárgyalni fogja a Komló Városi Óvoda átszervezésére tett javaslatot.

A javaslat értelmében három érintett feladat-ellátási hely csoportlétszámait, illetve az oda felvehető maximális gyermeklétszámot az alábbiak szerint kívánja módosítani a város:

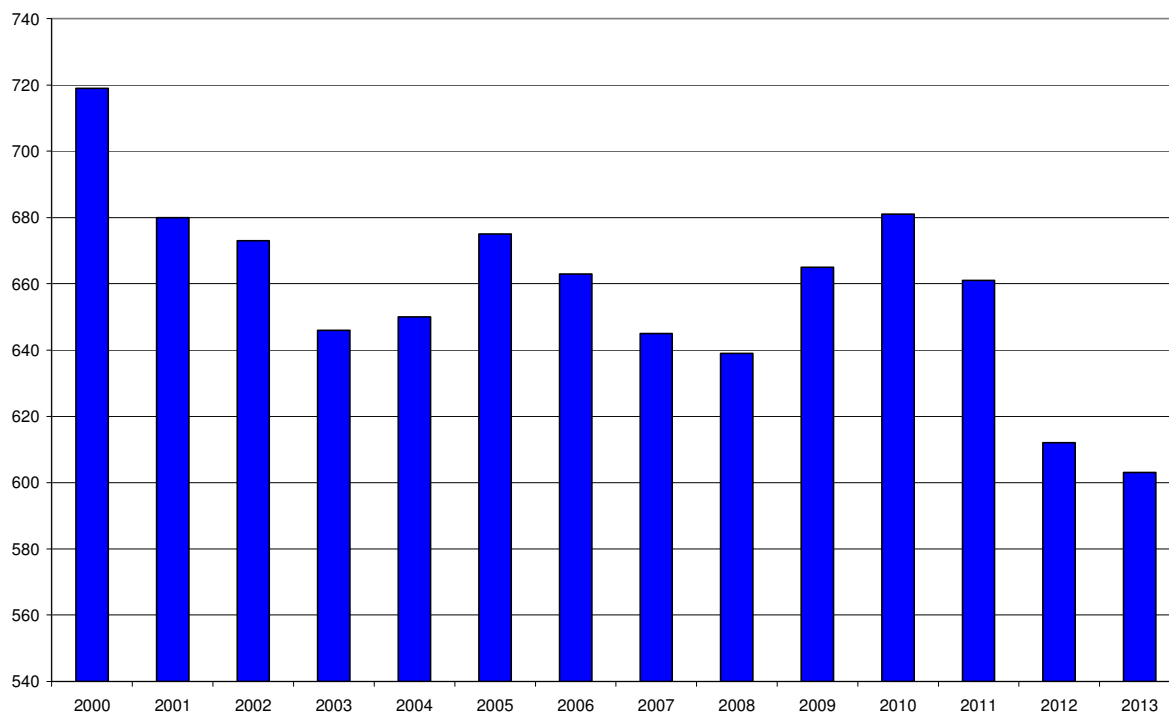
Tagintézmény megnevezése	Csoportlétszám	Maximális felvehető gyermeklétszám
Komló Városi Óvoda Szilvási Tagóvoda	3	75
Komló Városi Óvoda Felsőszilvási Tagóvoda	2	50
Komló Városi Óvoda Kökönyösi Tagóvoda	4	100

1.8-2. táblázat: Tervezett komlói óvodai létszámbővítések

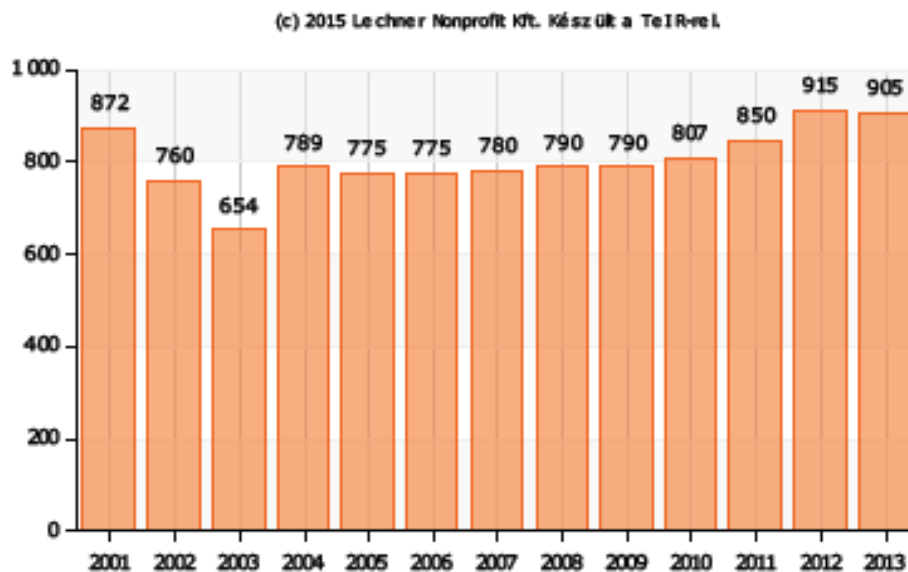
Az átszervezés következtében a felsorolt feladat-ellátási helyeken 1-1 csoport szűnne meg, így 6 pedagógus és 3 pedagógiai munkát segítő alkalmazott munkája válik szükségtelenné. A 2015-ben nyugdíjba vonuló közalkalmazottak felmentése és a tartós távollévők helyettesítését ellátó, határozott idejű közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkezők kinevezésének lejárata révén azonban létszámcsökkenés nélkül végrehajtható az intézkedés.

A gyermeklétszám folyamatos csökkenése előrevetíti annak lehetőségét, hogy a Szilvási Tagóvoda és a Felsőszilvási Tagóvoda csoportjai el fognak férni majd egy épületben, a Szilvási Tagóvoda épületében. Azonban ez egyelőre nincs napirenden a város vezetése előtt, mindez középtávú lehetőségként jelenik meg.

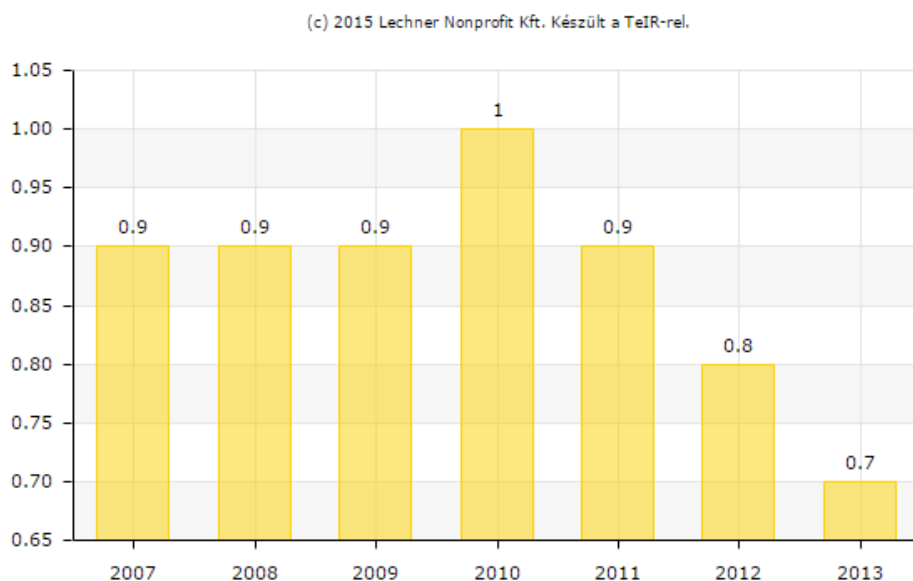
Pozitívum, hogy a Kökönyösi Óvoda csoportszám csökkentésével lehetőség nyílik az intézményben tornaszoba létesítésére, melynek kialakítása a jogszabályi rendelkezések szerint kötelező.

1.8-1. ábra: 3-5 évesek száma az állandó népességből (fő) Komlón
Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.8-2. ábra: Óvodai férőhelyek száma Komlón (gyógypedagógiai neveléssel együtt)
Forrás: TeIR

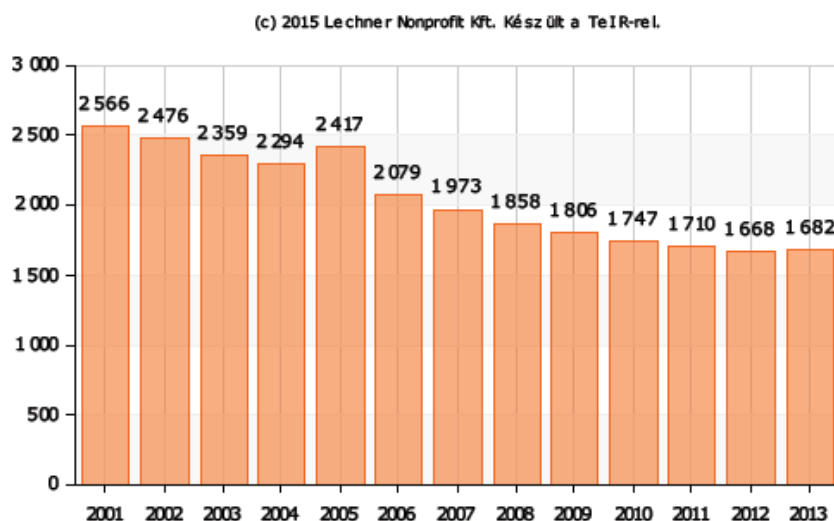
1.8-3. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma Komlón (fő)
Forrás: TeIR

Az óvodai ellátás minőségéről elmondható, hogy a fentebb vázolt óvodai létszámmal 60 óvodapedagógus foglalkozik, egy pedagógusra a feladat-ellátási helyeken 9–13 gyermek jut. Egy tanteremben átlagosan 18-26 gyermek kerül elhelyezésre, azonban az óvodák közül csak háromban található tornaszoba.

Három óvodában van német nemzetiségi oktatás.

Általános iskolai oktatás

Komlói város területén 6 általános iskolai feladat-ellátási hely működik. A KLIK Komlói Tankerületébe tartozik a járás összes intézménye egy a Magyar Katolikus Egyház Pécsi Egyházmegye által fenntartott intézmény kivételével. Ennek értelmében 5 feladat-ellátási helyet működtet Komlón a KLIK. Ebből 1 szegregáltan oktatható, sajátos nevelési igényű gyermekek oktatását biztosítja. Az egyes feladat-ellátási helyek átlagos létszáma 280. Az iskolák közül egy középiskolai oktatást is biztosít. Az általános iskolák az alapoktatás mellett testnevelés, angol nyelv, német nemzetiségi és ének-zene tantárgyakból emeltszintű oktatást is biztosítanak. Külön említést érdeme az Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Iskola, ahol 3 művészeti ágban zene, tánc, képző- és iparművészet történik 14 tanszakon alapfokú oktatás.

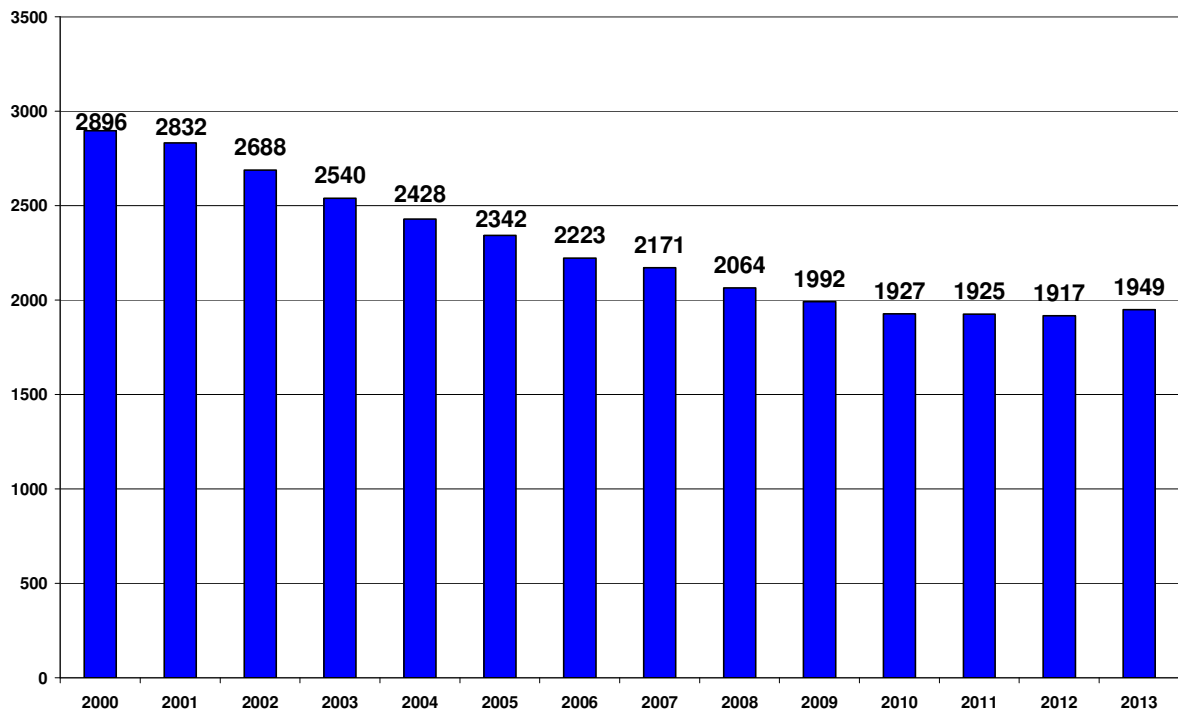

1.8-4. ábra: Általános iskolai tanulók száma (gyógy pedagógiai oktatással együtt) Komlón (fő)
Forrás: TeIR

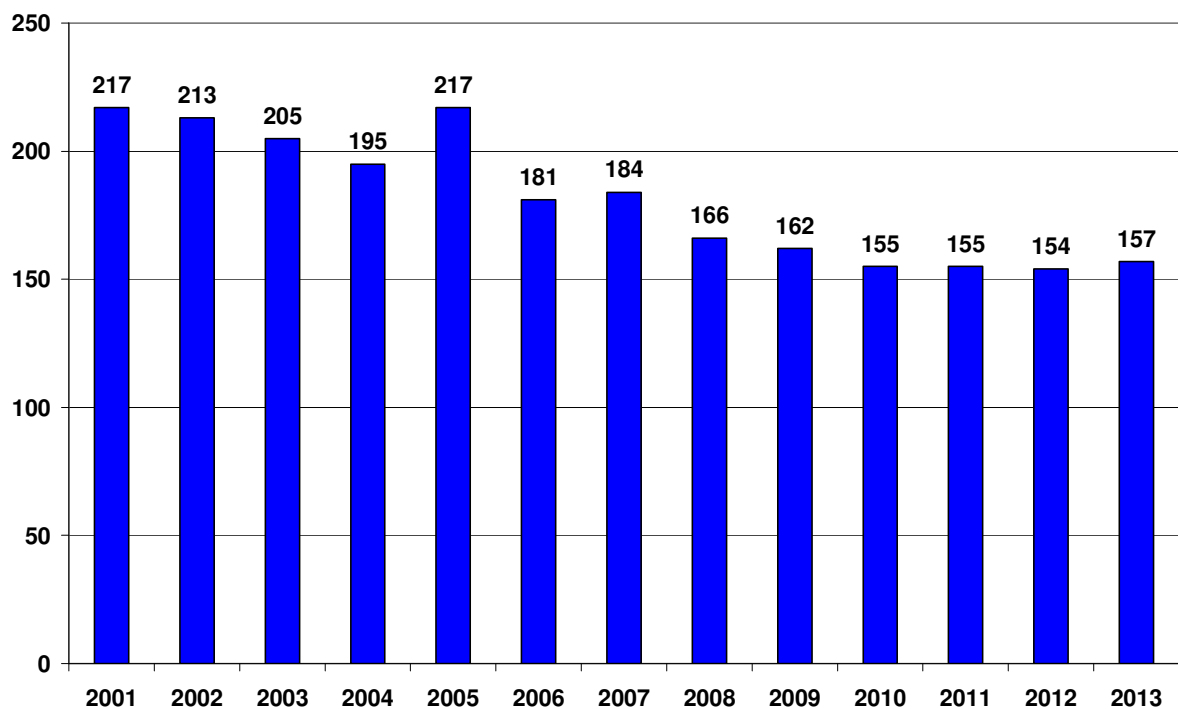
Az intézményekben 2013-ban, a 85 általános iskolai osztályban összesen 1682 tanuló vett részt általános iskolai oktatásban. A tanulók száma azonban az utóbbi évtizedben jelentősen csökkent. 2013-ban a tanulói létszám már csak a 2003-as adat 71%-a volt, míg az érintett 6-14 éves korcsoportot tekintve a fogyás kisebb, a 2013. évi létszám a 2003. évi 77%-a. Ez azt is jelenti, hogy egyre több komlói más településre jár általános iskolába, elsősorban Pécsre. Német nemzetiségi oktatás kettő általános iskolában folyik, 2013-ban 376 diákkal.

Az általános iskolások 42%-a (706 fő) hátrányos helyzetű.

Az általános iskolai főállású pedagógusok száma 157 fő, létszámuk szintén jelentősen csökkent az elmúlt évtizedben.

1.8-5. ábra: 6-14 évesek száma az állandó népességből (fő) Komlón
Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

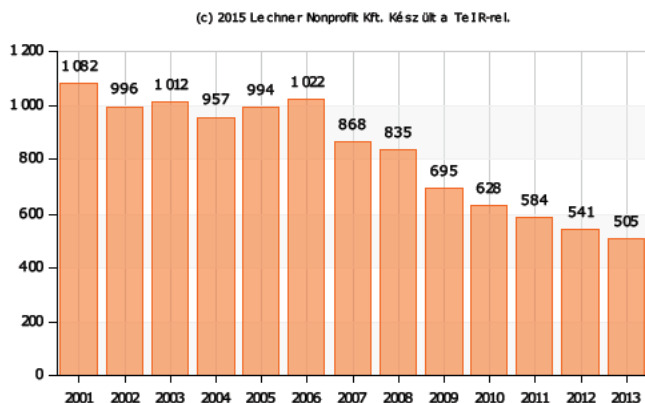

1.8-6. ábra: Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő) Komlón
Forrás: KSH

Más településről az általános iskolások 5,5%-a (92 fő, 2013) jár Komlóra tanulni, ez az arány messze elmarad az országos átlagtól, s elmarad a többi Baranya megyei járásközpont adatától is.

Középfokú oktatás

Komlón a középfokú oktatást a Kökönyösi Szakközépiskola látja el, mely 3 telephelyen működik, egy gimnáziumi és kettő szakközépiskolai, szakiskolai feladat-ellátási hellyel. A középiskolai tanulók száma az utóbbi évtizedben drasztikusan csökkent, 2013-ban nem érte el a tíz évvel korábbi tanulói létszám felét sem.

**1.8-7. ábra: Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma
(a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő) Komló**
Forrás: TeIR

A Nagy László Gimnáziumban angol és német nyelvi előkészítő osztályba (öt évfolyamos képzés), német nemzetiségi nyelvoktató programra, rendészeti képzésre és általános gimnáziumi képzésre jelentkezhetnek a diákok. Az iskolában angol, német, olasz, orosz és francia nyelvet oktatnak.

A Kökönyösi Szakközépiskolában a diákok szakmai tantárgyakat is tanulnak, így az érettségi után az adott ágazatban elvégzett OKJ-s szakképzés ideje 1 évre rövidül. Az iskolában közgazdasági, kereskedelmi, ügyviteli, informatikai, szociális és egészségügyi képzésből lehet választani, melyek vállalkozási és bérügyintéző, pénzügyi-számviteli ügyintéző, logisztikai ügyintéző, ügyviteli titkár, gazdasági informatikus, informatikai rendszergazda, kisgyermek-gondozó, -nevelő, szociális asszisztens, egészségügyi asszisztens OKJ-s szakképzések elvégzésére készítene fel.

A Kökönyösi Szakközépiskola Nagy László Szakközépiskolája, Szakiskolája, Speciális Szakiskolája és Kollégiumában végezhető duális szakképzési rendszer keretében, az általános iskola 8. osztályára épülő 3 éves szakiskolai képzés végezhető (asztalos, eladó, épület- és szerkezetasztalos, gépi forgácsoló, hegesztő, ipari gépész, kőműves és hidegburkoló, női szabó, vágár). A tanulóknak van lehetőségük a 10. évfolyamra épülő (vagy érettségi után is elvégezhető) 2 éves képzések elvégzésére is (gépi forgácsoló, hegesztő, CNC-gépkezelő).

A városban működik a felsoroltakon kívül az alsószentmártoni székhelyű Kis Tigris Gimnázium és Szakiskola egyik esti tagozata is. A Tan Kapuja Buddhista Egyház által működtetett intézmény fő célja a hagyományos iskolarendszertől kihulló, többségében roma/cigány fiatalok felzárkóztatása, érettségihez, piacképes szakmához juttatása.

Sajátos nevelési igényű diákok oktatása

A tanulásban és értelmileg akadályozott gyermekek óvodai nevelése, általános iskolai, speciális szakiskolai és készségfejlesztő speciális szakiskolai nevelése, oktatása, képzése a Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégiumban zajlik. Emellett a Kökönyösi Szakközépiskola Nagy László Szakközépiskolája, Szakiskolája, Speciális Szakiskolája és Kollégiuma nyújt az eltérő tantervű általános iskolát végzett tanulók számára szakképzést (konyhai kisegítő, sütőipari és gyorspékségi munkás, asztalosipari szerelő, textiltermék-összeállító).

Kollégiumi ellátás

A városban kollégiumi ellátás is elérhető a más településekről érkező diákok számára. A „Kökönyösi Oktatási Központ” Kollégiuma ingyenes lakhatást biztosít, csak étkezési hozzájárulást kell a diákoknak fizetniük. 40 lány és 32 fiú elhelyezésére van lehetőség kollégiumban.

A Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium saját tanulói számára biztosítja a kollégiumi ellátást.

Alapfokú művészetoktatás

Az alapfokú művészeti oktatást a város önkormányzata által fenntartott Erkel Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény végzi.

1.8.1.1 Egészségügy

Orvosi alapellátás

A városban 10 felnőtt háziorvosi körzet található, számuk az utóbbi években csökkent (2007-ig 12 háziorvosi körzet volt). Ezenkívül 5 gyermek háziorvosi körzet, valamint 6 fogorvosi körzet működik Komlón. Ez alapján kijelenthető, hogy a város minden városrésze megfelelően ellátott háziorvosi szolgálattal. A fogorvosi szolgáltatás a belvárosban vehető igénybe, mely a külső városrészekről, pl. Körtvélyes, vagy Dávidföld messzebb esik. A háziorvosi ügyelet szintén a belvárosban működik. A fogorvosi ügyeleti ellátás a Pécsi Tudományegyetem Dischka utcai rendelőjében történik.

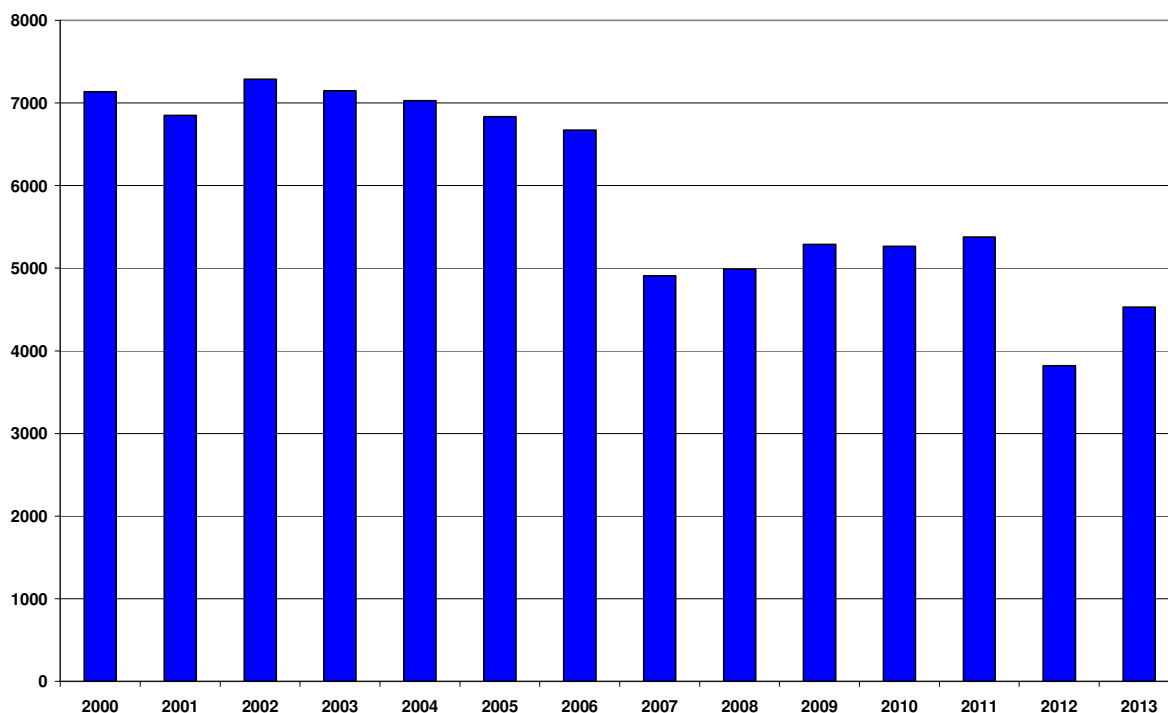
A házi gyermekorvosi körzetek száma 5. Ez a csökkenő gyermekszám mellett azt eredményezi, hogy egy házi gyermekorvosra egyre kevesebb ellátandó gyermek (0-17 évesek) jut (2003: 989, 2013: 742). Ez a szám jóval alacsonyabb az országos átlagnál (2013: 1166).

Szakorvosi és kórházi ellátás

Valamennyi szakterületen működik járóbeteg-ellátás a városban, így a legfontosabbak területeken teljes körű az ellátás, például ortopédia, szemészet, urológia, reumatológia, bőr és nemi beteg gondozó, képalkotó diagnosztika, sebészet, onkológia, nőgyógyászat, gasztroenterológia, tüdőgyógyászat.

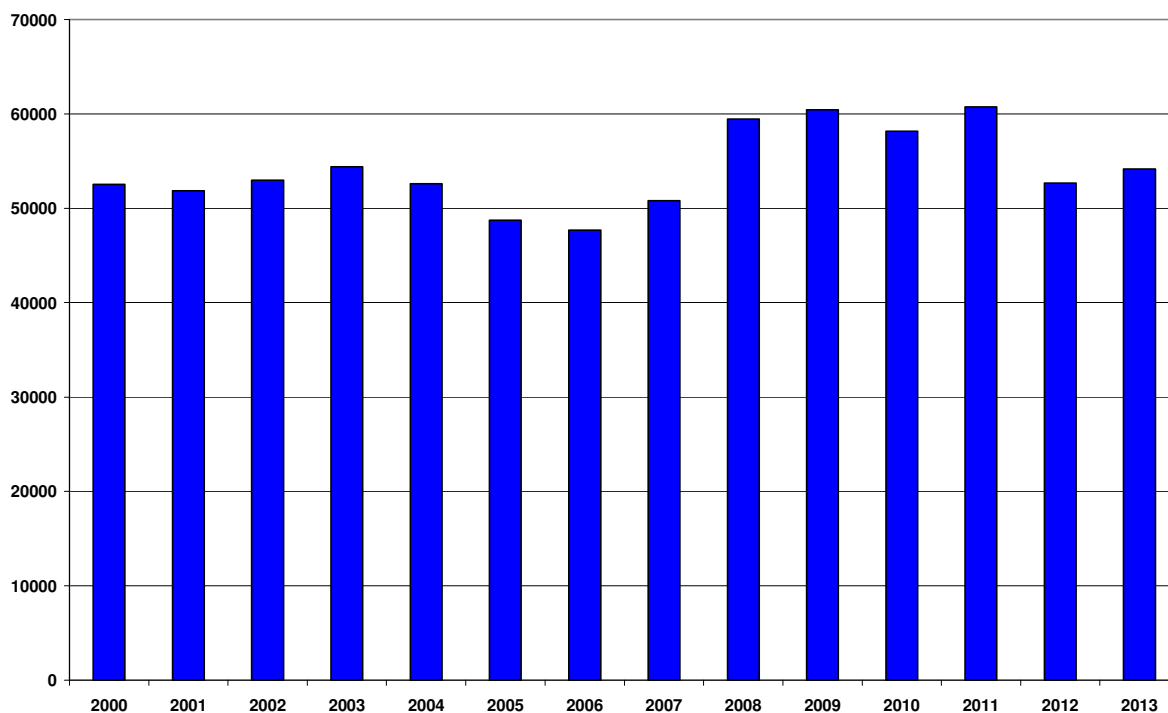
A Komlói Egységcentrum mintegy 40 000 fős vonzáskörzetben biztosítja a járó- és fekvőbeteg-ellátást. A város önkormányzata 2012-ben adta át az intézményt a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézetnek. A kórházban szakrendelők, egynapos sebészet, aktív belgyógyászati- és sebészeti osztály, pulmonológiai rehabilitációs osztály és ápolási és krónikus

osztály található. A kórházi ágyak száma 184. Az elbocsájtott betegek száma az utóbbi években jelentősen csökkent. A kórházban ténylegesen teljesített ápolási napok száma az utóbbi évtizedben enyhe növekedést mutat, tehát a kórházi ápolás időtartama egyre hosszabb.

1.8-8. ábra: Az elbocsájtott betegek száma a kórházban (fő) Komlón

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.8-9. ábra: A kórházban ténylegesen teljesített ápolási napok száma (nap) Komlón

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.8.1.4 Szociális közszolgáltatások

A nyújtandó és nyújtható szociális közszolgáltatásokat a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szabályozza. Az utóbbi években a szociális közszolgáltatások rendszerében jelentős jogszabályi változások történtek. A Szoc. tv. hatálya alól kikerült a segélyezés, ennek értelmében az önkormányzat helyi rendeletben állapítja meg a települési támogatást és szabályozza annak folyósítás feltételeit.

A korábbi állami, majd városi feladatok közül az aktív korúak ellátásával kapcsolatos feladatok átkerültek a Járási Hivatalhoz.

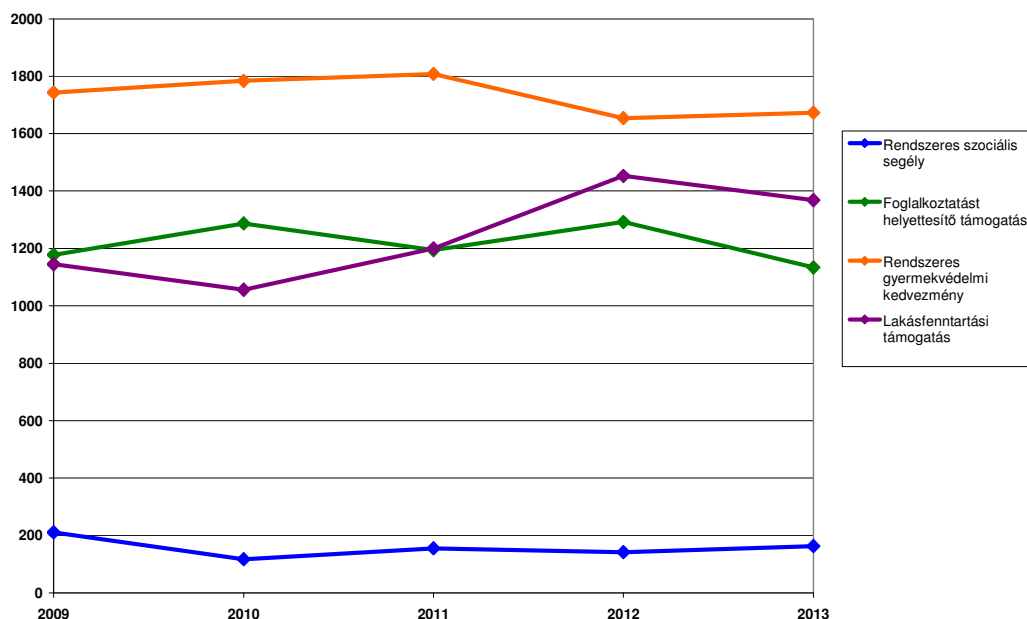
A Komlón igénybe vehető szociális ellátás jelentős része térségi együttműködés keretein belül zajlik. Az igénybe vehető szolgáltatások az alábbiak:

- családsegítés, gyermekjóléti alapellátás
- szociális alapellátás
- idősek nappali ellátása
- házi segítségnyújtás
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- étkeztetés
- szociális szakellátás
- családok átmeneti otthona
- hajléktalanok átmeneti szállása

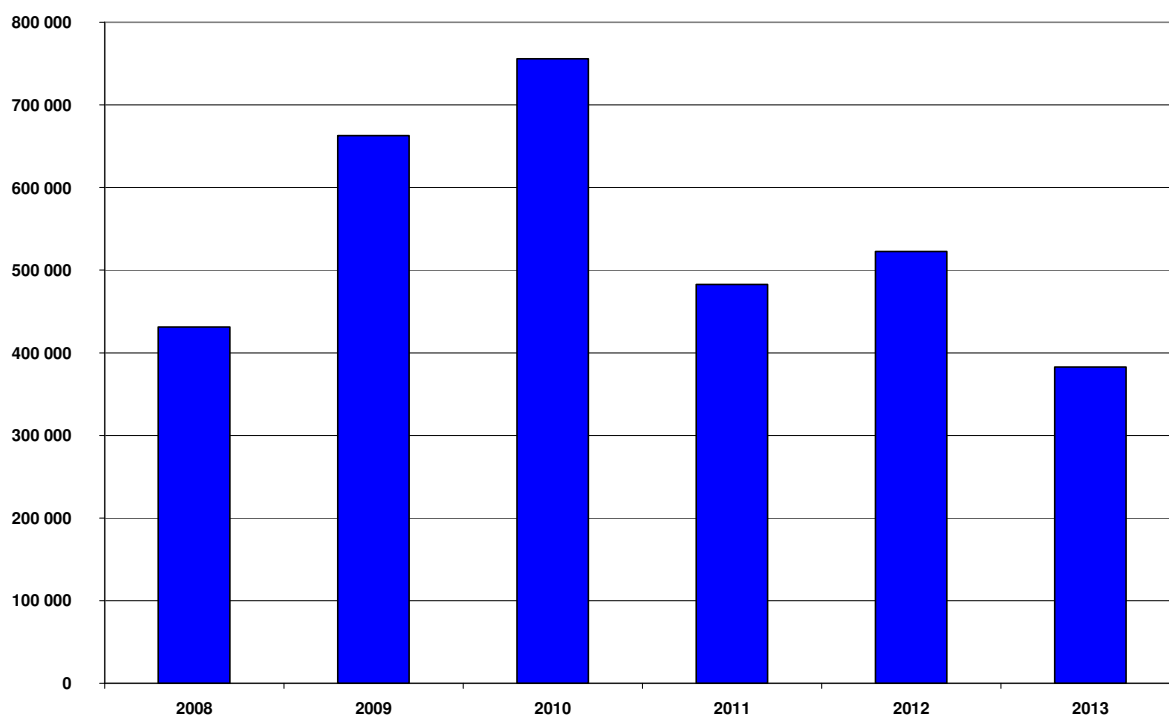
A város önkormányzata 2013-ban több mint 380 millió forintot költött önkormányzati segélyezésre. Ez az összeg azonban jelentősen kisebb volt a korábbi években megszokottól (2010: 756 millió Ft).

Az önkormányzat által 2013-ban nyújtott támogatási formák az alábbiak voltak:

- Rendszeres ellátások:
 - Aktív korúak ellátása:
 - Rendszeres szociális segély (163 fő, 50,8 millió Ft)
 - Foglalkoztatást helyettesítő támogatás (1134 fő, 211,8 millió Ft)
 - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (1673 fő, 19,1 millió Ft)
 - Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás (9 fő, 0,6 millió Ft)
 - Lakásfenntartási támogatás (1368 fő, 67,9 millió Ft)
 - Adósságkezelési szolgáltatás (96 fő, 7,5 millió Ft)
 - Óvodáztatási támogatás (39 fő, 1,1 millió Ft)
- Egyéb ellátások:
 - Átmeneti segély (1188 fő, 6,8 millió Ft)
 - Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás (1395 fő, 10,9 millió Ft)
 - Temetési segély (74 fő, 1,5 millió Ft)
 - Köztemetés (24 fő, 2,1 millió Ft)
 - Lakhatással kapcsolatos támogatás (224 fő, 2,5 millió Ft)

1.8-10. ábra: A támogatásban részesülők számának (fő) alakulása Komlón a főbb rendszeres önkormányzati segélyezési kategóriákban.
Forrás: Komlói Város Önkormányzata

1.8-11. ábra: Az önkormányzati támogatásra felhasznált összeg (ezer Ft) Komlón
Forrás: Komlói Város Önkormányzata

Komlón és környékén a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás fenntartásában működő Szociális Szolgáltatások Központja, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat biztosítja a szociális alapszolgáltatásokat. A Szociális Szolgáltató Központ Komlón nyújt étkeztetési, házi segítségnyújtási és jelzőrendszeres házi segítségnyújtási feladatok lát el. A Komlói Kistérség

települései közül három helyen működtet a Szociális Szolgáltató Központ idősek nappali ellátását végző intézményt:

- „Arany Alkony” Idősek klubja ellátási területe: Komló, Hosszúhetény, Magyarszék, Mecsekpölöske, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mánfa, Oroszló közigazgatási területe.
- Szászvári Idősek klubja ellátási területe: Szászvár, Magyaregregy, Kárász, Köblény, Vékény, Szalatnak, Máza közigazgatási területe.
- Egyházaskozári Idősek klubja ellátási területe: Egyházaskozár, Szárász, Tófű, Hegyhátmaróc közigazgatási területe.

Szintén a Szociális Szolgáltató Központba integrált a Hajléktalanok Átmeneti Szállása. A Szociális Szolgáltató Központ feladatellátás kapacitásai az alábbiak szerint alakulnak:

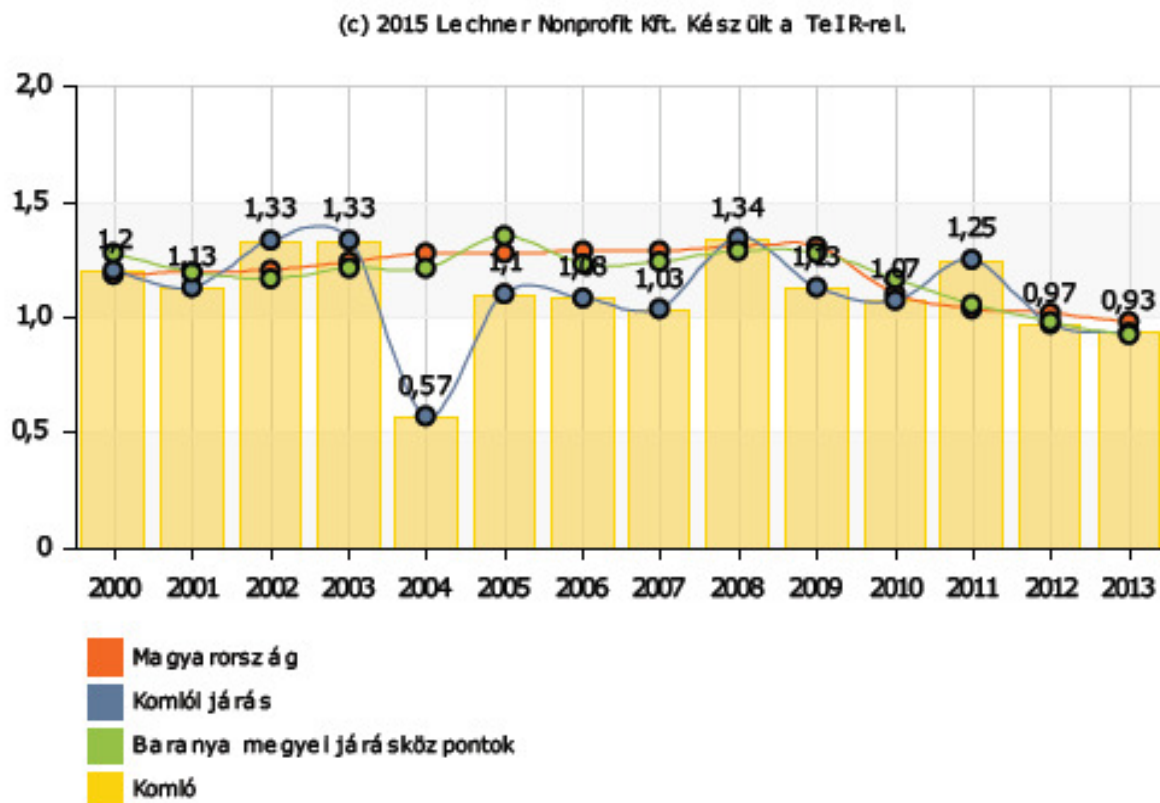
- házi segítségnyújtás: 405 fő,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: 80 fő,
- hajléktalanok átmeneti szállása: 24 fő,
- idősek nappali ellátása: 40 fő.

A Szent Borbála Otthon Nonprofit Közhasznú Kft. az utóbbi években három idősek otthonának fenntartását is átvette a város önkormányzatától, s a három telephelyen 220 fő részére nyújt idősek otthonai szolgáltatást. Az otthonokban a napi 4 órát meghaladó gondozási szükségletű nyugdíjkorhatárt betöltött, valamint 18. életévét betöltött, betegsége vagy fogyatékossága miatt önmagáról gondoskodni nem képes személyeket ápolnak, személyi térítési díj fejében. Emellett Mecsekjánosiban működik egy 48 fő befogadására alkalmas idősek otthona. Szintén a Szent Borbála Otthon Kft. működteti a Családok átmeneti otthonát, 40 fő kapacitással.

A családsegítő és gyermekjóléti feladat ellátását a Komlói Kistérségi Társulás fenntartásában működő Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat biztosítja a komlói kistérség minden települése számára.

Bölcsődei ellátás

Komlón a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás működteti a járás egyetlen bölcsődéjét. A bölcsődében a férőhelyek száma 68, melyet összevetve az érintett 0-2 éves korú gyermekek számával (csak Komlón 504 fő) megállapítható, hogy rendkívül kevés a rendelkezésre álló férőhely, a csökkenő gyerekszám ellenére is. Ugyanakkor, mivel a bölcsődei ellátást sok, gyermekével otthon maradó szülő nem veszi igénybe, így a kis férőhelyszám ellenére a bölcsőde kihasználtsága csak 93%-os volt 2013-ban, mely megfelel az országos trendeknek. Az elmúlt évtizedben azonban a bölcsőde kihasználtsága több évben meghaladta a 100%-ot, így indokolt lehet a férőhelynövelés, mellyel a meglévő keresleten kívül a jelenleg még nem ismert látens igényeket is ki lehet elégíteni.

1.8-12. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma (fő)
Forrás: TeIR

1.8.1.5 Községi művelődés, kultúra

Komló legjelentősebb kulturális és közművelődési intézménye a Községek Háza, Színház- és Hangversenyterem, mely három, az 1990-es években megszűnt intézmény, a Városi Művelődési Központ, a Május 1. Művelődési Ház és a Gyermekek- és Ifjúsági Ház jogutódjaként 2000-ben jött létre. Az intézmény könyvtárnak, számos kulturális programnak, kiállításnak, civil szervezetnek, képzéseknek ad otthont, s fellépési lehetőséget biztosít a helyi művészeti egyesületeknek. A város (a Községek Házának szervezésében) 1972 óta rendezi meg (kétévente) a Kodály Zoltán Nemzetközi Gyermekkorú Fesztivált. Szintén önkormányzati fenntartású a községi művelődés másik fontos helyi intézménye, a Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény.

A városi színház vendégprodukciókat fogad be, önálló színházi társulata nincsen. Mozi terem sem található a városban.

Komló életében jelentős szerepet tölt be a jelenleg működő csaknem 140 civil szervezet. A közművelődési és kulturális tevékenységet folytató szervezetek közül kiemelendő a Komló Városért Alapítvány, a Független Ifjúsági és Kulturális Szervezet, a Pöndölly Néptánc és Hagyományőrző Egyesület, a Fekete Gyémántok Cigány Hagyományőrző Egyesület, a Komló Honismereti és Városházépítő Egyesület. A nemzetiségi önkormányzatok szintén végeznek kulturális tevékenységet.

Közösen szervezik meg a Komlói Napok rendezvénysorozat keretében a „Nemzetiségi Színpad” elnevezésű eseményt, ahol fellépési lehetőséget biztosítanak a sajátos kultúrájukat bemutató hazai, esetenként külföldi művészeti csoportoknak, együtteseknek.

Komló város önkormányzat legfontosabb, önálló rendezvényei a Kodály Zoltán Nemzetközi Gyermekkórus Fesztivál és a Komló Napok. A nagyrendezvények finanszírozását részben Komló Város Önkormányzata költségvetésében biztosítja, a szervezőmunkát a Községek Háza, az érintett alapítványok és egyesületek végzik. A települési civil élet élénkségét mutatja, hogy a rendezvények lebonyolításában nagyszámú önkéntes vesz részt. A fesztiválok célközönsége elsősorban a város és a kistérség lakossága. A rendezvények felvállalt célkitűzése a lokálpatriotizmus megőrzése, a közélet fejlesztése, a városszeretet további erősítése.

A városi kultúrát szolgáló épületek műszakilag, esztétikailag és energetikailag is pályázati forrásból felújításra került, megújultak a 2007-2013-as programozási ciklusban. Így nem csak a kultúrát, hanem a szemléletformálást is hitelesen tudják szolgálni.

1.8.1.6 Sport

Komlón a sport kiemelt jelentőségű, ezt bizonyítja, hogy a képviselő-testület 111/2011. (V.26.) számú határozatával fogadta el Komló Város Sportkoncepcióját. A koncepció részletesen tartalmazza Komló sportéletének történetét a kezdetektől napjainkig, bemutatja a sport társadalmi és gazdasági környezetét. Külön jellemzi az iskolai testnevelést és diáksportot, a szabadidősportot, a versenysportot és utánpótlás-nevelést, valamint a fogyatékkal élők sportját. A koncepció fejlesztési irányokat is megfogalmaz. A sportkoncepció informál a városi sportlétesítmények helyzetéről, a sportfinanszírozásról is.

Komlón a sportélet két legfontosabb központja a Komló Városi Sportközpont és a Komlói Bányász Sport Klub.

Sportlétesítmény neve	Tulajdonos, fenntartó	Kapacitás, befogadóképesség	Kihasználtság
Komló Városi Sportközpont	tulajdonos: Komló Város Önkormányzat fenntartó: Komló Fűtőerőmű Zrt.	területe: 3700 m ² ; befogadóképesség nézőszám tekintetében: 800 fő	A sportlétesítmény kihasználtsága éves szinten 2014-ben sporttevékenységenként az alábbiak szerint alakult: (óra/hó) iskolai sport: 1234 utánpótlás: 1309 versenysport: 928 szabadidősport: 981 egyéb: 380
Komlói Bányász Sport Klub (KBSK)	tulajdonos: Komló Város Önkormányzat; fenntartó: Komlói Bányász Sport Klub	területe: 4200 m ² ; befogadóképesség a nézőszám tekintetében: 15 000 fő;	A sportlétesítmény kihasználtsága éves szinten 2014-ben sporttevékenységenként az alábbiak szerint alakult: (óra/hó) iskolai sport: 82 utánpótlás: 790 versenysport: 1180 szabadidősport: 248

1.8-3. táblázat: Komlói sportklubok

A városközpontban található sportközpontban működik a város uszodája is, mely széleskörű lehetőséget biztosít a sportolásra az uszodán kívül is, pl. konditerem, bérelhető edző-, fitneszterem, szauna, masszázs. Itt játssza mérkőzéseit a komlói kézilabdacsapat, mely az NB1-ben szerepel, valamint a PINKK kosárlabdacsapat is a sportcsarnok pályáját használja.

A városközpontban ezen kívül a Carbon Sport- és Fitneszközpont, valamint a Tenkes Fitnesz működik, ahol lehetőség van fallabdázásra, testépítő-kondicionáló edzésekre.

A kökönyösi városrészen működik a KBSK sporttelepe, ahol tekepálya, több edző és műfüves, valamint nagypályás futball létesítmény, sportcsarnok és asztali tenisz terem is található. Emellett felújított teniszpályák is rendelkezésre állnak, és több lovarda is van a településen.

A város sportéletében fontos szerepet töltenek be a Komló Város Önkormányzatának köznevelési feladatot ellátó ingatlanjaiban lévő, sportolás céljára alkalmas tornatermek, melyek a következők:

- Kenderföld-Somági Általános Iskola – 1 db tornaterem, 1 db sportpálya;
- Kodály Zoltán Ének-zenei Katolikus Általános iskola – 1 db tornaterem, 1 db sportpálya;
- Felsőszilvási Általános Iskola – 1 db tornaterem, 1 db sportpálya;
- Kökönyösi Szakközépiskola (Alkotmány u. 2-2/b.) – 1 db tornaterem, 1 db tornaszoba, 1 db sportpálya;
- Szilvási Általános Iskola – 1 db tornaterem, 1 db sportpálya;
- Kökönyösi Szakközépiskola Gagarin Általános Iskola – 1 db sportcsarnok, 1 db sportpálya;
- Kökönyösi Szakközépiskola Nagy László Szakiskola – 1 db tornaterem, 1 db sportpálya;
- Komló Városi Óvoda Körtvélyesi tagóvodája – 1 db tornaszoba;
- Komló Városi Óvoda Szilvási Tagóvodája – 1 db tornaszoba;
- Komló Városi Óvoda Felsőszilvási Tagóvodája – 1 db tornaszoba.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Komló Város önkormányzata és intézményei munkája során érvényesül az esélyegyenlőség. Az egyenlő bánásmód érvényesítése érdekében elfogadott esélyegyenlőségi tervvel rendelkezik a település. Komló Város Önkormányzatának Képviselőtestülete a 2013-2018-as időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) 129./2013. (VIII.29.) határozatával fogadta el. Az esélyegyenlőségi tervben rögzítésre kerültek az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében elvégzendő feladatok. Komló városa a helyi esélyegyenlőségi programot az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján készítette el.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) a lakosság helyzetének megfelelően kiemelten foglalkozik az egyes helyben leginkább érintett csoportok (idősek, fogyatékkal élők, gyerekek, nők, mélyszegénységben élők) helyzetének javításával. A HEP átfogó célja az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség, a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés, a diszkrimináció- és szegregációmentesség biztosítása; valamint a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén jelentkező problémák komplex kezelése.

A HEP IT célja olyan beavatkozások tervezése, melyek konkrét elmozdulásokat okoznak az egyes esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetében.

Az esélyegyenlőség szempontjából beazonosított problémák és lehetőségek	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség, az érintettek száma nem csökken.	Közfoglalkoztatás folytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása.
A hátrányos helyzet generációkon keresztül öröklődik, leginkább a szegregált területeken.	Szegregáció oldása, lakhatási integráció. Szociális és gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztató, fejlesztési programok szervezése.
A mélyszegénységben élők hátrányos helyzete több, egymással szorosan összefüggő társadalmi és gazdasági probléma eredője.	Komplex programok indítása (szociális, képzési, foglalkoztatási) pályázati források felhasználásával.
A mélyszegénységben élők egészségügyi állapota elmarad az országos átlagtól.	Egészségügyi szűrések népszerűsítése, egészségtudatos életmódra nevelés.
A digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerőpiacon való elhelyezkedését.	Képzések bővítése.
A szegregált lakóköznyezetben lévő, vagy szegregációval veszélyeztetett területeken fekvő lakások leromlott állapotúak.	A szegregált környezetben lakhatásra alkalmatlanná vált lakóépületek felszámolása, leromlott állapotú ingatlanok felújítása.
A gyerekek esetében a családok anyagi helyzetéből, széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos és kulturált helyszínek működtetése. Szakemberek továbbképzése a problémák kezelése érdekében.
A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma emelkedik.	Felzárkóztató, hátránykompenzáló programok szervezése.
A tartós munkanélküliek aránya a nők körében magasabb.	Bővíteni a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiacról hosszabb ideig távol maradók képzési lehetőségeit. Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése. Rugalmas és részmunkaidős foglalkoztatás elősegítése.
A többgyermekes családok, és a gyermeküket egyedül nevelők esetében nő a szegénység kockázata.	Szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokon, ellátásokon belül célzott támogatások kialakítása.

Az idősek között magas az egyedül élők aránya.	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.
A morbiditási statisztikák rangsorában a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák és pszichés problémák szerepelnek.	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése, szűrővizsgálatok szervezése, a prevenció szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése.
Az idősek gyakran válnak áldozattá.	Az idősek környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése.
Nemzedékek közötti kapcsolatok hiánya.	Többgenerációs programok szervezése.
A fogyatékkal élők közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférése nem teljes körűen biztosított.	Fizikai környezetben található, valamint információs és kommunikációs akadályok megszüntetése. Lakókörnyezet akadálymentesítése.
A fogyatékkal élők munkaerő-piaci elhelyezkedése nem biztosított.	Foglalkoztatási programok indítása.
Az egészségügyi prevenció szolgáltatásokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe.	A mozgásukban korlátozottak szűrőprogramokra való eljutásának segítése.

1.8-4. táblázat: Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémák és megoldási elképzelések Komlón (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

Komló gazdaságát a bányászváros múltja, valamint a viszonylagos elszigeteltsége határozza meg. A város annak ellenére kissé periférikus helyzetű, hogy Pécsről csupán 20 km-re fekszik. Gazdaságát korábban a bányászat, valamint a könnyűipar határozta meg; a Péccsel való kapcsolat csak másodlagos jelentőségű volt. A rendszerváltást követő leépítések óta Pécs és az ottani nagy foglalkoztatók egyre nagyobb hatást gyakorolnak Komlóra, amelynek eredményeképpen a város alvóváros jellege erősödik. A gazdasági válság hatására számos vállalkozás Pécsen is bezárta kapuját vagy olyan helyre telepítette át az üzemét, ahol a munkaerő költségei még alacsonyabbak. Ez Komló és a járás számára a munkanélküliség növekedését eredményezte, amely a vásárlóerő további csökkenését is jelenti. Különösen az Elcoteq Kft. pécsi üzemének bezárása volt negatív hatással a város lakosságának életére.

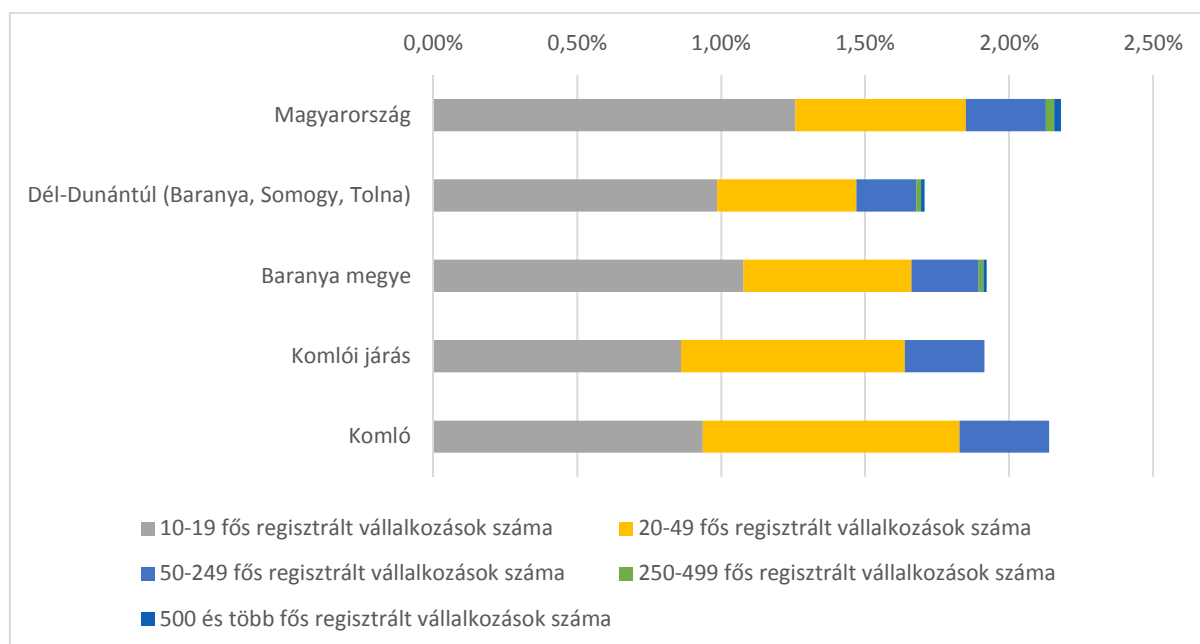
A járás lakossága a hazai átlaghoz képest kevésbé kvalifikált, így elsősorban betanított, vagy legfeljebb érettségihez kötött munkaköröket töltenek be. A magasabban képzettek sajnos sok esetben elhagyták a várost.

Komló számára a gazdaságfejlesztés terén a legjárhatóbb út a vállalkozásokkal szinte együtt lélegezve, vállalkozó önkormányzattá válni, amely nem statikus módon él a településfejlesztési eszközökkel, pályázati lehetőségekkel, hanem dinamikusán, elsősorban bevételt termelő beruházásokba fekteti az energiáit, és a változásokra mindig új, egyedi válaszokat tud adni. Ehhez fejlesztések adminisztratív keretének biztosítása lesz leginkább az önkormányzat feladata a 2014-2020-as tervezési időszakban.

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Komló gazdasági súlya a járásán kívül ma már gyenge, mivel különleges, egyedi foglalkoztató nincs a városban. A városban ma már egyetlen nagyvállalat sem található, amely köré jelentős beszállítói piac tudott volna megszerveződni. Természetesen a helyi tulajdonú középvállalkozások szerepét nem szabad elvitatni, azonban a beszállítói körük kevésbé kiterjedt. Több speciális igényű vállalkozás is működik a városban, pl. az autóipar területén, amelyek a szigorú szabványok miatt több esetben nem helyi, környéki beszállítókkal állnak kapcsolatban.

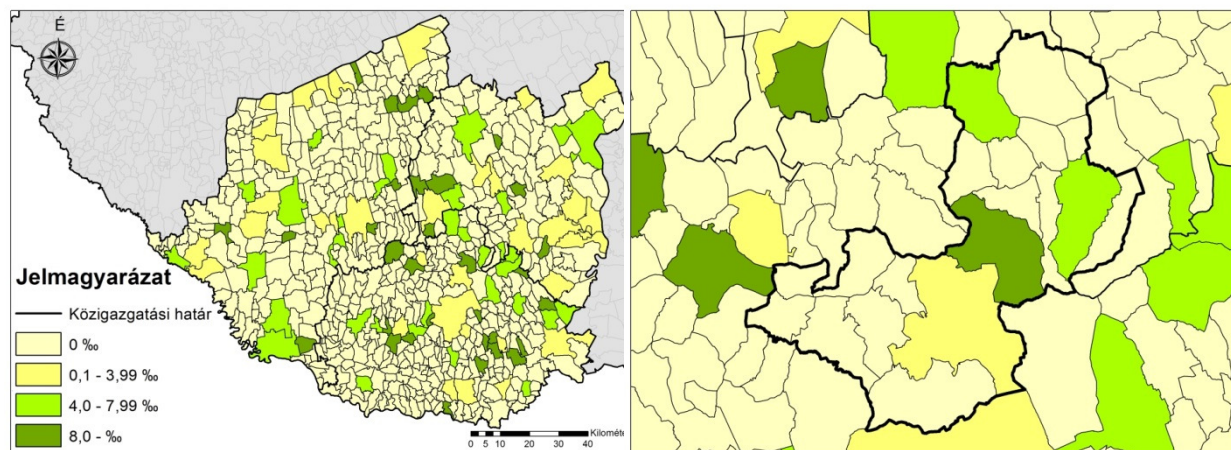
A városban a bányák bezárását követően a struktúraváltás nem zajlott le teljes mértékben, és a munka nélkül maradt aktív korú népességet a kialakuló KKV-k sem tudták felszívni. Ez részben annak is köszönhető, hogy a nagyipari múlt miatt még ma is viszonylag alacsony a vállalkozási hajlandóság.

1.9-1. ábra: Működő vállalkozások aránya térségenként és méretkategóriánként (az összes százalékában), 2013.

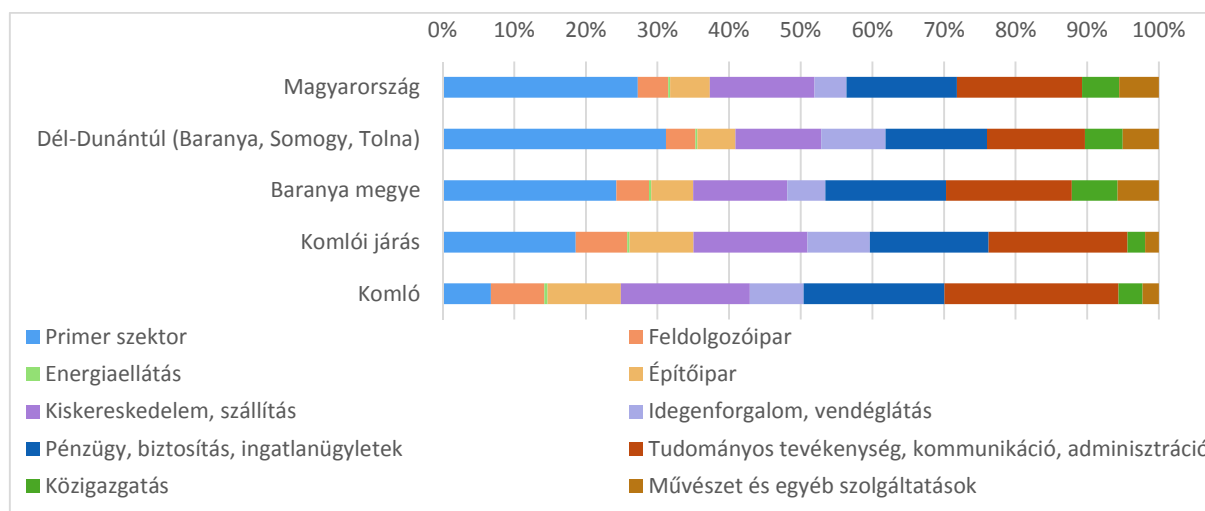
Forrás: KSH T-Star adatbázis

A működő vállalkozásokat méretük alapján elemezve Komlóról elmondható, hogy a mikro- és kisvállalkozások térnyerése a legjellemzőbb folyamat. A nagyobb méretű vállalkozások aránya kismértékű csökkenést mutat. Ez a vállalkozások általánosan alacsony tőkeerejét is jelenti, mely csak korlátozottan alkalmas arra, hogy hosszútávon is fenntartható és fejlődő gazdaság épüljön ki Komlón. A város gazdaságát ma sem elsősorban ezek a vállalkozások, hanem a néhány nagyobb foglalkoztató határozza meg.

1.9-2. ábra: 10 fő feletti foglalkoztatottal rendelkező regisztrált vállalkozások aránya (%), 2013

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.9-3. ábra: Működő vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként, 2013.

Forrás: KSH T-Star adatbázis

Komlón a működő vállalkozások közül a legtöbb a kereskedelem, valamint ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatások, illetve a tudományos, szakmai és adminisztrációs tevékenységek nemzetgazdasági ágaiban működik. Nagyobb térségi összehasonlításban azonban a bányászat, feldolgozóipar, villamos energia, gáz-, gőz-, vízellátás, illetve építőipar nemzetgazdasági ágakban jelenleg is túlreprezentáltak a város vállalkozásai. Ezzel szemben a mezőgazdaság, valamint a közigazgatáshoz kapcsolódó egészségügy és szociális szolgáltatások a város gazdaságában nem töltenek be kiemelkedő szerepet.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Mezőgazdaság, bányászat

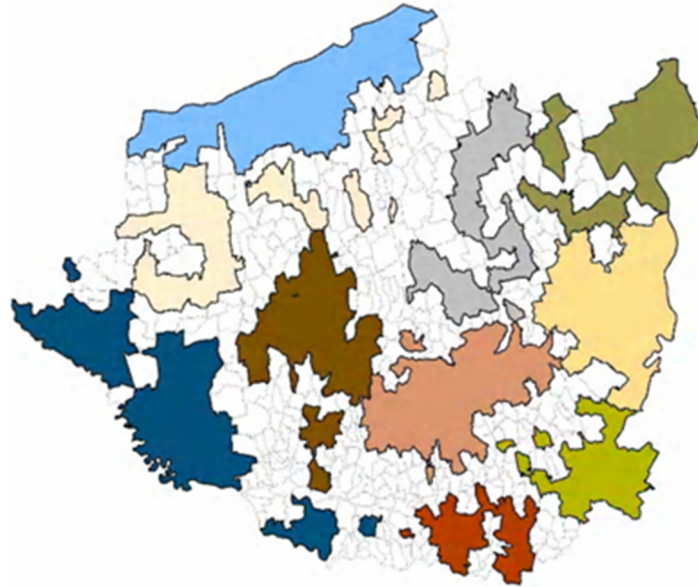
Komlón – a városokra általánosan jellemzően – a primer szektor alulreprezentált. A város természeti adottságaiból adódóan a mezőgazdaság kevésbé jellemző Komlóra, helyette jelentős szeletet képvisel az erdőgazdálkodás. Mezőgazdaságából leginkább a saját fogyasztásra termelt zöldségek és gyümölcsök említhetők meg az energiafű termesztése mellett. Az erdőgazdálkodás a Mecsekerdő Zrt. feladatkörébe tartozik. A város és a járása országosan is kiemelkedő helyet foglal e gazdasági ágban.

A bányászat ma már csak a kőbányát jelenti Komló életében, azonban a város alatt ma is jelentős ásványvagyon található, melynek kiaknázásának csupán gazdaságossági feltétele van. A kőbánya jelentőségét mutatja, hogy az egyik legnagyobb adófizető a városban.

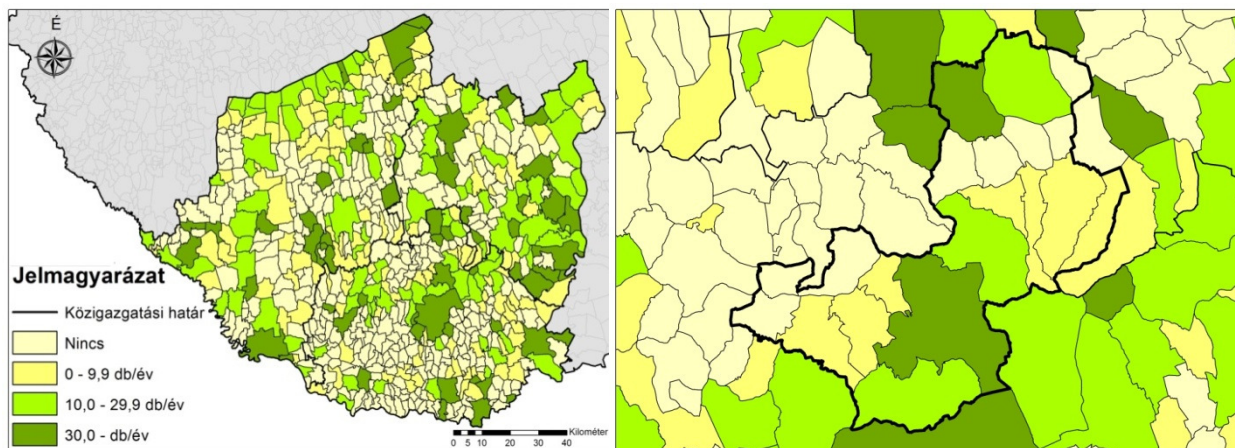
1.9.2.2 Ipar

A rendszerváltást követően a bányászat és a rá épülő egyoldalú ipar szinte teljes egészében összeomlott, a bányák bezártak. A bányák bezárását követően helyi tulajdonú kis- és középvállalkozások segítségével sikerült a város iparának talpon maradnia, azonban nagyvállalat, amely stabilan magas létszámú munkaerőt foglalkoztatna, ma sincs a városban. Ez a foglalkoztatottság szempontjából komoly probléma. Komlón 1999 óta működik ipari park, amely sikeresen ad helyet a helyi vállalkozásoknak. Az átalakult ipar elsősorban a gépgyártás, járműipar (pl. Rati Kft.) irányába tolódott el, de a fémipar is jelentős. Az iparban működő vállalatok közül fontos kiemelni a város hőerőművét.

1.9.2.3 Turizmus, vendéglátás

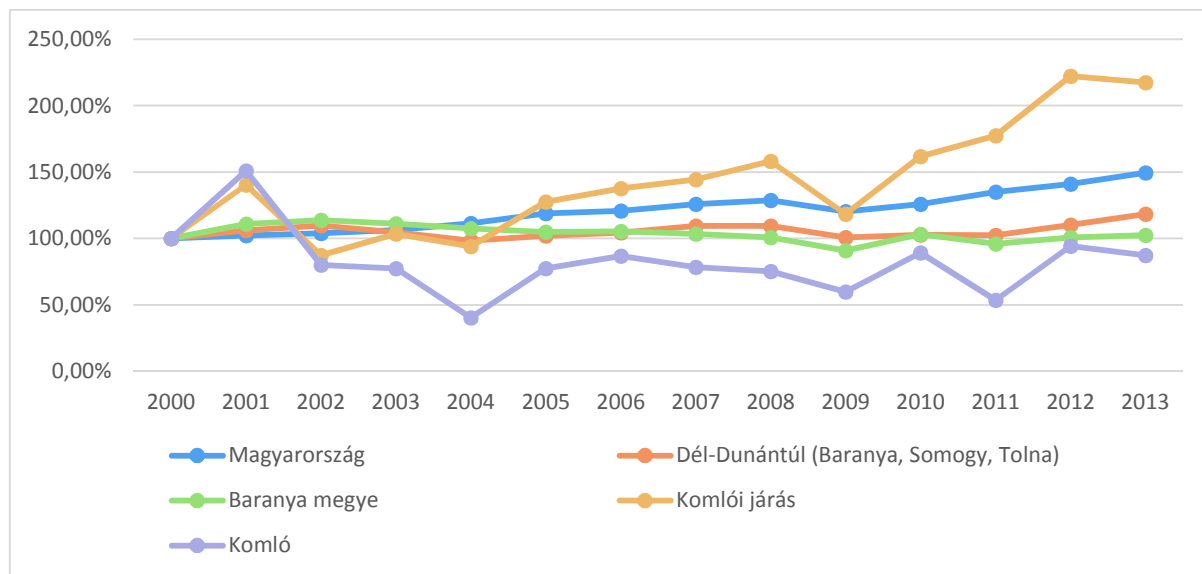

1.9-4. ábra: A Dél-Dunántúl turisztikai magterületei (barackszínnel jelölve a Mecsek turisztikai régió).
Forrás: Magyarország turisztikai régiói (szerk.: Aubert A. – Pirkhoffer E. – Szabó G.), 2007.

1.9-5. ábra: Egy (kereskedelmi és egyéb) szálláshelyre jutó eltöltött vendégéjszakák száma (db/év), 2013
Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

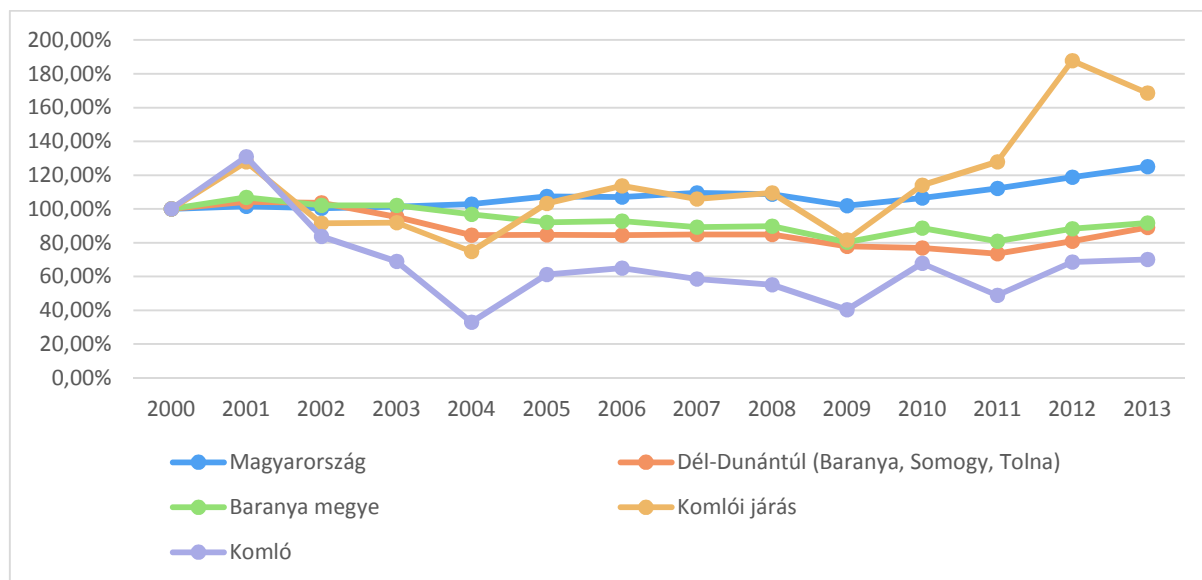
A legtöbb hazai településen a turizmusra, mint húzóágazatra tekintenek. Komló esetében azonban ez kevésbé jellemző. Ki kell emelni mindenképpen Sikondát és a termálfürdőt. A hazai gyógy- és termálfürdőkkel összehasonlítva azonban nem tartozik ismertségét tekintve az élmezőnybe, ez hátráltatja a fejlődését is, annak ellenére, hogy a környezete számos kiemelkedő látnivalót kínál, valamint a fürdő közvetlen természeti környezete is kiválóan alkalmas a tartalmas és pihentető kikapcsolódásra. Jelenleg van kialakulóban egy új turisztikai terület Kisbattyán, Jánosi-pusztán, és a Gadányi-tavak körzetében. Egyre nagyobb ismertségnek örvend a Közüzemi-völgyben lévő crosspálya. A járás területén található Bikal és az ott található élménybirtok ezzel szemben országosan ismert. Ez a legtöbb turistát vonzó attrakció a járásban, itt a legmagasabb a vendégek és vendégéjszakák száma is. Pécs – a 2010-es EKF-évet leszámítva – nem gyakorol hatást Komló idegenforgalmára.

1.9-6. ábra: Összes vendég számának változása (2000=100%).

Forrás: KSH T-Star adatbázis.

A turizmus területén azonban Komlónak is komoly lehetőségei vannak. A természeti környezet, a Mecsek lankái számos kirándulót, túrázót vonzanak. Ők azonban Komló szolgáltatásait nem, vagy csak nagyon kis mértékben veszik igénybe. Mindez részben köszönhető annak, hogy megfelelő színvonalú turisztikai szolgáltatásból a városban kevés található, valamint, hogy a város turisztikai marketingje viszonylag gyenge, így annak attrakciói, programjai ismeretlenek sokak számára. A Mecseken kívül az építészeti emlékek is komoly értéket képviselnek Komlón. A szocializmus időszakára jellemző építészet szinte minden elemét magán viseli a város, így erre az egyediségére alapozva turisztikai stratégiáját is ki tudja alakítani.

1.9-7. ábra: Összes vendégéjszakák számának változása (2000=100%).

Forrás: KSH T-Star adatbázis.

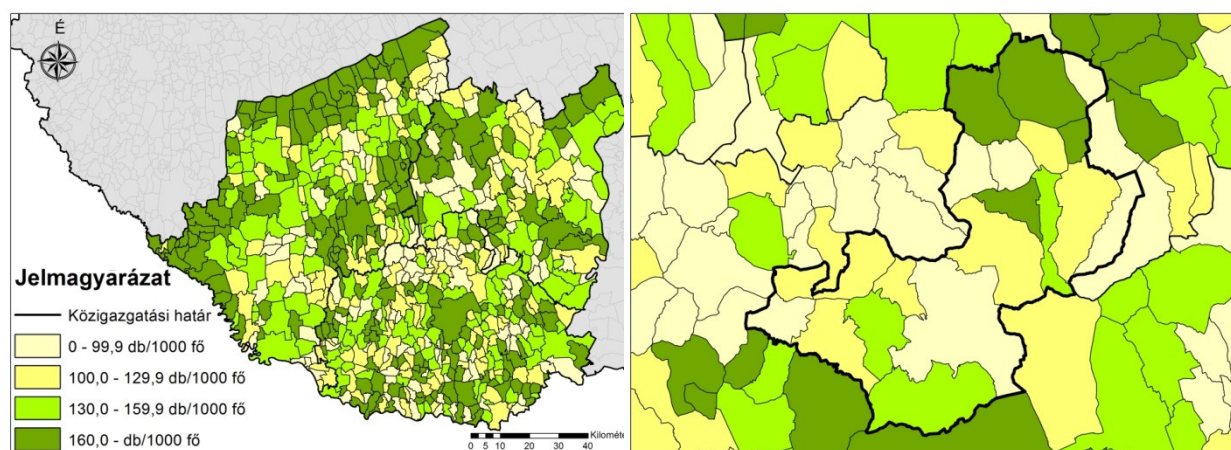
A diagramokat elemezve látható, hogy a vendégéjszakák száma a járásban kisebb mértékben növekedett, mint a vendégek száma, illetve Komló esetében a vendégéjszakák száma nagyobb mértékű visszaesést mutat, mint a vendégek száma. Ez azt jelenti, hogy nem csak a vendégek száma

csökkent Komlón, hanem az általuk a város szálláshelyein töltött átlagos vendégéjszakák száma is. A járás esetében is jellemző, hogy a vendégéjszakák növekedésének üteme elmarad a vendégszám növekedésének mértékétől, azaz, bár több turista érkezik, mértékében a vendégéjszakák növekedése ettől valamivel elmarad. Egyetlen kivétel a bikali élménybirtok. Ennek köszönhető, hogy a járási érték nagymértékben növekedett 2000-hez viszonyítva mindkét mutató esetében. Bikaon megtízszereződött mind a vendégek, mind a vendégéjszakák száma.

1.9.2.4 Szolgáltatások

A terciér szektorban működik a legtöbb vállalkozás a városban, azaz Komló gazdasága a jelentős ipari hagyományai ellenére ma már a szolgáltatói szektorra épül. Mindez megfelel az országos trendeknek. A városban az alapvető szolgáltatások mellett több supermarket is található. Egymáshoz viszonyított arányaiban az egyes kapcsolódó nemzetgazdasági ágak az országos átlaghoz közeli, jelentős eltérés nincs, de ki kell emelni az ingatlan és pénzügyi szolgáltatások felülreprezentáltságát. Komló jelenleg a lakosságának alapvető ellátására alkalmas, de a szolgáltatások egy részét Pécsen szerzik be a város lakói.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése

1.9-8. ábra: 1000 főre jutó regisztrált vállalkozások száma (db), 2013

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Komlón és a járásban, a 2007-2013-as időszakban több kis- és közép vállalat is volt, amely jelentős beruházást valósított meg, azonban számuk, és ezáltal a foglalkoztatottak számának növekedése nem tudta elérni azt a szintet, hogy a bányabezárás miatt munkanélkülivé vált munkaképes korú lakosságot fel tudja szívni. A 2015. február 18-án tartott műhelytalálkozó keretében kiderült, hogy a vállalkozások többsége elkötelezett Komló mellett, de a munkaerő képzettségi színvonala sok esetben a fejlődés gátja. Több esetben a járáson kívülről lenne szükséges a megfelelően képzett munkaerő importálása, azonban a vállalatok által biztosítani tudott körülmények nem, vagy csak nehezen teszik versenyképpé Komlót, mint céltelepülést a magas képzettséggel és munkatapasztalattal rendelkezők körében. Sajnos meg kell jegyezni, hogy emiatt van vállalat, amelyik a városból való kivonulást, illetve a további fejlesztések más régióba való összpontosítását helyezte kilátásba. E probléma megoldásában a városnak a képzett munkaerő letelepedésének elősegítése, támogatása a feladata, amelyben a vállalkozásokkal szorosan együtt kell működnie.

Ahhoz, hogy jelentős beruházások történjenek a városban, megfelelő méretű sík terület szükséges, ez azonban Komló domborzati adottságai miatt nem áll rendelkezésre, így a barnamezős bányaterületek revitalizációja, ipari területté való átalakítása jelenthet megoldást a város számára. Emellett Péccsel is érdemes szorosan együttműködnie Komlónak.

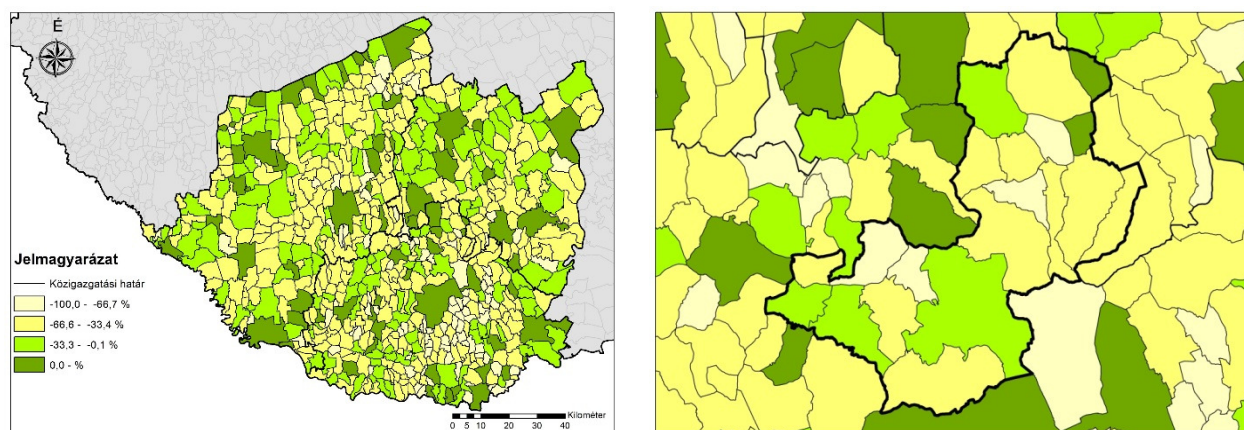
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

1.9.4.1 A település külső elérhetősége, helyzete és kapcsolatai a térségben

Komló külső megközelíthetősége, a régió átlagánál is rosszabb. Az M6 autópálya viszonylag nagy távolsága miatt nem játszik szerepet a város elérhetőségében. Péccsel való összeköttetése kiváló, így a megye gazdasági centrumával a kooperáció fizikai lehetőségei biztosítottak.

A város vasúti megközelíthetősége rossz, de a közúti személyszállítás megfelelő színvonalú.

Repülőtér legközelebb Pécsen található, azonban itt menetrendszerinti közlekedés, nincs. A repülőtér felszereltsége összességében jó, nappali időszakban nagyobb gépek fogadására is alkalmas. Nemzetközi repülőtér legközelebb Eszéken, Budapesten és Zágrábban található. Eszék 2 óra, Budapest 2,5 óra, míg Zágráb 4 óra alatt érhető el.

1.9-9. ábra: Az ingázási egyenleg alakulása Komlón és térségében

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.9.4.2 Munkaerő képzettsége

Baranya megye rendelkezik az egész Dél-Dunántúlon a legrosszabb statisztikákkal a munkaerő képzettsége és a foglalkoztatás tekintetében. A lakosság gazdasági aktivitását tekintve Komló és térsége a megyei átlaghoz hasonló, de a magyarországi átlagnál rosszabb, viszonylag magas a munkanélküliség és alacsony a foglalkoztatottság. Ez a negatív mutató a munkaerő képzettségével is magyarázható. A felnőtt lakosság egy részének a 6 általános iskolai végzettsége sincs meg, így beiskoláztatása is nehézkes annak érdekében, hogy végzettséget szerezzen. A helyben rendelkezésre álló munkaerő alacsony képzettségű, tudása leginkább a bányában szükséges tudásra korlátozódik. Ez mára elavultnak számít. Jelentős átképzés, szakképesítést nyújtó oktatás volt korábban Komlón, valamint zajlik ma is a helyi vállalatokkal együttműködve. Ez azonban nem helyben érvényesül, mivel a szakvizsga teljesítését követően jellemzően külföldön helyezkednek el az így végzettséget szerzett tanulók.

Azok, akik nem tudnak elhelyezkedni a városban többségében 40 év felettiek, képzettségüket tekintve pedig végzettség nélküliek, vagy 8 általános iskolai osztályt végeztek el.

Komlón és a járásban több középfokú oktatási intézmény is van, valamint egy gimnázium is működik. Pécs közelsége ezen felül is pozitívan hat a legfiatalabb korosztály képzési lehetőségeire, mivel ott, felsőoktatási intézmény, képzőközpont is elérhető.

Komló esetében sajnos általánosan jellemző az elsődleges munkaerőpiac hiánya. Ez abból fakad, hogy a megfelelő képzettséggel rendelkező középkorúak nagy része elhagyta a várost. A középkorúak elköltözése hosszútávon azt a problémát is felveti, hogy jellemzően családotól költöztek, így a fiatal korosztály száma alacsony, amely az elöregedés mellett mind a minőségi, mind a mennyiségi munkaerőhiányt is magával hozhatja hosszútávon.

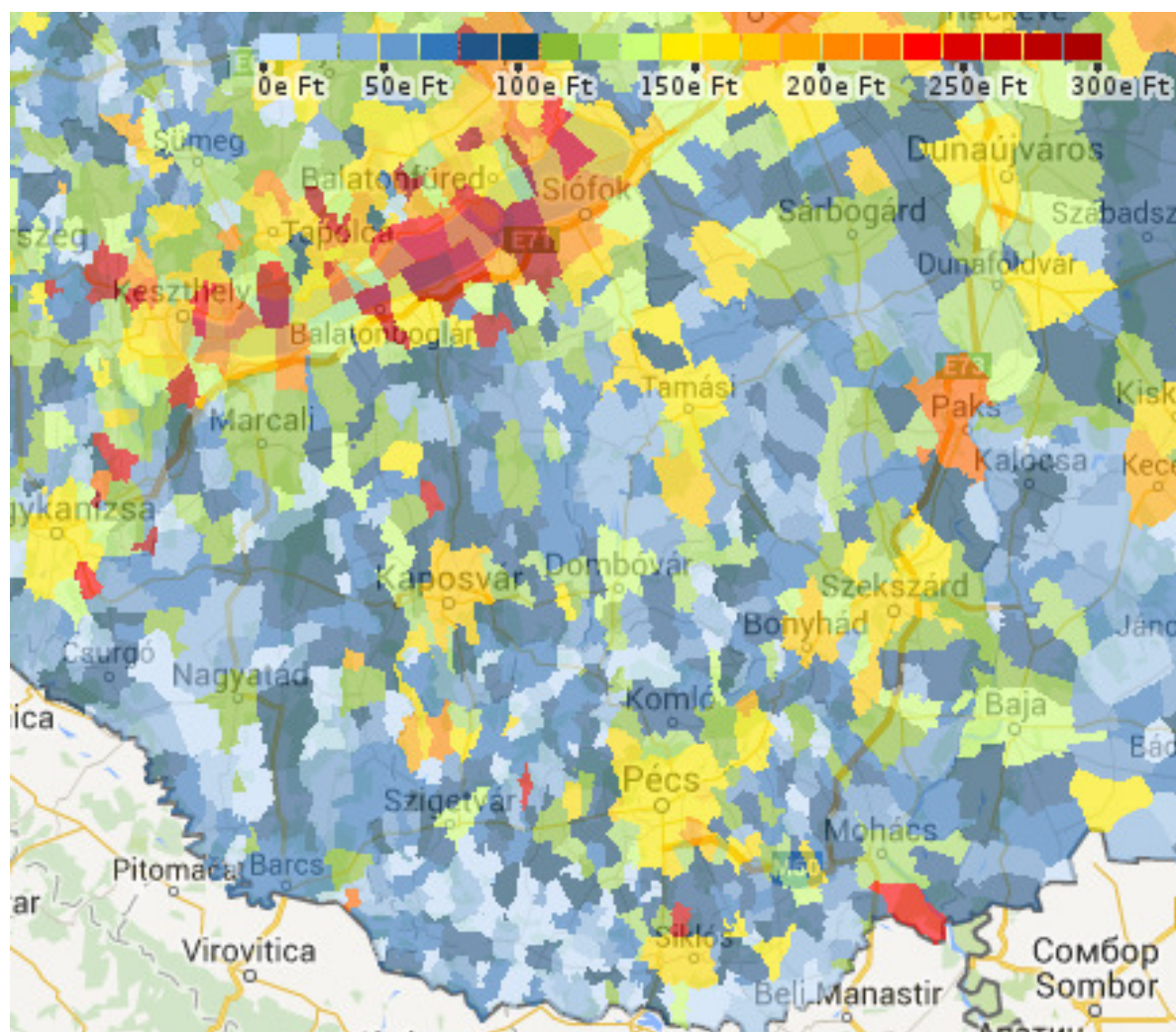
1.9.4.3 K+F helyzete

A K+F helyzete hazánkban az Európai Unió legfejlettebb országaival összehasonlítva kevésbé pozitív. Egy olyan városban, amiről az előző fejezetekben feltárt gazdasági kép a realitás mégis érdemes egy vállalatot – a Rati Kft.-t – kiemelni, amely mára több jelentős autóipari vállalat beszállítója. Feladatait összeszereléssel kezdte, mára azonban a K+F is jelentős szerepet kapott a palettáján. Ennek megfelelően magasan képzett szakemberekre, mérnökökre lenne szüksége, amelyek a járásban nehezen érhetőek el, illetve csábíthatók ide. Ez összességében – nem csak a Rati Kft. esetében – a K+F-re negatív hatást gyakorol a térségben.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok

Baranya megye lakóingatlan piaca jobbra Pécs, Mohács, Siklós és e városok környékét jelenti. Komló bár Pécs mellett fekszik, azaz viszonylag jó helyzetben van, ingatlanpiaca mégsem jelentős. Ezt bizonyítja, hogy a városban csekély számú új ingatlan épül, valamint az ingatlanok ára is alacsony. Amint az, az 1.9-10. ábrán is látható, az átlagos négyzetméterár 80-100 ezer Ft körül alakul, miközben Pécsen 150 ezer Ft felett van, és a megyei átlag is 120 ezer Ft.

Az ingatlanpiac egyik speciális szegmensét képviselik a bérlemények. 2015. február 2-8. közötti időszakban a járásban az internetes keresők alapján nem voltak kiadó lakóingatlanok. Ez a beruházók számára lehet negatív, mivel ha nem tudják a környékről ingázással kielégíteni a munkaerőigényeiket, akkor távolabbról sem képesek senkit sem idecsábítani, mivel a lakhatását nem tudják biztosítani. Ebben az esetben az önkormányzat lakáspolitikáját érdemes átalakítani, amelyhez a vállalkozásokkal való szoros együttműködés szükséges.

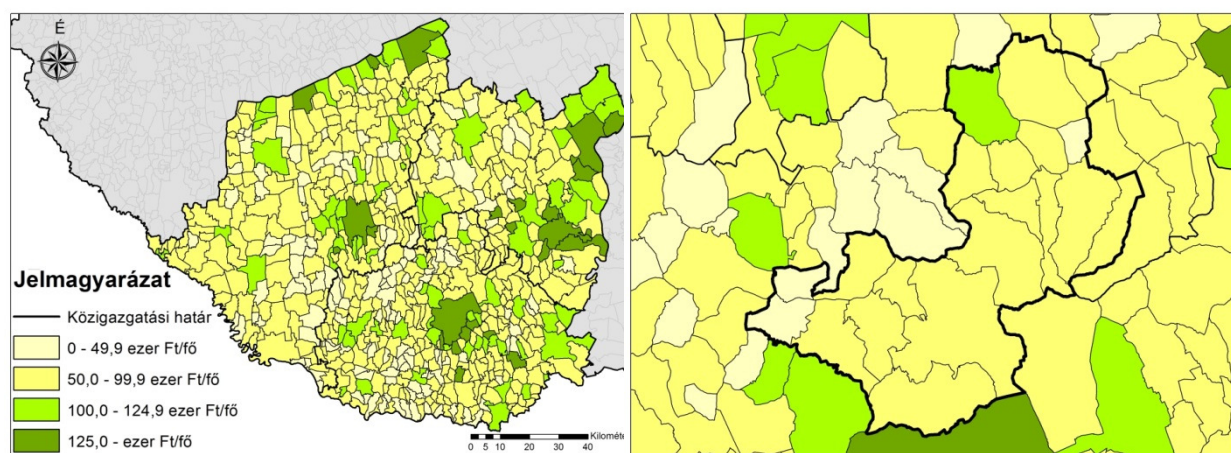
1.9-10. ábra: Lakóingatlanok átlagos négyzetméterenkénti átlagárak a Dél-Dunántúlon, 2013. Forrás: <http://www.ingatlanet.hu/statisztika>

1.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Komlói Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségének eleget téve önkormányzati ciklusonként elkészíti gazdasági programját. Ezek alapján megállapítható, hogy a város pénzügyi helyzete stabil, likviditási problémái nincsenek. A pénzügyi beszámolókból látható, hogy a város hitelállománya jelentősen lecsökkent, azonban hitel felvétele nélkül nem tud gazdálkodni, beruházásokat végrehajtani. Ez utóbbiak leginkább pályázatok útján elérhető támogatások önrészét jelentik.

A pozitív helyzetkép ellenére érdemes megjegyezni, hogy, bár a város jelentős összegből gazdálkodik, és komoly állami támogatáshoz is jut, anyagi lehetőségei összességében szűkösek, mely beszűkíti a város fejlesztési lehetőségeit is. A beszámolók alapján látható, hogy felelős pénzügyi gazdálkodás folyik a településen, azonban jelenlegi körülmények mellett az önkormányzat a szükséges önerőt növelni nem tudja, így a fejlesztések fokozására a város likviditásának megőrzése mellett csak kismértékben mutatkozik lehetőség. Ennek értelmében a projektek egymásutánisága, egymásra épülésének tervezése jelentős energiaráfordítást igényel az önkormányzat szakértői részéről, mivel egy nem megfelelően tervezett és ütemezett beruházás a város költségvetését nem várt mértékben módosíthatja. A szűkös kerettel való gazdálkodás és a bevételi-kiadási oldal közötti egyensúly folyamatos megteremtése a város és környezete elérni kívánt fejlődése mellett kizárólag nagyobb tőke bevonásával lehetséges. Ezt az összeget azonban nem a városnak, hanem a helyi és a betelepülni kívánó gazdálkodó szervezeteknek kell biztosítania.

1.10-1. ábra: Egy állandó lakosra jutó befizetett személyi jövedelemadó (Ft), 2013

Forrás: TeIR T-STAR adatbázis

A város területén működő közszolgáltatások esetében (pl. oktatás, egészségügy, azaz alapfeladatokat ellátó intézmények) az állami támogatáson felül, önkormányzati saját erőből (intézményi működési bevételek) történő finanszírozása is szükséges. A finanszírozott összeg mértéke a város költségvetésének 5%-át jelenti.

A költségvetés kiadási oldalának kétharmadát a kötelező feladatok ellátása adja. A legjelentősebb tétel a nem kötelező feladatok közül az egyes pályázatok önerijének előteremtése (13,8%), valamint részben az oktatásra és közművelődésre fordított összegek (26,6%). A kötelező feladatok közül a szociális kiadások (19,8%) és az igazgatás, rendészeti feladatok ellátása (18,3%) emelhető ki. Az intézményi finanszírozás mértékét szükséges lenne a költségvetés 50%-a alá szorítani, mivel jelenleg

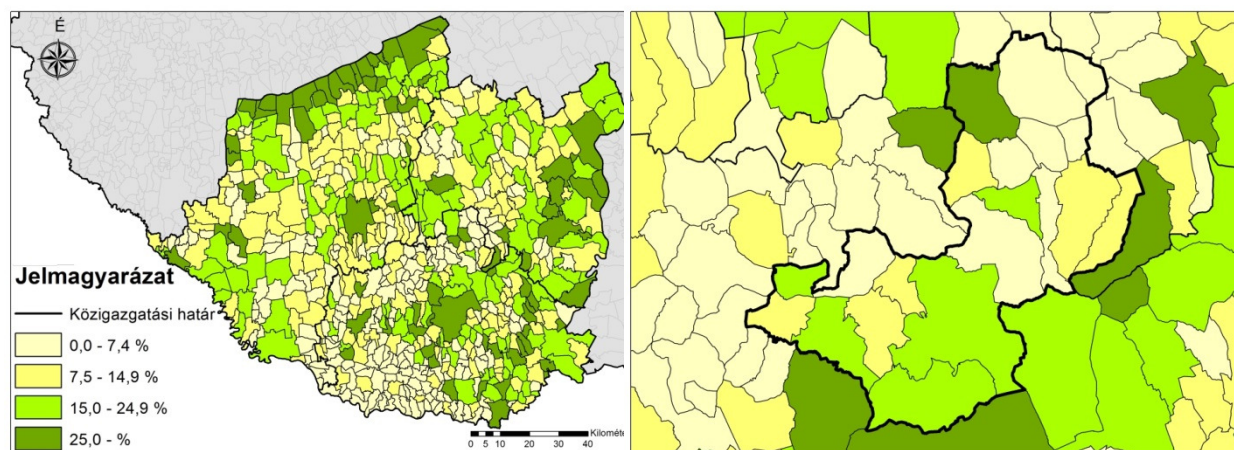
ezek minden esetben olyan intézmények finanszírozását jelentik, amelyből az önkormányzatnak bevétele nem származik.

Bár Komlón közel két évtizede van helyi adópolitika, a költségvetés bevételi oldalát nagymértékben módosíthatja, hogy 2015. január 1-től kezdődően az önkormányzatok központilag még be nem vezetett új adókat is bevezethetnek. Ez Komló Város Önkormányzatát is különösen felelős adópolitika kialakítására ösztönzi, amely a város likviditását és gazdasági versenyképességét döntően befolyásolja. A helyi adók kivetésének lehetőségét a jövőben nem csak, mint bevételi forrás, hanem mint településfejlesztési eszköz is fontos figyelembe venni.

Komló város saját bevételei a teljes bevételi oldal közel 19%-át teszik ki. Ez legnagyobb részt helyi iparűzési adóból származik.

Komlón az alábbi helyi adók kerülnek kivetésre:

- építményadó,
- magánszemélyek kommunális adója,
- idegenforgalmi adó,
- iparűzési adó,
- telekadó,
- gépjárműadó (átengedett központi adóbevétel)

1.10-2. ábra: A helyi önkormányzat saját folyó bevételei a tárgyévi bevételből (%) 2011

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A településfejlesztés intézményrendszere két részterületre bontható, az egyik a város önkormányzata a másik az önkormányzati közös hivatal illetékes irodái.

Az önkormányzat szervezetén belül működik a Gazdasági és Településfejlesztési Bizottság. Külön, nevesített hatáskörébe tartoznak mind a településfejlesztési, mind a helyi gazdasági kérdések. A képviselőtestület elé olyan anyag kerülhet, amelyet a bizottság véleményezett.

Az önkormányzati közös hivatal szervezetén belül a városüzemeltetéssel, az adóügyekkel és az ingatlangazdálkodással foglalkozó irodák hatásköre állást foglalni, döntéseket hozni.

A városban városfejlesztő társaság, vagy egyéb a városüzemeltetéshez kapcsolódó társaság nem működik. Az ehhez kapcsolódó feladatokat az önkormányzati közös hivatal munkatársai látják el.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

A helyi gazdaságfejlesztésre érdemes úgy tekinteni, mint a településfejlesztés kihívásaira adott leghatékonyabb megoldás. A településfejlesztési tevékenység során meghatározásra kerül egy település részéről, milyen utat kíván bejárni, hová szeretne eljutni. A tervezés során azonban érdemes eldönteni, hogy a város a helyi energiákra, erősségekre kíván elsősorban támaszkodni, és ennek megfelelően kialakítani a fejlesztési céljait, vagy a térség erőforrásai helyett külső befektetőket ösztönöz a letelepedésre, akik a tőke és a szaktudás mellett munkahelyeket is hoznak a városba. Komló korábban a bányászatra és a kapcsolódó iparra építette egyoldalú gazdaságát. Ennek megszűnését követően hamar kialakult a helyi tulajdonú kis- és középvállalkozások rendszere. A komlói ipari park létrehozásával a város vezetésének szándéka volt a külső tőke térségbe vonzása, azonban ezt a célt teljes mértékben nem érte el. Ehelyett a helyi vállalkozások egyik célterülete lett, amely szintén sikeren tekinthető. A belső energiák kiaknázásában azonban Komlónak sok nehézséggel kell szembenéznie. A város infrastruktúrája fejlett, azonban a munkaerő színvonala jelenleg alacsony, valamint Komló marketingje, kommunikációja is gyenge. Ennek ellenére a természeti környezetéből fakadóan komoly lehetőségei vannak, miközben részben mentesülni tud attól, hogy kívülről komoly hatást gyakorolhasson bármely befektető is a város gazdaságára. A belső erők pozitív kihasználásaként mindenképpen érdemes megemlíteni a megújuló energiát használó erőművet (biomassza erőmű, napenergiára épülő energiaellátás több intézmény esetében), amelyek növekvő számban találhatók a járás területén, és további kiaknázatlan lehetőséget jelentenek. De olyan nem kézzel fogható értékek is képzik a térség erejét, mint a bányászati, valamint a szocialista iparváros múlt, ennek emlékei, a vonzó természeti környezet, az erdők nyújtotta faanyag, Mindezt összefoglalva a város korábbi - jól bevált sablonokat követő - külső erőforrásokra építő gazdaságfejlesztő, tőkét vonzó tevékenysége kevésbé működött jól. Komló mára kezdi egy alvóváros jegyeit mutatni, azaz lakosainak nagy része Pécsen dolgozik, naponta ingázik. A megyeszékhelyen veszik igénybe a legtöbb szolgáltatást, a napi ügyeket ott intézik, Komlóra aludni, pihenni járnak haza. A város gazdasága szempontjából ez egy nemkívánatos folyamat, mivel a lakosai által megtermelt javak máshol érvényesülnek, miközben pl. az infrastruktúra elemeit Komlón veszik igénybe. Mindez környezetterhelési szempontból sem elhanyagolható, mivel jelentős számú utazást generál Komló és Pécs között. A városban csupán néhány nagyobb helyi vállalkozás működik. A fenntarthatósághoz és a helyi javak jobb elosztásához azonban mindenképpen a belső erőforrások felé szükséges fordulni. Ehhez a város vezetése a helyben előállított termékeknek a helyben való hasznosulásához mintegy keretet adva tud hozzájárulni, nemcsak fizikailag, vagy beruházásokkal, mint az ipari park fejlesztése, hanem szellemileg is, szervezőtevékenységet felvállalva. A fentiek értelmében az önkormányzat feladatává szükséges, hogy váljon a helyi gazdaságfejlesztés, egyfajta ügynökségként ellátva ezt a feladatot.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

A város vezetése foglalkoztatáspolitikájának alapköveit a gazdasági programjában rögzítette. Kiemelt feladatának tartja a város vezetése, hogy megelőzze a munkanélküliséget, növelje a foglalkoztatást, nem csak a munkanélküliek romló életkörülményei miatt, hanem mivel az önkormányzat kiadásait is növeli a segélyezés.

A munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése érdekében az Önkormányzat az alábbiakat határozta meg a vállalkozások számára nyújtott támogatásként:

- ingatlan kedvezményes vagy ingyenes tulajdonba adása,
- ingatlan kedvezményes bérbeadása vagy ingyenes használatba adása,
- az előző pontokba foglalt támogatásokkal együtt vagy önállóan kedvezményezett részére vételi jog biztosítása,
- kamattámogatás,
- beruházással, munkahelyteremtéssel kapcsolatos kiadások, díjak (részbeni) átvállalása,
- beruházáshoz szükséges munkák, tanulmányok elvégeztetése,
- munkahelyteremtéssel érintett leendő foglalkoztatottak képzési, helyi lakhatási kiadásaihoz történő hozzájárulás, amennyiben ezen kiadások a munkáltatót terhelik,
- tőkejuttatás,
- pályázati önerő kiegészítése,
- egyéb, nem pénzbeli juttatás.

Annak érdekében, hogy a munkanélkülieket vissza tudja vezetni az önkormányzat a munka világába a közmunka programban is részt vesz. Ez a tevékenység Komlón valódi értékteremtéssel párosul, pl. energiafű termesztés, szociális bolt üzemeltetés, ahol a közmunka programban résztvevők által készített termékek is megtalálhatók.

A képzési rendszer helyi igényekhez való alakítására Komlón több példa is volt, azonban ezek a várt sikert ritkán érték el. Általánosan jellemző, hogy a szakképzésekre jelentkezők száma magas, legnagyobb részük sikeres vizsgát is tesz, azonban nem a városban, vagy közvetlen környékén helyezkednek el, hanem már a képzés ideje alatt külföldi munkalehetőséget találnak maguk számára és elhagyják a várost a vizsga letétele után.

További lehetőség az élhető és boldog város megteremtéséhez a szociális gazdaság és a nonprofit jellegű foglalkoztatás támogatása, mivel a közmunka program nem mindenki számára tud megoldást kínálni. Azoknak az embereknek, akik dolgozni kívánnak, fontos a munkatapasztalat, amire a nonprofit foglalkoztatás programja kiutat és megoldást jelenthet, és amellyel a foglalkoztató is hasonlóan pozitív élményeket szerezhet. Komlón ennek ellenére az önkormányzat által támogatott, szervezett tevékenységből erre példák nincsenek.

1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

A lakás- és helyiséggazdálkodással kapcsolatos feladatokat az Önkormányzat Városgondnoksága látja el. Az ezzel kapcsolatos rendelet és koncepció megalkotása is a feladatai közé tartozik. Az önkormányzat a lakás és az egyéb, nem lakáscélú helyiségei kihasználásának lehetőségeit rendszeresen megvizsgálja. A hasznosítás során figyelembe veszi a közszolgáltatások biztosításának elsőbbségét, majd a felesleges kapacitások gazdaságos kihasználására törekszik.

A város tulajdonában jelenleg 559 bérlakás van. Méretük változatos, az egyszobástól az ötszobásig terjed, komfortfokozatukat tekintve is hasonlóan széles a skála, van köztük összkomfortos, de szükséglakás is, így széles igénykör kielégítésére alkalmasak. A lakások és helyiségek bérletéről szóló önkormányzati rendelet értelmében a Szociális Bizottság pályáztatás útján felállított névjegyzék sorrendisége alapján dönt a bérlakásokhoz jutás sorrendjéről, melyet a képviselő testület hagy jóvá.

1.10.6 Intézményfenntartás

Komló Város Önkormányzata törvényi kötelezettségeit meghaladó oktatási és intézményhálózatot működtet, hiszen az önkormányzati törvényből kötelező feladatként csak az óvodai nevelés biztosítását írják elő számára.

Az Önkormányzat a fentiekén túl bölcsődei intézményt is fenntart. Ennek jelentőségét növeli, hogy bölcsőde csak Komlón található a járásban.

Az intézmények anyagi fenntartása biztosított, azonban komoly terhet ró a városra, mivel a működtetéshez szükséges 2/3-át fedezik csak az állami források. A működéshez szükséges feltételrendszer jó, és folyamatosan javul. Ennek keretében energiahatékonysági fejlesztések is megvalósultak, amelyek a fenntarthatóság szempontjából is fontosak.

Az előregedő városi lakosság miatt az idősek ellátására a jövőben várhatóan nagyobb figyelmet kell fordítani, ennek intézményi feltételeit szükséges a város részéről biztosítani.

A Képviselő-testület fontosnak tartja a sporttevékenységekkel kapcsolatos közszolgáltatások további biztosítását is. Ennek érdekében

- gondoskodik a település sportéletének helyet adó épületek és pályák folyamatos karbantartásáról, rendben tartásáról,
- támogatja a település sportegyesületeit,
- segíti és szorgalmazza a sportegyesületeinek pályázati tevékenységét.

1.10.7 Energiagazdálkodás

Komló városa tudatos energiasztratégiával nem rendelkezik, a városi tervek között nincs elkülönítve egy energiasztratégia, azonban a fejlesztések során ma már figyelembe veszi a város és vezetése az energiahatékonyságot, illetve jó néhány olyan intézményfejlesztés történt az elmúlt néhány év során, mely kizárólag az energiahatékonyságra helyezte a hangsúlyt. Egy intézmény kivételével minden intézményi épület energetikai korszerűsítésére sor került (hőszigetelés, nyílászáró csere, gépészeti korszerűsítés). Több épületre is napelemes rendszert telepítettek. Ezek a beruházások pályázati forrásból valósultak meg és jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a város által az energiáért fizetett költségek csökkenjenek. Elsősorban a napenergia hasznosítására helyezték ezek a fejlesztések a hangsúlyt. A városban emellett energiafű ültetvény létesült, amelyet a helyi biomassza fűtőmű hasznosít.

Emellett a város az energia beszerzése során – jogszabályi kötelezettségéből fakadóan is – közbeszerzést ír ki, így biztosítja a versenyt és a minél alacsonyabb ár és magasabb szolgáltatási színvonal elérését.

A fentiekén túli fejlesztési lehetőségeket megalapozandó elkészült a Baranya megye teljes területére vonatkozó geotermikus energiapotenciál felméréséről szóló tanulmány, amely szerint Baranya D-i, K-i, DNY-i területe illetve a Pécsi síkság kiválóan alkalmas geotermikus energetikai beruházásokra. Komló nem tartozik e területek közé, azonban a sikondai termálfürdő, valamint a két lezárt altárói termálkút is bizonyítja, hogy a város környezetében is érdemes lehet furásokat végezni. A konkrét gazdaságossági számítások döntenek el, hogy milyen technológia mellett érdemes ezen energiahordozók hasznosítása.

Összességében a jövőben Komló városa prioritásként kezeli a megújuló energiák hasznosítására épülő energiazdálkodását. Annak érdekében, hogy ne csak pontszerű beruházások valósuljanak

meg, hanem valódi rendszerben gondolkozzon az energiastratégia mellett egy felelős személy kinevezése is szükségessé válhat az önkormányzat szervezetén belül, aki nem csak az egyes beruházásokat felügyeli, hanem a városrendezési és fejlesztési dokumentumait is véleményezi energiahatékonysági szempontból.

1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény értelmében az önkormányzat kötelezően ellátandó, településüzemeltetéssel összefüggő tevékenységei a következők, zárójelben a feladatot ellátó szervezet):

- köztemetők kialakítása és fenntartása (Komlói Városgondnokság),
- a közvilágításról való gondoskodás (Komló Város Önkormányzata az E-on Dél-Dunántúli Áramszolgáltatóval kötött közszolgáltatási szerződés alapján),
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása (Baranya Megyei Önkormányzata, vállalkozóval kötött közszolgáltatási szerződés alapján),
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása (Komlói Városgondnokság),
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása (Komlói Városgondnokság),
- gépjárművek parkolásának biztosítására kijelölt fizetőparkoló övezet nincs a városban;
- környezet-egészségügy (Komlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.)
 - köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása,
 - rovar- és rágcsálóirtás;
- A helyi közösségi közlekedést a Dél-Dunántúli Közlekedési Központ Zrt. biztosítja hasonlóan a közúti helyközi és távolsági közlekedéshez, vasúton ugyanezt a MÁV-Start Zrt. biztosítja;
- hulladékgazdálkodás (Komlói Városgazdálkodási Zrt., illetve a Komlóról való hulladékelszállítást a szekszárdi székhelyű REKOM Kft. végzi);
- távhőszolgáltatást a Komlói Fűtőerőmű Zrt. biztosítja;
- víziközmű-szolgáltatás (Baranya-Víz Zrt. Komlói Üzemigazgatóság)

Komlón városfejlesztő társaság nem működik. A városüzemeltetési feladatokat a városgondnokság, illetve a városgazdálkodás látja el.

1.12 A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1 Természeti adottságok

1.12.1.1 Geológia és domborzat

Komló a Baranyai-hegyhát kistájhoz tartozik, ami a Mecsek keleti- és nyugati része közé ékelődik. Tengerszint feletti magassága 150-300 m között változik. Erős lejtők jellemezi a változatos morfológiájú települést. Egyrészt a domborzati viszonyok okozzák a belterület szabdalt alakját, másrészt pedig az, hogy korábban önálló falvak (Mecsekfalu, Mecsekjánosi, Kisbattyán, Zobákpuszt) olvadtak a városba, amelyek részben vagy egészben továbbra is önálló belterületeket alkotnak.

A geológiai középkor hatalmas tengeri elöntései során létrejött, főként vegyi üledékes képződmények, a mészkő, a dolomit és a szenes összlettel együtt szereplő agyagpalák, illetve homokkövek a Mecsek egész területén, a felszínen találhatók. A jura időszakban létrejött mészkövek, szenes márgák és homokkövek elsősorban a Kelet-Mecsekben bukkannak felszínre. A miocén időszak vulkáni terméke a Komló határában felszínen lévő jó minőségű andezit.

1.12.1.2 Talaj

A mezozoos mészköveken, főként a meredek, déli kitettségű lejtőkön rendszina talajok, míg másutt barna erdőtalajok alakultak ki. Az agyagpalákon, de főként a kevés meszet tartalmazó homokköveken és vulkáni kőzeteken kisebb mésztartalmú agyagos, agyagbemosódásos barna erdei talajok és ezek podzolosabb változatai jöttek létre. Vízvezető képességük gyenge, víztartó képessége erős. Kémhatásuk savanyú.

A felszínt jelentős arányban meredek, 12 %-os lejtők alkotják, amely miatt fokozott erózióveszély áll fenn.

1.12.1.3 Vízrajz

Komló és környéke a Baranya-csatorna felső vízgyűjtőjéhez tartozik. Komló városnak **felszíni vízfolyása a Kaszánya-patak és a Szopoki-patak**. A szabdalt völgyekben található további vízfolyások: Baranya-csatorna, Sikondai-árok. Tavak Sikonda, Gadány, magyaregregyi völgyekben található

Sikonda termálvíz készlettel rendelkezik. A fürdő vize szénadtartalmú, alkalikus, gyengén radioaktív, lítium tartalmú.

1.12.1.4 Klíma

Mérsékelt meleg, a magasabb helyeken mérsékelt hűvös és mindenhol mérsékelt nedves éghajlatú terület. Évente 2030-2050 óra közötti a napsütéses órák száma. Nyáron 80-820, télen 200-210 óra napsütésre számíthatunk. Az évi középhőmérséklet 9,0-9,5 °C körüli. A tenyészidőszak középhőmérséklete 15,8-16,5 °C. Kezdeté április 10-15-én, vége okt. 15-18. körül van 190-200 napon át tart. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 31,0-33,0 °C, a minimumoké -14,0 és -14,5 °C közötti.

A csapadék évi összege 750 mm. A vegetációs időszakban 400-450 mm eső a megszokott. Évente 40-50 hótakarós napra számíthatunk 25-30 cm átlagos maximum hó vastagsággal. Az ariditási index

0,90-0,94. A legnagyobb gyakorisággal ÉNy-i szelek fújnak. Kedvező az éghajlat a vízigényesebb szántóföldi és kertészeti növények termesztésére.

1.12.1.5 Élővilág

A város közigazgatási területének jelentős részét – több mint felét – erdők alkotják, körülöttük kisebb területet foglalnak el a rétek, legelőterületek, mezofil dombvidéki kaszálók és szántók. A természetes és mesterséges állóvizek és vízfolyások, valamint a környezetükben lévő vizes élőhelyek fontos adottságát képezik a településnek.

A település erdősültsége becslések alapján jóval meghaladja az országos átlagot.

A terület növényföldrajzi besorolása: Pannóniai flóratartomány (Pannonicum), Dél-Dunántúl flóraidék (Praeillyricum), mecseki flórajárás (Sopianicum), valamint Alföld flóraidék (Eupannonicum) dél-alföldi flórajárása (Titelicum). Állatföldrajzi besorolása: Praeillyricum (Dél-dunántúli faunakörzet). A településre vonatkozóan nincs pontos adat a védett fajokra, élőhelyekre vonatkozóan.

Az előforduló természetes erdőtársulások ezüsthársas bükkös, gyertyános-tölgyes, extrazonális bükkös, szurdokerdő, mészkedvelő- és mészkerülő tölgyes, cseres-tölgyes. A nem őshonos fajokat tartalmazó állományok jellemezően: akácosok, erdei-, feketefenyvesek stb.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1 Táj történeti vizsgálat

A ma a településhez tartozó Mecsekjánosiban római kori villa maradványait tárták fel, amely jelentős agrártevékenységre utal a régióban.

Komló a Mecsek északi lábánál a Kaszánya-patak völgyelésében kialakuló hegyi település, amelyet sűrű erdőségek öveztek. Az Árpád-kori település a pécsváradi apátsághoz tartozott.

A vízfolyások mentén szántókat műveltek, míg a hegylábról leirtották az erdőket legelőknak, kaszálóknak. Az erdőművelés, legeltetési erdei állattartás, a vízimalmok működése jellemezte a művelést. A török időkben azonban a környék falvai szinte teljesen elnéptelenedtek.

A 18. századra az összefüggő erdőségek jellemzően csak a településtől délre maradtak meg, a többi irányban mozaikosan gyepek szakítják meg az erdőfoltokat. A 19. században lassú fejlődésnek indult a település a betelepülő német lakosságnak köszönhetően; a déli erdőállományok továbbra is egységes tömböt képeznek, de a völgyekben változatosabb területhasználat lett jellemzőbb: szántók, szőlők, gyümölcsösök, legelők a dombháton, kaszálók a Kaszánya patak völgyében.

Az 1879-ben készült erdészeti felmérés szerint az erdők átlag életkorát 30 évre becsülték, amely korábbi kíméletlen erdőgazdálkodásra utal. 1888-ban komoly szemléletváltás tapasztalható az erdőgazdálkodásban: erdőtelepítések kezdődtek, kíméletes legeltetést írtak elő.

A szénbányászat 1892-ben kezdődött és 2000-ig tartott. A település bányakincseinek köszönhetően fellendülését, amelyet a szocialista időkben használtak ki leginkább. Komlót 1951-ben nyilvánították várossá. A változatos morfológiájú településen a bányászathoz kapcsolódó aknák, telepek, ipari létesítmények jöttek létre, teljesen átformálva az egykori település arculatát. A bányászokat

lakótelepekbe költöztették. Hozzá tartozik Sikonda üdülőfalu, 1954 óta Kisbattyán, Mecsekfalú és Mecsekjánosi is.

1.12.2.2 Tájhasználat értékelése

Komló változatos tájképi és morfológiai adottságú, amelynek meghatározó karakter elemei az erdőkkel borított hegyek, és a völgyekből felkúszó lakó- és iparterületek.

Komló lakóterülete a hozzá csatolt sok kis település rész miatt rendkívül nagy kiterjedésű. A tájhasználatot erősen meghatározza a völgyeket összekötő utak hálózata és a vasút, amelyek a jelentős iparterületeket fűzik fel. Ezek a vonalas elemek erősen tagolják a település és a táj szerkezetét.

A közigazgatási határ északi, keleti és dél-nyugati részen összefüggő erdőállományok találhatók, összesen 2414,44 ha-on, továbbá 142,12 ha erdőtervben szereplő, de nem erdővel fedett egyéb területek. Elsődleges rendeltetés szerinti megoszlás a következő: 1920,03 ha gazdasági, 373,47 ha védelmi és 120,94 ha közjóléti erdő. A kiváló termőhelyi adottsággal rendelkező erdőterület nagysága 1671,06 ha. Az erdők lábainál gyepterületek és szántóföldek mozaikosan váltakoznak. Vannak még mezofil dombvidéki kaszálók a patak völgyekben, száraz dombvidéki gyepek a vízhatástól független részekén, valamint nád- és mocsárterületek. Ha ezeket összeadjuk, akkor kiderül, hogy ez az összes terület körülbelül ötven százaléka. A másik ötven százalék magában foglalja a mezőgazdasági művelésű területeket, a település által elfoglalt területeket és a fellelhető számtalan külszíni tájsebet.

Összességében: a város területfelhasználása heterogén, nem különülnek el egymástól a lakó, az intézményi, az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltató funkciójú területek.

A Dávidföld és Mecsekfalú (kb 20ha), a Körtvélyes és Mecsekfalú (kb. 10ha) közötti területeket, valamint a körtvélyesi lakóteleptől nyugatra húzódó területet (kb. 5ha) lakásépítés céljára előirányozták, azonban ezek a területek jelenleg üresek. Sikonda Komló egy erdőktől övezett üdülőkörzete, ahol számos lehetőség nyílik fürdőzésre - termálfürdő, szabadtéri strand -, horgászatra, lovaglásra.

Országos Területrendezési Terv módosítása sok ponton felülírta a megyei tervet: kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek, a tájrehabilitáció, az ökohálózat elemei és a felszín alatti vizek védelme területén. Az erdőkről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról a 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezik.

1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek:

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Az Országos Területrendezési Terv szerint a település majdnem egésze a térségi jelentőségű **tájképvédelmi terület övezetébe** tartozik. Ez alól a Köves-tető, Somos-tető, Vasas bányászati tevékenység által roncsolt vonulata (Gesztenyész. Kossuth-akna, Anna-akna, Béla-akna, Zobák-akna városrészek), valamint az Öreg-hegy, Nagy-hegy, Csendes-hegy és Somág-tető, Köves-tető, Határi-tető által övezett belterületi településrészek a kivételek.

A Baranya megyei területrendezési terven (2011) az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete módosításokat tartalmaz. Az országos rendezési tervhez képest a teljes beépített belterület (településmag) kikerült a tájképvédelmi besorolás alól, azonban a bányászati tevékenység által érintett külterületek tájképvédelmi besorolás alá kerültek.

Az Imretelep, Kenderföld és Szilvás településrészekről keletre és délkeletre eső területek teljes egészében az országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete alá tartoznak a megyei területrendezési tervben.

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Komló városa a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területe alá tartozik. Természetvédelmi szempontból a települést országos jelentőségű természetvédelmi terület nem érinti, azonban a Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzettel határos. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény tartalma meghatározó.

Név	Törzskv. szám	Védelmi kat.	Kiterjedése	Hatályba lépés
Csermaaljai-erdőrészlet	1/63/TT/83	Természetvédelmi terület	13,1 ha	1983
Mecsekjánosi miocén kori kőzetfal	1/109/TE/04	Természetvédelmi emlék	3,78 ha	2004
Sikondai-pihenőpark	1/110/TT/04	Természetvédelmi terület	4,25 ha	2004
Sikondai-tavak	1/111/TT/04	Természetvédelmi terület	8,58 ha	2004
Erzsébet királyné fája		Természeti emlék		

1.12-1. táblázat: Helyi védett természetvédelmi területek

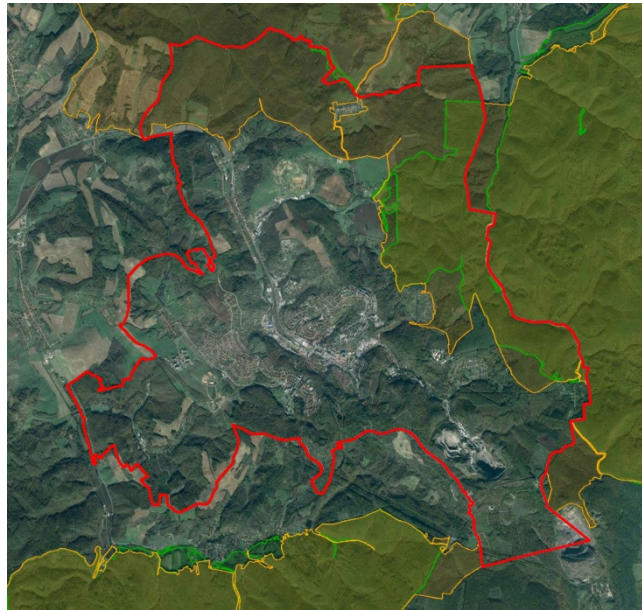
Ezen kívül nagyon sok védett és fokozottan védett növény- és állatfaj él ezen a területen. Ezek élőhelyéről és a populációk méreteiről azonban pontos adatok nem állnak rendelkezésünkre.

Komló-Magyaregrendy-Hosszúhetény hármass határnál két darab ex lege védett barlang található.

Komló területét a megyei területrendezési terv értelmében kiemelten fontos érzékeny természeti terület övezete nem érinti.

Natura 2000

Nemzetközi jelentőségű védettségek közül **Natura 2000** Különleges Természetmegőrzési Terület és Különleges Madárvédelmi Területi is érinti Komlót. A település északi erdőterületei (Vajda-hegytől a Tüskés-parton át a Pap-erdőig), valamint a keleti erdőségei (Pap-erdőtől délfelé a Szög-hegyen át a Fehér-partig) különleges természetmegőrzési területek (azonosító: HUDD20030 Mecsek). Ez utóbbtól keletre fekvő területek (a Fehér-part déli lejtőit, a Cseresznyák-völgyét és a Hamvas-völgytől északra fekvő területeket kivéve) egyben madárvédelmi területek is (azonosító: HUDD10007 Mecsek).

1.12-1 ábra : Natura 2000-es védetség által érintett területek (sárga: Kül. Természetmegőrzési Ter.; zöld: Kül. Madárvédelmi Ter.)

Forrás: <http://natura2000.eea.europa.eu/>

1.12.3.3 Ökológiai hálózat

Komló közigazgatási területének jelentős része az Országos Ökológiai Hálózat övezetébe tartozik az Országos Területrendezési terv szerint. A településtől délre fekvő területek (Határi-tető erdőiségei és a Sikondai-erdő-Varga-hegy) és az észak-északkeleti irányban található, Natura 2000 hálózatba is tartozó erdőterületek érintettek az Országos Ökológiai Hálózat által.

A Baranya megyei területrendezési terven azonban az ökológiai hálózatba tartozó területek csökkennek az országos tervekhez képest. Ez nyilván nem lehet érvényes, mert azt az OTTr felülírta a Duna-Dráva adatszolgáltatása alapján, amely az ökológiai hálózat Komlóra eső területét teljes egészében magterületnek tekinti.

1.12-2 ábra: Országos Ökológiai Hálózat övezete (Forrás: OTTr) -

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Probléma:

- A természeti területek felmérése megtörtént, de jogszabály még nem rendelkezik azok védelméről.
- Az egyedi tájértékek kataszterezése még nem készült el.
- Ezeken a területeken gondot jelent az őshonos, természetszerű erdőállományokban a tarvágásos véghasználati mód.
- Az invazív fajok (pl.: akác) terjedése a száraz dombvidéki gyepeken és az erdőkben.
- Az elszaporodott vadlétszám miatt az erdők vadkerítések nélkül nem tudnak felújulni.
- A bányászathoz kapcsolódó építmények látványa.
- Tájsebek, meddőhányók, ipari üzemek tájromboló látványa.
- A mecsekjánsosi crosspálya tájidegen látvány.

1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A városra jellemzőek a zöldterületek (közkert, közpark, fasorok), a zöldterület jellegű különleges területek, másképpen az intézményi zöldfelületek (temető, sport- és szabadidős területek, iskola udvar stb.), a belterületen művelt kertes mezőgazdasági területek, az erdőterületek a lakóterületek körül és a vízfolyások partmenti sávjai.

A település nem rendelkezik átfogó zöldfelületi koncepcióval. A város tagoltságában a környező erdők képezik az összefüggő zöldfelületi rendszert, ezeket egészítik ki a városias jellegű közparkok, fasorok, az intézményi zöldfelületek, vízpartok, és a kertes mezőgazdasági területek.

A település területe 46,55 km², a rendszeresen tisztított közterületek aránya folyamatosan emelkedett, 2013-ban 124 700 m². Zöldterületek 2 038 813 m² (4,3 %). Játsszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma: 60 db. Ezek 2008-ban épültek, azóta nem gyarapodott a számuk. Összes területük: 42 137 m².

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.	Összesen
Összes terület, m ²	55000	355166	280000	359834	1050000
Gyep (m ²)	44000	284130	224000	287870	840000
Cserje (m ²)	11000	71036	56000	71964	210000

1.13-1. táblázat: Komló növényzet fedettsége

1. Zöldterületek

A városban számos közpark található, melyek állapota - az önkormányzat szerint – általában elfogadható.

Komló esetén az erdők közelsége miatt leginkább esztétikai és közösségi szerepük van, hiszen a településről alkotott képet erősen befolyásolja a zöldfelületek aránya és azok gondozottsága, továbbá a társadalmi együttlét helyeit biztosítják. A parkok rendezettségének fenntartása és gondozása az önkormányzatok kiemelt feladatai közé kell, hogy tartozzon.

A településeken található közparkok számát és állapotát, illetve a fásított utcák arányát az alábbi táblázat szemlélteti:

Komló összesen:	1490,5 ezer m²	jó	70-80
városrész	közpark, közkert elhelyezkedése (hrsz. vagy tér neve, vagy határoló utcák)	közpark területe (m²)	van-e játszókert, van-e sportpálya a közparkban, közkertben?
Belváros	Bányáspark (3603 hrsz.)	13285	nincs
	48-as tér (3837 hrsz.)	5700	van (játszótér)
Szilvás	Arborétum (3651; 3676/11)	75936	van (játszótér)
	Alkotmány u. (3796/4 hrsz.)	18339	van (játszótér)
	Vértanúk u. 2-8. (3740 hrsz.)	18514	van (játszótér)
Kenderföld	Petőfi u. (3532/1 hrsz.)	10813	van (játszótér)
	Tompa M. u. (3515/2 hrsz.)	12854	van (játszótér)
	Petőfi utca (3505 hrsz.)	15927	van (játszótér)
	Vörösmarty utca (2984 hrsz.)	11882	van (játszótér)
	Eötvös L. u. (3479/9 hrsz.)	41598	van (játszótér)
	Hunyadi – Irinyi u. (3105/23 hrsz.)	28844	nincs
Kökönyös (kelet)	Jószerecsét u. (1325/5 hrsz.)	14325	van (játszótér)
	Bányász u. (1137/19 hrsz.)	25842	van (játszótér)
	Bányász u. – Jószerecsét u. (1180/2 hrsz.)	28382	van (játszótér)
	Mikszáth K. u. – Móricz Zs. u. (1283 hrsz.)	4500	van (játszótér)
Kökönyös (nyugat)	Nagy László u. (2326 hrsz.)	23868	van (játszótér)
	Gorkij u. (1310/28 hrsz.)	50615	nincs
Dávidföld	Székely B. utca (1359/14 hrsz.)	16895	nincs
	Munkácsy M. utca – Benczúr u. (1902/10 hrsz.)	2025	van (játszótér)
	Mecskfalui út – Erkel F. u. közötti tér (1673/2 hrsz.)	66245	nincs
Körtvélyes	1521/68 hrsz.	168367	van (játszótér, sportpálya)
Sikonda	6039/103 hrsz.	14890	van (játszótér)
Gesztenyés	Rozmaring-Nefelejcs utca 165 hrsz	6875	van (játszótér)

1.13-2. táblázat: Komló közparkjai

2008-ban új játszóterek létesültek: Petőfi utca 3532/1 hrsz, Tompa M. utca 3515/2 hrsz, Vörösmarty utca 2984 hrsz, Mikszáth K.–Móricz Zs. utca 1283 hrsz, Rozmaring-Nefelejcs utca 165 hrsz ingatlanokon.

2 Zöldterület jellegű különleges területek, azaz az intézményi zöldfelületek elsősorban a nagy zöldfelülettel rendelkező, alacsony beépítettséget igénylő létesítmények elhelyezésére szolgálnak.

- Sport- és szabadidős létesítmények:
 - Komló Városi Sportközpont, Területe 3700 m² – a Belvárosban (ulajdonos: Komló Város Önkormányzat. Fenntartó: Komló Fűtőerőmű Zrt.)
 - Komló Bányász Sport Klub, Területe: 4200 m². – Kökönyös déli részén (Tulajdonos: Komló Város Önkormányzat; fenntartó: Komló Bányász Sport Klub)
 - Sikondai gyerektábor - Baranya Megyei Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány

- Temetők
 - Mecsekjánosi temető
 - Új köztemető
 - Régi temető – szinte beerdősült
- Komló Városi Kórház
- Bányászati Utókezelő és Éjjeli Szanatórium Sikondán
- Sikondai strand és termálfürdő
- Sikondai Kemping
- Napelem park helye, amíg el nem készül

3. Az élővizek: vízfolyásoknak és tavaknak jelentős szerepük van a helyi mikroklima alakításában, továbbá esztétikai és ökológiai szerepet töltenek be. A partok kialakításával, rendbetételével és növénytelepítéssel, sétányok vezetésével felerősíthetők ezek a szerepek.

A Sikondai településrészen kiemelt zöldfelületi érték a Sikondai-tavak és környezetük. Ezt erősíti a helyi természetvédelmi oltalom biztosítása. Említésre méltó a Gadányi tavak és környezete. Értékes parkerdő területek vannak a Szopoki-patak partján

A Kaszánya-patak a Mecsekjánosi településrészen a szennyvíztisztító telep mellett folyik el, ahol fontos a zöldfelületi és pufferterületi szerepe. Attól délre lévő szakaszon, iparterületeken halad keresztül. Gesztenyésnél kísérik zöldterületek a patak folyását.

4. Az amorf formájú települést szinte körbe erdők övezik. Ezek jelentős rész már külterületen van. Belterületi erdők találhatóak:

- Sikondán,
- Szopoki-réttől délre,
- Gesztenyésnél a Köves tető alatt,
- Szilvás településrésznél, a Baranya Megyei Vízmű területtől északra.
- Újteleptől délre
- Kenderföld településrésztől északra, a Pannon volán üzemterületei közé ékelődve mozaikosan.

5. Belterületen művelt kertés mezőgazdasági területeket a bányászok művelték. Jellemzően gyümölcsösök, kiskertek, gyepek és szántóterületek mozaikjaiból állnak össze. Ezek 30 %-a felhagyott kert, hiszen az idősebb korosztály már nem műveli őket. Komlón a kiskertek bérbeadási rendszere működik. Előfordulásuk:

- Mecsekfalu településrész nyugati felén.
- Mecsekjános településrész északi részén.
- Szilvás településrész keleti felén, ahol érintkezik a külterületi kertés mezőgazdasági területekkel.
- Somág településrész déli részén egy zárványszerű kis területen, zöldterületekkel érintkezve.
- Dávidföld mellett.

1.13.1.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

Komló belterülete mind domborzatilag, mind zöldfelületileg eléggé tagolt. A zöldfelületek közötti kapcsolatot, a már külterületen lévő erdők jelentik. A különböző adottságú, történelmi településrészek nagyon eltérő módon fejlődtek, és nagy eltérések mutatkoznak a zöldfelületi ellátottságban. Összességében a természeti- táji környezet miatt zöldfelületekkel jól ellátott a település. Ezek jelentős része parkerdő jellegű.

Sikonda a legjobb adottságú településrész, ahol a természetes erdők, a vízfelületek és zöldterületek aránya magas.

Érdemes lenne egy átfogó koncepció mentén végiggondolni a zöldfelületek használatát, kapcsolódásait, esztétikai szerepüket. Az iparterületek melletti parkerdők jellemzően véderdőként működnek, amikre nagy szükség van a levegő- és zajszennyezés miatt.

Az utcafásítás aránya a városközpontban alacsony. Ezen a település részen, a kulturális -, oktatási és bevásárló épületek közelében hiányzik az egységes karakterű, minőségi zöldterületek rendszere.

A Kaszánya-patak, több településrészt érint, belvárosi szakaszán zártszelvényre vált. Vízparti rehabilitáció és a patak vizének tisztán tartására szükség lenne, ahhoz hogy betöltse a zöldfelületi szerepét.

A város rendezett és igényesen kialakított és fenntartott zöldfelületei kedvező hatást gyakorolnak az itt élőkre és a turistákra egyaránt.

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A konfliktusok jelentős része a város nem-fokozatos, hanem ugrásszerű fejlődésével függ össze. Komló szerencsés helyzetben van a táji-, természeti adottságai miatt, azonban az ipari, üzemi területek és a vizuálisan szennyező elemek magas aránya miatt nagy szükség van a zöldfelületek minőségi jelenlétére a településen, legyen szó közparkról, vagy véderdőről. A konfliktusok az alábbiak szerint foglalhatók össze:

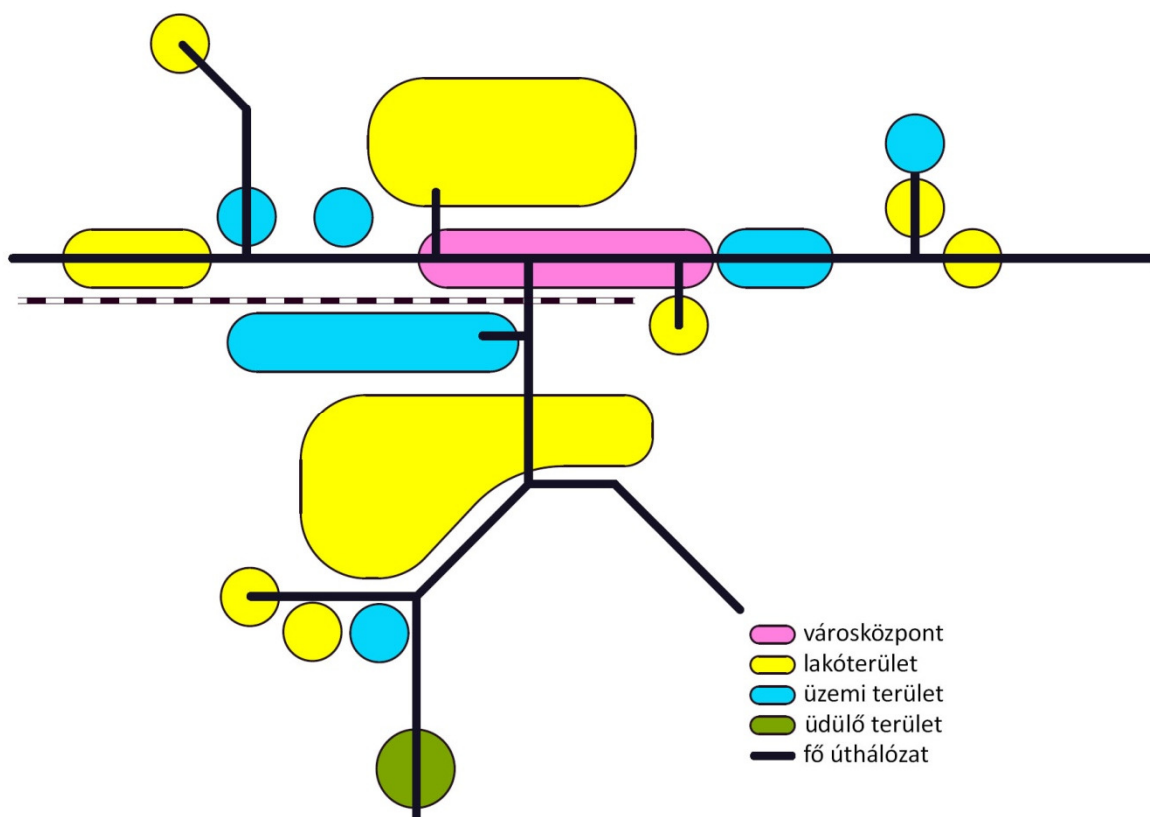
- inaktív területek nagy aránya a városközpontban
- jól megfogalmazott városközpont hiánya,
- infrastrukturális elemek szétválasztó hatása
- jól megfogalmazott városközpont hiánya
- koncepcionális arculat hiánya
- zöldfelületi rendszer felmérésének hiánya
- zöldfelületi stratégia hiánya
- zöldfelületek minősége alacsony,
- tájkarakter elemek hiánya,
- az arborétum korszerűsítésre szorul.

1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1 A település szerkezete

A város léte és kialakult szerkezete az 1950 és 1985 közötti erőltetett bányafejlesztés eredménye. A Kaszánya patak kelet-nyugati fő völgyébe helyezkedik el a volt bányászati területből alakult iparterület és a városközpont, melyeket a szomszédos dombtetőkre települt lakótelepek és családi házas övezetek vesznek körül. Az ugyancsak a fő völgybe épült ki - alapvetően a bánya kiszolgálására - a vasút. Az egyes településrészek egymástól elkülönülnek, közöttük széles rézsűk, beépítetlen fás területek találhatók. Az alábbi séma szemlélteti a város szerkezetének karakterét.

1.14-1 ábra: A város szerkezeti karaktere

1.14.1.2 A területek megoszlása ingatlan-nyilvántartási adatok alapján

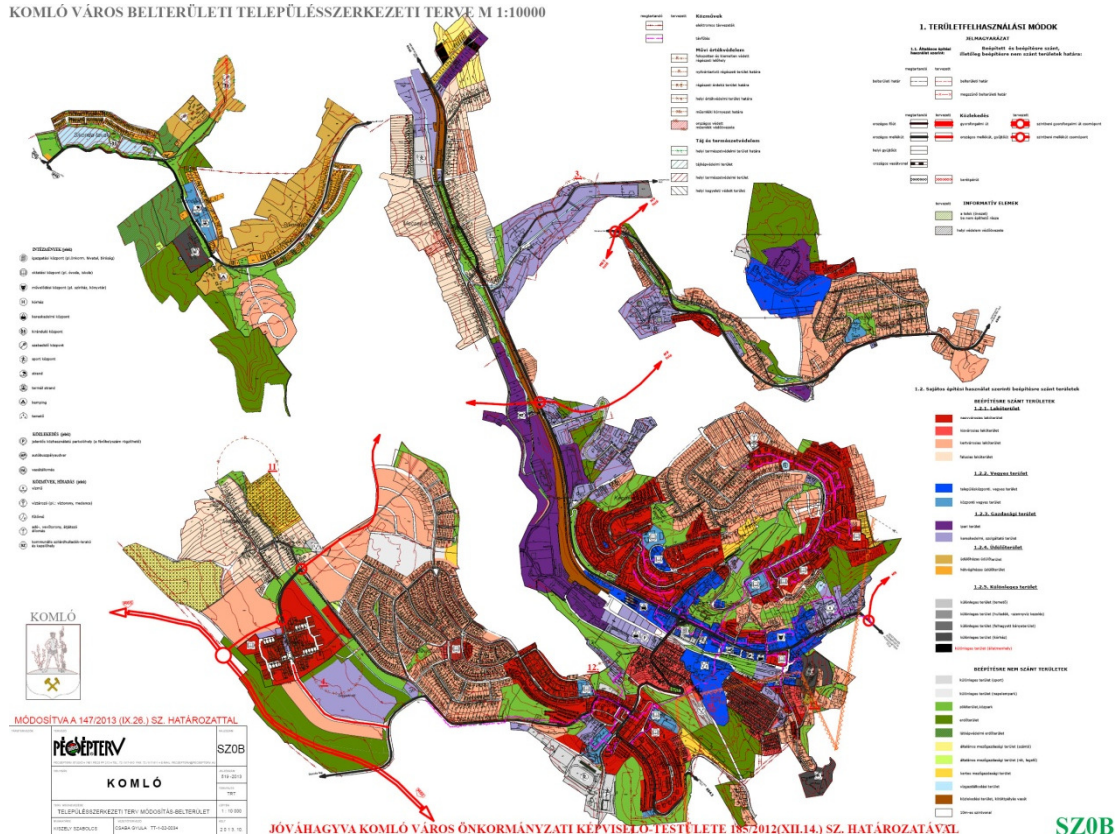
Komló város közigazgatási területe 46,6 km², amelyből 8,9 km² belterület, 37,7 km² külterület, amiből 2,2 km² zártkert. A közigazgatási terület 53,6 %-a erdő, 9 %-a rét legelő, 6,6 %-a szántó.

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A település területének beépítésre szánt területei az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

lakóterület, ezen belül
 nagyvárosias lakóterület,
 kisvárosias lakóterület,
 kertvárosias lakóterület,
 falusias lakóterület
 vegyes terület, ezen belül,
 településközponti vegyes terület,
 intézményi terület,
 gazdasági terület, ezen belül,
 kereskedelmi szolgáltató terület,
 ipari terület,
 üdülő terület, ezen belül,
 üdülőházas terület,
 hétvégi házas terület,
 különleges terület

KOMLÓ VÁROS BELTERÜLETI TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE M 1:10000

1.14-2 ábra: Komló belterületi szerkezeti tervlapja

A település beépítésre nem szánt területei az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

közlekedési- és közműelhelyezési, hírközlési terület
zöldterület,
erdő terület, ezen belül,
védelmi erdő,
gazdasági erdő,
közjóléti erdő,
mezőgazdasági terület, ezen belül,
kertes mezőgazdasági terület,
általános mezőgazdasági terület,
vízgazdálkodási terület,
különleges beépítésre nem szánt terület

1.14-3 ábra: Komló külterületi szerkezeti tervlapja

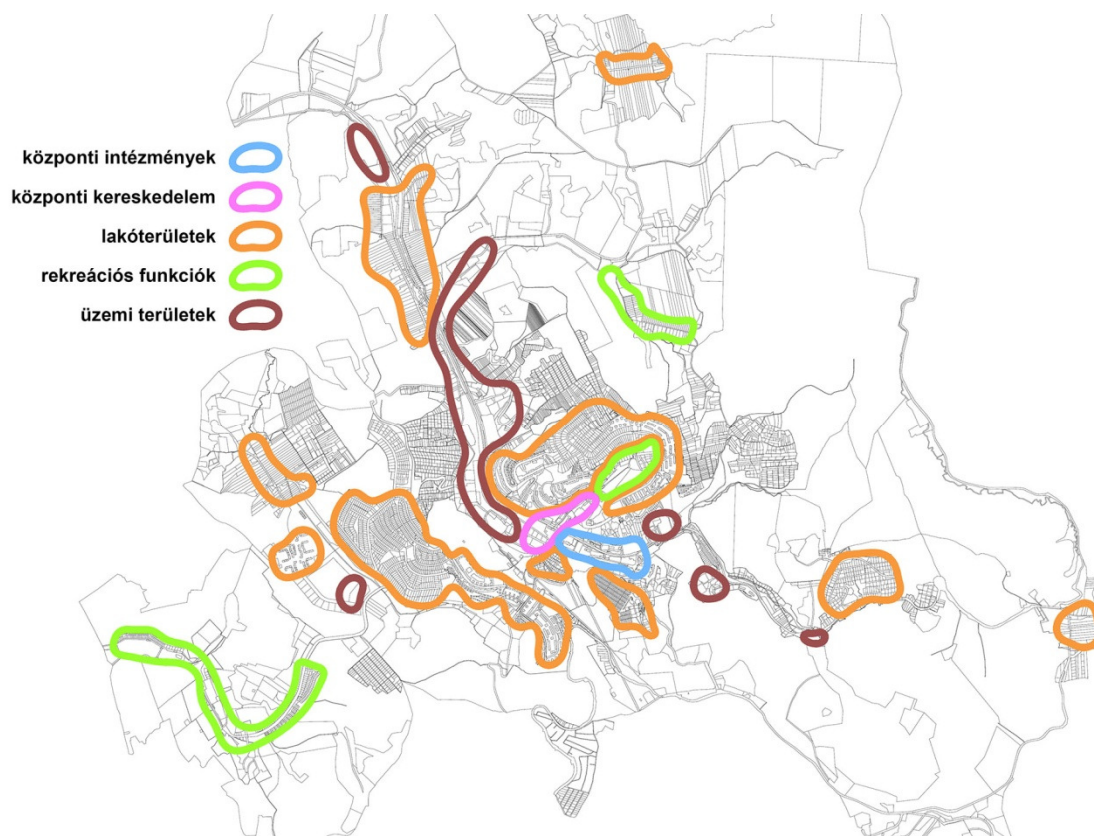
1.14.1.4 Funkció vizsgálat

A város funkcionális tagoltsága egyrészt a gyors múltbéli fejlődésének, másrészt a bekebelezett szomszédos településeknek köszönhető.

Gyors fejlesztésének idején a város fő völgyébe – a Kaszánya patak völgyébe - egymás mellé települtek a bánya üzei és a városközponti funkciók. A volt bányaüzem területét – főleg az altárói részt - ma az épületek egy részének hasznosításával környezetüket figyelembe vevő üzemek foglalták el, a központhoz közel lévő területekre pedig kereskedelem és szolgáltatás települt.

A lakótelepek, majd az új családiházak övezetek a közeli dombtetőket foglalták el, ennél kijebb következnek a volt önálló falvak.

A fejlődés során három rekreációs terület alakult ki: a nagymúltú Sikonda, az újonnan felfedezett Gadányi tavak környezete, és a városközpontoz csatlakozó „arborétum”.

1.14-4 ábra: A város funkcionális egységei

1.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek

Az alábbi területeket az alulhasználat, a nehezen megújítható szerkezet, a zavaros telekstruktúra és tulajdonviszony jellemzi. Általában egy elhagyott vagy a megszűnés határán lévő üzem a probléma gyökere. Ide sorolható

- az Altáró területe, amely egy privatizációval átalakult volt bányászati terület, bár az új ipari használata kezd kialakulni, zavaros telekstruktúrája, hiányos közterületi rendszere, úthálózati kapcsolat hiánya, és tulajdonviszonya, fékezi az átalakulását, fejlődését,
- az Ipari út mellett, és a csatlakozó völgyekben lévő ipari üzemek, nehéz gazdasági helyzetük miatt nem tudnak megújulni, és ezzel a terület általános leromlása felé halad,
- Zobák akna egy felhagyott bányászati terület jelentős épületállománnyal, az új tulajdonosa nem használja.

Nem soroljuk ide azokat a külterületi, volt bányászati területeket (Kossuth akna, Béta akna) ahol az épületek lebontásra kerültek, és a terület rekultivációja valamilyen szinten megtörtént. Bár ezeket a területeket a szerkezeti terv ipari területnek jelöli, de hasznosításuk az alap infrastruktúra hiányában ma nem lehetséges.

1.14-5 ábra: Komló barnamezős területei

1.14.1.6 Konfliktussal terhelt terület

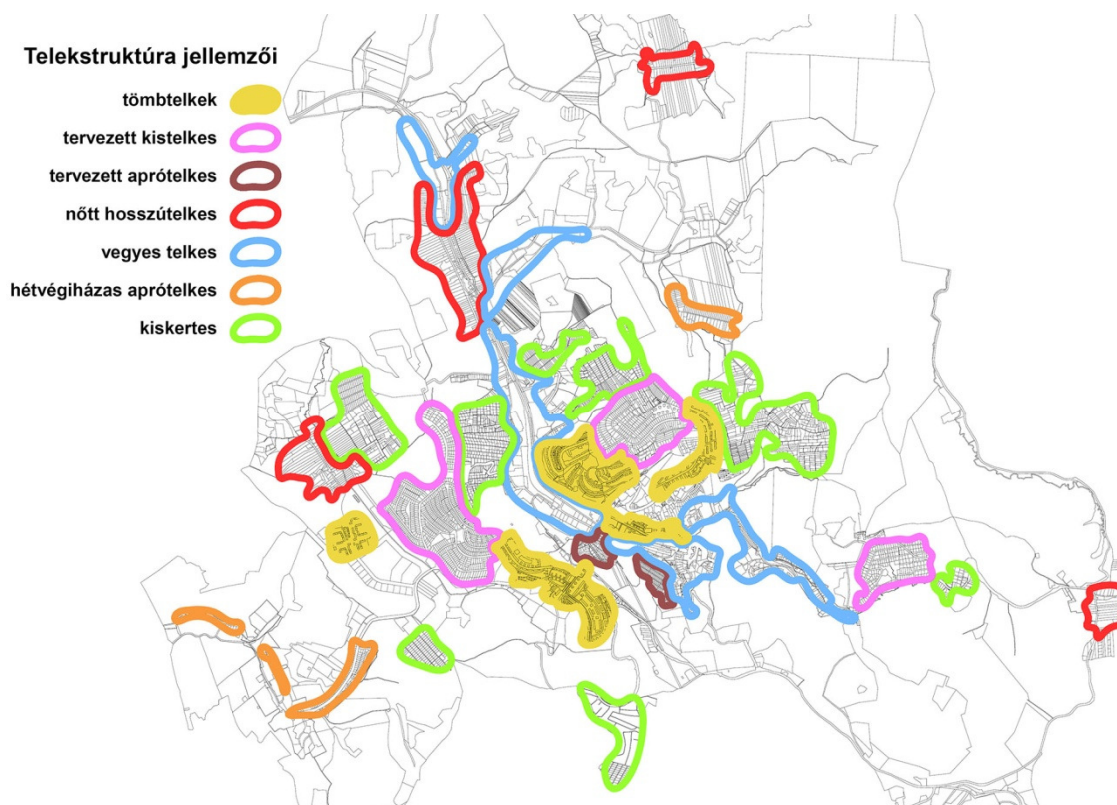
A KSH értékelése szerint Komlón a Sport völgy vége és az egyik legrégebbi lakótelep – a Kenderföld – egy tömbje nevezhető szegregátumnak. De szegregátumként kell kezelni a zártkerti területek közül a Dávidföldi kerteket, és a Szilvás melletti Cseresznyág területét is. Lásd még részletesen az antiszegregációs tervben.

A szlömösödés felé halad több lakótelep. A többségében magántulajdonú épületeket az elszegényedett tulajdonosok nem tudják megújítani, korszerűsíteni. Az épületek közötti területeken bár a növényállomány beérett, beállt, hiányoznak a közösség különböző rétegeit szolgáló közösségi találkozási helyek.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

A lakótelepek és a városközpont jelentős része – az építési idejüknek megfelelően – tömbtelkes szisztémában épültek, ahol a többségében már magántulajdonban lévő épületeken kívüli területek – tulajdonképpen az épületekhez tartozó közterek, parkolók – az önkormányzat tulajdonában vannak.

A családházak területek és a városba olvasztott falvak területei egyedi telkes szisztémájúak, itt a telkek az épületekhez kapcsolódó egyéb funkcióknak is helyet biztosítanak. Az újonnan beépítésre szánt területeken csak egyedi telkes szisztéma jöhet létre és a jelentkező kereslet függvényében alakítják a telkeket. A városban lévő különböző sajátos telekstruktúrák területi elhelyezkedését a mellékelt ábra mutatja.

1.14-6 ábra: A város telekstruktúra jellemzői

1.14.3 Az önkormányzati tulajdoni kataszter

Az összesen 17 milliárd Ft értékű önkormányzati ingatlanokat 3 csoportba lehet osztani, attól függően, hogy fejlesztések szempontjából hogy vehetők figyelembe:

- forgalomképtelen ingatlanok,
- korlátozottan forgalomképes ingatlanok,
- forgalomképes ingatlanok.

Forgalomképtelen ingatlanok jellemzően a közterületek, ide tartoznak az utak, terek, sétányok, parkok. Bár területük az összes önkormányzati ingatlannak majdnem felét teszik ki, értékük csak harmada. Korlátozottan forgalomképesek azok az ingatlanok, amelyeket közfeladat ellátásban használ az önkormányzat és funkciójuk megváltozása, vagy kiürülése esetén forgalomképesé válhatnak. Ezek értéke az összes önkormányzati ingatlan értékének majdnem kétharmadát teszi ki, bár darabszám tekintetében csak 8 %-ot tesznek ki. A forgalomképes ingatlanok szabad piacon korlátlanul értékesíthetők, de ez nem jelenti azt, hogy a piac vevő is rájuk. Így bár értékük meghaladja az 1 milliárdot, az utóbbi években az értékesítésükből nem sok bevétele keletkezett az önkormányzatnak.

Az önkormányzati tulajdonú ingatlanok főbb jellemzőit az alábbi táblázat foglalja össze.

	Ingatlanok					
	száma		területe		becsült értéke	
	db	%	ha	%	Mrd Ft	%
Önkormányzati ingatlan	2021	100	727	100	17,0	100
Forgalomképtelen	856	42	386	53	5,5	32
Korlátozottan forgalomképes	156	8	146	20	10,5	62
Forgalomképes	1025	50	195	27	1,3	7

1.14-1. táblázat: Az önkormányzati ingatlanok főbb jellemzői

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Az épületállomány és környezetének részletes felmérése nem áll rendelkezésre. az egyes projektekhez a hozzájuk szükséges geodéziát el kell készíteni. A teljes közigazgatási terület hiteles kataszteri térképe a város rendelkezésére áll. Azt a mellékletben szerepeltetjük.

1.14.5 Az építmények vizsgálata (beépítési karakter)

Az ellátó építmények funkcióját, azok kapacitását és megfelelőségét az 1.8 fejezet mutatja be.

A mai városszerkezetben a város kialakulásának 3 időszaka jelenik meg.

A legrégebbi területek az 1950 ezelőtti időszakot idézik fel. Ide tartoznak a bekebelezett falvak és Komló régi magját képező rész, valamint a bányászkolóniák. Ezek mindegyike telkes beépítésű, a falvak fésűs, magastetős, hosszútelkes rendszerben épültek, a kolóniák aprótelkes sorolt utcával

párhuzamos magastetős karakterűek. Komló régi magjában az eredetileg fésűs beépítés utcai fejpületrésszel elindult a zárt sorúsodás útján.

A következő periódus a múlt század 50-es éve, a szocreál időszaka. Ide tartozik a városközpont nyugati része, a Városház tér környezete, és két lakótelep. E területekre az úszótelkes beépítés a jellemző, az épületek többszintes magastetős kialakításúak.

A 60-as 80-as évek az iparosított lakásépítés éve. A beépítés ebben az időben is úszótelkes volt. A lapostetős többszintes, néha közép magas épületek a városközpont keleti részét és két lakótelepet jellemeznek.

Ebben az időszakban keletkeztek a telkes családi házas beépítések is. Általában szabadonálló egyszintes épületekkel, kezdetben sátoztetővel, majd jellemzően utcával párhuzamos nyeregtetővel.

Ezek a beépítési karakterek övezeti paraméterekké formálva az érvényben lévő rendezési tervben szabállyá formálva jelennek meg.

1.14.6 Az épített környezet értékei

A város nem mondható gazdagnak műemlékek, építészeti értékek terén. Következik ez elsősorban abból, hogy nem történelmi múlttal rendelkező, nőtt városról, hanem mesterségesen létrehozott alakulatról van szó.

Hagyományos értékeket a település helyén egykor állt falvak – Mecsekfalva, Mecskjánosi, Kisbattyán – utcaképei, egyes épületei képviselnek. Bár az elmúlt években sok épületet elbontottak, a volt falvak területe még mindig fontos építészeti értékeket rejt magában.

Komló XX. század közepi erőltetett fejlesztése nem kedvezett építészeti értékek létrejöttének, így ezt a korszakot nem is vizsgálhatjuk általános mércével. A sokszor ötletszerűen egymás mellé helyezett középületek, lakótömbök és ipari létesítmények nem állnak össze egységes városszerkezetté, városképpé. Éppen ellenkezőleg: a sokféleség, az esetek többségében az építészeti minőség hiánya zavaros összképet eredményezett.

A lokális mérce ez esetben azt jelenti, hogy a település lakás- és középület állományának jelentős részét adó ún. szoc-reál stílusú épületek, épületegyüttesek adnak némi sajátos ízt a városnak.

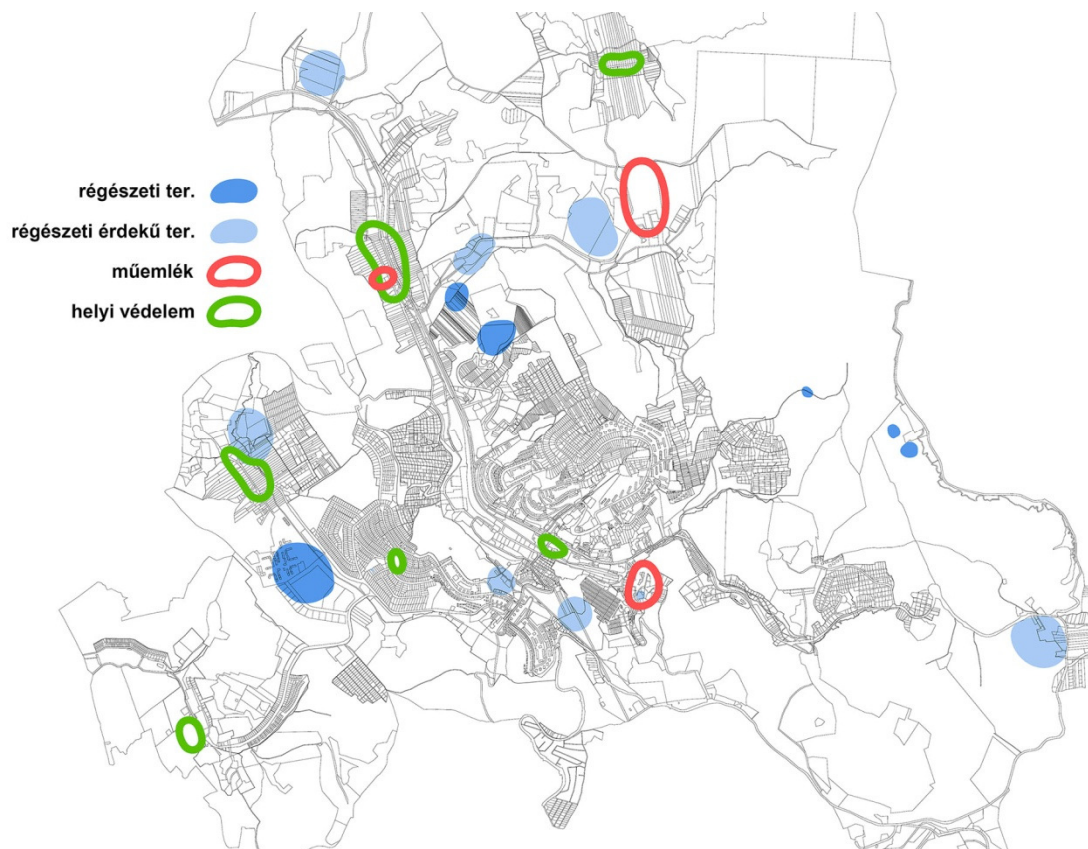
Komló területén a bronzkor óta maradt fenn régészeti lelet. A nyilvántartás 7 lelőhelyet nevez meg, amelyek közül egy kiemeltén védett van a Mecskjánosiban talált római kori villa maradványai.

Építészeti értékekben viszonylag szegény, többnyire a becsatolt falvakban található védett épületek, közülük három áll országos védelem alatt, 39 pedig helyi védelem alatt.

Két műemlék van Mecskjánosiban: a római katolikus templom és a 2011-ben műemlékké nyilvánított Jánosi-pusztán található Engel Adolf kastély az uradalmi épületekkel és a hozzá tartozó parkkal. A régi temetőben pedig – ami a pécsi út hajtűkanyarjánál van – egy Árpád-kori templomrom található.

Helyileg védett épületegyüttesek közül kettő a mai városközpontban van, egyik a Városház körüli szocialista realista épületegyüttes, a másik pedig a Templom tér együttese. További három védett együttes a korábbi falvak központjában van.

A régészeti lelőhelyek, a műemlékek és a helyi védelem alatt álló épületek jegyzékét a mellékletbe helyeztük, és az alábbi térképen ábrázoltuk.

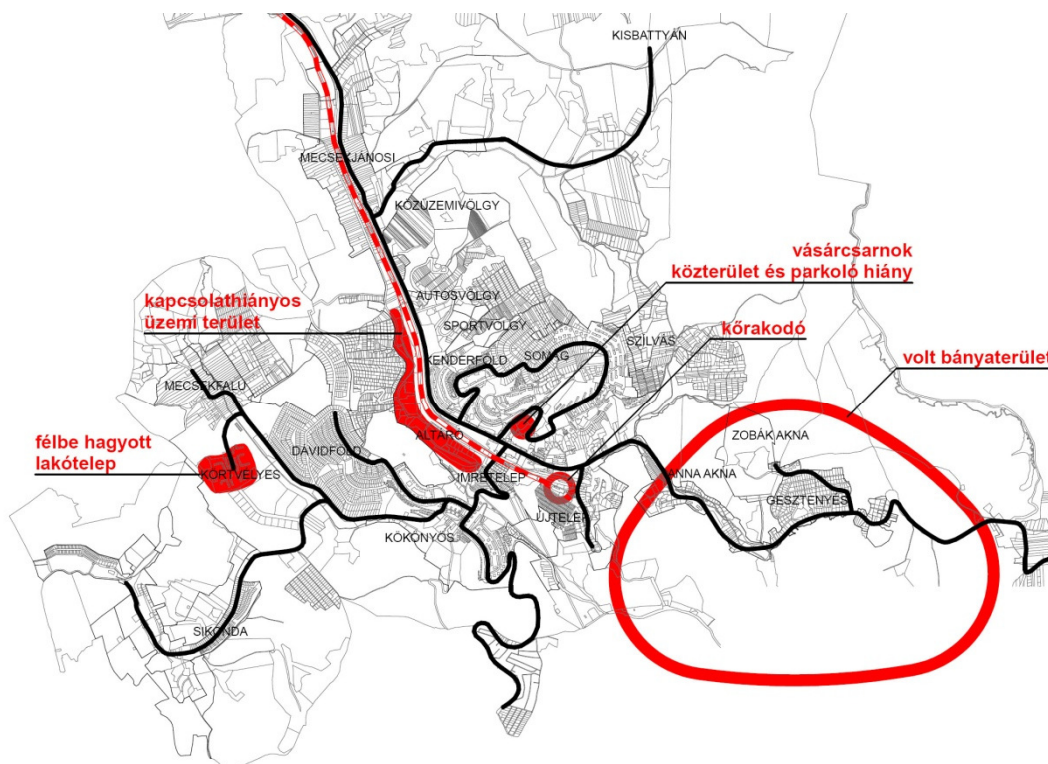

1.14-7 ábra: A város régészeti lelőhelyei, a műemlékei és a helyi védelem alatt álló területei

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az épített környezet konfliktusai, problémái:

- A volt bányauzem kiszolgálására épült vasút durván átszeli a várost, az északi és déli terület között csupán egy főhálózati átjárási lehetőséget biztosítva.
- A vasút elmegy a városközpont keleti széléig, ahol egy iskola szomszédságában működik a kőbánya vasúti rakodója. Ez a rakodó zaj és porterhelésén kívül ide hozza a kőszállító kamionokat is.
- A Berek utca, vásárcsarnok környezetében a zsúfolt beépítés, a kevés közterület és kevés parkolási lehetőség okoz problémát.
- Az Altáró területe, amely jelenleg Komló legnagyobb iparterülete majd 2 km-es hosszán nincs korrekt kapcsolata a város főúthálózatához. A nyugati kijárata lakóutcán vezet keresztül.
- A körtvélyesi lakótelep a bánya bezárása előtt kezdett épülni, de az építkezés rövidesen félbeszakadt. Befejezetlenségével és a városközponttól való mintegy 4 km-es távolságával, elhagyatottan csúszik lefelé.
- A várostól délre és keletre eső erdőkben megmaradt bánya műtárgyak, rendezetlen területek, komfort nélküli szükséglakások okoznak problémát.

1.14-8 ábra: Komló probléma térképe

1.15 KÖZLEKEDÉS

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Az országos közlekedési hálózatok erőteljesen Budapest irányúak, kelet-nyugati kapcsolatok gyengébbek.

Komlót a Dél-dunántúli Régió délnyugat-északkeleti közlekedési folyosója nem érinti emiatt az ország közúti hálózatában perifériás szerepet játszik. Első és másodrendű főutak nem haladnak keresztül a településen.

Vasúti fővonal nem halad keresztül a településen, csak egy vasúti szárnyvonal érinti, így vasúti közlekedés szempontjából is perifériás szerepet játszik.

1.15-1 ábra: - Komló járás közlekedési hálózata (Forrás: utadat.hu)

A különböző szintű térségi központok elérhetősége megfelelőnek mondható, közúton és vasúton is elérhetőek (pontos értékeket a következő táblázat tartalmazza).

Különböző szintű térségi központok elérhetősége személygépkocsival				
Térségi központok	Útvonal	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség
Megyeszékhely - Pécs	6543-66	20,4 km	27 perc	45 km/h
Régióközpont - Pécs	6543-66	20,4 km	27 perc	45 km/h
Főváros - Budapest	6542-6541-6534-6-M6	202,0 km	157 perc	77 km/h
	6542-6546-611-61-M7	200,0 km	165 perc	73 km/h

Különböző szintű térségi központok elérhetősége távolsági autóbussszal				
Térségi központok	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Megyeszékhely - Pécs	20,7 km	38 perc	33 km/h	67-71
Régió központ - Pécs	20,7 km	38 perc	33 km/h	67-71
Főváros - Budapest	224,3 km	280 perc	48 km/h	átszállással 9-9
Különböző szintű térségi központok elérhetősége vasúttal				
Térségi központok	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Megyeszékhely - Pécs	74,0 km	97 perc	46 km/h	átszállással 4-4
Régió központ - Pécs	74,0 km	97 perc	46 km/h	átszállással 4-4
Főváros - Budapest	200,0 km	190 perc	63 km/h	átszállással 2-2

1.15-1. táblázat: Különböző szintű térségi központok elérhetősége

1.15.2 Közúti közlekedés¹

Magyarország közlekedési hálózatára jellemző a Budapest középpontból kiinduló sugaras I. rendű főút és gyorsforgalomi úthálózat, melyet érintőirányban II. rendű és egyéb közutak kötnek össze. Komló települést érintő legmagasabb rangú út a 6542-es számú összekötő út.

Ennek következtében Komlón elsőrendű főút nem halad át, de Hosszúhetényen keresztül közvetlen összeköttetésben áll a 6-os (Budapest – Barcs) elsőrendű főúttal.

Komlón másodrendű főút nem halad át, de közvetlen összeköttetésben áll a 66-os (Kaposvár – Pécs) másodrendű főúttal.

Összekötő utak:

- 6542 (Komló – Magyarszék összekötő út)
- 6543 (Komló – Mánfa összekötő út)

A település szerkezete sajátosság a domborzati viszonyok miatt.

Komló településen belüli főbb kiszolgáló útvonalak:

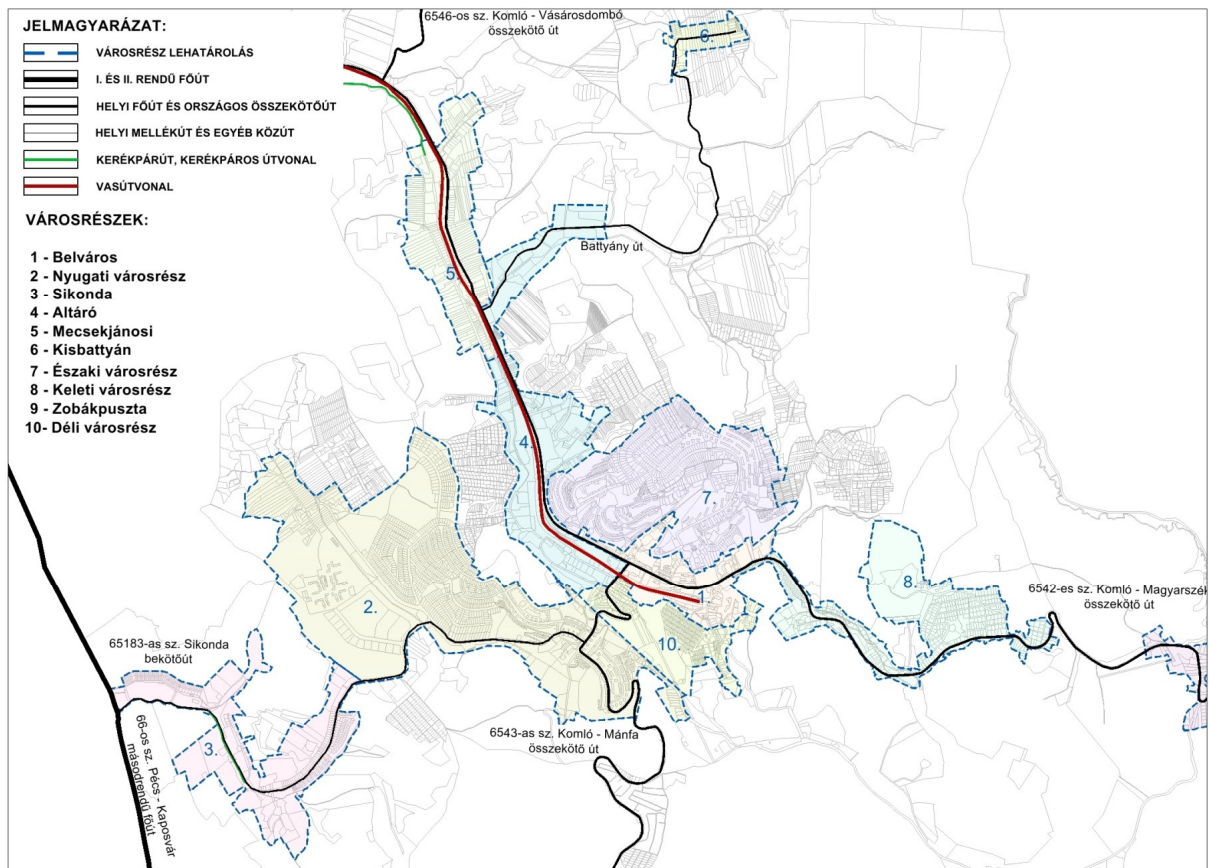
Jánosi Fő utca – Ipari út – Kossuth Lajos utca – Anna utca – Gesztenyési út: A 6542-es Komló – Magyarszék összekötő út településen belüli szakasza. 2x1 sávós aszfalt burkolatú út a be és kivezetős szakaszokon. A Bajcsy Zsilinszky utca és a Zrínyi tér között 2x2 sávós.

A Kossuth Lajos utca (6542-es út) forgalmi terhelése egy 2013-as forgalmi mérés alapján 646 egységjármű óránként. Ez a forgalomnagyság az útszakasz jelenlegi 2x2 sávós kiépítettségéhez viszonyítva 12 %-os kapacitáskihasználtságot mutat, mely nagyon alacsony érték. Az útszakasz 2x1 sávra szűkítése esetén a tervezett keresztmetszet kapacitásilag 1500 egységjármű /órás terhelést lenne képes áteresztetni. Ez az érték a mért forgalomnagyság több mint kétszerese, így az útszakaszon továbbra is zavartalanul lehetne lebonyolítani a meglévő forgalmat. Természetesen ezek

¹ A fejezetben szereplő forgalmi adatok forrása: Komló közlekedési intézkedési terv felülvizsgálat, 2011.

az adatok folyópályára vonatkoznak. A csomópontok külön elbírálás alá esnek. A Kosuth-Berek-Pécsi utcák kettős csomópontjánál sávcsökkentés nem lehetséges és a további kisebb mellékút becsatlakozásnál szükséges lehet egy-egy balra kanyarodó sáv. Ezzel a beavatkozással csomópontokon kívüli útszakaszokból 1-1 sávnyi terület visszaadható a gyalogos és zöldfelületi területek növeléséhez, egy-egy fasorhoz, vagy kerékpárúthoz.

Pécsi út – Jó Szerencsét utca: A 6543-as Komló – Mánfa összekötő út településen belüli szakasza.

1.15-2 ábra: Komló település közlekedési hálózata (Forrás: openstreetmap.hu)

Komló és a járási települések között a gépjárművel való közlekedés eljutási idejét és távolságát a következő táblázat foglalja össze. Jól látszik, hogy a legtöbb településre a járásközpontból háromnegyed órán belül el lehet érni, ami a környező járásokhoz viszonyítva hosszabb idő.

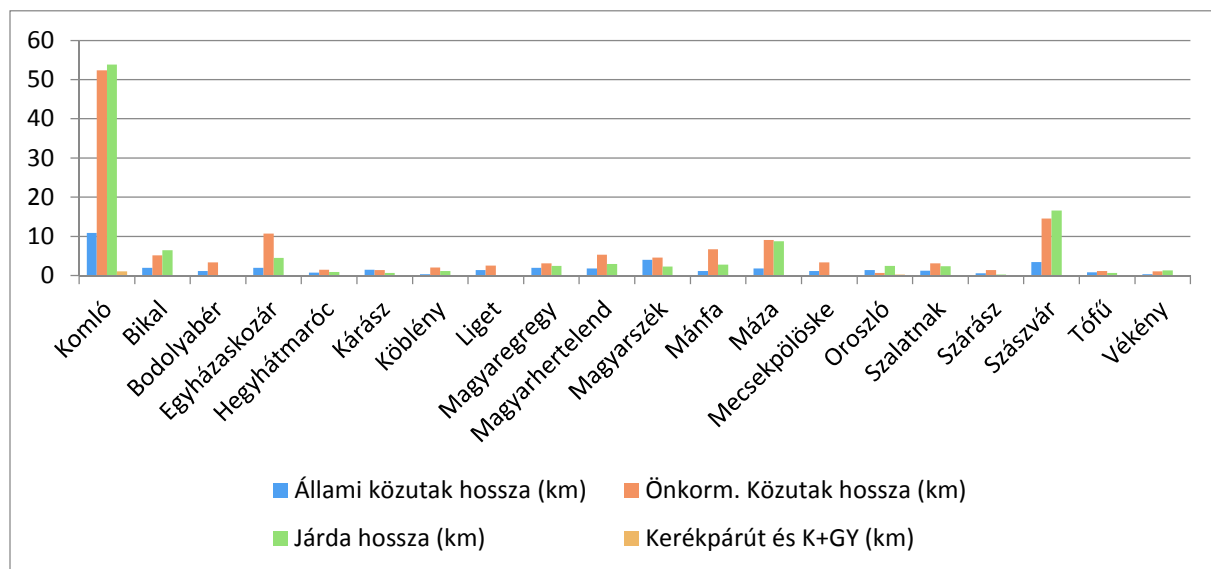
Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség
Bikal	34,0 km	40 perc	51 km/h
Bodolyabér	16,0 km	22 perc	44 km/h
Egyházaskozár	31,0 km	37 perc	50 km/h
Hegyhátmaróc	30,7 km	38 perc	48 km/h
Kárász	17,6 km	24 perc	44 km/h
Köblény	24,4 km	34 perc	43 km/h

Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség
Liget	11,8 km	18 perc	39 km/h
Magyaregregy	15,1 km	20 perc	45 km/h
Magyarhertelend	13,6 km	19 perc	43 km/h
Magyarszék	8,9 km	14 perc	38 km/h
Mánfa	7,2 km	11 perc	39 km/h
Máza	25,8 km	35 perc	44 km/h
Mecsekpölöske	7,7 km	13 perc	36 km/h
Oroszló	15,7 km	20 perc	47 km/h
Szalatnak	22,5 km	32 perc	42 km/h
Szárász	36,6 km	43 perc	51 km/h
Szászvár	22,4 km	29 perc	46 km/h
Tófű	26,8 km	33 perc	49 km/h
Vékény	19,8 km	26 perc	46 km/h

1.15-2. táblázat: Járási települések elérése Komlóról gépjárművel

Komló településen 10899 m-nyi állami és 52400 m-nyi önkormányzati közút található. A járdák összes hosszúsága 53800 m-nyi. A közutak és a járdák mellett nem összefüggően akad 1100 m-nyi kerékpárút a településen. A járás többi településéhez képest kiemelkedőek ezek az adatok.

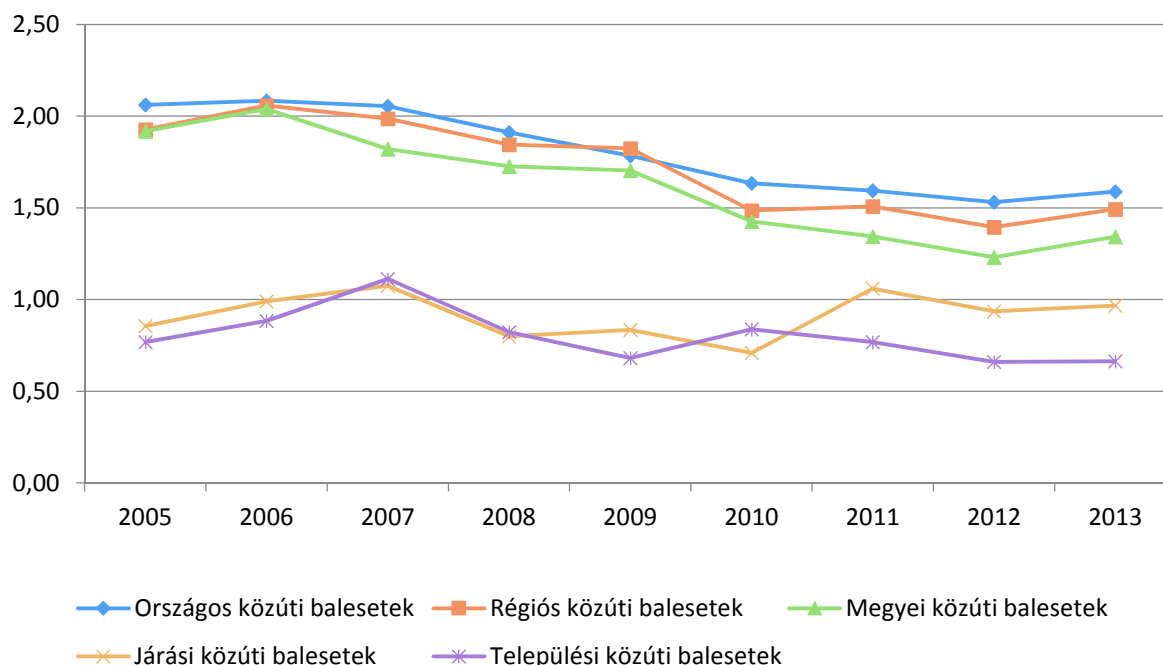
Közutak hosszát a járási központ és a járási településekre vonatkozóan a következő grafikon mutatja be:

1.15-3 ábra: Járási településekre vonatkozó közutak hossza (Forrás: KSH, 2013)

Baleseti mutatók alakulása:

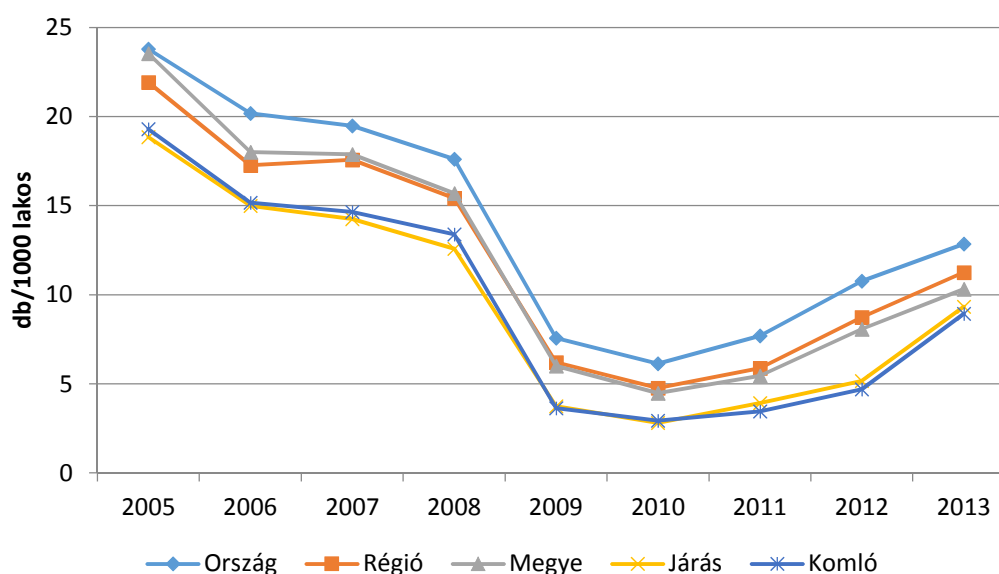
Komló településről és a járási településekről elmondható, hogy a baleseti mutatók értékei az országos, régiós és megyei értékek alatt szerepelnek.

1.15-4 ábra: Személyi sérüléssel járó közúti balesetek száma 1000 főre vetítve (Forrás: KSH, 2013)

Motorizációs mutatók:

Komló település és a járás településeinek motorizációs mutatói alacsonyabbak az országos, a megyei és a régiós tendenciákkal szemben.

1.15-5 ábra: Évente forgalomba helyezett gépjárművek száma (Forrás: KSH, 2013)

Az elmúlt években folyamatosan csökken a benzinüzemű gépkocsik aránya (2005-ben 81%-ról 2013-ban 74%-ra) és emelkedik a gázolaj üzemű gépkocsiké (18%-ról 25%-ra). Az egyéb üzemű gépkocsik aránya is emelkedik (0%-ról 1%-ra). Ez a tendencia megegyezik az országos, régiós és megyei tendenciákkal.

1.15.3 Községi közlekedés

A helyi tömegközlekedést 19 helyi járat biztosítja melyeket a Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. üzemeltet.

A helyközi közlekedési igényeket a helyközi járatok biztosítják. A távolsági közlekedésnek meghatározója a távolsági autóbusz, de vasúti állomás révén a vasúti közlekedés is biztosítja néhány járási település és a főváros megközelíthetőségét. A környező megyék, vagy a régióközpont elérésére a vasutat nem célszerű igénybe venni.

1.15.3.1 Közúti

Helyközi közösségi közlekedés:

A helyközi járatok üzemeltetője a Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. Helyközi autóbusz pályaudvar Bem utca 12-ben található. Innen indulnak, és ide érkeznek a helyi, helyközi és távolsági autóbuszjáratok. A helyközi közlekedés minden járási települést elér, de a szolgáltatási színvonala eltérő. A következő táblázat mutatja be az egyes települések elérhetőségét.

Járas települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Bikal	32,5 km	52 perc	38 km/h	5-4 járat
Bodolyabér	18,3 km	29 perc	38 km/h	12-14 járat
Egyházaskozár	29,5 km	47 perc	38 km/h	5-4 járat
Hegyhátmaróc	29,3 km	48 perc	37 km/h	5-4 járat
Kárász	16,2 km	25 perc	39 km/h	17-16 járat
Köblény	23,0 km	38 perc	36 km/h	1-2 járat
Liget	12,5 km	21 perc	36 km/h	8-8 járat
Magyaregregy	13,8 km	21 perc	39 km/h	17-16 járat
Magyarhertelend	12,8 km	21 perc	37 km/h	13-14 járat
Magyarszék	8,7 km	16 perc	33 km/h	22-24 járat
Mánfa	7,4 km	16 perc	28 km/h	54-58 járat
Máza	22,9 km	36 perc	38 km/h	8-8 járat
Mecsekpölöske	6,9 km	11 perc	38 km/h	21-19 járat
Oroszló	15,3 km	22 perc	42 km/h	18-21 járat
Szalatnak	21,1 km	34 perc	37 km/h	1-2 járat
Szárász	35,3 km	118 perc	18 km/h	3-3 járat (átszállással)
Szászvár	21,1 km	32 perc	40 km/h	16-15 járat
Tófű	25,5 km	40 perc	38 km/h	5-4 járat

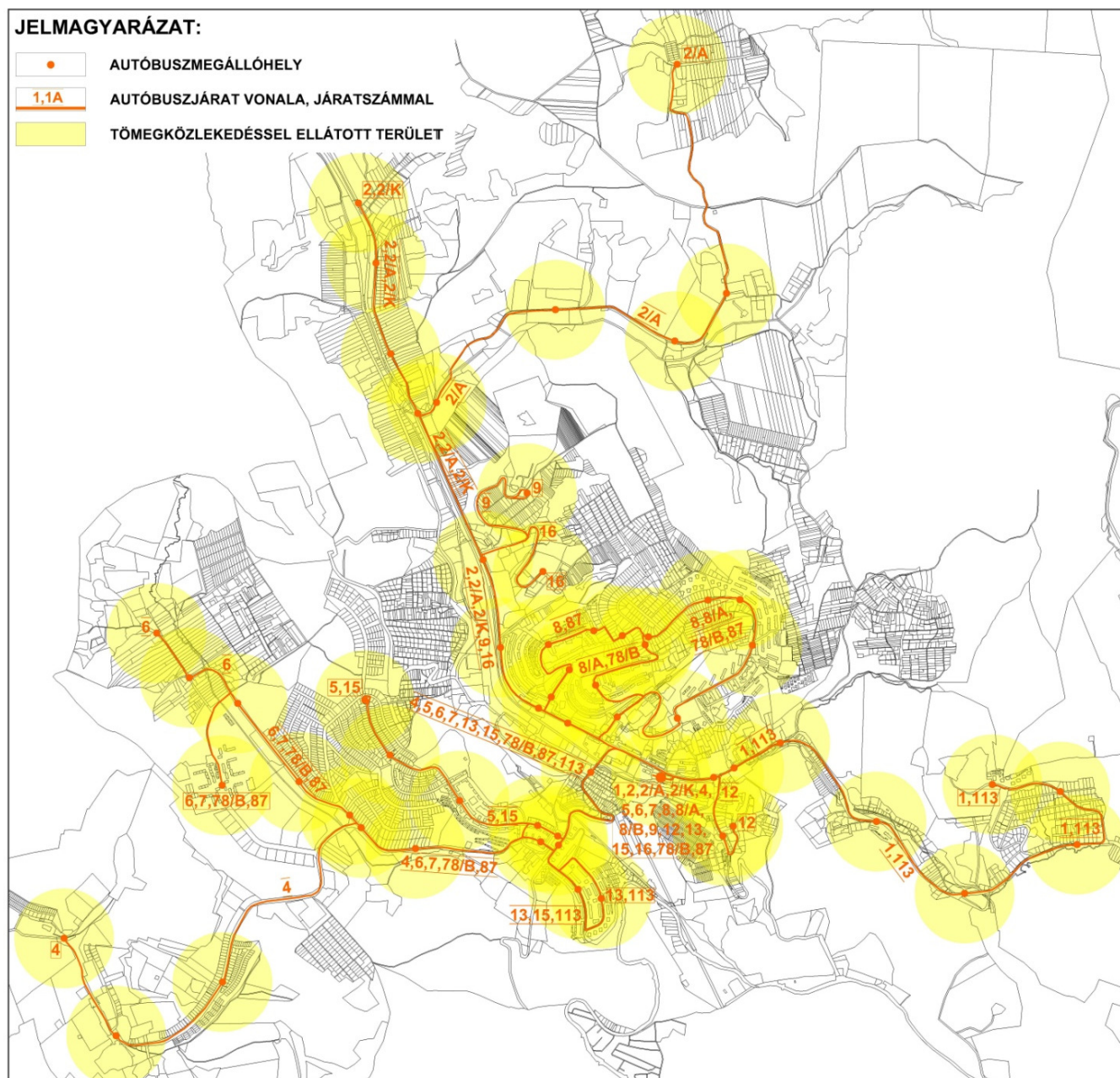
Vékény	18,2 km	28 perc	39 km/h	16-15 járat
--------	---------	---------	---------	-------------

1.15-3. táblázat: Komló elérhetősége a járás településeiről helyközi autóbusz járáttal

Helyi közösségi közlekedés:

Komló városban összesen 19 buszviszonylat került kialakításra, amelyekkel a településen belül mindenhová el lehet jutni (1, 2, 2/A, 2/K, 4, 5, 6, 7, 8, 8/A, 8/B, 9, 12, 13, 15, 16, 78/B, 87, 113).

- 1-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Zobák Akna” útvonalon
- 2-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Mecsekjánosi, vasútállomás” útvonalon
- 2/K buszjárat: „Autóbuszállomás – Mecsekjánosi, kertészet” útvonalon
- 2/A buszjárat: „Autóbuszállomás – Mecsekjánosi - Kisbattyán” útvonalon
- 4-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Sikonda, Vadásztanya” útvonalon
- 5-ös buszjárat: „Autóbuszállomás – Dávidföld” útvonalon
- 6-os buszjárat: „Autóbuszállomás – Mecsekfalu - Körtvélyes” útvonalon
- 7-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Körtvélyes” útvonalon
- 8-as buszjárat: „Autóbuszállomás – Szilvás – Somág – Kenderföld - ” útvonalon
- 9-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Temető” útvonalon
- 12-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Kórház” útvonalon
- 13-as buszjárat: „Autóbuszállomás – Kökönyös” útvonalon
- 15-ös buszjárat: „Autóbuszállomás – Dávidföld – Kökönyös - Autóbuszállomás” útvonalon
- 16-os buszjárat: „Autóbuszállomás – MOM” útvonalon
- 78B buszjárat: „Körtvélyes – Kökönyös – Szilvás – Somág - Autóbuszállomás” útvonalon
- 87-es buszjárat: „Autóbuszállomás – Somág – Szilvás -Kökönyös” útvonalon
- 113-as buszjárat: „Zobák Akna - Kökönyös” útvonalon

1.15-6 ábra: Komló helyi autóbusz hálózata

1.15.3.2 Kötőtpályás

Komló vasútállomás a település központjában található. A 47-es vasútvonal halad keresztül a településen, melyet a Dombóvár – Komló főirány alkot. A vasútvonal a hozzá tartozó állomásokkal és megállóhelyekkel a MÁV tulajdonát képezik. A vonal nem villamosított, maximális forgalmi sebessége 60 km/h.

Komló állomása a zsákjellegből adódóan végállomás, 7 vágánnyal rendelkezik. Innen csak Sásd felé és felől közlekednek vonatok. Komló településhez tartozik még Mecsekjányosi állomás is.

A komlói állomásról a 20 -ból 8 járási települést lehet megközelíteni vasúttal. A következő táblázat foglalja össze az eljutási időket és távolságokat.

Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Bodolyabér	15,0 km	20 perc	45 km/h	2-2
Kárász	Vasúti közlekedéssel nem elérhető! Megszűnt megállóhely.			
Köblény	Vasúti közlekedéssel nem elérhető! Megszűnt megállóhely.			
Magyarhertelend	12,0 km	17 perc	42 km/h	2-2; átszállással 8-8
Magyarszék	9,0 km	11 perc	49 km/h	2-2
Máza	68,0 km	100 perc	41 km/h	átszállással 2-3
Mecsekpölöske	6,0 km	8 perc	45 km/h	2-2
Szalatnak	58,0 km	88 perc	40 km/h	átszállással 2-3
Szászvár	65,0 km	96 perc	41 km/h	átszállással 2-3
Mecsekjánosi (Komló)	3,0 km	4 perc	45 km/h	2-2

1.15-4. táblázat: Komló elérhetősége a járás településeiről vasúttal

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Komló településen, illetve a településhez tartozó közigazgatási területen összesen 1,1 km-nyi kerékpáros infrastruktúra található kiépítve. Ez a szakasz a Komló és Godisa közötti kerékpárút része. Ennek a kerékpárútszakasznak a Komló – Mecsekjánosi szakaszán az utcákat használja az útvonal, de utána már kiépített, 2,0 m burkolatszélességű. A város tervezi a városközpont és Sikonda városrész kerékpárúttal történő összekötését.

Kerékpártárolók:

A településen belül még a fontosabb intézményeknél sem található kiépített, vagy kihelyezett kerékpártároló/támasz.

1.15.5 Parkolás

Helyi közutakon, Komló Városi Önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, tereken, parkokban és egyéb közterületen közúti járművel történő várakozás díjmentesen biztosított.

A magánparkolóval ellátott kereskedelmi létesítményeknél a parkolás kifejezetten csak a vásárlók részére engedélyezett.

A parkolási helyzet a városközpont déli részében megfelelő, de a kórház, bíróság, vásárcsarnok-piac és munkaügyi központ körzetében időnként kritikus.

1.16 KÖZMŰVESÍTÉS

A város közművesítése fokozatosan épült ki, közművesítettsége régóta országos átlag feletti. A település beépített területének döntő hányadán a teljes közműellátás biztosított. De valamennyi városrészben még ma is előfordulnak csak részleges, vagy hiányos közműellátással rendelkező ingatlanok. A külterületen, beépítésre nem szánt területeken élők számára jelenleg is közszolgáltatásként jellemzően csak a villamosenergia áll rendelkezésre.

A vizsgált 10 évben (2001-2011 között) ugyan jelentős közműfejlesztéseket valósítottak meg, amelynek eredményeként nőtt a teljes közművel rendelkező lakások aránya, de az egyes városrészekben még így maradtak alacsony komfortfokozatú, illetve hiányosan közművesített lakások.

	Σ	Sikon- da	Nyugati város- rész	Déli város- rész	Bel- város	Al- táró	Északi város- rész	Keleti város- rész	Zobák- puszta	Mecsek- jánosi	Kisbaty- tyán	Kül- terület
2001												
Lakás- szám	10961	18	3679	605	1161	929	3649	530	33	190	45	99
Népesség	27552	36	9848	1525	2523	2247	8348	1411	91	594	126	313
Alacsony komfort- fokozatú lakások száma	875	5	110	47	56	71	401	74	8	30	10	63
%	8	27,8	3	7,8	4,8	7,6	10,9	14	24,2	16,3	22,2	64,6
2011												
Lakás- szám	11260	44	3767	614	1190	928	3747	560	33	201	42	134
Népesség	24394	83	8753	1504	2103	2058	7236	1362	95	515	98	583
Alacsony komfort- fokozatú lakások száma	507	0	49	14	8	90	247	28	5	11	8	48
%	4,5	0	1,3	2,3	0,7	9,7	6,6	5	15,2	5,5	19	35,8

1.16-1. táblázat: Városrészenként az alacsony komfortfokozatú lakások számának, arányának változása 2001-2011 között

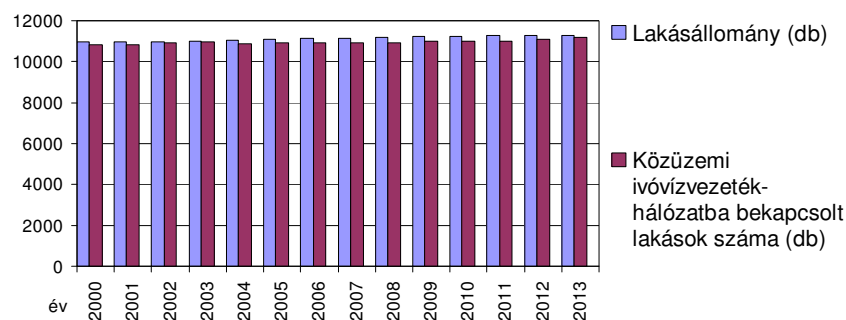
A táblázatból kiolvasható, hogy mely városrészek fejlődtek intenzívebben, s a közműellátás városrészenként eltérő mértékű fejlesztésére is lehet következtetni. Közművesítési szempontból az egyetlen városrész, amelynek közműellátottsága romlott, nőtt az alacsony komfortú lakásállomány, az, az Altáró városrész.

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat a beépített terület utcáiban 114,2 km hosszban épült ki, ezzel a vízvezeték kiépítettsége a beépítésre szánt településrészekben teljes körűnek tekinthető.

Az ivóvízzel ellátott lakások száma a legutolsó statisztikai adatok alapján 11204 lakás volt 2014. január 1.-én, ez a település lakásállományának 99,5 %-a. Az ellátottság jelzi, hogy Komlón a lakosság mindössze 0,5 %-a, kb 139 fő számára nincs megoldva a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátás. Ezek ellátására a közhálózatra telepített 3 db közkifolyó áll jelenleg rendelkezésre. A közüzemi vízellátásban nem részesülő telkeken élők a vízellátásukra a közkifolyókon kívül, házi kutakat is hasznosítanak, de azok vízminősége bizonytalan. Házi kutakat a fenntartási költségeik csökkentésére a közüzemű vízellátásban részesülők is használnak, elsődlegesen locsoló vízként.

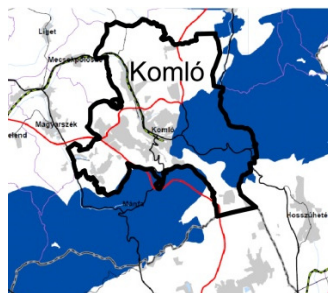
1.16-1 ábra: Vízellátottság fejlődése 2000-2014 között (Forrás: KSH)

A diagram mutatja, hogy 2000-ben 10829 lakás, az akkori lakásállomány 98,9 %-a rendelkezett vezetékes ivóvíz ellátással, 2014. január 1.-én 11204, a lakásállomány 99,5 %-a. (Meg kell jegyezni, hogy ez idő alatt a város népességszáma 9 %-kal csökkent, a lakásállomány pedig 3 %-kal nőtt.)

Vízellátás műszaki hálózati rendszere (vízbázis, hidrogeológia, hálózati rendszer)

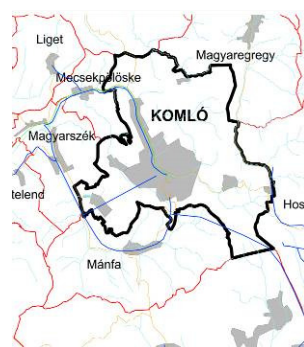
Komló vízellátó hálózatának üzemeltetője korábban a Komló és Környéke Víz- és Csatornamű Kft volt, a víziközmű szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény és az annak végrehajtásáról szóló, 58/2013.(II.27.) számú Kormányrendelet rendelkezései alapján, feladatát a Mohácsi központú Baranya-Víz Zrt Komlói Üzemigazgatósága vette át.

Komló és térsége ellátására létesített regionális ellátó rendszer Komló közigazgatási területe, benne a hozzá tartozó külterületi városrészei mellett, Bodolyabér, Magyarhertelend, Magyarszék, Mecsekpölöske, Mánfa települések ellátását biztosítja, de Hosszúhetény irányából a pécsi és a dunai vízbázisok felé is rendelkezik számottevő kapacitású csatlakozással.

Kiemelten érzékeny felszín alatti
vízminőség-védelmi terület övezete

1.16-2 ábra: Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)

Térségi jelentőségű
ivóvíz-ellátó rendszer

Települési terület
Vízgyűjtőterület

1.16-3 ábra: Regionális vízellátó hálózat (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

Fejlesztési igény

A vízellátó hálózat elemei már nem korszerű anyagúak és a modern fogyasztói igényeknek nem minden esetben felelnek meg szállítóképességükben, cseréjük idővel szükségessé válik.

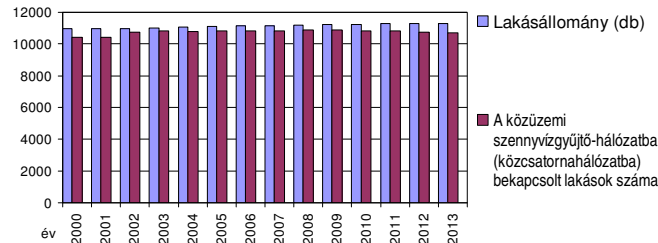
Termákvíz ellátás

A vízellátás keretében említeni kell a város termákvízellátását is. Komló területén (Sikonda városrészben) 1928-ban egy szénvagyon utáni próbafúrás kapcsán termákvizet találtak. Az 500 méter mélyről érkező termákvizet 1929-ben gyógyvízzé is nyilvánították. A termákvíz vízhozama jelenleg 1500 l/perc.

A termál-gyógyvíz hasznosítására Sikonda városrészben fürdőt létesítettek. A fürdőben élmény medence, termálmedence, pezsgőfürdő és gyerekmédenye is üzemel.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés.

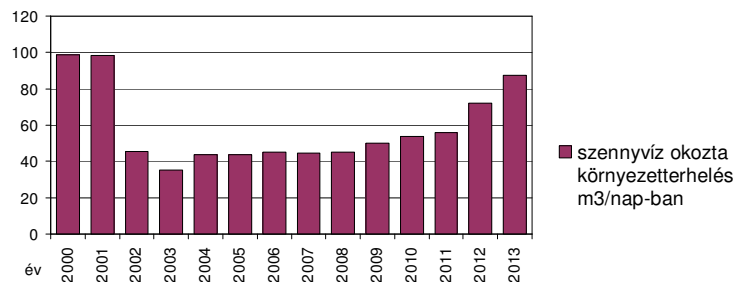
A településen a szennyvíz elvezetésére elválasztott rendszerű közcsontra hálózatot létesítettek. A szennyvízcsatorna hálózat a belterületen 86,3 km hosszban épült ki, ezzel a csatornahálózat a Belváros és az ahhoz kapcsolódó városrészek szinte minden utcájában kiépítésre került, a peremrészek, külterületi városrészek közül pedig csak Kisbattyán és Zobák-pusztá területén nincs kiépítve a közcsontra hálózat.

1.16-4 ábra: Szennyvízelvezetés fejlődése 2000-2014 között (Forrás: KSH)

A diagram mutatja, hogy 2000-ben 10420 lakás, az akkori lakásállomány 95,1 %-a csatlakozott a közcsontra hálózathoz, 2014. január 1-én 10670 a lakásállomány 94,7 %-a. Ebből látható, hogy a lakásállomány növekedése a közműöllő növekedését vonta maga után, amit feltehetően a szennyvízcsatornával ellátatlan területeken való lakásépítés okoz.

Meg kell jegyezni, hogy a közcsontra hálózatra nem csatlakozó ingatlanokból a szennyvíz döntő hányadát a talajba szikkasztják. Az ezzel okozott szennyezés a csatornahálózat fejlesztésének és a rácsatlakozás növelésének eredményeként ugyan csökkent, de 2009 óta növekvő tendenciájú, amely elsődlegesen abból ered, hogy az épülő házak nem mindegyike köthető közhálózatra, valamint az egyedi gazdasági nehézségek hatására előfordul a közhálózati csatlakozás megszüntetése.

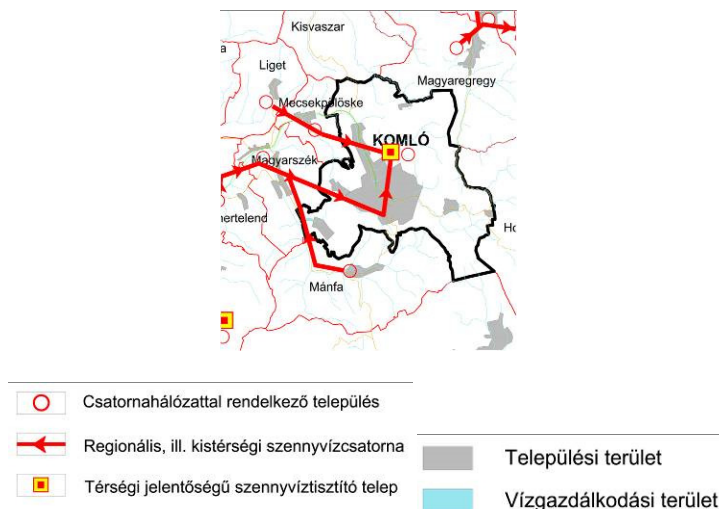
1.16-5 ábra: Szennyvíz okozta terhelés 2000-2014 között (Forrás: KSH)

Míg 2000-ben 98,9 m³/nap-ra becsülhető a talajba szikkasztott szennyvíz mennyisége, 2014. január 1.-re ez 87,6 m³/napra ugyan csökkent, de az utóbbi évek növekvő tendenciája nagyon kedvezőtlen.

Szennyvízelvezetés műszaki hálózati rendszere (szennyvízkezelés, hálózati rendszer)

Komló vízellátásánál leírtakkal azonosan a szennyvízelvezetés rendszerének üzemeltetője korábban a Komló és Környéke Víz- és Csatornamű Kft volt, a víziközmű szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény és az annak végrehajtásáról szóló, 58/2013.(II.27.) számú Kormányrendelet rendelkezései alapján, feladatát a Mohácsi központú Baranya-Víz Zrt Komló Üzemigazgatósága vette át.

A Baranya-Víz Zrt Komlói Üzemigazgatósága üzemelteti Komló és környéki települések szennyvízgyűjtő hálózatát és az összegyűjtött szennyvizek kezelését szolgáló Komlói regionális szerepkörű szennyvíztisztító telepet, a Komló Szennyvízelvezetési Agglomeráció keretein belül.

1.16-6 ábra: Regionális szennyvízelvezetés (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012)

A szennyvíztisztító telep kapacitása 15000 m³/nap, jelenleg a szennyvíztisztító-telepre érkezett szennyvízmennyiségek átlagosan a 7500 m³/nap-ot sem érik el. A tisztított vizek befogadója a szennyvíztelep keleti oldala mellett végighaladó Kaszánya-patak.

Fejlesztési igény

A hálózat teljeskörűvé tétele, a kiépített hálózat menti ingatlanok rácsatlakozásának a növelése. Továbbá a szennyvízgyűjtő hálózat elemei már nem korszerű anyagúak, cseréjük idővel szükségessé válik.

1.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Komló csapadékvíz elvezetése döntően nyílt árkos kialakítású, amelyek hidrológiai rendezettségére nem jellemző. Így az árok vízelvezető képessége korlátozott. Egyes szakaszai szikkasztó árokként üzemelnek, de jellemzően előfordul árokfeltöltések (pl. kocsik behajtása miatt), árokfeltöltések feliszaposodás, illetve növényzettel való benövés miatt.

Az intenzíven beépített belső területeken is jellemző a nyílt árkos elvezetés. Csak a nagyobb utak víztelenítésére épült zárt csapadékvíz elvezetés. A kisebb belső utakon a kiemelt szegéllyel próbálják a nagyobb utak árkaiba vezetni a csapadékvizeket. Zárt csapadékvíz elvezetés jelentős mértékben a 61 sz. országos főút belterületi szakasza alatt található.

Csapadékvíz elvezetés műszaki hálózati rendszere

A település felszíni vizei

Komló csapadékvizeinek befogadója Kisbattyán kivételével a Kaszánya-patak, Kisbattyán csapadékvizeit a Kisvaszari vízfolyás Angyula kúti mellékága szállítja el.

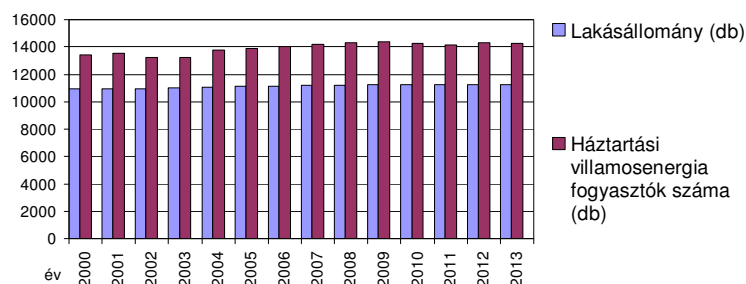
Komló változatos topográfiai adottságú területén, a természet alakította mélyvonalakon haladó, jellemzően a településen eredő vízfolyások gyűjtik össze a csapadékvizeket. Sikonda városrészben a termálkúttal felszínre hozott vízre és a Baranya-patak Sikondai mellékágának vizére alapozva létesült duzzasztott tó, amely idegenforgalmi jelentőségű. Komló teljes területe vízerózióknak kitett területen fekszik.

1.16.2 Energiaközművek

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

1.16.2.1.1. Villamosenergia ellátás

Komló villamosenergia igényeit a pécsi központú E.ON Dél-Dunántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja.

1.16-7 ábra: Villamosenergia ellátottság változása 2000-2014 között (Forrás: KSH)

A diagram jelzi, hogy a lakásállományt meghaladó a villamosenergia ellátottságot igénybevevő ingatlanok aránya.

A villamosenergia ellátottsági arány 100 % feletti eredményét részben a külterületi, de villamosenergia ellátást igénylő ingatlanok, illetve az egy ingatlanon belüli több fogyasztóhely kialakítás indokolja. Ezért ebből közvetlen a lakosság ellátottságára következtetni nem lehet. E vonatkozásban mértékadó a szolgáltató ellátottságra vonatkozó megállapítása, hogy az ellátottság teljes körű.

Műszaki hálózati rendszere

132 kV-os főelosztó hálózaton érkezik a villamosenergia a település déli részén Sikonda városrészbe elhelyezett 132/22 kV-os alállomáshoz, ahonnan induló középvezettségű elosztóhálózatról történik a települési igények kiszolgálására. A város dél-nyugati részén áthaladó 132 kV-os hálózatról táplálják be a Komló közigazgatási határától pár száz méterre délre, a bányaterület ellátására létesített 132/22 kV-os nagy-/középvezettségű alállomást, ahonnan a bányaterület, illetve a város déli területének ellátása történik. Az alállomásokról kiinduló középvezettségű hálózatok fűzik fel a fogyasztói transzformátorállomásokat. A fogyasztói transzformátor állomásokról induló kiefeszűtségű elosztóhálózatról történik közvetlenül a fogyasztói igények kielégítése.

Távlati iparági tervek között szerepel egy 400 kV-os átviteli hálózat létesítése is a 132 kV-os főelosztó hálózattal párhuzamosan.

A kiépített hálózatok jellemzően föld feletti vezetésűek.

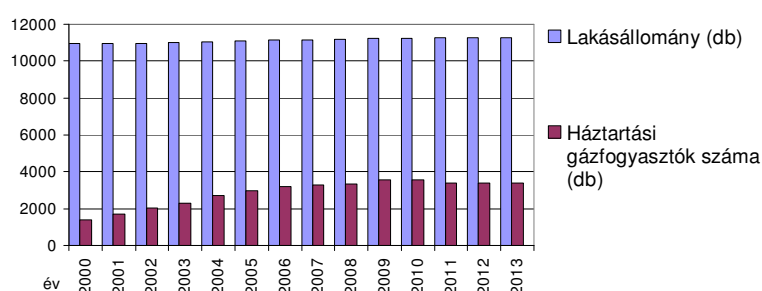
A település közvilágítása változó kialakítású. A település külső területein a kisfeszültségű hálózat tartóoszlopaire szerelt lámpafejek a jellemzőek, ez a kiépített közvilágítás sem a megvilágítás mértékében, sem energiafogyasztás szempontjából, sem a település arculatának javítása tekintetében nem nevezhető korszerűnek. A belső területeken már inkább a modernabb fém vagy beton lámpaoszlopok találhatók meg.

1.16-8 ábra: Villamosenergia-ellátás, energiahálózatok és alépítmények (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012)

1.16.2.1.2. Földgázellátás

Komló földgázzal való ellátása még 1990-es évek második felétől kezdődően valósult meg.

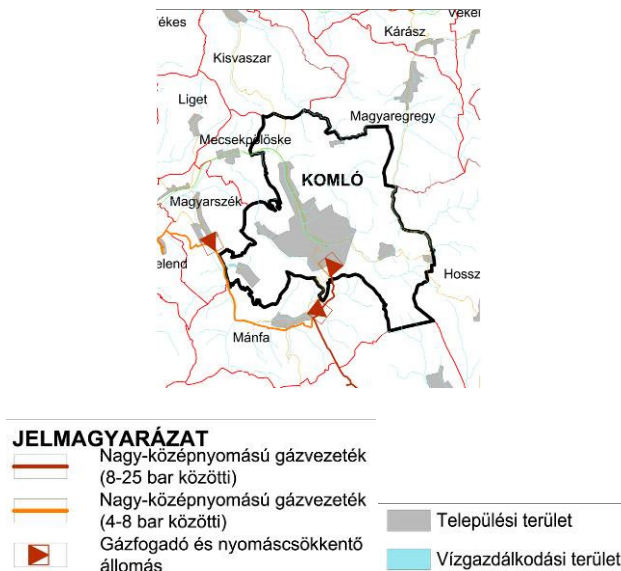
1.16-9 ábra: Földgáz ellátottság fejlődése 2000-2014 között (Forrás: KSH)

A diagram mutatja, hogy 2000-ben 1421 lakás, az akkori lakásállomány 13,0 %-a rendelkezett vezetékes földgázellátással, 2014. január 1-én 3406 lakás, a lakásállomány 30,2 %-a.

A földgázbekötéssel a lakások automatikus üzemvitelű termikus energiaellátását valósították meg, csökkentve a jelentősebb környezet terhelést okozó hagyományos energiahordozó fűtési célú hasznosítását.

Műszaki hálózati rendszere

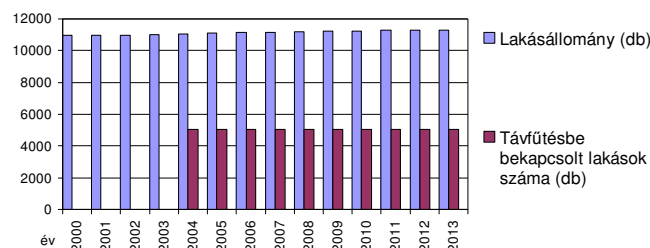
Az ellátást a pécsi központú E.ON Dél-Dunántúli Gázhálózati Zrt. biztosítja. A gázellátás bázisa a kozármislenyi gázátadó állomás, ahonnan induló nagyközép-nyomású vezeték képezi a település ellátásának gerincét. A nagyközép-nyomású gerincvezeték táplálja a település gázfogadóját és nagyközép-/középnomású gáznyomáscsökkentőt, de egyes nagyobb fogyasztók ellátása közvetlenül a gerinchálózatról kiépített bekötéssel megoldott. A nagyközép-nyomású vezeték a település belső területét déli és keleti irányból övezi.

1.16-10 ábra: Gázvezeték hálózat (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012)

1.16.2.1.3. Táv hőellátás

Komlóra késve érkezett meg a földgázellátás, így a városban az automatikus termikus hőellátás igényére, valamint a megvalósított lakótelep ellátására távhőszolgáltatást létesítettek. A távhőellátás hőbázisának és hőtávvezetékeinek jelenleg az üzemeltetője a Komló Fűtőerőmű Zrt. Az önkormányzat tulajdonában levő Bem József utcai fűtőmű távhőszolgáltatás mellett a villamosenergia termelésben is részt vehetne, bár jelenleg villamosenergia termelés nem történik.

1.16-11 ábra: Táv hőellátottság alakulása 2000-2014 között (Forrás: KSH)

A városba a földgázellátás késve érkezése miatt a vezetékes termikus energiaellátást távhőszolgáltatással oldották meg. A távhőellátáshoz a hőtermelést helyi szénvagyonra alapozva indították.

A statisztikai nyilvántartás a távhőellátottságot ugyan csak 2004-től jelzi, de az ellátottság 1966-tól kezdődően már rendelkezésre állt. A statisztikai nyilvántartás szerint a távhőellátás 2004-ben 5044 lakás, az akkori lakásállomány 45,6 %-a számára volt biztosított, 2014. január 1-ig ez a mérték minimálisan változott, akkor 5066 lakás, a lakásállomány 45,0 %-a rendelkezett távhőellátással.

A vezetékes energiahordozókkal, a földgáz- és távhőbekötéssel a lakások automatikus üzemvitelű termikus energiaellátását valósították meg, a kettő összesen a lakásállomány 70,5 %-ban biztosította 2014. január 1.-én a környezetbarát, automatikus üzemvitelű hőellátás lehetőségét. A lakásállomány 29,5 %-ában azonban jelenleg is a jelentősebb környezet terhelést okozó hagyományos energiahordozót hasznosítják fűtési célú hőtermelésre.

Műszaki hálózati rendszere

Az 5066 lakás ellátását nyújtó hőbázis primer energiahordozója létesítésekor a mecseki szén volt. A városba megérkező földgázellátást követően a hőbázist 1999-ben földgáztüzelésre állították át, bár a széntüzelésű kazánokat sem bontották el, azokat hidegtartalékként megőrizték. 2010-ben a KEOP-4.1.0-2008-0072 pályázaton elnyert pályázati támogatással energetikai korszerűsítésként a hőtermelés jelentős részét biomassa üzeműre állították át. A támogatás segítségével egy 18 MW-os biomassa tüzelésű kazánt létesítettek. A jelenleg szükséges 25 MW-os hőigényt a Zobák területén üzemelő biomassa erőmű mellett egy 5 MW-os kiskazán üzemeltetésével biztosítják.

1.16.2.1.4. Egyéb energiaellátás

A városban kiépített vezetékes energiaellátással, földgáz és távhővel történő termikus ellátással a lakásállomány 70,5 %-a számára biztosított az automatikus üzemvitelű termikus célú energiaellátás komfortja. A lakásállomány 29,5 %-ában azonban ma is a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozót hasznosítják. Ezenél az ingatlanoknál hőtermelésre a szén és a fa használata a jellemző, bár vezetékes gázzal nem rendelkező területen a kistartályos PB gáz használata is előfordul.

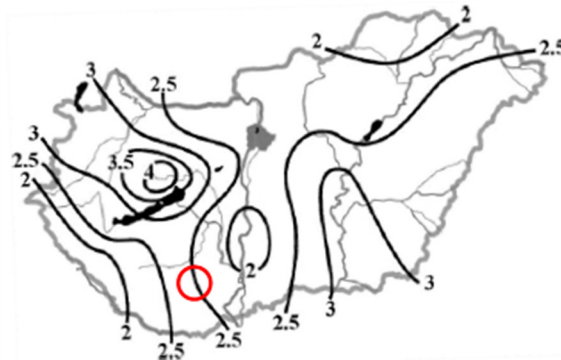
Az egyéb energiahordozóval történő ellátást érintően meg kell említeni, hogy a háztartásoknak szolgáltatott éves gázmennyiség csökkenése (2000-ben 1723 ezer m³ volt, amely 2005-re 4546 ezer m³-re nőtt, majd kicsit hullámozott, de azóta csökken. 2013-ban 3034 ezer m³ volt) 2005 óta jelzi, hogy egyre többen igyekeznek csökkenteni a gázfogyasztásukat. Az egyes gazdasági nehézségekkel küzdő ingatlantulajdonosok a fenntartási költségeiknek csökkentése érdekében rákényszerülnek arra, hogy a gázfűtést részben, vagy időszakosan, ha az ingatlan alkalmas hagyományos energiahordozó hasznosítására, költségeiknek csökkentésére a termikus hőellátásukra földgáz helyett nem vezetékes energiahordozót is hasznosítsanak. Ezzel azonban a település környezetterhelését növelik.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók fogyó készlete és hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják.

A hazánkban is, s benne Komlón is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a vízenergia, a biomassza-biogáz és a geotermikus energia. Ezek előfordulása az ország területén nem egyenletes és általános, befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.

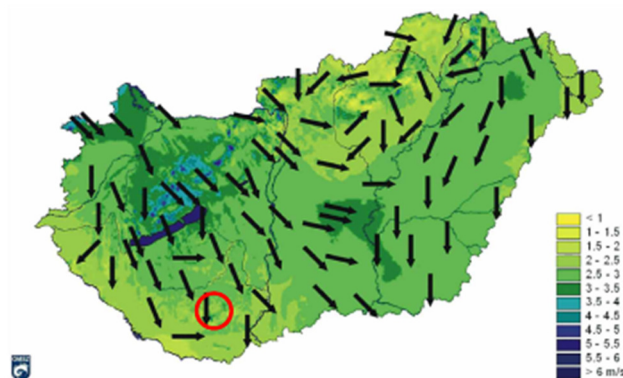
Szélenergia

1.16-12 ábra: A szél energiája Magyarországon (Forrás: Dr. Tar Károly Debreceni Egyetem Meteorológiai Tanszék & Magyar Szélenergia Társaság)

A topográfiai és légköri, meteorológiai viszonyok alapján kialakuló szélenergiát a szélkerék alkalmazásával közvetlen mechanikai erőátvitelre lehetett hasznosítani. Az ősi hasznosítású elvek alapján kialakított „szélkerék”-ből fejlesztett szélturbinával, amivel, mint szélerőművel közvetlen villamosenergia termelhető.

Mivel a szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét.

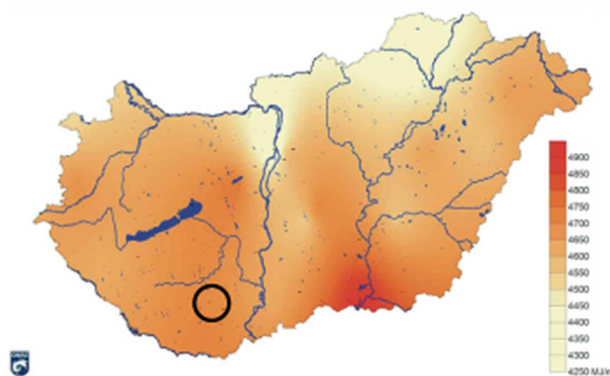

1.16-13 ábra: Az évi átlagos szélsébségek [m/s] és az uralkodó szélirányok Magyarországon (2000-2009) (Forrás: www.met.hu)

A térképek jelzik, hogy Magyarország, mely térségeiben lehet hatékonyabban hasznosítani a szél energiáját. A térképről is leolvasható, hogy Komló és térsége nem fekszik a szélenergiát nagyon kedvezően hasznosítható területen, de hasznosítási lehetősége nem zárható ki.

Szélerőmű létesítési szándékot azonban a település számára meghatározóbb szempontok alá kell vetni. A település megjelenését, arculatát, látványát nem ronthatja, a település fejlődését biztosító távlati céljait nem korlátozhatja.

Napenergia

1.16-14 ábra: A globálisugárzás (MJ/m²) átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009) (Forrás: www.met.hu)

A meteorológiai és topográfiai viszonyok alapján rendelkezésre álló napenergia, mint megújuló energiaforrás, az ősi „fekete hordó” elvén kifejlesztett napkollektorok segítségével termikus célú energiaellátásra, elsődlegesen használati meleg víz termelésre, kisebb mértékben fűtésre alkalmas. A továbbfejlesztéssel kialakított napelemek közvetlen villamosenergia előállítására alkalmasak.

1.16-15 ábra: Az évi átlagos napfénytartam (óra) Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján (Forrás: www.met.hu)

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján, a szélerergia hasznosítási lehetőségéhez hasonlóan a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető.

A térképek jelzik, hogy Magyarország mely térségeiben lehet hatékonyabban hasznosítani a nap energiáját. Komló területén 2050 a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. Hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel, napelemmel villamosenergia termelésre biztosított, de a hasznosításhoz szükséges beruházás megtérülését gyorsan nem lehet várni.

A vizsgálatok szerint a napenergia hasznosítása helyi jelentőséggel, intézményi szinten és házi hasznosítással alkalmazásuk egyre növekszik. Nyilvántartás nem áll rendelkezésre az elhelyezett napkollektorokról, napelemekről.

Ez az a megújuló energiahordozó, amelynek szélesebb, energiagazdálkodást is érintő hasznosítása várható Komlón. A település fejlesztési tervei között is már szerepel naperőmű-park létesítési

szándéka. A fotovoltaikus energiahasznosító berendezések tömeges gyártásának az elindulása által elért áreséssel a megtérülésében már javulás tapasztalható, így a hasznosításának intenzív terjedése várható. Hasznosítása továbbra is célorientált lesz, így helyi jelentőségű marad.

Vízenergia

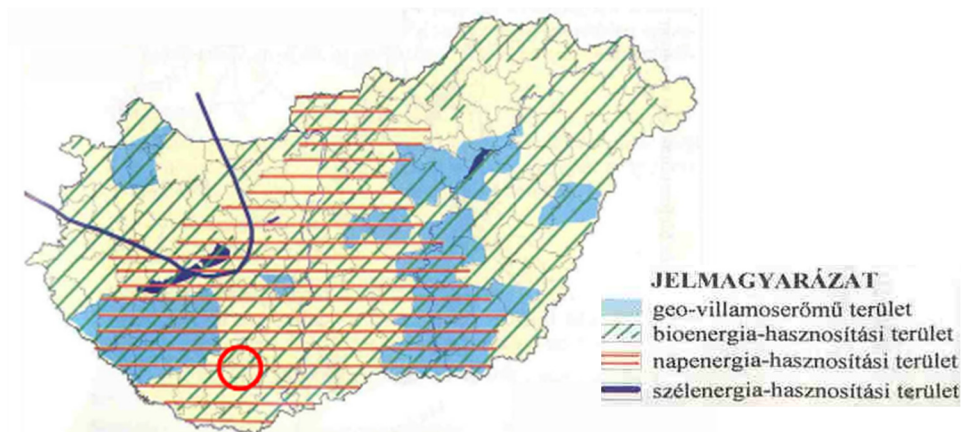
1.16-16 ábra: Vízimunkálatok Magyarország területén, 1921 (Kogutowicz két ábrája alapján szerk. Hajdú Zoltán) (Forrás: Magyar Tudomány A Magyar Tudományos Akadémia lapja 1999. augusztus Tudomány és politika a magyar századokban/A magyarországi vízi energia hasznosításának száz éve)

A vízfolyások esésével, mint megújuló energiaforrással lehet energiát termelni, amelynek hasznosításához vízierék telepítése szükséges, majd annak továbbfejlesztésével kialakították a vízturbinát, amely már közvetlen villamosenergia termelésre alkalmas. Vízenergia termelésre a nagyobb vízszint-változású vízfolyások, alkalmasak, így előfordulásuk Magyarország térképéről leolvashatók.

A térkép jelzi, hogy közüzemű szintű energiatermelésre alkalmas vízerőmű létesítésére Komlón nincs lehetőség.

Biomassza-biogáz

A növényi termésből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből, erdőgazdasági hulladékokból, energiaültetvényekből előállítható energiahordozó a biomassza, amely közvetlen elégetésével fűtési és használati melegvíz termelési energiaigények elégíthetők ki, biogázzá alakítva hő- és villamosenergia termelésre egyaránt alkalmas, bioetanollá alakítva üzemanyagként hasznosítható.

1.16-17 ábra: Megújuló energiaforrások hasznosítására javasolt területek (Forrás: Pylon Kft.)

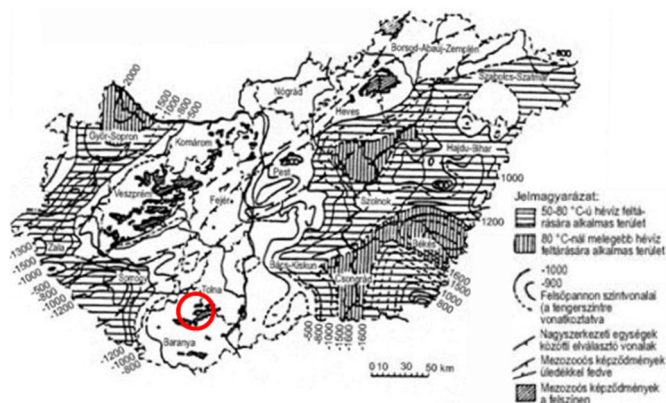
Biomassza, biogáz előállítására az ország területén mindenhol, így Komló területén is van lehetőség. Az elégetése során keletkező CO_2 miatt, ma már nem tekintik annyira környezetbarátnak, mert bár az elégetése előtti oxigén termelése és az elégetése során keletkező CO_2 közel egyensúlyban van, csak amíg az oxigén termelése a beépített környezettől távolabbra esik, a környezetterhelő kibocsátás az beépített területen jelentkezik.

Természetesen a biomassza hasznosítás lehetősége Komlón is rendelkezésre áll. A fűtőmű elnyert pályázati támogatást és megvalósított biomassza hasznosítást. További hasznosítási lehetőséget is terveznek, de a megvalósításra újabb gazdasági segítség szükséges.

Geotermikus energia

A föld belső hőjéből hasznosítható a geotermikus energia. Geológiai adottságok befolyásolják előfordulásának mértékét. Hasznosítására részben a termálvíz kitermelésével, részben a földfő hőszivattyúval történő alkalmazásával nyílik lehetőség.

A földhőből hőszivattyúval kitermelt hőenergia közvetlenül fűtésre, használati melegvíz előállítására hasznosítható, geoerőmű segítségével villamosenergia termelésre is alkalmas.

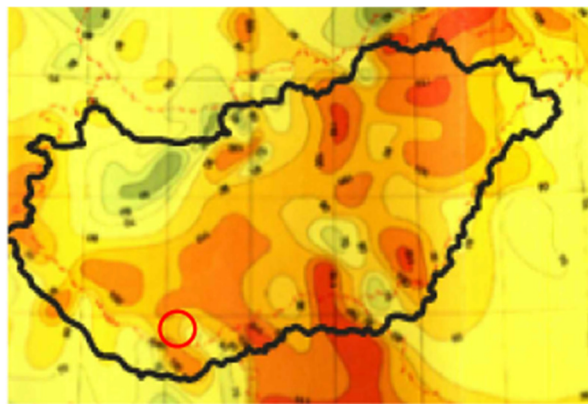
1.16-18 ábra: Magyarország 50 C-nál melegebb hévíz feltárására alkalmas területe (Forrás: dr. Barótfi István Környezettechnika (Mezőgazda Kiadó) Geotermikus energia – Magyarország 50 °C-nál melegebb hévíz feltárásának területei)

A geológiai adottságok alapján a geológusok elkészítették a termikus energia várhatóan rendelkezésre állását bemutató térképet.

A térkép jelzi, hogy az ország területén hol lehet a termikus energia hasznosítását kedvezőbben megvalósítani. A földhő hasznosítására Komló területén is van lehetőség. A hőszivattyú használata telken belül realizálható.

Energiagazdálkodási szinten ma még nem érzékelhető hagyományos energiahordozó megtakarító hatása.

A térkép jelzi, hogy a termálvíz kivételére csak az alacsonyabb hőfoktartományú 50-60 °C-os vízkészletből van reálisan lehetőség, amely termálvíz, fürdési célú hasznosítását ugyan biztosítja (Sikonda), de energetikailag komplexebb hasznosításra lehetőséget a fürdő objektumon kívül nem ad.

1.16-19 ábra: Magyarország geotermikus energiahordozó hasznosítási lehetősége – A Pannon-medencének és régiójának geotermikus hőterképe (Forrás: PannErgy, Portfolio.hu)

1.16-20 ábra: Magyarországon geotermikus energia hasznosítási lehetőség a felhagyott CH meddő kutak – Magyarország CH meddő kútjainak területi megoszlása (Forrás: Pylon Kft. (Szerkesztette 2001-ben))

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgáz, vagy távhő hasznosításával biztosított, helyi hőbázis segítségével.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások az önkormányzat tájékoztatása szerint az elmúlt 5-6 évben az önkormányzati épületeknél egy kivétellel megvalósult, de az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosításában még bőven van lehetőség.

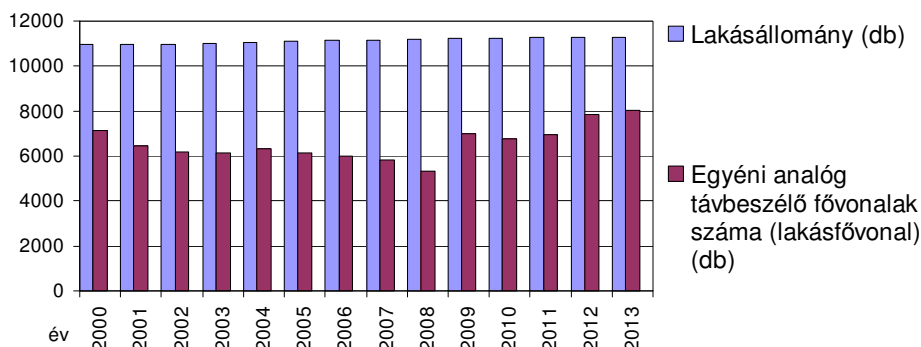
1.16.3 Elektronikus hírközlés

Az elektronikus hírközlés segítségével a város fejlődésének egyik kitörési pontja lehetne az a célkitűzés, hogy az infokommunikációs technológia széleskörű alkalmazását biztosítják a helyi lakosság és részben a turizmus számára. Az infokommunikációs technológiák széleskörű alkalmazási lehetőségének felülvizsgálatával és ésszerű átalakításával segíthetnék a település fejlődését.

Az infokommunikációs technológia alkalmazására jelenleg is fogékony a lakosság. Ezt tükrözik a statisztikai nyilvántartásban szereplő adatok is. A városban 2014. január 1.-én 6192 internet előfizetőt tartottak nyilván, amelyből 12 internet előfizetés kapcsolt vonalon (modem, dial-up, vagy ISDN-en), 1140 internet előfizetés DSL hálózaton, 2647 internet előfizető kábeltelevízió hálózaton, 21 internet előfizető vezeték nélküli hálózaton mobil internet nélkül, 2372 internet előfizető egyéb kapcsolaton (LAN, bérelt vonal stb.) csatlakozott. Ez is jelzi, hogy a lakosság fogékony az újabb technológiákra. Ezt az ellátottságot tovább növeli a mobil internet szinte korlátlan rendelkezésre állása.

1.16.3.1 Vezetékes hírközlés

Komló vezetékes távközlési ellátását a Magyar Telekom Távközlési Nyrt. jogelődje építette ki. A Pécsi szekunderközpontoz tartozó, Komló primer központ a település vezetékes távközlési hálózatának bázisa. Komló a 72-es körzetszámon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

1.16-21 ábra: Távbeszélő fővonaellátottság alakulása 2000-2014 között (Forrás: KSH)

Jelenleg 8019 egyéni lakásfővonal üzemel, ez a jelenlegi lakásállomány figyelembe vételével csak 71,2 %-os ellátottságot jelent.

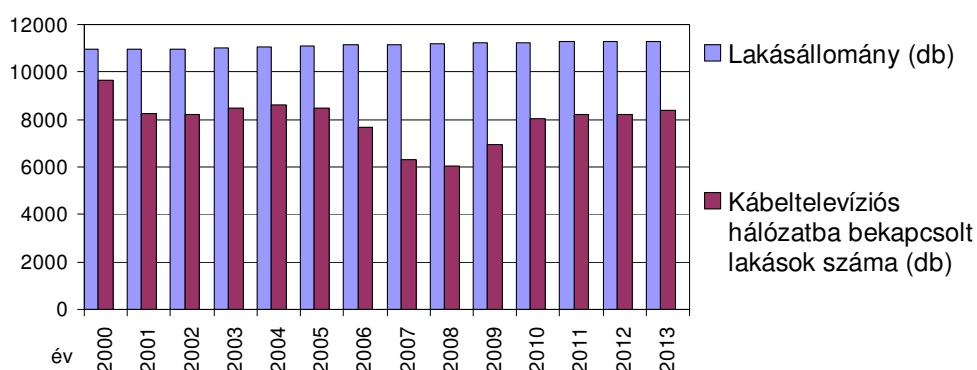
A jelenlegi ellátottsággal az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített. Az ellátottság korábban jelentősebb volt, 2008-ig a mobiltelefon használatának elterjedésének hatására a vezetékes távközlési igények száma csökkent. Az internet, a műsorelosztással kiegészülő komplex szolgáltatás hatására 2008 óta ismét emelkedő tendenciájú a vezetékes hírközlés iránti igény.

A statisztikai nyilvántartás szerint a településen 2000-ben még 95 db, mára és ebben a mobiltelefonok terjedése meghatározó szerepet töltött be, a nyilvános távbeszélő helyek iránti igény, azok kihasználtsága lényegesen csökkent, így jelenleg csak 37 db nyilvános távbeszélő állomás üzemel.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat a lazább beépítésű területeken föld feletti elhelyezésű, a lakótelepen és a városközpontban már a vezetékek földalatti elhelyezésű.

Az ágazati nyilvántartás szerint a településen 58 **vezetékes távközlési szolgáltató** áll rendelkezésre.

A kedvező műsorvétel számára a kábel TV szolgáltatást a UPC Kft építette ki.

1.16-22 ábra: Kábeltelevíziós hálózatiellátottság alakulása 2000-2014 között (Forrás: KSH)

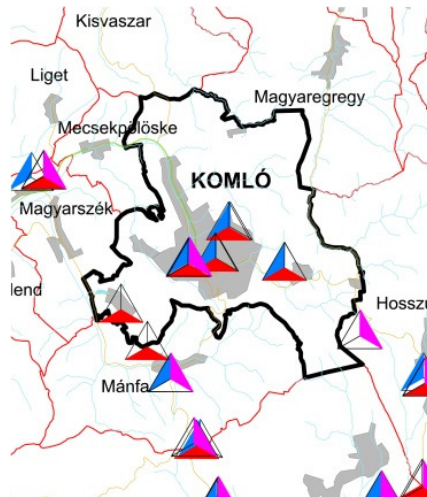
2000-ben 9653 lakás, az akkori lakásállomány 88,1 %-a, 2014. január 1.-én 8384 lakás, a lakásállomány 74,4 %-a vette igénybe a kábel TV szolgáltatást.

A távközléshez hasonlóan műsorelosztásra is több szolgáltató áll rendelkezésre. Az ágazat 8 **vezetékes műsorelosztó szolgáltatót** tart nyilván, mint szolgáltatásra jogosultat. Természetesen közülük is van olyan, amelyik bár rendelkezésre áll, tényleges szolgáltatást nem végez.

1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezetékek nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák – részben településen belül, részben a környező településeken – elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette, üzemelteti.

Jelenleg az ágazat által **vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatóként** a térségben 7 szolgáltatót tartanak nyilván. Természetesen ezek bár rendelkezésre állnak, nem biztos, hogy igénybe veszik szolgáltatásukat. Ezek szolgáltatásukat a meglévő antennákon keresztül biztosítják.

JELMAGYARÁZAT

	T-Mobile adótorony	
	Vodafone adótorony	Települési terület
	Telenor adótorony	Vízgazdálkodási terület

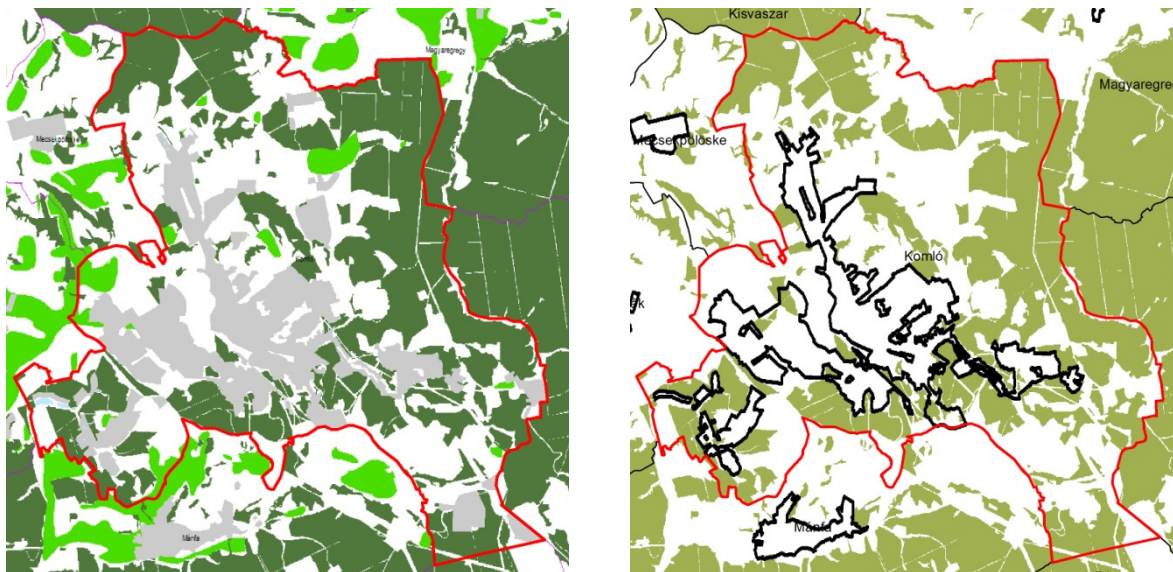
1.16-23 ábra: Adótoronyok (Forrás: Baranya megyei Területrendezési Terv 2012)

1.17 KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

1.17.1 Talaj

Komlót a Baranya megyei Területrendezési terv értelmében szélerózióknak kitett terület övezete nem érinti, azonban vízerózióknak kitett terület övezete a teljes közigazgatási területén érinti.

A Baranya megyei Területrendezési terv értelmében Komló területét a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete nem érinti. **Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek övezete** mind az Országos-, mind a Baranya megyei Területrendezési tervben nagy arányban érinti a települést. Lefedettséjük teljesen megegyezik a két terven. A megyei területrendezési terv ezen felül a Hamvas-völgy északi oldalát, a Somág-tetőt és a Köves-föld keleti oldalát erdőtelepítésre alkalmas területeként ábrázolja.

1.17-1 ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek övezete (Forrás: OTrT) – Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek övezete (Forrás: BmTrT Pestterv-2011)

A város közigazgatási területének nyugati fele **nitrátérzékeny területnek minősül** (Teir). Az OKIR 2013-as adatai szerint már Komló teljes közigazgatási területe nitrátérzékeny terület. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény figyelembe veendő. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésével szembeni védelméről szóló 27/2006. (II. 07.) Korm. rendelet előírásai figyelembe veendők.

1.17-2 ábra: Nitrátérzékeny területnek minősülő terület (Forrás: Teir)

A Baranyai megyei Területrendezési terv szerint Komló teljes közigazgatási területével **ásványi nyersanyag gazdálkodási terület** övezetébe, valamint földtani veszélyforrás övezetébe tartozik.

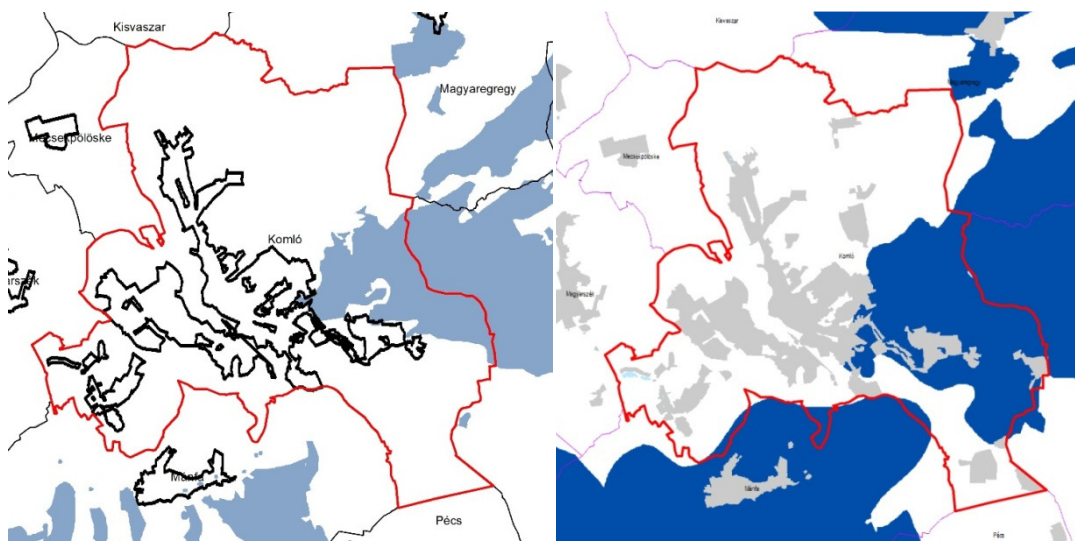
1.17-3 ábra: Ásványi nyersanyag gazdálkodási terület övezeté
(Forrás: BmTrT Pestterv-2011)

1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

Az Országos területrendezési tervben a település keleti oldalán, a Gesztenyész városrésztől északi irányban található **országos vízminőség védelmi terület** övezete.

Baranya megye területrendezési terve szerint a település területét a felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete nem érinti. Megjegyzendő, azonban, hogy a közigazgatási terület keleti részét a **kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület** övezete érinti, ami az országos övezetnél nagyobb területet, a Gesztenyész városrészt és a Macskalik-patak völgyét is magába foglalja. Ezeken a területeken a felszín alatti vizek védelméről szóló 2019/2004. (VII.21.) Korm. rendeletet kell figyelembe venni.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer szerint felszíni vízbázis védőterület övezete nem érinti.

1.17-4 ábra: Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: OTrT) - Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: BmTrT Pestterv-2011)

A település élővizeit a sikondai és gadányi tavak, a magyaregregyi völgyben lévő víztározó, valamint a Kaszánya patak, a Baranya csatorna és mellékvizei alkotják. A jellemző vízhasználat a tavakon halasított víztározás. A vízfolyások vízgyűjtő területén még ma is számos – jórészt ismeretlen – szennyező forrás található, noha a kommunális szennyvizek zárt csatornában történő elvezetése a településen szinte teljes körű. A település ivóvízellátása döntően a kistérségi vízbázisra (Mánfa, Liget, Magyarország) támaszkodik.

A felszíni vízfolyások minőségét befolyásolja a szennyvíztisztító-telepekről bevezetett tisztított szennyvíz minősége és mennyisége, mely a hosszúhetényi telepről a Hosszúhetény-Hirdi vízfolyásba, a komlóiról a Kaszánya-patakba, a mázairól a Völgysegi-patakba, valamint a sikondairól a Baranya-csatornába kerül. A Kaszánya-patak vízminőségére negatív hatással van az, hogy Komló belterületén folyik át és az ottani cégek szennyezik. A többi felszíni vízfolyást jelentős ipari létesítmény nem terheli.

A város közigazgatási területe víztisztaság-védelem szempontjából „A” azaz fokozottan érzékeny besorolású.

Az erózióknak kitett, részben megoldatlan vízelvezetésű domboldalak a felszíni vizek minőségében okoznak gondot, a korábbi szénbányászat felszíni létesítményei és utódüzemei területén nem ritka a jelentős talajszennyezés.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A domborzati adottsága és az ebből következő rossz átszellőzése miatt a szűk, átszellőztetlen völgyek nem segítik a levegő tisztulását, elsősorban a közlekedésből eredő légszennyezés jellemző.

Komlón immissziós mérőpontok találhatók:

- a belvárosban,
- a Juhász Gyula utcában,
- a Toldi Miklós utcában,
- a Városháza téren.

A Komló belvárosában lévő monitorállomáson a környezeti levegő szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-dioxid, szálló por és ózonszennyezettségének mértékét mérik. A Juhász Gyula utcai kívül még a nitrogén-dioxid és kén-dioxid, a Toldi Miklós utcai az üledő por, a Városháza téri pedig a kén-dioxid és a nitrogén-dioxid mennyiségéről szolgáltat adatokat még.

A monitorállomásokon mért adatokból egyértelműen kiderül, hogy Komlón a levegő NO_x koncentrációi, valamint a por koncentrációja évente több alkalommal túllépi az egészségügyi határértéket.

A lakások 29,5 %-ban egyedi fűtésrendszerrel bírnak, amelyekben, jó esetben fa tüzelőanyagot használnak. A fűtésből eredő légszennyezés jellemző a település kertvárosias beépítésű részeire.

A külterületeken a gondozatlan állapotokból eredő parlagfű és egyéb allergén növények elszaporodása jelent veszélyt. A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet kötelező érvényű.

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

A környezet zajterhelését túlnyomórészt két zajforrás adja: a közlekedés és az ipar. Zajvédelmi szempontból gondot jelent a Hosszúhetényen, Komlón, Magyarhertelenden, Magyarszéken, Mánfán, Mecsekpölöskén és Tófűn átvezető utak forgalma is. A közúti közlekedésből eredő zajterhelés mértékét összehasonlítva a jogszabályban előírt határértékekkel megállapítható, hogy mind a nappali, mind az éjszakai időszakban a zajszint határérték fölötti. A környezet zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM rendelet szól, továbbá a zaj- és rezgésterhelés elleni védelemről a 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet ír.

Komlón az ipari létesítmények zajterhelő hatása kisebb területet érint, mint a közlekedésből eredő zajhatás, de koncentráltabban jelentkeznek. A város terület-felhasználása heterogén, nem különülnek el egymástól a lakó-, intézményi, ipari, kereskedelmi és szolgáltató funkciójú területek. Az ipari parkban több cég is üzemel, melyek az északi és déli irányban lévő lakóépületekre jelentenek terhelést. Ezenkívül a város több pontján szétszórva működő ipari létesítmények pedig helyi zajterhelést jelentenek a környezetükben lévő lakóterületekre.

A környezeti rezgés két fő forrása is a közlekedés és az ipar, akárcsak a zaj esetében. Közlekedésből származó rezgéssel a rossz minőségű közutak, valamint az útviszonyokhoz képest túlsúlyos gépjárművek esetén, illetve a vasúti pályához közeli épületeknél kell számolni.

1.17.5 Sugárzás védelem

Komló közigazgatási területén belül a rendelkezésünkre álló megyei tervi adatok alapján 5 Vodafone antenna, 1 Telekom antenna, és 4 Telenor antenna található. Méretükről és védőtávolság igényükről információnk nincs. A Bataapátiban létesített kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok tárolója 30 kilométeres kiterjedésű védőzónájába esik Komló.

1.17.6 Hulladékkezelés

A megyei területrendezési terv értelmében a település közigazgatási területét a térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete nem érinti. A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény határozza meg a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásra vonatkozó általános szabályokat

Hulladék típusonként a jelenlegi hulladékszállítók:

1. állati hulla	ATEV Solt
2. gyógyászati maradék	SEPTOX KFT
3. kenőolaj- hulladék	DESIGN KFT
4. olajfelfutató anyag	DESIGN KFT
5. olajos rongy	DESIGN KFT
6. olajsűrű	DESIGN KFT
7. savas akkumulátor hulladék	Banner Hungária KFT
8. gépkocsi mosó iszapja	Saubermacher Marcali KFT
9. növényvédő-szeres göngyöleg	Cseber KHT
10. vasfém hulladék	STEEL Metal KFT
11. nem vasfém hulladék	STEEL Metal KFT
12. gumiabroncs	Duna-Dráva Cementmű
13. kommunális hulladék	Komlói VG ZRT, Biokom KFT, Délkom KFT

Komlóról a **kommunális hulladékot** Cikói hulladékkezelő telepre szállítják 2012 óta.

A **Komló Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás** területén csak a Komlói komposzttelepre szállítanak be (állati eredetű hulladékok komposztálása) hulladékot, a keletkezett hulladék gyűjtése és rendszeres kiszállítása folyamatosan történik.

A szelektíven gyűjtött hulladékot a REKOM KFT Cikóin és a BIOMARK 2000 KFT Pécssett lévő hulladékkezelő csarnokba szállítják, ahol a hasznosítható anyagokat bálázzák és értékesítik

Az almos trágyát saját szállítójárművel, illetve kiszóró berendezéssel juttatják a szánóföldekre- a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő módon és időben. A kiszórást követően folyamatosan bedolgozzák a talajba a trágyát.

A kiszállított veszélyes hulladékokat a hulladékkezelők engedélyében rögzített módon ártalmatlanítják. A 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet szabályozza a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységeket.

A szennyvíziszapot a Komló-Víz KFT telephelyén a Komlói Városgazdálkodási ZRT végzi- a keletkező komposzt korlátozás nélkül forgalomba hozható. A Komló-Víz KFT telephelyén a kommunális szennyvíziszap, a térségben keletkező parki, kiskerti fanyesedék és fű kerül komposztálásra.

Összességében a Komló térségében keletkező szennyvíziszap (becsült mennyiség ~2500 t), valamint a parki nyesedék teljes mennyisége komposztálható. Ez azt jelenti, hogy a cikói regionális hulladékkezelő központba nem szállítanak a szelektíven gyűjthető, biológiailag lebomló anyagokból lerakásra hulladékot. Ezen hulladékok becsült mennyisége a komlói városi hulladékhoz képest közel 40 %. A régió hulladékmennyiségének mintegy 20 %-a kerül hasznosításra ezzel a módszerrel

Komló szennyvíztelepének az engedélyek szerinti kapacitása 15.000 m³ /nap, de jelenleg a telep csak a kapacitása felével üzemel, ami 7.500 m³/nap. A komlói szennyvíztelep eleveniszapos technológiájú iszaprohasztással kiegészítve. A technológiájából és kapacitásából következően a szennyvíztelep védőtávolsága 500 m. 94,7 %-a közcsontra hálózatra kötött lakások aránya. A nem csatlakozó ingatlanokból a szennyvíz döntő hányadát a talajba szikkasztják, ezzel talaj- és felszín alatti víz szennyezést okozva.

Sikondán a lakások és üdülők döntő többsége csatornázott. Az itt keletkező szennyvíz a helyi, oxidációs árkos, nagyterhelésű, biológiai szennyvíztisztító telepre kerül, melyet szintén a Komló-Víz Kft. üzemeltet. A telep 1971-ben épült. Hidraulikai kapacitása 375 m³/d, kihasználtsága körülbelül 25%-os. A szennyvíz tavalyi mennyisége 41 700 m³ volt. A tisztított szennyvíz befogadója a Baranya-csatorna.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

Vizuális környezetterhelésről olyan esetben beszélhetünk, amikor bizonyos épített, vagy emberi beavatkozás hatására létrejött tájelemek látványa zavarólag hat közvetlen, vagy tágabb környezetükre. Gyárkémények, hírközlési tornyok, magasházak, víztornyok, bányák hatása távolabbról is érzékelhető, míg a közművezetékek, és nagyméretű földművek döntően közvetlen környezetükben zavaróak.

Vizuális környezetterhelést jelentenek a külszíni bányaterületek, a közművezetékek, bevásárló központok jellegtelen arculata, bakdaruk látványa. Ezek magas aránya miatt a településkép ellentétben a táj szépségével, többnyire lehangoló látványú.

1.17.8 Árvízvédelem

Komló települést a vízügyi ágazat, árvízvédelmet igénylő települések között nem tartja nyilván, azaz Komló nem árvíz-veszélyeztetett település. Ez természetesen nem zárja ki, hogy hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék nem okozhatna helyi vízelöntést, vízkár „árvízi” eseményt. Az így jelentkező vízkár nagy valószínűséggel a vízelvezető rendszer kialakításának és annak karbantartásának hiányosságából ered.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A környezeti elemek szennyeződése és ezek összeadódó hatásaikból kialakuló konfliktusok mind az emberi egészségre, mind a természeti világra nézve problémát okoznak, amelyek az alábbiak:

- Az utak rossz állapotából adódó zaj- és rezgésterhelés
- Az ipari létesítmények okozta zaj-, rezgés- és levegőterhelés
- Az andezitbányából a településen keresztül szállítják el a kitermelt anyagokat, amely jelentős terhelés
- Azokon a településeken, ahol az elmúlt évtizedeken intenzív bányászati tevékenység, és hozzá kapcsolódó ipari működés volt, jelentősen sérült és szennyeződött a talaj.
- Az allergén parlagfű elterjedése, és nem megfelelő megelőzés
- Gyenge lakossági fegyelem a szelektív hulladékgyűjtés terén
- Fűtési eredetű légszennyezés

1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

A településre vonatkozó jogszabályon alapuló követelmények: a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. tv. és ennek a végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet.

1.18.1 Építésföldtani korlátok

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

A mélyművelésű bányászattal érintett területek felett kialakulhatnak süllyedések, amelyek a felszínmozgások egy speciális esetei, ezért ezeken a térképeken az alábányászott területek is feltüntetésre kerültek.

Bezárt bányászati hulladékkezelő létesítmények nyilvántartása és kockázati besorolása — az Európai Bizottság 2006/21/EK irányelvében és az ezt harmonizáló 14/2008. (IV. 3.) GKM rendeletben meghatározott feladatok szerint:

Zobák akna – azonosító: 02-019
 Erőmű, salak-pernye hányó - azonosító: 02-022
 Kossuth akna H – azonosító: 02-029
 Béta akna A - azonosító: 02-020
 Béta akna B - azonosító: 02-024
 Béta akna C – azonosító: 02-025
 Anna akna - azonosító: 02-017
 Kossuth akna C- azonosító: e0105
 Kossuth akna D - azonosító: 2-030
 Kossuth akna E - azonosító: 02-026
 Kossuth akna F - azonosító: 02-031
 Kossuth akna G - azonosító: 02-023
 Kossuth akna H - azonosító: 02-029
 Mecsekjánosi meddő- 02-028
 Diagonál akna - 02-018

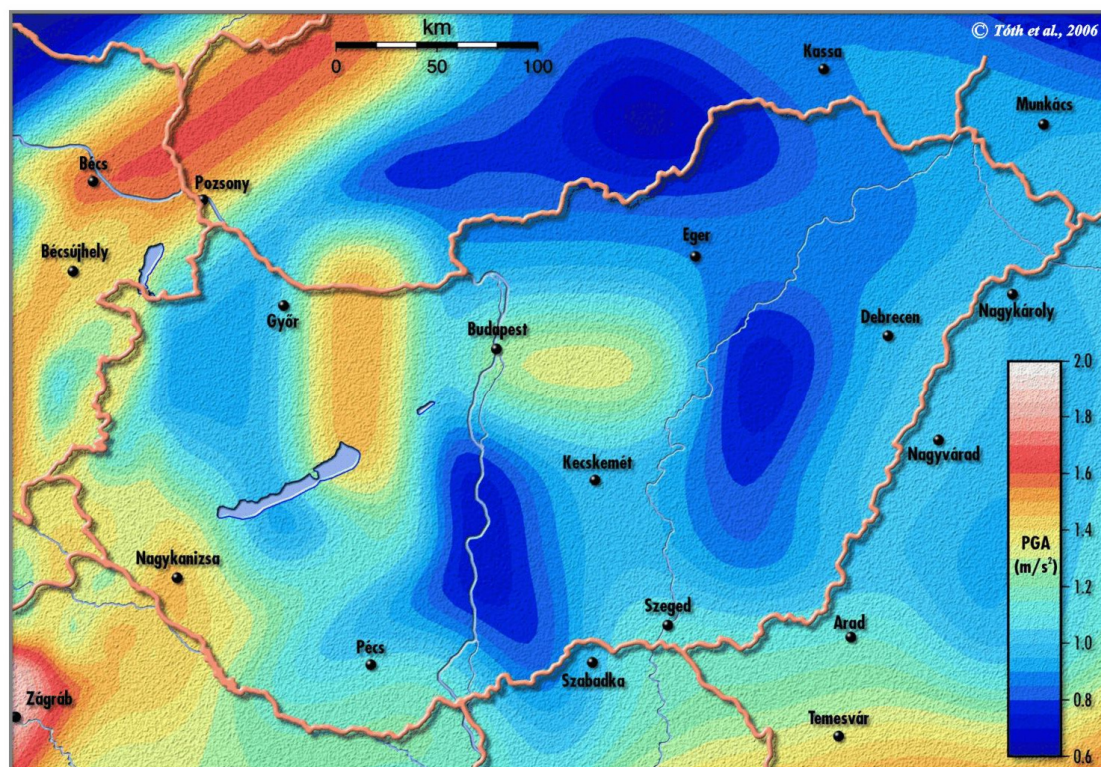
A Bányakapitányság nyilvántartásába szereplő felhagyott bányatérsegek:

Altáró, Kossuth IV. akna, Zobák-szállítóakna, Zobák-légakna, Anna-szállítóakna, Anna-légakna, Sóstói-akna, Tömedék-akna, Kossuth-légakna, Kossuth-szállítóakna, Kossuth-Új-akna, Granzler-táró, Budafai-légakna, III-as szállítóakna, III-as légakna, Zobák-diagonális légakna, Béte – Ny-i akna, Béta-K-i akna.

1.18.1.2 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

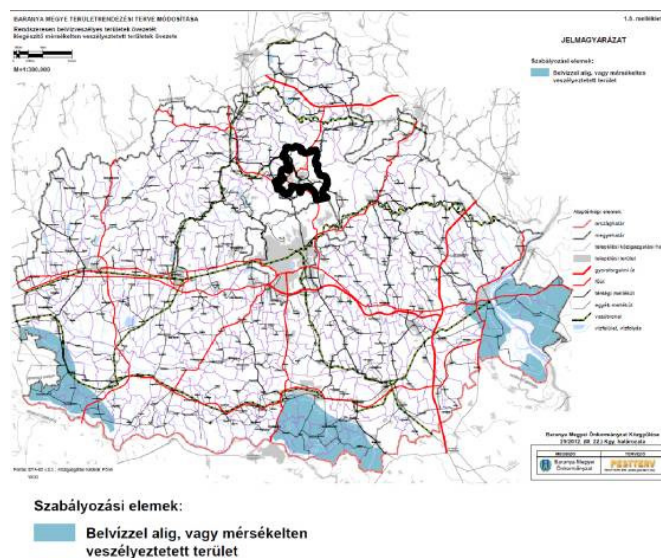
Komlón sajátos felszínformáló folyamatok a csuszamlások, amelyhez a feketekőszén-bányászat hatásai is hozzájárulnak. A Bányakapitányság felszínmozgásokat nyilvántartó kataszterében Komló 30 helyszínnel, ezen felül az adattárban 7 helyszínnel szerepel.

1.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területei

1.18-1 ábra: Magyarország földrengés-veszélyeztetettsége (Forrás: <http://mkweb.uni-pannon.hu/tudastar/ff/10-vesz/images/001.png>)

1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18-2. ábra: Magyarország belvíz által veszélyeztetett területei (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)

A várost magába foglaló megyei területrendezési terv alapján megállapítható, hogy Komló várost nagyvízi meder nem érinti és belvízzel veszélyeztetett területe sincs

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

Komló területét érintően a vízügyi ágazat árvízveszélyes területet nem tart nyilván.

Az előforduló „árvízi” elöntés a vízelvezető rendszer fokozottabb karbantartásával, a szélsőséges csapadékesemények elvezetésére történő alkalmassá tételével kizárható.

1.18.2.2 Belvízveszélyes területek

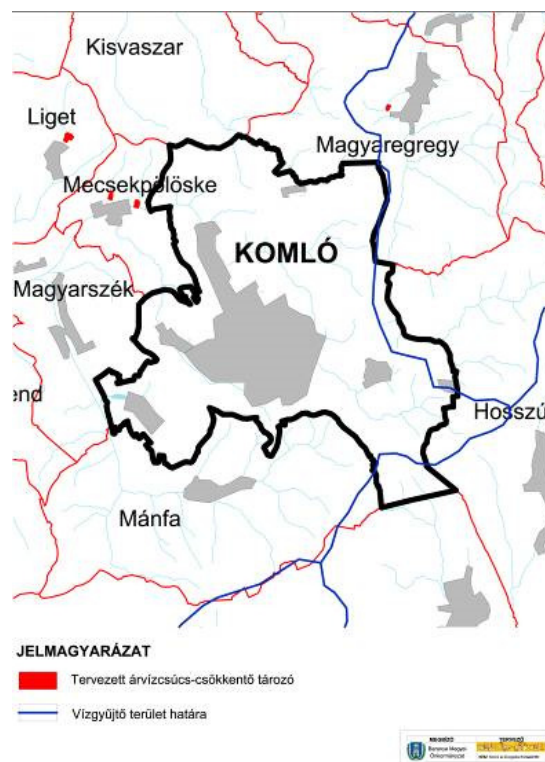
A település területét érintően belvízveszélyes területeket a vízügyi ágazat nem tart nyilván, így a település belvízzel nem veszélyeztetett.

1.18.2.3 Mélyfekvésű területek

A településen mély fekvésű területek a topográfiai adottságok mellett, a természet alakította mélyvonalakon alakultak ki, ahol időszakos, vagy állandó vízfolyások haladnak. Ezek a vízfolyások vezetnek le a felszíni vizeket. A mélyvonalon haladó vízfolyások természetes útjának fenntartásával a környezetének védelme biztosított.

1.18.2.4 Árvíz- és belvízvédelem

A településen a vízügyi ágazat nyilvántartása szerint árvízi és belvízi veszélyeztetés nincs, így vízügyi szintű árvízvédelemre és belvízvédelemre szükség nincs.

1.18-3. ábra: Tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározók (Forrás: Baranya-megyei Területrendezési Terv 2012)

Az ágazat által árvízcsúcs csökkentő tározó, sem meglévő, sem tervezett nem érinti Komló közigazgatási területét.

Az előforduló vízelvezető hálózat kialakításának hiányából, vagy karbantartásának a hiányából származó vízelöntés kezelése önkormányzati feladat, a szélsőséges csapadékesemény következtében keletkező helyi vízkár elhárítása „árvízi” esemény a helyi katasztrófavédelem feladata.

1.18.3 Egyéb

Baranya megye területrendezési terve szerint a település a honvédelmi és katasztrófavédelmi övezeti besorolása szerint a Paksi Atomerőmű 80 km-es veszélyeztetettségi zónájába esik. A település polgári védelmi besorolása alapján a II. csoportba tartozik. Az Országos Területrendezési terv és a 2011-es Baranya megyei Területrendezési terv értelmében kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete nem érinti a települést.

1.18.3.1 Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

A települést a megyei területrendezési terv szerint földtani veszélyforrás övezete érinti. A várost övező hegy-, domboldalak jellemzően 12 %, 17 %-nál meredekebbek.

1.18.3.2 Egyéb tevékenységből adódó korlátozások

Közműszolgáltatással összefüggő korlátozások:

1. Vízellátás szolgáltatási területén

- Települést és környező településeket ellátó regionális ivóvíz gerincvezeték és 3-3 m védőterület igénye
- vízműterületek

2. Szennyvízelvezetés

- Szennyvíztisztító telep és védőtávolsága
- Szennyvízátemelők 20 m-es (búzzár és zajszigetelés esetén) és 150 m-es (búzzár és zajszigetelés nélkül) védőtávolsága

3. Csapadékvíz elvezetés

- Felszíni vízrendezést szolgáló árkok, csatornák 3-3 m-es karbantartó sávval
- tavak menti 6 m-es mederkarbantartó sáv fenntartása

4. Energiaellátás

Villamosenergia

- tervezett 400 kV-os átviteli és üzemelő 132 kV-os főelosztó hálózat nyomvonala és azok biztonsági övezete
- 22 kV-os gerinc elosztóhálózat nyomvonala, a külterületen 7-7 m-es oszloptengelytől mért biztonsági övezete

Földgázellátás

- nagyközép-nyomású földgáz gerincvezeték és biztonsági övezete

5. Elektronikus hírközlés

- Vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatók létesítménye

1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

Baranya megye területrendezési terve szerint Komló egész külterülete az Ásványi nyersanyag gazdálkodási terület övezetébe tartozik.

A fekete kőszén bányákat 2000-ben bezárták.

Az alábbi ásványi nyersanyagvagyon területek találhatók Komlón:

- Macskaluki I/a tartalékterület – zúzott andezit nyersanyaglelőhely, kódja: 020100003.
- Komló II.-andezit D-i bővítés - zúzott andezit nyersanyaglelőhely, kódja: 020100006.

Az alábbi Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetébe tartozó bányatelek találhatók Komlón:

- „Komló II.” (Komlói Bányaüzem – komló bánya) – Andezit védnevű bányatelek. A bányatelek jogosultja: KŐ-KA-KŐ- és Kavicsbányászati Kft.
- „Pécs-Vasas-Kőszén” védnevű bányatelek. A bányatelek jogosultja: Pannon Hőerőmű Zrt.
- „Komló” védnevű bányatelek (volt mélyművelés). A bányatelek jogosultja: Bányavagyon-hasznosító Nonprofit Közhasznú Kft.
- „Komló-Zobák-Kőszén” védnevű bányatelek (volt mélyművelés). A bányatelek jogosultja: Pannon Hőerőmű Zrt.
- „Vasas” védnevű bányatelek (volt mélyművelés)

1.20 VÁROSI KLÍMA

Komló város nem rendelkezik saját környezetvédelmi programmal, azonban a Komló Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társaság készítetett:

- 2011-2016. évekre szóló hulladékgazdálkodási tervet, 2011-ben.
- Kistérségi Környezetvédelmi program 2011-2016., 2011-ben.

Jelentős a civil társadalom bevonása a programokba és számos kezdeményezés kiindulópontjai. Ezek a programok mind a város élhetőbbé és környezetbarátabbá válását segítik. A lakossági szemléletformálást fontosnak tartja az önkormányzat, ezért a hivatal több programot szervez, ezen kívül az óvodákban is több program indult a gyermekek környezeti neveléséért. Több civil szervezet működik, amelyek környezettudatos szemléletformálást végeznek együttműködve az önkormányzattal.

Megvalósuló környezetvédelmi projektek:

- A Dél-Balaton Sió Völgye projekt: Dél-Balaton Sió Völgye regionális hulladékkezelő rendszer.
- A Mecsek-Dráva projekt.
- A „Környezettudatos Könyvtár a fenntarthatóbb életmódért Komlón” című, KEOP-6.2.0/B/11-2013-0012 azonosítójú projekt 2014 decemberében indult.

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEJETÉSE

2.1.1 Településhálózat

Komló az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió szerint az ország egyik gazdasági fejlesztési tengelyében fekszik, abban, amelyik a Dunamenti városokon keresztül köti össze Budapestet Péccsel. A járást környezeti meghatározottságú, turisztikai funkciójú területnek tekinti. A város a külső városgyűrűhöz tartozó Pécs agglomerálódó térségében helyezkedik el. A megye második legnagyobb városa. A járásához 20 település tartozik, melyek közül csak a 66-os út mellett fekvőkkel van megfelelő közlekedési kapcsolata. Közülük 3 tartozik elsődleges, 8 a másodlagos vonzáskörzetébe, a továbbiakkal szinte csak igazgatási kapcsolata van. Több tekintetben viszont bizonyos ellátásokat biztosít a sásdi járás és pécsváradi járás szomszédos területeire. Legfontosabb kapcsolata Péccsel van.

2.1.2 Társadalom

Komló Baranya megye második legnépesebb városa, ennek megfelelően demográfiai jellemzői is városi jelleget tükröznek. Mind Komló, mind a járás népességszáma évről évre csökken. Komlón a természetes fogyás negatív vándorlási egyenleggel is párosul. Az országos és megyei trendekhez hasonlóan Komlót és a tágabb térséget is a lakosság elöregedése jellemzi, a városban minden gyermekkorúra kettőnél több időskorú jut. Az időskorúak magas aránya együtt azt is jelenti, hogy a városban sok az egyedül élő ember. Komlón és a járásban a magyar mellett a cigány és a német nemzetiség van jelen. Komló kulturális életében a nemzetiségek aktívan részt vesznek.

Komló városi szerepköréből adódóan az iskolai végzettségi mutatói kedvezőbbek ugyan a járási adatoknál, azonban a megyei és országos értékektől elmaradnak. Komló sem az iskolázottság, sem a foglalkoztatottság, sem a jövedelmek tekintetében nincs egyértelműen jobb helyzetben, mint a járás többi települése, egyes községek kedvezőbb mutatókkal rendelkeznek. A település pozíciója országos és regionális összehasonlításban is kedvezőtlen.

Komlón az alap- és középfokú oktatás biztosított. A városi óvodák országos összehasonlításban alacsonyabb kihasználtsággal működik, mely összefüggésben áll a csökkenő születésszámmal, ugyanakkor az elmúlt évek fejlesztéseit is tükrözik. Az általános iskolai feladatellátást mind állami, mind pedig egyházi intézmények végzik. A településméretekből adódóan az oktatási intézményekben alacsony a más településekről bejárók aránya. Komlón a középfokú oktatás gimnáziumi és szakközépiskolai formában is zajlik, kollégiumi elhelyezés is biztosított. A városban a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatását valamint az alapfokú művészetoktatást is külön intézmények végzik. A tanulói létszám valamennyi intézmény és oktatási forma esetén csökkenő tendenciát mutat.

Komlón és mintegy 40 000 fős vonzáskörzetében a Komlói Egészségcentrum biztosítja a járó- és fekvőbeteg-ellátást. A kórházi ágyak száma 184, az intézményben az ellátott betegek száma évről évre csökken. A komlói járás egyetlen bölcsődéje kistérségi fenntartásban működik, a népességszámhoz viszonyítva kicsi kapacitással. A járásban a szociális közszolgáltatásokat jól kiépített, centralizált intézményrendszer biztosítja. A különböző szociális támogatási formákban részesülők száma növekszik. Az elöregedő lakosság növekvő terheket ró a szociális ellátórendszerre is.

Komlón a kulturális és közösségi intézményhálózat fejlett, a település képes a járás területére vonzó hatást kifejteni. A település nagyrendezvényeket is meghonosított, melyek szervezésében az erős civil szektor és a nemzetiségi önkormányzatok is aktívan szerepet vállalnak. A városban a sportolás infrastrukturális feltételei adottak, Komló sportkonceptióval is rendelkezik.

Komlón az esélyegyenlőség kapcsán beazonosított problémák között a gyermekek, az idősek és (egyben) a mélyszegénységben és a fogyatékkal élők jelennek meg hangsúlyosan. A feltárt problémák megoldását a település a szociális ellátórendszer bővítésében és megerősítésében, új intézmények és intézkedések bevezetésében látja.

2.1.3 Gazdaság

Komló gazdaságára rányomja bélyegét a bányászváros múltja, valamint, hogy a bányák bezárását követően a mai napig nem teljesen tudták az újonnan létrejött helyi vállalkozások a munkanélkülivé vált bányászokat foglalkoztatni.

A város és a járás megközelíthetősége rossz. Ez leginkább annak köszönhető, hogy az M6/M60 autópályától a kritikusnak számító 20 perces távolságon kívül fekszik a város, valamint a legfontosabb közlekedési útvonalak is elkerülik.

A városnak Péccsel jó a kapcsolata, a munkaerő ingázása is jelentős a megyeszékhely irányába.

A munkaerő képzettségi színvonala alacsony, így a város jelentős hozzáadott értéket képviselő ipar megtelepedésére csak középtávon válhat alkalmassá. Ahhoz, hogy Komló K+F terén jelentős iparral rendelkezzen, szakemberekre van szükség. Azonban a szakemberek importálása, valamint a helyi, szakképzettséggel rendelkező személyek foglalkoztatása komoly nehézségekbe ütközik. Az előbbi esetben a diplomás, képzett munkaerő nem tér vissza a városba, a Komlóra csábításuk a város általános negatív megítélése miatt, valamint az országosnál alacsonyabb bérszínvonal miatt nehéz. Az utóbbi esetben a szakképzett személyek általánosságban külföldre, Nyugat-Európába készülnek.

A város jelentős turisztikai potenciállal rendelkezik. Gyönyörű természeti környezet, izgalmas múlt, és a bányászat ma is élő emlékei olyan egyveleget alkotnak a városban, melyet érdemes kihasználni. Természetesen Sikonda wellness fürdőjét sem szabad elfelejteni. E lehetőségek kiaknázását, szintén gyengíti a városról kialakult viszonylag negatív kép a magyar emberekben.

Jelentős autóiipari beszállító vállalatok működnek a városban, és a város kőbányája is fontos gazdasági szereppel bír. A primer szektorban elsősorban az erdőgazdálkodás jelent lehetőséget. A mezőgazdaságot csupán a kisebb parcellák zöldség- és gyümölcstermesztése jelenti.

Összességében Komlón gazdasági szempontból a legjelentősebb problémát a munkaerő képzettségi színvonala, a képzettséggel rendelkezők elvándorlása, illetve a városról kialakult kedvezőtlen külső megítélés jelenti. E két tényező együttesen hat abba az irányba, hogy a városba jelentős külső befektető nem érkezik – az ipari parkot is legnagyobb részt a helyi vállalkozások telepítették be.

2.1.4 Táji és természeti adottságok, zöldfelületek, környezetvédelem

Komló történetileg egy kis „hegyi” faluból alakult ki, amelyre egykor az erdőgazdálkodás, állattartás volt jellemző. Ezt a helyzetet gyökeresen átalakította a bányászat és az ahhoz kapcsolódó infrastrukturális és ipari fejlesztések. A település hirtelen, rövid időn belül növekedett és fejlődött az iparnak alárendelt módon. A nem szerves módon kialakult beépítések teszik heterogénné és sok esetben zavaróvá a város képét, ahol a lakó, az intézményi, az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltató funkciójú területek mozaikosan váltakoznak. Magas arányú az ipar és a kereskedelmi területek aránya, amely főleg a város központi részein találhatóak.

Komló lakóterülete a hozzá csatolt sok kis település rész miatt rendkívül nagy kiterjedésű, illetve a bányászati tevékenység miatt elszórtan jöttek létre nagyon változatos jellegű lakóterületek, amelyekhez helyenként üdülőterületek csatlakoznak. Ez az amorf városszerkezet megnehezíti a közösségi igényeket és a városi funkciót jól kiszolgáló városközpont létrejöttét. A tájhasználatot erősen meghatározza a völgyeket összekötő utak és a vasút, amelyek a jelentős iparterületeket fűzik fel. Ezek a vonalas elemek erősen tagolják a település táj szerkezetét, megnehezítve egy jól működő városközpont kialakulását.

Sikonda Komló egy erdőktől övezett üdülőkörzete, ahol számos lehetőség nyílik fürdőzésre, horgászatra, lovaglásra. Jó turisztikai adottságú. A várost erdők fogják közre, amely többnyire benyúlnak a lakóterületek közé. Ez kedvező a városi klíma szempontjából.

Összességében a természeti- táji környezet adottságai miatt zöldfelületekkel jól ellátott a település. A zöldfelületek jelentős része parkerdő jellegű. Sikonda a legjobb adottságú településrész, ahol a természetes erdők, a vízfelületek és zöldterületek aránya magas.

Érdemes lenne egy átfogó koncepció mentén végiggondolni a zöldfelületek használatát, kapcsolatait, esztétikai szerepüket és a városközpont megújítását. Az iparterületek melletti parkerdők jellemzően véderdőként működnek, amikre nagy szükség van a levegő- és zajszennyezés miatt. Az utcafásítás aránya alacsony. A településközponti részen, a kulturális -, oktatási és bevásárló épületek közelében szükséges lenne egy egysége karakterű, minőségi zöldterület fejlesztés.

A Kaszánya-patak, több településrészt érint, belvárosi szakaszán jellemzően egy csatornára emlékeztet egy vízfolyás helyett. Vízparti rehabilitáció és a patak vizének tisztán tartására szükség lenne, ahhoz hogy betöltse a zöldfelületi szerepét.

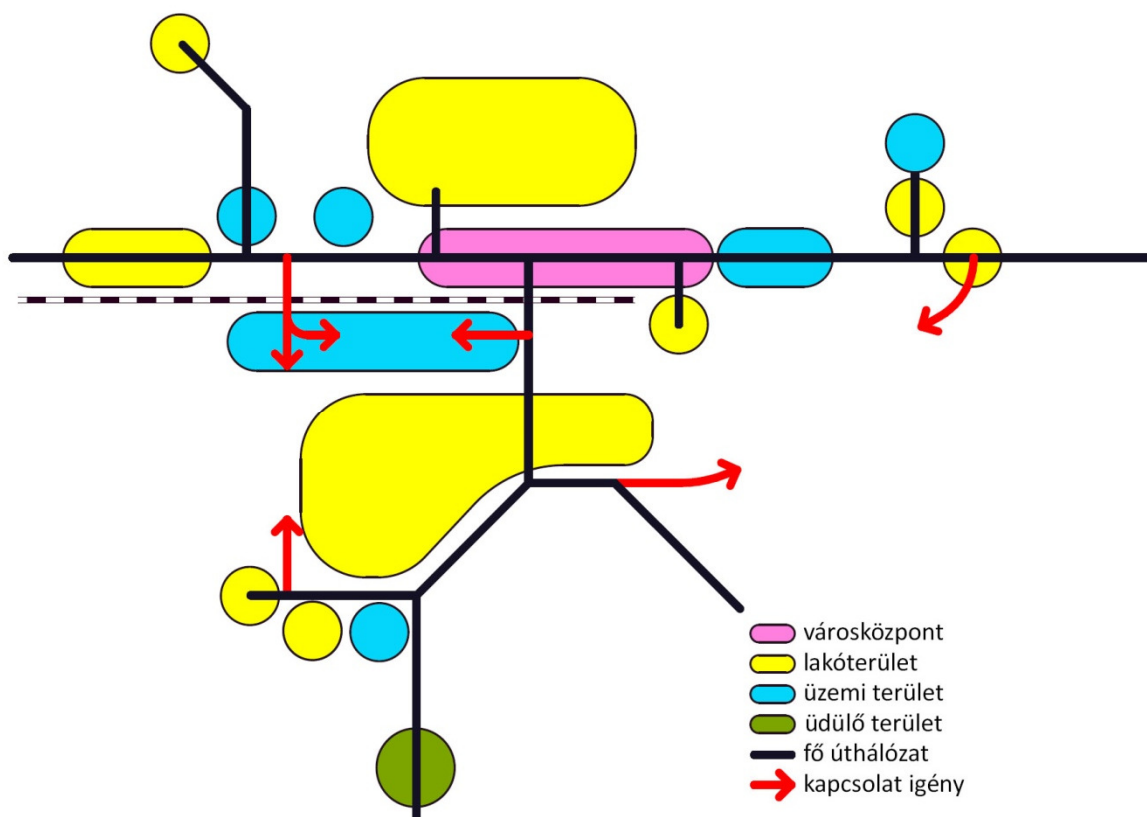
A városban a közlekedésből származó zaj- és levegőszennyezés jelentős. Különösen az andezit bánya átmenő forgalma jelent szennyező forrás. Ehhez hozzájárul az utak nem megfelelő állapota. Azokon a részekén, ahol az elmúlt évtizedeken intenzív bányászati tevékenység, és hozzá kapcsolódó ipari működés volt, jelentősen sérült és szennyeződött a talaj. Jellemző a külterületen az illegális hulladéklerakás. A fokozottan érzékeny vízbázis miatt fontos a szennyezések megakadályozása és a szennyvízcsatornára való rákötés. A település hulladék- és szennyvízkezelése megoldott. A szelektív hulladékgyűjtés rendszere működik. A település erdőterületei nagyon kedvező adottságok a környezetvédelmi – levegőtisztaság védelmi, talajvédelmi, vízvédelmi - hatásuk miatt.

2.1.5 Épített környezet

A város léte és szerkezete az 1950 és 1985 közötti erőltetett bányafejlesztés eredménye. A Kaszánya patak kelet-nyugati fő völgyébe helyezkedik el a volt bányászati területből alakult iparterület és a városközpont, melyeket a szomszédos dombtetőkre települt lakótelepek és családi házas övezetek vesznek körül. Az ugyancsak a fő völgybe épült ki - alapvetően a bánya kiszolgálására - a vasút. Az egyes településrészek egymástól elkülönülnek, közöttük széles rézsűk, beépítetlen fás területek találhatók.

A szerkezet hátránya, hogy a városrészek közötti közlekedési kapcsolatok hiányosak, illetve a vasút szétvágja a város északi és déli területét.

A szerkezet előnye, hogy az elkülönülő városrészek közötti beépítetlen sávokban egy zöldfelületi hálózat hozható létre.

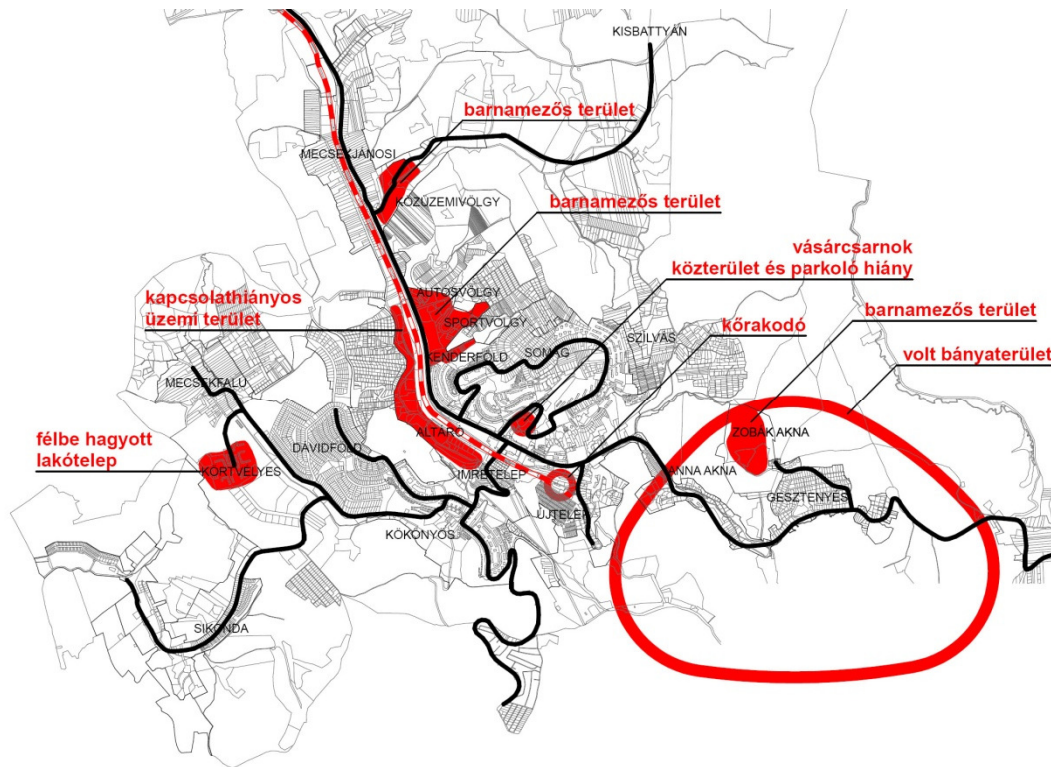

2.1-1. ábra: Sematikus probléma térkép

A város nem gazdag műemlékek, építészeti értékek terén, ami keletkezésének történetéből következik.

Hagyományos értékeket a település helyén egykor állt falvak – Mecsekfalú, Mecskjánosi, Kisbattyán – utcaképei, egyes épületei képviselnek, ahol egy-egy műemlék és helyi védett épületek találhatók.

A város XX. századi történetéből a szoc-reál épületegyüttesek jelentenek védendő értéket, amelyek sajátos jellegzetességet adnak a városnak, megmaradásuk a város fejlődéstörténeti jelképei.

2.1-2. ábra: Komló probléma térképe

2.1.6 Közlekedés

Nagyterületi szempontból közlekedés földrajzilag a település nem fekszik kedvező helyen. Közúti, vasúti és vízi kapcsolatokat révén nem kapcsolódik Komló térsége az európai közlekedési hálózathoz. Komlót országos főút sem érinti, a 66. sz. másodrendű főút körülbelül 5 km-re halad el a város mellett.

A járás közúti közlekedési hálózatának legfontosabb eleme az észak-déli tengelyű 66. sz. főút. A főúton déli irányban a megye és régiószékhely Pécs, míg északi irányban Kaposvár érhető el. A főváros elérhetősége Pécsről a 6. sz. főút és M6 autópálya segítségével, míg Dombóvár irányába a 61. sz. főút és M6 autópálya által lehetséges.

Komlóról a járási településeket a főutakon kívül négy vagy több számjegyű alsóbbrendű utakon lehet elérni. Az időbeli elérhetőségük más, más képet fest a település térbeli elhelyezkedésétől függően. A megyeszékhely átlag fél óra alatt elérhető közúton és körülbelül 40 perc alatt távolsági autóbusszal, ami megfelelőnek tekinthető. Vasúton Budapest főváros elérhetőségét a ritka sádsi járat teszi használhatatlanná. Közúton kettő és háromnegyed óra alatt, míg vasúton több mint 3 óra, távolsági autóbusszal több, mint 4,5 óra az út.

A járásközpont elérhetősége a járási településekről változó. A legjobb helyzetben fekvő települések a 66-os főút mentén találhatók, így ezek gyorsan megfelelő körülmények között érhetőek el. A járás többi településére már rosszabb állapotú, alacsonyabb rendű utakon félórát meghaladó idő alatt lehet eljutni. Vasúton 7 település van közvetlen összeköttetésben a járásközponttal.

A 2014-2020-as Európai Unió fejlesztési ciklushoz kapcsolódóan az országos jelentőségű közúti, vasúti és vízi közlekedési fejlesztéseinek indikatív listáján Komlóhoz, illetve a járási településekhez

tartozóan nem található kiemelt fejlesztés. Várhatóan a 2025-2027 közötti IV. programciklusban történik majd a 66-611. sz. új főút Dombóvár nyugat és Kozármisleny közötti szakaszának építése, mely érinti Komló déli részét.

A településen belüli közúti hálózat rossz állapotú. Az utóbbi években, évtizedekben elmaradtak a rendszeres útfelújítások a térségben, és így az utak leromlott állapotba kerültek. Ennek ellenére a település megfelelő sűrűségű és kiépítésű úthálózattal rendelkezik, alkalmas a jelenlegi forgalom levezetésére.

A 47. sz. vasútvonalon mind a személy-, mind a teherforgalom csekély. A személyszállítás a korszerűtlen körülmények miatt nem tud versenyezni a közúton közlekedő gyorsabb kényelmesebb távolsági autóbuszjáratokkal.

Jelenleg a kerékpáros hálózat nem teljesen összefüggő, több kisebb-nagyobb szakaszból áll. Ezeket a településen belüli kerékpárutakat csatlakoztatni kell egymáshoz a központban. Ezen kívül Komlót célszerű bekötni a regionális kerékpáros hálózatba.

Komló város esetében korábban 2009-ben készült IVS helyzetelemző és 2010-ben IVS stratégiai munkarész, melyekben foglalkoztak a település közlekedési problémáival. Egyik munkarész sem tartalmazott kifejezetten a közlekedéssel kapcsolatos fejezeteket, de több fejezet is említést tesz a közlekedési célokról és fejlesztési lehetőségekről.

Közúti közlekedés kapcsán megemlíti az IVS egy belvárost tehermentesítő útvonalat, mely azonban azóta sem épült meg. A városközpontra egyre jobban nehezedő belső- és átmenő gépjárműforgalom okozta problémák gyakoriak. Ennek egyik fő oka, hogy mind a város belső forgalma, mint az elsősorban Pécs felé irányuló, illetve onnan érkező helyközi forgalom lényegileg egyetlen, a Pécsi út – Berek u. - Kossuth Lajos utca találkozási csomópontján bonyolódik. A városközpontban ezen utcák csomópontjában van időnként torlódás. A magas levegőszennyezési értékek egyik okozója a buszpályaudvar, illetve a buszok folyamatos helyben tárolása.

A belvárosi környezetterhelés csökkentése érdekében fontos a megfelelő városi közlekedésszabályozás, a városi közlekedési útvonalak átszervezése. A Kossuth Lajos utcát első ütemben a Pécsi út és a Bajcsy Zsilinszky utca között kell gyalogosbaráttá átalakítani. Forgalomcsillapító intézkedéseket kell végrehajtani. A jelenlegi útpályán és járdaszakaszokon teljes közterületre kiterő átépítést kell elvégezni a gyalogosok és kerékpárosok igényeit előtérbe helyezve. A Pécsi és Berek utcai jelzőlámpás csomópontokat megfelelően kell átprogramozni, hogy ne alakulhassanak ki a maihoz hasonló torlódások a csúcsidőszakokban.

A vasútvonal visszavágása is évek óta húzódnó probléma. A személyszállítás a vonalon veszteségesen üzemel, a teherszállítás (kőszállítás) tartja fenn a mai napig a vasút, ezen szakaszát. A kőbánya és a MÁV közötti szerződéseknél köszönhetően még legalább másfél évtizedig nem lehet foglalkozni a vasútvonal esetleges megszüntetésével. A vasútvonal így tovább üzemel, és emiatt megoldandó, hogy a legkevésbé legyen zavaró tényező.

A város parkolási gondokkal küzd a kórház, bíróság, a piac és vásárcsarnok környezetében.

Komló városrészeire jellemző az egymástól való elszigeteltség, melynek elsődleges okozója a vasút kettévágó szerepe, másodlagos okozója hogy hiányoznak a távolabb eső városrészeket összekötő

úthálózat elemei. Ezeknek az egymástól elválasztott városrészeknek az összekötését részben megoldja a helyi jól szervezett autóbusz hálózat működtetése, de ennek vannak gyengeségei is. A Pécsi utca – Városház tér területén torlódnak össze a helyi buszok, így ha itt bármilyen havária helyzet alakul ki, akkor megbénul a település közlekedése. Új tehermentesítő és összekötő utak nélkül a közlekedés 1 gócpontban fog összefutni a jövőben is.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

3.1.1 A folyamatok értékelése

Komló a múlt század 50-es éveiben induló erőltetett nehézipar fejlesztésnek köszönheti várossá válását. Ehhez volt ugyanis szükséges a nagy mennyiségű, jó minőségű szén, ami a komlói bányák gyorsított fejlesztésével volt elérhető. Ennek a folyamatnak eredményeként jött létre egy 5 ezer fős településből a 80-as évek közepére egy 30 ezer lakosú bányászváros, nagy területre kiterjedő munkaerővonzással. Ekkortól áll meg a bányászat és a város fejlesztése. A rendszerváltást követő bányabezárás nagy tömegű, nem konvertálható képességű bányász munkanélkülit teremt nem csak Komlón, hanem a vonzáskörzetbe tartozó településeken is. A bányabezárások sújtják – ha nem is olyan mértékben - a szomszédos nagyvárost, Pécsét is. A bányán kívül az akkori egy-két üzem a szovjet piac beszűkülése teszi tönkre. A népességnek az ország egészében a 80-as évek közepén induló csökkenésén túl Komló népességét a fiatalság elvándorlása is csökkenti és öregíti. Bár a bányavagyon egy részének privatizációjával induló kis helyi vállalkozások mára stabil középvállalatokká váltak, nekik most már a fiatal képzett munkaerő hiánya okoz gondot. A nagy szociális krízist a mai napig nem tudta kiheverni Komló és térsége és a sokszor még ma is családfenntartói szerepet betöltő bányásznyugdíjasok eltávozásával újabb nehézségek várhatók. A helyben maradt alacsony képzettségű munkaképes korú népességből 800-1000 főt közmunkásként a város hasznosan foglalkoztat. Igazi megoldást azonban a városba települő új vállalkozások jelentenének. Ehhez azonban hiányzik a város megfelelő közúti és vasúti elérhetősége, valamint a letelepedés megfelelő támogatása. Ezek hiányában a pécsi ipartelepítés adna bizonyos segítséget.

3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

3.1.2.1 A településhálózat SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
járasközponti szerep	A város rossz elérhetősége az országos hálózatokról
régióközpont közelsége	A járás településeinek gyenge közúti kapcsolata Komlóval
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Az M9 autópálya és a rácsatlakozó főút megnyitja az ország fejlődési súlypontjai felé a kapcsolatot	Az országos közlekedési hálózathoz való kapcsolódás hiányában a várostartós stagnálásba, esetleg csökkenésbe csúszik
Az M6 határig való levezetése lehetővé teszi a balkáni kapcsolatokat	A járáson belüli jó közlekedési kapcsolat hiányában a város nem tudja betölteni járásközponti szerepét
Kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés Péccsel	A járás északi települései egyre inkább Tolna megye városaihoz kötődne
Pécsi nagyüzemekkel való beszállítói együttműködés	Pécs gazdaságának nehézségei növelik Komlón a munkanélküliséget
Az alacsony lakásárak, a kulturált lakhatási viszonyok, a jó közlekedési kapcsolatok, vonzzák a Pécssett dolgozókat	

3.1.2.2 A társadalom SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
erős helyi civil szervezetek	kedvezőtlen demográfiai folyamatok, fogyó népesség, elöregedés
nemzetiségi kultúra jelenléte	oktatási intézmények csökkenő kihasználtsága, gyermekhiány
jól kiépített szociális ellátórendszer	hiányosságok az esélyegyenlőség biztosítása terén
valódi járásközponti szerepkör a humán közszolgáltatások terén	növekvő szociális ellátási szükségletek
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
a szociális ellátások és a hozzá kapcsolódó intézményrendszer fejlesztése	további népességvesztés és elöregedés
a civil szervezetektől és nemzetiségi közösségektől induló kezdeményezések támogatása, a civil szféra megerősítése, ezáltal a település népességmegtartó erejének növelése	fokozódó terhek a szociális ellátórendszeren
esélyegyenlőséget segítő intézkedések, intézmények	az alacsonyabb státuszú társadalmi csoportok helyzetének további romlása, szegregáció
	etnikai konfliktusok kiéleződése

3.1.2.3 A gazdaság SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Fejlett, az ipari tevékenységek fogadására alkalmas városi infrastruktúra (burkolt utak aránya, gáz-, víz-, szennyvízelvezetés)	Magas munkanélküliség,
Alacsony ingatlanárak	Alacsony foglalkoztatottság,
Jelentős ásványvagyon	Alacsony bérszínvonal,
Kihasználatlan volt bányaingatlanok	Elsődleges munkaerőpiac hiánya,
Gépgyártói, és járműbeszállítói, gépipari hagyományok	Megfelelő méretű sík területek hiánya, mely az ipar zöldmezős beruházásait lehetetleníti el
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Volt bányaingatlanok barnamezős fejlesztése,	Képzett fiatal munkaerő elvándorlása,
KKV-k támogatása,	Pécsi problémák kihatásai Komlóra a nagyfokú függés miatt,
Sikonda természeti és turisztikai vonzerejének fejlesztése,	Pécs elszívja a képzett munkaerőt,
Kerékpáros és aktív turizmus fejlesztése,	a fejlesztések nem megfelelő tervezés mellett a kelleténél nagyobb terhet rónak az önkormányzatra,
Sikeres városmarketing tevékenység, Komló Brand	marketingstratégia sikertelensége,
Megújuló energiák kihasználása,	Barnamezős területek megújulása elmarad, a városkép rohamosan romlik
Ásványvagyon hasznosítása	

3.1.2.4 táji- és természeti adottságok SWOT-analízise, a település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
tájképi, tájmorfológiai adottság	eltérő megjelenésű lakóter.-ekkel szabdalts tájkép
természeti elemek (erdők) közelsége	tájsebek, meddőhányók
magas erdősültségi arány	turisztikai feltártság
jó turisztikai adottság	kevés a mezőgazdaságra alkalmas terület
Pécs közelsége	vízfolyások állapota a belterületen
védett term.-i ter.-ek, értékes élőhelyek megléte	
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
természet turizmus erősítése	invazív fajok térhódítása az elhagyott bánya- és ipari területeken
rekreációs funkció térnyerése	az elhagyott iparterületek magára hagyása
a táj festőiségének kihasználása	tájsebek, vizuális konfliktusok megmaradása
erdei termékek, helyi brand kialakítása	
elhagyott iparterületek felszámolása, rehabilitációja, kármentesítés	

3.1.2.5 A zöldfelületek SWOT-analízise, a település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
lakóterületek zöldfelületi ellátottsága jó	inaktív területek nagy aránya a városközpontban
erdőkkel való kapcsolat	zöldfelületek minősége
	tájkarakter elemek hiánya
	infrastrukturális elemek szétválasztó hatása
	jól megfogalmazott városközpont hiánya
	koncepcionális arculat hiánya
	zöldfelületi rendszer felmérésének hiánya
	zöldfelületi stratégia hiánya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
tematikus játszóterek, közterek kialakítása	zöldfelületi stratégia hiányában a belvárosi fejlesztések a gyengeségeket erősítik
városközpont megújítása	további szétszabdaltság
közösségi kertek kialakítása, szociális kertek kialakítása	erdőkben megmaradt bánya műtárgyak, rendezetlen területek,
zöldfelületi koncepció kidolgozásával és megvalósításával létrejövő barátságosabb és tisztább város	leromlott iparterület továbbra is megmaradnak tovább rontva a településképet és környezetét

3.1.2.6 Az épített környezet SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
A városrészek zöld peremekkel határoltak	A várostestet átszeli a vasút
Kiépült közüzemi és ellátó hálózat	Sok a korszerűsítetlen lakásállomány
	Sok a barnamezőbe csúszó ipari terület
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Vasút megszüntetése révén a városközpont megújítása	Lakótelepek szlömösödése
Városrészek kapcsolathányainak kiküszöbölése	A barnamezőbe csúszó iparterületek
Lakótelepi közösségi terek létesítése	
Társasházak energetikai korszerűsítésének támogatása	
Külterületi volt bányászati területek ipartelepítésre való előkészítése	

3.1.2.7 A közlekedés SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Helyi közösségi közlekedés megléte	Nehezen megközelíthető egyéni és tömegközlekedést tekintve
A buszállomás központi elhelyezkedése	Kedvezőtlen országos közúti kapcsolatok
Pécs közelsége	Túlterhelt, egyre romló állapotú közlekedési infrastruktúra a város több pontján
	Kihasználatlan vasúti szárnyvonal
	Tömegközlekedés számára elégtelen keresztmetszetű utak
	Buszpályaudvar leromlott, terjengős, korszerűtlen
	Település egyes részein parkolóhelyek hiánya
	Regionális kerékpáros kapcsolatok hiánya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Térség elérhetőségének javítása	Fő közlekedési útvonalak fejl.-ének elhúzódnása,
Régiós és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztésére irányuló központi beruházások felgyorsítása	Elöregedő, rossz hatékonyságú infrastruktúra
Hazai és Uniós források bevonása a fejlesztésekbe	
Vasúti nyomvonal felszámolása esetén értékes központi fejlesztési területek nyerhetők (sétálóutca, kerékpárút)	
A vasúti szárnyvonal korszerűsítése, városi szakasz városbarát kialakítása, több közúti keresztezés biztosítása	
Kossuth Lajos utca gyalogosbarát keresztmetszeti átalakítása	

3.1.2.8 A közművek SWOT-analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
kedvező (országos átlag feletti) közművesítettség	közművek felszín feletti és alatti helyfoglalása
sikondai termálvízkincs	előregedő házgyári elemekből épült lakótelep
	avult közművei, növekvő közműolló
	nagyarányú távhőellátási hányad, fenntartási nehézségek
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
termálvízkincsre alapozott fejlesztések	felszín alatti vízbázis védelem
megújuló energiahordozók használatának növelése	lakótelep fenntarthatóságának romlása a költséges távhőszolgáltatás miatt
biomassza erőművi kapacitás növelése	
naperőmű-park létesítése	
vízi sport, turisztikai lehetőség (Sikonda-tó)	
szennyvízhálózat fejlesztések a perem városrészekben	

3.1.2.9 A környezetvédelem SWOT-analízise, a település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
erdők levegőtisztaság-védelmi hatása	Települési környezetvédelmi program hiánya
felújított környezetvédelmileg megfelelő térségi hulladéklerakó	közlekedési- és ipari eredetű zaj és rezgésterhelés
szennyvízkezelés és rákötések	allergén parlagfű elterjedése, és nem megfelelő megelőzés
	gyenge lakossági fegyelem a szelektív hulladékgyűjtés terén
	fűtési eredetű légszennyezés
	erózió
	szennyeződött a talaj
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
lakótelepek energiahatékonyságának javítása	a működő bánya áthaladó forgalma
prevenációs védekezés a parlagfű elszaporodásával szemben	alábányászott területek
a talaj termőképességének javítása	iparterületek szennyezése
erdőterületek növelése	havária
a szennyezett talajok ártalmatlanítása	fokozottan érzékeny vízbázisok területe
útburkolat minőségének javítása	nitrát érzékeny övezet
lakossági környezeti nevelés, óvodás kortól	illegális hulladéklerakások

3.1.2.10 Összefoglaló SWOT-analízis

Az eddig bemutatott szakmaspecifikus analíziseket két vezérgondolat köré csoportosítva szintetizáltuk. Az egyik a **foglalkoztatás**, a másik a **lakhatás**.

Foglalkoztatás

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Sikonda termál vize, turisztikai vonzereje	A városnak rossz az elérhetősége autópályáról, főúthálózatról, és a járás településeiről
A jelentős ásványvagyon	Nagy a munkanélküliség, alacsony a foglalkoztatottság, magas a képzetlen munkaerőnek aránya, a képzett, fiatal munkaerő elvándorol
Gépgyártói, járműbeszállítói, fémipari hagyományok	Komoly ipari beruházásnak megfelelő nagy összefüggő sík terület hiányzik
Pécs közelsége, foglalkoztatási lehetősége	
Fejlett, az ipari tevékenységek fogadására alkalmas városi infrastruktúra	
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
A megközelíthetőség javítása, az M9 autópályához való csatlakozással, ezzel egyben javul a járás településeinek közlekedési helyzete is	A közlekedési árnyékhelyzet tartósan fennmarad
Az M6 határig való levezetésével megnyílik a balkáni kapcsolat	Az iparterületek barnamezőbe csúszása nem áll meg
Külterületi, volt bányászati területek ipartelepítésre való előkészítése, a Béta aknai út megújítása	Pécs foglalkoztatási problémái tovább rontják Komló helyzetét
Az Altáró közúti kapcsolatainak erősítése a Zrínyi tér környezetében, és tervezett M-9 bekötésénél	Pécs elszívja a képzett munkaerőt
Együttműködés Péccsel a foglalkoztatás és a beszállítói kapcsolatok növelése érdekében	Tovább csökken a fiatal képzett munkaerő, és ezzel a város és társadalmának eltartó ereje
A város és környezete turisztikai kínálatának egymást erősítő fejlesztése,	

Lakhatás

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Szép természeti környezet, az erdők levegőtisztaság-védelmi hatása jelentős	Egyre nagyobb az idősek aránya, nő a szociális ellátás iránti igény
Fejlett városi intézményhálózat, és közüzemi hálózat	A vasút átszeli a várost, átkötő utak hiányában minden forgalom a városközponton keresztül zajlik
Pécs közelsége a magasabb szintű ellátás könnyű elérhetőségét jelenti	Sok a leromlott, alulhasznosított ipari terület, sok a korszerűsítetlen lakás
A város járásközponti szerepe	Az intézményi és közszolgáltatási kapacitásoknak alacsony a kihasználtsága
Erőteljes civil szervezetek	Nagy a városközpontban a kihasználatlan, inaktív, zavaró területek aránya, leromlott és terjengős vasút és buszpályaudvar, kevés gyalogos- és zöldfelület
A városi karaktert erősítő építészeti értékek	Két szegregációs góc a belterületen, jelentős külterületi népesség, szegregációba hajló körülmények között
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
A városközpontban minőségi zöldfelületek és közterek, gyalogosbarát, forgalomcsillapított övezet kialakítása, utasbarát buszpályaudvar létesítése	„Szociális bomba”, tovább nő az alacsony képzettségű, munkanélküli, inaktív, rossz mentális és egészségügyi állapotú lakó, és a folyamat önmagát erősíti, fokozódik a szociális ellátórendszer terhelése
Az alig használt, csak zavaró hatású vasút felszámolása, a közszállításnak keleti irányba terelése	Az alacsonyabb státuszú társadalmi csoportok helyzetének további romlása, szegregáció
A közszállítás és rakodás környezeti terheinek csökkentése	Tovább csökken az intézményi és közszolgáltatási kapacitások kihasználtsága, nem csökken a városüzemeltetés költsége
A társasházak energetikai korszerűsítésének támogatása, a közüzemi költségek csökkentése	A lakótelepek megújulás híján szlömösödésnek indulnak
Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése	A működő kőbánya áthaladó forgalma - környezetvédelmi intézkedések híján növeli a város környezeti terhelését
A térségközponti szerep megerősítése, a város ellátási kapacitásának jobb kihasználása érdekében	Az elavuló infrastruktúra megújításához kevés a forrás, a hálózatok üzembiztonsága leromlik
A város üzemeltetés hatékonyságának javítása, a megújuló energia kihasználása	Elmarad a városközpont minőségének javítása, és ezért alulmarad a városok közötti versenyben
A civil szervezetektől induló kezdeményezések támogatása, ezáltal a település népességmegtartó képességének növelése	
Szegregált és szegregációba csúszó területek kezelése	

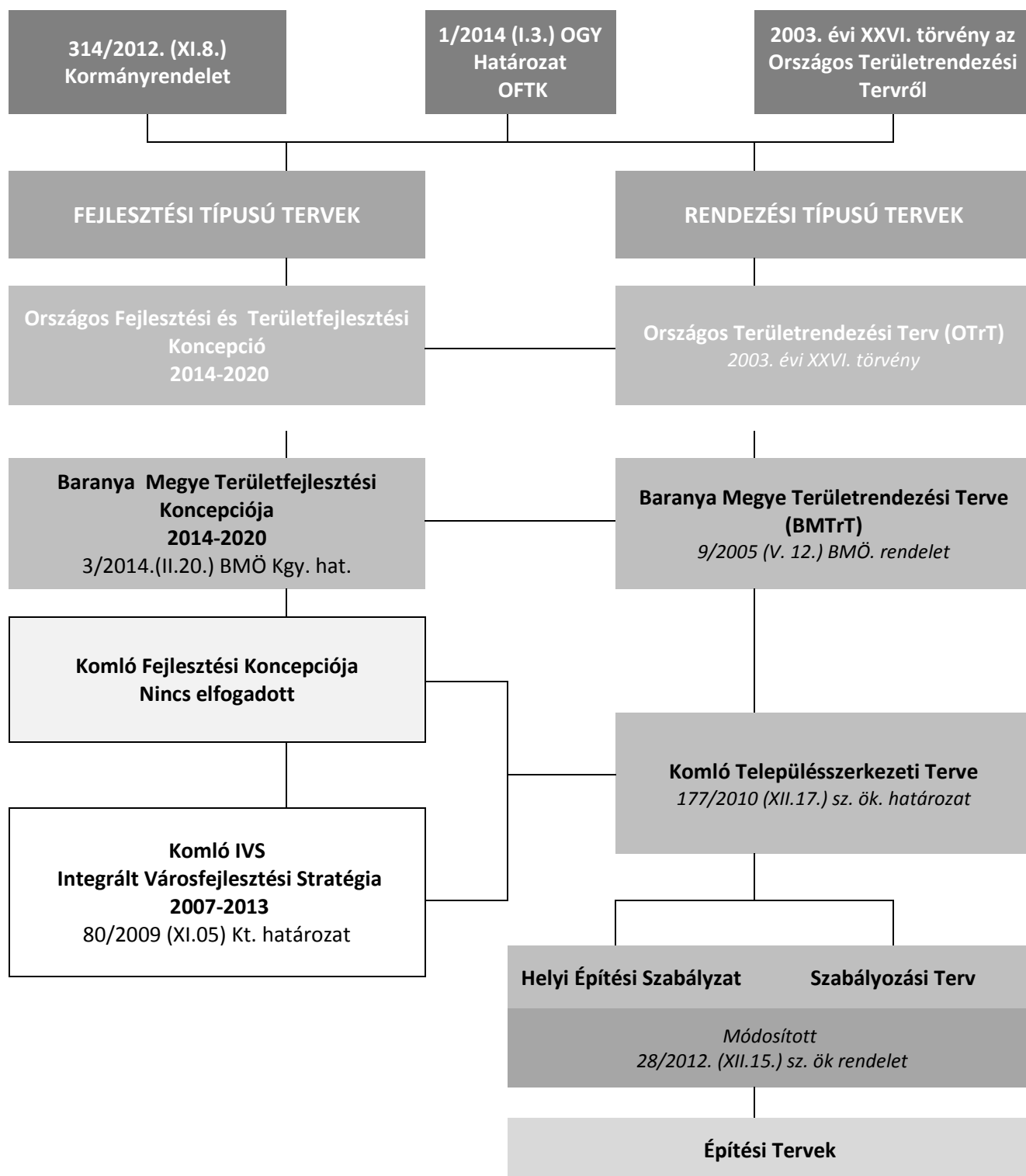
3.1.2.11 Kockázatok

Kockázatot jelenthetnek a térség problémái. Ha ugyanis a megye többi térségében és főleg Pécsett nem tud elindulni a fejlődés, akkor Komlónak nincs reménye a válságból való kilábolásra. Akkor valóban kezelhetetlen „szociális bomba” lesz a népesség leromló spirálja, és a jelenlegi foglalkoztatóknak is meg kell fontolni az ország más részébe való áttelepülést.

Ha csak Pécsett indul be a fejlődés, akkor a városnak meg kell elégedni az „alvó város” státusszal, amire a környezeti, fizikai és humán adottságai megvannak. Ahhoz, hogy a város fejlődési pályára álljon új vállalkozások megtelepülése elengedhetetlen, amihez viszont jobb elérhetőség, és a vállalkozásokat támogató gazdasági környezet szükséges.

Kockázatot jelenhetnek még a bezárt bányák, eddig rejtve maradt problémái.

3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

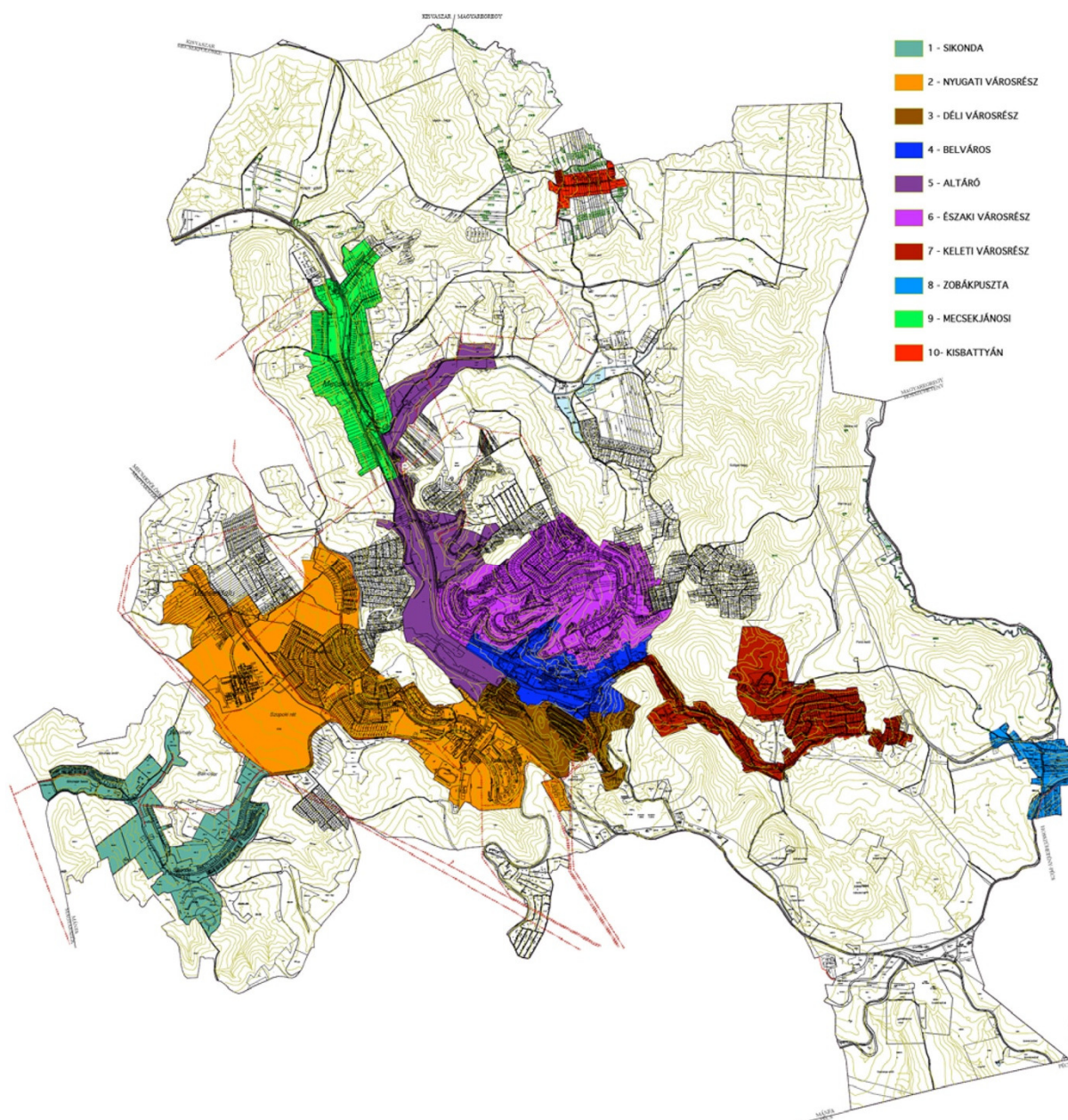

3.1-1. ábra: Komló település fejlesztési- és rendezési tervi kapcsolatai

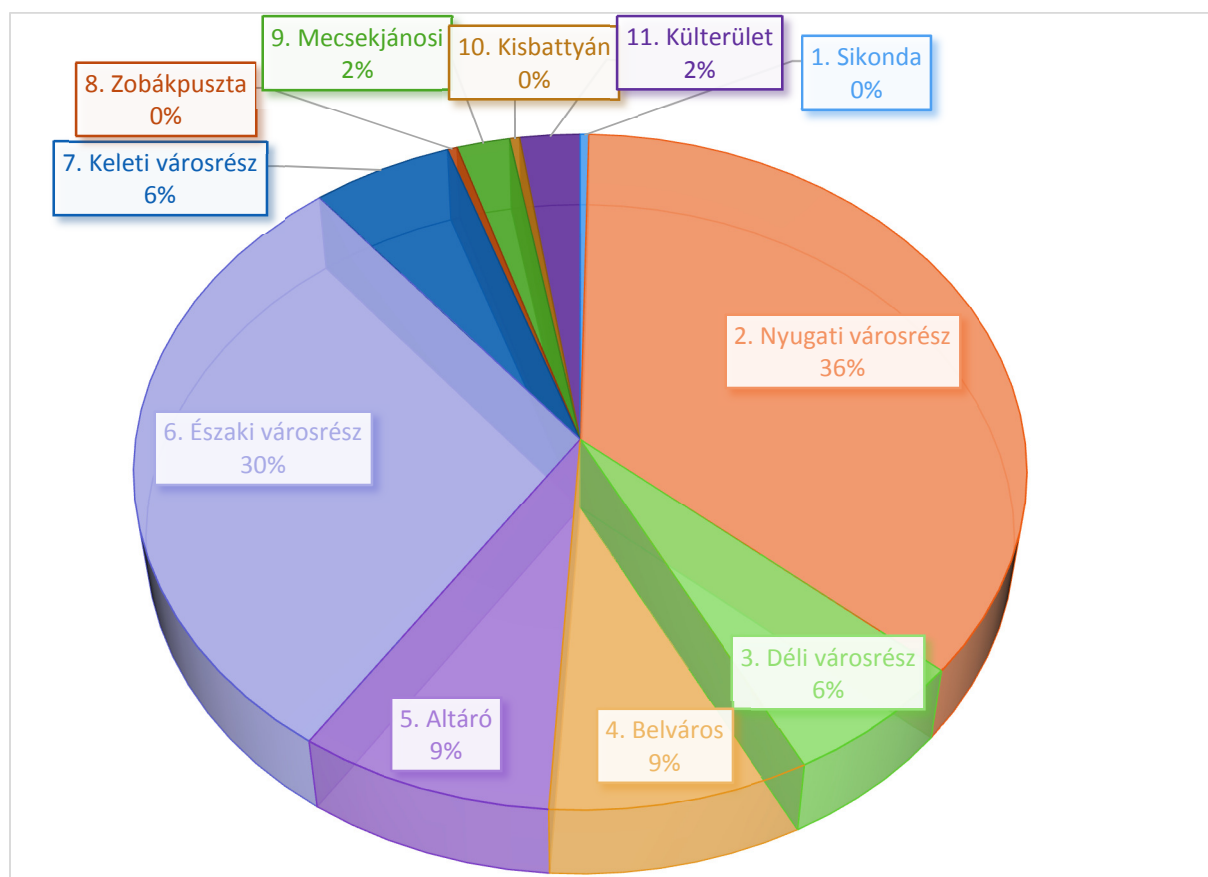
3.2 ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRSZÉK

Komló szerkezetileg, városképi arculatában, karakterében és területhasználati jellemzői alapján, 14 városrészből áll, s vannak külterületi lakott részei is. A városrészek a következők:

1. Sikonda
2. Nyugati városrész
3. Déli városrész
4. Belváros
5. Altáró
6. Északi városrész
7. Keleti városrész
8. Zobákpuszt
9. Mecsekjánosi
10. Kisbattyán
11. Külterület

3.2-1. ábra: A Városrészek térképi lehatárolása (Forrás: Önkormányzat)

3.2-2. ábra: Komló városrészeinek népességmegoszlása (Forrás: Népszámlálás, 2011)

3.2.1 A lehatárolt településrészek helyzetének rövid bemutatása

3.2.1.1 Sikonda

Sikonda városrész Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. A Mecsek festői lankái között meghúzódó városrész fekvése kedvező. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. Vonzerejét termálfürdője, horgásztava, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklimája adja.

Sikonda bár nagy kiterjedésű, a 2011-es népszámlálás idején a legkisebb népességű komlói városrész volt, összesen 83-an laktak itt (Komló lakosságának 0,3%-a). A 2001-ben regisztrált 36 főnyi lakossághoz képest azonban a 2011-es népességszám is 130 százalékpontos növekedést jelent. Sikonda alacsony népsűrűségének és lakosságának háttérében a terület üdülőfunkciója áll.

A sikondai városrész korstruktúrájában alacsony a fiatalok aránya (6%), ám a 15-59 éveseké az egész városban itt a legmagasabb (68,7%). Utóbbi következményeként a gazdaságilag aktív népesség aránya (45,8%) meghaladja a városi átlagot (42,7%), a második legmagasabb a városrészek között.

A városrész társadalmának képzettségi színvonala kedvezőbb a városi átlagnál, különösen a kevésbé iskolázottak összlakosságon belüli arányát tekintve. A 15-59 éves korosztály mindössze 8,8%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel (a városi átlag 15,4%), s a felsőfokú

végzettségűek aránya (12,7%) is magasabb a városi átlagnál (9,9%), bár országos összehasonlításban nem nevezhető kedvezőnek.

Sikondán a foglalkoztatottak aránya (52,3%) a városi átlagnál (50,6%) magasabb, a munkanélküliségi ráta (10,5%) viszont sokkal kedvezőbb a város egészére számolt értéknél (18,4%). 2001-hez képest javult a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya, ami a korábbi IVS idején 45,8% volt, a 2011-es népszámlálás idején 43,9%-ra csökkent.

A városrészben gazdasági funkcióját a turizmusban érdekelt vállalkozások adják (Ambient Hotel & AromaSpa**** Sikonda, Mediano Thermal Camping és Bungalow Park, valamint kiskereskedelmi üzletek, vendéglátóhelyek). Sikondán közmű-ellátottsági hiányok nem tapasztalhatók. A városrészben 44 db lakás található, mely a népszámlálás adatai szerint 26-tal (145 százalékponttal) meghaladja a 2001-es értéket, jelentős növekedés zajlott az elmúlt évtizedben. Szintén az utóbbi évek eredménye, hogy valamennyi lakás komfortos, s alapterületük is meghaladja a városi átlagot. A városrészben – üdülőterületi jellegéből adódóan – humán közszolgáltatási funkciók nem elérhetők.

Jó táji adottságú, a tavak és patakpárt természetközeli hangulatú. A város turisztikailag legkedveltebb része. Jelentős szennyező forrásról nincs adat.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
idegenforgalmi vonzerő, hozzá kapcsolódó turisztikai szolgáltatások	hiányzó humán közszolgáltatási funkció
kedvező képzettségi és foglalkoztatottsági szint	
bővülő ingatlanpiac	
optimális közművesítettség	
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
a növekvő lakásállomány révén a helyi társadalom megújulása	lemaradás a turisztikai szolgáltatások piacán (erős térségi verseny)
a népesség további növekedése esetén alapvető humán közszolgáltatások kiépítése	
turizmusban rejlő további lehetőségek kihasználása, a szolgáltatások színvonalának emelése, turisztikai desztináció menedzsment	

3.2.1.2 Nyugati városrész (Dávidföld, Mecsekfal, Kökönyös, Körtvélyes)

A városrészt alkotó településrészek csak abban azonosak, hogy mind jellemzően lakóterület. A beépítésük karakterét és múltjukat tekintve különbözőek. Dávidföld családiházak beépítésű, Mecsekfal, ahogy a neve is mutatja egy Komlóhoz csatolt falu, Kökönyös Komló egyik régi többségében szocreál lakótelepe, Körtvélyes az utolsó már panelos, a bányabezárások miatt már leállított, befejezetlen lakótelep. A tervezett lakótelep keleti befejezetlen részét, azóta az új vállalkozások telephelyként használják. A lakótelep és Mecsekfal közötti terület gazdasági területként hasznosítható.

A nyugati városrész Komló legnagyobb kiterjedésű és népességű városrésze. A 2011-es népszámlálás idején lakossága 8753 fő volt (Komló lakosságának 35,9%-a). A döntően lakófunkciójú nyugati városrész erősen előregedő, korstruktúrájában a 60 év feletti aránya (24,1%) csaknem kétszerese a fiatalok arányának (12,3%), ám a 15-59 éveseké a városi átlagnál (60,9%) magasabb (63,6%). A gazdaságilag aktív népesség aránya (44,6%) szintén meghaladja a városi átlagot (42,7%).

A városrészi képzettségi statisztikák adatai a városi átlag körül mozognak, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 2 százalékponttal alacsonyabb (13,4%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 0,1 százalékponttal magasabb (10,0%).

A nyugati városrészben a foglalkoztatási mutatók a városi átlagnál kedvezőbbek. A foglalkoztatottak aránya 52,3% (a városi átlag 50,6%), a munkanélküliségi ráta (17,4%). Utóbbi mutató meglehetősen magas, még akkor is, ha a települési átlagot (18,4) valóban nem éri el. A városrészben 2001-hez képest jelentősen javult a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők (2001: 52,3%, 2011: 43,9%), illetve a foglalkoztatottak (2001: 44,4%, 2011: 52,3%) aránya. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők és a foglalkoztatottak arányában bekövetkezett csökkenést csak kis mértékben követte a foglalkoztatott nélküli háztartások arányának változása (2001: 43,4%, 2011: 42,6%).

A nyugati városrész lakófunkciójából adódóan a gazdasági funkció gyakorlatilag teljesen hiányzik, egyedül a Rati új épülete képviseli a gazdaságot, a kiskereskedelmi üzletek és vendéglátóhelyek eloszlása is egyenlőtlen a városrészen belül. A városrész közmű-ellátottságában szintén nagyobb különbségek érzékelhetők az egyes kisebb terület egységek (Dávidföld, Mecsekfalva, Kökönyös, Körtevényes) között, főként a szennyvíz- és gázhálózat kiépítettsége, illetve a már meg lévő infrastruktúra műszaki állapota terén. A nyugati városrész méretének és az elsődleges lakófunkciónak köszönhetően humán közszolgáltatásokkal (egészségügy, oktatás, szociális ellátás) jól ellátott.

A városrészben 3767 db lakás található, a lakás piac az utóbbi évtizedben nem bővült, a népszámlálás adatai szerint a jelenlegi lakásszám 88-cal elmarad a 2001-es értéktől. A városrész lakásainak komfortfokozata jobb a városi átlagnál, a lakásoknak mindössze 1,2 %-a komfort nélküli, félkomfortos vagy szükség lakás. Az utóbbi években megszüntetett lakások jellemzően alacsony komfortfokozatúak voltak.

Kökönyösben több nagy kiterjedésű közparkok található, jellemzően fásított területek, rendelkeznek játszótérrel. A környező erdők benyúlnak a lakóterületek közé. Magas a füves sportterületek aránya.

Dávidföld is rendelkezik közparkokkal, ezek aránya viszonylag alacsony, ez a kertvárosias beépítéssel magyarázható. Hiányoznak a fasorok. Jelentős szennyező forrásról nincs adat.

Körtevényes a településtől egészen különállva létrejött településrész, amely kizárólag panelekből áll. A házak között és körül zöldfelületek vannak. Jelentős szennyező forrásról nincs adat.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
jól kiépített humán infrastruktúra	a foglalkoztatottság a háztartások szintjén nem javul, a munkanélküliség ugyanazokat a családokat sújtja
javuló foglalkoztatottság	hiányzó közösségi funkciók
a lakások átlagos komfortfokozatának emelkedése	a városrészen belül heterogén területek
	hiányos és felújításra szoruló közművek
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
a lakások komfortfokozatának emelése	a lakásállomány leromlása, szegregáció
közösségi terek kialakítása	
közterületek rehabilitációja	
a kiskereskedelem élénkítése	

3.2.1.3 Déli városrész

A lakófunkciójú déli városrészben a 2011-es népszámlálás idején 1504 fő élt, Komló lakosságának 6,2%-a). A városrész korstruktúrájában a 60 év feletti aránya (26,6%) csaknem kétszerese a fiatalok arányának (13,5%), a 15-59 éveseké a városi átlagnál (60,9%) alacsonyabb (59,9%). A gazdaságilag aktív népesség aránya (43,0%) a városi átlaggal közel megegyező (42,7%).

A városrész képzettségi mutatói a városi átlagnál kedvezőbbek, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 3,3 százalékponttal volt alacsonyabb (12,1%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 4 százalékponttal volt magasabb (13,9%) a település teljes területére számolt középértéknél. A felsőfokú végzettségűek aránya Zobákpusztán után a déli városrészben a legmagasabb.

A déli városrészben – a képzettségi mutatókhoz hasonlóan – a foglalkoztatási mutatók is kedvezőbbek a városi átlagnál. A foglalkoztatottak aránya 52,3% (a városi átlag 50,6%), a munkanélküliségi ráta (17,0%). A munkanélküliségi mutató annak ellenére is magas, hogy a települési átlagot (18,4) nem éri el. A városrészben 2001-hez képest jelentősen javult a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők (2001: 48,3%, 2011: 43,0%), illetve a foglalkoztatottak (2001: 48,4%, 2011: 52,3%) aránya. A déli városrészben a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is kedvező irányba változott 2001-hez képest (2001: 42,1%, 2011: 39,8%), a városrész ebben a tekintetben is második a városrészek között.

A déli városrészben a fentiekhez hasonlóan szintén hiányzik a gazdasági funkció. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, azonban sem a közösségi, sem a humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el.

A kisvárosias jellegű, Dávidföldnél sűrűbb beépítésű családi házas városrészben a 2011-es népszámlálás idején 614 db lakás volt, 9-cel több, mint 2001-ben. A városrész lakásainak komfortfokozta jobb a városi átlagnál, a lakások 2,1 %-a komfort nélküli, félkomfortos vagy

szükség lakás, valamint az egyszobás lakások aránya (7,6%) is elmarad a települési átlagtól (12,3%). A városrészben található a nyolcutcás bányászkolónia, az úgynevezett Újtelep, melynek környezte (a korábban épített támfal) rekonstrukcióra szorul.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
magasabb társadalmi státuszú (képzettség, foglalkoztatottság) lakosság	közösségi terek, zöldfelületek hiánya
teljeskörű közművesítettség	hiányzó közösségi és humán közszolgáltatási funkciók
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
a kisvárosias jelleg erősítése, a lakókörnyezet minőségének javítása	Újtelep rendezése elmarad
közösségi kezdeményezések támogatása	
kiskereskedelem és humán közszolgáltatások kiépítése	

3.2.1.4 Belváros

A belvárosban 2011-ben 2103-an éltek, ez a szám Komló lakosságának 8,6%-át jelentette. A belváros népessége 10 év alatt több mint 400 fővel csökkent. A csökkenés oka, hogy a városrész korszerkezetében alacsony a fiatalok aránya (10,5%), ám a 60 évnél idősebbeké az egész városban itt a legmagasabb (31,0%), azaz a belvárosban minden fiatakorúra csaknem 3 idős ember jut. Ennek következményeként a gazdaságilag aktív népesség aránya alacsony, 42,4%.

A városrész társadalmának képzettségi színvonala a városi átlagnál magasabb. A 15-59 éves korosztály 9,1%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel (a városi átlag 15,4%), a felsőfokú végzettségűek aránya (10,7%) kicsivel magasabb a komlói átlagnál (9,9%).

A belvárosban a foglalkoztatottak aránya az aktív korú népességen belül (55,7%) Zobápuszta után a második legmagasabb, a munkanélküliségi ráta (15,0%) viszont kedvezőbb a város egészére számolt értéknél (18,4%), bár ennek ellenére is magas. 2001-hez képest 6,2 százalékponttal javult a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya is.

A városrészben a gazdasági funkció a kiskereskedelem, a vendéglátóipar és a szolgáltatások révén van jelen. A belvárosban található a nagyobb élelmiszerláncok üzletei is. A belvárosi közműhálózat teljesen kiépített, a lakások többségét a Komlói Fűtőmű látja el fűtéssel és használati melegvízzel. A belvárosban a közlekedési infrastruktúra fejlesztésre szorul, a terület a közlekedési csomópont szerepét csak nehezen tudja ellátni. A városrészben a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók széles köre érhető el.

A városrészben 1190 db lakás volt 2011-ben, mely a népszámlálás adatai szerint 29-cel meghaladja a 2001-es értéket (1161 db). A belvárosi lakásoknak mindössze 0,6%-a komfort nélküli vagy félkomfortos, s a lakások átlagos szobaszáma is meghaladja a városi átlagot. A városrészben – üdülőterületi jellegéből adódóan – humán közszolgáltatási funkciók nem elérhetők.

Több szempontból is a városközpont újragondolására van szükség. A közterületek többségét a járműközlekedés és a parkolás foglalja el. Így alig marad hely a gyalogosoknak, és a zöldfelületeknek. Emellett a lehasznált vasút és a környező üzemi területek a belvárosi funkciók elől veszik el a területet. A Kossuth Lajos utca 4 sávját a forgalom nem indokolja, és a gyalogosok számára egy nehezen leküzdhető kellemetlen akadályt jelentenek. A Berek utca- Pécsi út kettős jelzőlámpája korszerűbb forgalomfüggő szabályozást igényel. Az elavult buszpályaudvar helyett egy új utasbarát pályaudvarra van szükség, ahol a buszok nem tartózkodnak, csak az utasokat teszik le és veszik fel.

A piac jelen helyzetében sok összevissza előregedett épületet tartalmaz, és a parkolás megoldatlan. A helyzet nem javítható csak a terület használatának teljes újragondolásával.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
városi átlagot meghaladó képzettség és foglalkoztatottság	előregedő társadalom, magas az időskorúak aránya, a lakosságszám gyorsan csökken
kiskereskedelmi, vendéglátóipari funkció markáns jelenléte	valódi városközpont hiánya
teljes közművesítettség	közlekedési problémák
széles körű szociális és humán szolgáltatások	
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
közterületek, zöldterületek, közlekedési hálózat fejlesztése	a szociális ellátórendszerre nehezedő terhek fokozódása
	fokozódó közlekedési problémák

3.2.1.5 Altáró

Ide tartozik még Altáron kívül az Ipari út észak-keleti oldalán lévő iparterület (Sportvölgy, Autósvölgy, Közüzemi völgy)

A gazdasági funkciójú Altáró városrészben a 2011-es népszámlálás idején 2058 fő élt, Komló lakosságának 8,4%-a. A városrész korstruktúrájában a 60 év feletti aránya (21,2%) másfélszerese a fiatalok arányának (15,1%), a 15-59 éveseké a városi átlagnál (60,9%) magasabb (63,7%). Az időskorú lakosság arány ebben a városrészben a legalacsonyabb. A gazdaságilag aktív népesség aránya (42,4%) a városi átlaggal szinte pontosan megegyező (42,7%).

A városrész képzettségi mutatói a városi átlagnál lényegesen kedvezőtlenebbek, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 11,9 százalékponttal volt magasabb (27,3%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 5,8 százalékponttal volt alacsonyabb (4,1%) a település teljes területére számolt középértéknél. A felsőfokú végzettségűek aránya Altáron a legalacsonyabb, az általános iskolai végzettség tekintetében is csak a külterületi lakosság jellemezhető kedvezőtlenebb értékkel.

Altáró városrészben – a képzettségi mutatókhoz hasonlóan – a foglalkoztatási mutatók is kedvezőtlenebbek a városi átlagnál. A foglalkoztatottak aránya 44,5% (a városi átlag 50,6%), a munkanélküliségi ráta (25,7%), Altáró mögött e mutatók tekintetében is csak a külterületek szerepelnek a városrészek rangsorában. A városrészben 2001-hez képest javult ugyan a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők (2001: 57,5%, 2011: 52,2%) aránya, azonban továbbra is nagyon magas. A foglalkoztatottak 44,5%-os aránya a 15-64 év közötti lakosságon belül 6,1 százalékponttal marad el a városi átlagtól. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001-hez képest csaknem változatlan volt 2011-ben (49,4%). Összességében az Altáró városrész alacsony társadalmi státuszú terület.

Komló gazdasági funkciói egyértelműen az Altáró városrészben koncentrálódnak, itt található az Altáró Ipari Park is, melynek jobb kihasználtsága és elérhetősége érdekében közlekedési fejlesztések indokoltak. A városrészben a közműhálózat teljesen kiépített, a felhagyott bányászati és ipari területek elsősorban környezeti szempontból jelentenek problémát. Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók a településrészben nem érhetők el.

A városrészben 928 db lakás volt a 2011-es népszámláláskor. A városrész lakásainak komfortfokozta egyértelműen rosszabb a városi átlagnál, a lakásoknak mindössze 9,2%-a komfort nélküli, félkomfortos vagy szükséglakás, a teljes lakásállományon belül az egyszobás lakások aránya 14%. Az utóbbi években megszüntetett lakások jellemzően alacsony komfortfokozatúak voltak.

A városrészhez tartozó Sport völgy végén szegregáció alakult ki, aminek a kezelése már megindult.

A városrész jobb kihasználásához a közlekedési kapcsolatait kell javítani, a vasúton való újabb átjáróval az Ipari út irányába.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
gazdasági funkció jelenléte	alacsony társadalmi státuszú lakosság
megvalósult ipari szerkezetváltás	alacsony képzettségi és foglalkoztatási színvonal
ipari hagyományok, ipari park	az ipari park megközelíthetősége nem megfelelő
fiatalosabb korszerkezet	környezeti károk
teljes közművesítettség	
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
barnamezős fejlesztések	szegregálódás, társadalmi konfliktusok
környezeti károk enyhítése	eddig nem ismert környezeti ártalmak jelentkeznek
útfejlesztés	

3.2.1.6 Északi városrész (Somág, Kenderföld, Szilvás)

Az északi városrészben 2011-ben 7236-an éltek, ez a szám Komló lakosságának 29,7%-át jelentette. A városrész népessége 10 év alatt több mint 1100 fővel csökkent. A csökkenés oka részben a természetes fogyás valamint a kedvezőtlen korszerkezet. Az északi városrészben a komlói átlaggal éppen megegyező a fiatalok aránya (12,8%), ám a 60 évnél idősebbeké az átlagnál is magasabb (28,5%), azaz minden fiatakorúra több mint 2 idős ember jut. Ennek következményeként a gazdaságilag aktív népesség aránya alacsony, 42,3%.

A városrész társadalmának képzettségi színvonala a városi átlag körül mozog. A 15-59 éves korosztály 15,0%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel (a városi átlag 15,4%), a felsőfokú végzettségűek aránya (11,2%) kicsivel magasabb a komlói átlagnál (9,9%).

A városrészben a foglalkoztatottak aránya az aktív korú népességen belül (51,1%) szintén átlag körüli, a munkanélküliségi ráta (17,7%) is csak 0,7 százalékponttal alacsonyabb a település egészére számolt középtértéknél.

Az északi városrész lakófunkciójú, a gazdasági funkciót csak néhány kiskereskedelmi üzlet és vendéglátóhely, valamint egy Spar supermarket jeleníti meg. A városrész közműhálózata még fejlesztésre szorul, csak Szilvás közművesítettsége teljes. A közösségi funkciók közül a sportfunkciók adottak az északi városrészben. A városrész humán közszolgáltatásokkal (egészségügy, szociális ellátás, oktatás) jól ellátott. A városrészben 3747 db lakás volt 2011-ben, a lakásállomány a települési átlagnál rosszabb állapotú. A lakások 5,8%-a komfort nélküli vagy félkomfortos, 20,9%-a egyszobás.

Szilvásban és Kenderföldön több nagy kiterjedésű közpark is található. A lakótelepek nagy aránya miatt fokozott szükség van minőségi funkcionális zöldfelületekre.

A Kazinczy, Vörösmarty utak környéke szegregációs terület, kezelése feltétlen szükséges.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
kiépített humán közszolgáltatási funkciók	gyorsan csökkenő népesség, elöregedés
elérhető közösségi (sport) funkció	a települési átlagnál rosszabb minőségű lakásállomány
	közösségi terek hiánya
	szegregálódó területek
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
közösségi terek fejlesztése, további közösségi funkciók kiépítése	erősödő szegregáció
lakásállomány felújítása	a lakásállomány leromlása
	társadalmi/etnikai konfliktusok kiéleződése

3.2.1.7 Keleti városrész (Gesztenyés, Zobák akna, Anna akna)

A keleti városrészben a 2011-es népszámlálás idején (2001-hez hasonlóan) 1362 fő élt, Komló lakosságának 5,6%-a. A városrész korstruktúrájában a 60 év felettiek aránya (27,3%) csaknem kétszerese a fiatalok arányának (15,4%), a 15-59 éveseké a városi átlagnál (60,9%) alacsonyabb (57,3%), e tekintetben a keleti városrész mögött csak Zobákpuszt áll. A gazdaságilag aktív népesség aránya (37,9%) – az aktív korúak össznépességen belüli alacsonyabb arányával összefüggésben – szintén elmarad a városi átlagtól (42,7%).

A városrész képzettségi mutatói a városi átlagnál kedvezőtlenebbek, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 2,8 százalékponttal volt magasabb (18,2%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 2,3 százalékponttal volt alacsonyabb (7,6%) a település teljes területére számolt középértéknél. A felsőfokú végzettségűek aránya a külterületek és Altáró után a keleti városrészben a legalacsonyabb.

A keleti városrészben – a képzettségi mutatókhoz hasonlóan, s részben azok következményeként – a foglalkoztatási mutatók is kedvezőtlenebbek a városi átlagnál, illetve azzal közel megegyezőek. A foglalkoztatottak aránya 48,3% (a városi átlag 50,6%), a munkanélküliségi ráta 17,8% (a városi átlag 18,4%). A városrészben 2001-hez képest – az országos és a többi városrészben is tapasztalható folyamatokkal összhangban – jelentősen javult a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők (2001: 58,7%, 2011: 46,5%), illetve a foglalkoztatottak (2001: 37,0%, 2011: 48,3%) aránya. A keleti városrészben a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is kedvező irányban, s a többi városrészt meghaladó mértékben változott 2001-hez képest (2001: 56,3%, 2011: 47,6%).

A keleti városrészben a lakófunkció mellett az ipari-gazdasági funkció is jelen van, bár a szénbányászat visszaesése után már csak a kőbányászat jelentős a városrészben. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat két vonala is érinti. A településrészen a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók csak részben érhetők el: sportolási lehetőség biztosított, illetve óvoda és idősek otthona működik, egészségügyi ellátásra helyben nincs lehetőség, csak a belvárosban.

A városrészben a 2011-es népszámlálás idején 560 db lakás volt, 30-cal több, mint 2001-ben. A városrész lakásainak komfortfokozta a városi átlagot tükrözi, a lakások 3,9%-a komfort nélküli, félkomfortos vagy szükséglakás, az egyszobás lakások aránya (8,1%) kevéssel marad el a települési átlagtól (12,3%).

Gesztényést kertvárosias beépítés jellemzi, körbe erdők határolják. A lepusztult és elhagyott Zobák-akna és környezete rendkívül rossz településképi elem. Feltételezhetően nem kármentesített szennyező források vannak pl.: volt Anna-akna területén. A kőbánya és a kőszállítás okoz légszennyezést.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
jelentős vállalkozások a városrészben	alacsony státuszú lakónépesség magas aránya, szegregálódó területek
elérhető humán közszolgáltatások és közösségi funkciók	előregedő népesség
	kereskedelmi funkció hiányos
	közösségi terek és zöldfelületek hiánya
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
barnamezős területek hasznosítása	szegregáció fokozódása, társadalmi konfliktusok
bánya újrainyítás	növekvő munkanélküliség

3.2.1.8 Zobák puszta

Zobákpuszt a keleti városrésztől 2 kilométerre fekszik, harmadrendű közúton közelíthető meg. lakossága 2011-ben mindössze 95 fő volt, 4 fővel több, mint 2001-ben. Komlón egyedül itt haladja meg a fiatalok aránya (26,3%) az időskorúakét (23,2%), azonban az aktív korú népesség aránya is itt a legalacsonyabb (50,5%). A korszerkezet következményeként a gazdaságilag aktív népesség aránya is alacsony, 37,8%.

A városrész társadalmának képzettségi színvonala a városi átlagnál magasabb. A 15-59 éves korosztály 4,2%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel (a városi átlag 15,4%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 14,3% (a komlói átlagnál 9,9%).

A városrészben a foglalkoztatottak aránya az aktív korú népességen belül (58,5%) meghaladja a városi átlagot, a munkanélküliségi ráta (16,6%) 1,8 százalékponttal alacsonyabb a település egészére számolt középértéknél.

Zobákpuszt városrész lakófunkciójú, méretéből adódóan közösségi és humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el helyben. A városrész közműhálózata a vezetékes földgázhálózat kivételével kiépített. A városrészben 33 db lakás volt 2011-ben és 2001-ben is. A lakásállomány a települési átlagnál rosszabb állapotú. A lakások 10,3%-a komfort nélküli vagy félkomfortos.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
természeti környezet	távol fekszik a belvárostól
méretéhez és a belvárostól való távolságához képest jól kiépített infrastruktúra	hiányzó közszolgáltatások és kiskereskedelem
jó képzettségi színvonal	
fiatalos korszerkezet	
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
közúti átmenő forgalom csillapítása	elnéptelenedés

3.2.1.9 Mecsekjánosi

Mecsekjánosi városrészben a 2011-es népszámlálás idején 515 fő élt (2001-ben 594fő), Komló lakosságának 2,1%-a. A városrész korstruktúrájában a 60 év felettiek aránya (28,0%) több mint kétszerese a fiatalok arányának (13,0%), a 15-59 éveseké a városi átlagnál (60,9%) 1,9 százalékponttal alacsonyabb (59,0%), e tekintetben Mecsekjánosi mögött csak a keleti városrész és Zobákpusztá áll. A gazdaságilag aktív népesség aránya (41,0%) – az aktív korúak össznépségen belüli alacsonyabb arányával összefüggésben – szintén elmarad a városi átlagtól (42,7%).

A városrész képzettségi mutatói a városi átlag körüliek, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 3,6 százalékponttal (11,8%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 1,3 százalékponttal volt alacsonyabb (8,6%) a település teljes területére számolt középértéknél. A felsőfokú végzettségűek aránya a külterületek, Altáró és a keleti városrész után Mecsekjánosi városrészben a legalacsonyabb.

A Mecsekjánosi városrészben – a képzettségi mutatókhoz hasonlóan, s részben azok következményeként – a foglalkoztatási mutatók is városi átlaggal közel megegyezők. A foglalkoztatottak aránya 51,5% (a városi átlag 50,6%), a munkanélküliségi ráta 16,6% (a városi átlag 18,4%). A városrészben 2001-hez képest – az országos és a többi városrészben is tapasztalható folyamatokkal összhangban – jelentősen javult a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők (2001: 54,9%, 2011: 44,7%), illetve a foglalkoztatottak (2001: 39,5%, 2011: 51,5%) aránya.

A falusias jellegű Mecsekjánosi elsősorban lakófunkciójú, de a Hídépítő Zrt. jelentős gazdasági tényező. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat több vonala is érinti. A településrészen a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók csak részben érhetők el: sportolási lehetőség biztosított, illetve óvoda működik, egészségügyi és szociális ellátásra helyben nincs lehetőség, csak a belvárosban.

A városrészben a 2011-es népszámlálás idején 201 db lakás volt, 11-gyel több, mint 2001-ben. A városrész lakásainak komfortfokozta a városi átlagot tükrözi, a lakások 3,3%-a komfort nélküli, félkomfortos vagy szükséglakás, az egyszobás lakások aránya (3,7%) azonban elmarad a települési átlagtól (12,3%), nagyobb alapterületű ingatlanok jellemzők.

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
helyi közlekedés biztosított	előregedés
részben helyben elérhető közösségi és humán közszolgáltatások	leterhelt közutak
a Hídépítő Zrt., mint jelentős munkahelyteremtő vállalkozás	kiskereskedelem hiánya
	közösségi terek és zöldterületek hiánya
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
utak tehermentesítése	szegregáció
közösségi terek kialakítása, helyi társadalom erősítése	

3.2.1.10 Kisbattyán

Kisbattyán Mecsekjánositól 3,5 a városközponttól 6,5 kilométerre fekszik. Lakossága 2011-ben mindössze 98 fő volt, 28 fővel kevesebb, mint 2001-ben, a népességszám tehát gyorsan fogy. A városrész társadalma előregedő, a fiatalok aránya 8,2%, az időskorúaké ennek csaknem háromszorosa, 23,5%. Az aktív korú népesség aránya itt a legmagasabb (68,4%). A korszerkezet következményeként a gazdaságilag aktív népesség aránya is magas, 45,9%.

A városrész társadalmának képzettségi színvonala a városi átlaggal közel megegyező. A 15-59 éves korosztály 13,4%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel (a városi átlag 15,4%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 10,8% (a komlói átlagnál 9,9%).

A városrészben a foglalkoztatottak aránya az aktív korú népességen belül (51,4%) meghaladja a városi átlagot, a munkanélküliségi ráta (15,6%) 2,8 százalékponttal alacsonyabb a település egészére számolt középértéknél.

Kisbattyán városrész lakófunkciójú, méretéből adódóan közösségi és humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el helyben. A városrész közműhálózata a csatornahálózat kivételével kiépített. A városrészben 42 db lakás volt 2011-ben, 2001-ben 45. A lakásállomány a települési átlagnál rosszabb állapotú. A lakásállományon belül kiugróan magas a komfort nélküli vagy félkomfortos lakások aránya, 17,9%.

Városrészi SWOT elemzés

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
falusias, természetközeli lakókörnyezet	gyors előregedés
	alacsony státuszú lakosok jelenléte
	közösségi tér hiánya
LEHETŐSÉG	VESZÉLY
	elnéptelenedés
	szociális ellátási szükségletek emelkedése

3.2.1.11 Külterület

Komló külterületén 583-an élnek 2011-ben, 134 db lakásban. 10 évvel ezelőtt 313 fő élt 99 lakásban. Tehát a lakosság gyors ütemben költözik ki a lakás céljára alig alkalmas hétvégi házakba. A lakosság előregedett, alacsony képzettségi színvonalú, a megfelelő korosztályon belül a lakosok 38,6 %-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel. A lakások harmada alacsony komfortfokozatú (komfort nélküli vagy félkomfortos), szintén harmada egyszobás. Ezek az adatok jelzik, hogy a külterületen alacsony státuszú, képzetlen, kedvezőtlen foglalkoztatottsági és lakhatási körülmények között élő népesség él. Két kiskertes övezetben - Cseresznyákban és a Dávidföldi kertekben - lakó többszáz ember halmozottan hátrányos helyzetben van. A szegregátumok kezelése közeljövőben szükségessé válik.

3.2.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete meghatározza a település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolásához és térképi ábrázolásához szükséges adatokat.

A területek lehatárolása a szegregációs mutató alapján történik, ez pedig a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. A mutató úgy kerül kiszámításra, hogy a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kerülnek kiválasztásra, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. A tömb népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, autópálya nyomvonala, vízfolyás partja), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység.

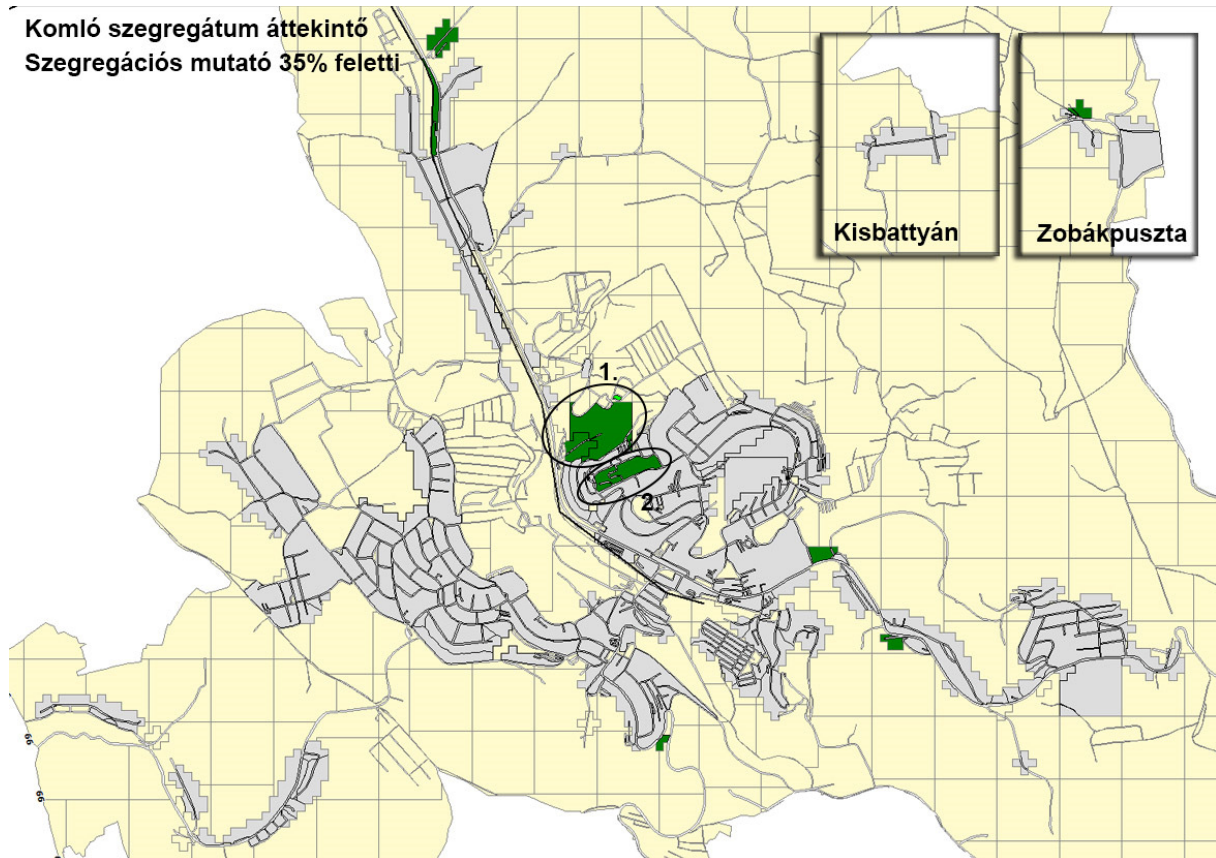
Mivel Komló járásszékhely város, a következő szegregációs mutatók érvényesek rá:

Szegregált terület , amelynél a szegregációs mutató értéke:	Szegregációval veszélyeztetett terület , amelynél a szegregációs mutató értéke:
nagyobb egyenlő, mint 35%	nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%

Meghatározásra került a kormányrendeletben továbbá az is, hogy a 200 főnél népesebb települések esetében szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt. 200 főnél kisebb települések esetében a település egészére kell meghatározni a szegregációs mutató értékét.

A 2011. évi népszámlálási adatai alapján, **Komlón négy szegregátum található, közülük kettő külterületen fekszik.**

Komló város területén két bányásztelep volt, a Kossuth-akna, és Béta-akna. Az iparág leépülésével párhuzamosan, még a 80-as évek közepétől elkezdődött ezek felszámolása, a családok kiköltöztetése. A folyamat a 90-es évek végéig tartott. A családok nagy részét a Kazinczy utcába, vagy a Sportvölgybe költöztették be, pár család a kökönyösi városrészbe került vagy saját erejéből integrált környezetben vásárolt lakást. A városban, szinte minden városrészben magas a cigány családok aránya, de a Sportvölgyben és a Kazinczy utcában nagyon erős koncentrációjuk figyelhető meg. A városnak ez a két, városszövetbe ágyazott szegregátuma (1. számú ábra).

1. számú ábra

Városszövetbe ágyazott szegregátumok

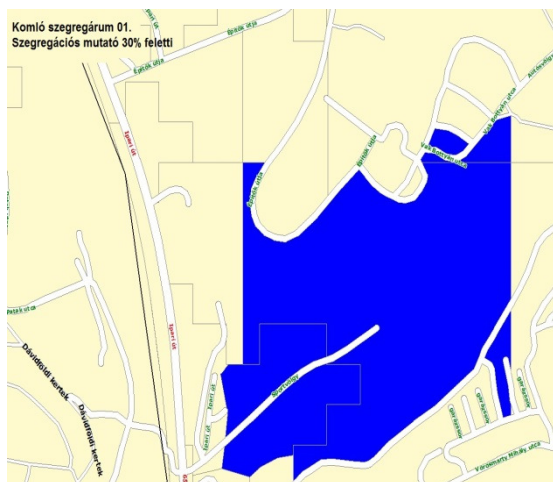
1. szegregátum

Sportvölgy és Szállásfalú (Sportvölgy mindkét oldala - Vak Bottyán u. keleti vége)

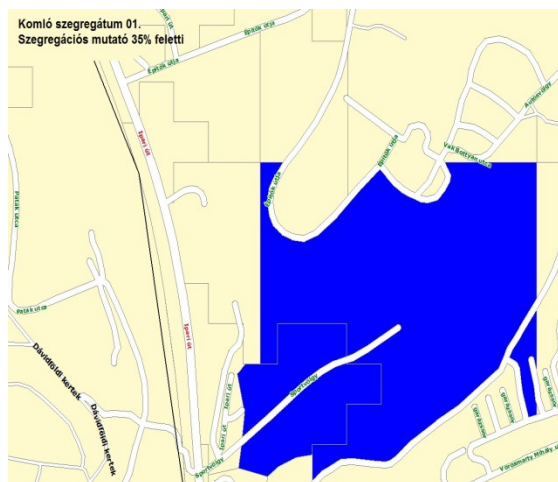
Az ipari területbe ágyazódott szegregátum a Somág-tetőtől délre, az Ipari úttól keletre és a Kenderföldről északra fekvő területen fekszik az Altári városrészben. A városközponttól északnyugatra, a várost átszelő fő közlekedési útvonal a Kossuth utca – Ipari út mentén (6543. számú közút) mellett lévő terület a városközpontból több helyi autóbusz járáttal is megközelíthető.

A KSH által megküldött, a szegregátumokat jelző kartogramokhoz tartozó, automatikusan generált táblázatok szerint a sportvölgyi szegregátum két különböző lehatárolással jelenik meg. Azon a térképen, amely a területet abból a szempontból vizsgálja, hogy e terület szegregációs mutatója 30% feletti (2. számú ábra), négy lakással nagyobb tömböt határol le, mint a 35% feletti szegregációs

mutatójú térkép (3. számú ábra), hiszen az előbbi eset szerint a lakosság száma 64 fő, akik 21 lakásban élnek, addig a második esetben 53 fő lakik 17 lakásban.

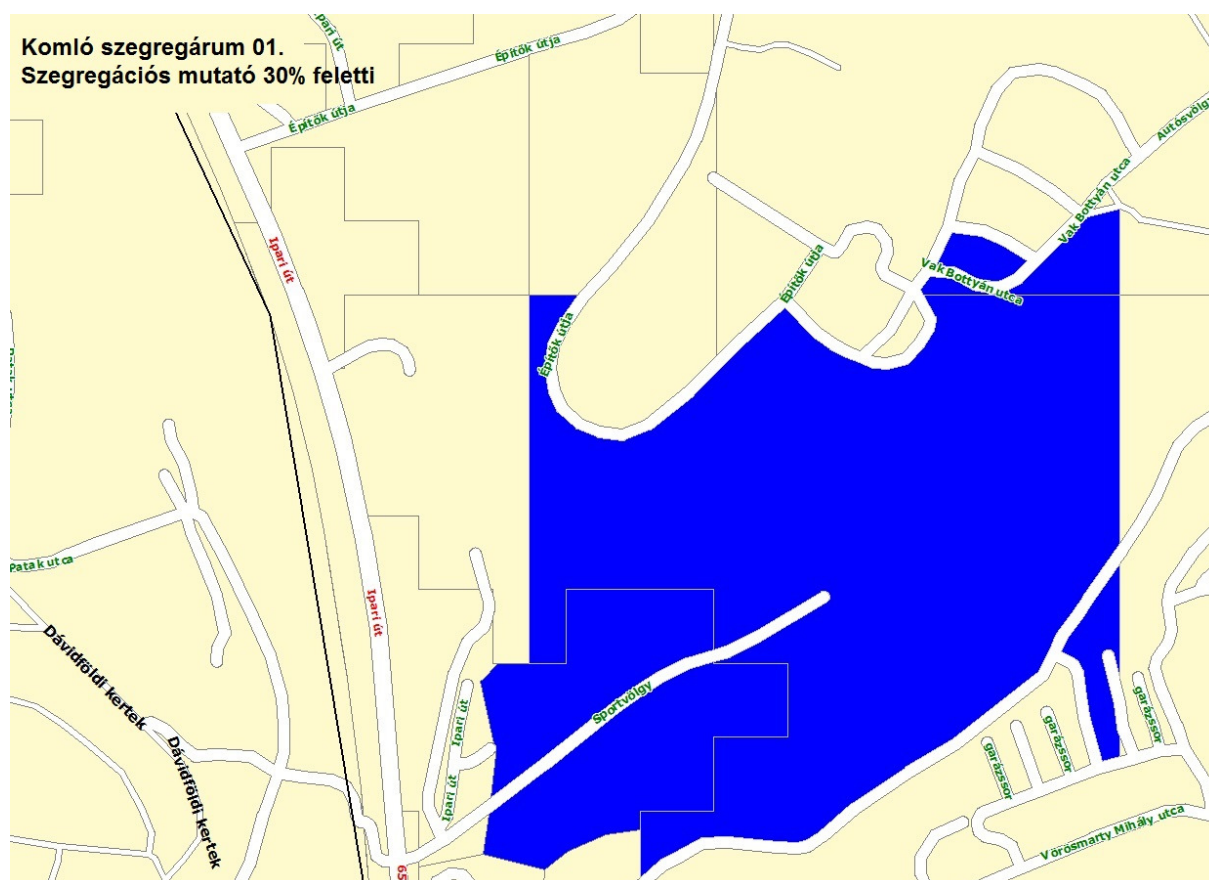

2. számú ábra

3. számú ábra

Mivel mind a két esetben bőven 35 százalék feletti a mutató, 52,6% (1. számú ábra), illetve 56,3% (2. számú ábra), ezért a továbbiakban a Komló 30% feletti szegregációs mutatót jelző egyes számú térképét (kinagyítva lásd a 4. ábrát) elemezzük részletesebben, mivel itt nagyobb a lakosságszám és a szegregációs mutató itt is magasabb 35%-nál.

4. számú ábra

A terület részbeni felújítására és a szegregátumok felszámolására a város már tett egy kísérletet, amikor 2004-ben forrásokat szerzett erre a feladatra a PHARE előcsatlakozási alap „Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen” (HEFOP) programjából. A területen található lakások egy részét felújították, komfortosították, azonban a leszakadási folyamat megállítása nem járt sikerrel.

A területen az alacsony komfortfokozattal rendelkező lakások aránya 81%, ez rendkívül magas szám a komlói lakáshelyzet ismeretében. A 2011-es népszámlálás adatai szerint² Komlón 11.260 lakás található. Ebből 374 lakás félkomfortos, 85 lakás komfort nélküli, szükséglakás és egyéb építmény 47 darab, a többi komfortos és összkomfortos. Mindez azt jelenti, hogy míg a komlói lakások 4,5 százaléka félkomfortos, komfort nélküli és szükséglakás, addig a sporttelepi szegregátumban ez az arány ennek 18-szorosa!

A korosztályos bontás nagyon eltér a városi átlagtól. A 0-14 évesek aránya a területen 37,5%, ez háromszorosa a városi aránynak, a hatvan évesek és idősebbek aránya pedig mindössze 3,1%, azaz a nyolcada a városi mutatónak.

A lakhatási szegénység szoros összefüggést mutat a foglalkoztatási helyzettel és az iskolai végzettséggel. Az itt élő 15 és 64 év közöttiek foglalkoztatási aránya mindössze 15,4%, a munkanélküliségi ráta 62,5% (2011.). A tartós munkanélküliek (legalább 360 napos munkanélküliek) aránya 18,8 százalék volt a legutóbbi népszámláláskor. A területen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül is rendkívül magas, 60,5% (2011.) Felsőfokú végzettséggel egy 25 évesnél idősebb itt lakó sem rendelkezik.

A területen lévő szegregátumok felszámolására Komló város sikerrel pályázott a DDOP-4.1.2/B-13 pályázat keretében európai uniós forrásokra, 322 millió forintos támogatást elnyerve. A program keretében a Szállásfalun lévő két önkormányzati épületet (Vak Bottyán utca 17. és 18.) felújították, úgy, hogy az itt lévő 8 lakásból alapterület növeléssel 6 lakást alakítottak ki, valamint egy közösségi helységet, ahol a főpályázó Komló város konzorciumi partnere, a Caritas napi szinten kíván jelen lenni gyerek- és felnőtt programokkal, segítő tevékenységgel. A munkálatok 2015 márciusában már a befejezésükhöz közeledtek. Kialakítani szándékoznak továbbá egy játszóteret, fel kívánják újítani az itteni utat és a buszmegállót, továbbá térfigyelő kamerákat fognak felszerelni. További megoldandó probléma a terület közvetlen közelében elhelyezkedő sitt- és szemétkerakó felszámolása.

A Szállásfalun kialakítandó hat lakásba a Sportvölgyből költöznek családok a tervek szerint, míg a Sportvölgyből néhány családot, Szállásfaluról pedig mindenkit integrált környezetbe kívánnak költöztetni. A Sportvölgy eddig szociális bérlakásként működő két barakképülete lebontásra kerül, ezt az is indokolja, hogy 2012-ben a közvetlen közelébe hulladékudvar került kialakításra.³

Az elképzelések szerint az eredetileg Szállásfalun lakó családok mindannyian (51 fő) integrált környezetbe költöznek. Az önkormányzat 17 lakást vásárolt ennek a célnak az elérése érdekében, főként a kenderföldi és a város déli részén, a Pécsi út és a Kökönyös-kelet közé eső területen, de a város egyéb részein is. Szállásfalu felújított épületeibe pedig a csak szakaszon integrálható sportvölgyi családok kerülnek elhelyezésre.

² Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. Elérhető: http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/teruleti/02/02_4_3_4_2.xls
³ <http://www.hegyhatmedia.hu/komlohirek/varoshaza/?p=11797>

A program megvalósítás alatt van, befejezése 2015 nyarára várható.

A 2015-ös adatok szerint a lakónépesség száma a területen 39 főre csökkent, a lakóhellyel rendelkezők száma 47 fő. Közfoglalkoztatásban a tömbben élők közül huszonegyen vettek részt 2014-ben.

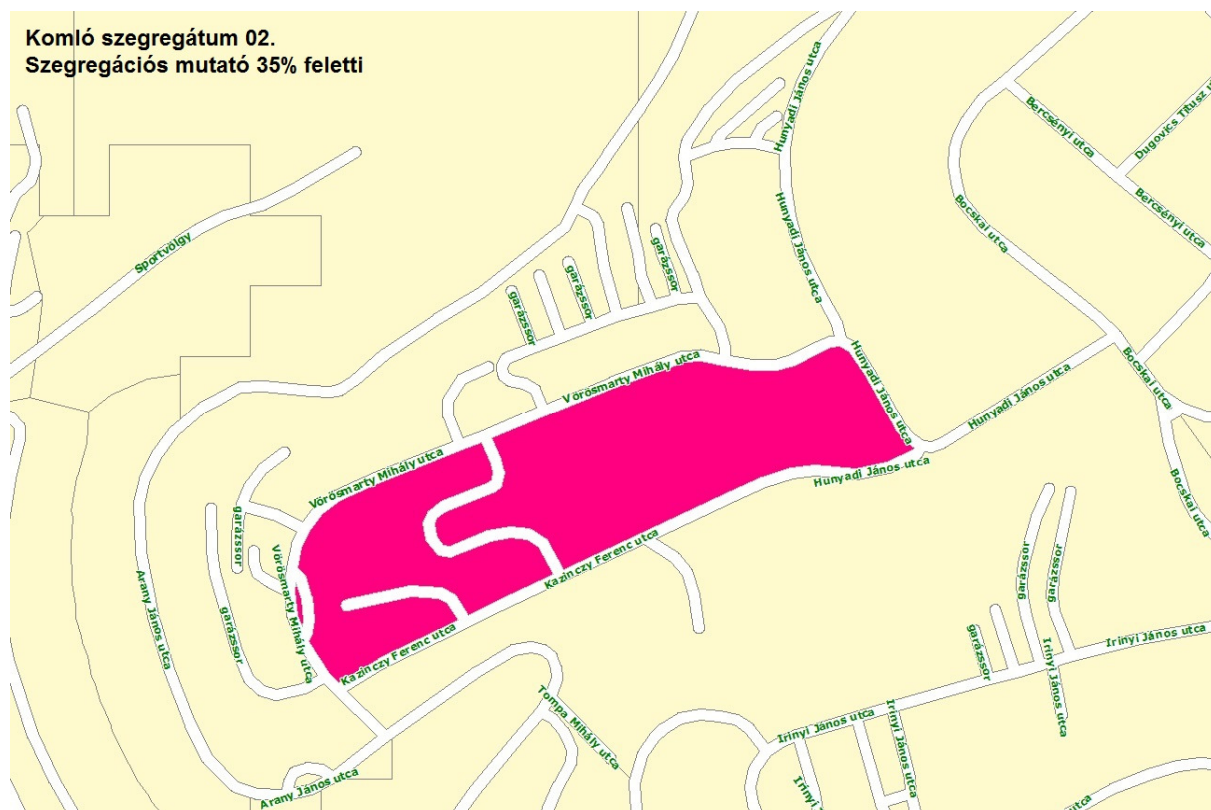
2014-ben lakásfenntartási támogatásban a szegregátumból 9 fő részesült, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre 15 gyermek volt jogosult, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 9 fő, rendszeres szociális segélyben pedig senki sem részesült.

A deszegregációs programnak köszönhetően a területen mindössze hat, rendkívül rossz helyzetben lévő család marad, létszámuk egészen biztosan a KSH által a szegregátumokra előírt 50 fő alá fog csökkenni. Mivel az alacsony státuszú családok egy tömbben maradnak ipari területek közé ékelődve és a közvetlen környezetük további rendezést igényel, indokoltnak tartottuk az érintett önkormányzati épületek szegregátum státuszának fenntartását.

2. szegregátum

Kazinczy utca (Vörösmarty Mihály utca - Hunyadi János utca - Kazinczy Ferenc utca)

A terület a sportvölgyi szegregátumhoz igen közel kerül el, attól délre található (5. számú ábra). A nyolcvanas-, kilencvenes években a bezárt bányásztelepekről a legtöbb cigány családot erre a területre költöztették be. A gettósodott városrész egykor a jó keresettel rendelkező munkáscsaládoknak adott otthont, mára azonban több háztömb is teljesen lepusztult.

5. számú ábra

Ezen a területen tízszer többen laknak, mint Sportvölgyben, 630-an (2011.), a szegregációs mutató 36,8%. A KSH által utcaszinten lehatárolt terület nem nevezhető homogénnek. A Kazinczy utca bizonyos részei teljesen leromlott területek, viszont a Vörösmarty utca több tömbje is konszolidált képet mutat, a Hunyadi János utcai rész pedig családi házas övezet (azonban a környékbeli lakások magas szegregációja miatt ezek a területek is részei lettek a KSH általi lehatárolásnak, ugyan ezeket a részeket fizikai állapotuk miatt nem lehetne valódi szegregátumoknak tekinteni, azonban a rossz iskolázottsági és munkaerő-piaci mutatók indokoltá teszik, hogy a kategóriában maradjanak). A lehatárolt területen valójában a Kazinczy utca 3-5-7., 9-11-13-15., 2-4-6., 8-10-12-14. házszám alatti tömbjei és a Vörösmarty utca 2-4-6-8-10-12., 14-16-18. és 20-22. szám alatti tömbök alkotják a szegregátumot.

A Türr István Képző- és Kutató Intézet a területen felújításokat végzett 2012-ben a „Bizalom és munka” program keretében. A projekt célja az áram- és vízfogyasztással összefüggő díjhátralékok további növekedésének megállítása volt. Az önkormányzat a szegregátum területén és annak környékén 140 lakásban zárta el a vizet, ezzel párhuzamosan közkutakat telepítve, majd megkezdték a lakásokban a kártyás villany- és vízmérő órák felszerelését, a vízvezetékek cseréjét. A területen a 2014. december 31-ei állapot szerint 61 kártyás vízóra található, 51 ingatlanon pedig díjhátralék miatt a vízszolgáltatást megszüntették.

A program keretében egyéb munkálatokra is sor került, néhány lépcsőház, és lakás felújítása történt meg. A „Bizalom és munka” programban való részvétel elütötte a várost attól a lehetőségtől, hogy az uniós forrásból finanszírozott „Komplex telepprogram” TÁMOP (150 millió forint) és TIOP (204,7 millió forint) pályázatain nyert forrásokat erre a nagyon gyorsan romló állapotú területre fordíthassa, mivel a pályázati kiírások nem tették lehetővé azon városrészek bevonását a deszegregációs programba, amelyek a kiírást megelőző egy évben hasonló célú támogatást kaptak. A programok így a környező kevésbé rossz helyzetű kenderföldi területeken (Vörösmarty utca, Zrínyi, utca Arany János utca, Tompa Mihály utca) valósultak meg.

A lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya 18,1%, a 15-59 éveseké 68.1%, míg a 60 év felettieké 13,8% (2011.). A területen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 46,6%, felsőfokú végzettséggel az itt élő 25 évnél idősebb korosztály 1 százaléka rendelkezik. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a területen 70,6%, a munkanélküiségi ráta 45%, a tartós munkanélküliek aránya pedig 23,8% volt a 2011-es népszámláláskor.

A szegregátum 630 lakosa 342 lakásban lakik, ezek közül (a lakottakon belül) komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 42,5%, ez tízszerese a városi arálynak. Az egyszobás lakások aránya 69,2 százalék. A területen 199 önkormányzati bérlakás található.

A lakónépesség száma a terület 2015-re 667-re nőtt (a lakóhellyel rendelkezők száma 734 fő). Az itt élők közül 2014-ben 229 fő részesült közfoglalkoztatásban, 182 személy kapott lakásfenntartási támogatást, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 117-en, rendszeres szociális segélyben pedig 27-en részesültek, továbbá 187 gyermek volt jogosult rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre.

A településen nem csak városszövetbe ágyazott szegregátumokban koncentrálnak az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező és foglalkoztatási problémákkal küzdő helyi lakosok, hanem zártkertekben, külterületen is.

Külterületi szegregátumok

A két zártkert a 2001-es adatok alapján még nem tartozott a szegregátumok közé. Egy helyi felmérés alapján úgy lehet becsülni, hogy Komló lakosságának 2 százaléka, több mint 500 fő a kiskertekben élők száma.

3. szegregátum

Cseresznyák (külterület)

A külterületi szegregátumról a KSH nem készített térképet. A terület szegregációs mutatója 38,8%.

A városközponttól északkeletre fekvő zártkertes terület megközelítése közúzalékos úton lehetséges. A többnyire apró telkeken lévő építmények nagysága és minősége változó. A leromlott állapotú több évtizede felhúzott és azóta nem gondozott apró faházaktól a családi ház típusú ingatlanokig mindenfajta épület megtalálható itt.

A területen 80 fő lakik (2011., KSH), az itt élők között a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül igen magas, 44,9%, ez háromszor nagyobb, mint a városi mutató. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 83,7%, a munkanélküliségi ráta 57,1%, a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 13,8%. 2014-ben a közfoglalkoztatásban résztvevők száma 22 fő volt.

A KSH adatai szerint a terület lakásállománya mindössze 8 darab, amelynek negyede alacsony komfortfokozatú. Cseresznyákon (másképpen: Cseresznyeágon) ennél lényegesen több (százas nagyságrendű) épület található, az eltérés oka az lehet, hogy nagy részük lakóépületként nem került nyilvántartásba véve. Az önkormányzati adatszolgáltatás szerint a területen 156 nem lakásfunkciójú épület (pince, garázs, gazdasági épület, egyéb kerti építmény) található.

A területen nincs se közvilágítás, se pormentes út, a szennyvízhálózat nem került kiépítésre. 2010 óta nem került sor bontás elrendelésére és építési engedélyt sem adtak ki erre a zártkertre.

2014-ben a területen a lakónépesség száma 82 fő volt, a lakóhellyel rendelkezők száma 81, a tartózkodási hellyel rendelkezők száma pedig 9 volt.

2014-ben lakásfenntartási támogatásban a szegregátumból 5 fő részesült, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre 5 gyermek volt jogosult, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 9 fő, rendszeres szociális segélyben pedig egy fő részesült.

4. szegregátum

Dávidföldi kertek (külterület)

A külterületi szegregátumról a KSH nem készített térképet. A szegregációs mutató 42%.

A területet nyugatról a Kaszánya-patak mellett futó Patak utca, délről a Vásártér, nyugatról a Krisztina utca, míg északról az Erzsébet utca folytatása határolja.

Az itt élő bejelentett lakosok száma 68 fő, vélhetőleg azonban többen is laknak a területen. A KSH szerint a Dávidföldi kertek részben mindössze 3 lakásban laknak, melyekből kettő alacsony komfortfokozatú. A zártkerti területen ennél lényegesen több építmény található az apró telkeken, de ezek nem lakásfunkciójú épületenként vannak nyilvántartva, hanem pinceként, garázként, gazdasági épületként, egyéb kerti építményként. A KSH adatai és a valós helyzet közötti eltérés oka tehát hasonló, mint Cseresznyák esetében.

A lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya 7,4% (ez 5 százalékponttal alacsonyabb a városi mutatónál), a 15-59 éveseké 73,5%, míg a 60 év felettieké 19,1% (2011.). Az itt élők közül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 48%, felsőfokú végzettséggel rendelkező személy nem lakik a zártkertben.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a területen 78%, a munkanélküliségi ráta háromszorosa a városénak, 56 százalék, a tartósan munkanélküliek aránya 48%, ez közel ötszöröse a komlói mutatónak. A Dávidföldi kertekben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül nem éri el a 20%-ot!

A lakónépesség száma a terület 2015-re 82 főre nőtt, ez közel 20 százalékos növekedés 2011-hez képest (a tartózkodási hellyel rendelkezők száma 15 fő). Az itt élők közül 2014-ben 27 fő részesült közfoglalkoztatásban, 11 személy kapott lakásfenntartási támogatást, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 12-en, rendszeres szociális segélyben pedig hatan részesültek, továbbá 7 gyermek volt jogosult rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre.

A területen részlegesen kiépített a közvilágítás, a szennyvízhálózat nem került kiépítésre. 2010 óta nem került sor bontás elrendelésére, ellenben 3 építési engedélyt adtak ki erre a zártkerti területre.

4.1 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

4.1-1. ábra: Az OFTK célrendszere (Forrás: OFTK)

4.2 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

4.2-1. táblázat: A népesség főbb demográfiai jellemzőinek alakulása Komlón és térségében, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

	1000 főre jutó élveszületés száma		1000 főre jutó halálozás száma		1000 főre jutó odavándorlás száma		1000 főre jutó elvándorlások száma	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Komló	8,38	5,90	11,73	14,48	39,00	46,42	41,91	43,12
Bikal	6,77	6,72	14,67	16,13	48,53	25,54	55,30	51,08
Bodolyabér	3,28	8,44	19,67	12,66	55,74	67,51	55,74	67,51
Egyházaskozár	7,95	5,06	11,36	13,91	42,05	34,13	53,41	46,78
Hegyhátmaróc	14,08	7,04	9,39	7,04	70,42	35,21	136,15	28,17
Kárász	4,84	9,49	12,11	18,99	48,43	28,48	24,21	41,14
Köblény	6,73	9,35	33,67	18,69	70,71	74,77	57,24	60,75
Liget	12,77	24,39	8,51	16,26	34,04	62,33	57,45	113,82
Magyaregregy	3,53	9,46	11,78	24,32	43,58	54,05	55,36	31,08
Magyarhertelend	1,48	4,92	13,33	19,67	53,33	60,66	47,41	65,57
Magyarszék	5,29	5,75	5,29	14,38	46,74	51,77	44,09	53,69
Mánfa	1,10	7,55	14,36	13,84	61,88	91,82	83,98	89,31
Máza	7,11	6,60	13,51	11,54	68,99	42,04	74,68	48,64
Mecsekpölöske	13,02	2,59	6,51	2,59	58,57	82,90	62,91	88,08
Oroszló	14,97	6,67	14,97	16,67	59,88	50,00	50,90	60,00
Szalatnak	4,64	3,27	13,92	9,80	18,56	49,02	25,52	71,90
Szárász	32,26	0,00	0,00	0,00	112,90	131,58	629,03	78,95
Szászvár	8,40	7,56	10,59	12,59	60,99	39,04	41,64	46,18
Tófű	7,19	16,67	14,39	16,67	14,39	33,33	122,30	41,67
Vékény	0,00	0,00	18,29	21,28	48,78	148,94	24,39	92,20
Komlói járás	7,88	6,35	11,86	14,46	43,71	47,85	46,94	47,36
Bóly	6,46	6,64	15,88	12,26	39,03	47,00	29,61	54,92
Mohács	9,01	8,57	12,47	13,17	33,43	40,99	36,26	42,07
Pécsvárad	8,77	7,20	13,65	15,15	45,57	39,48	36,55	37,25
Sásd	7,56	6,08	14,85	15,36	37,25	48,34	34,17	51,22
Sellye	4,93	9,36	13,55	15,34	67,73	56,89	83,13	71,48
Siklós	7,80	6,49	15,41	16,49	41,22	49,46	42,28	48,50
Szentlőrinc	10,05	9,88	9,22	11,25	52,99	48,35	52,99	66,60
Szigetvár	7,66	6,71	13,75	15,57	46,38	53,32	38,98	46,79
többi járásközpont város (Pécs nélkül)	8,22	7,72	13,28	14,23	42,46	46,90	41,61	49,14
Pécs	9,19	8,30	12,15	13,15	35,68	44,57	41,52	46,83
Baranya megye	9,12	8,25	12,82	13,67	44,84	51,86	45,78	54,24
Dél-Dunántúl	9,15	8,21	13,19	13,78	45,44	51,89	45,69	54,87
Magyarország	9,54	8,98	12,99	12,84	39,30	46,02	39,30	46,02

4.2-2. táblázat: A népesség iskolai végzettségének alakulása Komlón és térségében % (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011)

Terület	10– éves	15– éves	18– éves	25– éves
	általános iskola első évfolyamát sem végezte el	legalább általános iskola 8. évfolyam	legalább érettségi	egyetem, főiskola stb. oklevéllel
	a megfelelő korúak százalékában			
Komló	0,6	95,6	37,5	9,9
Bikal	0,3	93,7	37,2	9,2
Bodolyabér	0,9	89,4	13,1	4,0
Egyházaskozár	–	95,3	27,8	5,2
Hegyhátmaróc	–	95,5	20,8	4,1
Kárász	–	95,8	38,5	13,6
Köblény	0,5	94,3	12,5	1,8
Liget	0,5	94,2	19,2	4,3
Magyaregregy	0,1	92,7	30,4	8,1
Magyarhertelend	1,0	92,6	32,2	9,1
Magyarszék	0,2	96,2	42,3	11,4
Mánfa	0,5	93,5	36,2	10,4
Máza	1,0	93,4	29,6	6,9
Mecsekpölöske	0,3	94,1	28,8	4,4
Oroszló	0,8	92,9	19,2	3,8
Szalatnak	0,7	86,4	13,0	3,1
Szárász	2,9	77,1	22,9	–
Szászvár	0,6	95,1	35,5	7,9
Tófü	1,8	94,3	25,2	3,2
Vékény	1,6	90,9	22,1	2,1
Komlói járás	0,5	95,1	35,6	9,2
Baranya megye	0,6	95,2	45,2	16,8
Dél-Dunántúl	0,7	94,3	42,1	14,9
Magyarország	0,6	95,1	49,0	19,0

4.2-3. táblázat: A nyilvántartott álláskereső a munkavállalási korú népességhez viszonyítva, 2014 (Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat)

Település	%
Komló	5,10
Bikal	3,72
Bodolyabér	8,47
Egyházaskozár	7,24
Hegyhátmaróc	3,67
Kárász	4,44
Köblény	16,17
Liget	6,13
Magyaregregy	4,73
Magyarhertelend	6,43
Magyarszék	3,21
Mánfa	5,77

Máza	4,86
Mecsekpölöske	2,90
Oroszló	6,45
Szalatnak	15,81
Szárász	20,00
Szászvár	6,37
Tófű	6,52
Vékény	3,74
Komlói járás	5,97

4.2-4. táblázat: Egy lakosra jutó befizetett SZJA (Ft) és annak változása (%) (Forrás: TeIR)

Település	2007	2013	változás (%)
Komló	90 036	83022	-7,79
Bikal	76 670	103725	35,29
Bodolyabér	22 715	49496	117,90
Egyházaskozár	62 535	73400	17,37
Hegyhátmaróc	73 197	75686	3,40
Kárász	79 611	96531	21,25
Köblény	59 748	64660	8,22
Liget	51 372	68660	33,65
Magyaregregy	57 431	82823	44,21
Magyarhertelend	125 126	82473	-34,09
Magyarszék	89 147	86906	2,51
Mánfa	79 612	90233	13,34
Máza	54 841	66090	20,51
Mecsekpölöske	66 042	65411	0,95
Oroszló	40 032	47302	18,16
Szalatnak	38 786	59072	52,31
Szárász	20 175	58457	189,74
Szászvár	82 030	85280	3,96
Tófű	51 083	49648	-2,81
Vékény	30 453	60547	98,82
Magyarország	158 223	131 154	-17,11

4.3 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

Az IVS-ben meghatározott városi célok elérésének vizsgálata

Témakörök	Adott témakörbe tartozó cél	Adott témakörbe tartozó cél elérése	A cél elérésének hozzávetőleges értéke (%)	Adott témakörben megvalósuló érdemi projektek, melyek nem illeszkedtek az IVS célokhoz (zárójelben a nem illeszkedés okának megfogalmazása)
Elérhetőség, közlekedési kapcsolatrendszer javítása	a periférikus közlekedési helyzet csökkentése	☹	0	
A vállalkozások működéséhez közvetlenül kapcsolódó („üzleti”) infrastruktúra fejlesztése	a tőkevonzó képesség javítása	☺	50	
Vállalkozások közvetlen fejlesztése, vállalkozások versenyképességének javítása, munkahelyek létrehozásának ösztönzése a versenyszférában	a gazdasági versenyképesség növelése	☺	30	
A környezet- és természet védelme, környezeti infrastruktúra bővítése	a természeti területek védelme, a környezeti ártalmak csökkentése, a barnamezős területek rehabilitálása,	☺	50	
Foglalkoztathatóság javítása, emberi erőforrások fejlesztése	magas színvonalú oktatási rendszer kialakítása	☺	50	
Humán közszolgáltatások elérhetősége, minőségének javítása	szolgáltatások fejlesztésének elősegítése, közszolgáltatások	☺	30	

	színvonalának emelése			
Városi környezet minőségének javítása, közterület-rehabilitáció	városközpont funkcióbővítő rehabilitációja	☺	50	
Természeti és kulturális örökség turisztikai hasznosítása	a turisztikai kínálat és infrastruktúra fejlesztése	☺	30	
Intézményfejlesztés, kapacitásépítés	a város kulturális intézményhálózatának és programkínálatának fejlesztése	☺	90	

A településen megvalósult (funkcióbővítő és szociális célú) városrehabilitációs projektek hatásainak értékelése

	Funkcióbővítő városrehabilitáció	Szociális városrehabilitáció	Egyéb
Projekt neve	Városközpont funkcióbővítő rehabilitációja	Sportvölgy antiszegregációs program	
Várható hatások a városi környezet minőségére – különös tekintettel a közlekedésből eredő zaj- és légszennyezés alakulására	+		
A fejlesztések lakossági elfogadottsága , a keletkezett terek, létesítmények tényleges használatával összefüggő megállapítások	☺	☺	
Városi gazdaság bővülésére gyakorolt várható hatások	+		
A magánszféra városfejlesztési tevékenységekbe történő bevonásának elősegítése	+		
A városi társadalmi különbségekre gyakorolt várható hatások	0	+	

A hatások rövid szöveges összefoglalása	a parkolási helyzet és a közterületek minőségének javulása		

Jelmagyarázat:

++ jelentős pozitív hatás,

+ kisebb mértékű pozitív hatás,

O nincs hatás, elhanyagolható mértékű használat

– negatív hatás,

– – jelentős negatív hatás

☺ gyakori, rendszeres használat, széles körű elfogadottság,

☹ nem rendeltetésszerű használat

4.4 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET

4.4-1. táblázat: Nyilvántartott régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek katasztere

	Helynév	Régészeti örökség	Hrsz	Védettség
01	Komló-Mánfa, Kőlyuk	Paleolit barlanglakás	-	Természetvédelmi?
02	Komló, új köztemető É-Ny-i része 24804	Késő bronzkori halomsíros kultúra telepe	8303 (EOV X96161 Y588841)	-
03	Komló-Mecsekjánosi, Közüzemi völgy 20396	Római villa	0199/49-65, 2815/6, 2818/1, 2819 Védőövezet: 0129, 0199/66, 2806/4-6, 2809, 2810/4, 2811, 2818/2-3 (EOV X96506 Y588499)	Minisztériumi rendelettel védett régészeti lelőhely
04	Komló-Mecsekfal, Szopoki rét 24806	Római villa	1520, 1521/29-30 (EOV X94108 Y587162)	-
05	Komló-Dávidföld, Zengő u. 14. 24808	Késő római téglasír	1521/30	-
06	Komló-Mecsekjánosi puszta	Jánosi alsó és felsőfalú feltételezett helye	0172/11	-
07	Komló-Mánfa	Középkori Mánfa (Málfalva faluhelye)	-	-
08	Komló-Monaj	Elpusztult középkori falu (Monachy) feltételezett helye	-	-
09	Komló	Középkori Komló (Cumplow) falu helye	-	-
10	Komló-Kisbattyán	Római villa	681/1, 682/12, 687, 1162/29	-
11	Komló-Mecsekfal (Szopok)	Középkori Szopok falu helye	020/10, 023/4,8,9, 023/11,29, 1595/1-2, 1596/1-2, 1597-1603, 1631-1640, 1641/1-2, 1643-1645	-
12	Komló-Kökönyös	Középkori Kökényös (Kwkenyes) falu feltételezett helye	2338-39, 2352-55, 2419-20	-
13	Komló, Hasmányhegy 73039	XV. századi templomrom és valószínűsíthető temető	943/1, 959, 960/2 (EOV X93916 X590092)	Műemléki
14	Komló	Keményfalva (Kemefalva)	0128-21-22	

		falú feltételezett helye		-
15	Komló-Mecsekjánosi	A középkori Csépán falu helye	0105/1-7, 0106/1-7	-
16	Komló-Zobákpuszt	A középkori Zobák (Zabaguy) falu helye	0276, 5823, 5824/1-2, 5825, 5826/1-2, 5827/1 5827/4-8	-
17	Komló-Sikonda	A középkori Sikonda (Sicund) falu helye	-	-
18	Komló-Mánfa templom	Árpádkori templom	-	Műemléki
19	Komló-Mánfa	Középkori Peterde faluhelye	-	-
20	Komló-Budafa	Rácok falujának helye	-	-
21	Komló-Újfal	Középkori Nova Villa település feltételezett helye	-	-
22	Komló-Pécs-Budafa	Középkori Budafa falu helye	-	-
23	Komló (Mánfa vagy Kishajmás mellett)	Elpusztult középkori Szent Imre falu feltételezett helye	-	-
24	Komló-Gadánypuszt	Középkori Gadány (Gadan) falu feltételezett helye	-	-
25	Komló, Szögehegy 52352		0248, 0249 (EOV X95681 Y591541)	
26	Mézes-rét		0268/6 (EOV X95170 Y592427)	
27	Mézes-rét II		0268/6 (EOV X95342 Y592289)	

Megjegyzés: A Komló jelenlegi közigazgatási határán kívüli régészeti emlékek kurzív, a nyilvántartott régészeti lelőhelyek vastag szedéssel jelzettek

ORSZÁGOSAN VÉDETT MŰEMLÉKEK

4.4-2. táblázat: Országosan védett műemlékek

	utca/tér/hátszám	hrsz	védendő érték	védelem
1	Régi temető: Majális tér 6.	959 Műemléki környezet:	Templomrom, gótikus, 13-15. század	M III 198 1311/

		916, 918/1, 919, 943/1, 956/1,3,8,9,1 1, 960/1,2, 964, 965		1964
2	Mecsekjánosi, Iskola u. 35.	2545 Műemléki környezet: 2544/2, 2546, 2548, 2582, 2583, 2584	R.k. templom, későbarokk, 1810	M III 197 22509/ 1958
3	Komló, Mecsekjánosi-puszta	0172/11 védelmi környezet: 0172/10, 0174/2, 0172/14, 0158, 0173	Jánosi Engel Adolf kastélya	M II Törzsszám: 11502 53/2011. (VII.25.) NEFMI rendelet

4.4-3. táblázat: Helyi védelem alá vont épített értékek katasztere

TERÜLETI ÉRTÉKVÉDELEM:

1	Komló, Városház tér egybefüggő szocialista-realista épületegyüttese (volt pártszékház, posta, polgármesteri hivatal, Béke szálló)
2	Komló, Templom tér, rk. templom, Május 1. Művelődési Ház és az azokat összekötő árkádsor
4	Mecsekjánosi – a templom, plébánia és a kálvária környéke
3	Kisbattyán – a teljes település
4	Mecsekfalu – a templom környéke

EGYEDI ÉRTÉKVÉDELEM

KOMLÓ – KISBATTYÁN

	utca/tér/házsám	hrsz	védendő érték	védelem
1	Fő u. 3	5641	gazdasági épület	H-2
2	Fő u. 4.	5642/1	lakóház, gazdasági épület	H-2
3	Fő u. 16.	5654	lakóház	H-2
4	Fő u. 33.	5620	lakóház, gazdasági épület, utcai kerítés	H-2
5	Fő u.	5615	Templom	H-1
6	Fő u.	5615	Feszület	H-1
7	Fő u.	5602	Feszület	H-1

KOMLÓ - MECSEKJÁNOSI

	utca/tér/házsám	hrsz	védendő érték	védelem
1	Fő u. 54.	2770	lakóház, gazdasági épület	H-2
2	Fő u. 60.	2767/1,2	lakóház	H-2
3	Fő u. 66.	2764	lakóház	H-2
4	Iskola u.29.	2542	lakóház	H-2
5	Iskola u.37.	2548	gazdasági épület	H-2
6	Iskola u.51.	2557	kovácsoltvas kapu	H-2
7	Iskola u.46.	2579	volt postaépület	H-2
8	Iskola u.35.	2545	rk. templom	
9	Iskola u.61.	2639/1	feszület	H-1
10		2802	feszület	H-1
11		2546	kálvária	H-1

KOMLÓ - ZOBÁKPUSZTA

	utca/tér/házsám	hrsz	védendő érték	védelem
1	Zobákpuszt	5827/1	lakóház	H-2

KOMLÓ - MECSEKFALU

	utca/tér/házsám	hrsz	védendő érték	védelem
1	Mecsekfalu 16.	1615	gazdasági épületek	H-2
2	Mecsekfalu 20.	1613	kovácsoltvas kerítés	H-2
3	Mecsekfalu 22.	1612	lakóház	H-2
4	Mecsekfalu 23d.	1610	gazdasági épület	H-2
5	Mecsekfalu 28.	1609	lakóház	H-2
6	Mecsekfalu 31.	1567	lakóház, gazdasági épület	H-2
7	Mecsekfalu 33.	1568/1	lakóház	H-2
8	Mecsekfalu 38.	1604	kovácsoltvas kerítés	H-2
9	Mecsekfalu 40.	1603	kovácsoltvas kerítés	H-2
10	Mecsekfalu 41.	1571	kovácsoltvas kerítés	H-2
11	Mecsekfalu 45.	1574	lakóház, gazdasági épület	H-2
12	Mecsekfalu 49.	1576	lakóház	H-2
13	Mecsekfalu 53.	1579	lakóház	H-2
14	Mecsekfalu 54.	1592	gazdasági épület, kútház	H-2
15	Mecsekfalu 55.	1580	gazdasági épület	H-2
16	Mecsekfalu 59.	1582	lakóház	H-2
17	Mecsekfalu 61.	1584	gazdasági épület	H-2
18	volt szőlőhegy	1648, 1649, 1652, 1653,	présházak	H-2

19		8001/3	feszület	H-1
20		1667	feszület	H-1

KOMLÓ - MECSEKJÁNOSI

	utca/tér/házsám	hatsz	védendő érték	védelem
1	Fő u. 54.	2770	lakóház, gazdasági épület	H-2
2	Fő u. 60.	2767/1,2	lakóház	H-2
3	Fő u. 66.	2764	lakóház	H-2
4	Iskola u.29.	2542	lakóház	H-2
5	Iskola u.37.	2548	gazdasági épület	H-2
6	Iskola u.51.	2557	kovácsoltvas kapu	H-2
7	Iskola u.46.	2579	volt postaépület	H-2
8	Iskola u.35.	2545	rk. templom	
9	Iskola u.61.	2639/1	feszület	H-1
10		2802	feszület	H-1
11		2546	kálvária	H-1

4.5 KOMLÓ ALAPTÉRKÉP

4.5-1. ábra: Komló alaptérképe

KOMLÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

II. kötet: TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Projekt azonosító: DDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Dél-Dunántúli Operatív Program - Fenntartható településfejlesztés
a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák
kidolgozása”

Készítette:
Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Komló Településfejlesztési Konceptiója

Készítették: Terra Stúdió Kft., Pécsépterv Stúdió Kft., Pagony Kft, Pro Urbe Kft., KÉSZ Közmű Kft.

projektvezető
megyei koordinátor
vezető településtervező
társadalompolitikai szakértő
gazdaságfejlesztő szakértő
tájrendezési és zöldfelületi szaktervező
közlekedési szaktervező
közmű szaktervező
antiszegregációs szakértő
műemléki szakértő

Dulicz László és Kukely György
Könczey Gábor és Hohl Zsófia
Csaba Gyula
Hohl Zsófia és Rácz Andrea
Borbély Marcell és Kukely György
Vincze Attila és Herczeg Ágnes
Szálka Miklós és Herczeg Zoltán
Bíró Attila és Hanczár Emőke
Herczeg Béla
Pap Zsuzsa

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	4
1 KIHÍVÁSOK	6
2 JÖVŐKÉP	8
2.1 A település jövőképe	9
2.1.1 Társadalom	9
2.1.2 Gazdaság.....	9
2.1.3 Természeti és épített környezet.....	10
2.1.4 A település jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan.....	10
2.2 Településfejlesztési elvek	11
3 CÉLOK	13
3.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	14
3.2 Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása.....	17
3.2.1 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata	17
3.2.2 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre.....	21
3.2.3 A célrendszer illeszkedése az Európai Unió, a hazai és a megyei fejlesztési célokhoz	23
3.2.3.1 EU 2020 stratégia	23
3.2.3.2 Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)	25
3.2.3.3 Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió	27
4 KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ.....	29
4.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása	30
4.2 A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra	30
4.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére.....	31

Komló Településfejlesztési Konceptiója a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet alapján, annak 2. mellékletében meghatározott tartalom szerint került kidolgozásra.

Az épített környezet alakításáról és védelméről 1997. évi LXXVIII. törvény 9/A. § (1) bekezdésének megfelelően **a településfejlesztési koncepció hosszú (10 évet meghaladó) időtávra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására.** A koncepció meghatározza a város átfogó fejlesztését szolgáló célkitűzéseket, az azokhoz kapcsolódó részcélokat, valamint a célok értelmezését az egyes városrészekre. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

A 314/2012. (XI. 8.) kormányrendelet 30. § (4) bekezdésének megfelelően Komló Város Önkormányzatának Képviselőtestülete a 62/2015. (V. 7.) sz. határozatával döntött arról, hogy a megalapozó vizsgálat megfelel a tervezés alapjának. E határozatban a Képviselő-testület döntött a koncepció kiválasztott fejlesztési irányáról és arról, hogy az anyagot államigazgatási véleményeztetésre alkalmasnak találja.

A település fejlesztési koncepciója egy hosszútávra szóló dokumentum, amely kijelöli a város elérendő jövőképét a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan, valamint rögzíti a településfejlesztés elveit. A településfejlesztési koncepció alapja a közösség véleményére épülő, határozott és hosszú távú jövőkép. A jövőkép, illetve a hosszú távú célok kiinduló pontot jelentenek a területrendezési eszközök felülvizsgálatához, elkészítéséhez, illetve a középtávú területi és ágazati stratégiai dokumentumok kidolgozásához.

A városvezetés a koncepcionális és stratégiai munka módszerének meghatározásakor partnerségi tervet fogadott el, amely mentén került sor a fejlesztésben érdekelt szereplők tervezési folyamatban történő részvételére, bevonására, illetve a szakmai munka és döntés-előkészítés hivatalon belüli koordinációjának megvalósítására. A településfejlesztési koncepció egyeztetése és elfogadása a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet, valamint Komló Város Önkormányzata Partnerségi Egyeztetési Szabályzata alapján történik.

A munka alapvető célkitűzése, hogy Komló megfelelően pozícionálja magát hazai és nemzetközi szinten, beazonosítsa azokat az egyéni és egyedi tényezőket, amelyeket fejlesztve versenyképes maradhat, versenyelőnyökhöz juthat. Az Országos Fejlesztési- és Területfejlesztési Koncepcióban (OFTK) meghatározásra kerültek a legfontosabb célkitűzések, kimondva, hogy a városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében meghatározó szerepet játszanak. Az OFTK-hoz illeszkedve elkészült a Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció – továbbiakban BMTK - melyek keretét adnak a településfejlesztési elképzeléseknek. Ezekhez illeszkedve készült el Komló Településfejlesztési Koncepciója.

Jelen tervezési időszakban Komló városának számos európai és makrogazdasági szintű kihívással kell szembenéznie, s megfogalmaznia az azokra adható települési léptékű válaszait. Az elmúlt években jelentős világgazdasági átalakulások zajlottak, s a legfontosabb törekvéssé a gazdasági válságból való kilábalás vált. Mindeközben egyes tevékenységek esetében (így például az ipari termelés területén) európai szerepvesztés tapasztalható, a kontinens – s vele együtt Magyarország – világgazdasági jelentősége átalakul. Ugyanakkor az infokommunikációs technológia fejlődésével és jelentőségének rohamos növekedésével a települési terek is átértékelődnek. Magyarország települései között az utóbbi évtizedekben jelentős területi differenciálódás zajlott, egyes területeket a leszakadás jellemez, míg a központi helyek – így a közigazgatási változások révén a járásszékhelyek is – felértékelődtek.

A következő évtizedekben kiemelt figyelmet kell fordítani a klímaváltozás globális és lokális hatásaira, adaptációs és migrációs stratégiákat kell alkotni. A klímaváltozás és egyéb globális környezeti problémák fokozódó környezettudatosságra kell, hogy ösztönözzék a társadalmakat. A fenntarthatósági szemléletet ugyanakkor nemcsak környezeti, hanem társadalmi és gazdasági értelemben is érvényre kell juttatni. A fenntarthatósággal összefüggésben az élelmiszergazdaság felértékelődése figyelhető meg, melyből Magyarország települései egyértelműen profitálhatnak, ha megfelelően használják ki adottságaikat.

A következő évek kihívásai között hangsúlyosan jelenik meg az Európai Unión belüli mobilitás átalakulása, mely – megfelelő intézkedések hiányában – Magyarországról jelentős munkaerő elvándorlást eredményezhet. Makrogazdasági szinten erős gazdasági integrálódásra van szükség, s az erős nagytérégi energiafüggőség enyhítésére. Ezen célok mentén a települések is megtalálhatják pozícióikat, az európai elvárásokhoz és folyamatokhoz alakíthatják gazdasági szerkezetüket, s törekedhetnek a helyi energiafüggőség csökkentésére (pl. alternatív energiaforrások alkalmazásával). A következő időszakban Kelet-Közép-Európában is a határmentiség folyamatos felértékelődése várható, a korábban hátrányos helyzetű határmenti települések gazdasági pozíciói javulhatnak a határon átnyúló, interregionális kapcsolatok élénkülésével.

Magyarországon a nagytérégi közlekedési infrastruktúra fejlődése komoly változásokat hozhat a versenyképesség vonatkozásában, ugyanakkor továbbra is kiemelt célként fogalmazható meg egyes települések elérhetőségének javítása. A globális és európai folyamatok következményeként a helyi erőforrások felértékelődése várható, nemcsak gazdasági (pl. energiagazdaság), hanem társadalmi értelemben is. Utóbbi következményeként a magyar települések társadalma is kiemelt figyelmet érdemel. A következő időszakban a népességcsökkenés, az elöregedés, a migráció következtében növekvő szociális problémák kezelését, a foglalkoztatottsági szint javítását, és a helyi lakosság tudásának jobb kihasználását is ösztönözni kell.

2.1 A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE

A város jövőképe a település részletes megalapozó vizsgálatán alapul, figyelembe veszi az adottságokat és a lehetőségeket, továbbá a partnerségi elveknek megfelelően támaszkodik a komlói polgárok elképzeléseire, arra, hogy milyennek szeretnék látni városukat 2030-ban. Ennek eléréséhez - az eddigiekhez hasonlóan - tudatos fejlesztési folyamatra, egymásra épülő, egymást erősítő célok kijelölésére és a célok elérését biztosító fejlesztések magvalósítására van szükség.

Komló 2030-ban

lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete

Fenti jövőkép a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan a következők szerint körvonalazható:

2.1.1 Társadalom

A város népességének a csökkenése megáll, amely nem csak a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhető, hanem elsősorban az egyre magasabb számban helyben maradó fiataloknak, akik *perspektívát és pozitív jövőképet látnak Komlóban és büszkék arra, hogy itt élhetnek.* Ezzel párhuzamosan emelkedik a lakosság általános képzettségi színvonala is.

Komló társadalmi jövőképében egy élhető, magas színvonalú infrastruktúrával és közszolgáltatásokkal rendelkező, hagyományaira támaszkodó, valódi közösséggel rendelkező kisváros. A jó életminőség tükröződik a közösségi kapcsolatokban, az itt élők nyitottak egymásra és nyitottak az új attrakciókra mind a kultúra, mind pedig a rekreáció terén. A város közösségi terein aktív társasági élet zajlik, ezeket a város minden korosztálya használja és kihasználja.

Az önkormányzat, a sport- és a civil szervezetek között hagyományosan jó a partneri viszony.

2.1.2 Gazdaság

A város tudatos és önálló gazdaságpolitikát folytat, bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil, melynek mentén a vállalkozások működése, továbbiak Komlóra települése, és hosszútávú kiegyensúlyozott fejlődése biztosítható.

Komló - Pécs erőterében - meghatározó gazdasági központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat.

A térség természeti adottságaira alapozva növekszik a megújuló energia felhasználása, így az ipari fejlődés ellenére az energiateljesítmény számottevően nem növekszik. Az erdők kitermelhető faállománya helyben kerül feldolgozásra, a város egyik meghatározó ipari ágazatává válik.

A rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múlt és a szocialista építészeti emlékekre alapozva a helyi adottságokat kihasználva a turizmus fejlődik, a város és környezete felkerül Magyarország turisztikai térképére.

Komló sikeresen felépíti saját imázsát, mely a város múltjának megszépült emlékeit és a modern és befogadó várost helyezi előtérbe.

2.1.3 Természeti és épített környezet

A hegyek által övezett, változatos morfológiájú és beépítésű város az épített, a természeti és kulturális adottságaira alapozva 2030-ra vonzó környezet az itt élők és az ide látogatók számára egyaránt. Vonzerejét növeli a megújított barátságos városközpontjával, a rehabilitált lakó- és iparterületeivel hatékony városüzemeltetéssel, a revitalizált Kaszánya parttal, az egységes hálózatot alkotó esztétikus zöldfelületeivel.

Az úthálózat hiányainak pótlása, a színvonalas, környezetbarát közösségi közlekedés, valamint a kerékpárosoknak és gyalogosoknak kedvező közterületek hatására csökken a gépjárműforgalom és ezzel a környezetterhelés is.

A környezettudatos és természetbarát szemlélet terjedése rendezett és esztétikus környezetkultúrát eredményez és növeli a helyi identitást.

2.1.4 A település jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

Komló az ország egyik potenciális fejlesztési sávjában, a külső városgyűrűben fekszik. Pécs agglomerálódó térségének részeként, vele kétirányú foglalkoztatási kapcsolatban, egyirányú beszállítói és magasabb szintű ellátási kapcsolatban erősödik. Külső kapcsolatai az M9-es autópálya és bekötő útja megépítésével tovább bővülnek. A járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései, a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően, Komló valós funkcionális várostérségévé válnak.

2.2 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK

Integrált megközelítés, egészben való gondolkodás

Egy-egy település életének különböző dimenziói (gazdasági, társadalmi-szociális, környezeti, kulturális) egymással szorosan összekapcsolódnak, ezért az egyes településfejlesztési beavatkozások csak integrált megközelítés alkalmazásával lehetnek igazán hatékonyak. A települést tehát ebben az értelemben egészként szükséges kezelni.

Az integrált megközelítés több szempontból érvényesíthető. Fontos, hogy egy-egy felismert komplex társadalmi-gazdasági probléma megoldására ugyanolyan komplex fejlesztési beavatkozás szülessen, az intézkedések ne csak részproblémák megoldására irányuljanak. Az integrált megközelítés az egyes projektek összefüggéseire is értelmezhetőek. Egyedi projektek, pontszerű városi fejlesztések helyett egymás hatását kölcsönösen erősítő beavatkozások, komplex fejlesztések szükségesek. A fizikai, infrastrukturális fejlesztések mellett gyakran háttérbe szorulnak a szoft-jellegű (általában társadalmi területre irányuló) beavatkozások, a következő időszakban a nagyobb hatékonyság érdekében együttes kezelésük ösztönzendő. Az integrált megközelítésre a projektek teljes „élettartama” alatt szükség van, tehát nemcsak a tervezéskor, hanem a megvalósítás és a fenntartás során is. Eszközök lehetnek például: több operatív programból történő finanszírozás, több prioritási tengelyhez való együttes illeszkedés, uniós és hazai források mellé magántőke bevonása.

Az integrált megközelítés koncepció, stratégia és projekt szinten egyaránt alkalmazandó a hatások maximalizálása érdekében.

Fenntartható városfejlesztés

A településfejlesztés során – a globális kihívásokra válaszolva – kiemelten fontos a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása. A fenntartható fejlődés nemcsak környezeti, hanem gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot is jelent. A várospolitikában a tervezés és megvalósítás során a fenntarthatóságot szintén komplex módon szükséges értelmezni, mindhárom dimenziót, s egymásra gyakorolt hatásaikat figyelembe véve.

A környezeti fenntarthatóság irányába hathat a változatos területhasználat megvalósítása, a környezetbarát közlekedési módok előtérbe helyezése, az épületek energiahatékonyságának javítása, a helyi gazdaság és a rövid ellátási láncok támogatása, a megfelelő hulladék- és vízgazdálkodás, valamint általánosságban a város életének minden területén az erőforrásokkal való takarékoskodás és a környezeti terhelés csökkentése. A gazdasági fenntarthatóság többek között a több lábon álló helyi gazdaságban, a magas innovációs szintben, a prosperáló helyi kis- és középvállalkozásokban ölthet testet. A települési lakosság számára a társadalmi fenntarthatóság is elengedhetetlen, mely például a szubszidiaritáson alapuló demokratikus döntéshozatalt, a megfelelő életminőség és életkörülmények biztosítását, a szociális jólétet, a működő és összetartó helyi közösségeket jelenti.

Komló fejlesztése során biztosítani kell, hogy a megvalósuló gazdasági fejlesztésekkel párhuzamosan mind a társadalmi, mind pedig a környezeti fenntarthatóság szempontjai érvényesüljenek.

Hatékony fejlesztések

A városfejlesztés során kiemelt fontosságú alapelv a helyi, már rendelkezésre álló erőforrásokra építkezés, valamint a költséghatékonyság biztosítása. A hatékony városfejlesztés **érdekében** a településeknek reálisan kell felmérniük gazdasági és humán erőforrásaikat. A hatékonyság érdekében nemcsak új erőforrások bevonására, de a meglévő kihasználatlan erőforrások hasznosítására (kihasználatlan ingatlanok hasznosítása, barnamezős beruházások, helyi termelési tapasztalatok hasznosítása) is törekedni érdemes.

Szintén fontos városfejlesztési elv a hosszú távú (több költségvetési és tervezési ciklusú) gondolkodás, az egyes fejlesztések, projektek esetében a beruházási költség mellett a fenntartás, működtetés költségeivel, s a fejlesztések hosszú távú hatásaival is kalkulálni kell.

Közösségi szemlélet és szolidaritás

A településfejlesztési folyamat valamennyi szakaszában – tervezés, megvalósítás és fenntartás – kiemelt alapelv a közösségi szemlélet, a széles körű partnerség biztosítása, hiszen egy-egy fejlesztés csak valós lakossági igény és megfelelő lakossági támogatás mellett érheti el célját.

A partnerségre ugyanakkor nemcsak a helyi lakosság szintjén érdemes törekedni, hanem a gazdasági élet szereplői és a különböző kormányzati szintek között is. A közösségi tervezés megvalósítása a település társadalmi kohézióját is növeli, hozzájárul a civil szféra erősödéséhez, a helyi identitás kialakulásához, s áttételesen a település népességmegtartó erejének növeléséhez is. Az alulról jövő lakossági kezdeményezéseket a város vezetésének is támogatnia kell.

A közösségi tervezés lehetőséget ad az egyes szereplők fejlesztési elképzeléseinek megismerésére, ahol a partnerek már a tervezés során megismerik a fejlesztési elképzeléseket és véleményt nyilváníthatnak. A partnerek szerepet kaphatnak a megvalósításban is, ennek egyik hatékony eszköze a helyi közösségek működésének ösztönzése. Az egyes projektek megvalósulási és fenntartási időszakában kiemelt figyelmet kell fordítani a lakossági tájékoztatásra, az elért eredmények kommunikációjára, valamint a tapasztalatok visszacsatolására.

A közösségi szemlélet érvényesítése a szolidaritás elvét is magában foglalja. A település működésekor érvényre kell juttatni az esélyegyenlőségi szempontokat, kiemelt figyelmet kell fordítani az egyes esélyegyenlőségi csoportokra (hátrányos helyzetűek, idősek, nők, romák, fogyatékkal élők).

3.1 A TELEPÜLÉS ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

A célrendszer és az elmúlt időszak fejlesztései

Komló a bányászat múlt század 50-es éveiben induló gyorsított fejlesztésének köszönheti várossá válását. Ennek a folyamatnak eredményeként jött létre egy 5 ezer fős településből a 80-as évek közepére egy 30 ezer lakosú bányászváros. Ekkortól áll le a bányászat és a város fejlesztése. A rendszerváltást követő bányabezárás nagy tömegű nem konvertálható képességű bányász munkanélkülit teremt. A népességnek az ország egészében a 80-as évek közepén induló csökkenésén túl, Komló népességét a fiatalság elvándorlása is csökkenti és öregíti. Bár a bányavagyon egy részének privatizációjával induló helyi vállalkozások mára stabil közép vállalatokká váltak, nekik most már a fiatal képzett munkaerő hiánya okoz gondot. A nagy szociális krízist a mai napig nem tudta kiheverni Komló és térsége.

Az elmúlt évtizedekben számos olyan fejlesztés valósult meg, amely a városnak a krízisből való kilábolását segítette.

- Altáró, a volt bányauzemi terület, ipari parkká alakult és sok induló és erősödő vállalkozásnak ad otthont.
- A félbe maradt körtvélyesi lakótelep szabadon maradt keleti részén új ipari park alakult ki.
- A belváros parkolási nehézségeit új parkolók csökkentik.
- Jelentős kereskedelmi egységek települtek a belvárosba.

A 2010-ben készült IVS-ben tervezett fejlesztéseknek csak egy része valósult meg.

A belváros fejlesztése és rehabilitációja a város által már régóta dédelgetett elképzelés. Az ezalatt a címszó alatt összeállított projektcsomagnak csak az első üteme valósult meg. Az a része, amely a vasút Zrínyi térig való visszahúzásával függött össze nem tudott elindulni. Erre a sorsra jutott az új buszpályaudvar és értelemszerűen a vasút és a buszpályaudvar felszabadult helyének a városközponti funkciókra való hasznosulása. De ezzel összefüggésben az Altárói út Zrínyi téri kikötése is várat magára. Ugyancsak nem valósult meg a Fűtőerőmű kitelepítésének a szándéka sem, illetve a helyének a belvárosba kapcsolása.

Sikeresen elindult a Sport utcai és a Kazinczy utcai szegregátumok felszámolása.

Kialakításra került Dávidföldön 15 telek, a további tervezett telkek helyére inkább egy napelem park került kijelölésre.

Megvalósult az altárói iparterületnek a Park utcai kikötése, de nem valósult meg Mecsekjánosiban a teherpályaudvar kialakítása és ezzel összefüggésben a vasúti kórákodonak az áthelyezése.

A Sikondán tervezett közterület fejlesztéseknek csak egy része valósult meg.

A célrendszer és a helyzetelemzés kapcsolata

A fejlesztési célok meghatározásához bemutatjuk a megalapozó munkarész által számba vett problémákat:

- Nagy a munkanélküliség, alacsony a foglalkoztatottság, magas a képzetlen munkaerőnek aránya, a képzett, fiatal munkaerő elvándorol.
- Egyre nagyobb az idősek aránya, nő a szociális ellátás iránti igény.
- Van két szegregációs góc a belterületen, jelentős a külterületi, szegregációba hajló körülmények között élő népesség.
- A városnak rossz az elérhetősége autópályáról, főúthálózatról, és a járás településeiről.
- Hiányzik a komoly ipari beruházásnak megfelelő nagy összefüggő sík terület.
- Alacsony az intézményi és közszolgáltatási kapacitások kihasználtsága.
- Sok a leromlott, alulhasznosított ipari terület, sok a korszerűsítésre váró lakás.
- A vasút átszeli a várost, átkötő utak hiányában minden forgalom a városközponton keresztül zajlik.
- Nagy a városközpontban a kihasználatlan, inaktív, zavaró területek aránya, leromlott és terjedős a vasút és a buszpályaudvar, kevés a gyalogos- és zöldfelület.

A település fejlesztését szolgáló átfogó célok és részcélok

Komló városának a 2030-ra megfogalmazott jövőképe elérésének feltétele: ki kell jutnia a bányabezárás okozta társadalmi gazdasági krízisből és elzártságából. Ennek érdekében el kell érnie, hogy

- a város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ legyen,
- jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet és vonzó városközpont alakuljon ki,
- jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalma legyen.

A helyzetértékelés fő következtetései és a város 2030-ra elérni kívánt jövőképe alapján meghatározható Komló fejlesztése, ezen belül az átfogó és részcélok összehangolt célrendszere.

A három átfogó cél kijelöli a város legfontosabb társadalmi, gazdasági és környezeti kihívásokra adott válaszait. E célok eléréséhez 13 rész cél megvalósítása szükséges. A célok rendszerét az alábbi táblázat ábrázolja.

Jövőkép 2030	Lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete		
Átfogó célok	Kitörés a krízisből és az elzártságból		
	A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Részcélok	1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	11. A népesség csökkenésének megállítása
	2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	7. Vonzó városközpont kialakítása	12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
	3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többélűségének megerősítése	8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	13. A társadalmi integráció erősítése
	4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	9. Átkötő és havária utak létesítése	
	5. Hatékony városüzemeltetés	10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása	

3.2 RÉSZCÉLOK ÉS A BEAVATKOZÁSOK TERÜLETEI EGYSÉGEINEK MEGHATÁROZÁSA

3.2.1 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

Az átfogó célok és a részcélok kapcsolatát az alábbi táblázat szemlélteti:

Átfogó célok / részcélok	A város és vonzaskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom	Településfejlesztési alapelvek			
1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése				Integrált megközelítés	Fenntartható városfejlesztés	Hatékony fejlesztések	Közösségi szemlélet és szolidaritás
2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése							
3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többlábúságának megerősítése							
4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel							
5. Hatékony városüzemeltetés							
6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése							
7. Vonzó városközpont kialakítása							
8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése							
9. Átkötő és havária utak létesítése							
10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása							
11. A népesség csökkenésének megállítása							
12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése							
13. A társadalmi integráció erősítése							

	erős koherencia
	közepes koherencia

Részcélok tartalma

1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Az M-9 autópálya és csatlakozó útjának megépítését a 66-os útig a 2014-20-as ciklusban szükséges előkészíteni ahhoz, hogy az 2030-ig megvalósítható legyen. Ez a fejlesztés rákapcsolja a várost az országos autópálya hálózatra és lényegesen javítja a város versenyképességét, a gazdasági és népességvonzó képesség tekintetében. Előny továbbá Komló elérhetőségének javulása a járás településeiről, amellyel a város centrum jellege erősödik.

Ez a rész cél kapcsolódik a 9. célhoz, az átkötő út építéséhez.

Városon belül és a potenciális vonzáskörzetben a közösségi közlekedés megerősítése elsősorban a munkába járást segíti elő. Hasonló célt szolgál a hivatásforgalmi kerékpárút hálózat kiépítése is a térségben, azonban ahol lehet, célszerű összehangolni a turisztikai célú hálózattal.

2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése

Ipartelepítésre leginkább a Béta aknai út mentén lévő volt bányászati területek alkalmasak, az ehhez szükséges infrastruktúra (út, közmű, energia, hírközlés) kiépítésével. Ezen alapcél mellett, ennek az útnak a használatával elérhető, hogy a kőbánya közúti forgalma a várost elkerülje.

Foglalkoztatást növelő beruházás céljára a Körtvélyes és Mecsekfalva közötti területet érdemes előkészíteni a meglévő adottságok továbbfejlesztésével.

A meglévő út és közműhálózat kiegészítése és korszerűsítése szükséges a meglévő gazdasági területen belül, valamint az Altárói terület kikötése az Ipari útra, amellyel a meglévő lakóterületen keresztül vezető út kiváltása is elérhető. Célszerű az átkötés nyomvonalát összehangolni a dávidföldi átkötéssel és az autópálya bekötő útjával.

3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése

Elő kell készíteni a meglévő szénvagyon korszerű, környezetbarát felhasználását a Bányászati Klaszter keretében végzett K+F segítségével.

Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességének és munkahelyteremtő hatásának növelése a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztését teszi szükségessé. Ennek egyik segítő eleme lehet a turista kerékpárút hálózat, de a hegyi kerékpározás is hazára lelhet a térségben.

Az erdőgazdálkodás és a feldolgozó ipar megtelepülésének közös lehetőségeit kihasználva az erdei termék előállítás és a foglalkoztatás egyaránt bővíthet.

A kőbánya továbbra is fontos és hasznos adottság Komló számára, ha környezeti problémáinak felszámolása megtörténik.

4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

Komlón nincs megfelelő nagyságú sík terület nagy foglalkoztató letelepítésére és ezért Komló és térsége számára elegendő munkahely létesítésére sem. Komlónak ezért támogatnia kell Pécsset egy nagyfoglalkoztató letelepítésében (lásd Kecskemét, vagy Győr példáját). Ez a foglalkoztató besegítené a komlói térség foglalkoztatásába, és lehetőséget biztosítana szállítói cégek megerősödésére, vagy kialakulására.

5. Hatékony városüzemeltetés

A hatékonyság növelésének két célja van, egyrészt a költségvetés működési kiadások oldalának csökkentése, azaz a fejlesztésre fordítható pénzeszközök növelése, másrészt a lakosság terheinek csökkentése. Ennek eszköze lehet a hőerőmű, a vízmű stb. működési költségének csökkentése, naperőmű park létesítése, az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása, az intézmények energiaracionalizálása, de a térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése a térségközponti szerep megerősítésével, a vonzaskörzet kiterjesztésével.

6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

Ez a rész céljában foglalja az önkormányzati és magántulajdonú lakóépületek értéknövelő, energiahatékony felújítását és a lakótelepek közterületein közösségi terek és funkcionális zöldfelületek kialakítását. Legelsőként a körtvélyesi lakótelep megújítása szükséges.

A lakhatási költségek csökkentésének egyik útja a közüzemek működési hatékonyságának javítása által a fajlagos közüzemi díjak csökkentése, a másik a lakások energiahatékony felújításának támogatása, de tulajdonképpen ide tartozik a színvonalas tömegközlekedés és a kerékpár közlekedés lehetőségeinek megteremtése is, hiszen mindkettő a költséges személygépkocsi használatot csökkenti.

7. Vonzó városközpont kialakítása

A cél az, hogy a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszon a közterület teljes keresztmetszetében átrendeződjön úgy, hogy vonzó, a közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon.

Ahhoz, hogy ez a cél elérhetővé váljon, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.

Ezért átkötő utakkal javítani kell az úthálózat sajátos egy pontban összefutó polipos jellegén. Javítani kell a közösségi közlekedés minőségén és elfogadottságán. Több ponton meg kell oldani a vasúton való ájtutást. Megoldást kell keresni a Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelésére. Ki kell alakítani havária utat az előbbi csomópont elkerülésére. Ezután nyílik lehetőség arra, hogy a Kossuth Lajos utca négysávos szakaszán – természetesen a csomópont kivételével - egy sáv a gyalogosok és kerékpárosok számára felszabadítható legyen.

Ide tartozik a buszpályaudvar problémájának a megoldása is. Mivel a vasútállomás nem kerül a Zrínyi tér mellé, és hosszútávon városi érdek a vasút Komlót érintő szakaszának megszüntetése, a buszpályaudvar helyét nem kell a vasútállomáshoz igazítani. Egy új korszerű, utasbarát pályaudvar

helyét a városközpontban kell keresni, de a buszok parkoltatására a központi funkciókat nem zavaró helyet kell találni.

Ezt a bonyolult átalakulást egy átfogó tervben kell pontosítani és ütemeit meghatározni.

Ebből az előbb meghatározott sávból a piac környéke kiesik, bár ez a terület is a belváros részét képezi. Akut problémája a parkolás megoldatlansága és a piac épületeinek leromlott állaga. A helyzetén mindenféleképp javítani kell, hogy a XXI. század kívánalmainak megfelelhessen.

8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése.

A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatása rontja a város élhetőségét. Ennek a hatásnak a csökkentését szolgálja az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára.

Az arányok megváltoztatását leginkább a belváros területén kell megoldani, de ha a belvárosi területeken kívül ez a változás nem érvényesül, akkor a gépkocsik beérkeznek a belvárosba.

Ide tartozik a helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése, versenyképességének növelése a buszparkjának megújításával, a megálló és az utastájékoztató korszerűsítésével.

De ezt a célt szolgálja a kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása is.

9. Átkötő és havária utak létesítése

Ez a rész cél összefügg az előző két céllal, hiszen havária útra a Kossuth Lajost út Pécsi úti, Berek utcai csomópontjának havária esetén való elkerülésére van szükség. A közlekedési hálózat polipszerű karjainak az összekötése ugyancsak a belváros tehermentesítését szolgálja.

10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása

Az, hogy a város több dombra települt, olyan városszerkezet jött létre, hogy a városrészek között maradtak beépítetlen sávok. Ezek ma többnyire elhanyagolt területek, amelyek rendbetételével és módszeres összekötésével viszonylag könnyen hálózattá rendezhetők. Legtöbb beavatkozást a zöldfelületi rendszer gerince, város fő völgye, a Kaszánya patak vonala igényel azért, hogy a város átszellőzését biztosító rendszer kialakuljon.

11. A népesség csökkenésének megállítása

A város számára nagyon fontos a képzett fiatalok helyben tartása. Ehhez a munkahelyen kívül, megfelelő lakás, szabadidős sportolási és szórakozási lehetőség, közösségi életre, találkozásokra alkalmas terek a lakótelepeken és a belvárosban, jó közösségi közlekedés és jó gyermekintézmények szükségesek.

A civil szervezetek és kezdeményezéseik, valamint a versenysport támogatása javítja a lakosság közérzetét, a városhoz kötődését erősíti, ez végső soron az elvándorlást csökkenti.

12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése

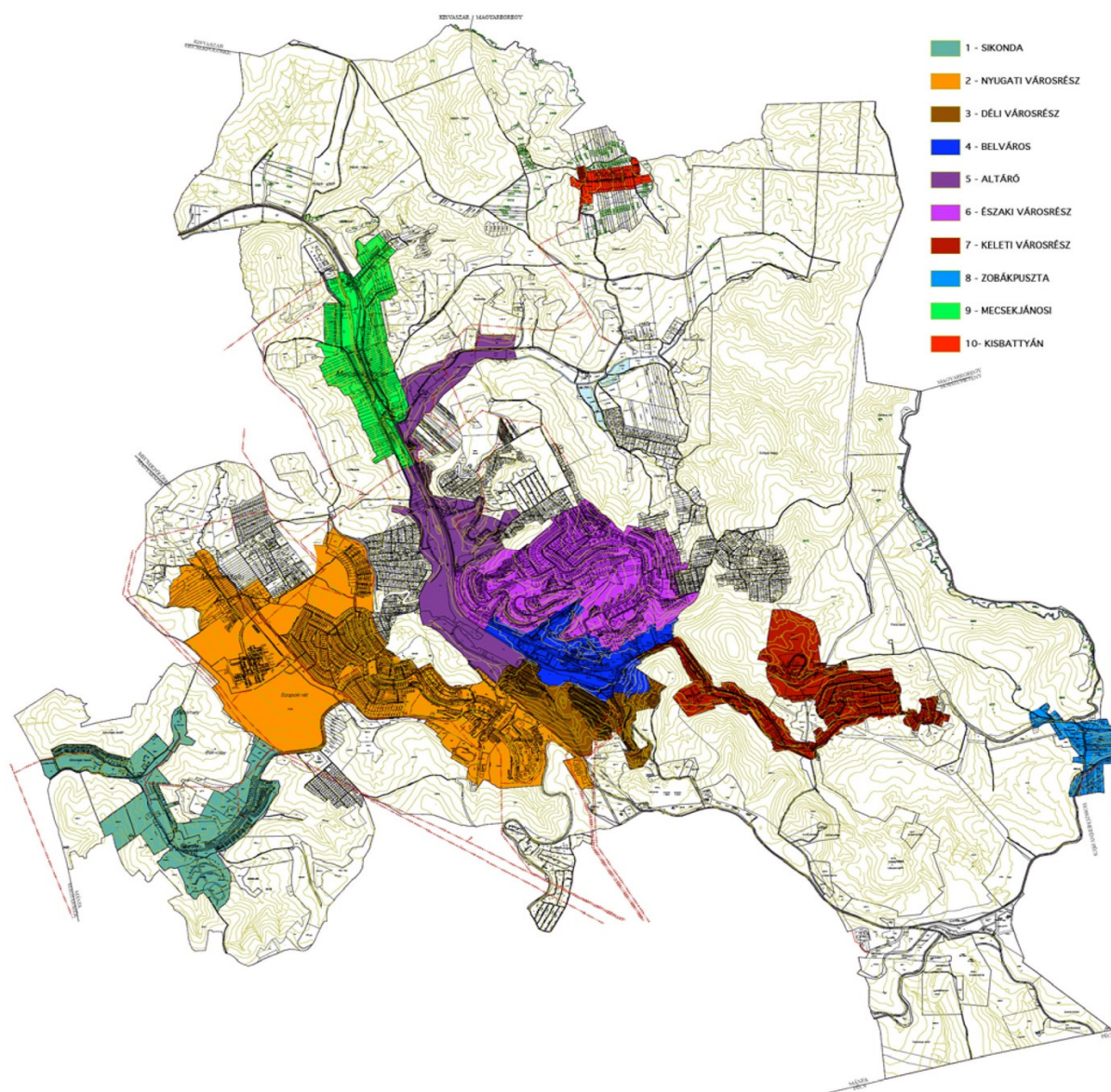
A lakosság összetétele a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is még tartósan öregedni fog, a munkanélküliség gyors megszűnésére nem lehet számítani, de a magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával is gyengül családjuk anyagi helyzete. Ezek kezelésére a szociális ellátó rendszert fel kell készíteni.

13. A társadalmi integráció erősítése

A város belterületén jelenleg is meglévő két szegregációs góc kezelésén kívül meg kell akadályozni a zárkerti területek szegregációba csúszását és a leromlással fenyegető városrészek felzárkóztatását.

A település működésekor érvényre kell juttatni a szolidaritás elvét, az esélyegyenlőségi szempontokat, kiemelt figyelmet kell fordítani az egyes esélyegyenlőségi csoportokra (hátrányos helyzetűek, idősek, nők, romák, fogyatékkal élők).

3.2.2 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Városi részcélok hatásának erőssége az egyes városrészekre.

Városi részcélok / Városrészek	Sikonda	Nyugati városrész	Déli városrész	Belváros	Altáró	Északi városrész	Keleti városrész	Zobákpuszt	Mecsekjános	Kisbattyán	Külterület
1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése											
2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése											
3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többletlábúságának megerősítése											
4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel											
5. Hatékony városüzemeltetés											
6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése											
7. Vonzó városközpont kialakítása											
8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése											
9. Átkötő és havária utak létesítése											
10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása											
11. A népesség csökkenésének megállítása											
12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése											
13. A társadalmi integráció erősítése											

3.2.3 A célrendszer illeszkedése az Európai Unió, a hazai és a megyei fejlesztési célokhoz

3.2.3.1 EU 2020 stratégia

Az **EU 2020 stratégia** sikeres megvalósításában a városoknak kiemelkedő szerep jut. A jövőbeni kohéziós politika célul tűzi ki az integrált várospolitikát ösztönzését, amely elősegíti a fenntartható városfejlesztést, s ezzel erősíti a városok kohéziós politikában betöltött szerepét. Alapelvként fogalmazódik meg, hogy az Európai Regionális Fejlesztési Alapnak olyan integrált stratégiákat kell támogatnia a fenntartható városfejlődés érdekében, amely célul tűzi ki a várostérségeket érintő gazdasági, környezeti, éghajlattal összefüggő és társadalmi problémák kezelését. Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó EU stratégiához, illetve az egyes alapok célkitűzéseéhez, többek között a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz történő hozzájárulás érdekében minden egyes európai strukturális és beruházási alap a következő **tematikus célkitűzéseket** támogatja:

- (1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
- (2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;
- (3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
- (4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- (5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat megelőzés és -kezelés előmozdítása;
- (6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- (7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
- (8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
- (9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
- (10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
- (11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

A településfejlesztési koncepciójában megfogalmazott célrendszer illeszkedését az EU tematikus célkitűzésekhez az alábbi táblázat foglalja össze:

	kutatás, technológiai fejlesztés innováció	IKT-hoz való hozzáférés	kkv-k versenyképességének a növelése	alacsony szén-dioxid-kibocsátás	éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	környezet megóvása és védelme	fenntartható közlekedés	fenntartható foglalkoztatás, mobilitás	társadalmi befogadás	beruházás az oktatásba	hatékony közigazgatás
1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése											
2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése											
3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többletértékének megerősítése											
4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel											
5. Hatékony városüzemeltetés											
6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése											
7. Vonzó városközpont kialakítása											
8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése											
9. Átkötő és havária utak létesítése											
10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása											
11. A népesség csökkenésének megállítása											
12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése											
13 A társadalmi integráció erősítése											

Komló településfejlesztési koncepciójának célrendszere összhangban áll az EU 2020 stratégia tematikus célkitűzéseivel.

3.2.3.2 Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az OFTK a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

Szakpolitikai célok

1. Versenyképes, innovatív gazdaság
2. Életképes vidék, egészséges élelmiszer termelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozó ipar fejlesztése
3. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
4. Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
5. Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom
6. Jó állam, szolgáltató állam és biztonság
7. Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi célok

8. Az ország makro-regionális szerepének erősítése
9. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
10. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
11. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
12. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
13. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítás

Komló településfejlesztési koncepciójának célrendszere összhangban áll az OFTK célrendszerével.

A településfejlesztési koncepciójában megfogalmazott célrendszer illeszkedését az OFTK átfogó célkitűzésekhez az alábbi táblázat foglalja össze:

OFTK specifikus célok / Komlói részcélok	Szakpolitikai célok							Területi célok					
	1. Versenyképes, innovatív gazdaság	2. Életképes vidék, egészséges életmód	3. Egészséges társadalom	4. Kreatív tudástársadalom	5. Értéktudatos társadalom	6. Jó, szolgáltató állam, és biztonság	7. Erőforrások megőrzése, környezetvédelem	8. Az ország szerepének erősítése	9. A többközpontú térszerkezetet	10. Vidék népességtartó képessége	11. Táj értékek térségek fejlesztése	12. Területi különbségek csökkentése	13. Összekapcsolt terek
1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése													
2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése													
3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többélűségének megerősítése													
4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel													
5. Hatékony városüzemeltetés													
6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése													
7. Vonzó városközpont kialakítása													
8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése													
9. Átkötő és havária utak létesítése													
10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása													
11. A népesség csökkenésének megállítása													
12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése													
13. A társadalmi integráció erősítése													

3.2.3.3 Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció

A Baranya megyei területfejlesztési koncepcióban megfogalmazott jövőkép szerint a megye 2030-ra élhető, az erőforrásaival fenntarthatóan gazdálkodó térségi csomóponttá válik, elsősorban értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági szerkezettel, javuló gazdasági mutatókkal, ahol növekszik a foglalkoztatás és megkezdődik a társadalmi felzárkózás.

A Baranya megyei fejlesztési koncepció a megye fejlesztési irányait **három átfogó cél** köré építi fel:

- Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása;
- Egészséges és megújuló társadalom;
- Természet- és energiatudatos megye.

Az átfogó célok elérését a stratégiai célrendszer részeként meghatározott 7 stratégiai cél és Baranya megye sajátos térszerkezetéhez illeszkedő 4 területi célkitűzés szolgálja. A stratégiai célok egyfajta fókuszáltságot adnak az átfogó célok eléréséhez vezető út kijelölésében, körvonalazva egyben a megye értékválasztásának tengelyeit.

A fejlesztési koncepció hét stratégiai célja:

- Helyi gazdaságok fejlesztése;
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése;
- Piaci igényekre reagálni képes emberi erőforrások fejlesztése;
- Társadalmi felzárkózás elősegítése;
- Stratégiai erőforrások fenntartható használata;
- Elérhetőség és mobilitás javítása;
- Nagytérségi csomóponttá válás.

A megyére kialakított négy területi cél közül a Komló városát érintő területi cél:

- Termelési szerkezet átalakítás, gazdasági szemléletváltás Pécs és agglomerációjában, illetve Komlón és térségében.

Komló településfejlesztési koncepciójának célrendszere összhangban áll Baranya megye Területfejlesztési Koncepciójának célrendszerével.

A településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célrendszer illeszkedését a megyei célrendszerhez az alábbi táblázat foglalja össze:

	Átfogó célok			Stratégiai célok							
	Értéktérmetően foglalkoztató gazdaság	Egészséges és megújuló társadalom	Természet- és energiatudatos megye	Helyi gazdaságok fejlesztése	Tartós növekedésre képes gazdaság	Piaci igényekre reagáló emberi erőforrások	Társadalmi felzárkózás elősegítése	Stratégiai erőforrások fenntartható használata	Elérhetőség és mobilitás javítása	Nagytérsgégi csomóponttá válás	Termelési szerkezetátalakítás, gazdasági szemléletváltás
1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése											
2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése											
3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többletlábúságának megerősítése											
4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel											
5. Hatékony városüzemeltetés											
6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése											
7. Vonzó városközpont kialakítása											
8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése											
9. Átkötő és havária utak létesítése											
10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása											
11. A népesség csökkenésének megállítása											
12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése											
13 A társadalmi integráció erősítése											

4 KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

4.1 A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA

Jelen Településfejlesztési Konceptió Komló Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájával együtt készül. A tervezés első fázisában elkészült a Megalapozó vizsgálat, amely a 314/2012. (XI.8.). Korm. rendelet által előírt tartalmi követelményeknek megfelelően – a 2011-es népszámlálás és a legfrissebb statisztikai adatok feldolgozásával - készült, így valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti adatot tartalmaz, amely az Integrált Településfejlesztési Stratégia, valamint a településrendezési eszközök elkészítéséhez szükséges. A megalapozó munkarész a legfrissebb adatok mellett, a tendenciák feltárására, értékelésére is kiterjedt.

4.2 A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMÉK ALAPJÁN, JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMINEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLET-FELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA

Komló településfejlesztési koncepciójának elfogadását követően a településfejlesztési célok megvalósítása, a jövőképpen megfogalmazott elvárások elérése érdekében a műszaki infrastruktúra fejlesztése, valamint a területfelhasználás rendje az alábbiak szerint igényel változást.

Az alábbiakban, a koncepcióban szereplő részcélokhoz kapcsolva felsoroljuk az azok eléréséhez szükséges, a településszerkezeti terven bemutatatható, a műszaki infrastruktúrát és a területfelhasználást érintő változásokat.

1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Az M-9 autópálya csatlakozó útjára nyomvonal javaslat a 66-os útig

Munkabajárás elősegítésére közösségi közlekedés fejlesztése, kerékpárút hálózat kialakítása

2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése

A Béta aknai út menti volt bányauzemi területek alkalmassá tétele ipar telepítésére

Körtvélyes és Mecsekfalú közötti területen gazdasági terület kialakítása

Altárói iparterület főútjának kikötése az Ipari útra

3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többlábúságának megerősítése

Az idegenforgalom fejlesztése keretében a térséggel összehangolt turista kerékpárút hálózat kialakítása

6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

Közösségi terek, funkcionális zöldterületek kialakítása

7. Vonzó városközpont kialakítása

A gépjármű forgalom csillapítása, forgalomtechnikai korszerűsítése, a forgalombiztonság fejlesztése

A Kossuth Lajos utca és a megszűnő vasút közötti sávban a 48-as tértől és a Zrínyi térig közterület megújítása a gyalogos és zöldterületek növelésével

A buszpályaudvar a jelenlegi helyén kerül korszerűsítésre

Új vásárcsarnok a jelenlegi piac helyén

8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

Városi kerékpárút hálózat kialakítása

9. Átkötő és havária utak létesítése

Átkötő út kialakítása Dávidföld és az Ipari út között

Havária út létesítése a belvárosi csomópontok kikerülésére

10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása

A zöldfelületi hálózat folytonosságának biztosítása

A 4. 5. 11. 12. 13. részcéloknak nincs a településszerkezeti tervben megjeleníthető eleme.

A 2010-ben készült Integrált Városfejlesztési Stratégiának azokat az elemeit, amelyeket az érvényes településszerkezeti terv tartalmaz, de a fejlesztési koncepció már nem támogat, az új településszerkezeti tervben figyelmen kívül kell hagyni. Ezek a következők:

Vasútállomás és buszpályaudvar a Zrínyi tér előtt

A kitelepített vasútállomás és buszpályaudvar helyén kereskedelmi szolgáltató terület

A fűtőerőmű kitelepítése és helyének városközponti funkciókra való felhasználása

A Településszerkezeti tervnek összehangolt javaslatot kell tartalmaznia az említett infrastruktúrák fejlesztésére, valamint a funkcióváltásra ítélt területek beépítésére.

4.3 AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMÉRE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉRE

Az épített örökség megőrzése, értékeinek kiteljesítése és ezzel a városi identitás erősítése fontos tényező, hiszen a jövő generációja számára őrzi a múlt értékeit. A város rendezési tervéhez korábban készült örökségvédelmi tanulmány, ami többek között kijelölte a helyi védelemre érdemes épületeket és együtteseket. Bár a műemlékek és régészeti lelőhelyek aktuális listáját a Forster

Központ adatszolgáltatása alapján a megalapozó vizsgálathoz melléeltük, a rendezési terv elkövetkező felülvizsgálata során szükséges lesz új örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése.

Az épített környezet védelme és alakítása érdekében az országos jogszabályok új sajátos jogintézményeket vezettek be, a településképi véleményezési eljárás és településképi bejelentési eljárás keretében. Ezzel a lehetőséggel élve szükséges volna a város településképi védelméről szóló önkormányzati rendeletét megalkotni.

KOMLÓ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

III. kötet: Integrált Településfejlesztési Stratégia

Projekt azonosító: DDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Dél-Dunántúli Operatív Program - Fenntartható településfejlesztés
a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák
kidolgozása”

Készítette:
Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Komló város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Készítették: Terra Stúdió Kft., Pécsépterv Stúdió Kft., Pagony Kft, Pro Urbe Kft., KÉSZ Közmű Kft.

projektvezető

megyei koordinátor

vezető településtervező

társadalompolitikai szakértő

gazdaságfejlesztő szakértő

tájrendezési és zöldfelületi szaktervező

közülekedési szaktervező

közmű szaktervező

antiszegregációs szakértő

műemléki szakértő

Dulicz László és Kukely György

Könczey Gábor és Hohl Zsófia

Csaba Gyula

Hohl Zsófia és Rácz Andrea

Borbély Marcell és Kukely György

Vincze Attila és Herczeg Ágnes

Szálka Miklós és Herczeg Zoltán

Bíró Attila és Hanczár Emőke

Herczeg Béla

Pap Zsuzsa

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	7
1 A HELYZETELEMZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	9
1.1 KOMLÓ VÁROS JÖVŐKÉPE	10
2 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	16
2.1 KOMLÓ VÁROS JÖVŐKÉPE	17
2.1.1 Komló települési jövőképe	17
2.1.2 Átfogó célok	17
2.2 A STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	18
2.2.1 Tematikus célok	18
2.2.2 Területi célok	25
2.3 A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA	30
3 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	31
3.1 A STRATÉGIAI CÉLOK ÉS PROJEKTEK ÖSSZEFÜGGÉSEI	32
3.2 KULCSPROJEKTEK	33
3.2.1 . Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése (K1)	33
3.3 HÁLÓZATOS PROJEKTEK	33
3.3.1 Hatékony városüzemeltetés (H1)	33
3.3.2 Lakótelep közterületfejlesztése (H2)	34
3.3.3 Az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára (H3)	34
3.3.4 Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása (H4)... ..	35
3.3.5 Turisztikai potenciál erősítése (H5)	35
3.4 AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	35
3.4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával	35
3.4.2 Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása ..	36
3.5 AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZÉ SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK ÉS EZEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIA CÉLJAIHOZ	39
3.6 A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE	40
3.7 A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI AKCIÓK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE	41
3.8 A VÁROS VONZÁSKÖRZETÉRE KIHATÁSSAL LÉVŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK (PROJEKTJAVASLATOK)	51
4 ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	52
4.1 A TELEPÜLÉS SZEGREGÁTUMAINAK ÉS SZEGREGÁCIÓ ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEINEK BEMUTATÁSA	53
4.2 AZ ELMÚLT ÉVEKBEN TERVEZETT, ILLETVE MEGVALÓSÍTOTT, A SZEGREGÁTUMOKAT ÉRINTŐ BEAVATKOZÁSOK	58
4.3 ANTI-SZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSI TERV	58
4.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések	58
5 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	70
5.1 KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK	71
5.1.1 A stratégia és a rendezési tervek összhangja	72
5.1.2 A stratégia és a fejlesztési tervek összhangja	73
5.1.3 A stratégia illeszkedése a társadalmat érintő ágazati tervekhez	78
5.1.4 A stratégia illeszkedése a gazdaságot érintő ágazati tervekhez	80
5.1.5 A stratégia illeszkedése az épített és természeti környezetet érintő ágazati tervekhez	81

5.2	BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK.....	81
5.2.1	A célok logikai összefüggései	82
5.2.2	A célok és a helyzetértékelésben beazonosított problémák.....	83
5.2.3	A stratégia megvalósíthatósága, a célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása.....	85
6	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI.....	86
7	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE.....	89
7.1	A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK	90
7.1.1	Fenntartható városi mobilitási terv (SUMP).....	90
7.1.2	Helyi klímastratégia	90
7.1.3	A város közterületeinek közösségi használata és a helyi identitástudat növelése – a boldog város.....	91
7.1.4	Szabályozási tevékenységek, eszközök.....	91
7.1.5	A magánbefektetőkkel való strukturált együttműködési lehetőségek.....	92
7.2	AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEINEK MEGHATÁROZÁSA	93
7.3	PARTNERSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ITS TERVEZÉSE ÉS MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN	94
7.4	TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK	95
7.5	MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA.....	96
7.5.1	A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása	96
7.5.2	Indikátorok meghatározása	99
8	MELLÉKLETEK.....	107
8.1	2015 JANUÁR 13: KAPCSOLATFELVÉTEL, A PARTNERSÉGI FOLYAMAT MEGHATÁROZÁSA.....	108
8.2	2015.02.18. HELYZETÉRTÉKELÉS – GAZDASÁGI MUNKACSOPORT	110
8.3	2015.02.18. HELYZETÉRTÉKELÉS – HUMÁN MUNKACSOPORT	114
8.4	2015.02.25. MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT ÁTTEKINTÉSE	118
8.5	2015.02.26: KÖZMEGHALLGATÁS	125
8.6	2015.04.15. MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT JÓVÁHAGYÁSA ÉS A HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	127
8.7	2015.04.29.: TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ JÓVÁHAGYÁSA	130
8.8	2015.05.12: ITS CÉLRENDSZERÉNEK EGYEZTETÉSE.....	133
8.9	2015.06.10.: VÁROSKÖRNYÉKI EGYEZTETÉS	136

Ábrajegyzék

1.1-1. ábra: A Városrészek térképi lehatárolása (Forrás: Önkormányzat)	12
1.1-2. ábra: Komló problématérképe	15
3.4-1. ábra: Komló területén lehatárolt akcióterületek	36
3.4-2. ábra: Körtvélyes	37
3.4-3. ábra: Városközpont	38
4.1-1. ábra: Komló szegregátumait bemutató térképe. Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.	54

Táblázatok:

1.1-1. táblázat: Az egyes városrészek legfontosabb társadalmi kulcsindikátorai	13
1.1-2. táblázat: Városrészekre jellemző funkciók.....	14
2.3-1. táblázat: A tematikus és területi célok közötti összefüggések	30
3.1-1. táblázat: A projektek, projektcsomagok és tematikus célok kapcsolata	32
3.7-1. táblázat: Terület és Településfejlesztési Operatív Program prioritásai	42
3.7-2. táblázat: A fejlesztések ütemezése és indikatív pénzügyi terve	50
4.1-1. táblázat: Komló város KSH által kijelölt és a város által jóváhagyott szegregátumainak státusza –a legsúlyosabb helyzetben lévő területek kiemelésével (témakörönként).....	57
4.3-1. táblázat: Az anti-szegregációs terv horizontális céljai és alcéljai	59
4.3-2. táblázat: Az anti-szegregációs terv terület specifikus céljai és azok relevanciája az egyes szegregátumokban	59
4.3-3. táblázat: A komlói óvodákba járó gyermekek száma, a HH, a HHH és az SNI-s tanulók száma és aránya a 2015. januári állapot szerint. Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2015.....	60
4.3-4. táblázat: A komlói általános- és középiskolákba járó diákok száma, a HH, a HHH és az SNI-s tanulók száma és aránya a 2015. januári állapot szerint. Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2015.....	61
4.3-5. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései	65
4.3-6. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, szegregátum specifikus intézkedései	66
4.3-7. táblázat: Az anti-szegregációs terv intézkedéseinek ütemezése	67
5.1-1. táblázat: A stratégia illeszkedése az Európa 2020 célkitűzéseire	74
5.1-2. táblázat: A stratégia illeszkedése az OFTK célkitűzéseire	76
5.1-3. táblázat: A stratégia illeszkedése Baranya megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához (stratégiai célokhoz).....	77
5.1-4. táblázat: A stratégia és az ágazati dokumentumok rendszere	78
5.2-1. táblázat: Az integrált településfejlesztési stratégia felépítése	82
5.2-2. táblázat: A tematikus célok és a Megalapozó vizsgálat összefüggései	84
5.2-3. táblázat: Stratégia tematikus céljainak egymásra gyakorolt hatása	85
6.1-1. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai és kezelésének módjai	88
7.2-1. táblázat: Szervezeti felépítés szintjei	93
7.5-1. táblázat: Megvalósulást szolgáló beavatkozások, projektek indikátorai	106

Komló Város középtávú fejlődési pályájának meghatározásához szükséges a 2010-ben elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégia felülvizsgálata, aktualizálása.

Komló Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet alapján, annak 2. mellékletében meghatározott tartalom szerint került kidolgozásra.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 9/A. § (2) bekezdése szerint az Integrált Településfejlesztési Stratégia a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban rögzített célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.

A 314/2012. (XI. 8.) kormányrendelet 3. § (5) szerint a stratégia a koncepcióval összhangban, a településszerkezeti terv figyelembevételével kerül kidolgozásra. 6. § (1) A középtávra szóló stratégiát az önkormányzat a megállapításról szóló döntés mellékleteként fogadja el.

A városvezetés a koncepcionális és stratégiai munka módszerének meghatározásakor partnerségi tervet fogadott el, amely mentén sor került a fejlesztésben érdekelt szereplők tervezési folyamatban történő részvételére, bevonására, illetve a szakmai munka és döntés-előkészítés hivatalon belüli koordinációjának megvalósítására. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia egyeztetése és elfogadása a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet, valamint Komló Város Önkormányzat képviselő-testülete által a 16/2014 (X. 27.) önkormányzati rendelet IX. függelékében elfogadott Partnerségi egyeztetési szabályzata alapján történik.

A munka alapvető célkitűzése, hogy Komló város megfelelően pozícionálja magát hazai és nemzetközi szinten, beazonosítsa azokat az egyéni és egyedi tényezőket, amelyeket fejlesztve versenyképes maradhat, versenyelőnyökhöz juthat. Az Országos Fejlesztési- és Területfejlesztési Koncepcióban (OFTK) meghatározásra kerültek a legfontosabb célkitűzések, kimondva, hogy a városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében meghatározó szerepet játszanak. Az OFTK-hoz illeszkedve elkészült a Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció és Program, melyek keretet adnak a településfejlesztési elképzeléseknek. Ezekhez illeszkedve készült el Komló Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája.

1 A HELYZETELEMZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

1.1 KOMLÓ VÁROS JÖVŐKÉPE

A megalapozó vizsgálat a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet mellékletében meghatározott tartalom szerint készült, így helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészt tartalmaz. A vizsgálat a város térségére is kitékint.

A helyzetfeltárás, a helyzetelemzés és helyzetértékelés eredményeként a stratégia alkotási fázisban kulcsfontosságú területek legfontosabb tendenciái kerültek bemutatásra, szakterületenként áttekintve a város és térsége esetében a jelenlegi helyzetképet, kiemelve az erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket, a fejlesztési szükségleteket és a konfliktusterületeket.

Komló az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció szerint az ország egyik gazdasági fejlesztési tengelyében fekszik, abban, amelyik a Dunamenti városokon keresztül köti össze Budapestet Péccsel. A város az ország külső városgyűrűjéhez tartozó Pécs agglomerálódó térségében helyezkedik el. Legfontosabb kapcsolata Péccsel van. Járásához 20 település tartozik, melyek közül csak a 66-os út mellett fekvőkkel van megfelelő közlekedési kapcsolata. Közülük 3-8 településre gyakorol érdemi vonzást, a továbbiakkal szinte csak igazgatási kapcsolata van. Több tekintetben viszont bizonyos ellátásokat biztosít a sásdi járás és pécsváradi járás szomszédos területeire.

A város és térsége közlekedési árnyékhelyzetben van. Főút nem érinti a települést. Az M6-os – távolsága miatt nem segít a város elérhetőségében. A járás északi részéről, főleg a Szászvár-Bikal vonal környékéről nehéz elérni Komlót. A bánya kiszolgálására épült vasúti szárnyvonal kihasználtsága személyszállításban és áruszállításban csekély. Személyszállításban a távolsági buszok teljesen átvették a szerepét, a tömegárut pedig, aminek vasúton gazdaságos a szállítása, a szénbánya bezárása óta csak a kőszállítás képviseli, ami pedig nem tudja kitölteni a vasút kapacitását.

Komló Baranya megye második legnépesebb városa, ennek megfelelően demográfiai jellemzői is városi jelleget tükröznek. Mind Komló, mind a járás népességszáma évről évre csökken. Komlón a természetes fogyás negatív vándorlási egyenleggel is párosul. Intézményi hálózata 40-50 000 főre épült ki.

Gazdaságára rányomja bélyegét a bányászváros múltja. A bányák bezárását követően a mai napig nem tudták az újonnan létrejött helyi vállalkozások a munkanélkülivé vált embereket foglalkoztatni. A munkaerő képzettségi színvonala alacsony, így a város jelentős hozzáadott értéket képviselő ipar megtelepedésére csak középtávon válhat alkalmassá.

A város jelentős turisztikai potenciállal rendelkezik. Gyönyörű természeti környezet, izgalmas múlt, és a bányászat ma is élő emlékei olyan egyveleget alkotnak a városban, melyet érdemes kihasználni. Természetesen Sikonda wellness fürdőjét, vagy a gadányi tavakat sem szabad elfelejteni.

A természeti- táji környezet adottságai miatt zöldfelületekkel jól ellátott a település. A zöldfelületek jelentős része parkerdő jellegű. Sikonda a legjobb adottságú településrész, ahol a természetes erdők, a vízfelületek és zöldterületek aránya magas. A Kaszánya-patak, több településrészt érint, ám belvárosi szakaszán vízfolyás helyett csatornaként jelenik meg. Ahhoz, hogy betöltse a zöldfelületi szerepét vízparti rehabilitációra és a patak vizének tisztán tartására lenne szükség.

A belvárosban a közlekedésből származó zaj- és levegőszennyezés jelentős. Különösen az andezit bánya átmenő forgalma és a kőrakodó jelent szennyező forrást. A település erdőterületei nagyon kedvező adottságúak a környezetvédelmi – levegőtisztaság védelmi, talajvédelmi, vízvédelmi - hatásuk miatt.

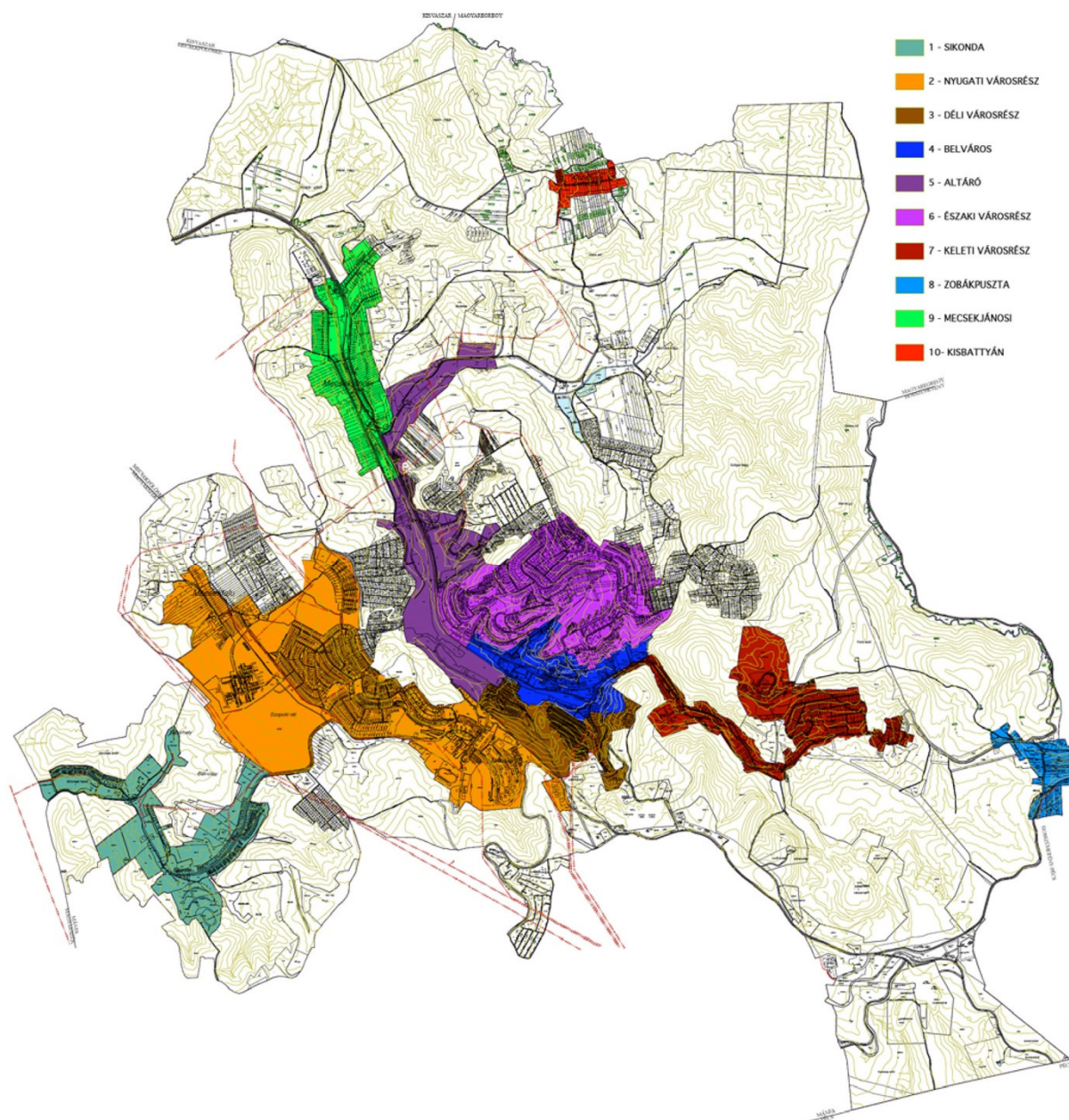
A város léte és szerkezete az 1950 és 1985 közötti erőltetett bányafejlesztés eredménye. A Kaszánya patak kelet-nyugati fő völgyében helyezkedik el a volt bányaüzemi területből alakult iparterület és a városközpont, melyeket a szomszédos dombtetőkre települt lakótelepek és családi házas övezetek vesznek körül. Ugyancsak a fő völgyben épült ki - alapvetően a bánya kiszolgálására - a vasút. Az egyes településrészek egymástól elkülönülnek, közöttük széles rézsűk, beépítetlen fás területek találhatók. A szerkezet hátránya, hogy a városrészek közötti közlekedési kapcsolatok hiányosak, illetve a vasút szétvágja a város északi és déli területét.

A város nem gazdag műemlékek, építészeti értékek terén, ami keletkezésének történetéből következik. Hagyományos értékeket a település helyén egykor állt falvak – Mecsekfalu, Mecskjánosi, Kisbattyán – utcaképei, egyes épületei képviselnek. A város XX. századi történetéből a szoc-reál épületegyüttesek jelentenek védendő értéket, amelyek sajátos jellegzetességet adnak a városnak, annak fejlődéstörténeti jelképei.

A bánya bezárását követő nagy szociális krízist - a megerősödött helyi vállalkozások ellenére - a mai napig nem tudta kiheverni Komló és térsége. A helyben maradt alacsony képzettségű munkaképes korú népességből 800-1000 főt közmunkásként a város hasznosan foglalkoztat. Igazi megoldást azonban a városba települő új vállalkozások jelentenének. Ehhez azonban hiányzik a város megfelelő közúti elérhetősége, valamint a letelepedés megfelelő támogatása. Ezek hiányában a pécsi ipartelepítés adhatna bizonyos segítséget.

Komló város szerkezetileg, városképi arculatában, karakterében és területhasználati jellemzői alapján 10 városrészből áll, amelyek:

- V1. Sikonda
- V2. Nyugati városrész - Kökönyös, Körtvélyes, Dávidföld, Mecsekfalu
- V3. Déli városrész
- V4. Belváros
- V5. Altáró
- V6. Északi városrész – Kenderföld, Somág, Szilvás
- V7. Keleti városrész – Anna akna, Gesztenyész, Zobák akna
- V8. Zobákpuszt
- V9. Mecsekjánosi
- V10. Kisbattyán

1.1-1. ábra: A Városrészek térképi lehatárolása (Forrás: Önkormányzat)

E városrészek részletes elemzése a 2011-es népszámlálás városrészi adatai alapján történt, rámutatva az adott városrészben meglévő legfontosabb demográfiai, társadalmi jellemzőkre, tendenciákra, a funkcióellátottságra, gazdasági jellemzőkre, bemutatva azon területeket, ahol a városrész városon belüli pozíciója, helyzete, ellátottsága erősséget vagy gyengeséget jelez, s megjelölve azon fejlesztési lehetőségeket, amelyek elmozdulást jelenhetnek.

Az egyes városrészek legfontosabb társadalmi kulcsindikátorait és a közöttük lévő különbségeket a következő táblázat mutatja be.

Városrész	Lakónépesség száma	Öregedési index	Felsőfokú végzettségűek aránya (a 25 év feletti korosztályból)	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya (15-59 év közötti korosztályból)	Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya
V1 Sikonda.	83	422	12,7	43,9	32,4
V2 Nyugati-városrész	8753	196	10,0	43,9	44,7
V3 Déli-városrész	1504	197	13,9	43,0	42,3
V4 Belváros	2103	295	10,7	40,4	43,9
V5 Altáró	2058	140	4,1	52,2	64,8
V6 Északi-városrész	7236	223	11,2	43,3	41,6
V7 Keleti-városrész	1362	177	7,6	46,5	43,9
V8 Zobákpusztá	95	88	14,3	37,5	31,3
V9 Mecsekjánosi	515	215	8,6	44,7	43,2
V10 Kisbattyán	98	287	10,8	44,8	50,0
Külterület	583	301	4,7	73,5	65,6

1.1-1. táblázat: Az egyes városrészek legfontosabb társadalmi kulcsindikátorai

Forrás: KSH, 2011-es népszámlálás

Az egyes városrészekben jellemző és a meghatározó funkciókat az alábbi táblázat foglalja össze.

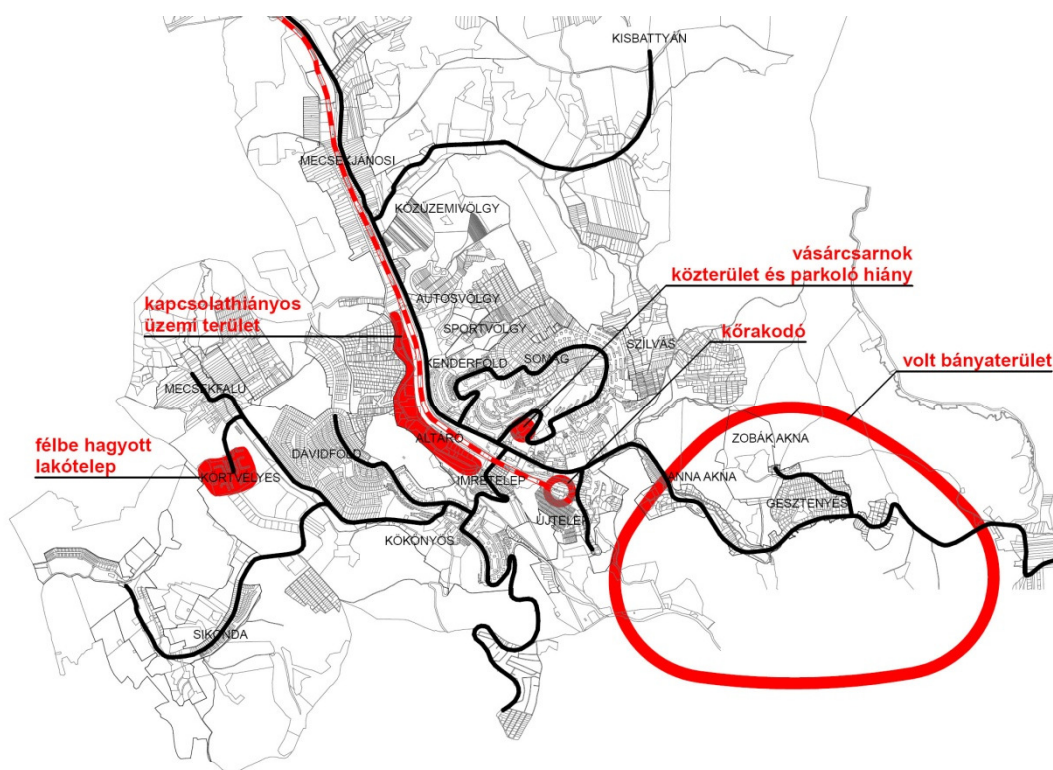
Városrész	Lakó	Mezőgazdasági	Ipari, logisztikai	Kereskedelmi	Turisztikai	Közigazgatási	Egészségügy, oktatás, kultúra	Zöldfelületi	Közlekedési	Sport, rekreáció
V1 Sikonda.										
V2 Nyugati-városrész										
V3 Déli-városrész										
V4 Belváros										
V5 Altáró										
V6 Északi-városrész										
V7 Keleti-városrész										
V8 Zobákpusztá										
V9 Mecsekjánosi										
V10 Kisbattyán										

1.1-2. táblázat: Városrészekre jellemző funkciók

Jelmagyarázat:

	erős, a városrészt alapvetően meghatározó funkció
	egyéb jellemző funkció

A település problématérképét a következő oldalon lévő ábra mutatja be szakterületenkénti bontásban.

1.1-2. ábra: Komló problématerképe

2 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

2.1 KOMLÓ VÁROS JÖVŐKÉPE

Az integrált településfejlesztési stratégia - a településfejlesztési koncepcióval és az Európa 2020 stratégiával összhangban - Komló város 2023-ig elérni kívánt fejlesztési céljait határozza meg.

2.1.1 Komló települési jövőképe

Komló város településfejlesztési koncepciója megfogalmazta azt a jövőképet, melyet a város 2030-ra szeretne elérni:

Komló 2030-ban

lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.

2.1.2 Átfogó célok

A jövőkép elérés érdekében a Komló város településfejlesztési koncepciója a krízisből és az elzártságból való kitörés érdekében három átfogó fejlesztési célt jelöl ki:

I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ

Külső kapcsolatai az M9-es autópálya és bekötő útja megépítésével tovább bővülnek. A járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései, a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően, Komló valós funkcionális várostérségévé válnak.

A város tudatos és önálló gazdaságpolitikát folytat, bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil, melynek mentén a vállalkozások működése, és a település hosszútávú kiegyensúlyozott fejlődése biztosítható.

Komló - Pécs erőterében - meghatározó gazdasági központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat.

A térség természeti adottságaira alapozva növekszik a megújuló energia felhasználása, így az ipari fejlődés ellenére az energiateljesítmény számottevően nem növekszik. Az erdők kitermelhető faállománya helyben kerül feldolgozásra, ez a város egyik meghatározó ipari ágazatává válik.

A rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múltra és a szocialista építészeti emlékekre alapozva, a Sikonda és Gadány adottságait kihasználva a turizmus fejlődik, a város és környezete felkerül Magyarország turisztikai térképére.

Komló sikeresen felépíti saját imázsát, mely a város múltjának megszépült emlékeit és a modern, befogadó várost helyezi előtérbe.

II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

A hegyek által övezett, változatos morfológiájú és beépítésű város az épített, a természeti és kulturális adottságaira alapozva 2030-ra vonzó környezet az itt élők és az ide látogatók számára egyaránt. Vonzerejét növeli a megújított, barátságos városközpontjával, a rehabilitált lakó- és iparterületeivel, hatékony városüzemeltetéssel, a revitalizált Kaszánya parttal, az egységes hálózatot alkotó esztétikus zöldfelületeivel.

Az úthálózat hiányainak pótlása, a színvonalas, környezetbarát közösségi közlekedés, valamint a kerékpárosoknak és gyalogosoknak kedvező közterületek hatására csökken a gépjárműforgalom, és ezzel a környezetterhelés is.

A környezettudatos és természetbarát szemlélet terjedése rendezett és esztétikus környezetkultúrát eredményez, és erősíteni a helyi identitást.

III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom

A város népességének a csökkenése megáll, amely nemcsak a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhető, hanem elsősorban az egyre magasabb számban helyben maradó fiataloknak, akik perspektívát és pozitív jövőképet látnak Komlóban, és büszkék arra, hogy itt élhetnek. Ezzel párhuzamosan emelkedik a lakosság általános képzettségi színvonala is.

Komló társadalmi jövőképében egy élhető, magas színvonalú infrastruktúrával és közszolgáltatásokkal rendelkező, hagyományaira támaszkodó, valódi közösséggel rendelkező kisváros. A jó életminőség tükröződik a közösségi kapcsolatokban, az itt élők nyitottak egymásra és nyitottak az új attrakciókra mind a kultúra, mind pedig a rekreáció terén. A város közösségi terein aktív társasági élet zajlik, ezeket a város minden korosztálya használja és kihasználja.

A településfejlesztési koncepció hosszútávú céljaiból középtávon három, a koncepcióval teljes mértékben összefüggő átfogó cél rajzolódik ki.

2.2 A STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

2.2.1 Tematikus célok

A célrendszer meghatározásánál a funkcionális várostérség-központi szerepkörből adódó problémák, lehetőségek és feladatok feltárása megtörtént, a kialakított célrendszer egyaránt szolgálja a város és vonzáskörzete integrált fejlesztését, részben az ehhez kapcsolódó közös beavatkozások megvalósításával, valamint a városban megvalósítandó, de térségi hatású intézkedések révén. Az együttműködés tekintetében meghatározásra kerültek azon kiemelt területek, ahol közös fellépéssel lehet térségi szinten hatékony és fenntartható, a várostérség (ill. járás) egésze szempontjából előremutató eredményeket elérni, mind a társadalmi, mind a gazdasági, mind a környezeti, mind az intézményi területeken. Mindez az egész térség népességmegtartó erejének javítását, a funkcionális

kapcsolatok erősödését és a gazdasági versenyképesség, kooperáció javulását segítheti térségi szinten és az egyes települések esetében egyaránt.

Komló város 2023-ig elérendő, középtávú stratégiai célkitűzései a településfejlesztési koncepció rész céljai alapján az alábbi városi szintű tematikus célok:

T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Az M-9 autópálya és csatlakozó útjának megépítését a 66-os útig a 2014-20-as ciklusban szükséges előkészíteni ahhoz, hogy az 2030-ig megvalósítható legyen. Ez a fejlesztés rákapcsolja a várost az országos autópálya hálózatra és lényegesen javítja a város versenyképességét a gazdaság és népességvonzás tekintetében is. Előny továbbá Komló elérhetőségének javulása a járás településeiről, amellyel a város centrum jellege erősödik.

Városon belül és a potenciális vonzáskörzetben a közösségi közlekedés megerősítése elsősorban a munkába járást segíti elő. Hasonló célt szolgál a hivatásforgalmi kerékpárút hálózat kiépítése is a térségben, ahol lehet, összhangban a turisztikai célú hálózattal.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Lobbizás az M-9 autópálya, a komlói bekötő útja és a 66-os útra átkötő szakasz előkészítésének befejezéséért
- Az M-9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Komlói járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése
- Hivatásforgalmi kerékpárút hálózat építése Komló vonzáskörzetében

T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése

Ipartelepítésre leginkább a Béta aknai út mentén lévő volt bányauzemi területek alkalmasak, az ehhez szükséges infrastruktúra (út, közmű, energia, hírközlés) kiépítése után. Ezen alapcél mellett, ennek az útnak a használatával elérhető, hogy a kőbánya közúti forgalma a várost elkerülje.

Foglalkoztatást növelő beruházás céljára a Körtvélyes és Mecsekfalú közötti területet érdemes előkészíteni a meglévő adottságok továbbfejlesztésével.

A meglévő út és közműhálózat kiegészítése és korszerűsítése szükséges a meglévő gazdasági területen belül, valamint az Altárói terület kikötése az Ipari útra, amellyel a meglévő lakóterületen keresztül vezető út kiváltása is elérhető. Célszerű az átkötés nyomvonalát összehangolni a dávidföldi átkötéssel és az autópálya bekötő útjával.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Bétai út menti volt bányauzemi területek előkészítése ipartelepítés céljára
- Körtvélyesi gazdasági terület kiegészítése és az infrastruktúrájának fejlesztése
- Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal, ingatlanok vásárlása
- Zobák aknai ingatlan megvásárlása és infrastruktúrával való ellátása

T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése

Elő kell készíteni a meglévő szénvagyon korszerű, környezetbarát felhasználását a Bányászati Klaszter keretében végzett K+F segítségével.

Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességének és munkahelyteremtő hatásának növelése a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztését teszi szükségessé. Ennek egyik segítő eleme lehet a turista kerékpárút hálózat, de a hegyi kerékpározás is hazára lelhet a térségben.

Az erdőgazdálkodás és a ffeldolgozó ipar megtelepülésének közös lehetőségeit kihasználva az erdei termék előállítás és a foglalkoztatás egyaránt bővíthet.

A kőbánya továbbra is fontos és hasznos adottság Komló számára, ha környezeti problémáinak felszámolása megtörténik.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A szénvagyon környezetbarát felhasználásának szakmai előkészítése
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- A ffeldolgozó ipar fejlesztése
- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, a komlói turisztikai potenciál erősítése, kiemelten Sikonda és a Gadány-Kisbattyán körzetében
- A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben
- A hegyi kerékpározás lehetőségének megteremtése

T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

Komlón nincs megfelelő nagyságú sík terület nagy foglalkoztató letelepítésére és ezért Komló és térsége számára elegendő munkahely létesítésére sem. Komlónak ezért támogatnia kell Pécsset egy nagyfoglalkoztató letelepítésében. Ez a foglalkoztató besegítené a komlói térség foglalkoztatásába, és lehetőséget biztosítana szállítói cégek megerősödésére, vagy kialakulására.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából
- A szállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben

T5. Hatékony városüzemeltetés

A hatékonyság növelésének két célja van, egyrészt a költségvetés működési kiadásainak csökkentése, azaz a fejlesztésre fordítható pénzeszközök növelése, másrészt a lakosság terheinek csökkentése. Ennek eszköze lehet a közüzemi vállalatok működési költségének csökkentése, naperőmű park létesítése, az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása, az intézmények energiaracionalizálása, de a térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése is a térségközponti szerep megerősítésével, a vonzáskörzet kiterjesztésével.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Naperőmű park létesítése
- Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása
- Az intézmények (közintézmények, szakiskola, szociális otthon, stb.) és közüzemi vállalatok energiaracionalizálása
- A térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése
- Biomassza kazán telepítése

T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

Ez a rész céljában foglalja az önkormányzati és magántulajdonú lakóépületek értéknövelő, energiahatékony felújítását és a lakótelepek közterületein közösségi terek és funkcionális zöldfelületek kialakítását. Legelsőként a körtvélyesi lakótelep megújítása szükséges.

A lakhatási költségek csökkentésének egyik útja a közüzemek működési hatékonyságának javítása által a fajlagos közüzemi díjak csökkentése, a másik a lakások energiahatékony felújításának támogatása, de tulajdonképpen ide tartozik a színvonalas tömegközlekedés és a kerékpár közlekedés lehetőségeinek megteremtése is, hiszen mindkettő a költséges személygépkocsi használatot csökkenti.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
- Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- Petőfi tér és a Zrínyi tér környékének közterület-fejlesztése

T7. Vonzó városközpont kialakítása

A cél az, hogy a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszon a közterület teljes keresztmetszetében átrendeződjön úgy, hogy vonzóvá, a közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon.

Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű

forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.

Ennek érdekében átkötő utakkal javítani kell az úthálózat sajátos, egy pontban összefutó polipos jellegén, valamint a közösségi közlekedés minőségén és elfogadottságán. Több ponton meg kell oldani a vasúton való átjutást. Megoldást kell találni a Kossuth Lajos utca - Berek utca - Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelésére. Ki kell alakítani havária utat az előbbi csomópont elkerülésére. Ezután nyílik lehetőség arra, hogy a Kossuth Lajos utca négysávos szakaszán – természetesen a csomópont kivételével – egy sáv a gyalogosok és kerékpárosok számára felszabadítható legyen.

Ide tartozik a buszpályaudvar problémájának a megoldása is. Mivel a vasútállomás nem kerül a Zrínyi tér mellé, és hosszútávon városi érdek a vasút Komlót érintő szakaszának megszüntetése, a buszpályaudvar helyét nem kell a vasútállomáshoz igazítani. Egy új, korszerű, utasbarát pályaudvar helyét a városközpontban kell keresni, de a buszok parkoltatására a központi funkciókat nem zavaró helyet kell találni.

Ezt a bonyolult átalakulást egy átfogó tervben kell pontosítani és ütemeit meghatározni.

A fent meghatározott sávból a piac környéke kiesik, bár ez a terület is a belváros részét képezi. Akut problémája a parkolás megoldatlansága, valamint a piac épületeinek korszerűtlensége és leromlott állaga. A helyzetén mindenféleképp javítani kell, hogy a XXI. század kívánalmainak megfelelőhessen.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületfejlesztésére
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- Új utasbarát buszpályaudvar létesítése
- A piac és vásárcsarnok XXI. századnak megfelelő kialakítása
- Légópincék hasznosítása

T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatása rontja a város élhetőségét. Ennek a hatásnak a csökkentését szolgálja az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára. Az arányok megváltoztatását leginkább a belváros területén kell megoldani, de ha a belvárosi területeken kívül ez a változás nem érvényesül, akkor a gépkocsik beérkeznek a belvárosba.

A célkitűzéshez tartozik a helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése, versenyképességének növelése a buszparkjának megújításával, a megállók és az utastájékoztatás korszerűsítésével. Szintén ezt a célt szolgálja a kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása is.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A helyi buszközlekedés színvonalának emelése
- Kerékpárút kiépítése Gesztenyés és Mecsekjános között
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése

T9. Átkötő és havária utak létesítése

Ez a rész célja összefügg az előző két céllal, hiszen havária útra a Kossuth Lajos út Pécsi úti, Berek utcai csomópontjának havária esetén való elkerülésére van szükség. A közlekedési hálózat polipszerű karjainak az összekötése ugyancsak a belváros tehermentesítését szolgálja.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése

T10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

Azzal, hogy a város több dombra települt, olyan városszerkezet jött létre, amelyben a városrészek között maradtak beépítetlen sávok. Ezek ma többnyire elhanyagolt területek. Ezek rendbetételével és módszeres összekötésével viszonylag könnyen hálózattá rendezhetők. Legtöbb beavatkozást a zöldfelületi rendszer gerince, a város fő völgye, a Kaszánya patak vonala igényel, így kialakulhat a város átszellőzését biztosító rendszer.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása, a vízpart rehabilitálása, a patak vizének tisztán tartása és a zöldfelületi hálózatba való bekapcsolása
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város szempontjából való felülvizsgálata, megnyitása turisztikai célra
- A szilvási völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése

T11. A népesség csökkenésének megállítása

A város számára nagyon fontos a képzett fiatalok helyben tartása. Ehhez a munkahelyen kívül, megfelelő lakás, szabadidős sportolási és szórakozási lehetőség, közösségi élet, a lakótelepeken és a belvárosban találkozásokra alkalmas terek, jó közösségi közlekedés, és magas színvonalú oktatási-nevelési intézmények szükségesek.

A civil szervezetek és kezdeményezéseik, valamint a versenysport támogatása javítja a lakosság közérzetét, a városhoz kötődését erősíti, ez végső soron az elvándorlást csökkenti.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Sport és szabadidős funkciók fejlesztése
- Helyi közép vállalatok szakképzett munkaerői számára színvonalas bérlakás biztosítása
- A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
- Közösségformáló, identitást erősítő rendezvények szervezése
- Pályaválasztás, pályaaorientáció, foglalkoztatási paktumok
- Munkahelybővítést segítő munkáltatói képzések

T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése

A lakosság összetétele a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is még tartósan öregedni fog, a munkanélküliség gyors megszűnésére nem lehet számítani, de a magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával is gyengül családjuk anyagi helyzete. Ezek kezelésére a szociális ellátórendszert fel kell készíteni.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése
- Közintézmények akadálymentesítése
- Foglalkoztatási paktumok szervezése a munkanélküliek számára

T13. A társadalmi integráció erősítése

A város belterületén jelenleg is meglévő két szegregációs góc kezelésén kívül meg kell akadályozni a zárkerti területek szegregációba csúszását és a leromlással fenyegető városrészek felzárkóztatását. A település működésekor érvényre kell juttatni a szolidaritás elvét, az esélyegyenlőségi szempontokat, kiemelt figyelmet kell fordítani az egyes esélyegyenlőségi csoportokra (hátrányos helyzetűek, idősek, nők, romák, fogyatékkal élők).

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Antiszegregációs program
- Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása
- Térségi közösségi és oktatási programok
- Civil szervezetek támogatása

2.2.2 Területi célok

A középtávú területi célok a városrészek céljaival összhangban kerültek meghatározásra. A célok definiálásánál figyelembe vettük az egyes területi egységek gazdasági, társadalmi jellemzőit és funkcióit.

V1. Sikonda

Sikonda városrész Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. Vonzerejét termálfürdője, horgásztava, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklímája adja. A városrészben – üdülőterületi jellegéből adódóan – humán közszolgáltatási funkciók nem elérhetők.

A városrész specifikus fejlesztési lehetősége **a turisztikai szolgáltatások bővítése a térségi attrakciók összehangolásával és a városrész rekreációs szerepének erősítésével.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése
- A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben
- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- Sport és szabadidős funkciók fejlesztése
- Helyi közép vállalatok szakképzett munkaerői számára színvonalas bérletbiztosítása
- A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása

V2. Nyugati városrész (Dávidföld, Mecsekfalu, Kökönyös, Körtvélyes)

A városrészt alkotó településrészekre a lakófunkció túlsúlya jellemző. A humán közszolgáltatásokkal való ellátottság kedvező, a gazdasági és közösségi funkciók ugyanakkor hiányosan vannak jelen. Körtvélyesen található a bányabezárások miatt leállított, utolsó panelos építésű, befejezetlen lakótelep. A heterogén területeket magában foglaló városrész célja **a közterületek, közösségi terek kialakítása, az életminőség javítása.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Körtvélyesi gazdasági terület kiegészítése és az infrastruktúrájának fejlesztése
- Az M-9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Naperőmű park létesítése
- Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
- Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése

V3. Déli városrész

A városrészsre a magasabb társadalmi státuszú lakosság koncentrációja jellemző. A városrészben található a sajátos hangulatú nyolcutcás bányászkolónia, az úgynevezett Újtelep, amelynek környezte rekonstrukcióra szorul. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, azonban sem a közösségi, sem a humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el. A településrész fejlesztési lehetőségét **az elérhetőségének javítása jelentheti.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
- Közösségi terek, játszóterek kialakítása

V4. Belváros

A Belvárosban a gazdasági, közösségi és közszolgáltatási funkciók széles köre elérhető, de a közlekedési infrastruktúra ugyanakkor fejlesztésre szorul.

A Belváros funkcionális megerősítése érdekében a közlekedési funkciók csökkentése szükséges. A közterületek többségét a járműközlekedés és a parkolás foglalja el, így alig marad hely a gyalogosoknak, és a zöldfelületeknek. Emellett a lehasznált vasút és a környező üzemi területek a belvárosi funkciók elől veszik el a területet. A Kossuth Lajos utca 4 sávját a forgalom nem indokolja, és a gyalogosok számára egy nehezen leküzdhető kellemetlen akadályt jelent. A Berek utca- Pécsi út kettős jelzőlámpája korszerűbb, forgalomfüggő szabályozást igényel. Az elavult buszpályaudvar helyett egy új utasbarát pályaudvarra van szükség, ahol a buszok nem tartózkodnak, csak az utasokat teszik le és veszik fel.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületrendezésére
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- Új utasbarát buszpályaudvar létesítése
- A piac és vásárcsarnok XXI. századnak megfelelő kialakítása
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba

V5. Altáró (+ Közüzemi völgy, Autós völgy)

Komló gazdasági funkciói egyértelműen az Altáró városrészben koncentrálódnak, itt található az Altáró Ipari Park is, melynek jobb kihasználtsága és elérhetősége érdekében közlekedési fejlesztések indokoltak. A városrészben a közműhálózat teljesen kiépített, a felhagyott bányászati és ipari területek elsősorban környezeti szempontból jelentenek problémát. Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók a településrészben nem érhetők el. A városrészhez tartozó Sport völgy végén szegregátum alakult ki, aminek a kezelése már megindult.

A városrész jobb kihasználásához **a közlekedési kapcsolatait kell javítani, a vasúton való újabb átjáróval az Ipari út irányába.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal
- Az M-9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása
- Kerékpárút kiépítése Gesztenyés és Mecsekjánosi között
- Antiszegregációs program
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba

V6. Északi városrész (Somág, Kenderföld, Szilvás)

Az északi városrész lakófunkciójú, a gazdasági funkciót csak néhány kiskereskedelmi üzlet és vendéglátóhely, valamint egy Spar supermarket jeleníti meg. A városrész közműhálózata még fejlesztésre szorul, csak Szilvás közművesítettsége teljes. A közösségi funkciók közül a sportfunkciók adottak az északi városrészben. A városrész humán közszolgáltatásokkal (egészségügy, szociális ellátás, oktatás) jól ellátott. Szilvásban és Kenderföldön több nagy kiterjedésű közpark is található. A lakótelepek nagy aránya miatt fokozott szükség van minőségi funkcionális zöldfelületekre.

A Kazinczy, Vörösmarty utak környéke szegregációs terület, kezelése feltétlen szükséges.

A városrész fejlesztési lehetőségét **közösségi terek kialakítása és a városközponttal való elérhetőség javítása** jelentheti.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Gesztenyés és Mecsekjánosi között
- Antiszegregációs program
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A szilvási völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése

V7. Keleti városrész (Gesztenyés, Zobák akna, Anna akna)

Gesztényést kertvárosias beépítés jellemzi, körben erdők határolják. A lepusztult és elhagyott Zobák-akna és környezete rendkívül rossz településképi elem. Feltételezhetően nem kármentesített szennyező források vannak pl.: volt Anna-akna területén. A kőbánya és a kőszállítás komoly légszennyező forrás.

A keleti városrészben a lakófunkció mellett az ipari-gazdasági funkció is jelen van, bár a szénbányászat visszaesése után már csak a kőbányászat jelentős a városrészben. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat két vonala is érinti. A településrészen a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók csak részben érhetők el: sportolási lehetőség biztosított, illetve óvoda és idősok otthona működik, egészségügyi ellátásra helyben nincs lehetőség, csak a belvárosban. A városrésyre az alacsony státuszú lakónépesseg magas aránya jellemző.

A településrészt fejlesztési célja **a közösségi terek és zöldfelületek fejlesztése, a kőszállítás zavaró hatásainak mérséklése a szegregálódás csökkentése érdekében.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- Kerékpárút kiépítése Gesztenyés és Mecsekjános között
- Antiszegregációs program
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba

V8. Zobákpusztá

Zobákpusztá a keleti városrésztől 2 kilométerre fekszik, harmadrendű közúton közelíthető meg. A városrésyre a lakófunkció jellemző. Méretéből adódóan a településrészen a közszolgáltatások hiányosak, így a legfontosabb jövőbeli cél a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók kiépítése**. A városrészt közműhálózata a vezetékes földgázhálózat kivételével kiépített.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése

V9. Mecsekjános

A falusias jellegű Mecsekjános elsősorban lakófunkciójú, de a Hídépítő Zrt. jelentős gazdasági tényező. A városrésztben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat több vonala is érinti. A településrészen a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók** csak részben érhetők el, célul tűzhető ki azok **kiépítése**. A városrészt közútjai terheltek és a kiskereskedelmi egységek is csak korlátozott számban vannak jelen.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Gesztenyés és Mecsekjános között
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése

V10. Kisbattyán

Kisbattyán városrész lakófunkciójú, méretéből adódóan közösségi és humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el helyben. A városrész közműhálózata a csatornahálózat kivételével kiépített, de **úthálózata felújításra szorul**. A sajátos hegyi falu miliő értékeit egyre többen fedezik fel.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kisbattyáni út felújítása

Külterület

A külterület nagy részét a bányászok számára kialakított kiskertek hétvégi házas beépítése a jellemzi. Az előregedett, alacsony képzettségi színvonalú lakosság külterületekre történő kiköltözése az utóbbi években felerősödött, amely az alacsony státuszú, képzetlen, kedvezőtlen foglalkoztatottsági és lakhatási körülmények között élő népesség koncentrációját eredményezte. Két kiskertes övezetben - Cseresznyákban és a Dávidföldi kertekben - lakó emberek halmozottan hátrányos helyzetben vannak. A **szegregátumok kezelése** közeljövőben szükségessé válik.

A gadányi tavak környéke a Mecsekjánosi kastély és a crosspálya fejlesztési lehetőséget kínál.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Bétai út menti volt bányaüzemi területek előkészítése ipartelepítés céljára
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város érdekében való felülvizsgálata
- Kisbattyáni út felújítása

2.3 A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA

A területi és tematikus célok együttesen segítik elő a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését. A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus és területi célok közötti összefüggéseket.

Tematikus célok		V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9-	V10	kül
T1.	A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése											
T2.	Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése											
T3.	A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése											
T4.	Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel											
T5.	Hatékony városüzemeltetés											
T6.	A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése											
T7.	Vonzó városközpont kialakítása											
T8.	A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése											
T9.	Átkötő és havária utak létesítése											
T10.	Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása											
T11.	A népesség csökkenésének megállítása											
T12.	A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése											
T13.	A társadalmi integráció erősítése											

2.3-1. táblázat: A tematikus és területi célok közötti összefüggések

Jelmagyarázat:

	erős kapcsolat
	közepes kapcsolat
	nincs vagy gyenge kapcsolat

3.1 A STRATÉGIAI CÉLOK ÉS PROJEKTEK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Az ITS, mint operatív jellegű stratégia, tartalmazza azon lényeges fejlesztési jellegű beavatkozások (projektek illetve programok) indikatív listáját, amelyek a célok eléréséhez szükségesek. Az ITS operatív jellege nem jelenti ugyanakkor azt, hogy annak kidolgozottan és részletekbe menően, vagy akár, hogy teljes körűen kellene tartalmaznia a kitűzött céljai elérése érdekében megvalósítandó projekteket. Fontos azonban annak szem előtt tartása, hogy a stratégia céljaihoz kapcsolódóan a megvalósítás fázisában reális lehetőség legyen konkrét projektek megvalósítására, és, hogy az előkészítettség különböző fázisaiban levő projektelképzelések egymáshoz optimálisan illeszkedve a lehető leghatékonyabban szolgálják a stratégia céljainak elérését. Az ITS során az alábbi projekttypusokat azonosítottuk:

- A **kulcsprojektek** azok a tervbe vett fejlesztések, amelyek alapvető feltételét képezik valamely (akár több) középtávú városi cél elérésének, tehát, ha a projekt nem valósul meg, valamelyik cél nem vagy csak kismértékben érhető el. Gyakran a kulcsprojekt (ami jellemezően nagyobb összegű projekt) megvalósulása előfeltétele egyéb tervezett fejlesztések megvalósulásának vagy azok hatásai érvényesülésének. A kulcsprojekt nem feltétlenül integrált projekt, de célszerű, ha a kulcsprojekthez további, projektek kapcsolódnak.
- A **hálózatos projekt** több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű projektelemből áll, a város egészére vagy annak jelentős részére kiterjed, valamint a projektelemek egy együttműködő rendszer elemeit képezik. A hálózatos projekt lehet integrált projekt, ez esetben az együttműködő projektelemek különböző jellegűek, más-más megvalósítójuk van.
- Az **akcióterületi projektek** egymással szinergikus hatást fejtenek ki az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen. Az egyes projektelemek segítik más projektek megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését. A projektek az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra, és volumenük, valamint várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő az akcióterületen.
- **Egyéb projektek:** a fenti kategóriákba nem tartozó, egyéb tervezett fejlesztések, amelyek egy adott városrész vagy a város egésze számára lényegesek.

	Kulcsprojektek	Hálózatos projektek	Akcióterületi projektek	Egyéb projektek
T1.				
T2.				
T3.				
T4.				
T5.				
T6.				
T7.				
T8.				
T9.				
T10.				
T11.				
T12.				
T13.				

3.1-1. táblázat: A projektek, projektcsomagok és tematikus célok kapcsolata

Az egyes projektek, projektcsomagok és tematikus célok kapcsolatát a fenti ábra szemlélteti.

3.2 KULCSPROJEKTEK

Komló 2015-2023 közötti időszakra vonatkozó kulcsprojektjei – amelyek a középtávú célok elérése érdekében megfogalmazott legfontosabb beavatkozások – az alábbiak:

3.2.1 . *Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése (K1)*

A projekt fejlesztési célja a városi és városkörnyéki lakosság foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése. A kulcsprojekt hozzájárul Komló népességmegtartásához, a helyi foglalkoztatás erősítéséhez, amely elősegíti a városban keletkezett jövedelem arányának növekedését is. Mindez együttesen a kereskedelmi-szolgáltató szektor megerősödését eredményezi.

A kulcsprojekthez kapcsolódó projektelemek:

- A Bétai út menti volt bányauzemi területek előkészítése ipartelepítés céljára
A projekt tartalmazza a cca. 6 km-es út felújítását korszerűsítését, a területek közművel való ellátását, a terület kármentesítését, az erdő kivágását és más területen való visszapótlását, a kőbánya Bétai úti kijáratának megépítését.
- Gazdasági terület bővítés és infrastruktúra fejlesztés
Ez a projektelem magában foglalja új gazdasági terület kialakítását a lakótelep és Mecsekfalu között, és a lakótelep és a Sikondai út közötti kialakuló gazdasági terület belső összekötő útjának kiépítését közművekkel együtt.
- Zobák aknai ingatlan megvásárlása és infrastruktúrával való ellátását
- Altárói iparterület közlekedési kapcsolatainak kiegészítése és ingatlanok vásárlása
Az Altárói út vasúton keresztüli kikötése az Ipari útra.
- Fafeldolgozó ipar fejlesztése
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása

3.3 HÁLÓZATOS PROJEKTEK

Komló 2015-2023 közötti időszakra vonatkozó hálózatos projektjei – amelyek több, egymáshoz kapcsolódó, hasonló jellegű projektelemből állnak, és a város jelentős részére kiterjednek – az alábbiak:

3.3.1 *Hatékony városüzemeltetés (H1)*

A program célja a város még ellátatlan területeinek bekapcsolás a közüzemi hálózatba, az elavult közműhálózati elemeinek rekonstrukciója, a csapadékvíz elvezető rendszer korszerűsítése, az optikai hálózat kihasználtságának növelése, szennyvíz tisztító korszerűsítése (a beruházás KEOP forrásból támogatást nyert). Ennek a projektelemnek a keretében naperőmű park létesül, megtörténik a biomassa erőmű kapacitás bővítése és az altárói termálkutak energiájának hasznosítása is.

A hálózat projektelemei:

- Naperőmű park létesítése
- Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása
- Biomassza kazán telepítése
- Megújuló energia felhasználása a közüzemi cégek hatékonyságának növelése, azaz:
 - 12 db önkormányzati intézmény napelemes korszerűsítése
 - Szakiskola hőszigetelése nyílászárócseréje és Komlói Bányász Sport Kör 2 db létesítményének korszerűsítése
 - Egészségügyi és szociális alapellátást biztosító épületkorszerűsítések
- Szent Borbála Szociális Otthon intézményeinek fejlesztése megújuló energia felhasználással
- A térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése
- Belvízrendezés

3.3.2 Lakótelep közterületfejlesztése (H2)

A lakótelepek élıhetőségében fontos szerepet játszanak az épületeket körbefogó, önkormányzati tulajdonban lévı tömbtelken lévı zöldfelületek, utak, járdák, közterek. Ezek megújítása a lakótelepek lakhatási színvonalának csökkenését, a terület szlımösödését akadályozzák meg.

A kapcsolódó projektelemek:

- Petőfi tér környékének közterületfejlesztése
- Közösségi terek, funkcionális zöldfelületek kialakítása

3.3.3 Az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára (H3)

Ennek a hálózatos projektnek a célja a gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése. Ezt szolgálja az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára

A kapcsolódó projektelemek:

- A helyi buszközlekedés színvonalának és versenyképességének emelése
A projektlem tartalmazza, a buszpark megújítását, a megálló és utastájékoztató korszerűsítését, a Munkácsy út buszközlekedésre alkalmassá tételét.
- Kerékpárutak építése
A projektlem tartalmazza a Sikonda és a belváros közötti utat, a Gesztenyés és Mecsekjányosi közötti utat, valamint a kerékpártárolás feltételeinek javítását az intézmények és üzemek környezetében.
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
A projektlem tartalmazza a főutak mentén zebrák és az átkelést segítő gyalogos szigetek létesítését, valamint forgalomlassító megoldások kialakítását.
- A városkörnyéki településekből a munkába járás segítése
A projektlem tartalmazza a helyközi közösségi közlekedés versenyképességének emelését, és hivatásforgalmi kerékpárutak kiépítését.
- Kisbattyáni út felújítása

3.3.4 Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása (H4)

Ennek a hálózatnak a célja a városi környezet gazdagabbá, egészségesebbé, élhetőbbé tétele mellett, a város átszellőzésének biztosítása.

A hálózathoz kapcsolódó projektelemek:

- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának felülvizsgálata
- A szilvási völgy „városligetté” fejlesztése és bekapcsolása városközpontba

3.3.5 Turisztikai potenciál erősítése (H5)

Komló jövőbeni gazdaságszerkezetének alakulását a turizmusban betöltött szerepe döntően meghatározhatja. Természeti környezete és adottságai ökoturisztikai célponttá tehetik a várost, amelyet térségi összefogással, jól szervezett turisztikai menedzsment tevékenységgel tovább lehet erősíteni.

A hálózathoz tartozó projektelemek:

- „KB 200/A Komloszaurusztól a bányászatig Komlón”
- Ökoturisztikai központ fejlesztése
- Kerékpárút építése Sikonda és városközpont között

3.4 AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

3.4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

Az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületeken végbemenő fejlesztések egymással összehangoltan valósulnak meg, egymást kiegészítik, segítik, feltételezik.

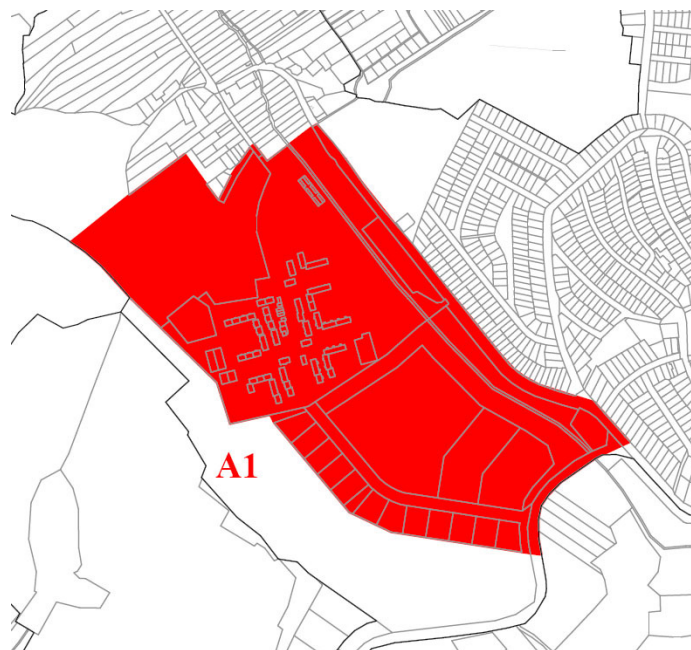

3.4-1. ábra: Komló területén lehatárolt akcióterületek

3.4.2 Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása

1. akcióterület: Körtvélyes (A1)

Körtvélyesi félbe maradt lakótelep lassan leromlik ebben a helyzetében. Ezért egy komplex rehabilitáció szükséges, ami a lakóterület megújításán kívül munkahelyeket is kialakít a lakóterület környezetében

3.4-2. ábra: Körtvélyes

Az akcióterülethez kapcsolódó projektelemek:

- Lakóterület megújítás

Ez a projektelem magában foglalja az önkormányzati és magántulajdonú lakóépületek értéknövelő, energiahatékony felújítását és a lakótelep közterületeinek megújítását, közösségi terek és funkcionális zöldfelületek kialakítását

- Gazdasági terület bővítés és infrastruktúra fejlesztés

Ez a projektelem magában foglalja új gazdasági terület kialakítását a lakótelep és Mecsekfalva között, és a lakótelep és a Sikondai út közötti kialakuló gazdasági terület belső összekötő útjának kiépítését közművekkel együtt.

- A körtvélyesi város rehabilitációjához kapcsolódó — társadalmi együttműködést erősítő — komplex programok

Az akcióterület fejlesztésénél lényeges, hogy ne csak infrastrukturális, beruházási jellegű fejlesztések valósuljanak meg, hanem a helyi társadalom is aktívan részt vegyen környezetének megújításában. A helyi közösségek mozgósítása elősegíti az identitás erősödését, nő a városrészhez való kötődés, valamint hozzájárul a társadalmi kohézió erősítéséhez is.

2. akcióterület: Városházakör (A2)

A Városházakör akcióterület a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sávnak a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakasza. Célja, hogy a városházakör vonzóvá, közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon.

Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.

3.4-3. ábra: Városközpont

Az alábbi projektelemek a cél elérésének együttes feltételei:

- A projektelemek koordinálását segítő terv készítése
Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületfejlesztésére, és a megvalósítás ütemezésére
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- Új utasbarát buszpályaudvar létesítése
Egy új korszerű, utasbarát pályaudvar helyét a városközpontban kell keresni, de a buszok parkoltatására a központi funkciókat nem zavaró helyet kell találni.
- Havária út létesítése
A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont párosan halad keresztül a város majdnem egész forgalma. Ennek valamilyen okból működésképtelenné válása esetére kínál megoldást a havária út. Nyomvonalának egyrészt kapcsolatot kell teremteni a Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér között, másrészt a Tröszt utca vége és a Zrínyi tér között.
- Légópincék hasznosítása

3.5 AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZÉ SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK ÉS EZEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIA CÉLJAIHOZ

A kulcsprojektek, hálózatos, illetve akcióterületi projekteken kívül azonosításra kerültek egyéb, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések, amelyek között a beruházási jellegű beavatkozások (E-B) mellett soft elemek (E-S) is szerepelnek.

Vízminőség javítása (E-B1)

Komló keleti részét a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete érinti, amely a Gesztenyés városrészt és a Macskalik-patak völgyét is magába foglalja. Ezeken a területeken a felszín alatti vizek védelméről szóló 2019/2004. (VII.21.) Korm. rendeletet kell figyelembe venni.

A beavatkozás keretében Mánfa és Ligeti vízbázison 7 db víztermelő kút felújítása, 2 db új kút létesítése; a vízkezelési technológia fejlesztése; valamint a meglévő ivóvízhálózat rekonstrukciója valósul meg.

Humán ellátások infrastruktúrájának fejlesztése (E-B2)

A humán ellátórendszer épületei nem felelnek meg a XXI. század követelményeinek, amelyek mára a szolgáltatások színvonalának növelését, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést is korlátozzák. Az ellátórendszer fejlesztésénél figyelembe kell venni a társadalmi-demográfiai prognózisokat, amelyek a népesség további elöregedésével számolnak. Ez egyrészt az egészségügyi intézmények túlterheltségét, másrészt az Idősek Otthonának kapacitásgondjait eredményezheti.

A beavatkozás révén javul a szociális és egészségügyi ellátás színvonala. Az intézmények egészségi állapottól függetlenül mindenki számára elérhetővé válnak.

Tervezett projektek:

- Közintézmények akadálymentesítése
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése
- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek (egészségügy, oktatás, szociális ellátás) mennyiségi és minőségi fejlesztése

Társadalmi kohézió és városi identitás erősítése, foglalkoztatás növekedésének elősegítése (E-S1)

A fejlesztés célja a helyi közösségek megerősítése. Ehhez javítani szükséges az egyének motiváltságát, illetve az emberi kapcsolatok színvonalát. Közösségi szinten segíteni kell a közösségek összetartó erejének növelését, a civil aktivitás fokozását. A természeti, az épített és a kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése a külvilággal a komlói emberek közös ügye, amely nagymértékben hozzájárul a helyi identitástudat erősítéséhez. A helyi természeti értékek közös gondozása, a körük épülő programok, esetleges hagyományok ápolása, bemutatása elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését.

A hátrányos-helyzetű társadalmi csoportok integrációjához elsősorban az érintettek képzettségi szintjét kell javítani (alapfokú oktatás, kollégiumi rendszer, specializált szakképzési irányok), amely segíti a hátrányos-helyzetű rétegek megjelenését a munkaerőpiacon, valamint az elhelyezkedési esélyeinek növelését.

Tervezett projektek:

- Foglalkoztatási paktum Baranya megyében - "munka-pontok" kialakítása Komlón
- Térségi identitáserősítő rendezvények szervezése
- Munkahelybővítést segítő munkáltatói képzések
- Antiszegregációs program

Térségi együttműködés erősítése (E-S2)

Komló gazdaságát egykor a bányászat, jelenleg pedig Pécs foglalkoztatói szerepe határozza meg, de a gépiparra épülő helyi ipar is jelentős szerepet tölt be a város életében. Lényeges ezen szektorok vertikális és horizontális együttműködésekkel alapuló megerősítése, valamint a város térségi megközelíthetőségének javítása.

Tervezett projektek:

- Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából
- A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben
- A szénvagyon környezetbarát felhasználásának szakmai előkészítése a Bányászati Klaszter keretében
- Lobbizás az M9 autópálya, a komlói bekötő útja és a 66-os útra átkötő szakasz előkészítésének befejezéséért

3.6 A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE

A tervezett fejlesztések 2014-2023 között kerülnek megvalósításra. A projektek ütemezését a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján dolgoztuk ki, figyelembe véve a tervezett fejlesztések:

- előkészítettségét;
- egymásra épülését;
- indokoltságát, szükségszerűségét;
- a társadalmi, környezeti és gazdasági hatását;
- lehetséges finanszírozhatóságát;
- a rendelkezésre álló önkormányzati sajáterő nagyságát,
- a projekt típusokra jellemző korábbi projekt előkészítési és megvalósítási időigényre vonatkozó tapasztalatokat.

Amennyiben a fenti tényezőkben jelentősebb változások történnek, pl.: fejlesztéseket lehetővé tevő pályázati felhívások a várt ütemezéstől eltérően jelennek meg, az ütemterv a változások figyelembevételével módosulhat

A tervezett beavatkozások között számos olyan található, amelynek ütemezése a teljes tervezési időszakot felöleli, ilyenek például a hálózatos projektek, valamint a kulcsprojektek. A tervezett beavatkozások indikatív ütemezését a következő alfejezet összefoglaló táblázata tartalmazza.

3.7 A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI AKCIÓK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE

A stratégia alapját az európai uniós forrásokra épülő operatív programok céljai meghatározzák, ugyanakkor a stratégiakészítés idején még nem ismertek, hogy mikor és milyen pályázati források válnak elérhetővé, mely kedvezményezetteknek, s milyen kritériumrendszernek kell megfelelni. Így csak azon projektek költségbeclése adott, ahol az előkészítés már előrehaladott stádiumban van, a többi projektnél a pályázati felhívások megjelenését követően kerülhet meghatározásra a pontos projekt tartalom és költségvetés. A stratégia kitér a magán befektetőkkel való szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeire, de esetükben még inkább bizonytalan a források és kritériumok ismerete nélkül a várható beruházások ütemezése és volumene.

2014-2020 között a városfejlesztési beavatkozások finanszírozása elsősorban az európai uniós területi és ágazati operatív programokon keresztül valósulhat meg. A tervezett fejlesztések megvalósítása 2015-2023 között történhet meg. Az ütemezés a fejlesztések egymásra épülése, az önkormányzat forrásainak várható rendelkezésre állása alapján lett kialakítva.

A 2014-2020 közötti EU-s támogatási időszakban a város szempontjából is kiemelt figyelmet érdemel a TOP (Terület és Településfejlesztési Operatív Program) források új eljárás szerinti felhasználása, melynek értelmében a 272/2014 (XI.05.) Korm. rendeletben meghatározott területi kiválasztási eljárásrend szerint a megyék Integrált Területi Programjuk (ITP) alapján történik a források felhívása a 1702/2014. (XII.3) Korm. határozatban rögzített forráskeret felhasználásával. *(A 2014-2020 közötti programozási időszakban a Terület és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programokhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörében utalt források megoszlásáról szóló 1702/2014. (XII.3) Korm. határozat).* A Kormányhatározat értelmében Baranya megye (a megyei jogú Pécs kivételével) 2014-2020 között 38,02 milliárd forintot használhat fel, amelynek prioritásait és intézkedésenkénti megoszlását az alábbi táblázat foglalja össze:

Prioritás	Intézkedés	Megyei forráskeret (milliárd Ft)	Megyei forráskeret (%)
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	1.1 Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése (ERFA)	6,367	16,75
	1.2 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés (ERFA)	3,395	8,93
	1.3 A gazdaságfejlesztési és munkaerő-mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés (ERFA)	2,434	6,40
	1.4 Foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével (ERFA)	2,011	5,29
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	2.1 Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés (ERFA)	7,035	18,50
3. Alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (ERFA)	3,583	9,42
	3.2 Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia felhasználás arányának növelése (ERFA)	5,984	15,74
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (ERFA)	1,024	2,69
	4.2 A szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése (ERFA)	0,814	2,14
	4.3 Leromlott városi területek rehabilitációja (ERFA)	1,103	2,90
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	5.1 Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi együttműködések (paktumok) – (ESZA)	2,813	7,40
	5.2 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (ESZA)	0,410	1,08
	5.3 Helyi közösségi programok megvalósítása (ESZA)	1,046	2,75
Mindösszesen		38,02	100

3.7-1. táblázat: A Baranya megyei Terület és Településfejlesztési Operatív Program prioritásai

Az előző tervezési ciklusban a Térképtér adatai alapján (<http://terkepter.palyazat.gov.hu/>) Komlón több mint 6 milliárd forint értékben ítéltek meg támogatást, amelynek nagyobb részét a vállalkozások realizálták. A város célja a 2007–13 időszakban megszerzett források mennyiségének meghaladása.

A 2014-2020 között megvalósítani tervezett projektek jelenleg ismert forrásigénye több mint 14,5 milliárd Ft, amelyből mintegy 10,5 milliárd forint önkormányzati projekt tartozhat a Terület és Településfejlesztés Operatív Program (TOP) fókuszába. Ezen túlmenően a város további TOP források lehívását kívánja megcélozni, amelynek forrásnagysága 1 Mrd és 2 Mrd közé esik.

A tervezett fejlesztések, projektek ismeretében Komlón a TOP forrásain túl a következő operatív programok bevonását, forrásfelhasználását tervezi:

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (**GINOP**) egyik legfontosabb célkitűzése Magyarország foglalkoztatási rátájának 75%-ra való emelése. Ehhez egyrészt új munkahelyeket kell létesíteni, másrészt a munkát vállalni akarók képességeit kell fejleszteni. A program további két fontos célkitűzése az ország innovációs képességeinek és kapacitásainak, valamint a magyar ipari és szolgáltató szektor fókuszált fejlesztése.
- A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (**KEHOP**) célkitűzése, hogy a magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek – hosszú távú változásokat is figyelembe vevő – védelmével összhangban valósuljon meg.
- Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (**EFOP**) fő célja, hogy a humán tőke és a társadalmi környezet javításával járuljon hozzá a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezeléséhez. Az EFOP a gyakorlatban nemcsak a szegénység elleni küzdelemből fogja kivenni a részét, de hangsúlyt helyez a társadalmi kohézió erősítésére, az egészségügyi beruházásokra, a köznevelés minőségének fejlesztésére, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelésére és a kutatás-fejlesztésre.
- A Vidékfejlesztési Program (**VP**) elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.
- Az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (**IKOP**) elsődleges célja a közlekedés hálózatának és infrastruktúrájának fejlesztése, a transzeurópai közlekedési hálózaton keresztül a városi közlekedésen át, egészen a környezetbarát megoldásokig.

Mindezekon túlmenően a város további operatív programokat (pl. Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program; Magyar Halászati Operatív Program; Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program stb.), illetve EU-s és nemzetközi támogatásokat (pl. bilaterális programok) is bevonhat a fejlesztési elképzeléseik megvalósításába.

Mivel az elérhető források összetétele nem ismert még pontosan, az ITS ténylegesen végrehajtásra kerülő beavatkozásai sem azonosíthatóak. Az elérhető forrásokhoz kapcsolódó feltételek folyamatos

figyelése, lehetőség szerinti alakítása és ez alapján a végrehajtandó projektek kiválasztása az ITS menedzselésének részét képezi.

Fejlesztés megnevezése	Projektelemekek	Kedvezményezettek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, MFT)	Finanszírozás lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
Kulcsprojekt (K1)					
Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése (K1)	A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára	Komló Város Önkormányzata	1 500	TOP 1., 2. GINOP 1.	2015-2018
	Zobák aknai ingatlan megvásárlása és infrastruktúrával való ellátása	Komló Város Önkormányzata	300	GINOP 7, TOP 1.1.	2019-2023
	Altáró iparterületen ingatlanok vásárlása	Komló Város Önkormányzata	100	TOP 1.1	2015-2018
	Altárói iparterület közlekedési kapcsolatainak kiegészítése	Komló Város Önkormányzata	150	TOP 1.1.	2019-2022
	Fafeldolgozó ipar fejlesztése	Komló Város Önkormányzata, ma még ismeretlen magán vállalkozás,	300	GINOP 7.	2015-2018
	A kőszállítás környezetkímélő megoldása	Komló Város Önkormányzata, Kőbánya Vállalat	100	GINOP 7.	2015-től
Hálózatos projekt (H)					
Hatékony városüzemeltetések (H1)	12 db önkormányzati intézmény napelemes korszerűsítése	Komló Város Önkormányzata	413	TOP 3.	2015-2020
	Szakiskola hőszigetelése nyílászárócsereje és Komló Bányász Sport Kör 2 db létesítményének korszerűsítése	Komló Város Önkormányzata	303	TOP 3.	2016-2019
	Egészségügyi és szociális	Komló Város Önkormányzata	150	TOP 4.	2016-2018

Fejlesztés megnevezése	Projektelemekek	Kedvezményezett tek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, Mft)	Finanszírozás és lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
	alapellátást biztosító épületkorszerűsítések				
	Szent Borbála Szociális Otthon intézményeinek fejlesztése megújuló energia felhasználással	Komló Város Önkormányzata	180	KEHOP 5.	2017-2019
	Megújuló energia felhasználása, a közüzemi cégek hatékonyságának növelése	Komló Város Önkormányzata, közüzemi cégek	150	TOP 3. KEHOP 5	2015-2018
	Naperőmű park létesítése	Komló Város Önkormányzata, E-On	1 500	TOP 3 KEHOP 5	2016-tól
	Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása	Komló Város Önkormányzata, Komlói Fűtőerőmű Zrt	200	KEHOP 5.	2015-2018
	Biomassza kazán telepítése	Komlói Fűtőerőmű Zrt.	400	KEHOP 5.	2017-2020
	A térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 4.	2015-2018
	Belvízrendezés	Komló Város Önkormányzata	200	KEHOP 1.	2015-2020
Lakótelep közterületfejlesztése (H2)	Petőfi tér környékének közterületfejlesztése	Komló Város Önkormányzata	500	TOP 1., 2., 7.	2018-2020
	Közösségi terek, funkcionális zöldfelületek kialakítása	Komló Város Önkormányzata	300	TOP 4	2015-től folyamatosan
Az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés	A helyi buszközlekedés színvonalának és versenyképességének emelése	Komló Város Önkormányzata, Volán	1 000	TOP 1., 3.	2015-2017
	Kerékpárutak építése	Komló Város Önkormányzata	100	TOP 1.	2016-től folyamatosan

Fejlesztés megnevezése	Projektelemekek	Kedvezményezett tek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, Mft)	Finanszírozás és lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
<i>javára (H3)</i>	A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 1.	2015-2020
	A városkörnyéki településekből a munkába járás segítése	Komló Város Önkormányzata, Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt.	50	TOP 1.	2016-tól folyamatosan
	Kisbattyáni út felújítása	Komló Város Önkormányzata	200	IKOP 1.	2018-2021
<i>Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása (H4)</i>	A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szerezése	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 2.	2015-től folyamatosan
	A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 2.	2016-2018
	A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának felülvizsgálata	Komló Város Önkormányzata	20	TOP 2.	2017-2019
	A szilvási völgy „városligetté” fejlesztése és bekapcsolása városközpontba	Komló Város Önkormányzata	100	TOP 2.	2018-2020
<i>Turisztikai potenciál erősítése (H5)</i>	„KB 200/A Komloszaurusztól a bányászatig Komlón”	Komló Város Önkormányzata	400	GINOP 7. TOP 1.	2018-2020
	Ökoturisztikai központ fejlesztése	Komló Város Önkormányzata	25	GINOP 7. TOP 1.	2016-2017
	Kerékpárút építése Sikonda és városközpont között	Komló Város Önkormányzata	170	TOP 3.	2016-2018

Fejlesztés megnevezése	Projektelelemek	Kedvezményezett tek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, M Ft)	Finanszírozás és lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
Akcióterületi projektek (A)					
Körtvélyes (A1)	Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása	Komló Város Önkormányzata	600	TOP 3.2.	2015-2017
	Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 4.	2016-2018
	Lakótelepi közösségi terek, zöldfelületek, tematikus játszóterek létesítése	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 4.	2016-2018
	Gazdasági terület bővítése és infrastruktúra fejlesztése	Komló Város Önkormányzata	350	TOP 1.	2017-2019
	A körtvélyesi város rehabilitációjához kapcsolódó — társadalmi együttműködést erősítő — komplex programok	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 5.	2016-tól évente
Városmegközpont (A2)	A projektelemekek koordinálását segítő terv készítése	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 7.	2015-2016
	A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése	Komló Város Önkormányzata	500	TOP 1.	2016-2018
	A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése	Komló Város Önkormányzata	500	TOP 1.	2016-2018

Fejlesztés megnevezése	Projektelemekek	Kedvezményezettek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, Mft)	Finanszírozás lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
	A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 1.	2016-2018
	A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba	Komló Város Önkormányzata, MÁV	50	TOP 1,	2018-2020
	Minőségi zöldfelületek, közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás	Komló Város Önkormányzata	50	TOP 2.	2018-2020
	Piac és vásárcsarnok XXI. századnak megfelelő kialakítása	Komló Város Önkormányzata	700	TOP 2., 7.	2015-2019
	Új utasbarát buszpályaudvar létesítése,	Komló Város Önkormányzata	200	TOP 3.	2019-2021
	Havária út létesítése	Komló Város Önkormányzata	200	TOP 3.	2016-2020
	Légópincék hasznosítása	Komló Város Önkormányzata	600	GINOP 7.	2018-2020
Egyéb projektek (E)					
Vízminőség javítása (E-B1)	Komló város és kistérsége közös vízellátó rendszer vízminőség javítása	Komló Város Önkormányzata, érintett önkormányzatok	1 195	KEHOP 2.	2016-2020
Humán ellátások infrastruktúrájának fejlesztése (E-B2)	Közüntézmények akadálymentesítése	Komló Város Önkormányzata	50	EFOP 2.	2015-től folyamatosan
	Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése	Komló Város Önkormányzata	50	EFOP 2.	2017-2019
	A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi	Komló Város Önkormányzata	50	EFOP 1., 2.	2016-tól folyamatosan

Fejlesztés megnevezése	Projektelemekek	Kedvezményezettek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, M Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
	fejlesztése				
Társadalmi Kohézió és városi identitás erősítése, foglalkoztatás növekedésének elősegítése (E-S1)	Civil szervezetek támogatása	Komló Város Önkormányzata	50	EFOP 1.	2015-től folyamatosan
	Pályaválasztás, pályaeorientáció Baranya megyében	Komló Város Önkormányzata, BMVK	50	EFOP 1., 3.	2015-től folyamatosan
	Foglalkoztatási paktum Baranya megyében - "munka-pontok" kialakítása Komlón	Komló Város Önkormányzata, RFÜ, BMVK, munkaadók, munkavállalók, megyei önkormányzat,	50	TOP 5.	2015-től folyamatosan
	Térségi identitáserősítő rendezvények szervezése, közösségerősítő tevékenység a Komlói járásban	Komló Város Önkormányzata, civilek, CLLD szervezetek	64	TOP 5.	2015-től folyamatosan
	Munkahelybővítést segítő munkáltatói képzések	Komló Város Önkormányzata, Baranya Megyei Vállalkozói Központ	50	EFOP 1,3, GINOP 5, TOP 5.1.	2015-től folyamatosan
	Antiszegregációs program	Komló Város Önkormányzata,	100	TOP 4. EFOP 1.	2015-től folyamatosan
Térségi együttműködés erősítése (E-S2)	Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából	Komló Város Önkormányzata, Pécs MJV Önkormányzata		GINOP 7.	2016-tól folyamatosan
	A beszállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben	Komló Város Önkormányzata, Gépipari Klaszter, vállalkozások	20	GINOP 2.	2016-tól folyamatosan
	A szénvagyon	Komló Város	20	GINOP 7.	2015-2017

Fejlesztés megnevezése	Projektelelemek	Kedvezményezettek köre	Projektköltség, (indikatív összeg, M Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása	Indikatív ütemezés
	környezetbarát felhasználásának szakmai előkészítése a Bányászati Klaszter keretében	Önkormányzata			
	Lobbizás az M9 autópálya, a komlói bekötő útja és a 66-os útra átkötő szakasz előkészítésének befejezéséért	Komló Város Önkormányzata, térségi önkormányzatok, NIF Zrt., NÚSZ Zrt.		IKOP 1., 4.	2015-től folyamatosan

3.7-2. táblázat: A fejlesztések ütemezése és indikatív pénzügyi terve

3.8 A VÁROS VONZÁSKÖRZETÉRE KIHATÁSSAL LÉVŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK (PROJEKTJAVASLATOK)

A város vonzaskörzetére is hatással lévő projektek és fejlesztések elsősorban CLLD keretében valósulnak meg. A CLLD a szükségletet vagy kihívást tapasztaló embereket helyezi vezető szerepbe, helyi szervezetek alakítják ki a stratégiákat és választják ki a projekteket. Ez a CLLD leginkább megkülönböztető jegye és legnagyobb előnye.

CLLD keretében megvalósítani kívánt, térségi jelentőségű beavatkozások:

- társadalmi befogadás, a romák és más hátrányos helyzetű csoportok szegregációja, a városi nélkülözés:
 - szegénységgel küzdő emberek által vezérelt, a társadalmi befogadásra vonatkozó helyi tervek támogatása (pl. szakértők és más érdekeltek segítségével),
 - közösségszervezés és az önszervező csoportok létrejöttének támogatása, pl. személyre szabott tanácsadási módszerek, romák és nem romák közös csoportjaiban,
 - megosztáson alapuló rendszerek (pl. közösségi autózás, kerékpárkölcsonzók, kollektív kertek és telkek) támogatása, mikrohitel-rendszerek;
- munkahelyteremtés: szociális vállalkozások és szövetkezetek létrehozása a leszakadó munkaerőpiaci rétegek foglalkoztatására;
- fiatalok munkanélkülisége: segítségnyújtás a tanulásból a munkába való átmenetre (gyakornoki rendszerek, mentorprogramok);
- helyi vállalkozások erősítése: „vásárolj helyi terméket” kampányok, rövidre zárt ellátási láncok (pl. termelői piacok), helyi élelmiszerrendszerek megerősítése, közösségi finanszírozás kihasználása innovatív induló vállalkozások számára;
- éghajlatváltozás: lakások felújítása (pl. kalákában, vagy önkormányzati segítséggel helyi vállalkozók által), helyi energiatermelés (házi napelem, kollektor, talajszonda), energiatakarékosság.
- a város-vidék kapcsolatok: hátrányos helyzetű területek összekapcsolása lehetőségeket hordozó területekkel (pl. hátrányos helyzetű környékek a növekedési központokkal)
- kapcsolatok építése:
 - a kormányzás helyi, regionális és országos szintjei között (iskolák, kórházak és egyetemek)
 - szociális innovációs platform (szélesebb körben alkalmazható cserék, együttműködések és hálózatok építése).

4 ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

4.1 A TELEPÜLÉS SZEGREGÁTUMAINAK ÉS SZEGREGÁCIÓ ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEINEK BEMUTATÁSA

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a KSH négy szegregátumot jelölt meg a városban, ezek közül kettő városszövetbe ágyazott, kettő pedig külterületen található.

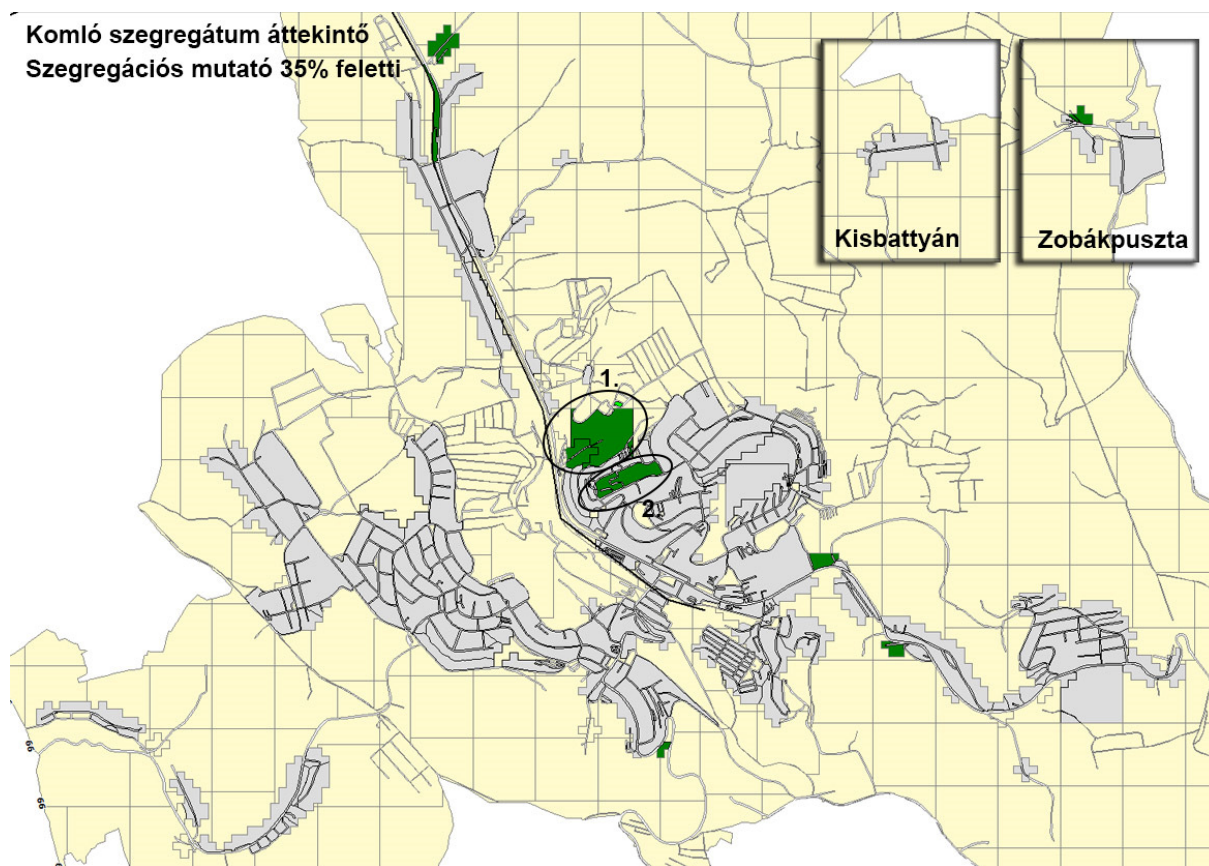
Az önkormányzattal egyeztetett adatok megerősítették a lehatárolás pontosságát. Korrekcióra azért szükség volt, mert a KSH által megküldött, a szegregátumokat jelző kartogramokhoz tartozó, automatikusan generált táblázatok és térképek között ellentmondás feszült: a sportvölgyi szegregátum két különböző lehatárolással jelent meg. Azon a térképen, amely a területet abból a szempontból vizsgálta, hogy a lehatárolható tömb szegregációs mutatója 30% feletti, négy lakással nagyobb volt, mint a 35% feletti szegregációs mutatójú térkép által jelzett területen. Mivel mind a két esetben bőven 35 százalék feletti volt a szegregációs index (52,6%, illetve 56,3%), ezért a megalapozó fejezetben a lakosságszámban nagyobb területet elemeztük részletesebben, mivel itt a szegregációs mutató a nagyobb a lakosságszám mellett is jelentősen meghaladta a 35%-ot. A helyzetet tovább árnyalja, hogy a területen európai uniós forrásból finanszírozott lakhatási deszegregációs program zajlik, melynek eredményeként a területen élő alacsony státuszú lakosság száma 2015 nyarára 50 fő alá fog csökkenni. Döntésünket, hogy a folyamatban lévő lakhatási program ellenére a megjelölt tömböt szegregátumként kezeljük, az indokolja, hogy a területen – ha a jelenleginél alacsonyabb, 50 főt el nem érő létszámban is – továbbra is rendkívül szegény családok fognak egy tömbben élni.

A Komlón található négy szegregátum közül kettő belterületen, kettő pedig külterületen (zártkerti övezetben) található (1. számú térkép). A KSH nem készített a külterületi szegregátumokról kartogramokat, ezért a térképen csak két terület került megjelölésre a négyből.

A négy szegregátum:

1. Sportvölgy és Szállásfalú (Sportvölgy mindkét oldala - Vak Bottyán u. keleti vége)
2. Kazinczy utca (Vörösmarty Mihály utca - Hunyadi János utca - Kazinczy Ferenc utca)
3. Cseresznyák (külterület)
4. Dávidföldi kertek (külterület)

Egyéb terület sem szegregátumnak, sem szegregációval veszélyeztetett területnek nem minősíthető.

4.1-1. ábra: Komló szegregátumait bemutató térképe. Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

A legkedvezőtlenebb mutatókkal az **1. számú szegregátum** rendelkezett a 2011-es népszámlálás időpontjában. A szegregációs index (a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) ezen a területen 56,3% volt. A tömbben rendkívül magas a roma lakosság aránya, ez tovább erősíti a szegregáltságot. A fejezet bevezetőjében említett deszegregációs projekt a Dél-Dunántúli Operatív Program (4.1.2/B-13) keretében zajlik, az európai uniós támogatás összege 322 millió forint. A projekt megvalósítása során a **Szállásfalun** lévő két önkormányzati épületet (Vak Bottyán utca 17. és 18.) felújították, az itt lévő 8 lakásból alapterület növeléssel 6 lakást és egy közösségi helységet alakítottak ki. A tervek szerint a főpályázó Komló város konzorciumi partnere, a Caritas napi szinten lesz jelen a gyerek- és felnőtt programokkal, segítő tevékenységgel. Kialakítani szándékoznak továbbá egy játszóteret, fel kívánják újítani az itteni utat és a buszmegállót, továbbá térfigyelő kamerákat fognak felszerelni. További megoldandó probléma a terület közvetlen közelében elhelyezkedő sitt- és szemétkerakó felszámolása.

A Szállásfalun kialakítandó hat lakásba a Sportvölgyből költöznek családok a tervek szerint, míg a Sportvölgyből néhány családot, Szállásfaluról pedig mindenkit integrált környezetbe kívánnak költöztetni. A **Sportvölgy** eddig szociális bérlakásként működő két barakképülete lebontásra kerül, ezt az is indokolja, hogy 2012-ben a közvetlen közelébe hulladékudvar került kialakításra.¹

¹ <http://www.hegyhatmedia.hu/komlohirek/varoshaza/?p=11797>

Az eredetileg Szállásfalun lakó családokat (51 fő) integrált környezetbe költöztetik. Az önkormányzat 17 lakást vásárolt ennek a célnak az elérése érdekében, főként a város kenderföldi és déli részén, a Pécsi út és a Kökönyös-kelet közé eső területen, de a város egyéb részein is. Szállásfalu felújított épületeibe pedig a csak szakaszon integrálható sportvölgyi családok kerülnek elhelyezésre. A projekt megvalósításának folyamat előrehaladott, befejezésére 2015 nyarán kerülhet sor. A területről elmondható, hogy az európai uniós programnak köszönhetően a KSH által megadott kritériumok alapján szegregátumként nem lehet a tömböt meghatározni. Azt, hogy mégis a szegregátumok között szerepeltetjük a területet, az indokolja, hogy Szállásfalun továbbra is a legnehezebb helyzetű családok (6 család) fognak élni, ezt az Anti-szegregációs Program nem hagyhatja figyelmen kívül.

A 2. számú szegregátum lakossága döntő részben roma, több mint hatszázan élnek a gettósodó tömbben. A területen 342 lakás található, ezek közül (a lakottakon belül) a komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások aránya 42,5%, ez tízszerese a városi arálynak. Az egyszobás lakások aránya 69,2 százalék. A területen 199 önkormányzati bérlakás található. Ezek egy része rendkívüli mértékben lelakott, van olyan ablak nélküli üres lakás, amelyet szemetesnek használnak a környéken élők.

A Türr István Képző- és Kutató Intézet 2012-ben a „Bizalom és munka” program keretében különféle lakhatási beavatkozásokat végzett a területen. A projekt kiemelt célja az áram- és vízfogyasztással összefüggő díjhátralékok további növekedésének megállítása volt. Az önkormányzat a szegregátum területén és annak környékén 140 díjhátralékos lakásában zárta el a vizet, ezzel párhuzamosan közutakat telepítve. A lakásokban kártyás villany- és vízmérő órák kerültek felszerelésre, a vízvezetékek egy része kicserélésre került. A területen a 2014. december 31-ei állapot szerint 61 kártyás vízóra található, 51 ingatlanon pedig díjhátralék miatt a vízszolgáltatást megszüntették. A program keretében egyéb munkálatokra is sor került, néhány lépcsőház, és lakás felújítása történt meg.

A 3. és 4. számú szegregátumok zártkerti területen fekszenek. Egyfajta spontán szegregáció látszik kialakulni ezekben a tömbökben, ahol nagyon kevés lakásfunkciójú épület található. A dávidföldi zártkert külső határán aszfaltozott illetve betonburkolatú utak kerültek kiépítésre. A cseresznyáki ingatlanok megközelítésére szolgáló utak és a kertes övezet belső részein levő utak is kőzúzalékosak, kivéve azt a rövid aszfaltos szakaszt, ami a szilvási belterületi részre esik. Mind a két terület többségében ivóvízzel ellátott. A vezetékek nem közcélú, hanem a közműszolgáltató gerincvezetékéről ágazik le az a mérővel ellátott hálózat, mely a kertetársulás által kiépített és üzemeltetett. Az ingatlanok 60-70 százalékban árammal ellátottak, amit szintén a kertetulajdonosok építettek ki az áramszolgáltatóval kötött megállapodás alapján. Szennyvízhálózat nincs kiépítve. A cseresznyáki zártkertben valamivel alacsonyabb a vezetékes vízzel és árammal ellátott ingatlanok aránya.

Az alábbi táblázatban összefoglalásra kerül a négy szegregátum státusza.

	Társadalom (Demográfia – 2011.)	Társadalom (Foglalkoztatottság/ Segélyezés – 2011.)	Lakáshelyzet	Épített környezet / Közterületek minősége	Szolgáltatásokhoz (közintézményi/piaci jellegű) való hozzáférés	Etnikai szegregáció	Eddigi beavatkozások nyomán bekövetkezett változások
1-es számú szegregátum	Lakosságszám: 53 fő (2011.). A 0-14 évesek aránya (35,8%) közel háromszorosa a városi mutatónak. Alacsony státuszú lakosság aránya 56,3%.	A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 87,5%. LFT-ben részesülők száma 9 fő, RGyK-ban 15 fő és RSzS-ben 0 fő, FHT-ban 9 fő részesült.	alacsony komfortfokozattal rendelkező lakások aránya 81%	Az önkormányzati bérlakások lelakottak voltak, a Sportvölgy barakképületei mellett hulladékudvar került kialakításra. A Szállásfalu melletti részen jelentős mennyiségű építési hulladék halmozódott fel.	A területen a lakóházak mellett ipari területek találhatóak. A sportvölgyi részen hulladékudvar került kialakításra. A városközpont 2 km-re található.	A területen főként romák laknak.	Sportvölgy barakképületei elbontás alatt. Szállásfalu épületei felújításra kerültek. A területről 51 fő integrált körülmények közé történő elhelyezése folyamatban van.
2-es számú szegregátum	Lakosságszám: 630 fő (2011.). 2015-re 667 főre növekedett. A 0-14 évesek aránya (18,1%) közel másfélszerese a városi mutatónak. Alacsony státuszú lakosság aránya 36,8%.	A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 70,6%. LFT-ben részesülők száma 182 fő, RGyK-ban 187 fő és RSzS-ben 27 fő, FHT-ben 117 fő részesült.	komfort nélküli, félkomfortos és szükségilakások aránya 42,5%, ez tízszerese a városi arálynak. Az egyszobás lakások aránya 69,2 százalék.	A Kazinczy utca bizonyos részei teljesen leromlott területek, viszont a Vörösmarty utca több tömbje is konszolidált képet mutat, a Hunyadi János utcai rész pedig családi házas övezet.	A területen kizárólag lakóházak találhatóak. A városközpont 1 km-re található.	A területen romák laknak többségben.	A tömbben több lakásban kártyás villany- és vízmérő órák kerültek felszerelésre, a vízvezetékek cseréjére részlegesen sor került. Néhány lépcsőház és lakás felújítására is sor került.
3-as számú szegregátum	Lakosságszám: 80 fő. A korosztályos arány hasonló, a városéhoz. Alacsony státuszú	A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 83,7%. LFT-ben részesülők	Az épületek nagy része nem lakásként van nyilvántartva.	Zártkert, kevés nyilvántartott lakóingatlan. Pormentes út nincs, a szennyvízhálózat nem épült ki. Közvilágítás	A területen a lakóházak mellett pincék, garázsok, gazdasági épületek, egyéb kerti építmények találhatóak. A városközpont 2 km-re	A területen romák és nem romák egyaránt laknak.	Nem voltak beavatkozások.

	Társadalom (Demográfia – 2011.)	Társadalom (Foglalkoztatottság/ Segélyezés – 2011.)	Lakáshelyzet	Épített környezet / Közterületek minősége	Szolgáltatásokhoz (közintézményi/piaci jellegű) hozzáférés	Etnikai szegregáció	Eddigi beavatkozások nyomán bekövetkezett változások
	lakosság aránya 38,8 %.	száma 5 fő, RGYK-ban 5 fő és RSzS-ben 1 fő, FHT- ben 9 fő részesült.		nincs. A vezetékes ivóvízhálózat kiépült, áramszolgáltatás van.	található.		
4-es számú szegregátum	Lakosságszám: 68 fő. A korosztályos arány eltérő a városétól: a 0-14 évesek aránya (7,4%) 5 százalékponttal, a 60 éves és annál idősebbek aránya (19,1%) 7 százalékkal alacsonyabb, mint a városi mutató Alacsony státuszú lakosság aránya 42 %.	A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 61,9%. LFT-ben részesülők száma 11 fő, RGYK-ban 7 fő és RSzS-ben 6 fő, FHT-ban 12 fő részesült.	Az épületek nagy része nem lakásként van nyilvántartva.	Zártkert, kevés nyilvántartott lakóingatlan. Pormentes út nincs, a szennyvízhálózat nem épült ki. A közvilágítás csak részlegesen épült ki. A vezetékes ivóvízhálózat kiépült, áramszolgáltatás van.	A területen a lakóházak mellett pincék, garázsok, gazdasági épületek, egyéb kerti építmények találhatóak. A városközpont 1,5 km-re található.	A területen romák és nem romák egyaránt laknak.	Nem voltak beavatkozások.

4.1-1. táblázat: Komló város KSH által kijelölt és a város által jóváhagyott szegregátumainak státusza –a legsúlyosabb helyzetben lévő területek kiemelésével (témakörönként)

4.2 AZ ELMÚLT ÉVEKBEN TERVEZETT, ILLETVE MEGVALÓSÍTOTT, A SZEGREGÁTUMOKAT ÉRINTŐ BEAVATKOZÁSOK

A 2010-es IVS-ben rögzített oktatási és munkaerő-piaci intézkedések teljesüléséről kevés információ áll rendelkezésre az adatbázisok egybevethetőségének hiányában. Az IVS tanulmányozása és a helyszíni bejárás után leszögezhető, hogy a Kazinczy utcai szegregátumban nem valósult meg szociális városrehabilitációs projekt és a tervezett közösségi ház sem kezdte meg működését.

Az IVS-ben rögzített intézkedések helyett a város teljesen más, ám rendkívül fontos területekre fókuszálva sikeres lakhatási deszegregációs programokat hajtott végre. Az elmúlt 10 évben a város 920 millió forintnyi forrást nyert erre a célra. Ezek a programok 1. és a 2. számú szegregátumokat és környezetüket érintették elsősorban.

4.3 ANTI-SZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSI TERV

4.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

4.3.1.1 Anti-szegregációs célok

Komló elemi érdeke és célja, hogy az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség és az integráció biztosításának elve az élet minden területén megvalósuljon a városban. Ehhez a lakhatási feltételek biztosítása mellett – széleskörű együttműködésen alapuló – többféle: szociális, képzési, foglalkoztatási, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést javító intézkedések együttesével kívánunk hozzájárulni. Az alacsony státuszú lakosok integrációja előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányaikat, javítják foglalkoztatási esélyeiket, hozzájárulva ezzel az alacsony státusz megváltozásához.

Horizontális célok	Alcélok
1. Az esélyegyenlőség biztosítása a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembe vételével, hogy semmilyen fejlesztés nem járulhat hozzá a településen belüli, vagy kívüli szegregáció kialakulásához és erősödéséhez Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a településen	
2. Oktatási integráció biztosítása	Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése A lemorzsolódás csökkentése
3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése Új szociális szolgáltatások biztosítása
5. Közösségi terek biztosítása	A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet

	segítő, programok helyszíneinek biztosítása Minden korosztály részére biztosítani a közösségi tereket
--	--

4.3-1. táblázat: Az anti-szegregációs terv horizontális céljai és alcéljai

A szegregátumok megszüntetése nem lehetséges, ezért legfőbb célunk, hogy a rossz állagú ingatlanok felszámolásával, a mobilizációs lehetőségek megteremtésével a szegregációt oldjuk, a szegregátumokban élők számát csökkentsük. Emellett pedig a területek rehabilitációjával megteremtjük az élhető lakókörnyezetet.

Terület specifikus célok	Szegregátum 1	Szegregátum 2	Szegregátum 3	Szegregátum 4
A településrendezésben a szegregációt csökkentő intézkedések megjelenítése, építési tilalom elrendelésével	X			
Mobilizációs program kidolgozása az alacsony státuszú lakosság koncentrációjának csökkentése érdekében		X		
A lakókörnyezet rehabilitációja	X			
Közösségi tér kialakítása		X		
A közüzemi tartozások csökkentése előrefizetés, kártyás mérőórákkal		X		
Az egészségre ártalmas tényezők megszüntetése: illegális szemétkerakók felszámolása	X			
Szociális térkép elkészítése			X	X

4.3-2. táblázat: Az anti-szegregációs terv terület specifikus céljai és azok relevanciája az egyes szegregátumokban

4.3.1.2 Általános – horizontális anti-szegregációs intézkedések

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése és ezen belül a területi vagy más típusú szegregáció feloldása, Komló város számára a fenntartható városfejlődés alapja. Ennek tudatában a város messzemenőig figyelembe veszi a jövőben megvalósuló fejlesztéseinél, hogy azok nem okozhatják sem horizontálisan, sem területileg a szegregáció kialakulását, vagy erősödését. Az önkormányzat az általa működtetett intézményekkel, a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, az egyházakkal és egyházi szervezetekkel és a városban és a városért dolgozó civil szervezetekkel együttműködik annak érdekében, hogy a településen az esélyegyenlőség és a szegregáció-mentesség a mindennapok részévé váljon. A megállapodás eredményeként **Integrációs kerekasztalt** hoz létre, amely meghatározott időközönként áttekinti a legrosszabb helyzetű családok, a szegregátumokban és szegregációval veszélyeztetett területeken élő lakosság helyzetét, megvizsgálja annak lehetőségét, hogy a rendelkezésére álló eszközök (pl. közfoglalkoztatás) elérik-e ezeket a családokat, és

amennyiben nem, intézkedéseket javasol a városvezetésnek a helyzet javítására. A kerekasztal figyelemmel kíséri az esetleges diszkriminációs folyamatokat és összehangolt intézkedésekkel megszünteti azt.

Az anti-szegregációs beavatkozások egyes elemei megkülönböztethetők aszerint, hogy egyes intézkedések az infrastruktúra javítására vagy az emberek és közösségeik fejlesztésére irányulnak. Kijelenthető, hogy e két fajta beavatkozás együttesen képes a legeredményesebb hatást elérni. Mindezek alapján a város által alkalmazott intézkedések is mind a két fejlesztési fókuszot tartalmazzák.

A városvezetés meggyőződése, hogy az esélyteremtés legfontosabb eszközét a megfelelő színvonalú és mindenki számára hozzáférhető oktatás jelenti.

Az óvodákba járó gyermekek SNI/HH/HHH arányát megvizsgálva az adatszolgáltatás hiányosságai (és annak problematikus volta: a HHH gyerekek nem lehetnek többen, mint a HH gyermekek, hiszen előbbiek az utóbbiak részhalmaza. (A problémás adatok – továbbá az adathiányok - sárga színnel kiemelésre kerültek) ellenére is látható, hogy a város óvodái között a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenlőtlenül oszlanak el a városi – önkormányzati és egyházi fenntartású intézményeiben. Ezen a helyzeten változtatni szükséges, ennek érdekében az óvodai nevelésben résztvevő feladat-ellátási helyek között a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes eloszlását biztosítani kell.

Intézmény (feladat-ellátási hely) neve	Gyermekek létszáma, fő	Ebből ellátási körzeten kívüli	SNI, fő (%)	HH fő (%)	HHH (%)
Komló Városi Óvoda	72 fő	19 fő	0 (0%)	9 (12,5%)	3 (4,2%)
Kökönyösi Óvoda	111 fő	28 fő	5 (4,5%)	6 (5,4%)	8 (7,2%)
Szilvási Óvoda	77 fő	16 fő	2 (2,6%)	0 (0%)	2 (2,6%)
Körtléyi Óvoda	129 fő	25 fő	10 (7,8%)	7 (5,4%)	2 (1,5%)
Hunyadi u. Óvoda	61 fő	22 fő	6 (9,8%)	10 (16,4%)	21
Belvárosi Óvoda	71 fő	32 fő	3 (4,25%)	1 (1,4%)	0 (0%)
Mecsekjányi Óvoda	26 fő	10 fő	0 (0%)	0 (0%)	1
Gesztenyési Óvoda	26 fő	0	0 (0%)	3 (11,5%)	2 (7,7%)
Boldog Ceferino katolikus Óvoda	n.a.	n.a.	n.a.	9	14
EGYMI óvoda	n.a.	n.a.	n.a.	0	1
Felsőszilvási Óvoda	54 fő	19 fő	0	0 (0%)	2

4.3-3. táblázat: A komlói óvodákba járó gyermekek száma, a HH, a HHH és az SNI-s tanulók száma és aránya a 2015. januári állapot szerint. Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2015.

A településen élő óvodás gyermekek körében fel kell mérni a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal (BTM) küzdő gyermekeket. A 4. számú táblázat alapján kimutatható, hogy több intézményben is elég magas az SNI-s gyermekek száma, akárcsak a hátrányos helyzetűeké, mindez azt jelzi, hogy fontos lenne számukra olyan foglalkozásokat biztosítani, melyek az óvoda-iskola átmenetet előkészítik, segítik. Emiatt az óvodában heti egy alkalommal biztosítani szükséges Alapozó terápiát² az 5. életévet betöltött, a valamilyen képességzavarral küzdő gyermekek részére. A terápia alkalmas a képességek sokirányú fejlesztésére, esetleges képességbeli hiányosságok pótlására, illetve a megkésett beszédfejlődésű, valamint a különböző részfunkció zavaros (térirány zavaros, dyslexia-, dysgráfia veszélyeztetett) gyermekek fejlesztésére. Nagyon jól alkalmazható továbbá figyelem- és magatartás zavaros gyermekek kezelésére is.

Az általános- és középiskolák esetében is az adatszolgáltatás hiányosságai (A HHH gyerekek nem lehetnek többen, mint a HH gyermekek, hiszen előbbiek az utóbbiak részhalmaza. A problémás adatok – továbbá az adathiányok - sárga színnel kiemelésre kerültek) miatt nem elemezhető részletesen az intézmények közötti szegregáció, a rendelkezésre álló kevés, ám megbízható adatok alapján kimutatható, hogy az egyes intézmények között nagyon jelentős eltérések vannak a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya között.

A szegregáció további erősödésének megakadályozása érdekében egyeztetést kezdeményezünk a KLIK helyi tankerületével.

Oktatási intézmény (feladat-ellátási hely) neve	Tanulói létszám	Ebből ellátási körzeten kívüli	SNI, fő (%)	HH fő (%)	HHH (%)
Általános iskolák					
Kenderföld-Somági Általános Iskola	287	68	42 (14,6%)	36	49
Szilvási Általános Iskola	280	128	6 (2,1%)	11 (3,9%)	2 (0,7%)
Szilvási Általános Iskola Felsőszilvási Általános Iskolája	153	54	4 (2,6%)	4 (2,6%)	1 (0,65%)
Komlói Egységes Gyógypedagógiai, Módszertani Intézmény Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium	119		119 (100%)	5	9
Gagarin Általános Iskola	492		50 (10,2%)	48 (9,8%)	29 (5,9%)
Kodály Zoltán Általános Iskola	n.a.		n.a.	15	17
Középiskolák					
Kökönyösi Szakközépiskola	232		14 (6%)	5	13
Kökönyösi Szakközépiskola Nagy László Gimnáziuma	226		1 (0,45%)	4 (1,8%)	2 (0,9%)
Kökönyösi Szakközépiskola Nagy László Szakközépiskolája, Szakiskolája, Speciális Szakiskolája és Kollégiuma	277		46 (16,6%)	15	16

4.3-4. táblázat: A komlói általános- és középiskolákba járó diákok száma, a HH, a HHH és az SNI-s tanulók száma és aránya a 2015. januári állapot szerint. Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2015.

² <http://lajtorjastudio.hu/tudastar/alapozo-terapia/>

A devianciák kiszűrése, a megfelelő fejlődés és a sikeres felnőtté válás érdekében létre kell hozni egy, a gyermekek sikeres előrehaladását a középpontba állító szakmaközi hálózatot, amely a rendszeresen megtartott szakmai műhelyek keretében összehangoltabb, eredményesebb és hatékonyabb szolgáltatásokat tud biztosítani. A hálózat működtetésének célja, hogy a gyerekekkel foglalkozó szakemberek közvetlenül szerezzenek ismereteket egymástól, mindezt a jelzőrendszer hatékonyabb működtetése érdekében. A hálózatban az alábbi szakterületek képviselői kerülnek meghívásra: közoktatási intézmények munkatársai (vezetői), egészségügyi intézmények, szociális és családsegítő munkatársak, igazgatási és foglalkoztatási intézmények munkatársai (vezetői).

A városban élő nagyszámú rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult tanuló részére nyári napközi biztosítása szükséges, nyári étkeztetéssel. Olyan foglalkozások lebonyolítására van szükség, melyek biztosítják a gyermekek felzárkózási esélyeinek növelését és a szabadidő értelmes eltöltését.

A hátrányos helyzetű általános iskolás tanulók egyéni és csoportos fejlesztését, illetve a szabadidő hasznos eltöltését célzó tanodák működtetésére több civil szervezet is vállalkozott a városban – uniós források segítségével. Mivel ezek a programok projektfinanszírozással működnek, folyamatos fenntartásuk kizárólag pályázati forrásokból nem lehetséges. A város megvizsgálja az eddig lebonyolított, illetve futó tanoda programokat és eredményességük alapján vállalja a pályázatok közötti időszakokban az általuk – és a helyi iskolák visszajelzései alapján – legeredményesebbnek tartott szolgáltatás vagy szolgáltatások működési támogatását. A tanodákban folyó nem formális tanulási módszerekre épülő kompetencia-fejlesztés elősegíti az iskolai sikerességet és erősíti a továbbtanulási motivációkat, nagymértékben segítve a rossz szociális háttérű családok gyermekeinek iskolai előrehaladását, megakadályozza az intézményrendszerből történő kihullásukat.

A város az elmúlt 10 évben több százmillió forintos támogatást nyert a lakhatási integráció helyi megvalósítására. Ezek eredményeinek fenntartására erőforrásokat szükséges biztosítani. Szállásfalun az önkormányzati intézmények (pl. Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat) és a civilek (pl. Caritas) segítségével kell segítséget nyújtani az ott élő családok számára, hogy az újonnan kialakított lakókörnyezet ne induljon romlásnak.

A bérlakás gazdálkodás során meg kell erősíteni a tulajdonosi szemléletet, az önkormányzat szociális bérlakásainak állagát meg kell őrizni, a nagyszámú, teljes mértékben lelakott lakásokat szakaszosan fel kell újítani és a jelenleginél komfortosabbá szükséges tenni. A felújított, komfortosabbá tett bérlakások állapotának folyamatos nyomonkövetésére van szükség annak érdekében, hogy ne történjen értékvesztés.

A középiskolába járó hátrányos helyzetű diákok körében rendkívül magas a lemorzsolódók aránya. Ennek csökkentésére az önkormányzat speciális ösztöndíjat hoz létre, amely motiválja a diákok iskolai sikerességét és az intézményben történő bentmaradását.

KLIK helyi tankerületével együttműködve segítjük az iskolai drogprevenció, a stressz prevenció és a családi életre nevelés témakörökből rendhagyó órák rendezését. A kortárs csoport fontos helyszín a serdülők számára, hogy elsajátítsák a személyiségfejlődésükhöz szükséges készségeket, a társas viselkedési formákat.

Általánosan elmondható, hogy a középiskolába járó hátrányos helyzetű diákok körében rendkívül magas a lemorzsolódók aránya, ez különösen igaz az érettségit adó középiskolába járó diákokra.

Ennek csökkentésére az önkormányzat speciális ösztöndíjat hoz létre, amely motiválja a diákok iskolai sikerességét és az oktatási intézményekben történő bentmaradásukat.

A megfelelő színvonalú szociális munka biztosítása érdekében rendkívül fontos a szociális területen dolgozók továbbképzése. Új gyakorlatok, lehetőségek megismerésére és újfajta tevékenységek bevezetésére van szükség. Emellett rendkívül fontos, hogy a segítő szakemberek számára támogatást nyújtsunk a segítő munka során jelentkező testi, szellemi, érzelmi kimerülés megelőzése érdekében, a családsegítő munka fejlesztésében. Mindezek mellett rendkívül fontos, hogy a szociális szakemberek leterheltsége csökkenjen, ezért a szociális intézmény családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást ellátó részlegének kapacitását növelni szükséges. A megnövelt kapacitás hozzájárulhat ahhoz, hogy a szegregátumokban élők, a város kevésbé iskolázott és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakosai, közülük kiemelten a szociális bérlakásban élők a jelenleginél nagyobb odafigyelést kapjanak.

Az önkormányzat szociális városrehabilitációs pályázatot kíván benyújtani a folyamatosan romló állapotú Kökönyös városrész rehabilitációjára (forrás: TOP 4. prioritási tengelye). Mivel a területen nincs szegregátum, lehetséges, hogy a kökönyösi lakótelep nem lesz akcióterületként meghatározható (a szabályozás véglegesítése még nem történt meg). Ebben az esetben a 2. számú szegregátum és környékének fejlesztése, rehabilitációja lehet a cél.

Az alacsony státuszú lakosok foglalkoztatásának elősegítése érdekében az önkormányzat előnyben részesíti a beruházások során azon vállalkozásokat, akik alacsony státuszú lakosságból választanak munkavállalókat. Számukra helyi adókedvezmények biztosítunk.

Horizontális cél	Megvalósítást célzó intézkedés	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
1. Esélyegyenlőség biztosítása	Integrációs kerekasztal létrehozása és működtetése	Polgármester	Nem releváns	2015-2023
2. Oktatási integráció biztosítása	A HH és a HHH (és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult) gyerekek aránya kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai és az iskolai feladatellátási helyek között	Jegyző	Nem releváns	2015-2023
	Alapozó terápia biztosítása szűrést követően az 5. életévét betöltött óvodások részére	Óvodavezetők	Saját forrás	2016-2023
	Nyári napközi biztosítása (étkeztetéssel)	Polgármester	saját forrás, nyári gyermekétkeztetési pályázat	2016-2023
	A civil szervezet(ek) által működtetett tanoda(k) támogatása	Polgármester	Saját forrás, EFOP I. prioritási tengely	2015-2023
	HHH középiskolás diákok ösztöndíj támogatási rendszerének kialakítása és megvalósítása	Polgármester	Saját forrás	2016-2023
3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	Alacsony státuszú lakosokat foglalkoztató vállalkozások adókedvezményben részesítése	Polgármester	Nem releváns	2016-2023
	Alacsony státuszú lakosság intenzívebb bevonása a közmunka programokba	Polgármester	Nem releváns	2015-2023
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikerebb működése érdekében	Polgármester	Nem releváns	2015-2023
	Szociális szakemberek	Polgármester	Pályázati forrás	2015-2017

Horizontális cél	Megvalósítást célzó intézkedés	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
	képzése			
5. Lakhatási integráció	A szociális bérlakások felújítása, komfortosítása, állapotuk nyomonkövetése	Polgármester	Pályázati forrás, TOP IV. prioritási tengely	2015-20123

4.3-5. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései

4.3.1.3 Terület (szegregátum) specifikus anti-szegregációs intézkedések

A Komlón található négy szegregátum közötti egyik legfőbb különbség a városszerkezeti adottságokból fakad. Az 1. és a 2. számú szegregátumok a várostestbe, a városi lakóövezetbe ékelődő területek, az 3. és 4. számú szegregátumok azonban a városszövettől elkülönülten, zártkertekben találhatók.

A településen található szegregátumok felszámolása nem lehetséges.

Az 1. számú szegregátumban 2015 nyarára fejeződik be az uniós forrásból finanszírozott telep-rehabilitációs program. A felújítás és az infrastruktúrafejlesztés eredményeit meg kell őrizni. Ez csak úgy oldható meg, ha a város szociális intézményei – összefogva a legszegényebb emberek helyzetének javításáért dolgozó civilekkel – rendszeres jelenlétükkel és támogató programjaikkal segítik az ide költöztetett családokat. Ennek érdekében a szociális munka intenzív jelenlétének megtervezésére van szükség, ennek kidolgozása, feltételeinek megteremtése az önkormányzat és a bevonható civil szervezetek együttműködése esetén lehet optimális. További megoldandó feladat a szegregátum melletti sitt- és szemétkerakó felszámolása

A 2. számú szegregátum területén és környezetében nincsenek a közösségi terek. Ez egy nagyon fontos megoldandó probléma. A nagyszámú alacsony státuszú lakosság csakis akkor fog otthonként tekinteni az általa lakott bérlakásra, ha környezetét közösségként észleli. Annak érdekében, hogy ez a folyamat elindulhasson, közösségi teret kell létrehozni a tömbben és a felkérni egy olyan roma civil szervezetet annak irányítására, amely képes azt tartalommal megtölteni. A pályázati források mellett a közösségi tér létrehozására önkormányzati források is szükségeltetnek.

Szintén a 2. számú szegregátumban az eddigi kezdeményezéseket kiterjesztve, a közműszolgáltatókkal együttműködve kártyás mérőórák kihelyezését szükséges kezdeményezni és finanszírozni azon családok esetében, ahol a közművek díjhátralék miatt lekötésre kerültek az ingatlanokról.

A 3. és 4. számú szegregátumokban élő emberekről korlátozott a tudásunk. Annak érdekében, hogy a területre beavatkozások legyenek tervezhetőek, először is fel kell mérni az ott élők helyzetét. Az önkormányzat vállalja, hogy mind a két területről szociális térképet készít, felméri az ott lakók helyzetét és szükségleteit.

Szegregátum sorszáma	Konkrét intézkedés/beavatkozás	Érintett terület specifikus cél	Felelős partner	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
1. szegregátum	sitt- és szemétlerakók megszüntetése	Lakókörnyezet rehabilitációja	Polgármester	Saját forrás	2015-2016
1. szegregátum	Folyamatos szociális segítő jelenlét biztosítása	Az elvárható életminőséghez szükséges feltételek elősegítése	Polgármester	TOP	2015-2023
1. és 2. szegregátumok	Közösségi tér kialakítása, működtetése, együttműködve roma civil szervezettel vagy szervezetekkel	A szegregáció oldása	Polgármester	Saját forrás	2016-2023
2. szegregátum	Kártyás mérőórák elhelyezése	Az elvárható életminőséghez szükséges feltételek elősegítése	Polgármester	Saját forrás	2015-2023
3. és 4. szegregátumok	Szociális térkép készítése	Az elvárható életminőséghez szükséges feltételek elősegítése (közvetve)	Polgármester	Saját forrás	2015-2016

4.3-6. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, szegregátum specifikus intézkedései

4.3.1.4 Az anti-szegregációs beavatkozások ütemezése

Intézkedés	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Integrációs kerekasztal létrehozása és működtetése	X	X	X	X	X	X	X	X	X
A HH és a HHH (és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult) gyerekek aránya kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai és az iskolai feladatellátási helyek között	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Alapozó terápia biztosítása szűrést követően az 5. életévét betöltött óvodások részére		X	X	X	X	X	X	X	X
Nyári napközi biztosítása (étkeztetéssel)		X	X	X	X	X	X	X	X
A civil szervezet(ek) által működtetett tanoda(k) támogatása	X	X	X	X	X	X	X	X	X
HHH középiskolás diákok ösztöndíj támogatási rendszerének kialakítása és megvalósítása		X	X	X	X	X	X	X	X
Alacsony státuszú lakosokat foglalkoztató vállalkozások adókedvezményben részesítése		X	X	X	X	X	X	X	X
Alacsony státuszú lakosság intenzívebb bevonása a közmunka programokba	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikere érdekében	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Szociális szakemberek képzése	X	X	X						
A szociális bérlekások felújítása, komfortosítása, állapotuk nyomonkövetése	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Illegális személtlerakók megszüntetése	X	X							
Folyamatos szociális segítő jelenlét biztosítása	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Közösségi tér kialakítása, működtetése, együttműködve roma civil szervezettel vagy szervezetekkel		X	X	X	X	X	X	X	X
Kártyás mérőórak elhelyezése	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Szociális térkép készítése	X	X							

4.3-7. táblázat: Az anti-szegregációs terv intézkedéseinek ütemezése

4.3.1.5 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések

A projektfejlesztés során általánosan tartózkodni kell attól, hogy bármilyen beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválódásához járuljon hozzá. A projektfejlesztés dokumentumainak, a település stratégiai dokumentumainak és a város helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elvek kell, hogy érvényre jussanak.

A projektfejlesztés során a város elemi érdeke a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottsága. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során biztosítani szükséges a társadalmi párbeszéd lehetséges formáit. A Roma Nemzetiségi Önkormányzatot bevonásra kerül ezen folyamatokba.

A város célirányos kampányt tervez minden fejlesztés, program, illetve a városban megjelenő szolgáltatás, esemény széles körű megismertetésére, a hátrányos helyzetű csoportok tájékoztatására.

4.3.1.6 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A szegregációt okozó folyamatok hátterében különböző okok húzódnak meg, közülük a legfontosabb az alacsony iskolai végzettségből következő munkanélküliség, a kizárólagosan a legolcsóbb és egyben legrosszabb minőségű lakhatáshoz történő hozzáférés lehetősége, az eladósodás és ennek következtében a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés szűkülése.

A legtöbb önkormányzat gazdálkodása feszített, sokszor az alapvető fejlesztésekre sem jut forrás. A településen élő legszegényebb családok támogatása ennek ellenére fel kell vállalniuk az önkormányzatoknak annak érdekében, hogy helyzetük javuljon, körük ne bővüljön.

A rossz szociális helyzetben lévő családokon leginkább az segít, ha tagjai munkához jutnak, ez az alapfeltétele a család jobb helyzetbe kerülésének, hiszen a szociális transzferek egyre kevésbé biztosítják megélhetésüket. Nagyon fontos továbbá, hogy a legszegényebb családok, köztük a romák gyermekei integrált környezetbe járjanak óvodába, iskolába, hiszen így olyan mintákkal találkozhatnak, amelyek segíthetik későbbi boldogulásukat. Az integrált oktatás az alapja annak, hogy egy kedvezőtlen lakhatási körülmények között élő gyermek minél tovább maradjon az iskarendszerben (szakképző intézmény, középiskola, felsőoktatás), ezáltal életpálya esélyei javuljanak. Komfort nélküli, rossz minőségű lakásokban élve nehéz az iskolában, a munkahelyen jól teljesíteni. A lakhatási problémák kulcsmegoldása a szociális bérlakások lehetnek, ezek kialakítása azonban a legtöbb önkormányzat teherbíró képességét meghaladja. A lakhatási programok megvalósításánál elsődleges szempont megakadályozni, hogy a legszegényebbek egy tömbbe lakjanak, mivel ez gettósodási folyamatot indíthat el.

Szegregálódási folyamatokat indíthat el, ha egy városrész leromlása elindul, az önkormányzat felelőssége, hogy ha ezt észleli, gyorsan reagáljon. Az önkormányzatban, ha valóban kialakul a tulajdonosi szemlélet, mindent el fog követni, hogy a leromló területek további pusztulását megállítsa. Ennek egyik eszköze lehet a hiányzó közszolgáltatások elérhetővé tétele, akár azok átszervezésével.

A fentebb jelzett problémák és lehetséges megoldások – az integrált oktatás kivételével – forrásigényesek, ezért az önkormányzatoknak törekedniük kell arra, hogy megtalálják azokat a külső,

leginkább pályázati forrásokat, amelyek segítségével településük legrosszabb helyzetben lévő családait tudják támogatni.

Komló város önkormányzata az 1.3.1.4 fejezetben felsorolt horizontális és területspecifikus intézkedésekkel kívánja a szegregációt okozó folyamatokat megváltoztatni, hatásukat mérsékelni.

4.3.1.7 Együttműködő partnerek

Komló Város Önkormányzata, Családsegítő- és Gyermejkölési Szolgálat, Caritas Alapítvány, Roma Nemzetiségi Önkormányzat, Belső Tűz Egyesület.

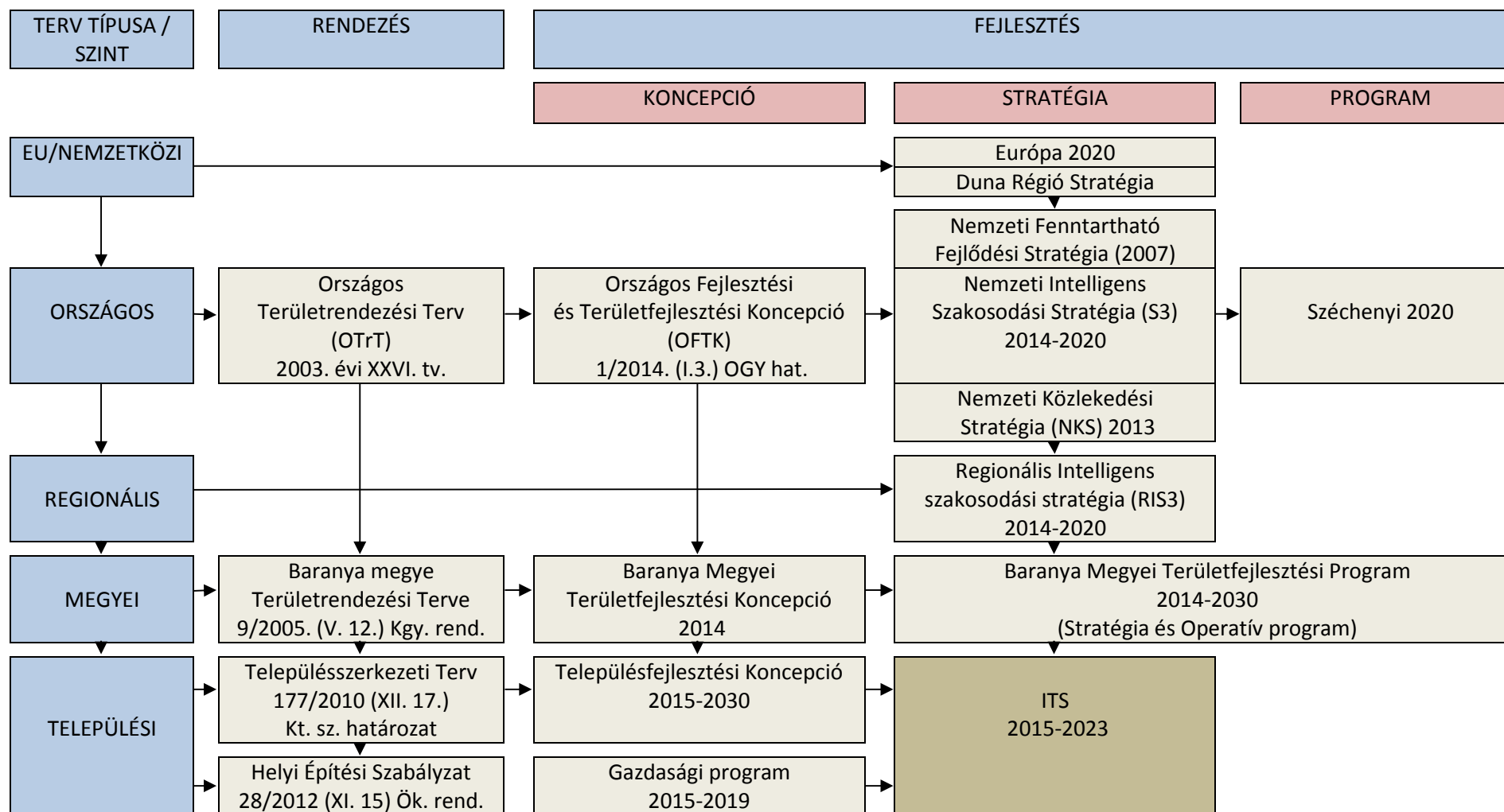
4.3.1.8 Az Anti-szegregációs terv megvalósításának nyomon követése – monitoring

A jelen Anti-szegregációs Program (ASZP) vállalt Integrációs kerekasztal folyamatosan vizsgálja a tervezett intézkedések és célok megvalósulását, erről évente összefoglalót készít. Figyelemmel kíséri a szegregációval veszélyeztetett terület és romló helyzetű külterületek, illetve a városban élő legszegényebb családok helyzetét. Az ASZP elfogadását követő második év végén az Integrációs kerekasztal felülvizsgálja a megfogalmazott célok relevanciáját, a változó helyzetre reagálva felülvizsgálja eredeti célkitűzéseit. Ezt az eljárást össze kell kötni az ITS felülvizsgálatával annak érdekében, hogy a két dokumentumban rögzített célrendszer összehangoltsága biztosított legyen.

Komló Város Önkormányzata a hozzá tartozó valamennyi területen kötelezettséget vállal az Anti-szegregációs Intézkedési Tervben foglaltak érvényesítésére és megvalósítására. Az irányítása alatt lévő, fennhatósága és felügyelete alá tartozó szervek és intézmények számára kötelezővé teszi, hogy döntéseik és tevékenységük során a kialakult területi és/vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására kell, törekedjenek, azok a szegregáció kialakulását és fennmaradását semmilyen formában nem segíthetik elő.

5 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

5.1 KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

5.1-1. ábra: A stratégia helye a fejlesztési és rendezési tervek rendszerében

A településrendezési eszközök különböző típusait, szintjeit és hierarchiáját, egymással való kapcsolatait, illetve az ITS helyét ebben a tervrendszerben az 5-1.1. ábra mutatja be. Minden alacsonyabb szintű terv a célrendszerét a felette álló – magasabb szintű – terv célrendszerét figyelembe véve, azokhoz igazítva alakítja, így az alacsonyabb szintű tervek egyre részletesebben dolgozzák ki a kitűzött célokhoz vezető konkrét megoldásokat, javaslatokat.

5.1.1 A stratégia és a rendezési tervek összhangja

Az országos és megyei területrendezési terv Komlóra vonatkozó megállapításait a Megalapozó Vizsgálat részletesen tartalmazza. Az ITS középtávú célrendszere és beavatkozásai e tervekkel lényegi összhangban kerültek meghatározásra. A stratégiában lévő jelentősebb rendezési típusú fejlesztések szerepelnek a területrendezési tervekben

A tervezés jelenlegi szakaszában az előzetes fejlesztési elképzelések összhangban vannak a területek jelenlegi funkciójával, így a szabályzatok módosítására most nincs szükség. Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítása során, az adott beavatkozások véglegesítése közben szükség lehet a tervezett beavatkozások és a települési rendezési tervek, valamint a HÉSZ illeszkedésének újbóli összevetésére, illetve utóbbi dokumentumok szükség szerinti módosítására vagy a fejlesztések újragondolására. Ezeket a változtatási igények fontosabb elemeit a Fejlesztési Koncepció tartalmazza.

		(1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;	(2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;	(3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;	(4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;	(5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;	(6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;	(7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;	(9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;	(10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;	(11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.
	csökkentése											
T9	Átkötő és havária utak létesítése											
T10	Egységes, a környező erdőkhez kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása											
T11	A népesség csökkenésének megállítása											
T12	A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése											
T13	A társadalmi integráció erősítése											

5.1-1. táblázat: A stratégia illeszkedése az Európa 2020 célkitűzéseire

Jelmagyarázat:

	erős kapcsolat
	nincs vagy gyenge kapcsolat

Az ITS célrendszere egyértelműen kapcsolatba hozható a 11 uniós szintű kohéziós politikai tematikus céllal, ezáltal illeszkedik-e a Magyarország Partnerségi Megállapodás a 2014-2020-as fejlesztési időszakra című dokumentum céljaihoz, s az operatív programok célrendszeréhez, illetve az általuk támogatni kívánt prioritásokhoz. Ennek megfelelően kerültek a beavatkozások finanszírozási lehetőségei is meghatározásra.

		Szakpolitikai célok							Területi célok					
		Versenyképes, innovatív gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészség- és társadalom, egészség- és sportgazdaság	Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése	Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidaris, öngondoskodó társadalom	Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme	Az ország makro-regionális szerepének erősítése	A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	A vidéki térségek népességeltartó erejének növelése	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása
	hatásának csökkentése													
T9	Átkötő és havária utak létesítése													
T10	Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása													
T11	A népesség csökkenésének megállítása													
T12	A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése													
T13	A társadalmi integráció erősítése													

5.1-2. táblázat: A stratégia illeszkedése az OFTK célkitűzéseire

Jelmagyarázat:

	erős kapcsolat
	nincs vagy gyenge kapcsolat

5.1.2.3 A stratégia illeszkedése Baranya megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához

A koncepció a megye fejlesztését három kiemelt fontosságú átfogó célban jelöli meg, amelyek elérését 7 stratégiai cél és Baranya megye sajátos területi részegységeire illesztett 4 területi célkitűzés szolgálja. A területi célkitűzések közül a „Termelési szerkezet átalakítás, gazdasági szemléletváltás Pécs és agglomerációja területén, illetve Komló és térségében” érinti Komlót. Az ITS és a megyei dokumentum stratégiai céljainak illeszkedését az alábbiakban mutatjuk be:

		Helyi gazdaságok fejlesztése	Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése	Piaci igényekre reagálni képes emberi erőforrás fejlesztés	Társadalmi felzárkózás elősegítése	Stratégiai erőforrások fenntartható használata	Elérhetőség és mobilitás javítása	Nagytérégi csomóponttá válás
T1	A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése							
T2	Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése							
T3	A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése							
T4	Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel							
T5	Hatékony városüzemeltetés							
T6	A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése							
T7	Vonzó városközpont kialakítása							
T8	A gépjármű-közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése							
T9	Átkötő és havária utak létesítése							
T10	Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása							
T11	A népesség csökkenésének megállítása							
T12	A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése							
T13	A társadalmi integráció erősítése							

5.1-3. táblázat: A stratégia illeszkedése Baranya megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához (stratégiai célokhoz)

Jelmagyarázat:

	erős kapcsolat
	közepes kapcsolat
	nincs vagy gyenge kapcsolat

5.1.2.4 A stratégia illeszkedése a Településfejlesztési Konceptióhoz

Mivel a stratégia a koncepcióval összhangban, egy tervezési folyamat során került kidolgozásra, ezért a két dokumentum illeszkedésének vizsgálata nem releváns.

5.1-4. táblázat: A stratégia és az ágazati dokumentumok rendszere

5.1.3 A stratégia illeszkedése a társadalmat érintő ágazati tervekhez

Komló társadalmára valamennyi dokumentumtípusban (konceptió, stratégia, program, terv) készültek tervanyagok. **Komló Város Gyermek- és Ifjúsági Konceptiója** a 2011 és 2018 közötti időszakra vonatkozik, célcsoportja a 35 évnél fiatalabb korosztály. Komló Város 2010-ben megválasztott önkormányzati képviselői az új nemzedékek iránti felelősségünk tudatában nyilatkozatot tettek arról, hogy az ifjúság jövőjét városuk közös ügyének tekintik, hogy a fiatalsággal való foglalkozás hosszú távú befektetés, az ifjúság az új értékek hordozója és teremtménye. A koncepcióban kijelentették, hogy fiatalokra, közösségeikre nem elsősorban problémaforrásként, hanem a város jelentős erőforrásaként tekintenek. Komló feladata segíteni ötleteik kibontakoztatását, figyelemmel kísérni munkájukat, valamint erősíteni a felelősségvállalást és kötelességtudatot, a generációk közötti szolidaritást és együttműködést. A koncepció az önkormányzat hosszútávú ifjúságpolitikai céljait több tématerület, így a pályakezdés és otthonteremtés; az oktatás, képzés, nevelés; az egészség és testkultúra; valamint a kultúra és közösség köré csoportosítja. A célok elérése érdekében a koncepcióhoz rövidebb távú cselekvési tervek is kidolgozásra kerülnek. A város fontosnak tartja az ifjúsági párbeszédrendszer kialakítását és hatékony működtetését, melynek működési kereteit a Városi Diákfórum és a Komló Kistérségi Kerekasztal biztosíthatja.

A koncepcióban megjelenő elvek és tervezett intézkedések kapcsolódnak a T11-es (A népesség csökkenésének megállítása), a T13-as (A társadalmi integrációerősítése) és részben a T12-es (A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése) tematikus célokhoz.

Komló Város Kulturális Stratégiája 2008 óta van érvényben. A stratégia jövőképe Komlót a kultúrák találkozási helyeként vizionálja, pezsgő és sokszínű kulturális élettel. A jövőkép elérése érdekében a dokumentum az alábbi célokat rögzíti:

- a város kulturális élete és értékei közelebb hozzák egymáshoz a különböző országokban élő embereket, hozzájárulva ezzel az idegenforgalom növeléséhez;
- a kulturális javak közvetítése korosztálytól, jövedelmi helyzettől, iskolázottságtól függetlenül, és a kultúrák közvetítés valamennyi területén a lakosság műveltségi színvonalának emelését, a

tudásalapú társadalom kialakítását, a társadalom innovációs készségének, képességeinek javítását szolgálja;

- a kultúra önkifejezési, kibontakozási lehetőséget biztosít a fiataloknak, a közgyűjteményi és közművelődési intézmények tevékenysége elősegíti a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és térségek kulturális felzárkózását, valamint a kisebbséghez tartozók művelődési lehetőségeinek bővítését, sajátos kulturális örökségük megőrzését és ápolását;
- a kulturális tevékenység és a kultúrákövetítés erősíti a nemzeti identitást és a helyi közösséghez tartozást, a lokálpatriotizmus érzésének elmélyülését;
- a kultúra hozzájárul a kistérségi és regionális kapcsolatok fejlesztéséhez, és a hagyományok ápolásához.

A kulturális stratégiában lefektetett célok megvalósulását az Integrált Településfejlesztési Stratégia T11-es (A népesség csökkenésének megállítása) és T13-as (A társadalmi integráció erősítése) tematikus célkitűzése segíti.

Komló Város Önkormányzata a **Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)** elfogadásával érvényesíteni kívánja az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét; a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét; a diszkriminációmentességet és a szegregációmentességet. A HEP és a hozzá kapcsolódó **Intézkedési Terv (IT)** jövőképet és beavatkozásokat fogalmaz meg az egyes esélyegyenlőségi csoportok, így a mélyszegénységben élők és romák, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők számára. Komló célja, hogy a mélyszegénységben élők és romák körében a közfoglalkoztatás folytatódjon, oldódjon a szegregáció és bővüljenek a gyermekjóléti szolgáltatások, komplex szociális, képzési és foglalkoztatási projekt valósuljon meg, javuljon az egészségi állapot. A gyermekek esetében fontos a hátrányos helyzetűek felkarolása, fejlesztése, a velük foglalkozó szakemberek képzése, szabadidős és felzárkóztató, hátránykompenzáló programok szervezése. A nők esélyegyenlőségét segíthetik a speciális képzési programok, a szociális és gyermekjóléti programok bővülése, valamint a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése, a rugalmas foglalkoztatás. Az időskorúakat tekintve fejlesztési lehetőségként jelennek meg a szabadidős, aktivitás megőrzését segítő programok, szűrővizsgálatok és prevenciók előadások szervezése, illetve az idősek védelmét szolgáló intézkedések megvalósítása. A fogyatékkal élő esélyegyenlőségének érvényesítéséhez elsősorban foglalkoztatási programok szükségesek, de nem elhanyagolható a fizikai és társadalmi környezetben megjelenő akadályok megszüntetése sem.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia T12-es (A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése) és T13-as (A társadalmi integráció erősítése) célkitűzése egyaránt a helyi esélyegyenlőség megvalósulását szolgálja.

Komlón a humán infrastruktúra tervdokumentumai közé sorolható a **Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terve**, mely a 2012-2017-es időszakra készült el. A terv Komlón kívül 18 településre fogalmaz meg szervezési és fejlesztési célokat. A fejlesztési célok között szerepel többek között a pedagógia szolgáltatások minőségének és eredményességének javítása, a kompetencia-alapú oktatás terjesztése, a szakmai együttműködések elősegítése, a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók támogatása, a feladatellátó helyek számának megtartása. A terv a célokhoz beavatkozásokat is rendel, melyben a fentiekén túl megjelenik a német nemzetiségi oktatás programjának továbbfejlesztése, a művészetoktatás hiányzó

feltételrendszerének biztosítása, bekapcsolódás az ÖKO óvoda és iskola programba. A közoktatási terv felsorolja a tervezett óvodai és iskolai fejlesztéseket, valamint megfogalmazza a kistérségi pedagógiai innováció intézkedéscsomagját, melynek legfőbb célja a nevelési és oktatási gyakorlat kompetencia-alapú átalakítása, s erre alkalmas szakemberek továbbképzése.

A Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terv célkitűzései összhangban vannak az ITS humán infrastruktúrára irányuló tematikus célkitűzéseivel: T11 (A népesség csökkenésének megállítása), T12 (A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése), T13 (A társadalmi integrációerősítése).

5.1.4 A stratégia illeszkedése a gazdaságot érintő ágazati tervekhez

Komló Város Gazdaságfejlesztési Programja a 2014-2020-as időszakra készült el. A dokumentum jövőképe („Modern európai kisváros a Mecsek szívében”) összhangban van a korábbi IVS és jelen ITS jövőképeivel. A gazdaságfejlesztési program két alapvető településfejlesztési elvet rögzít:

1. Minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása
2. Hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokon alapuló egyensúlyra törekedve

A településfejlesztési elvek az esélyegyenlőséget és a fenntarthatóságot emelik ki. Ezek az elvek megjelennek az egyes részcélokban, ugyanakkor átfogó módon végig kell, hogy kísérjék a településfejlesztési folyamatot, a megvalósuló projekteket. Az elvek alkalmazása minden projekt keretében kiemelt fontosságú Komló számára, azaz például egy turisztikai célú fejlesztésnél is tekintettel kell lenni a projekt gazdasági, társadalmi és ökológiai fenntarthatóságának szempontjaira, és az esélyegyenlőség minél szélesebb körű biztosítására.

A településfejlesztési elvek 3 tematikus célban, és az azokhoz kapcsolódó részcélokban jutnak érvényre a korábbi IVS-ben, a gazdaságfejlesztési program is ezeket viszi tovább. A tematikus célok közül az 1. vonatkozik a gazdasági versenyképesség növelésére, a dokumentum ennek rész céljait bontja ki, melyek a következők:

- tőkevonzó képesség javítása;
- periférikus közlekedési helyzet csökkentése;
- turisztikai kínálat és infrastruktúra fejlesztése;
- közfeladat-ellátás költséghatékonyságának javítása.

A program mellékletben rögzíti a 2014-2020-as időszakban megvalósítani tervezett önkormányzati projekteket, a beruházások becsült költségeivel együtt. A projektek összhangban állnak az ITS projektjeivel.

A rögzített projektek és a Gazdaságfejlesztési Program nevezett rész céljai illeszkednek az ITS gazdasági tartalmú céljaihoz, de különösen a T1 (A város közúti megközelíthetőségének javítása. a munkába járás elősegítése), T2 (Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése), T3 (A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése), T5 (Hatékony városüzemeltetés) tematikus célkitűzéseikhez.

5.1.5 A stratégia illeszkedése az épített és természeti környezetet érintő ágazati tervekhez

A Komlói Kistérség Környezetvédelmi Program kidolgozásának három alapvető célja volt:

- a fenntartható fejlődés elveit valamint a környezeti "energiaforrásokkal" való tudatos és takarékos felhasználását szem előtt tartva preventív környezetvédelmi eszközöket felvonultatni,
- az elhatározott fejlesztésekhez és a folyamatban lévő beruházásokhoz környezetvédelmi célú kiegészítő javaslatokat összeállítani,
- felhalmozódott, öröklött környezeti károk felszámolására vonatkozó megoldásokat megtalálni.

A program a környezetvédelmi helyzetértékelés után megnevezi a kistérség településein fennálló problémákat, melyek a természet- és tájvédelemmel, a csatornázással és szennyvíztisztítással, a csapadékvíz-elvezetéssel, a közúthálózattal, a közvilágítással, az egyes környezeti elemekkel (levegő, víz, föld) kapcsolatosak. A dokumentum a kiemelt, önállóan kezelt hatótényezők (települési szilárd hulladék kezelése, környezeti zaj és rezgés, környezetbiztonság) célállapotát is rögzíti. A program projektjavaslatokat tesz az egyes környezetvédelmi részterületekre lebontva, s megnevezi a résztvevő településeket.

A Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás Hulladékgazdálkodási Terve a környezetvédelem fontos részterületét érinti. A kistérség a 2011-2016-os időszakra elkészített dokumentumában előírásokat fogalmaz meg az egyes hulladéktípusok gyűjtésére és tárolására vonatkozóan, majd meghatározza az elérendő hulladékgazdálkodási célokat. A célok megvalósítását cselekvési program szolgálja.

A Környezetvédelmi Program és a Hulladékgazdálkodási Terv céljai és beavatkozásai az Integrált Településfejlesztési Program T5 (Hatékony városüzemeltetés), T7 (Vonzó városközpont kialakítása), T8 (A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése), T10 (Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása) célkitűzéseivel illeszkednek.

5.2 BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

Komló Város Integrált településfejlesztési stratégiája a településfejlesztési koncepcióban felvázolt jövőkép és átfogó célok elérése érdekében 13 középtávú tematikus és 11 városrészi célt jelöl ki a 2023-ig tartó időszakra.

5.2.1 A célok logikai összefüggései

Jövőkép	Komló 2030-ban lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város, amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete		
Átfogó célok	I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom
Városi szintű tematikus célok	T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	T11. A népesség csökkenésének megállítása
	T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	T7. Vonzó városközpont kialakítása	
	T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdaság többélűségének	T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
	T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccse	T9. Átkötő és havária utak létesítése	
	T5. Hatékony városüzemeltetés	T10. Egységes a környező erdőkhöz kapcsolódó színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása	T13. A társadalmi integráció erősítése
Városrészi célok	V1 Sikonda: A turisztikai szolgáltatások bővítése a térségi attrakciók összehangolásával és a városrész rekreációs szerepének erősítésével.		
	V2: Nyugati városrész: A közterületek, közösségi terek kialakítása, az életminőség javítása		
	V3: Déli városrész: Az elérhetőség javítása		
	V4: Belváros: A Belváros funkcionális megerősítése érdekében a közlekedési funkciók csökkentése		
	V5. Altáró: a közlekedési kapcsolatok javítása a vasúton való újabb átvjáróval az Ipari út irányába		
	V6. Északi városrész: Közöségi terek kialakítása és a városközponttal való elérhetőség javítása		
	V7. Keleti városrész: A közösségi terek és zöldfelületek fejlesztése, a közszállítás zavaró hatásainak mérséklése a szegregálódás csökkentése érdekében		
	V8. Zobákpuszt: Közöségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése		
	V9: Mecsekjányosi: Közöségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése		
	V10. Kisbattyán: Úthálózat felújítása		
Beavatkozások	K: Külterületek: A szegregálódás megállítása		
	Kulcsprojekt		
	Hálózatos projekt		
	Akcióterületi projekt		
	Egyéb projekt		

5.2-1. táblázat: Az integrált településfejlesztési stratégia felépítése

A három középtávú célba illesztett tematikus célok lefedik a városfejlesztés legfontosabb tématerületeit, és együttesen hozzájárulnak az átfogó célok, illetve a város jövőképének megvalósításához. A városrészi célok egy-egy terület fejlesztésének irányait jelölik ki, és hozzájárulnak a tematikus és átfogó célok eléréséhez. A megvalósítást szolgáló beavatkozások és projektek a célrendszerbe kerültek besorolásra.

5.2.2 A célok és a helyzetértékelésben beazonosított problémák

Az integrált településfejlesztési stratégia a célrendszere a Megalapozó vizsgálatban beazonosított problémákra ad megoldást, illetve a bemutatott adottságokra épít. A tematikus célok és a vizsgálat megállapításainak összefüggéseit a 5.2-2. foglalja össze.

Tematikus célok	A Beazonosított problémák	Beazonosított adottságok
T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	- A városnak rossz az elérhetősége autópályáról, főúthálózatról, - Regionális kerékpáros kapcsolatok hiánya	Az M9 autópálya és a rácsatlakozó főút megnyitja az ország fejlődési súlypontjai felé a kapcsolatot
T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	- Magas munkanélküliség, - Megfelelő méretű sík területek hiánya, mely az ipar zöldmezős beruházásait lehetetleníti el - Sok a leromlott, alulhasznosított ipari terület	Volt bányaingatlanok barnamezős felhasználása,
T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	- Alacsony a foglalkoztatottság, magas a képzetlen munkaerőnek aránya, a képzett, fiatal munkaerő elvándorol - Regionális kerékpáros kapcsolatok hiánya	- Sikonda természeti és turisztikai vonzereje - Meglévő ásványvagyon - Tájképi, tájmorfológiai adottság - Fejlett, az ipari tevékenységek fogadására alkalmas városi infrastruktúra
T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	Pécs elszívja a képzett munkaerőt	- A régióközpont közelsége - Pécsi nagyüzemekkel való beszállítói együttműködés - Gépgyártói, járműbeszállítói, fémipari hagyományok
T5. Hatékony városüzemeltetés	- Nincsenek kihasználva a megújuló energia adottságai - Az intézményi és közszolgáltatási kapacitásoknak alacsony a kihasználtsága	- Járásközponti szerep - Megújuló energiák kihasználása
T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	- Sok a leromlott, korszerűsítetlen lakás - Előregedő házgári elemekből épült lakótelep avult közművei	Társasházak energetikai korszerűsítésének támogatása
T7. Vonzó városközpont kialakítása	- Nagy a városközpontban a kihasználatlan, inaktív, zavaró területek aránya, leromlott és terjedős a vasút és a buszpályaudvar, kevés gyalogos- és zöldfelület - Jól megfogalmazott városközpont hiánya - Kihasználatlan vasúti szárnyvonal	Vasút megszüntetése révén felszabaduló területek
T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése.	- Közlekedési- és ipari eredetű zaj és rezgésterhelés - Tömegközlekedés számára	A vasút megszünése után mód nyílik átkötő utak létesítésére és ezzel a városközpont

Tematikus célok	A Beazonosított problémák	Beazonosított adottságok
	elégtelen keresztmetszetű utak A vasút átszeli a várost, átkötő utak hiányában minden forgalom a városközponton keresztül zajlik	tehermentesítésére
T9. Átkötő és havária utak létesítése	- A vasút átszeli a várost, átkötő utak hiányában minden forgalom a városközponton keresztül zajlik - A működő kőbánya áthaladó forgalma -környezetvédelmi intézkedések híján növeli a város környezeti terhelését	- Kiépült árvízvédelmi rendszer - Környezeti minősége, állapota összességében jó
T10. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása	- Vízfolyások állapota a belterületen - Zöldfelületi stratégia hiánya	- Erdőkkel való kapcsolat - A városrészek zöld peremekkel határoltak - erdők levegőtisztaság-védelmi hatása
T11. A népesség csökkenésének megállítása	kedvezőtlen demográfiai folyamatok, fogyó népesség, előregedés	- a civil szervezetektől és nemzetiségi közösségektől induló kezdeményezések támogatása, a civil szféra megerősítése, ezáltal a település népességmegtartó erejének növelése - erős helyi civil szervezetek
T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	növekvő szociális ellátási szükségletek	A szociális ellátórendszer mai szervezete jó bázis a további fejlesztéséhez
T13. A társadalmi integráció erősítése	Két szegregációs góc a belterületen, jelentős külterületi népesség, szegregációba hajló körülmények között	Erős helyi civil szervezetek

5.2-2. táblázat: A tematikus célok és a Megalapozó vizsgálat összefüggései

5.2.3 A stratégia megvalósíthatósága, a célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása

A stratégia tematikus céljainak egymásra gyakorolt hatásait az alábbi ábra foglalja össze. A táblázatban az egyes cellák azt mutatják, hogy a vízszintesen lévő cél milyen hatást fejt ki a függőlegesen lévő cél elérésére.

		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13
T1	A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése													
T2	Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése													
T3	A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése													
T4	Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel													
T5	Hatékony városüzemeltetés													
T6	A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése													
T7	Vonzó városközpont kialakítása													
T8	A gépjármű-közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése													
T9	Átkötő és havária utak létesítése													
T10	Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása													
T11	A népesség csökkenésének megállítása													
T12	A szociális ellátórendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése													
T13	A társadalmi integráció erősítése													

5.2-3. táblázat: Stratégia tematikus céljainak egymásra gyakorolt hatása

Jelmagyarázat:

	erősen pozitív
	pozitív
	semleges

6 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A megvalósíthatóság kockázatainak elemzésénél először a főbb kockázatokat kell számba venni azok valószínűsíthető bekövetkeztével és a városra gyakorolt hatásának mértékével. Ezek után a rájuk adható válaszok felkutatása, majd ezek várható pozitív és negatív kimenetelét szükséges elemezni. A táblázatos felsorolás segíti mindezek áttekintését. A célok megvalósításához a fejlesztésekkel elért eredmények fenntartása különösen fontos. Az ezekhez tartozó kockázatok külön kiemelésre kerültek.

Belső tényezők	Valósz. (1-10)	Hatás (1-10)	Kockázat kezelésének módja
Társadalom egyes csoportjai közötti ellentmondás a település fejlesztési irányait illetően	6	5	A város jövőképeinek meghatározása és a fejlesztések is a lakossággal való folyamatos egyeztetések során alakulnak ki, a társadalmi igényekkel teljes konszenzusban kerülnek kijelölésre a települési célok.
A lakosság érdektelenné válik a település közös jövőképeinek, fejlesztésének meghatározását és megvalósítását illetően	5	7	A város számos kulturális, sport és egyéb programmal vonja be a lakosságot a település mindennapjaiba. A helyi identitás kialakítására és fenntartására, valamint a külső imázs meghatározására nagy hangsúlyt fektet. Mindez leginkább soft tevékenységek keretében történik.
Megújuló közterületek nem rendeltetésszerű használata	5	6	Társadalmi probléma, amelyet a folyamatos karbantartás és a figyelemfelkeltés tud csökkenteni.
Közterületek megújítása elmarad a városban	3	7	Amennyiben a közterületek megújítása elmaradna, azzal a város lemaradna a városversenyben. A város közterületeinek a leromlása hosszabb távon a beruházások elmaradásához és a gazdasági versenyképesség csökkenéséhez is vezethet. A város vezetése ennek csökkentésére számos, egymásra épülő közterület rehabilitációs tervet dolgozott, és dolgoztat ki. Továbbá a lakókörnyezet megújításába a helyi lakosságot is aktívan be kívánja vonni.
Közlekedési konfliktusok növekednek	7	8	A közterületek minden szempontból átgondolt rehabilitációjával, illetve az ökológikus településfejlesztési szemlélet segítségével kívánja a város visszaszorítani a gépjárműforgalmat, így kerülendő el, hogy ebből konfliktusok alakuljanak ki. Bizonyos esetekben a korlátozás, mint lehetőség is a város rendelkezésére áll.
Külső tényezők			
Változó támogatási rendszer	4	7	A város fejlesztései során nem csupán a támogatásokra épít, hanem a vállalkozásokkal való együttműködés széles skálájára is.
Egymásra épülő projektek esetében a kulcsprojekt megghiúsulása	5	8	Megfelelő ütemezés kialakítása a projektek megvalósításában, tartalékprojektek kijelölése, folyamatos projektgenerálási, projekt fejlesztési feladatok ellátása.
A projektek, illetve a Stratégia által kitűzött célok, indikátorok nem, vagy csak részben teljesülnek	4	5	Folyamatos monitoring tevékenység kialakítása, tartalékprojektek kijelölése
Kommunikációs nehézségek fellépése a Stratégia	4	6	Részletezni kell az adott részterületek feladatrendszerét, felelősségi rendszerét, pontos és

Belső tényezők	Valósz. (1-10)	Hatás (1-10)	Kockázat kezelésének módja
megvalósításában résztvevő szereplők között			világos eljárás rendet, információs csatornákat kell kiépíteni a bürokratikus akadályok elkerülése mellett
A városversenyben való lemaradás okozta munkahelyteremtés elmaradása, illetve munkahelyek megszűnése, munkanélküliség emelkedése	4	8	Ahhoz, hogy a település a városversenyben a legjobbak közt szerepelhessen, városmarketing stratégiát alakít ki, illetve a gazdasági élet szereplőit partnerként kezeli, hogy minden érdekelt fél a lehető legnagyobb hasznot élvezze az együttműködésből.
A soft projektekkel bevont lakosság a projektek elmaradása esetén nem alakít ki saját közösségi programokat	5	4	Annak érdekében, hogy hosszútávon is sikeres legyen a lakosság bevonása a város életébe a város az egyes soft projektelemek megvalósítását követően is számos eseményt szervez, illetve támogatja ezek szervezését.
Az önkormányzat likviditása veszélybe kerül a fejlesztések miatt	3	8	A fejlesztések egymásutániségének tervezésével, egymásra épülésével mindez elkerülhető, mivel a város csak a pénzügyi keretének megfelelően vállalja a beruházások önrészét. Ezenfelül a beruházások során a város kiemelt figyelmet fordít arra, hogy jövedelemtermelő fejlesztéseket hajtson végre.
A vállalkozások a vártnál kisebb bevételt realizálnak és elhagyják a várost, vagy csökkentik a termelésüket	4	9	Amennyiben ez történne, annak jelentős hatása lenne a város társadalmára, illetve a város gazdálkodására is. Ennek érdekében a város és a helyi vállalkozások között széleskörű kooperáció zajlik, hogy az igények és a célok között összhang legyen mind a két fél részéről
A fejlesztések során a természeti környezet sérül, melynek mértéke a tolerálható szintnél magasabb és a természet ezt nem képes helyreállítani	5	7	A turisztikai fejlesztések során a természet „kapacitásait” figyelembe veszi a város, valamint az idegenforgalmi adó bevételeinek egy részét a környezeti károkozások enyhítésére fordítja. A beruházások során az engedélyek kiadása, és az ellenőrzések során a környezeti szempontok kiemelt szempontot képviselnek.

5.2-1. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai és kezelésének módjai

7 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

7.1 A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK

A fejezet azon önkormányzat által végzett tevékenységeket foglalja össze, amelyek segítik, támogatják az integrált településfejlesztési stratégiában, valamint más, stratégiai jellegű dokumentumokban megjelölt fejlesztési célok elérését. A város biztosíthatja ezt a megfelelő keretek előteremtésével, valami szabályozó, rendeletalkotó tevékenységével. Ideális esetben ez a két típusú tevékenység együtt jelenik meg és az elérni kívánt célok irányába egyszerre hatnak.

7.1.1 *Fenntartható városi mobilitási terv (SUMP)*

A fenntartható városi mobilitási terv olyan új koncepció, amely alapvetően az EU által meghatározott klímavédelmi és energiahatékonysági célokat segíti. Az újdonságot a korábbi közlekedéstervezési gyakorlathoz képest az jelenti, hogy:

- nagyobb hangsúlyt helyez a lakosság és a különböző érdekcsoportok bevonására;
- a különböző szakpolitikai területek összehangolására (pl. közlekedés, területfejlesztés, gazdaságfejlesztés, környezetvédelem, szociális ügyek, egészségvédelem, közbiztonság, energetika, stb.);
- a térségi/agglomerációs kooperációra.

A városi mobilitási terv legfontosabb hozzáadott értéke a költségmegtakarítás az önkormányzat és a városi szereplők számára, a személyre szabott közlekedési megoldások a várost használó csoportok számára, valamint a jobb, élhetőbb városi környezet. A fenntartható városi mobilitástervezés során mód van akár egyének (iskolások, mozgáskorlátozottak, idősek, stb.), akár vállalkozások számára a multimodális, ajtótól ajtóig való közlekedési megoldások kidolgozására. A mobilitástervezés a közúti infrastruktúra fejlesztése helyett olyan kiegyensúlyozott intézkedéscsomagban gondolkodik, amelyben jelentős szerepet kapnak a mérsékelt költségvonzatú közlekedésszervezési intézkedések. Az integrált tervezési megközelítés segíti a környezetbarát ágak, megoldások felé való átrendeződést, ami azért is fontos, mert a városnak sokszor egymásnak versengő jogi kötelezettségnek kell megfelelniük (pl. levegőtisztaság javításával, zajterhelés csökkentésével, stb. kapcsolatos országos és EU-s elvárások.) A Fenntartható Városi Mobilitási Terv funkcionális városban gondolkodik, a tervezés az együttműködésre alapoz.

7.1.2 *Helyi klímastratégia*

Magyarország kitettsége és sérülékenysége az éghajlatváltozás várható hatásainak szempontjából globális és európai mércével mérve is jelentős. Vizsgálatok támasztják alá, hogy az országon belüli, a klímaváltozás hatásaival szembeni térségi sérülékenység is igen nagy eltéréseket mutat. A klímaváltozás kiváltó okainak megfékezése, csökkentése globális összefogást kíván, ugyanakkor a várható negatív hatásokra való hatékony felkészülés – lokális tervezést és helyi megoldásokat kíván. Ezért fontos az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülést és az alkalmazkodást elősegítő a települési szintű klímastratégiák és programok kidolgozása.

7.1.3 A város közterületeinek közösségi használata és a helyi identitástudat növelése – a boldog város

A jól működő városok felé elvárás, hogy az aktív és kulturált pihenéshez, szórakozáshoz, kikapcsolódáshoz, művelődéshez szorosan kötődő szolgáltatásokat is nyújtson, amelyek nemcsak a lakosság igényeit elégítik ki, hanem kiemelkedő szerepet játszhatnak az új (gazdasági, szolgáltatási, innovációs) fejlesztések megtelepedésében is.

E feladat magában foglalja a városi parkok és zöldterületek karbantartását, a vendéglátás, művelődési intézmények eltérő lakossági-, és turista-igényekhez igazodó összehangolt és ötletes fejlesztését, támogatását is. Kiemelten érdemes támogatni a szabadidő értékes eltöltésével, a sporttal, az egészségtudatra neveléssel összefüggő piaci és civil kezdeményezéseket.

Ehhez kapcsolódik a helyi identitás és a lokálpatriotizmus erősítése is. A kultúra és tudás ma már a modern gazdaság és társadalomfejlesztés alapvető támogatója. A közösséghez és a lakóhelyhez kötődés, az identitástudat, lokálpatriotizmus, valamint a társadalmi szolidaritás megteremtése érdekében a társadalmi kapcsolatok tudatos építésének célrendszere szükséges, mivel e nélkül nem lehet növelni az itt élők életminőségét és együttműködési készségüket sem. Ennek érdekében az identitást erősítő események mellett további lehetőség a sajátos meghatározottságú városrészek (telepek), civil – városszépítő (építő, ápoló) szervezeteinek támogatása, illetve újabbak létrehozásának támogatása. A tudásalapú és akár a modern korral lépést tartó „digitális városprogram” elindításával feladatot is erősítheti a városról szóló információk, tudásanyagok internetes oldalakon való megjelenítése.

7.1.4 Szabályozási tevékenységek, eszközök

- A „tervalku” (Településfejlesztési Megállapodás/Szerződés), amely lehetővé teszi, hogy egyes nagy beruházások esetén, amely a település területén zajlik le, a beruházó és a települési önkormányzat között olyan szerződés kössen, amely mindkét fél számára előnyös és rögzített fejlesztési feladatokkal bír;
- Az önkormányzat elővásárlási jogának gyakorlása területek kivásárlásakor;
- **Városmarketing célú tevékenységek:** a város az integrált településfejlesztési stratégiában megfogalmazott célokkal, valamint azok eszközrendszerével összhangban, az ebben szereplő célok elérése érdekében hajtja végre marketingtevékenységét. Ehhez kapcsolódik a marketingkommunikáció, mint eszköz a magánbefektetők bevonására, a lehetséges, kölcsönösen eredményes partneri együttműködések kialakítására, valamint a létesítmények kihasználtságának növelésére. Mindez a fejlesztési eredmények ismertebbé tételét, a város által tervezett programok minél nagyobb vonzerejének kialakítását szolgálja. A településfejlesztési koncepcióban is megfogalmazásra került, hogy a városnak jelentős marketing tevékenységet és PR akciókat kell indítania az új turisztikai vonzerők, kínálat célzott megismertetésére. Törekedni kell, hogy a városról olyan kép alakuljon ki a közvéleményben, melyben az atomerőmű jelenléte mellett a kultúra, a sport, a természetvédelem, a fiatalos gondolkodásmód, gyorsaság, az újítások, a blues és rock és a Duna adja az imázs legfőbb építőelemeit, így a városról alkotott kép sokkal sokszínűbb és vonzóbb lesz. E tekintetben a város
- **Helyi adó- és illetékkedvezményekkel** bizonyos esetekben a magántőke mobilizálható, amelyet a Tervalkuban / településrendezési szerződésben rögzíthetnek a felek;

- **Ingatlangazdálkodási koncepció**, melynek keretében a város saját tulajdonú ingatlanait felméri, azok hasznosíthatóságát számba veszi.

Az aktív városfejlesztési stratégia elsődleges eszköze az önkormányzat számára a kijelölt városfejlesztési akcióterületeken tervezett városfejlesztési akciók végrehajtása a közsféra és a magánsféra strukturált együttműködése.

7.1.5 A magánbefektetőkkel való strukturált együttműködési lehetőségek

Az önkormányzat az egyes beavatkozások meghatározásakor a stratégiai célok minél hatékonyabb elérését tűzte ki. Ehhez a település a fejlesztéseket úgy határozta meg, hogy azokat saját maga hajtsa végre, mivel így vált könnyebben tervezhető azok sikeres megvalósítása. Ehhez elsősorban külső – állami és európai uniós, valamint egyéb pályázati – támogatásokat is nagymértékben igénybe kíván venni. Minden egyes beruházás, különösen a komplex városrehabilitációs, illetve közterületi és gazdasági fejlesztések esetében a város külső piaci szereplők bevonását is tervezi a projektekbe.

A városok a piaci szereplőket már az ITS tervezési fázisában bevonták a partnerségi egyeztetések keretében. A város a stratégiai dokumentumokat elektronikus formában folyamatosan elérhetővé teszi, és tájékoztatja erről a helyi gazdasági szereplőket, felhívva az együttműködés lehetőségére is a figyelmet. A város minden jelentősebb beruházás előtt elektronikus formában felkeresi az erre nyitott vállalkozásokat, s honlapján is közzéteszi, milyen formában számít a vállalkozások együttműködésére.

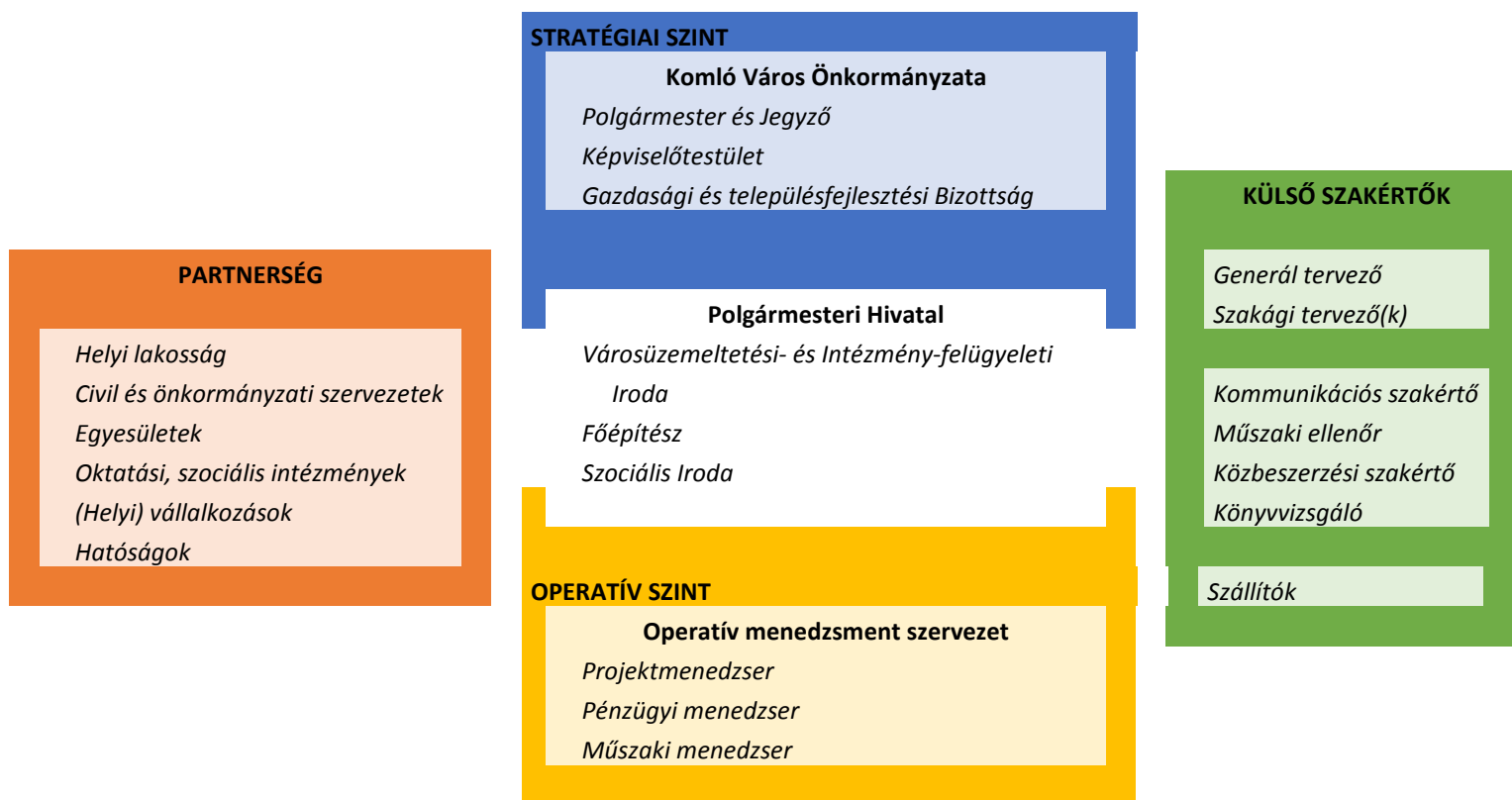
Az önkormányzat a külső tőke vonzása mellett nem vonatkoztathat el a helyi szintű együttműködésektől. Az önkormányzat a szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeit meg kívánja teremteni, folyamatos konzultációt biztosítva a gazdasági szereplőknek. Ennek elsődleges formája a negyedévente megtartandó gazdasági workshop. A cél egy irányított beszélgetés kialakítása a helyi vállalkozók által kíváncsúnak tartott fejlesztési irányokról, beruházási lehetőségekről, problémákról, vállalati célokról, amelyekben számítanak az önkormányzat támogatására. Ehhez kapcsolódóan az önkormányzat folyamatosan tájékoztatja a vállalkozókat a pályázati lehetőségekről is, amelyet nem csak az egyeztetésekre korlátoz, hanem honlapján is naprakész információt szolgáltat. Ahhoz, hogy a vállalkozások ezekkel a lehetőségekkel minél inkább tudjanak élni, középtávon pályázati tanácsadást is elérhetővé tesz a KKV-k számára. Indokolt esetben a támogatási lehetőségeket is megvizsgálja az önkormányzat. Ennek formái a gazdasági workshopokon felmerültek alapján kerülnek meghatározásra.

Az önkormányzat a megvalósítás, illetve a fenntartás során sem engedi el a helyi KKV-k kezét, amennyiben igénylik ezt. A gazdasági workshop komoly előny a vállalkozások bevonásában, hiszen a releváns információk nyújtása jelentős telephelyválasztási tényező az információs társadalom korában, ahol az együttműködések és a közösségi forrásbevonások jelentősége egyre inkább növekszik.

Ahhoz, hogy az önkormányzat kommunikációja igazán hiteles legyen a gazdaság szereplői felé, az egyes projektek megvalósítását követően a monitoringban is partnerként kíván együttműködni velük.

Az ITS elsősorban az önkormányzati beruházásokat emeli ki, azonban a célok megvalósításába, valamint egyes beruházásokba a magánbefektetőket jelentékeny mértékben be kívánja vonni, ehhez számos már meglévő csatornát felhasznál, illetve új lehetőségeket is kíván teremteni.

7.2 AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEINEK MEGHATÁROZÁSA

7.2-1. táblázat: Szervezeti felépítés szintjei

Az ITS megvalósítása során a döntéshozói szintet Kömlő Képviselőtestülete jelenti. A döntéselőkészítési feladatokat a Polgármesteri Hivatal adott szervezeti egységei végzik.

A stratégiai menedzsmentet a polgármester és jegyző, a képviselőtestület és a Gazdasági és településfejlesztési Bizottság alkotja. Fontosabb feladataik:

- Az ITS megvalósításának nyomonkövetése, elvárt eredmények, hatások értékelése.
- Az operatív menedzsment szint tevékenységének stratégiai szintű felügyelete, céljainak meghatározása, eredményeinek értékelése, szükség esetén korrekció kezdeményezése.

Az ITS megvalósításával kapcsolatos döntéselőkészítő feladatokat a Polgármesteri Hivatal Városüzemeltetési- és Intézmény-felügyeleti Irodája végzi, a főépítész és a Szociális Iroda közreműködésével. Főbb feladatai:

- A városi társadalom és gazdaság igényeinek és lehetőségeinek feltárása, azok változásainak beépítése az ITS-be.
- A városfejlesztés külső és belső környezetében bekövetkezett változások figyelemmel kísérése, a célokra gyakorolt hatások elemzése.
- ITS partnerségi egyeztetések szakmai irányítása, felügyelete
- Szakmai stratégiai szinten a településközi koordináció biztosítása.

Az ITS-ben körvonalazott fejlesztések megvalósításának menedzsmentje az operatív menedzsment szervezet feladata, azaz:

- ITS partnerségi egyeztetések anyagainak előkészítése, előterjesztése döntés-előkészítésre.
- A döntéshozók részére éves jelentés készítése az ITS megvalósításáról, a változó külső, belső tényezőkről, korrekciókról, társadalmi igények változásáról.
- ITS megvalósítási folyamatáról a lakosság tájékoztatására (honlap, helyi újság) alkalmas információk összeállítása, évente legalább egyszer, jelentősebb változások esetén többször is.

A fejlesztések megvalósítása során lényeges a partnerségi tervezés megvalósítása, amely az előkészítésre és megvalósításra, valamint a monitoringozásra is kiterjed.

7.3 PARTNERSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ITS TERVEZÉSE ÉS MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletnek megfelelően a partnerségi egyeztetés, együttműködés nem csak része, hanem kerete a tervezési folyamatnak. Az előkészítés és a teljes tervezési munka, majd a követés során biztosított a tervezés, majd a megvalósítás folyamatának, tartalmának nyilvánossága, a helyi társadalom és gazdaság szereplőinek partnerként történő bevonása. A partnerség, mint horizontális alapelv érvényesítése elengedhetetlen

- a települések jövőbeni társadalmi, gazdasági, kulturális fejlesztéseit, térszerkezetük alakulását, a tervezett fejlesztési programok irányait, a projektszintű forrásbevonást, a pályázatok tárgyát, volumenét és szinergiáját meghatározó, megalapozó stratégia, a tervezési dokumentumok tervezési folyamatában,
- a megvalósítása folyamán,
- a felülvizsgálat és értékelés, a szükséges korrekciók meghatározása során.

A partnerségi egyeztetési módszerek, eszközök és célcsoportok kiválasztása során meghatározó szempont volt, hogy a társadalom- és gazdaságfejlesztés hatékony és fenntartható módon való formálása csak a helyi közösség bevonásával, széles körű elköteleződésével, helyi értékek és problémák feltárására alapozottan képzelhető el. A tervekészítés folyamatába a társadalmi folyamatokban meghatározó, vagy a stratégia megvalósításában kulcsszerepet betöltő szervezetek és azok képviselői mind bevonásra kerülnek. Ezáltal a szervezetek tevékenységének jövőbeni eredményeit és elképzeléseit már a tervezés során meg lehet határozni és a stratégiai célok vagy a kulcsprojektek közé beépíteni.

A tervezés során az alábbi egyeztetések zajlottak a partnerségi folyamatba bevont szereplők részvételével:

- 2015. január: Kapcsolatfelvétel, a partnerségi folyamat meghatározása
- 2015. 02. 18.: Gazdasági Munkacsoport - helyzetértékelés workshop
- 2015. 02. 18.: Humán Munkacsoport - helyzetértékelés workshop
- 2015.02.25.: Irányító Csoport - a települési helyzetkép meghatározása

- 2015. 02. 26.: Lakossági fórum – a stratégia készítés folyamatának és a megalapozó vizsgálatnak az ismertetése
- 2015.04.15.: Irányító Csoport - megalapozó vizsgálat véleményezése, a településfejlesztési koncepció célrendszerének egyeztetése
- 2015.04.29.: Irányító Csoport - megalapozó vizsgálat, a településfejlesztési koncepciónak és célrendszerének jóváhagyása
- 2015.05.12.: Irányító Csoport –a stratégia célrendszerének egyeztetése

7.4 TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK

Az önkormányzat a város térségi szerepköréhez igazodva folyamatosan elvégzi az ITS végrehajtása során a térségi egyeztetéseket, amelyek biztosítják, hogy a város stratégiai fejlesztési irányai és az ehhez illeszkedő fő beavatkozások összhangban legyenek a környezet főbb szereplőinek stratégiáival és projektjeivel.

A település járásközponti szerepéből adódóan kiemelt fontosságúnak tartja a nagyobb térségi hatással bíró projektek esetében az érintett településekkel való kooperációt. Ez az előkészítéstől a megvalósításon keresztül a fenntartásig a teljes folyamatot felöleli. Ennek jelentőségét emeli, hogy a város fejlesztései nemcsak a várost, hanem járásának települését is érinti, mivel a térség lakói a városban veszik igénybe a szolgáltatások többségét, sokan itt dolgoznak, kötődnek a városhoz. Természetesen mindez fordítva is működik, amennyiben egy járási település projektje a járásközpontot, vagy a járás több települését is érinti, a város is részt kíván venni az előkészítés, megvalósítás és fenntartás folyamatában is.

A város céljait a fentiek alapján is szükséges összehangolni nemcsak középtávon, hanem hosszú távon is a járás településeinek céljaival. A város vezetése különböző információs csatornákon keresztül tudatosítja a térség településeivel, illetve együttműködik velük a célok alakításában. Elsősorban a térség településeit érintő intézményhálózat fejlesztés, és munkahelyteremtés kap prioritást kiegészítve a kapcsolódó közszolgáltatásokkal, melyeket a város és térsége igénybe vesz.

A város a jövőben is fenn kívánja tartani együttműködéseit, illetve azokat a céljainak megvalósítása érdekében bővíteni tervezi.

7.5 MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA

7.5.1 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

Az önkormányzat az ITS megvalósítását program- és projektszinten is a Polgármesteri Hivatal jelenlegi szervezeti rendszerére, valamint az önkormányzat gazdasági társaságaira támaszkodva, a meglévő hatáskörökbe integrálva kívánja biztosítani. Az önkormányzat településfejlesztési intézményrendszere a korábbi időszak tapasztalatai alapján alkalmas az ITS-ben foglaltak megvalósítására, a 2015-2020/2023 közötti támogatási időszakra tervezett fejlesztések szervezeti rendszerének biztosítására. Önálló Városfejlesztő Társaság létrehozását a város továbbra sem tervezi. A projektszinten felmerülő speciális szakértői kapacitásokat külső szakértők bevonásával biztosítja. A rendelkezésre álló források ismeretében külsős pályázatíró kapacitás bevonása is szükséges, amelynek a tevékenysége a pályázatfigyelésen és -írásen túl a projektmenedzsmentre és projektelszámolásra is kiterjed.

Az ITS megvalósítása során a döntéshozói szintet a város képviselő-testülete jelenti. Az önkormányzat szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a képviselő-testület feladata. A döntés előkészítési feladatokat tématerülettől függően a Polgármesteri Hivatal adott szervezeti egységei végzik.

A stratégiai menedzsment feladatokat tulajdonképpen az ITS készítés során felállított Irányító Csoport tagjai viszik tovább, végzik a megvalósítás során is. A stratégiai menedzsment tagjai: Polgármester, Jegyző, Képviselő-testületi tagok, Főépítész, szakmai Bizottságok és Osztályok vezetői.

A projektek előrehaladásával feltehetően elő fognak állni olyan időszakok, amikor sok projekt egyidőben terheli a meglévő szervezetet. Célszerű felkészülni arra, hogy ezekben az időkben többlet kapacitást kell biztosítani.

7.5.1.1 Módszertan

A 2007 – 2013 közötti programozási időszak egyik fontos tapasztalata volt, hogy a célok megvalósulásának méréséhez szükséges adatok nem vagy csak korlátozottan voltak elérhetők, így a stratégia menedzselésének egy fontos eszköze nem állt a települések rendelkezésére.

Mivel a 2014 – 2020 közötti időszakban az eredményközpontúság elve miatt az indikátorok és azok célértékeinek szerepe megnőtt, ezért az ITS indikátorai úgy kerültek kialakításra, hogy azok egyértelmű és hozzáférhető adatokra támaszkodjanak, azaz az indikátorok változását az adatok egyértelmű változásához lehessen kötni.

7.5.1.2 A monitoring tevékenység szervezeti háttere és folyamata

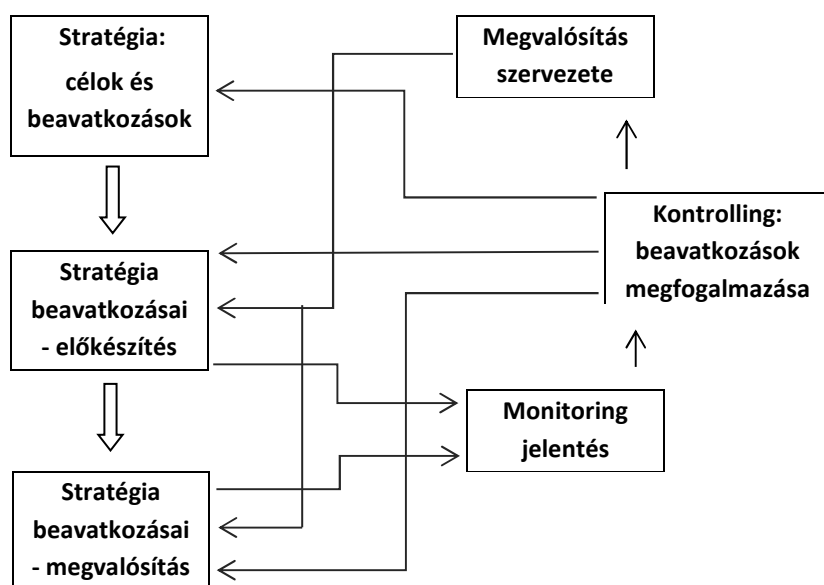
A monitoring az a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel és visszacsatol a végrehajtás folyamatába, illetve indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti. A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva,

szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba, vagy magába a stratégiába avatkozik be.

Fontos, tehát a stratégiában kijelölni a program monitoring

- felelőset
- kivitelezőjét
- gyakoriságát
- formai elvárásait
- a visszacsatolás módját

A monitoring jelentések rendkívül fontos adalékok a program ütemezett (7 éves) felülvizsgálatának megalapozásához, illetve indokolt esetben rendkívüli módosításokat is eredményezhet egy-egy éves jelentés tartalma a programban. A monitoring folyamatát az alábbi ábra összegzi:

7.5.1.3 A monitoring folyamat szervezete

A képviselőtestület a monitoring folyamatokkal javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, illetve a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket. A szakmai bizottságok javaslatot tesznek a képviselőtestület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra. A Monitoring Bizottság rendszeresen felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és elfogadja az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, valamint javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán. A monitoring bizottság tagjai:

- Polgármester
- A testületi bizottsági elnökök
- Főépítész
- A településen működő civil szakmai támogató csoport vezetője
- Egyéb civil szervezetek
- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet

A stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezetnek (monitoring felelős) a végrehajtó szervezetben belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. A munkatárs feladata, hogy éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a Monitoring Bizottság vezetője felé továbbítja.

Az eredményes monitoring tevékenység feltétele, hogy a nyomon követés rendszerének kialakítása az előkészítés és a megvalósítás integráns részét képezze, meghatározva a folyamatokat, határidőket és felelősöket. A monitoring folyamata az alábbi lépésekből áll:

1. Egyértelmű célkitűzéseket megfogalmazó, világos beavatkozási logikára épülő településfejlesztési koncepció kialakítása.
2. Konkrét beavatkozásokat és részben projekteket, illetve a kapcsolódó finanszírozási forrásokat meghatározó ITS kidolgozása.
3. A monitoring és értékelési tevékenység alapját jelentő indikátorkészlet összeállítása – jelen fejezet összefoglalja az átfogó, tematikus és területi célokhoz kapcsolódó javasolt monitoringmutatókat, míg a projektszintű indikátorok az egyes projektek konkrét kidolgozásakor kerülnek meghatározásra.
4. A monitoring és értékelési tevékenység megalapozásához és eredményes végrehajtásához szükséges információk összegyűjtése
5. Az indikátorok teljesülésének nyomonkövetése a megvalósítás során.

A monitoring tevékenység alapvetően belső feladat, azaz a településfejlesztési koncepció és az ITS végrehajtásáért felelős szervezet felelősségi körébe tartozik. Célszerű kijelölni egy személyt, aki felelős a monitoring és értékelési tevékenység koordinációjáért és végrehajtásáért. A monitoringhoz kapcsolódó legfontosabb feladatok:

- a monitoringrendszer kereteinek kialakítása előre elkészített és folyamatosan frissítendő adatbázis megalkotásával;
- az indikátorok aktuális értékének – a terv szerinti gyakorisággal történő – összegyűjtése, rögzítése a monitoring rendszerben;
- rendszeres kapcsolattartás a projektek megvalósításért felelős személyekkel az indikátorok elérését nagymértékben befolyásoló kulcs-, hálózatos és akcióterületi projektek nyomon követése érdekében;
- éves monitoring jelentés készítése, amely tartalmazza a szükségesnek tartott beavatkozásokat a program végrehajtásába (a jelentést a menedzsmentért felelős döntéshozó testületnek kell jóváhagynia).

A monitoring tevékenység szervezeti hátterét az operatív menedzsment szervezet biztosítja, amely koordinálja a megvalósuló városfejlesztési beavatkozásokat, rendszeresen figyeli, gyűjti és rendszerezi azok indikátorainak alakulását. Minderről előterjesztés készül, amelyet az érintett Bizottságok tárgyalnak, és a Képviselő-testület hagy jóvá. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia végrehajtását és eredményeit a város Képviselő-testülete évenként áttekinti és értékeli. A beszámoló az alábbi témaköröket tartalmazza:

- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek és azok végrehajtásának állapota,
- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek finanszírozási információi (projekt költségvetése, források összetétele),

- városrészenként és tematikus célonkénti áttekintés a stratégia végrehajtásának kezdete óta megvalósult fejlesztésekről és azok eredményeiről,
- a stratégia indikátorrendszere alapján mért előrehaladás (az indikátorok kiinduló és célértékeinek, valamint azok aktuális értékének feltüntetésével).

7.5.1.4 A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért az operatív végrehajtó testület felel. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket. Az éves jelentés tartalma:

- A beavatkozások előkészítő feladatainak előrehaladására,
- A beavatkozások megvalósításának előrehaladására,
- A stratégia megvalósításának előrehaladására; célok megvalósulása,
- A különböző folyamatokkal kapcsolatos problémák, esetleges szűk keresztmetszetek azonosítására,
- Javaslatok megfogalmazására, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is.
- A megvalósítás szervezeti keretei
- A megvalósítással kapcsolatos tevékenységek, azok előrehaladása és értékelése
- A megvalósítás folyamatainak javítása érdekében fogantatott intézkedések leírása és értékelése
- A stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok
- A megvalósításra fordított pénzügyi források
- A szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is
- A következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása

7.5.2 Indikátorok meghatározása

7.5.2.1 Az indikátorokkal szemben támasztott követelmények

A monitoringrendszer hatékony működésének egyik alapja a szakmailag megalapozott indikátorkészlet meghatározása. Az alkalmazott mutatókkal szembeni alapvető kritériumok az alábbiak:

- **Specifikus** – az indikátor arra a célkitűzésre vonatkozik, aminek az eredményét, hatását méri;
- **Mérhető** – az indikátor számszerűen (mértékegységgel) kifejezhető;
- **Elérhető** – az indikátor bázis- és célértékét viszonylag gyorsan, könnyen és költséghatékony módon meg kell tudni határozni;
- **Reális** – a valós helyzetből és tervezett beavatkozások várható eredményeiből kiindulva kell egy ténylegesen elérhető célértéket kitűzni;
- **Aktuális** – az indikátornak az adott eredmény vagy output aktuális állapotára kell vonatkoznia, és alkalmasnak kell lennie időbeli nyomonkövetésre.

A stratégia eredményességének méréséhez elengedhetetlen, hogy a felállított célokhoz indikátorok – a célok elérését jelző mutatók – kerüljenek hozzárendelésre. Az eredményorientáltság erősítése a 2014-2020 közötti időszak EU kohéziós politikájának egyik kiemelt célja, így az eredmények mérése az előző időszakénál hangsúlyosabban jelenik meg a politika végrehajtásának minden területén. Az alkalmazott indikátorok fajtái:

- **Hatásindikátorok:** Ezen indikátorok teljes mértékben egyediek, az adott település sajátosságaihoz illeszkednek. Egy középtávú célhoz – annak összetettsége függvényében – 1-2 db indikátor kapcsolódik. Ezen indikátorok tekintetében a mérhetőség követelménye nem minden esetben teljesíthető. Tekintettel azonban arra, hogy a tematikus célokhoz kapcsolódó indikátorokat mérhető módon kell kialakítani, ezért a hatásindikátorok természetükből adódóan leginkább összetett mutatók és értékeik lehetnek leíró jellegűek is.
- **Eredményindikátor:** Ezeket az indikátorokat a tematikus célok eredményeinek meghatározásához használtuk és az operatív programok eredményindikátorait vettük alapul. Az egyes operatív programok Egyedi Célkitűzéseket fogalmaznak meg és ezen célkitűzésekhez kapcsolódnak az OP eredményindikátorai.
- **Kimeneti/output indikátor:** Az indikátorokat az integrált projektek méréséhez használtuk. Az egyes operatív programokban prioritástengelyenként kerültek meghatározásra az output jellegű mutatók. A tervezés során ezeket a mutatókat – amennyiben ezek illeszkedtek a megvalósításra tervezet beavatkozások (projektek) jellegéhez – a lehető legszélesebb körben beépítettük a monitoring mutatók közé.

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Átfogó célok						
I. A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ	Vállalati CSR tevékenység	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
II. Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont	A városhasználók elégedettsége	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
III. Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom	A helyi identitástudat erősödése	Hatásindikátor	%	növekedés	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Tematikus célok						
T1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	A járásközpontot közúton 20 percen túl elérő települések száma	Eredményindikátor	db	csökken	Magyar Közút OKA adatbázis	évente
T2. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredményindikátor	%	nem csökken	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
gazdasági területek ellátási színvonalának emelése						
T3. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Stratégiai K+I együttműködések száma	Eredményindikátor	db	növekedés	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T4. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredményindikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T5. Hatékony városüzemeltetés	Primer energia felhasználás	Eredményindikátor	kWh	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T6. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	Primer energia felhasználás	Eredményindikátor	kWh	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T7. Vonzó városközpont kialakítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	Eredményindikátor	%	nem csökken	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T8. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése.	Napi utazások esetén fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya	Eredményindikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T9. Átkötő és havária utak létesítése	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredményindikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T10. Egységes, a	Elégedettség a települési	Eredményindikátor	%	növekszik	Kedvezményezett	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása	környezet minőségével				adatszolgáltatás	
T11. A népesség csökkenésének megállítása	A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség	Eredményindikátor	%	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T12. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése	A fejlesztett közszolgáltatásokat igénybe vevők száma	Eredményindikátor	fő	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente
T13. A társadalmi integráció erősítése	Helyi társadalmi akciókban részt vevők száma	Eredményindikátor	fő	növekszik	Kedvezményezett adatszolgáltatás	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Bázisérték	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Területi célok							
V1-V11	Lakónépesség száma	Eredményindikátor	fő	2011-es Népszámlálás városrészi adatai tartalmazzák	nem csökken	KSH Népszámlálás	tízévente
	Öregedési index	Eredményindikátor	fő		nem romlik	KSH Népszámlálás	tízévente
	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	Eredményindikátor	%		csökken	KSH Népszámlálás	tízévente
	Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	Eredményindikátor	%		nő	KSH Népszámlálás	tízévente
	A komfort nélküli, félkomfortos és szükség lakások aránya a lakott lakásokon belül	Eredményindikátor	%		csökken	KSH Népszámlálás	tízévente
	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	Eredményindikátor	%		nem nő	KSH Népszámlálás	tízévente
	Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	Eredményindikátor	%		nem nő	KSH Népszámlálás	tízévente

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Kulcsprojektek						
Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése (K1)	A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe	kimeneti	ha	7	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Hálózatos projektek						
Hatékony városüzemeltetés (H1)	A középületek éves elsődleges energia-fogyasztásának csökkenése	kimeneti	kWh/év	80-100 000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Lakótelep közterületfejlesztése (H2)	Megújult vagy újonnan kialakított zöldterület nagysága	kimeneti	m ²	10-20 000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára (H3)	Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza	kimeneti	km	5-10	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózatot kialakítása (H4)	Megújult vagy újonnan kialakított zöldterület nagysága	kimeneti	m ²	1000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Turisztikai potenciál erősítése (H5)	A természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken	kimeneti	látogatás/év	1000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
	tett látogatások várható számának növekedése					
Akcióterületi projektek						
Körtvélyes (A1)	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	kimeneti	m ²	10-15 000	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Városközpont (A2)	Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma	kimeneti	db	1	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
Egyéb projektek						
Társadalmi kohézió és városi identitás erősítése, foglalkoztatás növekedésének elősegítése (E-S1)	A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma	kimeneti	fő	500	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente

7.5-1. táblázat: Megvalósulást szolgáló beavatkozások, projektek indikátorai